

בלבבי משכן אבנה

תורת
הרמז

בלתי מוגה

המעוניין בדיסקים מהם נערכו ספר זה
ושאר ספרי המחבר ובכל ענייני הספרים
יפנה לטל': 052.763.8588
info@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי משכן אבנה"
מופיעים ב"קול הלשון"
טל. בארץ: 073.295.1245
USA 718.395.2440

ההסכמות הודפסו בשער ספרי "בלבבי משכן אבנה"
והרוצה לראותם יעיין שם.

לוחות, הדפסה וכריכה
"אמונה וחסד בע"מ" ירושלים

משה מרדכי קארפ

קרית ספר

הן מודעת לכל יקר תפארת הספר החשוב "בלבבי משכן אבנה" אשר קנה שביתה אצל רבנן ותלמידיהון בארה"ק ובגולה, מכנף הארץ זמירות באו אודות נפלאות פעולת הספר הנ"ל, על ת"ח ובני תורה השואפים להתעלות במסילה העולה בית – קל, כי אמת אמת תפרסם להאי גברא יקירא הרהמ"ח הספר הנ"ל. אשר חפץ בעילום שמו, אך תורתו מכרזת עליו מבחוץ, ומשמיא קזכו ליה בחיבור זה המעורר לבבות אחב"י לעבודת השי"ת באמת ולבטחון אמיתי בהשי"ת ולקיים ולדבקה בו בכל עת, ובעיקר לחיות עם בורא עולם בכל רגע.

ומעידני על הרהמ"ח שליט"א שתוכו כברו ותורת אמת בפיהו.

וכאשר הרהמ"ח הניף ידו בשנית ובשלישית והוציא בזמן קצר עוד חלקים לחיבור הנ"ל לעורר הלבבות לעבודת השי"ת לתורה ולמוסר, מלבד החידושים אשר זיכה את ישראל בתורת רבינו הק' האר"י זללה"ה זיע"א, והרש"ש זללה"ה זיע"א, וכבר העידו יודעי ח"ן מעלות והשגות שזכה להם הרהמ"ח שליט"א.

אזי מצוה גדולה להפיץ ולפרסם ספרים חשובים אלו בישראל, ולתרגמם ללשון לע"ז. והוא בכלל ברוך אשר יקיים וגו' דברי התורה הזאת.

וזכות התוה"ק והרמ"ח שליט"א תעמוד למפיצים בעם להתברך בברכת עץ חיים היא למחזיקים בה.

וע"ז באתי על החתום

לכבוד התוה"ק והרמ"ח שליט"א

משה מרדכי קארפ

הקדמה

ספר זה ברובו עוסק בתורת הרמז. ומפני שנפשו של אדם יש לה לילך בכל חלקי פרד"ס התוה"ק, לכן הולכני השי"ת לעסוק זמן מה גם בחלק זה של התוה"ק, בכדי להשלים הנפש. כמ"ש בשם האריז"ל. אלא שמפני שדבר זה היה לערך לפני כעשור שנים, ורובם של כתבים אלו נכתבו בתקופה זו של לערך קרוב לעשר שנים ויותר, ובפרט שלא נכתבו ע"מ להוציאם לאור, ולכך נכתבו בלשון קצרה וסתומה אשר קשה מאד להבנה.

עקב כך מסרנו כתבים אלו להרה"ח שליט"א, והוא גרע והוסיף הרבה כפי הבנתו. אלא שמכיון שזמני אינו מרשה לעבור על הספר לאחר עריכתו, לכך נכתב בראשו 'בלתי מוגה', מפני שלא זכיתי להגיהו.

ויהי רצון מלפניו ית"ש שיהיו הדברים לתועלת להאיר נפשות בני" באורו ית"ש.

תוכן ענינים

קס.....	בהעלתך.....	בראשית.....	א.....
קסד.....	שלח.....	נח.....	ח.....
קסח.....	קרח.....	לך.....	כא.....
קעא.....	חקת.....	וירא.....	כז.....
קעה.....	בלק.....	חיי שרה.....	מ.....
קפ.....	פינחס.....	תולדות.....	מה.....
קפב.....	מטות.....	ויצא.....	מט.....
קפה.....	מסעי.....	וישלח.....	נב.....
קפו.....	דברים.....	וישב.....	נה.....
קפח.....	ואתחנן.....	מקץ.....	סא.....
קצב.....	עקב.....	ויגש.....	סג.....
קצד.....	ראה.....	ויחי.....	סז.....
קצז.....	שופטים.....	שמות.....	עא.....
רא.....	תצא.....	וארא.....	עח.....
רו.....	תבא.....	בא.....	פג.....
רט.....	נצבים.....	בשלח.....	פח.....
ריא.....	וילך.....	יתרו.....	צב.....
ריג.....	האזינו.....	משפטים.....	צה.....
ריד.....	ברכה.....	תרומה.....	ק.....
	מועדים	תצוה.....	קג.....
רטז.....	שבת.....	כי תשא.....	קו.....
ריט.....	ראש השנה.....	ויקהל.....	קט.....
רכג.....	עשי"ת.....	פקודי.....	קיג.....
רכד.....	יוה"כ.....	ויקרא.....	קטו.....
רכז.....	סוכות.....	צו.....	קיז.....
רכח.....	שמחת תורה.....	שמיני.....	קכ.....
רכט.....	חנוכה.....	תזריע.....	קכג.....
רלג.....	פורים.....	מצורע.....	קכז.....
רנא.....	פסח.....	אחרי.....	קלב.....
רסה.....	שבועות.....	קדושים.....	קלה.....
רעא.....	תמוז.....	אמור.....	קמ.....
רעב.....	אב.....	בהר.....	קמב.....
רעג.....	אלול.....	בחקותי.....	קמה.....
רעד.....	תפילה.....	במדבר.....	קמט.....
		נשא.....	קנא.....

בראשית

'בהו' גימ' י"ג, אחד. הענין בהו לשון ריקנות, ואז הכל שוה, אין שינוי, בחינת אחדות.

'ורוח אלקים מרחפת על פני המים'. (א, ב) הענין. יש ד' יסודות, כנגד נרנח"י. נמצא, רוח כנגד מים. ומאוחדים זה בזה. אולם בעולם הקלקול לא היה חבור, וזו הבחינה נקראת 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים', שאין לרוח חיבור גמור עם המים.

יש ד' יסודות ארמ"ע, ולכל אחד היה צמצום. באש בחינת אור, כתיב 'ויבדל אלקים בין האור ובין החשך'. כלומר הגביל את האור. ביסוד הרוח כתיב 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים', ולא בתוך המים, הרי הגבלת יסוד הרוח. ביסוד המים כתיב, 'יקוו המים מתחת וגו'', הרי צמצום יסוד המים. וביסוד העפר, אמרו שנקרא השי"ת 'שדי', 'על שאמר לעולמו די', כלומר צמצם יסוד העפר.

'ויבדל אלהים בין האור'. (א, ד) וברש"י, 'ראהו שאינו כדאי להשתמש

'בראשית ברא אלקים את וגו''. (א, א) כלומר, בתחלה ברא בחינת 'את', ופירושו את כ"ב אותיות מא' עד ת', שבהם נברא הכל, כנודע.

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ'. (א, א) כלומר יש אותיות מא' עד ת' בבחינת שמים, שמימים. ויש אותיות בבחינת ארץ, ארציות, והבן.

'בראשית ברא אלקים'. (א, א) פירושו, ב' ראשית ברא בחינת אלקים. כלומר, תחילה היתה בחינת אחד, ואז אין בחינת דין. ורק לאחר שיש בחינת ב' ראשית שייך בחינת דין, אלקים.

'א"ר יצחק וכו' לסטים אתם'. הענין. 'תורה תחילתה וסופה גמ"ח'. וטענת לסטים הוא הפך החסד, שנוטל לעצמו. ולכך אמר 'בראשית ברא', פעולת חסד של נתינה.

חשך אותיות שכת. שכחה ע"י העלם, בחינת חושך.

ורמז על י"ג מדות של רחמים. הלא נודע, דקודם חטא אדה"ר, היצה"ר היה חיצוני ממנו, ולאחר החטא נעשה חלק ממנו. ומ"מ הפנימיות נשארה זכה וטהורה, ורק חיצוניות הנפש נקלט בה ריח הרע. משא"כ קודם החטא הרע היה חוצה לו ממש. וא"כ נמצא דבשעת בריאתו החיצונית השתוותה לפנימיות. ורק לאחר החטא נתחדש ששייך שהפנימיות שהוא השורש יהיה טוב, והחיצוני יהיה בו שייכות לרע. וכן תמצא ששורש חטא האדמה דומה לזה, שקלקלה ולא הוציאה העץ בטעם הפרי. והוא שאע"פ שהשורש שבעץ טוב הוא, שהרי מכחו יצאו הפירות שיש בהם הטעם, מ"מ החלק הנגלה שבעץ אין בו טעם. והוא ענין צורת ענשם, שקוץ ודרדר תצמיח לך ובזעת אפיך תאכל לחם, שאע"פ שבכח פנימיות האדמה להוציא דברים טובים, מ"מ כח זה נשאר בבחינת פנימיות, והוא דוגמת החטא. והוא ענין י"ג מדות של רחמים, שמדת רחמים, שורשה במדת כתר כנודע, שהוא שורש הנאצלים. והוא שהשורש כולו רחמים, וכאשר חוטא האדם, הקב"ה מרחם בגלל שורשו, ולא מביט אל החיצוניות.

ענין שאמרו חז"ל שרצו המלאכים לומר שירה לפני אדה"ר

בו רשעים'. עומק הדבר, שע"י רשעים, בחינת פירוד, כנודע, נעשה הפירוד בין אור לחשך.

יהי רקיע' (א, ו) וברש"י 'יחזק הרקיע'. הענין. יום ראשון בחינת חסד, רך, לכך היו לחים. אולם ביום שני בחינת דין נתקשו, וזה ע"י גערה, בחינת דין.

רקיע אותיות קרע, שהבדיל וחילק.

ביום ראשון היה הבדלה בין אור לחושך, בין דברים חלוקים. ביום השני היה הבדלה בין מים למים, דברים שונים. הענין יום ראשון חסד, ורק מהרע, חשך, נבדל. משא"כ יום שני דין, בחינת פירוד משוה.

'ערב', בתרגום 'רמשי', אותיות שמר, בחינת נוק', שמירה. בקר, צפר, אותיות רצף, בחינת רצופים אחדות, בחינת חסד, יום.

'יקוו המים'. (א, ט) לשון קו, בחינת קו חוט א"ס, בחינת אחדות. ונכתב בתרגום 'יתכנשון', בחינת אחדות, חבור. ביום שלשי כל אחד קבל גבולו, מים במקומם, ויבשה במקומה. בחינת תפארת שמאחד חסד ודין.

ויהי ערב ויהי בוקר יום שלישי'. (א, יג) ידוע שעד פסוק זה נזכר בכל פסוק שם אלקים, שהוא מדת הדין. ובפסוק זה שהוא י"ג חדל מלהזכירו.

הנו"ן. בנחש כתוב שהיה ערום מכל חית השדה. הענין. יש בחינת 'אדם ובהמה תושיע ה', 'בני אדם שערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה'. וזו בחינת נחש, בחינת ערום מכל חית השדה. מ"מ הוא לא אדם אלא בהמה. נמצא שהנחש כולל את שני ההפכים, גם בר דעת, וגם בהמה בעצם. לא רק משים עצמו כבהמה, אלא בהמה בעצם. וזה היה חטא חוה שנכנסה עם הנחש למשא ומתן, בבחינת דעת, והיה לה לשים עצמה כבהמה. וזה נקרא שדחפה ונגעה בעץ הדעת, כלומר נדבקה במדת הדעת, בחוסר בחינה של תמימות וביטול כבהמה. טוב מאוד גימ' ס"ב, שורש של סובב, בחינת אור מקיף. וזו בחינת יצה"ר שהוא אור יותר גבוה ומקיף, ועדיין אין בו השגה.

'טוב מאוד זה יצה"ר', (א, לא) ונקרא בלשון חז"ל 'מלך זקן וכסיל'. הענין כנ"ל, שהוא יותר זקן מיצר טוב, כי הוא במקיף. ובחינת כסיל, הוא בבחינת 'משים עצמו כבהמה', והבן.

'ואדם אין לעבוד'. (ב, ה) אדם היה במדריגת אין, ביטול, ואחריו החטא ירד לחכמה.

שחשבוהו לקב"ה. הענין. שאדה"ר היה דבק כ"כ באי"ס, ולכך האיר בו אור הא"ס מאוד, ולכך טעו בו. ואולי זה עומק דברי הגמ' בב"ב [ע"ה ע"ב] 'א"ר אליעזר עתידין צדיקים שאומרים לפנייהם קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה'. הענין כנ"ל, שיהיו דבוקים כ"כ באי"ס, וממילא יקרא שם הא"ס עליהם. וכן הענין מה שאמרו במשה רע"ה שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו, שמתוך עומק דביקותו, דיבורו היה דיבור של השכינה.

'נעשה אדם'. (א, כו) וברש"י, יש מקום לאפיקורסים לרדות לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ'. דרך ארץ, בחינת ארץ, מלכות. ושם יש טו"ר, בחינה הנראת שתי רשויות, והבן.

יום ראשון ספירת חסד, ורביעי ספירת נצח, ושניהם בקו הימין. ולכך ביום ראשון נברא האור, וביום רביעי נקבעו השמש והירח לממשלת היום והלילה. וכן ביום השני, ספירת גבורה, עסקה במים, וכן בחמישי 'ישרצו המים'. ושלישי תפארת, נראתה היבשה, ובשישי יסוד, קן אמצע, כתיב 'תוצא הארץ'.

'טוב מאוד' (א, לא) זה יצה"ר כמ"ש חז"ל. היצר הטוב נקרא 'טוב', והרע נקרא 'טוב מאוד', יותר טוב מיצר טוב, והוא מושרש בשער

שקודם חטא אדה"ר זה היה טעם הבחירה.

והנחש היה 'ערום'. (ג, א) שורש ערמ, גימ' יש. הענין. כל אין נסתר, ויש נגלה. ערום שנגלה, בחינת יש.

נחש (ג, א) נחש בא"ת ב"ש, טס"ה, גימ' ע"א עם כולל ע"ב. רמז לע' אומות עם ב' ראשיהם עשו וישמעאל שהם כח הרע מסטרא דנחש. ונחש לשון 'נחשתי ויברכני ה', וברמב"ן שם, 'וכל נחש נסיון'. הענין של הנחש היה להסית ולנסות, ושמו מעיד עליו.

'והייתם כאלקים יודעי טו"ר'. (ג, ה) ופרשו חז"ל שהנחש אמר לחוה מזה הוא בורא עולמות אף אתם. ולכך בקללה נתקלה חוה בצער עיבור וגידול בנים, מפני שכל אדם בחינת עולם, ולכך בכל בריאת עולם של חוה יהיה צער כנגד כך שרצתה לברוא עולמות להנאתה. וכן נתקלל אדה"ר בקללת 'בזעת אפיק'. שהרי אמרו 'תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים'. נמצא שהמעשים בחינת בנים, בחינת עולמות. ולכך נתקלל בצער בתיקון העולמות.

והייתם כאלקים. (ג, ה) אפשר שהכונה שיגלו שהם עצמם חלק מן הא"ס, כמ"ש חז"ל כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה. וישיגו שהם באמת חלק אלוק ממעל. וזוהי הכונה

'אעשה לו עזר כנגדו'. (ב, יח) כל מציאות נוק', דין, זו בחינת 'שמאל דוחה'.

ויקח אחת מצלעותיו'. (ב, כא) נוק', מקבל, ובשורש יצירתה נעשתה מלקיחה מבעלה.

זאת הפעם וגו'. (ב, כג) א"ר אלעזר וכו', מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו'. (יבמות סג א') הענין. 'אין קישוי אלא לדעת'. וזו בחינת חימום, וזו בחינת 'רשפיה רשפי אש', אהבה בבחינת אש. אולם אהבה לאחר הקישוי, שהיא בבחינת אהבה כמים, בחינת חיבור, לא היתה. וז"ש לא 'נתקררה' דעתו דיקא.

ויהיו שניהם ערומים ולא יתבוששו'. (ב, כה) פרושו, שלא היתה בהם בחינת בושה כלל, ולפ"ז צ"ב מזה הטעם שהיתה להם בחירה, דלפי מש"כ ברמח"ל שענין הבחירה הוא מפני 'נהמא דכיסופא', ומכיון שקודם החטא לא היה להם בושה, א"כ צ"ב מה צורך יש בבחירה. אלא נראה לפי מש"כ הרמח"ל בתחילת ס' דרך ה', טעם נוסף לבחירה, שהשלמות תהיה שלמות עצמית ולא שלמות שזהו צורת בריאתו, ועיקר השלמות שהשלם עושה עצמו לשלם ולא מפני סיבה חיצונית. ונראה לפ"ז

נוק' היפך מדתו, לכך נתקלל שאדמה
בחינת מקבל נתקללה ע"י. (ג, יז)

'כי שמעת לקול אשתך'. (ג, יז)
ענין הקללה, 'ארורה האדמה'. אדם
חטא ע"י חוה, בחינת נוק', מלכות.
ולכך נגרם גם קלקול במלכות. וז"ש
'ארורה האדמה', בחינת מלכות. וז"ש
'בעצבון', עצב, סוד מלכות, עפר.

כל מעשה בראשית נברא ע"י פיו
של הקב"ה. והענין שדוקא בחינת פה
ולא מעשה. כל העולם סוד מלכות
א"ס כנודע. ובחינת מלך שדיברו
כמעשה כמ"ש ב"ב ג'. ולכך נברא
בפה.

'ארורה האדמה בעבורך'. (ג, יז)
וצ"ב מה חטאה האדמה. והענין
אדמה בחינת נוק', מלכות, שדוכרא
משפיע לה. וכיון שהדוכרא חטא,
ממילא א"א לו להשפיע לה, ונמצא
שממילא נתקללה. ולכך תצמיח קוץ
ודרדר, וגם אוכל מעורב טו"ר, כשם
שהאדם מעורב טו"ר.

'בעצבון תאכלנה וכו' בזעת אפיך
תאכל לחם'. (ג, יז) הענין שע"י
החטא נפלו ניצוצות במאכל, וע"ז
נצרך לעמול ולברר. ולכך 'בעצבון
תאכלנה', כי יש עמל, וכן 'בזעת
אפיך תאכל', עצם האכילה בקושי.
ולכך הוזכר לחם לשון מלחמה,
שנצרך באכילה לעשות מלחמה עם
הסט"א. ובפשטות הוא מדה כנגד

יודעי טו"ר, שאצל האדם החיבור
לטוב נראה ראוי, משא"כ החיבור
לרע. אולם באמת בכל יש אלקות.
וזוהי הכונה "יודעי", חיבור לטוב
ולרע בשווה, חיבור לאלקות הנגלית
בקרבם. אולם באמת עץ הדעת הוא
חיבור לרע מכח הפירוד, אולם אם
היה אוכל מעץ החיים היה מתחבר
לרע מצד האלקות שבו.

אדה"ר לאחר החטא אומר
לקב"ה, 'האשה אשר נתת עמדי'. (ג,
יב) הענין. תחלה היה בבחינת 'עצם
מעצמי ובשר מבשרי', מפני שהיה
בבחינת כתר, ושם הדוכ' והנוק'
באחדות גמורה, כנודע. אולם לאחר
החטא שירד ממדריגת אין, כתר,
למטה, נעשה דוכ' ונוק' נפרדים זה
מזה, ולכך שייך לתלות בנוק' כאילו
היא נפרדת ממנו.

'ואיבה אשית'. (ג, טו) שורש של
איבה, איב, גימ' י"ג, גימ' אחד. איבה
היפוך אחד.

'ואיבה אשית בינך ובין האשה'.
(ג, טו) וצ"ב למה גם בין האיש לנחש
לא יהיה כן. הענין. שנאה שייך רק
בשויים, כנודע. ונחש בחינת נוק',
בחינת חטא, ובזה שוה לאשה.

ענין קללת אדם ע"י האדמה.
דאדם דוכרא, נותן, וחוה נוק', מקבל.
והוא שמע בקול אשתו ונעשה לה

שם יש יחוד דו"נ, אולם כל אחד מציאות לעצמו.

ויהי מקץ הימים. (ד, ג) קץ ימים, בחינת סוף, וזו בחינת קין, דין. ולכך היה עובד אדמה, בחינת יסוד העפר. אולם הבל שייך לראשית, ולכך הביא מבכורות, בחינת ראשית, חסד. ולכך קין הביא מן הגרוע כמ"ש רש"י, כי בחינת סוף בחינת גרוע. משא"כ הבל שהביא מחלבהן. וז"ש הקב"ה לקין, 'אם תטיב שאת', שבחינת הרע להפוך לטוב, בסוד נעוץ סופן בתחילתן, והאחרית נעשית ראשית.

ויבא קין מפרי האדמה. (ד, ג) וברש"י, 'מן הגרוע'. הענין. קין שורשו בדין, ומשם מתפשט הרע. וקין רצה לעלות את עומק הרע, ובזה לא הצליח, ואין הכוונה לגנותו ח"ו, אלא למעלתו.

ויהי בהיותם בשדה. (ד, ח) דוקא בשדה, בחינת דין, כמ"ש ויצא יצחק לשוח בשדה, ושם שליטתו של קין.

ויהי לקין מאד. (ד, ח) הענין. קין בחינת דין, בחינת שמור. הדין עניינו, לשמור את כח החסד לבל יתפשט יתר מן הגבול הראוי. כמ"ש "כל המרחם על האכזרים", שהוא התפשטות כח ההטבה והרחמים למקום שאינו ראוי. וזה תפקידו של

מדה, הוא נצטווה לא תאכל ואכל, וכנגד זה אכילתו תהיה בקושי.

וקוץ ודרדר תצמיח לך. (ג, יח) הענין. קוץ היא בחינת קוצו של י', שהיא בחינת אין, שזו היתה מדרגת אדה"ר לפני החטא. ונפל קוצו של י' ונעשה קוץ. אח"כ בא נח, ונקרא כן ע"ש שניחמם, ופרש"י, 'והיתה הארץ מוציאה קוצים ודרדרים כשזורעים חיטים מקללתו של אדה"ר, ובימי נח נחה', עכ"ל. כלומר שקוצו של יו"ד יצא מבחינת עפר ונתקן.

ויקרא האדם שם אשתו חוה. (ג, כ) וצ"ב מדוע דוקא אחר החטא קרה לה שם, ומתחילה קרא לה אשה. והענין. מתחילה לא היה רחוק בין חומר לנשמה ולכך גם היה חיבור גמור בין חוה חומר, לאדם נשמה. ולכך נקראה אשה ע"ש איש. אולם לאחר החטא שנפרדה ממנו, יש לה שם נפרד. חוה גימ' חטא, רמז ששם זה ע"י חטא.

אדה"ר היה מסולק מן החטא, כי לא נולד מנוק'. משא"כ כל אדם יש בו חלק נוק' מאמו, ובזה קרוב לחטא.

וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים. (ג, כד) שורש כרב, אותיות שניות, בכר. הענין. תחילה בתוך ג"ע, בחינת אחד, בחינת א"א, דו"נ מציאות אחת. אולם לפי בחינת קדם לג"ע, חיצוניות, בחינת או"א,

"נע ונד תהיה בארץ". (ד, יב) הענין. יש בחינת עש"ן בכל דבר כנודע. וכן בבחינת נע ונד' יש בחינת עש"ן. והנה בחינת נפש, הוא ענין תנודות בנפש, תנודתיות סדירה, הוא ענין נע'. ועליית מדרגות בנפש, וכן להיפך, זו בחינת נד' ממקום למקום. וזה נגזר על אדה"ר בחטאו, שנפל ממדרגתו. ובבחינת זמן, היא בחינת השתנות הזמנים. ובתוך כל יום יש שינוי בין רגע לרגע, והיא בחינת נע'. ושינוי מיום ליום, היא בחינת נד'. וכן זה נגזר בחטאו של אדה"ר שלולי חטאו היה בחינת יום שכולו שבת, ולא היה שינוי. ובבחינת מקום נתחדש בקין, "נע ונד תהיה בארץ".

"נע ונד תהיה בארץ". (ד, יב) נע, מתנועעע באותו מקום. נד, הולך ממקום למקום.

'ומפנין אסתר והייתי נע ונד'. (ד, יד) הענין. אין מנוחה אלא בשורש, והשורש הוא הקב"ה. וכיון שנתקלל 'ומפנין אסתר', בחינת ריחוק, ממילא אין לו מנוחה, והוא במצב של נע ונד. ועוד י"ל, 'נע ונד בארץ', שנע ונד בבחינת ארציות.

קודם נולד קין, דין, ואח"כ הבל, חסד, כשם שקודם נולד עשו ואח"כ יעקב.

כח הדין, לעצור בעד התפשטות כח החסדים.

והנה כאן קין רצה לתת לקב"ה, "ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'". אולם הקב"ה לא קבל זאת, כדכתיב "ואל קין ואל מנחתו לא שעה". הרי נעצר כח הנתינה של החסד של קין. אף שכאן זו נתינה כביכול לקב"ה, אולם מכיון שהקב"ה לא שעה לכך, יש כאן הגבלה של כח הנתינה. אולם מכיון שהיה כאן פגם בכח הדין, הרי שהחסד רצה לתת בכל אופן. ומשם נובע מהלך של "ויחר", כעס, שהוא נובע מהתפרצות כח החסד להיטיב בכל אופן.

זהו עומק הכתוב "ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו". כלומר הבל בחינת חסד. וכאשר כח הדין אינו שומר כראוי על כח החסד שלא יתפשט למקום שאינו ראוי, זוהי בחינת הריגה לו. וזו בחינת ויהרגהו שכתוב בהבל, שנעשה ע"י קין.

קין אמר 'השומר אחי אנכי'. (ד, ט) הענין. הבל בחינת חסד, קין בחינת דין, בחינת קליפה שומר לפרי.

'קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה'. (ד, י) הענין. קין היה עובד אדמה. וענין הריגת הבל, ביטול בחינת הבל, ושליטת קין, בחינת אדמה. ולכך הצעקה מבחינת אדמה, שע"י ניסה לשלוט על הבל.

נחתם גזר דינם על הגזל, היפוך מדת תם, אמת, וחזתמו של הקב"ה אמת.

נח איש צדיק וכו' בדורותיו. (ו, ט) וברש"י, 'ויש שדורשים אותו לגנאי, וכו'. צ"ב שהזכירו דוקא דורו של אברהם, ועוד מדוע אמרו 'לא נחשב לכולם', מדוע 'כולם'. ונראה, דהנה אברהם תקן מדת חסד, יצחק דין וכו'. ועי"ז יש אפשרות לדוכ' ליחוד עם הנוק'. ולכך נצרך להתחיל באברהם תקון מדת היסוד, ולכך נצטוו על המילה ונקרא תמים. ונח מדת יסוד, ולכך נקרא תמים. אולם לא נימול. ולכך אילו היה בדורו של אברהם דוקא שהתחיל המילה, לא היה נחשב מתוקן במדת היסוד. וביאור מלת כלום. דהנה המלכות נקראת 'לית לה מגרמה כלום'. וז"ש כיון שלא תיקן יסוד במילה, לא יכול להשפיע למלכות שנקראת כלום. כלום גימ' צ"ו, בחינת מלכות דתיקון בצוותא עם הז"א. אולם כשהיא בפירוד, נקראת 'לית לה כלום', כלומר אין לה צוותא.

את האלהים התהלך נח'. (ו, ט) וברש"י, 'ובאברהם הוא אומר וכו'. הענין. אדם שיש לו חסרון ברגליו זקוק לסעד לתומכו, והיא בחינת נצח והוד, 'תרי רגלין דקשוט', בחינת אמונה. והנה אמרו 'מאמין ואינו מאמין'. ולכך היה פגם בבחינת

וישם לקין אות'. (ד, טו) וכתב בשפתי חכמים, שהיא אות ה'. הענין. בחינת אות ה' בתרא של שם הוי"ה, כנגד מלכות, אדמה. ועיקר בחינת קין שמירה, ובזה פגם. ולכך נפגמה שמירתו. וע"י נתינת בחינת מלכות, נוק', חזרה לו השמירה.

איתא בזוה"ק (צז ע"ב וירא) 'וקול התור נשמע בארצנו' דא מילה דקב"ה דלא אשתכח בעלמא עד דאתברי אדם עכ"ל. הענין. אדם בחינתו 'רוח ממללא'. ולכך רק לגביו יש גילוי של הקב"ה בצורה של דיבור, כי זו מהותו, וכל אחד יש לו את החיבור לקב"ה לפי מהותו.

נח

נח איש צדיק'. (ו, ט) וברש"י, 'ספר בשבחו וכו'. שבח, גימ' ש"י, צדיק יורש ש"י עולמות. ולכך דוקא כאן שהזכיר תואר צדיק ספר בשבחו.

יש דורשים לגנאי אילו היה בדורו של אברהם וכו'. ענין שמשוים דוקא לאברהם, דכשם שאברהם העברי היה בצד אחד וכל העולם בצד שני, כן נח היה נגד כולם.

צדיק תמים'. (ו, ט) נענשו על עריות נגד 'צדיק', מדת יסוד. 'תמים' כנגד גזל 'שאינו יודע לרמות'. לכך

בבחינת ערוה מצינו ב' בחינות שהיו בדור המבול. א. הוצאת שז"ל, "כי השחית כל בשר דרכו על הארץ", ולא בתוך הנוק'. ב. "כי השחית כל בשר", פרש"י, "אפילו בהמה חיה ועוף נזקקין לשאינן מינן".

ביאור הדברים: צורת המבנה של הבריאה, היא דוכ' ונוק', נותן ומקבל. שורש הקלקול, הוא כאשר אין חיבור בין הנותן למקבל. הנותן נותן ללא שיהיה מי שיקבל, וזו בחינת שז"ל, השפעה ללא מקבל. וכן להיפך, יש תביעה של המקבל ללא שיהיה מי שיתן, וזו בחינת גזל, תביעה של המקבל ללא רצון לתת, ולכך הוא לוקח את השפע בכח, בגזל.

והנה בהתגלות נראה שאין חיבור בין הנותן למקבל, מצד הפירוד. אולם בשורש השרשים, טעם הדבר שאין חיבור ביניהם, הוא כאשר מתגלית בחינת השוואת האור לכלי. שהכלי מתעלה למדרגת אור, ואז אין שייך זיווג, דוכ' ונוק', אור וכלי, אלא זיווג של אורות, כאיחוד של צבעים ועירובם. וז"ש "אפילו בהמה וחיה ועוף נזקקין לשאינן מינן". טעם הדבר, כאשר יש זיווג של אור וכלי, דוכ' ונוק', צריך שיהיה מין במינו אדם באדם וכד'. אולם לא מין במינו גמור, דוכ' בדוכ', אלא שם תואר כללי אחד, שהמשפיע והמקבל

רגלים, ונצרך לסעד. אולם באברהם נאמר, 'והאמין בה', שהיתה לו בחינת אמונה, ולכך לא נצרך לסעד לתומכו.

'אלה תולדות נח'. (ו, ט) וברש"י, 'תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים'. הרי לנו שמעשים טובים, הם בחינת תולדות של הצדיק, ולא עצם הצדיק, כי עצם הצדיק זה מדרגת 'טהרת לבו'.

נח בנה את התיבה ק"כ שנה. וכידוע משה רע"ה הוא גלגול נח, וחי ק"כ שנה. וזו הבחינה שנח בנה את התיבה ע"מ שע"כ יוכיח לבני דורו כמ"ש רש"י, וזו הבחינה ששנים אלו לא היו למען עצמו אלא למען הזולת, וזו בחינת ק"כ שנה של משה רע"ה, שכל מציאותו למען הכלל. תיבה בחינת כלי, ושנות חיי האדם הם בחינת הכלי שלו לעבודה, והבן.

ענין שם בני נח, שם חם ויפת, (ו, י) ר"ת שי"ח. ולעיל בפסוק, 'וכל שיח השדה טרם יצמח'. תירגם אונקלוס 'אילנא'. ונודע שהנשמות צורת אילן. אב, שורש. והבנים, ענפים. ולכך קרא שמותם כצורת אילן.

"ותשחת הארץ לפני האלקים ותמלא הארץ חמס". (ו, יא) ופרש"י "ותשחת", לשון ערוה וע"א וכו', ותמלא הארץ חמס', גזל". והנה

מש"כ (שיה"ש ג, יא) "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו" וגו'. ופרש"י מחז"ל "אמר ר' נחוניא, שאל רשב"י את רבי אלעזר ב"ר יוסי, אי אפשר ששמעת מאביך מהו, 'בעטרה שעטרה לו אמו'? א"ל משל למלך שהיתה לו בת יחידה, והיה אוהבה ביותר. לא זו מחבבה עד שקראה בתי, שנא' 'שמעי בת וראי'. לא זו מחבבה עד שקראה אחותי, שנאמר 'פתחי לי אחותי רעיתי'. לא זו מחבבה עד שקראה אמי, שנאמר 'הקשבו אלי עמי ולאומי אלי האזינו', לאמי כתיב. עמד רשב"י ונשקו על ראשו וכו'".

הרי לנו ג' מדרגות הנ"ל. תחילה "בתי", הרי המשפיע משפיע, והמקבל מקבל. "לא זו מחבבה עד שקרא אחותי". הרי השוואת הכלי לאור, המשפיע למקבל, ושניהם שווים, אורות. זהו שאמרו חז"ל על פסוק זה "לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני". וביאורו כנ"ל. "לא זו מחבבה עד שקראה אמי", הרי המשפיע מקבל והמקבל משפיע.

המבול נקרא ע"ש נח כדכתיב (ישעי' נד, ט) "כי מי נח זאת לי". וטעם הדבר, דכתיב "כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גילה סודו לעבדיו הנביאים". וכתב בזוה"ק, דבזמן דליכא נביא, חכם עומד במקומו.

שווים בתוארם, והחילוק ביניהם רק שזה נותן וזה מקבל. אולם כאשר יש זיווג באורות, כל ענין הזיווג הוא שיהיה מין בשאינו מינו. דמין במינו אינו זיווג, כי ההתכללות נצרכת בשונים, ולא בשוים. דכאשר הנוק' מתעלה לבחינת דוכ', הכלי מתעלה לאור, זיווגם היא בחינת משכב זכור שאינו מוליד תולדות, מכיון שאין נקודת התחדשות בזיווג. תולדות יש כאשר יש חידוש ע"י עירוב ב' המזדווגים, אולם כאשר אין גילוי מחודש בזיווג, אין שייך שיוולד מכך דבר חדש, ואין תולדות, ולכך נזקקו לשאינם מינם, כיון שהוא זיווג של אורות.

זיווג אור וכלי עניינו, שהדוכ' נותן לנוק' טיפה, ואח"כ הנוק' מטפחתו ומגדלתו. אולם זיווג של אורות שניהם נותנים כח שווה, ועצם צירוף הכוחות יוצר אופן של כח חדש.

והנה יש ג' מדרגות. א, אור וכלי. ב, השוואת האור לכלי. ג, שהאור נעשה כלי והכלי נעשה אור לכלי, בחינת "ונהפוך הוא". ז"ס מש"א חז"ל, "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני העני עושה עם הבעה"ב". הרי במקום הפשטות, שהבעה"ב נותן, והעני מקבל. הדבר מתהפך, הבעה"ב מקבל, והעני נותן. ז"ס

שהוא סיבה לדבר אחר, אין הסיבה דבר חיצוני שמסובב לדבר אחר ותו לא, אלא הרי שהסיבה היא מהות הדבר ופנימיותו וצורתו. ולכך מהות מי המבול, היא מהות של מי גזל, (והבן).

ולכך מוכרחים אנו למצוא בנח שורש לחטא גזל. אולם אין אנו מוכרחים למצוא חטא גזל בפועל, שאף שאצל בני דורו היה חטא גזל בפועל, והוא השורש לשפע הבא עליהם. מ"מ, אין אנו צריכים למצוא דוגמת חטאם אצלו בפועל ממש, אלא רק שורש לזה. וטעם הדבר, מפני שנח הוא שורש בני הדור, והשפע העובר דרכו אינו עובר דרכו בצורה של שפע גשמי מוחשי ממש, אלא בצורה של שורש רוחני. שכשם שהוא שורש לבני דורו, כן צורת השפע באה אצלו באופן של שורש, שהוא עדיין רוחני דק. ולכך אין אנו מחפשים למצוא אצל נח חטא גזל בפועל, אלא שורש רוחני דק של גזל.

והנה איתא בחז"ל שהיו ג' מדרגות. נח, אברהם, ומשה רע"ה. נח לא ניסה להציל בני דורו מפני עונשם. אברהם ניסה להציל בני דורו, אנשי סדום, ע"י תפלה. ומשה רע"ה ניסה להציל בני דורו במסירות נפש, שאמר "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", (מחני, אותיות מי נח,

וכבר ביארנו במק"א, שטעם הדבר שתקדם ידיעת הנביא או החכם להתגלותו בעולם, אינו ענין של ידיעה בכדי שהנביא או החכם יתפלל בעבורם גרידא, אלא שהנביא או החכם הוא הצינור והשביל שדרכו יורד השפע לעולם, ולכך כיון שראשית השפע עובר דרכו, לכך הוא יודע מכך בראשונה.

ומפני טעם זה נקרא מי המבול ע"ש נח, כיון שנח היה צינור ושביל שדרכו ירד שפע המבול לעולם. והנה החכם או הנביא אינו צינור ומשפך גרידא, אלא הוא כלי שמהות האור שווה לכלי. ואילו האור אינו דומה לכלי כלל, אין באפשרות שהשפע יעבור דרכו. ולכך בהכרח שנח היה כלי ראוי שדרכו יעבור שפע המבול.

והנה כתיב (ו, יג) "כי מלאה הארץ חמס מפניהם". ופרש"י "לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל" עכ"ל. כלומר שנקודת שורש פגמם היה גזל, נטילה ל"אני". וא"כ מוכרח הדבר, שגם בנח היה מעין פגם זה. כי אילו לא מצינו בנח מעין פגם זה, לא היה יכול נח להוות כלי לשפע המבול שמהותו בא מפני גזל. (כלומר מכיון שטעם המבול בא מפני גזל, הרי שסוג מהות השפע של המבול, הוא מהות של עונש על גזל. ולכך נצרך שהכלי יתאים למהות זו. כלומר דבר

זוהו עומק מש"כ רש"י, "יש מרבותינו דורשים אותו לשבח וכו', ויש שדורשים אותו לגנאי". וכח הדרש לשבח, הוא גופא כח ההצלה שע"י נצלו הניצולים. וכח הדרש לגנאי, הוא גופא הכח להשחתה. כי ענין הדרש, הוא הוצאה של הדבר מן הבכח לבפועל של כוחות נפשו של נח (כי הנפש פנימיות העולם, בסוד עש"ן). אלא שהדרש הוא ההוצאה מן הבכח לבפועל בעולם השכליים, והמבול הוא הוצאה מן הבכח לבפועל. בעולם הגשמי המוחשי. אלא שבעולם הגשמי אין סדר בהוצאה מן הבכח לפועל הולך כסדרו של הדרש. והוא ענין רחב ועמוק ואכמ"ל.

ענין שנחתם גזר דינם על גזל.
דנודע ענין בריאת עוה"ז משום 'נהמא דכיסופא'. והנה האוכל ונהנה ללא גמול כלומר בגזל, נפסדת זכות קיומו. מפני שכל זכות קיומו כאן בעוה"ז מפני שלא יאכל 'נהמא דכיסופא', כלומר שלא יאכל בלא גמול. וכיון שדבק במדה שלוקח ללא גמול, אין לו זכות קיום. (ו, יא)

'תיבה', שורש תב, בת, בחינת מלכות שנקראת בת, וזו היה בחינת התיבה כמ"ש רמח"ל.

'כי השחית וכו' על הארץ'. (ו, יב)
ביאורו. נוק', מלכות, נקראת ארץ.

כידוע). והנה שורש הדבר שאדם לא דואג לבני דורו, מושרש בדאגה ל"אני". כלומר שהאדם תפוס ב"אני", ולא במה שחוצה לו.

המשכיל המתבונן ישכיל ויבין
שהיות האדם תפוס ב"אני", הוא גופא שורש לחטא גזל בפועל. אלא שהגזל, הוא צורה מוחשית של "אני" התפוס בעצמו ודואג לעצמו, המתראה בפועל, בהתראות של פעולת גזל. ושורש זה בנח, הוא השורש של הגזל של בני דורו. ולכך יכל נח להוות כלי לשפע המבול שבא מפני גזל. ומעתה יבואר היטב מדוע נקרא המבול ע"ש נח, "מי נח", כי מהות חטאו "תפוס באני", הוא גופא צינור, שביל, המאפשר שיבא על בני דורו עונש מי המבול.

והנה אף שכל הדור כולו נשחת,
מ"מ ניצלו הבהמות, חיות, ועופות וכו'. טהורים ז', וטמאים ב'. וכשם שכח ההשחתה בא ע"י נח, ונח היה צינור ושביל לגילוי כח ההשחתה. כן כח ההצלה, נח היה שביל וצינור לו. ושורש הדברים, שחלקו הנפשי של נח שעבד את ה' כראוי, זהו גופא הכח והצינור להעביר שפע של הצלה לניצולים. וחלקו הנפשי של נח שנחסר, כנ"ל, הוא גופא היה הכלי, הצינור להשחתה.

היפך המנוחה, לכך לקו במבול, העדר מנוחה. וזה הענין 'ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה'. שזה עומק מהות המבול, אי מנוחה. ולכך הצלתו של נח דוקא ע"י תיבה, בחינת בית, בחינת מנוחה.

'כי השחית כל בשר דרכו וכו'.
(ו, יב) השחית את המדה הנקראת 'כל', יסוד.

יש אנשים שיש להם שפע רב של חכמה, ומכח זה אינם יודעים עם איזה חכמה ללכת ולעבוד, וזו בחינת מבול, שריבוי אור יוצר בלבול.

'חמס', גימ' קח, רמז שהיא בחינת לקיחה. (ו, יג)

'עשה לך תיבת וגו'. (ו, יד) 'הרבה ריוח והצלה וכו' (רש"י). ביאורו, תיבה בחינת מלכות, גילוי כבודו ית'. וע"י התיבה שישאלו יהיה הגילוי.

ענין שהתיבה מעץ. עץ עניינו מגין, כמ"ש 'היש בה עץ', ואמרו חז"ל אדם שמגן על דורו כעץ. (ו, יד) 'עשה לך תיבת גמא'. (ו, יד) וברש"י 'הרבה רווח והצלה, וכו'. ענין שדוקא ע"י התיבה יחזרו בתשובה, דאיתא בזה"ק 'תיבה דא סיני', כלומר בינה, ושם שורש התשובה.

'בשנת שש מאות לחיי נח' (ז, יא) הענין. נח בחינת יסוד, מידה שישית.

וז"א נותן הזרע בתוכה. וכאן נתן על הארץ, ולא בתוך הארץ, בתוך הנוק'.

כשם שהם השחיתו דרכם על הארץ ולא נתנו בתוך הנוק', כן היה עונשם שהגשם לא נקלט בתוך הארץ. ולכך נאסרו בתיבה בתשמיש, כי נחסר אז בחינת חיבור דוכרא ונוק'.

'כי מלאה הארץ חמס'. (ו, יג) וברש"י, 'לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל'. גזל בא"ת ב"ש, רעפ, גימ' ארץ. וז"ש שנענשו 'והנני משחיתם את הארץ'.

'לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל'. הענין. כפי המדה שהאדם נוהג כך מודדים לו, אם רחום וכו'. ולכך הגזל חבריו נוהג במידה שגם את המגיע לחבריו לוקח ממנו, וכן נוהגים עמו שגם השפע שמגיע לו נלקח ממנו.

'מבול, שהוביל את הכל מן הגבוה לנמוך'. והיא בחינת בלבול, היפך מדת מנוחה. ו'נח' מלשון מנוחה, היה מוכן מצד שורשו להנצל מן המבול. אולם גם הוא לא ניקה לגמרי מן העונש, ולכך הוטל עליו כל הזמן לזון את כל באי התיבה, ובוזה לא היתה לו מנוחה כלל. וענין שבא המבול על עריות, שנאמר 'ומצאתן מנוחה אשה בית אשה'. זיווג בחינת מנוחה. והם שנזקקו לשאינם מינם

שפעה. ובחינת נח היתה עתה בבחינת 'אך', והבן.

"ויחל נח איש האדמה ויטע כרם" (ט, כ). ובבעה"ט "ויטע", ג' במס', ויטע כרם. "ויטע ה' אלקים גן בעדן". "ויטע אשל". דרשו רבותינו, מהיכן לקח הנטיעה? מג"ע. וכן אברהם לקח האשל מג"ע, עכ"ל.

והנה תחילת היות אדה"ר בג"ע, כתיב ביה (בראשית ב, כה), "ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו". ופרש"י "שלא היו יודעים דרך צניעות להבחין בין טוב לרע". עכ"ל. ביאור הדברים: שגבי הקב"ה (עולם האצילות) כתיב, "לא יגורך רע". וזאת מחמת שבשורש הכל טוב. וכאשר אדה"ר היה בג"ע, ודבק באלוקיו דבקות גדולה, הרי אף הוא היתה בו מידה זו של "לא יגורך רע".

והנה אדה"ר ירד ממדרגה זו, ועתה נח רצונו היה לשוב למדרגה זו. וזהו שכתוב ביה (ט, כא) "ויתגל בתוך אהלה". כלומר שנעשה כאן מהלך של חזרה למצב של "ויהיו שניהם ערומים".

זהו עומק דברי הבעה"ט שנטיעה זו לקחה מג"ע. כלומר לקיחה מג"ע, היא לקיחה מהותית. כלומר שרצה לגלות כאן גילוי שהוא במדרגת ג"ע, כאדה"ר קודם החטא שהיה בג"ע,

ובשנה זו נתחזק בבחינתו והיה לו הצלה. ולכך היה מבית ומחוץ בכפר, כפר ב' פעמים גימ' שש מאות, וזה היה כח הגנתו.

ויהי הגשם על הארץ'. (ז, יב) וברש"י, 'להלן הוא אומר, ויהי המבול', אלא כשהורידן הורידן ברחמים'. זה סוד כל הבריאה, שבשורש השפע הוא רחמים גמורים, אולם בהמשך ההשתלשלות מתהפך לדין.

ויגברו המים'. (ז, יח) גבר מדת מים על יסוד העפר, וביטלו, וזה התיקון.

דור המבול לא נגזר דינם אלא על הגזל', שעניינו לקיחה עצמית. וגם נח שגה בזה, שלא הוכיח לבני דורו, והוא מעין חטאם, בחינת אנוכיות, נטילה עצמית. והוא בסוד 'אשר נשיא יחטא', שהוא שורש הדור, ושורש מהות חטא הדור.

וישאר אך נח'. (ז, כג) וברש"י, וי"א, שאחר מזונות לארי והכישור'. הענין. אריה אותיות יראה. וזו בחינת נוק', חסר, נקב. וזו בחינת וישאר אך נח'. אך ורק מיעוט הס'. נשאר בבחינת מיעוט. וזו בחינת איחר מזונותיו'. אחר, בחינת אחרי, שני, וזו בחינת נוק' שמקבלת מזונותיה מהדוכ'. והיא בחינת מאוחר לקבל

מחוץ לאהל. ומדה זו היתה צריכה להעשות ע"י חם, ע"י "ויגד לשני אחיו בחוץ". בחוץ דיקא. אלא שבמקום שיעשה גילוי של הוצאה מן הבכח לבפועל של בחינת ג"ע כנ"ל, גילה את הדבר בצורה של קלקול, בצורה שבירה. הרי שמנע את ההוצאה מן הבכח, מן גילוי בתוך האהל, לגילוי מחוץ לאהל. ויתר על כן, גם הגילוי בתוך האהל, נעלם ונתעלם במקורו. וזה ע"י תיקון שם ויפת, שהחזירו הגילוי למקומו, בכדי שלא ינקו ממנו החיצונים. וזה גופא נקרא סרוס, כלומר העמדת נח במצב של השארת כחו בכח, ומניעת התפשטותו והתגלותו בפועל, וזה גופא נקרא סרוס, והבן.

והנה עתה נבאר את דברי מ"ד רבעו, וראשית יש לומר שלמ"ד רבעו, הרי זה משכב זכור.

והנה החילוק בין רבעו, משכב זכור, לסרוס, הוא שהצד השווה ביניהם, שאינם מולידים. אלא שסרוס הוא נטילת הכח מן הטיפה להוליד, כלומר יש כאן ביטול בשורש כח המוליד. משא"כ משכב זכור, שמצד השורש, הטיפה שנותן, ראויה להוליד, אלא שכלי הקבלה של הטיפה אינו ראוי להוליד.

והנה כבר כתבנו לעיל שהיו ג' מדרגות. א. העלם, השארת כוחו של

ששם דבק באלוקיו, ואין בחינת רע כלל.

וזהו שכתוב "ויחל נח איש האדמה". ודוקא כאן הוזכר בתואר "איש האדמה", מלשון אדמה לעליון. שכשם שבעליון, הקב"ה, כתיב "לא יגורך רע", אף הוא ניסה עצמו להדמות לכך.

וטעם הדבר שלא נקבעה מדרגה זו, מפני חם, שכתוב ביה "וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לפני אחיו ובחוץ". ומפני שמראה זה עורר בחם התפעלות, ולא ראה כן מתוך פשיטות, עצם ההתפעלות קבעה שאין זו הפשיטות, כלומר שאין זה המצב הפשוט והמדרגה הקבועה. והתיקון שעשו שם ויפת, הוא רק כיסוי לערוה, אולם עדיין נשאר שיש ערוה, אלא שנעלמת.

וזהו הביאור בדברי רש"י שהביא דברי רבותינו ז"ל "י"א סרוס, וי"א רבעו". והבנת דבריהם הוא, כי האדם נקרא אדם מלשון אדמה, שכל ענינה להוציא מן הבכח לבפועל, שזה מהות יסוד העפר. וכאן שנקרא נח איש האדמה (חוץ מן הטעם שבואר לעיל), ע"ש שרצה להוציא מן הבכח לבפועל את כח ג"ע, כנ"ל. אלא שע"ז כתיב "ויתגל בתוך אהלה". כלומר, שהגילוי, שהיציאה מן הבכח לבפועל היתה רק בתוך אהלה, ולא

הערוה היה רק במקומו, ועתה ע"י שראה הדבר, נמשך כח הערוה בעיניו ומחו. וזהו סוד כחה של ראייה אסורה. כי האשה שורש הדין. והקב"ה שם בעולמו סך מסוים של נשים, המשתנה מעת לעת. וכמספר הנשים בעולם, כן כח הדין בעולם. וכאשר האדם מסתכל באשה, ממשיך את כחה, ויש התפשטות לכחה, ע"י שצורה שהוא חלק מחיותה, מתפשט בעינו ובמוחו. (הם הם הדברים בתמונות או ציורים שמצלמים נשים, שע"י מתפשט כח הדין בעולם, והוא ענין שלילי). ובזה מגביר כח הדין בעולם.

נמצא שבעצם ראייתו של חם את ערות אביו, הגדיל כח הערוה. נוסף על כך, "ויגד לשני אחיו בחוץ". הגדת הדבר, הוא הוצאתו מן הבכח לבפועל. שאף שעד עתה גם היה בפועל, מ"מ עד עתה היה רק בפנים, בהעלם, ועתה "ויגד לשני אחיו בחוץ", נתגלה הדבר אף "בחוץ". וזהו גם המשכת כח הערוה והתפשטותו.

והנה יש ג' מדרגות. א. דבר נעלם. ב. דבר הניתן להראות. ג. דבר המתראה. והנה תחלה היה נח במצב של דבר הניתן להראות, שהרי היה מגולה. ואף אם לא היה רואהו אדם כלל, מ"מ עצם כך שיש אפשרות של

נח בגדר ב"כח". ב. הוצאה לפועל בתוך אהלו. ג. הוצאה לפועל מחוץ לאהלו. והנה תחלה היה גילוי בתוך האהל, והיא בחינת משכב זכור, רבעו. שהרי יש כאן תחילה יציאה לפועל, והוא כעין משכב זכור, שהטיפה יוצאת מן הבכח שבדוכ', במוחו, לפועל, לטיפה ממשית. אולם כשם שבמשכב זכור אין הוצאה לפועל גמור, כי אין נוק' לקבלו. כן כאן, מעשה חם גרם שלא יהא יציאה לפועל מחוץ לאהל.

אולם לאחמ"כ, שמו שם ויפת את השלמה ע"ג ערות אביהם, ובזה חזר המאור לשורשו, ונעלם הגילוי בתוך האהל. וזו בחינת סרסו, שהיא השראת הכח בבחינת בכח בלבד. הרי לנו ששלב ראשון היה רבעו, ושלב שני סרסו, והבן.

ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו'. (ט, כא) הענין. אמרו בגמ' (גיטין י"ג) 'דעבדא בהפקירא ניחא ליה', להיות בזימת השפחות ופרוץ בערוה. וכיון שכנען פגם בערוה. קללו בערוה.

וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ" (ט, כב). **ביאור** הדברים: ערוה הוא כח שלילי, ששורשו מלשון רע. והנה כאשר יש בחינת של "וירא וכו' את ערות" הרי כח הערוה נתפשט. כי עד עתה כח

הלשון "שפה אחת", שמשמע שהיו מדברים שפה אחת, ולא שבעים לשון.

ביאור הדברים: לשון הקודש, הוא השורש של השבעים לשון, והיא היא מקור פנימיותם, וממנה יונקים חיותם. וכתבו בספה"ק, שלכך מצינו בלשון הקודש מספר מילים מן השבעים לשון, מפני שמילים אלה הם השורש בלשון הקודש של שפה זו. וזאת ברור, שאילו לשה"ק לא כללה בקרבה את השבעים לשון, לא היה שייך המעבר בין לשה"ק לשבעים לשון שנעשה בימי דור ההפלגה. אלא ברור הדבר, שהמעבר הוא ע"י הוצאת השבעים לשון מן לשון הקודש, וגילויים מן הבכח לבפועל.

עתה נבאר את דברי הירושלמי "שהיו מדברים בשבעים לשון". אין הכוונה כפשוטו שדברו ממש בשבעים לשון, אלא כוונת הדברים שדברו בלשה"ק. אלא שאף דיבורם בלשה"ק, לא היה בנקודת עצמיות לשה"ק, אלא בבחינת הבכח של השבעים אומות שנמצא בלשה"ק. נמצא, שאף שדברו בלשה"ק, דברו בשורש של השבעים אומות. וזהו שאמרו שהיו מדברים בשבעים לשון. והבן.

ראיה, זהו כבר מצב של הוצאת כח הערוה מן הבכח לבפועל. ובא חם ופגם, והוציא כח הערוה לפועל, ע"י ראיה והגדה. תיקון לדבר עשו שם ויפת, "ויכסו את ערות אביהם". ובזה החזירו כח הערוה להעלם, לגניזה.

"ויהי כל הארץ שפה אחת" וגו'. (יא, א) וברש"י, "לשון הקודש". וכן בבעה"ט, בגימ', "לשון הקודש". פירוש הדברים: "שפה אחת", אינו רק ענין של מספר, כמה שפות היו, אלא זהו ביטוי של מהות השפה, שפה שמהותה אחת, אחדות. וזאת מפני, שבכל השפות, החיבור בין האותיות ובין המילים, הוא מקרי, ולא עצמי. משא"כ בלשון הקודש, האותיות כלום הם אחדות גמורה. כי האותיות משתלשלות זו מזו, ב' מא', וג' מב', וכן הכל עד ת', והם כלבשים זה על גב זה, והלבוש מאוחד עם המולבש.

ובירושלמי (מגילה פ"א ה"ט) איתא, ש"היו מדברים בלשון של יחידו של עולם". כלומר, היו מדברים בשפה שהיא כלי לגילוי יחידו של עולם, והאור מתדמה לכלי. שכשם שהאור יחידו של עולם, כן הכלי, השפה, היא שפה של אחדות.

עוד מצינו שם בירושלמי, בריש הדברים "ר"א ור"י, חד אמר שהיו מדברים בשבעים לשון". ולפ"ז צ"ב

הדברים: ששורש מקור דיבורם בהכרח היה בלשה"ק, שאל"כ אין כח וחיות לדבר בשאר לשונות. ולאחר שהיה מקור ושורש של דיבור בלשה"ק, מעתה היה מקום ליניקה ואפשרות דיבור בשבעים לשון, כפי שבואר לעיל, מהות דיבורם בשבעים לשון. וא"כ המ"ד שאומר שדברו בלשה"ק, דיבר בשורש הדיבור של הנשמה. והמ"ד שאומר שדברו בשבעים לשון, מדבר על התפשטות הלשון.

עוד יש לידע, שהרי מבני דור זה יצאו אברהם אבינו, וכל זרע ישראל. הרי שבנשמתם היו נשמות שכללו שורש לנשמות ישראל. והרי שנשמות אלו, שהם שורש לנשמת ישראל, דברו בלשה"ק. כלומר בחלק הפנימי של לשה"ק, כפי שבואר לעיל. משא"כ חלק הנשמות שאינם השורש לנשמות בני"י, דברו בשבעים לשון, כלומר בחלק של לשה"ק, שהוא השורש לשבעים לשון, כנ"ל.

והנה אף שכתבנו שדברו בחלק לשה"ק ששייך לשבעים לשון, אין הכוונה שדברו רק במילים הנמצאות בלשה"ק השיכות לשבעים לשון, אלא ששורש דיבורם היה מן הגלד החיצוני של לשה"ק, ששורשו מהחלק ששייך לשבעים לשון. שאף שלכל שפה יש רק מילים בודדות

והנה הכלל בידינו לעולם, ש"אלו ואלו דברי אלקים חיים". הרי מוטל עלינו להבין, כיצד מתישבות ב' השיטות. א. שדברו בלשה"ק. ב. שדברו בשבעים לשון. ונקדים לכך הקדמה קצרה.

הנה עתה בני"י מדברים בלשה"ק, והאומות כל אחד בשפתו. ויש לידע, שאילו היו בני"י שותקים שתיקה גמורה, לא היה בכח האומות לדבר אפילו אות אחת. מכיון שכל כח יניקת שפתם ודיבורם הוא מלשה"ק שבה מדברים בני"י. ובני"י מוציאים את הכח הדיבור מן המחשבה, מן הבכח לפועל. ולולי זאת אין כח דיבור בעולם. זאת ועוד, כאשר איש מבני"י מדבר בלשון זרה, יש בכך ב' חלקים. שפת נשמתו, ושפת גופו. אף אמנם שגופו, שפתיו נעות בלשון זר, מ"מ שורש דיבורו בנשמתו, ונשמתו מדברת לשה"ק בלבד, שהיא דביקה ביחידו של עולם, ואינה מכרת שפה אחרת כלל. הרי שהאדם מדבר בב' שפות. ודיבור זה, הוא שורש לדיבור האומות. שמכיון שאיש הישראלי מדבר בלשון זרה, ודיבור זה יונק מן דיבור נשמתו שמדבר בלשה"ק, הרי שנתן מקום יניקה מלשה"ק לשאר לשונות, והבין.

זהו עומק המחלוקת אם דברו בלשה"ק או בשבעים לשון. ביאור

והנה עוד יש לידע, שיש לשון, ויש שפה. לשון היא הפנימיות, ושפה היא החיצונית. והנה אמרו חז"ל, שיש שבעים לשון, ותו לא. ואף שאנו רואים שיש יתר על כן, זוהי בחינת שפה. שלשון אחת מתחלקת לשפות הרבה. ויש, ששפה אחת היא הרכבה של כמה לשונות.

והנה כתיב "ויהי כל הארץ שפה אחת" וגו'. כלומר, שלא רק בשורש, בלשון, היתה אחדות. אלא אף בהתפשטות, בשפה, היתה אחדות, "שפה אחת".

וזהו שכתוב "ויהי בנסעם מקדם". ופרש"י "שהיו יושבים שם, כדכתיב למעלה 'ויהי מושבם וגו' הר הקדם'. ונסעו משם לתור להם מקום, להחזיק את כולם, ולא מצאו אלא שנער". הרי לנו, שלא רק שהיו מאוחדים בלשון ושפה, אלא חיפשו אף אחדות במקום, בעשיה (כי הדיבור ענין רוחני. וכל רוחני קרוב יותר לאחדות, וכל גשמי קרוב יותר לפירוד), ולא מצאו אלא שנער. שנער בגימ' כתר, שהוא סוד האחדות, כנודע. ולכך גם עונשם, "שם כלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ". שנעשה פירוד בב' ענינים. א. שפה, "בלל ה' שפת כל הארץ". ב. במקום, "ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ". וזהו ביאור דברי

בלשה"ק, זהו רק מקור חיותם בלשה"ק, מ"מ יש להם יניקה מכל לשה"ק. דאל"כ, לא היה שייך שיהיו להם מילים לבאר כל דבר. אלא ברור הדבר, שכל מילה בכל שפה, יונקת חיותה מן המילה המקבילה לה בלשה"ק. ואם אין מילה מקבילה ממש, הרי שיונקת חיותה מצרוף של ב' מילים.

והנה תמצא עוד, שיש מילים שנשתמשו בהם בזמן הראשונים וכד', ולאחר מכן לא נהגו להשתמש בהם. ותחתם באו סגנון ולשון שונה, וכן בכל דור ודור. ושורש הדבר, שכשם שבסוכות מאיר אור של סוכות, וכן בכל חג מאיר אור של חג זה. כן הדבר בסדר השתלשלות הדורות, בכל פעם מאיר אור פנימי שונה, והוא יוצר השינוי בלשון. ובכל דור ודור יניקת חיות הדור ההוא, מן הלשונות המצויים בדור ההוא. ומן הלשון אפשר להכיר מהות הדור. וזהו ענין שאמרו חז"ל גבי בני"י בארץ מצרים, "שלא שינו לשונם". וזה אינו רק עניין של שמירה גרידא מהתערבות בין המצריים, אלא ששינוי הלשון, הוא שינוי מקור ושורש חיות האדם. ואילו ח"ו היו משנים שפתם מלשה"ק ללשון האומות, הרי שהיו מקבלים חיותם ממקור ושורש נמוך יותר.

אחדים'. ובפירוש מהרז"ל כתב וז"ל, "ובילקוט הגירסא כאן, דיבורים ויחודים, ופירושו סגורים וסתומים. והמדרש פירש שלא נתפרשו חטאים", עכ"ל. ועומק ביאור הדברים, שכשם הקב"ה אחד, כן דבריהם היו דברים אחדים. וכשם שהקב"ה 'אל מסתתר', ובלתי נתפס ומושג, כן דבריהם היו נעלמים וסגורים, ובלתי מתפרשים. ומכח דיבור מן המהות הזו, רצו להוריד כח האחדות הלז בעשיה.

והנה כתב בכעה"ט, "לאבן", ב' במסורת הכא, ואידך 'וימס לבו בקרבו והוא היה לאבן', גבי נבל. מה להלן מיתה, אף כאן מיתה. שיותר היה קשה להם מן המות כשנפלה לבנה מן המגדל" עכ"ל. והענין, שכיוון שכל מהות חיותם היתה גילוי האחדות, ורצו לגלות אחדות זו בפועל בעשיה, הרי אי גילוי זה כנפילת לבנה מן המגדל, כלומר העדר גילוי האחדות, קשה להם יותר ממיתה. מכיון שהמיתה הוא הפשטת הגוף מן הנשמה, והחיות חוזרת ונכללת בנשמה. נמצא, אין כאן ביטול חיות ממש, אלא ביטול ההתפשטות בגוף, והתכללותו בנשמה. משא"כ הכא, העדר גילוי של אחדות בעולם העשיה, הוא מנגד להם, שכל רצונם והיותם הוא אחדות, והבן.

רש"י "דברים אחדים". פרש"י, "באו בעצה א' ואמרו, לא כל הימנו שיבור לו את העליונים. נעלה לרקיע, ונעשה עמו מלחמה". ביאור הדברים: אין הענין שרצו להיות בעליונים, כשם שאדם רוצה להיות בעיר פלונית וכד' בדוקא, אלא שרצו לחיות בבחינה פנימית של עליונים. כלומר, שלא רק שתהיה בהם אחדות בנפש, ברצון, (עצה א') בשפה, ובדיבור, אלא שרצו אחדות אף במקום. וזה נקרא עליונים, שהם למעלה מן המקום. כלומר, ששייך בהם אחדות גמורה בבחינת מקום.

הרי לנו שהיו מאוחדים בלשון כנ"ל, בשפה, בדיבור (שהוא ענין עליון יותר, שאף אם אדם מדבר שפה אחת, אינו אומר שדעתו ודיבורו שווים). ורצו עתה להיות שווים אף במקום, כנ"ל.

והנה עתה רצו לשלשל את מהות האחדות, מן עולם הדיבור, לעולם המעשה (שהיא בחינת מקום). וזש"כ "ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה" וגו'. עומק הדברים: שעצם זה שמדברים מכך, דיבור של אחדות לעשות מעשה אחדות, בזה גופא משלשלים את כח האחדות לעולם המעשה. וביותר יתבאר ע"פ מה שאיתא בב"ר (לח, ו) 'ר"א אומר 'ודברים אחדים', דבורים

עדיין קשור בשורש הקדום של צד האומות, לא היה שייך שיתקיים 'והיה ברכה', ופרש"י 'הברכות נתונות בידך', וכשנתדבק בקדושה משם משך שפע.

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" וגו'. (יב, א) הענין ראשית תחילת בריאת האדם מן הטיפה, וזה נמצא אצל אביו. לאחמ"כ הטיפה נקלטת אצל אמו, ולאחמ"כ יוצא לאויר העולם. וזש"כ "לך לך". כלומר, תחזור לך, לנקודת העצמות שלך, והוא ע"י חזרה למקור הויתך. "מארצך". שהוא השלב האחרון, בחינת מקום, שאליו יוצא העובר לאויר העולם. ואח"כ "וממולדתך". שהיא אמך שיולדתך, וגם מזה תתפשט, ותחזור לבחינת טיפה אצל האב. "ומבית אביך". שאף מכך עליך לחזור לשורש הטיפה בעצם, שהיא בחינת האין הנעלם, שקדם להמצאות הטיפה אצל אביו. ולאחר שיעשה כן, יזכה להתכללות גמורה בקב"ה.

והנה כאשר יזכה להתכלל בקב"ה, אזי יהיה במהלך של 'והיה ברכה'. ופרש"י מחז"ל, "הברכות נתונות בידך. עד עכשיו היו בידי, ברכתי לאדם ונח, ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ", עכ"ל. ועומק הענין. אין הכוונה שאברהם קבל את הכח לברך, שתחלה היה

והחמר היה להם לחמר'. (יא, ג) הענין. ענין דור ההפלגה, בחינת אחדות דקליפה. וז"ש 'חמר', בחינה פירוד נעשה להם לחמר, בחינת אחדות, והבן. **הבה** נרדה ונבלה שם שפתם'. (יא, ז) הענין. תחילה היתה אחדות, 'נרדה' כלומר, כל ירידה פרושה התפרטות, מה שעד עתה היה אחד מעתה נעשה פירוט, וממילא 'ונבלה שם שפתם'.

אף נח מאמין ואינו מאמין'. הענין. 'מאמין', בפנימיות לבבו. 'ואינו מאמין', בחיצוניות הלב.

כל בני העולם נקראים בני נח, ולעומתם היהודים נקראים בני ישראל. הענין נח בחינת יסוד, כנודע. וכל כח האומות לקבל רק מן היסוד. לעומתם בני"י מקבלים מן הת"ת, הנקרא ישראל.

וימת תרח בחרן'. (יא, לב) הענין. איתא בזוה"ק, שתרח עשה תשובה. וביאורו, שעשה תשובה, אולם לא זכה להגיע בתשובתו לבחינת א"י, אלא רק לבחינת חרן. וז"ש 'וימת תרח בחרן'. כלומר שם נעצרה תשובתו, וזו בחינת מיתתו.

לך לך

לך לך וכו', ואעשך לגוי גדול'. (יב, א) הענין. כל זמן שהיה אברהם

מה שאברהם אביו של יצחק, ומה שהקב"ה אביו של יצחק, הכל חד נינהו. ולכך דוקא עתה לאחר 'לך לך' וגו', יזכה לבנים, שעיי"ז יחשבו בניו, בנים של הקב"ה ממש.

וזוהי כוונת רש"י שכתב, "ועוד שאודיע טבעך בעולם". ועומק הדברים, שטבעו של אברהם, כלומר נקודת מהותו הפנימית, היא אלקות (ישראל וקב"ה חד הוא). ולכך הודעת טבעו בעולם, ענינה גילוי האלקות שבקרב. אלו הם עומק דברי רש"י שהביא מחז"ל, "ד"א, "ואעשך לגוי גדול", זה שאומרים אלקי אברהם" וכו'. כלומר שמעשה זה יגלה את האלקות שבקרב של אברהם. "ואברך" זהו שאומרים "אלקי יצחק". כלומר שיתגלה עתה שהקב"ה אביו של יצחק, וברא כרעא דאבוהי, ולכך יש גילוי האלקות שביצחק.

והנה כתיב, "ואברכה מברכיך" וגו'. וכתב הבעה"ט, "ב' במסורת, הכא. ואידך, "ואברכה שמך לעולם". שברכו ברכה שאין לה הפסק, וזהו "ואברכה שמך לעולם", עכ"ל. ועומק הדברים, שהרי כיצד תיתכן ברכה שאין לה הפסק, הרי הנברא בעל גבול הוא, ובהכרח יש לו הפסק? אלא ברור הדבר, שעומק מהות הברכה, הוא שיתכלל בקב"ה ואזי

הכח ביד הקב"ה, ועתה כח הברכה בידיו. אלא ביאור הדברים, שאברהם נתכלל בקב"ה, והרי ברכתו ברכת ה' היא, ויד העבד יד רבו היא.

וזוהו עומק דברי הבעה"ט, שכתב ומנה ז' ברכות שברך ה' את אברהם, וז"ל, "הרביעי שיהיה הוא עצמו ברכה", עכ"ל. ועומק הדברים, שאברהם יתכלל בשורש הברכה, שהוא הקב"ה.

ובזה יתבאר מש"כ "לך לך". ופרש"י, "להנאתך ולטובתך" וכו'. וצ"ב הרי זהו שלא לשמה? אולם ביאור הדברים הוא, שכאשר אדם זוכה להתכלל בקב"ה, אזי שמחתו שמחת השכינה היא, וצערו צער השכינה הוא. ולא הנאת וטובת עצמו עמדו לנגד עיניו של אברהם אבינו, אלא הנאת וטובת השכינה.

ובזה יתבארו דברי רש"י שכתב, "ושם אעשך לגוי גדול, וכאן אי אתה זוכה לבנים". וטעם הדבר, מפני שבנ"י נקראו "בנים אתם לה' אלתיכם", והרי הקב"ה אבינו. ולכאורה, לדוגמא, יצחק, אביו הוא אברהם, ולא הקב"ה. ובודאי שלפי פשוטו, אברהם אב בגשמיות, והקב"ה אב ברוחניות של הנשמה. אולם יש כאן עומק גדול שכיון שנתכלל אברהם בקב"ה, הרי חשיב חלק מעצמותו ית"ש כביכול. ולכך

וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָהָם לֵךְ לְךָ.
 (יב, א) ובגמ' ר"ה (טז ע"ב) אמרו,
 "א"ר יצחק ד' דברים מקרעין גזר דינו
 של אדם. אלו הן, צדקה, צעקה, שינוי
 השם, ושינוי מעשה, וכו'. וי"א אף
 שינוי מקום, שנאמר וַיֹּאמֶר ה' אֵל
 אַבְרָהָם לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ, וְאָמַר
 וַאֲעִשְׂךָ לְגוֹי גְדוֹל'. ואידך, ההוא
 זכותא דא"י הוא דאהניה ליה".

בִּיאור הדברים: כנודע יש בחינת
 עש"ן, עולם שנה, ונפש. והנה ראשית
 ההשתלשלות, היא בנפש האדם,
 ולאחר מכן משתלשל בזמן,
 ולאחמ"כ משתלשל בעולם. והנה אם
 הנפש אינה ראויה לכך, השפע אינו
 בא כלל. אולם אף אם הנפש ראויה
 לשפע, פעמים שיש מניעה מצד הזמן
 או מצד המקום. וכאשר המניעה מצד
 הנפש והזמן, אינו מועיל שינוי מקום,
 אולם כאשר מצד הנפש והזמן אין
 מניעה, וכל המניעה מצד המקום, אזי
 שינוי מקום מהני. א"כ נתבאר דברי
 המ"ד ששינוי מקום מהני, מהות
 השינוי וגדרו. מעתה נבאר דברי
 המ"ד ששינוי מקום לא מהני, ודוקא
 גבי אברהם אהני לו, מפני זכותא
 דא"י. ובאמת אלו ואלו דברי אלקים
 חיים, ונבאר הדברים.

כבר כתבנו שיש בחינת עש"ן.
 ויש לידע שיש עש"ן למעלה מן
 עש"ן, כשם שיש נפש מעל נפש, ויש

אין הפסק לברכה זו, שהרי הקב"ה
 אין לו הפסק וגבול כלל.

וזו כוונת הברכה, "ונברכו בך כל
 משפחות האדמה". ופרש"י, "אדם
 אומר לבנו תהא כאברהם". ועניינו,
 שכשם שאברהם אבינו נתכלל בא"ס,
 כן תזכה אתה. כלומר שזרעו יהיה
 כלול בא"ס כנ"ל.

וזוהי כוונת הכתוב (טו, ה),
 "וַיֹּאמֶר הַבַּט נָא הַשְּׁמִימָה וּסְפֹר
 הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לִסְפּוֹר אֹתָם,
 וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ". ופרשו
 חז"ל, "אם תוכל לספור", לא תוכל
 לספור, כך יהיה זרעך, בלתי נספר.
 והענין, אינו רק ריבוי של כמות, אלא
 שמהותם תהיה בלתי נספרת, כלומר
 למעלה מן הגבול. וזאת ע"י דבקות
 והתכללות בא"ס.

ועפ"ז יתבאר דברי הכתוב, "אל
 הארץ אשר אראך". ופרש"י, "לא
 גלה לו הארץ מיד". וביאור הדבר
 (לבד מן הטעם של רש"י), כי
 המוגבל יש בו השגה. אולם הכא
 שעבודתו יציאה מן המוגבל,
 והתכללות בא"ס, הא"ס בלתי מושג
 ולכך אין שייך לדעת את הסוף להיכן
 הולך, והבן מאוד. כי כוונת הכתוב
 "אל הארץ", אל הארץ העליונה, ארץ
 החיים. וכתוב "ואתם הדבקים בה'
 אלקיכם חיים כולכם היום". ונקודת
 פנימיות החיים, אין לה סוף, והבן.

שמך', ה'. סוד ה' בתראה מלכות, כנ"ל.

ואעשך לגוי גדול'. (יב, ב) ענין שצוהו ללכת ופירש לו שכרו, דהליכת אברהם לא"י כדי לזכות למידת מלכות, כמ"ש בזה"ק. ומידת מלכות בחינת נוק', מקבל, ולכך פירש לו שכרו. ולכך ברכו בז' ברכות כמ"ש בבעה"ט, כנגד מלכות. והוא הטעם שאמר לו 'אל הארץ אשר אראך', ולא פירש לו איזו היא. והענין, דכשאדם רחוק מן המדריגה אינו רואה ומבין מהי, ורק לאחר שקרוב לה מבין. וכן הכא, לאחר שיתקרב לא"י, למלכות, יוכל להבין מהותה.

והיה ברכה'. (יב, ב) וברש"י, 'בך חותמין'. הענין. אבא, חכמה, יסד ברתא, מלכות. ואברהם חסד שורשו באבא, ולכך בו חותמין, בחינת חתימה סוף, מלכות.

ואברכה מברכך ומקללך אארי'. (יב, ג) והקשה בכלי יקר, מ"ט שינה שבברכה מקודם הזכיר ברכת ה', ובקללה קודם הזכיר קללת המקלל. ונראה דכח האדם לברך הוא רק ע"י שיש בו ברכת ה', ומזה משפיע לאחרים. ולכך הבא לברך הקב"ה מקדים לו ברכה בכדי שברכתו תשרה, משא"כ בקללה.

מדרגות רבות בנפשות, כן לכל בחינת נפש יש כנגדה עולם ושנה. נמצא שלכל מדרגת נפש, יש בחינת עולם שתחתיה, ויש בחינת עולם מעליה. והבן מאוד. ולכך, כאשר אין שפע בנפש, א"א שיבא שפע מצד בחינת עולם תחתון, אלא אפשר שיבא שפע מבחינת עולם עליון. וז"ש ששינוי מקום לא מהני, איירי במקום שלמטה מן הנפש. אולם מ"מ יש אפשרות שבחינת מקום יועיל, והיא בחינת מקום שלמעלה מן הנפש. וזהו שאמרו "זכותא דא"י הוא דאהניא ליה", כלומר בחינת מקום שלמעלה מבחינת נפש.

לך לך'. (יב, א) וברש"י 'להנאתך וטובתך' הענין. א"י סוד מלכות, ולכך להנאתך, ששכירות משתלמת לבסוף, סוד מלכות, אז יש קבלת שכר הנאה. וכן 'כאן אי אתה זוכה לבנים'. מלכות שם ב"ן, זלכך בא"י יזכה לך. 'שאודיע טבעך בעולם', סוד מלכות שהיא גילוי ופרסום. וכן לך עם האותיות בגימ' בן. ולכך 'ויבן שם מזבח'. וברש"י, 'על בשורת הזרע ועל בשורת א"י'. הענין. מזבח סוד מלכות, גימ' ע"ה נח. ולכך על בשורת זרע בן וא"י מלכות, הקים מזבח, מלכות. וזהו ענין 'ואגדלה שמך'. וברש"י, 'מוסיף אות על

סג"ט, גימ' חסד, שיצא מחסד של סט"א, והלך להתחזק בחסד דקדושה. **י'יקח** אברהם וכו', ואת הנפש אשר עשו בחרן'. (יב, ה) וברש"י, 'שהכניסן תחת כנפי השכינה'. סוד שכינה, מלכות, ושם בחינת גר, כנודע. ולכך כשהלך לא"י בחינת מלכות, לקח הגרים שבחינתם מלכות.

י'יהי רעב בארץ'. (יב, י) הענין. א"י בחינת זבת חלב ודבש'. והנסיון היה שיהיה הפך הטבע, רעב.

י'יהי רעב בארץ'. (יב, י) ענין שירד דוקא למצרים למלאות רעבונו. רעב חוסר בגשמיות, ולכך דוקא למצרים מקום החומר.

'הנה נא ידעתי כי אשה וגו'. (יב, יא) הענין שדוקא עכשיו ידע במצרים. מפני שהם שטופי זימה, וכח טומאתם השפיע שעתה נסתכל אברהם בשרה.

י'ילך למסעיו. (יג, ג) וברש"י, 'בחזרתו פרע הקפותיו'. הענין. הקפותיו בחינת מקיף, נוק'. ובחזרתו בחינת העלאת מ"נ, פרע הקפותיו, פרע לשון גילוי, גילה בחינת מקיף, נוק'.

"ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספור אתם, ויאמר לו כה יהיה זרעך". (טו, ה) וצ"ב, מפני מה צריך להביט

י'ואברכך'. (יב, ג) וברש"י, 'אני ברכתי אדה"ר ונח, ומעתה הברכות נתונים לך'. הענין. ברכה לשון המשכה, להבריך. אדה"ר ונח היה להם הפסק, שדורות אחריהם נעשו רשעים. משא"כ אברהם שע"י התחילה שלשלת כנס"י ואין בזה הפסק, ודוקא בו שייך ענין המשכה, ברכה.

ענין שפרעה שלח את אברהם ולא הלך מעצמו, וכן אצל הבנים פרעה שלח את בני"מ מצרים. כי סוד הטומאה, גשמיות. ולכך דוקא למצרים הלך למצוא מזון, גשמיות. ותיקון הגשמיות להעלותה. ואזי מתעלה אף האדם. בסוד שמדרגת הנשמה לאחר ירידתה בתוך הגוף וזיכוכו, היא למעלה ממדרגתה קודם כניסתה לגוף. ולכך נצרך שדוקא פרעה יעלה את אברהם ובנ"י. והוא הסוד שהיתה לאברהם שפחה מצרית. והוא ענין הגר, אותיות לפני הגר, דבק, שתכלית הקליפה להשתעבד ולהדבק בקדושה. ויתר על כן, שהיא גורמת דביקות יתרה לקדושה גופא.

י'ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה'. (יב, ד) ענין מנין שנים אלו, אמרו חז"ל 'בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו'. הוסף עליהם ע"ב שנה כמנין חסד, ואז נתחזק במדתו. וז"ש 'בצאתו מחרן'. חרן בא"ת ב"ש

שפע של זרע מן למעלה מן המזל למזל.

בכוכבים, וכי אינו יודע זאת קודם לכך?

והנה ראית האדם, היא כח פנימי שנמשך מן האדם לחפץ. והרי זה כצינור המחבר בין האדם לחפץ שבתוכו אפשר למשוך שפע וכד'. וכן תמצא שאמרו "נתן בו עיניו ועשהו גל של עצמות". והוא בכח הראיה, שמשך לו יתר חיות למעלה מן מדרגתו, ואזי נמשך לחיות זו, וממילא יצאה נשמתו. כבחנית מיתה, שכתוב בה, "תוסף רוחם יגועון". שע"י גילוי יתר חיות, מדבק עצמו בחיות זו, וממילא מסתלקת נשמתו מגופו. והן הן הדברים בהבנת דברי הגמ' (ב"מ קיח ע"א), שאמרו "הבטה בהפקר קני". ואף שכתבו בתוס' (שם דף ב' ע"א), שהוא בצרוף מעשה כל שהוא, מ"מ הראיה חלק מן הקנין. והוא שמושך חיותו, ומדבק בחיותו בחפץ, ועי"ז נעשה שלו. שגדר שלו, הוא דבר שחיותו מתפשט בו, ואכמ"ל.

והנה פרש"י, "ד"א, הוציאו מחללו של עולם, והגביהו למעלה מן הכוכבים". ביאור הדברים: אף שאין מזל לישראל כמ"ש רש"י בתחילת דבריו, אין הכוונה שהשפעות אינם משתלשלות לישראל דרך המזל, אלא כוונת הדברים הוא, שאף אם מצד המזל אין שפע, הרי שהמזל מקבל שפע ממקור עליון יותר, ומעתה השפע עובר דרך המזל. (וזאת יש לידע יסוד כללי, שישראל מושרשים בפנימיות, והאומות בחיצוניות. בנ"י מושרשים בשורש המזל, והאומות במזל גופא. אולם מ"מ החיצוניות כלי לפנימיות, והמזל כלי לשורש המזל. ולעולם א"א לאחוז דבר ללא כלי, כי האור עצמו הוא אין ובלתי מושג, ולכך לעולם כל שפע עובר דרך כלי).

'הבט נא השמימה וספר הכוכבים'. (טו, ה) ענין ברכה זו יותר מברכת שירבו כעפר הארץ. כי עפר הארץ אין לו יחוד אחד עם השני, אולם הכוכבים יש להם מערכת יחדיו. **'במה** אדע כי אירשנה'. (טו, ח) א"י סוד מלכות, **'במה** אדע',

והנה מצד המזל, אין לאברהם בן, כמ"ש רש"י, ש"ראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן". ותיקון הדבר, נעשה ע"י המשכת שפע מלמעלה מן המזל, למזל. והנה המשכה זו, מן למעלה מן המזל למזל, נעשתה ע"י הבטת אברהם. שכיון שהגביהו למעלה מן הכוכבים, הרי שהיה דבק שם ממש, וע"י "הבט נא השמימה וספר הכוכבים" וגו', עי"ז גופא משך

ואינו מכירו" עכ"ל. ודבר זה צ"ב, שהרי ברור הדבר ש"יד ליד לא ינקה", וכל אדם בא על עונשו. ומעשים רבים שמענו וידענו שנימולו, ולא הצילם מן הגיהנם.

אולם ברור הדברים כך הוא. בא על גויה אינו דוקא בפועל, אלא הנוק' היא הכלי של האדם. ויש בחינה שהכלי של האדם אינו כלי דקדושה, אלא משבעים אומות.

מהות החילוק בין בת יהודית לגויה, אף שזו וזו נוק', כלי קבלה, אולם יש כלי דיש, ויש כלי דביטול. בת יהודית, היא כלי דביטול, שמתבטלת לדוכ', לאור, ונכללת עמו. ועל בחינה זו אמרו "ודבק באשתו והיו לבשר אחד", אחדות גמורה, התכללות הנוק' בדוכ'. אולם כלי של נוק' של גויה, היא יש לעצמה, ואין לה התבטלות והתכללות.

והנה יש להבין מהו הענין שהמילה מצילה מדינה של גיהנם. דהנה השמש נמצאת בתוך נרתיק המעלים את תוקף אורה. והנה כאשר יש כיסוי למאור, והכיסוי נסתלק, ויש גילוי לקרני אור מן המאור, יש בכך ב' אופנים. א. שע"י האור האדם רואה מה שלא ראה עד עתה, ועתה יש לו גילוי יתר. הרי שדבק בקרני האור היוצאים חוצה, ומאירים ליש

שאלה באמונה, סוד מלכות. ולזכות למלכות צריך אמונה גמורה.

יודור רביעי ישוב הנה'. (טו, טז) הענין. אברהם חסד, רגל ראשון במרכבה. דוד רביעי, והיא בחינת מלכות, בחינת א"י.

בא נא אל שפחתי אולי איבנה ממנה'. (טז, ב) הגר גימ' יצחק, ולכך ילדה שרה את יצחק על ידה.

ותענה שרי'. (טז, ז) וצ"ב מדוע עינתה אותה שרי. ונראה ביאור הענין, 'מעשה אבות סימן לבנים'. ולכך נטל אברהם ממצרים רכוש, שהוא סימן לבנים, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. והנה במחזה נאמר, 'ועבדום וענו אותם'. וגם בזה היה צריך אברהם לעשות מעשה אבות, וזה נתקיים בהגר המצרית שהיתה שפחתו כנגד 'ועבדום', וכנגד 'וענו אותם', נתקיים 'ותענה שרי'.

וירא

"והוא יושב פתח האהל כחם היום" (יח, א). ובבעה"ט, "ד"א נמולו אתו, וסמיך ליה, 'והוא יושב פתח האהל כחם היום'. זהו שאחז"ל שאברהם יושב על פתח גיהנם, ואינו מניח למי שנימול ליכנס לשם, חוץ ממי שבא על הגויה, שנמשכה ערלתו

ויאמר לו כה יהיה זרעך". הרי ששורש הבשורה על לידת זרעו, שתחלתו יצחק, היה במהלך של "פוק", של "ויוצא אתו החוצה".

ביאור הדברים: כנודע יש בחינת ממלא כל עלמין, וסובב כל עלמין. ושורש נשמות כנס"י, הוא מהסובב כל עלמין. ולכך צורת הבשורה על הזרע, היתה בצורה של, "ויוצא אתו החוצה". כלומר, התדבקות במדרגת סובב כל עלמין.

זהו ביאור עומק דברי רש"י שכתב, "ולפי מדרשו, אמר לו צא מאצטגנינות שלך, שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן. אברם אין לו בן, אבל אברהם יש לו בן וכו'. שרי לא תלד, אבל שרה תלד. אני קורא לכם שם אחר, וישתנה המזל". ביאור הדברים כנ"ל, שקריאת שם אחר, עניינו ניתוק ממדרגת ממלא כל עלמין, והתדבקות במדרגת סובב כל עלמין, וזה נקרא מזל אחר. והם הם המשך דברי רש"י שכתב, "ד"א הוציאו מחללו של עולם והגביהו למעלה מן הכוכבים". כלומר הדביקו בסובב כל עלמין כנ"ל. אלא שכל דבר מורכב מעצמותו ושמנו. והביאור הראשון עוסק בענין השם, והביאור השני עוסק בענין המהות, והבן.

הנמצא. נמצא שקרני האור הוסיפו לו התדבקות ביש הנמצא. ב. שע"י גילוי האור, חפץ להבדק במאור, ולהתכלל בו. נמצא, גילוי האור מביא להתבטלות, להתכללות במאור. זו בחינת מילה שיש סילוק של הערלה, ומוליד תשוקה של התבטלות והתכללות. אולם גיהנם עניינו להיפך, כבחינה א' שזכרנו לעיל. שענין הגיהנם, הוא "כחם היום", גילוי השמש ללא נרתיק. אולם זה מביא את האדם ליש, ולא לאין. ואלו הם דברי ר"ש בן לקיש בגמ' נדרים (ח, ע"ב) "דאמר אין גיהנם לעוה"ב, אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, צדיקים מתרפאין בה (שהוא ענין ההתכללות), ורשעים נידונין בה" (שדבקים ביש יותר כנ"ל). הרי בחינת מילה וגיהנם, חד הוא. אלא שזה גילוי האין, וזה גילוי היש. הרי שמילה גילוי האין, ההתכללות והביטול. ובא על גויה גילוי היש, בחינת גיהנם. וזוהי הכונה שאברהם מציל מדינה של גיהנם, שהיא בחינת מוציא חמה מנרתיקה, שצדיקים מתרפאין בה, והבן.

קו"ף, אותיות פוק. בלשון ארמית, זה לשון צא לחוץ. הענין כתיב (לעיל טו, ה) "ויוצא אתו החוצה, ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספור אתם,

מדרגת הסובב כל עלמין, שבו כל ג' הקוין, ימין שמאל ואמצע, שווים לגמרי. הרי מעשה זה, הוא יציאה מממלא כל עלמין, לסובב כל עלמין.

וזהו עומק דברי הבעה"ט "שלש בהמות היו ובזכות זה ניתן לו בן לקו"ף שנה". כלומר, שע"י ג' בהמות אלו, קבע מדרגתו בסובב כל עלמין. ולכן זכה לבן בגיל קו"ף שנה, בחינת "פוק", בחינת "ויוצא אותו החוצה", בחינת סובב כל עלמין.

ולכך תחילת מהלך הדברים, היה בצורה של, "והוא ישב פתח האהל כחם היום". "פתח האהל" כלומר, שלא נכנס בתוכו, בחינת ממלא כל עלמין, אלא רק בפתחו, סובב כל עלמין, אשר מאיר דרך פתח לתוך החלל, לממלא כל עלמין.

וזהו עומק דברי רש"י שכתב, "כחם היום", הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, שלא להטריחו באורחים. ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא מלאכים עליו בדמות אנשים". ביאור הדברים: הוציא חמה מנרתיקה, הוא גילוי האור של הסובב כל עלמין, שאין העולם, הממלא כל עלמין, יכול לסובלו.

"והוא יושב פתח האהל כחם היום". (יח, א) וברש"י "הביא מלאכים", וכו'. הענין כל דבר מורכב

עתה נשוב לבאר את דברי הבעה"ט שבזכות ג' בהמות זכה לבן הניתן לקו"ף שנה.

דהנה הטעם שלקח ג' בהמות פרש"י, "ג' פרים היו, כדי להאכילן ג' לשונות בחרדל". וביאר בשפתי חכמים וז"ל, "ולקח שלשה בקרים, כדי לתת לכל אחד חלק טוב ושוה, ולא יטיל קנאה בסעודה, שכבוד שלשתן שווה בעיניו", עכ"ל.

ביאור הדברים: דהנה יסוד החילוק בין ממלא כל עלמין לסובב כל עלמין, שממלא כל עלמין, הוא סוד עולמות ההדרגה, עשר קדושות, וכו' וכו'. משא"כ סובב כל עלמין, שהיא בחינת עיגול, הכל מאיר בהשואה גמורה. והנה הכא כתיב (יח, ב), "והנה שלשה אנשים", וגו'. ובחז"ל מצינו בזה כמה הגדרות, מי היו ג' אנשים הללו. י"א אברהם יצחק ויעקב, ועוד פירושים. מ"מ הנקודה הפנימית של כל הפירושים, שאלו הם פנימיות ג' קווים, ימין שמאל, אמצע. והנה מצד הממלא כל עלמין, יש חילוק בין ימין שמאל ואמצע, ויש הדרגה בהם. אולם מצד הסובב כל עלמין, הם שווים לגמרי.

זהו עומק דברי השפתי חכמים שכתב, "כדי לתת לכל אחד חלק טוב ושוה וכו', שכבוד שלשתן שווה בעיניו". כלומר, שגילה כאן את

כדוגמת מלאכים. וכמ"ש חז"ל, שבנ"א גופם מן הארץ, ומלאכים גופם מן השמים. כלומר גוף שמימי, זך יותר, רוחני יותר. וכל זאת, מפני שזוהי גופא מדרגתו של אברהם אבינו, שמעתה, לאחר סילוק הערלה, נעשה גופו זך, רוחני יותר. ורק לאחר קביעות מדרגה זו באברהם אבינו, נולד יצחק, שיצא מגופו של אברהם, מגוף זך ורוחני. כלומר שהגוף הפך למדרגת גופו של מלאך, ומכח כך נולד גופו של יצחק, גוף של מלאך. וזוהי כוונת רש"י "הביא מלאכים עליו בדמות אנשים". כלומר, שראה אנשים בצורה של מלאכים, ודו"ק מאוד. ומעתה הבן שאנשים שגופם במדרגת אנשים, היו סתירה למדרגתו של אברהם. וזהו שכתב רש"י, "הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים". כלומר, מעתה, שהוציא חמה מנרתיקה, אורחים בגדר בנ"א, הם טירחה לו. ולכך הביא מלאכים, כלומר שמדרגת גופם מלאכים. אלא שכלפי חוץ נראים כאנשים, כי זו מדרגת אברהם אבינו, שאצלו אנשים, וזהי מדרגת מלאכים.

ומש"כ רש"י, 'הוציא חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים', הוא מעין מה שמצינו במשה רע"ה, שכתוב ביה, (שמות לד, ל) "והנה קרן עור פניו ויראו מגשת אליו". כלומר,

מעצמות ולבוש, אור וכלי. ולעולם הלבוש, הכלי, יותר עב מן העצמות, מן האור. והנה כאשר יש זיכוך לדבר, הלבוש, הכלי, נעשה זך יותר, ויותר קרוב למדרגת העצמות, האור. ונעשה רוחני, דק יותר.

זהו ביאור דברי רש"י "כחם היום" ופרש"י, "הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה". ביאור הדברים: שהנרתיק שהוא הלבוש והכלי של החמה, נעשה זך יותר, וממילא אור החמה האירם יותר. וזה נקרא "הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה".

ושורש הדבר שעתה נעשה לבוש החמה זך ורוחני יותר. דהנה כל הברואים נקראים עולמות, מלשון העלם. וכל אדם רואה את הנבראים לפי מדרגתו, לפי מדת ההעלם והגילוי שיש בקרבו, שזוהי גופא מדרגתו. וכאשר אברהם נתעלה, ונסתלקה עורלתו, נסתלק מעט ההעלם, ונעשה גילוי יתר. כך נתראה עבורו גם החמה, וכל הברואים כולם. שנעשה ההעלם קלוש יותר, כלומר שהנרתיק נעשה זך יותר, ויש גילוי אור, גילוי אלקות. יתר בכל דבר.

זהו עומק הכוונה "הביא מלאכים". אין היחס לפנימיותם, דבזה נשמת ישראל עליונה על נשמת המלאכים. אלא כוונת הדברים, שהביא לפניו אורחים שגופם זך,

בבחינת "איהו וגרמוהי חד", שהאור מאוחד עם הכלי. וכלי דבריא, לשון לבר, לחוץ. כלומר, שיש מרחק בין האור לכלי. האור בפנים והכלי בחוץ. ביאור הדברים: שהכלי אינו גילוי גמור לאור, אלא יש מעצור ומניעה בין גילוי הכלי למהות האור. כלי דיצירה, לשון צורה. שהכלי כבר תופס מקום של צורה לעצמו. וכלי דעשיה, שהכלי עשוי וגמור לעצמו, ואינו עומד לגלות את האור.

והנה מכיון שאברהם יצחק ויעקב וכל ז' רועים, היו מעולם האצילות. לכך המדה שלהם, אינה מדה עצמית כלל, אלא כולה כלי לגילוי האור, כי האור והכלי חד גינהו.

"והוא יושב פתח האהל". (יח, א). וברש"י, "ישב כתיב בקש לעמוד א"ל הקב"ה שב ואני אעמוד. ואתה סימן לבניך, שעתיד אני להתייב בעדת הדיינים, והן יושבים, שנאמר 'אלקים נצב בעדת אל'" עכ"ל, והוא מחז"ל. ובאמת בחז"ל מצינו כמה אופנים על מה קאי "אלקים נצב בעדת אל", כגון ק"ש, ועוד. מ"מ נקודת הדברים היא, מהלך של "שב ואני אעמוד", "עתיד אני להתייב וכו' והן יושבים". ביאור הדברים: הנה המעבר בין מצב של יושב למצב של עומד, נקרא קם. והנה המילה קם, היא שורש למילה קומה, תקומה,

כן הכא, שלא באו לאברהם אבינו, מפני שלא היה להם חיבור עמו. והרי ה"הוציא חמה מנרתיקה", אינו ענין רק לאותו יום, אלא שזוהי קביעות מדרגת אברהם אבינו ע"ה. והרי מה שמנע מן האנשים לבא אל אברהם אבינו, אינו ענין של חום גשמי גרידא. אלא אור פנימי גדול, שלא יכלו לסובלו ולהתחבר עמו. אלא שהחום הגשמי היה כלי לאור הפנימי, והבן.

הנה מדתו של אברהם אבינו ע"ה, היא מדת חסד. ובעיקר, שהיה מכניס אורחים, ודרך כך הכניסם תחת כנפי השכינה, וגילה אלקותו ית' בעולם. ויש להבין נקודה יסודית. כי כל מדה ומדה, כגון אברהם שמדתו חסד, ויצחק שמדתו דין, ויעקב שמדתו רחמים. אין אלו מדות עצמיות לגלות את מדת החסד, הדין, והרחמים. אלא מהות המדות, אינם אלא כלי לגלות את האור השוכן בקרבם, שהוא אלקותו ית"ש. ולכך, אברהם גילה אלוקתו בעולם בפועל ע"י חסד, הכנסת אורחים, ובקש מהם להודות להשי"ת, ועי"כ גילה שמו ית"ש בעולם. וכן יצחק ויעקב. אבל לעולם כל מעשה ומעשה, הוא גילוי אלוקתו בעולם בלבד, אלא שהכלי משתנה.

והנה יש ד' מדרגות בכלים, כנגד עולמות אבי"ע. כלי דאצילות, הוא

הרי שכח ההתייצבות כבר נשתלשל לעולם, ומעתה קל להתחבר אליו ולהשיגו. לולי זאת, כגון אילו יהיה האדם יחידי בעולם וכד', הוא צריך לשלשל זאת ישר מן הבורא, ולשם כך נצרכת דבקות חזקה מאוד, והבן.

אמרו בגמ' ב"ק (ע"ט), 'שאלו תלמידיו את ר"י בן זכאי, מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מבגזלן, א"ל זה השווה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השווה וכו', כביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה'. והענין, שלכך מתחייב דוקא כפל, דמצינו בפסוק 'ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא והמערה אשר בו וכל עץ אשר בשדה'. והענין שהזכיר זאת הכתוב. דע, דענין החיבור נמצא בחיים שבכחם לחבר המופרדים אבל המת נצב לבדו. אולם 'צדיקים במיתתם קרויים חיים', דגם אז נשאר בהם כח החבור. והוא ענין שרה שגם לאחר המיתה מקום קבורתה נעשה חיבור גמור לכח קדושת המקום. ולכך נקרא המקום 'מערת המכפלה', שנכפלו בזוגות. והמעלה בזה, דגם לאחר מיתה נשאר החבור, והוה זיווג. ולכך גנב שכביכול מפריד בין העוה"ב לעוה"ז שאין הקב"ה רואה, משלם כפל, שהוא החבור. ודע דלאחר שנשתרש כח חיבור זה הלך אברהם לחפש בן

מקום, ועוד. לגבי הקב"ה איתא 'אין העולם מקומו של הקב"ה, אלא הקב"ה מקומו של עולם'. ומצד בחינת מקום עניינה שהקב"ה מקומו של העולם. ומצד בחינת קם, תקומה, עניינה שהקב"ה מקיים את העולם. כבחינת 'ויקם שדה עפרון' (בראשית כג, יז). ופרש"י, 'תקומה היתה לו, שיצא מיד הדיוט ליד מלך'. נקודת הדברים, שמצב של יושב אין לו התקדמות, משא"כ מצב של עומד, יש לו אפשרות התקדמות של הליכה. ועצם העומד, הוא גופא התקדמות, כבחינת ויקם בשדה עפרון. והנה כתיב 'את האלקים התהלך נח' (בראשית ו, ט). ובאברהם כתיב, "אשר התהלכתי לפניו". כלומר, כח ההילוך, כח ההתקדמות, הוא מכח האלקים, מכח האלקות. כי מצד מעמד האדם עצמו, אין לו (מלבד שאין לו קיום עצמי) התקדמות. וכל כח ההתקדמות, הוא מכח האלקות שבקרבנו. זוהי כוונת "עתיד אני להתיצב", ומכח כך משתלשל כח ההתייצבות לבנ"י, כבחינת "התיצבו וראו את ישועת ה'".

עוד זאת יש לידע, שכאשר אדם יושב, ורוצה לעמוד, הכח לעמוד משתלשל מן אדם שנצב כבר במצב של עומד (והוא גופא קבל זאת מכח הקב"ה של "עתיד אני להתיצב").

זאת בקדושה יושבים. משא"כ הקב"ה שכולו קדוש, בחינת עומד. ולכך נרמז דוקא בפרשת מילה, שהוא קידוש חלק הגוף של האדם.

'כחם היום', (יח, א) הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה. ענין שדוקא עי"ז ימנע אורחים, והרי הרבה דרכים למקום. הענין. מילה בחינת סלוק הכיסוי, ערלה. וכן הוציא חמה מנרתיקה, בחינת סלוק כיסוי החמה. וכן הענין שנגלה אצל ממרא שנתן לו עצה, עצה בחינת סלוק המסתרים וגילוי הענין ברור, וזו בחינת מילה. ולכך דוקא שם נגלה אליו הקב"ה, בחינת גילוי, וכ"ז היה בפתח האהל, בחינת פתח, בחינת מלכות, גילוי.

ענין שהוציא חמה מנרתיקה. חמה בנרתיקה היא מצמצמת השפעתה לפי יחס המקבלים, וכשיוצאת מנרתיקה היא השפעה למעלה מן המקבלים, והוא רצון להיטיב אפילו יותר מכח המקבלים. וזו בחינת אברהם כאן שחפש אורחים לתת להם אע"פ שאין, ולכך הביא הקב"ה מלאכים שהיא בחינת חסד לא לפי המקבל, כי מלאכים אין צריכים לאוכל של אברהם.

ענין שדוקא כאן נגלה מלאך לרפאות, ממרא גימ' רפא.

יורא אליו ה' באלני ממרא'. (יח, א) ענין ממרא, גימ' אפר. וזו הבחינה

זוג ליצחק, והיא רבקה. ורמז לה אליעזר בצמדים לשני לוחות הברית, כמ"ש חז"ל. והענין שהלוחות מחולקים לה' דברות בין אדם למקום, וה' בין אדם לחבירו. והוא כביכול חיבור העוה"ז לעוה"ב. והוא חיבור בין יצחק לרבקה, אות ה' מרבקה וי' מיצחק, שחבר עוה"ז עם עוה"ב. וכל מעלת רבקה שבחינתה שהיתה נפרדת לגמרי, דהוא ענין 'ואיש לא ידעה', ובזה גדול כח החיבור בדבר שנפרד לגמרי. ושמה מעיד בה, רבקה דה' הוא הכח המתחבר כנ"ל, ואותיות רבקה הם קבר, שהוא המופרדות. ולכך אמרו בגמ' (ב"ב ע') 'מכר את הבקר לא מכר את הצמד'. שהבקר אותיות קבר, מובדל מן הנצמדות. אולם רבקה נהפכה לבחינת בקר, שהוא החיבור בין יום ללילה, ולכך בשעה שבאה ליצחק נתקנה תפלת מנחה שזמנה בין הערבים, חיבור יום ולילה.

י'ושב פתח האהל'. (יח, א) וברש"י, 'מכאן לדיינים וכו'. והענין, שאדם חציו עליון מלאך, חציו תחתון גוף. וצריך לשעבד תחתון לעליון. ובשעה שיושב חלקו העליון כדרכו, ומבטל ומקפל חציו התחתון. ולכך נקרא יושב לשון שב, בסוד החזרת רע לטוב. ולכך דיינים שעוסקים בעניני ממונות גשמיים, ומכניסים

אורחים הוא בבחינת נותן, וגדול להיות נותן מלהיות מקבל.

‘והנה שלשה אנשים’ (יח, ב). ג’
מלאכים כנגד חג"ת. כל בחי' מקבלת מעולם עליון ממנה, מנה"י שבו. אולם כשזוכה מתעלה בעצמו לעולם העליון יותר, וזוכה לבחינת חג"ת. וזו בחינת ג' מלאכים אלו, שאברהם נתעלה לעולם עליון יותר. וזה סוד הכנסת אורחים, שנכנסו ממש בו. ולכך נראו בדמות אנשים, שנהפכו לחלק מאברהם, שצורתו צורת איש. וז"ס שאמר 'אדני, אל נא תעבור'. כי כל שפע מקבלים דרך מלכות, ושמה 'אדני'. ולכולם קראו אדונים, כמ"ש רש"י, שכולם מושפעים דרך המלכות.

‘ויאמר אדוני אם נא’ (יח, ג)
וברש"י, 'לגדול שבהם אמר'. נראה לפרש, דחז"ל אמרו שבאו ג' מלאכים, מיכאל גבריאל רפאל. מיכאל קו ימין, בחינת אברהם, בחינת גדול. וז"ש לגדול שבהם, כלומר למיכאל, והבן.

‘יקח נא מעט מים’ (יח, ד)
וברש"י, 'ע"י שליח'. משא"כ ואקחה, בעצמו. הענין. אמרו בגמ' ב"ק 'ושלח, זה הרגל, שנא' משלחי רגל השור והחמור'. כלומר שרגל בחינת שלח. ולכך כאן שלקחו מים, 'ורחצו רגליהם', היה ע"י שליח. ועוד, מים

שאמר אברהם על עצמו 'ואנכי עפר', לפני המילה, עדיין בחינת יש עפר. אולם לאחר המילה בחינת אפר, כנ"ל.

ענין שהוציא הקב"ה חמה
מנרתיקה ולא עשה פעולה אחרת למנוע את האורחים. חמה בחינת נותן ללבנה, כידוע. והנה אברהם, חסד, נותן. וכאן היתה פסגת בחינת חסד אברהם, שהיא יציאה מסדר הרגיל, שבהיותו חולה מחפש להיטיב. והיא בחינה של יציאה מנרתיקה.

‘וירץ לקראתם וכו’, וימהר וכו’,
ואל הבקר רץ'. (יח, ב) הענין של מהירות זו, דכאן בפרשה זו מוזכרת מידת אברהם חסד. והענין דכ"ז שהיה בו ערלה, היה מעכב, אולם לאחר מילה, אין מעכבים. וזו בחינת מהירות, שאין שום מעכב. ובאמת דבשם אברהם יש אותיות מהר. וזה הענין שצוה את אברהם על המילה, ורק אז הוסיף לו אות ה', ויש בו מהר, שאין ערלה מעכבת. ועוד, אברהם בחינת אור ישר מעילא לתתא, וזה יורד מהר. משא"כ מתתא לעילא, עליה בקושי, באיטיות.

ענין ש'גדולה הכנסת אורחים
יותר מקבלת פני השכינה'. קבלת שכינה, בחינת מקבל, והכנסת

סדום בא"ת ב"ש חקפ"י, גימ' צדקה, שזה היפך בחינת סדום שלא עשו צדקה.

"ואל הבקר רץ אברהם" וגו' (יח, ז). ובגמ' ב"מ (פו, ע"ב) אמרו, 'אמר רב יהודה אמר רב, כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו, עשה הקב"ה לבניו בעצמו. וכל מה שעשה אברהם ע"י שליח, עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח'.

ביאור הדברים: אברהם אבינו היה מרכבה לשכינה, והאלקות היתה גלויה בקרבו במוחש. ולכך "כל מה שעשה אברהם אבינו למלאכי השרת בעצמו", מעשה זה נעשה עם אלקות, וכביכול נעשה ע"י הקב"ה. והרי מעשה זה פתח הנהגה שכביכול הקב"ה עושה בעצמו. ולכך תמורת זה, "עשה הקב"ה לבניו בעצמו". וזה אינו ענין של זכות בעלמא, אלא שזו פתיחת צורת הנהגה ע"י הבורא ית"ש, כנ"ל. "וכל מה שעשה אברהם ע"י שליח", הרי מעשה זה נעשה ללא גילוי אלקות, ולכך חשיב שנעשה ע"י בשר ודם. ומשום הכי הפתח של הנהגה שנפתח עי"ז, הוא הנהגה של "עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח".

"ואל הבקר רץ אברהם". (יח, ז). ובגמ' ב"מ (פז, ע"א) אמר רבי אלעזר, מכאן שצדיקים אומרים מעט,

טבעם שאין עומדים במקום אחד, וזו בחינת שליחות. וכמו שכתבו שם התוס' שגם במים נאמר לשון ושלה, שנא' 'ושולח מים ע"פ חוצות'.

על עקידת יצחק אמרו חז"ל, שא"ל הקב"ה לאברהם, עמוד לי בנסיון זה, וזה יהיה גילוי על כל הנסיונות. והענין, עשר נסיונות כנגד י"ס כנודע. ונסיון עשירי כנגד כתר, שכולל הכל. ולכך בזה יהיה גילוי על הכל.

"וקח נא מעט מים". (יח, ד) וברש"י, ע"י שליח. וצ"ב מדוע באמת עשה זאת ע"י שליח. והענין. מים בחינת חסד, אולם דרך הבאתם ע"י דין, בחינת 'גבורות גשמים'. ולכך להביאם צריך בחינת דין, ושליח בחינת דין כמ"ש במק"א, שכל שליח מקבל כוחו מן המשלח, בחינת דין מקבל. וכן מים בכדי לנושאם חייבים כלי. ולכך דרך הבאתם דוקא בדין. ולכך מלאך שכל מציאותו שליח, אינו עושה שתי שליחויות, כמו שאשה אסורה לשני אנשים.

רפאל בא לרפאות את אברהם מן המילה, יסוד. רפאל גימ' ש"י ע"ה, בחינת שי עולמות של צדיק, בחינת יסוד, והבן.

מדוע דוקא על הקו"ף. ומדוע זכה בדוקא בכן לקו"ף שנה.

'איה שרה אשתך, ויאמר הנה באהל'. (יח, ט) אהל בחינת כיסוי. וזו בחינת עקרונה, דביקות בכח נעלם ואינו יוצא לפעל. ולאחר הבשורה נאמר, 'ושרה שמעת פתח האהל'. כלומר שנעשה פתח לאהל, ומעתה יצא מהבכח לבפועל.

'אשוב אליך כעת חיה'. (יח, י) יצחק סוד דין, בחינת אור חוזר. ולכך 'אשוב'. ולכך 'כעת חיה', לשנה הבאה, שיחזור וישוב זמן זה, כנ"ל בחינת שוב.

(יח, י) ענין שאמרו המלאכים 'כעת חיה', וזה ענין שיהיה ממש אותו הזמן. דהנה אברהם מדת חסד, יצחק דין. ודוקא לאחר חסד שייך הדין, כנודע. ושורש מעשה חסד דאברהם, נזכר בעובדה דהכא, בהכנסת אורחים. ולכך חל בזמן כח חסד, חג המצות. וכן לדורות ככל מועד. ולכך דוקא בזמן זה שמאיר אור חסד זכה אף הוא מכח מדת החסד לבן.

אברהם נתן למלאכים ג' לשונות. הענין. בחינת לשונות של גאולה, כמו שמצינו ד' לשונות של גאולה במצרים.

נודעה הקושיה, איך מלאך אחד גם ריפא את אברהם וגם הציל את

ועושים הרבה. רשעים אומרים הרבה, ואפילו מעט אינם עושים'.

ביאור הדברים: עולם הדיבור הוא למעלה מן עולם המעשה. ומצד מבט של עולם המעשה המסתכל על עולם הדיבור, הוא נראה מעט. כדוגמת אדם העומד בארץ, ומסתכל על השמש ירח וכוכבים, שנראים לו קטנים. ולכך "צדיקים אומרים מעט", כלומר הם מדברים דיבור שנמצא בשורשו בעולם הדיבור, ולכך כאן בעשיה, זה נראה דיבור מעט. "ועושים הרבה". כי כאשר זה משתלשל לעשיה, מתגלה גודלו האמתי, ואזי רואים שהוא באמת הרבה. משא"כ הרשעים מדברים דיבור שאינו נמצא בעולם הדיבור, והוא דיבור לפי ההתראות של עולם העשיה, ולכך הוא נראה בצורה של "אומרים הרבה". ומכיון שדיבור זה אינו נמצא בשורש הדיבור, בעולם הדיבור, לכך אינו יכול להשתלשל לעשיה, כי אינו קיים באמת כלל. ולכך "אפילו מעט אינם עושים", כי הוא דבר שאין לו ממשות כלל.

"ואל הבקר רץ אברהם" וגו' (יח, ז). ובבעה"ט, 'כתב ג' תגין על הקו"ף, לומר ששלש בהמות היו. ובזכות זה ניתן לו בן לקו"ף שנה', עכ"ל. ובודאי דבריו צריכים תלמוד,

דברים הוא, שיש אמת לפנינו מן אמת, "אמת לאמיתו". לכל מדריגת אמת, יש אמת פנימית יותר, עד אי"ס מדרגות. שכשם שהוא ית', עצמותו, אי"ס, כן כל מדותיו, ולכך לעולם יש אמת פנימית יותר. כשאמרו חז"ל, 'אמת אמר אל יברא שכולו שקר', כלומר שלפי מדריגה ובחינה של אמת מסוימת, נראה העולם הזה שקר. אולם בפנימיות יותר, בהבחנה יותר פנימית, העולם הזה אמת (כלומר, עצם כך שרצונו ית"ש שיהיה העולם לאמיתת המצאו, זהו גופא מקרי אמת, כי כך רצונו. ואכמ"ל). וזה הכוונה "השליך אמת ארצה", כלומר גילה בחינה עליונה יותר ועמוקה יותר, שלפיה גם מציאות העולמות הם אמת (והוא מעין הבחינה שאמרו "הם הם גבורותיו הם הם נוראותיו").

כשאמרו חז"ל (יבמות שם)
 "מותר לו לאדם לשנות מפני השלום", וכן אמרו "שהקב"ה שינה", ביאור הדבר, שעל האדם להבין, שיש אמת פנימית יותר מהאמת המתראת על פני השטח. אמת זו, היא אמת פנימית יותר, שאין לה גילוי בעוה"ז, זו מציאות גמורה למעלה מגידי העוה"ז. (מציאות הקיימת באי"ס). ובכדי לגרום שלום, ולתקן את המחלוקת של העוה"ז, נצרך לגלות

לוט, הרי אין מלאך אחד עושה ב' שליחויות. רק הענין, אברהם אותיות אבר מה. כלומר, אברהם גימ' רמ"ח, כנגד רמ"ח אברים, וזה אותיות שמו. ובחינת 'מה' גימ' אדם. וכן לוט גימ' אדם. נמצא שריפוי אברהם בחינת מה, והצלת לוט גימ' מה ענינם אחד.

"ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדני זקן, ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי".
 (יח, יב- יג) ובגמ' יבמות (סה, ע"ב) אמרו, "דבי רבי ישמעאל תנא, גדול השלום שאף הקב"ה שינה בו. דמעיקרא כתיב, 'ואדוני זקן', ולבסוף כתיב, 'ואני זקנתי'. ופרש"י, "שרה אמרה לשון בזוי, וכשגלה הקב"ה הדבר לאברהם, כתיב, 'למה זה צחקה שרה' וגו', 'ואני זקנתי', ושינה הדבר מפני השלום".

טעם הדבר שיותר לשנות מפני השלום: ראשית יש לדקדק בדברי הגמ' שכתבה, "הקב"ה שינה בו". כלומר, אין הדבר מוגדר כ"שקר", אלא "שינה". ביאור הדברים: על שעת בריאת העולם כתבו חז"ל, שאמת אמרה אל יברא שכולו שקר, והשליך הקב"ה את האמת ארצה. וצ"ב, סוף כל סוף הרי חותמו של הקב"ה אמת, וכיצד יברא עולם שכל כולו נגד האמת? אלא עומקם של

מבחינת צחוק, והבחירה בידו אם לנטות לצחוק של אברהם או של שרה, וזו עבודתו.

'היפלא מה' דבר'. (יח, יד) ובתרגום 'היתכסי'. ואח"ז אמר, 'וה' אמר המכסה אני מאברהם'. מדה כנגד מדה, שהוא לא צחק כי אחז שאין פלא וכיסוי לפני המקום, ולכך גם ממנו לא נתכסה.

'וישקיפו על פני סדום'. (יח, טז) וברש"י, 'כל השקפה לרעה'. הענין. עין בחינת פירוד, יש שתי עינים וכל אחת רואה דבר אחר, ושונה מן האזנים ששתיהן שומעות אותו דבר. ולכך כל פירוד בסוד העין שהוא מקום השבירה, כנודע.

'המכסה אני מאברהם, יצוה את בניו'. (יח, יז) הענין. כשם שאברהם לא נשאר מכוסה אלא יצא בגילוי, שצוה את בניו. כן מדה כנגד מדה הקב"ה לא יכסה עצמו אליו.

מצינו דנתפלל אברהם על הצלת סדום. וצ"ב מדוע לא נתפלל על הצלת מצרים בשעה שנתבשר על 'וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי'. ונראה דכל מה שצדיק מציל אינו אלא א"כ אין הרשעים מתנגדים להיפך. והנה בסדום לא נתנגדו דוקא לקדושה, אלא גם נגד השכל, ולכך שייך להצילם. משא"כ מצרים ששם

פנימיות עמוקה ועליונה יותר. נמצא שאין זה שקר כלל, אלא אמת פנימית עמוקה ועליונה יותר. אדם שקליטת נפשו היא, ששינוי זה הינו שקר, אין לו היתר לשנות מפני השלום.

הגה"ק ר' פנחס מקוריץ אמר בשם הבעש"ט הק', שכל ההיתר הנ"ל המזוכר בגמ' לשנות במקום הצורך למען השלום, אינו אמור אלא באדם שלא שיקר אף פעם, אולם אדם ששיקר כבר פעם אחת, אין רשאי להשתמש בהיתר זה. ביאור הדברים: אדם שלא שיקר אף פעם, הרי נפשו דבוקה באמת, ולכך הוא רשאי וראוי לו לעלות ולקנות נקודת אמת פנימית ועליונה יותר. ולכך, מותר לו לשנות לצורך השלום, ששינוי זה, היא עבודתו לקנות מדה אמת עליונה יותר. אולם אדם שח"ו כבר נכשל בשקר, הרי כבר נפל מן מדרגת האמת הפשוטה המתראית בעוה"ז, ואם כן, תחילה עליו לקנות את האמת הפשוטה, ורק לאחר מכן לקנות את ה"אמת לאמיתו", קפיצת מדרגה, לקנות ב' מדרגות יחדיו, אינה דרך מיוסדת בעבודת ה', ועל דרך כלל אין האדם רשאי לנהוג בה.

(יח, יב) **אברהם צחק על בשורת לידת יצחק,** וזו בחינת שחוק של שמחה. ושרה צחקה, וזה צחוק של אי אמון. ולכך נקרא יצחק שנולד

כִּי עֵתָה יִדְעֵתִי כִּי יִרָא אֱלֹקִים.
 (כב, יב) וברש"י, 'אמר לו אברהם וכו'. ענין שחז"ל הוסיפו שאברהם אמר שלא שאל שאלות והלך בתמימות, עומק הדברים כך הוא. כיון שאברהם היה דבוק באי"ס, ממילא הבין והרגיש שאין שום סתירה, כי אי"ס כולל גם ב' הפכים. ורק בשכל לא הבין איך זה שייך, וזה היה הנסיון לעלות למדריגת דבקות באי"ס. ולכך כתיב 'כי ירא אלקים אתה'. אע"פ שמדת אברהם אהבה, רק הענין שכיון שדבק באי"ס ואין סתירה, ולכך זכה גם לאהבה וגם ליראה אע"פ שסותרים, כי הגיע למדריגה שאין סתירה.

וְהִנֵּה אֵיל אַחֵר. (כב, יג) איל, גימ' אם, בחינת בינה, והוא היה חלק מנשמת יצחק ששורשו בבינה.

יִצְחָק נֹלַד מֵאַבְרָהָם בְּהִיּוֹתוֹ בֶן מֵאָה. הענין. יחידות שייך למלכות. עשרות לז"א. מאות לחו"ב. ולכך יצחק ששורשו בבינה, נולד כשהתחיל בחינת מאות.

עֲנִין שְׁעוֹנֵשׁ סְדוּם הַפִּיכָה. סדום חטאו במשכב זכור. הענין, שבמקום נקבה יש זכר, והזכר הופך לנוק', והבן מאוד. וכשם שאדם הופך חפץ, האחור נעשה לפנים, כן הפיכת סדום שהנוק' אחור, יהפך לפנים לדוכ'.

מ"ט שערי טומאה, והוא נגד קדושה, אין שייך להציל. (יח, כג)

וְאַבְרָהָם שָׁב לְמִקְוָמוֹ. (יח, לג) הענין. אברהם מדתו חסד, ולכך התפלל על סדום. אולם כשלא נענה חשב שהוא מפני חסרון תפלה בלב שלם מתוך אהבת הזולת, ולכך שב למקומו, חסד, להעמיק במדתו. ולכך אח"כ נאמר 'ויסע משם אברהם ארצה הנגב'. כלומר שהלך והעמיק במדתו חסד. וזש"כ 'וישב בין קדש ובין שור'. קדש בחינת קדושה, בחינת יעקב. שור בחינת שור, עגל, בחינת דין. וישב במקומו מדת חסד, בין דין לרחמים.

יִלְכָה נִשְׁקָה אֶת אֲבִינוּ יִי. (יט, לב) הענין. הם רצו לידבק בלוט אביהם, בחינת חכמה. לוט מ"ה בגימ', והוא אביהם, בחינת חכמה כח – מה. וזאת עשו ע"י יין המשומר כמ"ש חז"ל, שהיא בחינת בינה, וע"י עלו לבחינת חכמה.

(יט, לב) **עֲנִין שְׁדוּד יִצָּא מֵעֲרוּהָ** של אב ובתו. דכל ענין ערוה שאסור, פרשו חכמי האמת, שהעולם הולך ונפרד. וכל תולדה, פיבוד, מתפשט מן השורש. כדוגמת עץ שנוטה לצדדים ולא נכנס בעצמו. ולפ"ז י"ל, שדוד בחינת מלכות, שתכליתו לחבר הנפרדים, להחזירם לאחד, לשורשם, ולכך הוא דוקא יצא מאחדות זו.

חיי שרה

ומהירות בחינת דין, רבקה ע"הגימ'
חש, ממהר. (כד, כח)

ואפנה על ימין'. (כד, מט)
וברש"י, 'מבנות ישמעאל'. הענין.
ישמעאל בחינת חסד, בחינת ימין.

ויצא יצחק לשוח'. (כד, סג)
לשון ישפוך שיחו, רש"י. שורש שח,
היפוך אותיות חש, מרגיש. כל ענין
התפלה להרגיש קרבת אלקים. גם
לשון 'חווה אל תעמוד', לשון
מהירות כנ"ל. ענין שיצחק נפרד
מישמעאל וכן מבני הפלגשים ולא
ישב יחד עם כח הרע, משא"כ יעקב
שישב עם עשו ולבן. כי יצחק סוד דין
ודוחה הרע, משא"כ יעקב סוד
רחמים, שמהפך רע לטוב. ולכך
מצינו שלקח מעשו בכורה, וכן מלבן.

ויצא יצחק לשוח בשדה'. (כד,
סג) תקן תפילת מנחה, אותיות נחמה.
כמ"ש חז"ל, שיזהר אדם בתפילת
מנחה שבה נענה אליהו, ורק לאח"כ
שייך מ"ש וינחם יצחק על שרה'.

(כד, יד) **אליעזר** בדק ברבקה ע"י
נתינת מים אם היא בעלת חסד. הענין.
מים בחינת חסד, ולכך בדקה דוקא
במים. וענין שהסימן שתתן גם
לגמלים, גמל לשון גומל חסד.

(כד, יב) ביצחק מצינו שקדם
תפלה לזיווגו, כמ"ש הקרה נא לפני
וכו'. הענין. ג' תפלות תקנו אבות,
אולם יותר שייך תפלה ליצחק

בקרית ארבע היא חברון'. (כג,
ב) חברון אותיות חבר, לשון חיבור.
וזו בחינת קרית ארבע, ארבע זוגות,
חבור. וכן מכפלה בחינת כפל, חבור.
גר ותושב אנכי עמכם'. (כג, ד)
וברש"י, 'אם תרצו וכו''. והענין,
תכלית הבריאה החזרת רע לטוב.
בחינת גר שמרגיש שעוה"ז רע, ולכך
פורש ממנו. אולם בחינת תושב,
אותיות שבת, לשון שב, שמחזיר הרע
לטוב. ולכך כאן במיתת שרה
שקוברים גופה הגשמי, נרמזה בחינה
זו, שכידוע בחינת שרה היא בחינת
גוף כמ"ש בזה"ק.

שני צמידים'. (כד, כב) וברש"י,
רמז ללוחות. הענין. לוחות, חלק בין
אדם למקום, וחלק לחבירו. כלפי
המקום האדם בחינת מקבל, אולם
כלפי חבירו צריך להיות משפיע. וזה
רמז בזווגו, בחינת דוכרא ונוקבא.

ברוך ה' וכו' לא עזב חסדו
ואמיתו'. (כד, כז) חסד נתינת אשה
ליצחק. ואמת שע"ז יצא ממנו יעקב
שמדתו אמת. ומיד שנגלה כח זה
כתוב, 'ולרבקה אח ושמו לבן',
בחינת רמאי, כח הסט"א המתנגד
לאמת.

ענין שאליעזר הגיע מהר, וגם
רבקה רצה. יצחק סוד דין, וכן זיווגו,

וּלְבַכְתָּהּ, (כג, ב) כ' קטנה. הענין. יצחק תחלה היה נשמה מסטרא דנוק', ופרחה ובאה במקומו נשמה דדוכרא, כ"כ האריז"ל. נמצא שהיה סילוק גם לבחינת יצחק שנקרא בתה, והבן.

שִׁים נָא יָדָךְ תַּחַת יְרֵכִי. (כד, ב) הענין. יצחק סוד קץ – חי, בחינת יסוד. ולכך בשביל זיווגו של יצחק השביעו תחת ירכו, בבחינת יסוד. ולכך כתיב וילך וכל טוב אדונו בידו. טוב, בחינת מדת יסוד. ולכך כתיב ויתן לו את כל אשר לו. פרושו, שנתן לו את המדה הנקראת יסוד, שהיא בחינת כל, כנודע.

וְאָבָא הַיּוֹם אֶל הָעֵץ וְגו', היום יצאתי היום באתי. (כד, מב) כלומר שלא היה לילה בינתיים. פרושו, שלא היתה שום נקודת חשך בכל השליחות.

וַיְהִי חַיִּי שְׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה (כג, א) וברש"י "בת ק' כבת כ' לחטא. מה בת כ' לא חטאה, שהרי אינה בת עונשים, אף בת ק' בלא חטא". עכ"ל.

בִּיאֹר הַדְּבָרִים: כ' במילוי, נכתב כף, בגימ' ק. הרי ק', הוא מילוי של האות כ'.

הַבְּנֵי הַדְּבָרִים: כל דבר יש בו את נקודת העצם שבו, ואת ההתפשטות שבו. אות פשוטה (ללא מילוי), היא

מאברהם ויעקב, דתפלה בחינת נוק', וזה יצחק. ולכך דוקא השיג הנוק' דיליה ע"י תפלה. וכן בשעה שרבקה באה אליו, ויצא יצחק לשוח בשדה'.

יצחק נאסר לצאת לחו"ל. הענין. חו"ל בחינת טומאה, יצחק מדתו ראה, והירא מתירא ומתרחק מן הרע. משא"כ האוהב הולך לרע ומעלה משם ניצוצות קדושים.

נִקְבְּרוּ בַמְעַרְת הַמְּכַפְלָה, אדה"ר אברהם יצחק יעקב, ר"ת אא"י, גימ' כ"ב, שורש של כבה, בחינת נר אלקים טרם יכבה, שהמיתה בחינת כיבוי.

קָרִית אַרְבַּע בַּחֲנִינֵי מַלְכוּת, כמ"ש בזוה"ק. ושם בחינת מיתה. ולכך כתיב בקצה שדהו, בחינת קצה, מלכות. וזה ענין שקנה המערה בד' מאות, בחינת ת', סוף דרגין. עפרון גימ' ת"ו, בחינת מילוי אות ת'.

אֲרָא יִפָּה שִׁיחַתָּן שֶׁל עַבְדֵי אֲבוֹת לִפְנֵי הַמָּקוֹם יוֹתֵר מִתּוֹרַתְן שֶׁל בָּנִים. הענין. יפה אמרו חז"ל, לא נבראה אשה אלא ליופי'. כלומר, יופי בחינת חיצוניות, נוק', אשה, בחינת עבד, כמ"ש והוא ימשול בך. ועוד נודע שמלכות בחינת עבד. וז"ש ר"א יפה, בחינת יופי יש יותר בעבד במלכות, לפני ה'מקום', מקום מלכות.

יותר, שלגביה כח המנגד אין בו שליטה כלל).

כח זה, הוא הנקרא כתר, למעלה מן ההשכלה. וכיון שעניינו אינו השכלה כלל, אין כח ברוח שטות להתנגד אליו, והבן מאוד. נמצא א"כ, שעד שנת כ', אין לאדם את הכח הפנימי להלחם עם רוח שטות.

בחינה זו שמאיר באדם האור שלמעלה מן המחשבה, יש לה ב' מדרגות. א. שאור זה מאיר בשעה שרוח שטות מנסה לשלוט על המחשבה, וע"י אור זה מסלק את הרוח שטות. ומעתה, שהרוח שטות נסתלקה, שב האדם למדרגת מחשבה. ב. שאור זה ממשיך ומאיר באדם אף בשעת מחשבה, והרי המחשבה, ההשכלה, מקושרת ללמעלה מן ההשכלה.

הבחינה א' שזכרנו, נקראת כ' פשוטה (ללא מילוי). כלומר, שהאור שלמעלה מן ההשכלה, אינו מתפשט ומאיר חוץ לגדרו, אלא בשעת צורך סילוק הרוח שטות. אולם הבחינה הב' שזכרנו, היא בחינת כ' במילוי. כלומר, שהאור שלמעלה מן ההשכלה, מתפשט ומאיר אף בתוך ההשכלה. (וזה בחינת ק', תחילת מספר המאות, שהוא כנגד עולם הבריאה, עולם המחשבה).

נקודת העצמיות של האות. אות עם מילוי, היא נקודת ההתפשטות של האות. והרי נקודת ההתפשטות, יש בה חשיבות רבה. והיא שאור העצמיות אינו מוגבל רק ביחס לעצמו, אלא שהולך ומאיר מעצמיותו לאחרים. (מ"מ, לעולם אור העצמות, גדול מאור ההתפשטות). יש כאן עוד נקודת עומק, ונבארה: כ', מנינה עשרים. עשרים, בגימ' כתר. ונודע בספה"ק, שאות כ', בחינת כתר. מהות עניינו של כתר, שהוא למעלה מן הראש. עניינו, דבר שהוא למעלה מן ההשכלה, למעלה משכל אנושי. נמצא שהגדרת כתר, עניינה השגה שלמעלה מגדרי ההשכלה.

וזהו הטעם ש"בת כ' לא חטאה שהרי אינה בת עונשים". ביאור הדברים: אמרו חז"ל "אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות". כלומר, שעתה בעת החטא, נעלם ממנו תוקף אור ההשכלה, אור מחשבה, ואת מקומו תפסה "רוח שטות". כיצד יעורר האדם עצמו, ויסלק מעל גביו את רוח השטות? לכך נצרך כח עליון יותר, שישלב לאדם את כח המחשבה, ויסלק את רוח השטות. (זהו כלל יסודי, שבכדי לעורר ולהשיב דבר, מכיון שהדבר נעלם מחמת כח המנגד לו, לכך נצרך גילוי בחינה עליונה

למספד. והנה מצד הנשמה שהיא חלק אלוק' ממעל, חלק מן הא"ס כביכול, אין גבול וגדר לבכי ולמספד. אלא שכל גדרי הבכי והמספד, הם מצד הגוף, שהוא מוגבל. ולכך, כגדרו, כך הבכי והמספד עליו. (כי בעומק יש בכי גם של נשמה שלא הצליחה דרכה לזכך הגוף בשלימות).

והנה כל אדם מת בעטיו של חטא הנחש, והוא חטא עץ הדעת. ובאמת מצד תפיסה זו, כל אדם מוגדר כגורם מיתתו, ומאבד עצמו לדעת דוקא, שע"י עץ הדעת גורם מיתתו.

עומק הדברים, שמצד עץ החיים, הנשמה, אין גבול לבכי ולמספד. ומה שאנו מגבילים אצל כל אדם הבכי וההספד עליו, הוא מצד עץ הדעת, וזו גופא בחינת מאבד עצמו לדעת אצל כל אדם, שהאיבוד עצמו ע"י הדעת, יוצר את הגבול לבכי ולמספד. כלומר, הדעת יוצרת את הגבול עד היכן להספידו. כי לולי כח עץ הדעת, לא היה מת, ולא היה גבול לעליותיו. נמצא הדעת גורמת את הפסק עליתו ומיתתו, ובזה גורם את הגבול לבכי ולהספד. כי כיון שנעצר בגבול, הרי גם הבכי וההספד עליו מוגבל.

והנה ידועים דברי הזוה"ק, שאברהם בחינת נשמה, ושרה בחינת גוף. ובארנו לעיל שכל בחינת גוף

זש"כ, "ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה". ובבעה"ט "כף קטנה וכו'" עיי"ש טעמו. ולדרכינו י"ל, כף קטנה, נקראת המילוי של הכ"ף, שהיא איננה עצם הארת הכ"ף, אלא התפשטות ממנה, והרי אורה קטן מעצם הארת עצמות הכ"ף. ועל בחינה זו בכה אברהם. כי עיקר מעלת הכ"ף, הוא כאשר מאירה אף הכ"ף הקטנה, שהיא התפשטות הארת הכ"ף להשכלה, למחשבה.

"ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה". (כג, ב) ובבעה"ט כ"ף קטנה וכו', שהיתה כמו גורמת מיתתה, שמסרה דין, ועל כן נענשה היא תחלה. והמאבד עצמו לדעת אין מספידין אותו "עכ"ל. וצ"ב, שהרי כתיב "לספד", הרי שכן הספידה? ובפשיטות אפ"ל, שהיתה רק כמו גורמת מיתתה, ולכך היה הספד, אבל לא גמור.

ביאור הדברים: האדם מורכב מנשמה וגוף. והנה הנשמה חלק אלוק' ממעל, והרי היא חלק מן הא"ס כביכול. ובחינת הנשמה נקראת עץ החיים, שכולו טוב. וזה שייך רק מצד הנשמה שכולה אלקות, ובאלקות אין רע כלל. לעומתה הגוף חומרי, מעורב טו"ר, והיא בחינת עץ הדעת טו"ר.

והנה כאשר נפטר אדם, יש גדרי בכי ומספד. שלשה לבכי, ושבעה

לשרה? אלא מדויק שההספד שייך לשרה, שהיא בחינת גוף, כנ"ל. משא"כ הבכי, שייך לנשמה, ולא לבחינת שרה. והנה הגוף מצד עצמו שורשו בעץ הדעת כנ"ל, וכל תיקונו ע"י הנשמה, ששורשה בעץ החיים. נמצא שגדר הבכי, הוא על כך שהנשמה לא האירה כראוי בגוף לזככו ולטהרו ולהעלותו למדרגתה, ובזה היתה בטלה בחינת עץ הדעת. וזהו שמרומז "ולבכתה", כ"ף קטנה. כלומר, עיקר הצער שהנשמה לא הצליחה לבטל את הגוף, את העץ הדעת, את בחינת מאבד עצמו לדעת. ועצם הבכי, הוא גופא צערה של הנשמה, שמצטערת שלא זכתה לזכך את הגוף. ואף שבודאי עתה לאחר עץ הדעת, לעולם א"א לנשמה לזכך את הגוף לגמרי, וא"כ מה מקום לצער זה עתה? מ"מ זהו גופא הצער, מפני שעתה מתגלה בפועל פגם החטא הקדמון. ולכך מעורר בכי עתה, אף שכבר ידענו קודם לכך, אף משעה שנולד שא"א לתקנו לגמרי. ואולי באמת זה אחד מן הטעמים, שבשעה שתינוק נולד הוא בוכה, כי הנשמה רואה מעתה שלא יושלם תיקונה בלידה זו.

(כג, יז) כתוב בזוה"ק (קכ"ה) ששרה לא מתה בחטא הנחש, וא"כ ניתקן אצלה בחינת קללתו של

נקרא מאבד עצמו לדעת כנ"ל. וזהו עומק דברי הבעה"ט ששרה נקראת מאבדת עצמה לדעת, כלומר שרה, בחינת הגוף, נקרא מאבד עצמו לדעת. ולכך אין הכוונה ששרה גדרה כגדר דין של מאבד עצמו לדעת שאין מספידין אותו כלל. אלא עומק הדברים, שהגבול לבכי ולמספד, הוא מבחינת מאבד עצמו לדעת, עץ הדעת, וזה קיים בכל אדם שיש בו גוף, בחינת שרה, כנ"ל.

והנה יש חילוק מהותי בין מספד לבכי. שהרי המספד הוא דבר המתגלה, שהרי מבארים ומפרשים את גודל האבידה. אולם הבכי, הוא דבר היוצא מן הלב ללא פרוש, והרי אף לאחר שיצא מן הלב ונתגלה לחוץ, הוא נשאר בחינת נעלם ומכוסה.

מעתה נבין, שההספד כנגד הגוף, והבכי כנגד הנשמה. כלומר, ההספד הוא כנגד החלק המתגלה, שהיא בחינת גוף, נגלה, והרי מספידיים על כליונו. אולם הבכי, כנגד הנשמה הנעלמת. ועתה בוכים על העלם אור הנשמה מן הגוף. (בכה, שורש כב. שורש של מלת כבה. בחינת ביטול אור, שזוהי בחינת העלם אור הנשמה). ודבר זה מדויק בפסוק, שכתיב, "לספד לשרה ולבכתה". ולכאורה הול"ל לספד ולבכות

אחר. והענין, שנודע שענין תפלה היא דבקות בו יתברך, וזאת ע"י שמרגיש שעה"ז כולו הבל אין בו מועיל, ואין לו בעולם אלא הוא יתברך. והנה טבע האדם שמרגיש כקבוע בהאי ארעא, וגם לאחר מיתתו מרגיש שיש לו שם וזכר ע"י בניו. אולם באין לו בנים חש שכל מציאותו כאן היא ארעי, כחלום יעוף, ועי"ז משיג שאין עוד מלבדו ודבק בו. ולכך דוקא היו עקרים, שע"ז ידבקו בו יתברך ביותר.

יעקב נוצר ראשון, וכזה גבר על עשו. אולם היה זקוק גם לנצחו באחרית, ולכך ידו אוחזת בעקב עשו.

הנה אנכי הולך למות'. (כה, לב) עיין שער הגלגולים פכ"ט, שכתב שעשו בחכמה. ולפ"ז י"ל, שהרי 'חכמה תחיה את בעליה'. ולזה אמר 'הנה אנכי הולך למות'.

תומים, חסר א'. הענין. יעקב בחינת אמת, ועשו מתנגד לו, בחינת שקר. אמת אותיות מת, ונוסף לו אלף, אלופו של עולם, והוא המחיה. אולם שקר בחינת פירוד מאלופו של עולם, נשאר מת. ולכך עשו אמר 'הנה אנכי הולך למות', כי זו מהותו, מיתה. ולכך חסר א', רמז שחסר לאמת א', ונשאר מת.

אדה"ר 'עפר אתה ואל עפר תשוב'. ולכך ע"י מיתתה נקנה קברו של אדה"ר, והיה לו תקומה. כי במיתתה נתקן חלק מחטאו, וכשנתקן חטאו ממילא יש לו תקומה.

תולדות

ייעתר יצחק וכו'. (כה, כא) למה היו אבותינו עקרים, שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים'. וצ"ב מדוע דוקא ע"י העקריות שיתפללו ולא ע"י דבר אחר. ונראה שתפלה מלשון דבקות, כמ"ש ברסיסי לילה ועוד. והנה עקר אותיות קרע, שכיון שאין לו המשך, חשיב כקרע, הפסק החבור. ולכך מפני שהקב"ה מתאוה לדבקות ולחבור, נגזר שיתפללו על עקירתם, שהיא תפלה על חבור.

יזיה רעב בארץ'. (כו, א) ענין שנקרא רעב, אותיות ערב, לשון ערוב. והנה האדם נברא מגוף חומרי ונשמה רוחנית, ומעורבים זב"ז. והנה כשאדם אינו אוכל הנשמה גוברת על הגוף ושורפתו, כמ"ש הגר"א. ונמצא שנשתנה הערוב, ולכך נקרא רעב, שינוי הערוב.

בגמ' יבמות, למה היו אבותינו עקרים, שהקב"ה מתאוה לתפלתם של צדיקים'. וצ"ב מדוע נעשה כן דוקא ע"י עקריות ולא ע"י חסרון

'ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי'. (כה, כב) כלומר אנכי בחינת מלכות, ששם יש בחינת בחירה טו"ר. וכשראתה שיש התרוצצות, בחינת בחירה בין ב' צדדים, אמרה למה לי מדת אנכי שגורם לי התרוצצות זו.

'אברהם הוליד את יצחק. (כה, ט) וברש"י, 'שהיו ליצני הדור וכו''. הטעם מכיון שאברהם חסד, ויצחק דין. ולא האמינו שמחסד יוצא דין.

(לח, כז) **תאומים** לשון תם. הענין. כל נברא חסר, ורק יחידו משלימים זה את זה. ותאומים בחינת חיבור של שנים, חיבור שני קצוות. וזו בחינת תם, שלם. וע"ד רמז, נחסר אות א'. וכתב רש"י, כיון שאחד היה רשע. והענין. תאום אותיות אמת. וכאן, כיון שהיה עשו, נסתלק אמת, שכל מציאותו רמאי שצד את אביו באמרי פיו, וגרם ליעקב לשקר מחמתו בברכות.

'ויחי כי זקן יצחק ותכהין עיניו'. (כז, א) הענין. האדם נשמה וגוף. והנשמה יש לה מקום פרצה והתגלות דרך העינים ושאר הגוף מסתיר. ויצחק מדת הדין, בחינת הסתר, ולכך גם מקום ההתגלות שהוא העינים נסתם. וזה הענין שכתב רש"י שנסתמו ע"י דמעות של המלאכים בעקידה. והענין, נודע מהאריז"ל,

(כה, כ) **ענין** שיצחק היה בן מ' שנה בקחתו את רבקה. ועוד צ"ב, מ"ש בת תואל הארמי וכו'. וברש"י, 'אלא להגיד שבחה שהיתה בת רשע וכו''. וצ"ב מדוע לא נאמר בפרשה קודמת שהזכיר לקיחת רבקה ובחירתה. הענין. חכמה שומע, ובינה מבין דבר מתוך דבר ע"י שיוורד לעומק הדברים. ולכך כאשר סוטה מדרך שקבל, ע"כ מפני בינה. כאילו רק מצד חכמה היה מקבל. אלא מפני שהבין שאין בה ממש. ולכך רבקה שנטתה מדרך אבותיה, זו בחינת בינה. ולכך יצחק שהיא בחינת בינה, ונתגלה בו כן בהיותו בן ארבעים לבינה, לקח את רבקה שלא למדה ממעשי משפחתה, שזו בחינת בינה.

(כה, יט) **ענין** 'שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה'. דכנס"י בחינת ימין, והאומות שמאל. ויצחק שהיה בחינת שמאל, היו ליצני הדור אומרים ששייך לאבימלך, אומות, שמאל. ודוקא ליצני לין, בחינת העדר, בחינת צל, בחינת שמאל.

נתוסף לאברהם ושרה אות ה', בחינת נוק', שע"ז יוכלו ללדת את יצחק.

'יעקב אבינו לא מת'. (כה, לב) ומה מתנגד לו, עשו, בחינת מת בחייו. ולכך אמר 'הנני הולך למות'.

(כה, כח) **עשו** היה שואל היאך מעשרין את המלח והתבן. הענין. מעשר בחינת מלכות שהיא עשירית, ושאל לפי בחינתו. ולכך מכר את הבכורה בנויד עדשים. עדש עם הכולל גימ' עשה, עולם העשיה, שזו בחינתו של עשו. ולכך אמר 'מן האדם האדם'. אדם ב' פעמים, גימ' מלך. ולכך מלכו מלכים באדום.

ויזד יעקב נזיד'. (כה, כט) עשה כן בגלל מיתת אברהם שמדתו חסד. נזיד עם הכולל, גימ' חסד.

אצל יעקב נאמר 'מטל השמים ומשמני הארץ'. (כז, כח) אולם בעשו נאמר 'משמני הארץ וכו' ומטל השמים', הפך הסדר. הענין. יעקב בחינת טוב מעילא לתתא. אולם עשו בחינת קליפה קודמת לפרי, מתתא לעילא.

וישא עשו קלו ויבך'. (כז, לח) ענין 'קלו', בחינת 'הקול קול יעקב', שרצה לדבק עצמו לבחינת יעקב, ועי"ז יזכה לברכה. עשו שורשו היה טוב, אולם בהתפשטות נשתלשל לרע. ולכך הבכורה שהיא קדושה היתה ברשותו, שהיא בחינת ראש, שורש. והוא רצה לסלק עצמו מן השורש, וסלוק מן השורש מקרי מיתה.

לנכח אשתו'. (כה, כא) וברש"י, 'זה עומד בזוית זו וכו''. ענין זוית,

שאז נסתלקה ממנו נשמת נוק', כלומר שנגמרה ונתעלתה בחינה זו, ומבחינה זו, נוק', נסתמו עיניו, והבן. **'תומם** בבטנה', חסר א'. (כה, כד) והטעם שהיו מריבים מי יהיה ראשון, שהרי נחלקו על הבכורה.

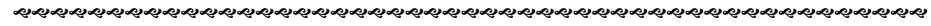
ותאמר אם כן למה זה אנכי'. (כה, כב) כלומר למה זה 'אנכי ה' אלקיך', מכיון שלא מקיים 'לא יהיה לך אלהים אחרים וגו''.

ויעקבני זה פעמים'. (כז, לו) עקב ב' פעמים, בגימ' שמה עם הכולל, אותיות משה. כי השורש הפנימי של יעקב מחובר למשה, כנודע.

ברש"י, 'צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם'. (כה, יט) הענין. פנים לשון פנימיות. ורמז, שגם פנימיות דין יצחק, שורשו חסד, אברהם.

'הנה אנכי הולך למות'. (כה, לב) בכר, אותיות שניות, כנודע. וזו בחינת דין, שני. ולכך הולך למות, שמשם שורש המיתה.

יעקב לשון עקב, סוף. עשו לשון עשוי, עולם העשיה. והיא בחינת מלכות ששם בחינת עץ הדעת טו"ר. ולכך היו שניהם יחד מעורבים בהריון, בחינת קטנות. משא"כ בגדלותו נקרא ישראל, ושם אין עירוב.

בדרא בתראה בעיקבתא דמשיחא
עיקר העבודה היא תמימות, מדת
יעקב, עקב, עיקבתא דמשיחא.

י'יצחק בן שישים שנה בלדת
אותם'. (כה, כו) יצחק בחינת נוק',
נקב, חסר. חסר, אותיות רח, גימ'
יצחק. וילד אותם בבחינת ס', והבן.

י'וכל הבארות אשר חפרו וכו'.
(כו, טו) ענין שדוקא בארות של
אברהם סתמו ולא של יצחק. הענין,
פלשתים סוד לצץ, כמ"ש ליצני הדור
מאבימלך נתעברה שרה, והבן. והיא
בחינת בטול היש. ובחינת אברהם
אהבה יש, לכך מתנגדים לו. משא"כ
בחינת יצחק, יראה, בטול, ואין לץ
יכול לבטל דבר מבוטל, והבן.

י'ויקח אשה את יהודית וכו'. (כו,
לד) הענין. שרצה להדבק בכח הנקרא
יהודי, ולכך לקח את יהודית בתוספת
אות ת', בסוד עשו וארבע מאות איש
עמו. וכן כשהלך יעקב ללבן לקחת לו
אשה. לבן סוד לובן דסט"א, חסד.
לקח לו עשו אשה את מחלת בת
ישמעאל, סוד קו החסד, ישמעאל.

י'וקום ברח לך'. (כו, מג) עשו
רצה להורגו, בבחינת י'ועל חרכך
תחיה'. והוא הפך חרב לברח, בחינת
גלות שהיא במקום מיתה.

פנה, מחבר ב' קצות. וזו בחינת יעקב,
דעת שמחבר חו"ג, ומכח חיבור זה
יצא יעקב.

(כה, לא) **עשו** מעלמא דחרובא,
סוד 'בונה עולמות ומחריבין', בחינת
ז' מלכים שמלכו באדום לפני מלוך
מלך בישראל, ולכך הוא הבכור.
משא"כ יעקב מעולם התיקון שאחרי
עולם התהו. וזה 'מכרה כיום את
בכרתך ל'. ופרש"י, 'כתרגומו כיום
דלהן, כיום שהוא ברור'. הענין תהו
פרש"י, 'לשון תמה ושממון, שאדם
תוהה ומשתומם על בהו שבה'.
ובחינת עולם התיקון, עולם ברור,
הפך התוהו. וכאן רצה יעקב להפוך
התהו לברירות.

טעם הדבר שדוקא ביום זה היה
נידון על הבכורה. דביום זה מת
אברהם אבינו, קו החסד, ונתגברה
מדתו של יצחק, דין. ולכך היה יותר
כח לעשו, קו הדין. ולכך מיד רצה
יעקב לשלוט על כוחו.

י'ויעתר יצחק לה' (כה, כא) עתר,
שער בארמית תרעא, אותיות עתר,
בחינת תפלה, שער.

(כה, כא) **עקר** מלשון עיקר,
שהעיקר חסד. דאדם עקר רק מקבל
ולא נותן, והעיקר נתינה ולא קבלה.

י'ויעקב איש תם'. (כה, כז) תם,
סוף, סוד יעקב, לשון עקב, סוף. ולכך

עשו שיקר בבחינה נסתרת שלא נודע ליצחק שרמאהו. אולם לבן שקרן בחינת אתגליא, שלאחר ששקר נודע, כמו רחל ולאה.

ותאמר לאה בגד'. (ל, יא) ובספורנו, 'זה בא במקרה'. שורש של מקרה, קר, בא"ת ב"ש, גד.

ויצא יעקב'. (כח, י) ויצא, שורש צא, גימ' מלך, מלכות. יצא מבאר שבע, מלכות. ולכך ויפגע במקום, ביהמ"ק, בחינת מלכות. 'וילך שם', בחינת חושך, 'כי בא השמש, ויקח מאבני המקום'. אבן סוד מלכות והעלה אותם מראשתיו, לשורש, לראש. ולכך מתחלה היו נפרדים, בסוד מלכות, פיבוד. וכשהגיעו לשורש, לראש, נעשו אחד. 'ויפגע במקום וכו', וישכב במקום'. ולא הזכיר איזה מקום. מקום בחינת מלכות, ופגע בעצם מדת מקום. 'והנה סולם מוצב ארצה'. סולם עם האותיות, גימ' קם, בחינת מקום. ולשון קומה, וביאורו כנ"ל, להעלות הדברים לשורשם.

ויפגע במקום' (כח, יא), תקן תפלת ערבית. לשון ערוב, תחילת לילה ערוב אור וחושך. ולכך דוקא כי בא השמש שלא בעונתה, וזו בחינת ערוב גמור שהיה חושך בזמן שראוי לאור, ואז תיקן תפלתו.

ויצא

'מה נורא המקום הזה'. (כח, יז) נשתמש יעקב בלשון בחינתו שנקרא 'נורא' כנודע.

אולי הטעם שנקרא לוז, אותיות זול, לשון נוזל. שדרך ביהמ"ק נוזל השפע לעולם.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וכו' עשר אעשרנו לך'. (כח, כב) ענין שנדר מעשר. ביהמ"ק בחינת מלכות, עשירית, ולפי המקום נתן. ואף שחז"ל בכתובות נ' למדו מהכא חומש, מלכות פרצוף חמישי. ושתי הבחינות אמת.

ענין שנשא קודם את לאה ואח"כ את רחל. כי לאה עליונה ממקום הבינה, כנודע ולכך קודמת. ולכך פגש את רחל בחוץ תחלה, בחינת מלכות, סוף.

ויקרא שם המקום ההוא בית אל וכו', והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים'. (כח, יט) הענין. מתחלה בית אל, מדת חסד. ועתה אלהים, דין. שמתחלה הובטח בנתינת הארץ, בחינת חסד. וע"ז לא דאג דכבר הובטחו אברהם ויצחק בזה. אולם דאג על שמירתו, ולכך אם ישמרהו בחינת נוק', יקרא בית אלהים, נוק', והבן.

דבקדושה דוכ' כולל נוק', ובסט"א להיפך. ולכך רצה לעקור גם דוכ' וגם נוק', שחרן בחינת נוק'.

ויקח מאבני המקום. (כח, יא) ענין האבנים שרבו ואמרו 'עלי יניח צדיק ראשו'. וענין שאמרו דוקא 'צדיק'. דבחינת אבן מלכות, ובחינת צדיק יסוד, והוא זה שמחובר למלכות.

ויצק שמן על ראשה. (כח, יח) הענין. שמן בחינת חכמה, שהיא בחינת ראשית. ולכך יצק שמן שהוא ראשית, בראשה.

כי בא השמש. (כח, יא) חרן בחינת מלכות, לילה. ולכך כשבא לשם שקעה השמש, שזו בחינת המקום.

ונאספו שמה כל העדרים. (כט, ג) אולם יעקב גללו לבדו. הענין. אבן בחינת מלכות, כוללת כל הפרטים, ולכך נאספו כל העדרים. אולם יעקב בחינת דעת שמקשר הכל, ולכך חשוב ככולם.

והנה מלאכי אלקים. (כח, יב) ובתנחומא אמרו, שראה שר של בבל ויון עולים ויורדים, כיון שראה שר של אדום עולה אמר שמא ח"ו אינו יורד וכו'. ענין שהיה ס"ד שלא ירד, דעשו כנגד יעקב, ובחינת יעקב בלי מיצרים.

והחליף את משכורתי עשרת מונים. (לא, ז) וברש"י, 'אין מונים פחות מעשרה'. הענין. יעקב עבד אצל לבן לקחת מחלק הסט"א ולהחזירו לקדושה, ולכך היו לו עשר סוגי משכורות, כנגד י"ס בטומאה, לפדות מכל אחד ואחד.

לאה נשאת ליעקב בהעלם, כי לאה סוד עלמא דאתכסיא.

וימצא דודאים בשדה. (ל, יד) דודאים גימ' שם אדנות, בחינת מלכות, בחינת רחל, ולכך רצתה בדודאים.

לאה בחינת בינה, דין, העלם. גימ' ל"ו, בחינת ל"ו צדיקים נסתרים. ל"ו במילוי, למד וא"ו, גימ' אלקים. בינה נקראת פעמים אלקים.

וישא יעקב את רגליו. (כט, א) ולכך אמר לקמן, 'ויברך ה' אתך לרגליו'.

וילך חרנה. (כח, י) חרן סוד מלכות, עיין זוה"ק על אתר. חרן אותיות לפני, קם – ז. קם בחינת מקום, קיום, מלכות שהיא בחינת ז'.

באר שבע בחינת בינה, עין בזוה"ק. ר"ת שב, בחינת תשובה שורשה בבינה.

חרן לשון חרון אף, בחינת כעס, בחינת רציחה קו שמאל, נוק'. וז"ש 'פרעה לא גזר אלא על הזכרים. אולם לבן בקש לעקור את הכל'.

לאחר שלמד בבית שם, מלכות, עבר אותיות ערב, והבן.

יִישָׂא יעקב את רגליו'. (כט, א) וברש"י, 'משנתבשר בשורה טובה שהובטח בשמירה נשא לבו את רגליו'. הענין. בחינת עליית רגליו, שנתעלו מדרגות תחתונות למדריגת הלב. וזה עיקר התיקון בתחילת יציאתו לחו"ל, לעלות מחו"ל לבחינת א"י, והבן מאוד. וז"ש 'ויברך ה' אתך לרגליו'. ופירושו בגלל בחינת תיקון שעשיתי ברגלי.

כָּל אשר לבן בו'. (ל, לה) ביאורו, ידוע שחלקי נשמתו של אדם מתנוצצים בתוך ממונו, ולכך בחלק של לבן נמצא חלקי נשמתו. ז"ש 'כל אשר לבן בו', לבן עצמו היה בתוך ממונו.

שָׁכַב עליה'. (כח, יג) וברש"י, 'קפל הקב"ה כל א"י תחתיו'. קפל גימ' עם הכולל ירא. הענין. שורש ענין יראה, צמצום. ופעמים שהכל כלול אולם בצמצום וכן ענין קפל ולכך כתיב וירא ויאמר.

וַיִּגְנוּב יעקב את לב לבן'. (לא, כ) ביאורו. בחינת לב, נקודה הכוללת הכל. ויעקב רצה להפוך כח הרע של לבן לטוב. וזש"כ 'ויגנוב יעקב את לב לבן' כפשוטו, שגנוב בחינת לב ממנו והכניסו לקדושה.

(כח, ה) **סִיבַת** הליכת יעקב ללבן מפני עשו, הענין. יעקב שינה לשונו בעת שלקח הברכות, ועי"ז הוצרך לילך לתקן אצל לבן הארמי. וסיבת הליכתו לשאת אשה, ובנקודה זו רמאהו.

יַעֲקֹב ישב אצל שם ועבר י"ד שנה קודם בואו ללבן, ומכח זה יכל לתקן אצל לבן. הענין. דוד גימ' י"ד, שהיא בחינת מלכות שיורדת לסט"א ולוקחת ניצוצות קדושים, וזו היתה בחינת עבודת יעקב אצל לבן. וזה ביאור הלשון 'הטמין עצמו', בחינת הסתר, בחינת מלכות הסתרה. וזה הטעם שמעת שיצא עד ששב היה כ"ב שנה, שהיא בחינת כ"ב אותיות, והבן.

וַיִּישָׂא יעקב רגליו'. (כט, א) וברש"י, 'משנתבשר נעשה קל ללכת'. הענין. כבודות בחינת עצבות, בחינת עפר, סוף דרגין. ולכך הוא ברגלים, סוף דרגין. ולאחר שנתבשר בשמירה, כלומר בחינת מלכות מתוקנת שהיא בחינת השמירה, נסתלק העצבות.

וַיִּשְׁכַּב במקום ההוא'. (כח, יא) וברש"י, 'אבל י"ד שנה ששהה בבית עבר לא שכב'. הענין. י"ד שנה, י"ד גימ' דוד, בחינת מלכות. וזה קדם לויצא, צא גימ' מלך, בחינת ברור טו"ר בחו"ל. ואז תיקן תפלת ערבית,

ויעג בכף ירכו'. (לב, כו) הענין. ירך מקום בסתר, וזה כל כח הרע במקום סתר.

עם לבן גרתי'. (לב, ה) וברש"י, לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר'. הענין. חשוב בחינת כבוד, בגדים בחינת כבוד, נוק' בחינת כבוד, כנודע. מקום בחינת נוק', כנודע. ולכך גר שאין לו מקום, אין לו כבוד.

ויהי לי שור וחמור'. (לב, ו) וברש"י, אבא אמר וכו'. הענין. עיין אוצרות רמח"ל פ' צו, שביאר שעשו אחז בקלקול הנחש בחינת מלכות עי"ש. ולפ"ז על ברכות שמים שזו בחינת תפארת לא נתנגד עשו, אלא על בחינת ארץ. וע"ז אמר לו יעקב שברכה זו לא מן הארץ. ולכך דוקא עכשיו שבא יעקב לשוב לא"י, בא עשו לקראתו, כי רצה למונעו מבחינת ארץ, מלכות.

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת וכו' כי במקלי עברתי וכו'. (לב, יא) וברש"י, נתן מקלו בירדן ונבקע'. הענין. דין מדריגה נמוכה מן חסד, ואמת קו אמצעי עליון עליהם, כנודע. וז"ש שבריחתי היתה במדת הדין, שע"י מקל בחינת דין מכה נבקע הירדן, בחינת פירוד, דין. ולכך חשש שינהגו עמו בדין. וז"ש קטנתי מחסד ואמת אלא גדר דין, כי במקלי וכו' והייתי לשני מחנות, בחינת דין.

וישג לבן את יעקב. (לא, כה) הלך מהלך ז' ימים של יעקב ביום אחד. יעקב צריך לעלות בז"ת, וכל מעלה לוקח זמן לקנותה. אולם לבן מצד ס"א, כח רע, אפשר להשיג הכל ביום אחד.

(כט, כה) **רחל** תפסה פלך שתיקה במעשה דלאה. הענין. רחל בחינת דבור, מלכות. וכששותקת עלתה לעולם המחשבה, בחינת לאה ששרשה בבינה, תבונה. ולכך נכנסה תחתיה לאה, והבן מאוד מאוד.

יואם אין מתה אנכי'. (ל, א) כלומר אם אהיה בחינת אין, תתבטל בחינת אנכי.

וישלה

כי במקלי עברתי'. (לב, יא) והענין שהזכיר כן, דנודע דמי שנוהג בטבעו לפי מדת הדין, כן נוהגים עמו ואע"פ שאדם כשר הוא. ולכך כשהתפלל יעקב על חסד, נתירא שמא נהג במדת הדין במה שנלחם בלבן. ולכך אמר 'כי במקלי', רמז מדת הדין, אותיות אחרי מקל הם נמר שהוא עז.

(לד, ב) **שכם** בן חמור נודע שבביאתו על דינה נטל כח הרע שבה. וזה רמוז, חמר אותיות רמ"ח, ענין חסד. ודינה לשון דין. ונטל כח הדין שבה, ונתן לה כח החסד.

לתת לך, כי אתה בחינת רב, מקבל. ועיי"ז רצה יעקב לשלוט על עשו, בזה שהוא יהיה נותן לו, והנותן מעל המקבל.

הבדל בגימ' בין יעקב לישראל
שנ"ט, שטן. רמז שנקרא ישראל אחרי שנצח שטנו של עשו.

(לב, כה) **בגמ' חולין צ"א** איתא, שהמלאך שנלחם עם יעקב נדמה לו כת"ח. וזה כפי מדתו של יעקב, תורה. ולכך גם למדו שם מהכא שאסור לת"ח לצאת יחידי בלילה, דוקא ת"ח למדו מיעקב. והענין שבעל מדרגה באהבה ויראה אין חשש כזה, כי חשך בחינת הסתר לא שייך אהבה ויראה, בחינת גדלות מוחין שמכיר ריבונו ואוהבו. אולם בחינת תורה שייך אפילו במדרגה הנמוכה ביותר בחושך, ולכך מתגרים בו הסט"א, כי בא בגבולם. ולכך דוקא כאן הזכר מדריגת יעקב לבדו, כעין הקב"ה, 'ונשגב ה' לבדו', בחינת לבדו, אין זולתו אפילו במקום הסתר שנראה שיש הנהגה אחרת, וכן בחינת יעקב לבדו גם בחושך.

ויעבירם את הנחל. (לב, כד) ביאורו. מדת נחל המשך מן המקור, מן המעיין. וכן נחלה בחינת המשך ע"י בניו. וכן כאן העביר את בניו בחינת נחל לקדושה. 'ויגע בכף ירכו', בחינת זרעו, נחלה, בזה הצליח

לא יעקב יאמר עוד שמך'. (לב, כט) הענין. כבר כתבנו בשם רמח"ל שעשו אחז כח הנחש. הפרש בין יעקב לישראל, שנ"ח, נחש. שע"י שנלחם עם שרו של עשו הכניע כח הנחש.

(לב, ט) **יעקב** הכין עצמו לג' דברים, דורון תפלה ומלחמה. הענין. עשו בא עם ד' מאות איש. ולכך יעקב התקין עצמו לג' דברים, שהם ר"ת דמתן תורה, הכל בחינת ארבע. וכנגד זה שלח לו הדברים הכתובים בפסוק ט"ו שכולם מסתיימים באות מ' דוקא כנ"ל. עשו לחלק לד' שוה צד, רמז שעשו איש ציד.

(לד, ב) **במעשה** שכם עם דינה בת לאה. לאה בחינת דין כנודע. ולכך דוקא קברה תחת האלה אותיות לאה. ולכך דוקא מל אותם, מילה בשמיני, לאה בחינת עלמא דאתכסיא, שמיני. ולכך אלה אותיות לאה, היא אילן סרק, בחינה שאין לו גילוי פרי, מפני שהוא מעלמא דאתכסיא.

(לג, יא) **יעקב** אמר 'יש לי כל', ועשו אמר 'יש לי רב'. הבדל בין רב לכל בגימ' קנב, נקב, שורש של נקבה. רב לשון פירוד, הרבה נפרדים, סוד נוק'. משא"כ כל בחינת יסוד, דוכרא, אחד. וז"ש יעקב לעשו 'קח נא את ברכתי וכו' וכי יש לי כל'. כיון שאני בחינת כל, דוכרא, נותן, ראוי לי

ואחר ניגש יוסף ורחל, הקדים יוסף לרחל. יוסף בחינת יסוד, קודם לרחל בחינת מלכות.

'אם תהיו כמנו להמל לכם'. (לד, טו) הענין. יוסף נקבר בשכם, סוד צדיק, ברית. ולכך בקשו מאנשי שכם מילה.

'וילך אל ארץ'. (לו, ו) בחינת ארץ מדריגה תחתונה ששם מקומו.

'וישלח יעקב מלאכים וגו'. (לב, ד) וברש"י, 'מלאכים ממש'. אפשר שבאמת שלח ב' שלוחים. מלאכים בשר ודם (לשון שליחות), וגם מלאכים ממש. וזה מפני שהיה לו ב' מלחמות. א. עם עשו, בשר ודם ב, עם שרו של עשו, שהוא מלאך. ולכך שלח לכל אחד כבחינתו. ואח"כ היתה מלחמה יותר קשה, שיעקב בשר ודם ילחם עם המלאך של עשו, וגם בזה ניצח.

(לה, ד) **שכם** עניינו פגם הברית. שכם גימ' ש"ס. בחינת יסוד מדה שישית כלול מעשר הרי ס'. ויסוד שביסוד הרי ש"ס. וכן ביוסף כתיב, 'הנה נתתי לך שכם אחד על אחיך', יוסף בחינת יסוד. ולכך כתיב 'ויטמן אתם יעקב תחת האלה' אלה גימ' ל"ו, שש פעמים שש.

יעקב חזר על פכים קטנים מפני השכחה, ושורש השכחה מכח

לפגוע. כף אותיות פך. וזה הפכים קטנים לעיל שלא העביר, ובזה היה שליטה לשרו של עשו.

'ויהי לי שור וחמור'. (לב, ו) עי' זוה"ק 'אינון תרין גזרין דינין בכך מתחברין וכו', אלא לאבאשא לעלמא'. הענין. בחינת דוכ' ונוק'. חמור דוכ', שור נוק', כנודע. ובכח זה נלחם עשו שיצא ממנו עמלק, שהיא בחינת דעת, חיבור דו"נ.

'ויאבק איש עמו'. (לב, כה) וברש"י, 'בשם מנחם מלשון אבק'. גימ' עגל. הענין. בחינת ירך יעקב, מקום משכן סט"א, נחש, כמ"ש בזה"ק. ופגם זה תוקן במעמד הר סיני, וחזר לקלקול בעגל, נמצא בחינת שניהם שוה.

'וארבע מאות איש עמו'. (לב, י) ולעתיד נאמר, 'ובית עשו לקש', גימ' ת'. שבחינת ארבע מאות איש יהפכו לקש. קש בא"ת ב"ש, בד, שורש של בדד, לבד. והיא בחינת עשו, עלמא דפירודא.

'וירא יעקב וכו' ויחץ את העם'. (לב, ח) אהבה סוד חיבור, יראה סוד פירוד. ולכך כשהיה במצב זה, עצתו היתה ויחץ.

'ויקרא יעקב שם המקום פניאל'. (לב, לא) הענין. יעקב בחינת קטנות, והיא בחינת אחוריים. ישראל בחינת גדלות, בחינת פנים.

'בן אוני'. (לה, יח) ענין שנקרא כן, דנודע מכתבי הרב ז"ל, דלאה נתעברה ביוסף ורחל בדינה, ואח"כ נתחלפו. נמצא שיוסף אינו לגמרי מכוחה של רחל. ולכך כשנולד לה בנימין קראתו 'בן אוני', לשון כוחי, דהוא מכוחי.

וישב

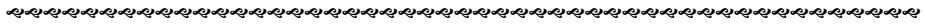
'יוסף בן שבע עשרה שנה'. (לז, ב) ענין מנין שנים אלו שהם בגימ' טוב. ומצינו בימי הבריאה דבכל יום נאמר טוב, חוץ מיום השני שלא נשלמה מלאכתו. וא"כ נמצא שטוב הוא ענין של שלמות. ולכך גם במשה נאמר בו טוב. והוא מה שאמר דוד ע"ה 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף'. דמנין אלף הוא המנין הגדול ביותר. ולכך התורה בחינתה טוב שהוא השלמות, יותר משלמות אלף כסף וזהב. ולכך אמר טוב לי תורת פיך. וענין שנקרא תורת פיו של הקב"ה, כאמרם כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו, ע"כ הוא תורת פיו. והענין שבשעה שהקב"ה יושב ושונה, נעשה חיבור גמור שמשתיים כביכול, ואז איכא חיבור בין הקב"ה לעוסק בתורה, ונעשה דבר שלם. וז"ש 'טוב לי תורת פיך', שע"י שהוא תורת פיך נעשה

הסט"א. ולכך היה בו כח להלחם בו. ונקרא גיד הנשה, לשון נשיה, שכחה. **'ויפל על צוארו וישקהו'**. (לג, ד) בנשיקה זו נתן כח הטוב שבו ליעקב. **'וישקהו'**. (לג, ד) וברש"י, 'אמר רשב"י הלכה היא בידוע וכו'. ענין הלכה במלכות. עשו לשון עשיה, מלכות. אולם ע"י וישתחו ארצה שבע פעמים, מדת מלכות שביעית, הגיע לנקודת הפנימיות של העשיה, שהפירוד שולט בה. ולכך כונת עשו וישקהו בגימ' לנושכהו כמ"ש הבעה"ט. אולם מבלי שליטתו נכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו, מפני שגילה כח פנימיות המלכות.

'למה זה תשאל לשמיי'. (לב, ל) וברש"י, 'איך לנו שם קבוע'. הענין. ע"י שנצחו יעקב נתהפך לטוב, ולכך נשתנה שמו, כיון שנתשנה מהותו.

'ואחר נגש יוסף ורחל'. (לג, ז) וברש"י, 'בכולן האמהות נגשות לפני הבנים אבל ברחל יוסף ניגש לפניה'. הענין. תמיד האם מעל הבנים, אולם יוסף מדתו יסוד, ורחל מדתה מלכות, ויוסף יסוד קודם למלכות רחל.

'יאת כל חילם ואת כל וכו'. (לד, כט) וכן במצרים כתיב 'כלי כסף וכלי זהב'. והענין שניהם בחינת חמור, חסד דקליפה, כמ"ש בזה"ק. ולחסד דקליפה יש תקון, משא"כ בגבורה דקליפה אין תקון ויש לבטלה.

האבילות שכופה מטתו. דע דענין אדם ואשתו, שהם דבר השלם שנקראו אדם. והאבל מתאבל על החסרון, שהוא הפך השלמות. ולכך אשתו שחיבורם הוא השלמות, היא נוהגת האבילות, להורות על העדר השלמות. וזה ע"י המטה, שמסמל השלמות כנ"ל. והוא הענין במלת מטה, בין כל אות תמצא ג' אותיות, שהוא כח החבור, שהוא ענין שלימות. וכן תמצא שאותיות שקודמות למטה, הם חדל, והוא שמתעלה מעל החדלון ופועל השלמות. ואם נתעלה, האותיות לאחר מטה הם נוי, והוא שלאחמ"כ נעשה הנוי שהוא מגלה על השלמות, כמו שאמרו על שופריה דאדה"ר. וזה שאמר הכתוב 'יוסף בן י"ז שנה וכו' והוא נער', פתי שעושה מעשה נערות ומיפה עצמו, שלאחר שהגיע למדה זו הגיע לבחינת היופי. ולכך דוקא כאן כתב 'אלה תולדות יעקב יוסף', שכל כח שלמות זו של יוסף הגיע מיעקב שהוא שלם. ולכך כתוב ויעש לו כתנת פסים, שלשון פס הוא אותיות סף, סוף, לשון שלמות, ודוקא בזמן זה עשה לו כתונת זו. והוא שכתוב 'כי בן זקונים הוא לו', ואמרו בב"מ ש'חסרון שופריה דר"י מאדה"ר דהדרת פנים לא הוה ליה', שחסר בו זקן. וכאן ביוסף נקרא 'בן

השלמות שנקרא טוב. ובזה יתבאר ענין שנות יוסף שבע עשרה שהוא ענין שנעשה כאן בחינת דרגא מושלמת ביוסף. ורק לאחמ"כ בא ענין החלומות. דענין החלום שמתגלה על מטתו של אדם. ומנין מטה, ד"ן. והוא ענין שבשעת שינתו של אדם נידון, דאז אין פועלין הפעולות אלא כח המחשבה בלבד. ואמרו עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין, נמצא שעיקר הדין בחינתו במחשבה. והנה אף שהאדם משעבד מעשיו לרצונו יתברך, מ"מ שיעבוד של המחשבה גדול הוא ביותר. דכל זמן שלא הגיע לשלמותו אינו יכול לשעבד מחשבתו. ולכך ענין חלומות מגלים לאדם מה מחשבותיו ביום. ואם זכה וחלומותיו נקיים, גילוי הוא שמחשבותיו זכים וטהורים. ולכך רק לאחר שיוסף נעשה בו בחינת שלמות שייך שחלומותיו יהיה בהם גילוי הקדושה. ובזה תבין שחלומותיו היו על ענין המלוכה, שהיא ענין השלמות. והוא ענין שאמרו ביעקב שמתו שלמה, שהמטה הסמל לשלמות כנ"ל. וכן תמצא שאמרו בשלמה שהוא מלשון שלמות, מטתו שלשלמה ס' גיבורים לה, והבן. ולכך תמצא שאמרו בגמ' כתובות ד' באבלות שלו, אשתו כופה מטתו ונוהגת אבילות. והענין שסמל

ונראה דבחלום א' נשתחו לו רק השוים לו ולכך הוזכר בשווה להם. אולם בחלום ב' הוזכר שאביו השתחוה לו, וע"כ זה רק משום כבוד מלכות, כדמצינו 'ויתחזק ישראל' שחלק כבוד למלכות, ולכך שם אינו נראה דומה ושווה להם.

לכאורה צ"ע מכיון דהיה יוסף שליח מצוה האיך ניזוק, והא קי"ל שלוחי מצוה אינם ניזוקים. ונראה דכתיב בקרא, 'לכה ואשלחך אליהם'. וצ"ב כפל לשון לכה ואשלחך. ונראה שאמר לו שראוי לו מצד עצמו לבדוק שלום אחיו, וגם אני רוצה בציווי אב לשלחך, והלך מטעם שניהם. והנה יש לחקור הטעם שאין שלוחי מצוה ניזוקים, אי משום שהמצוה שומרת, או משום שאין לו בהליכתו אלא מצוה, וממצוה אין שייך להנזק. ולפ"ז אם נימא כצד ב' במקום שיש לו ב' טעמים לילך אין המצוה שומרת. ולכך הכא שגם הלך מעצמו לא שמרתו. ואינו נראה, דמעצמו נמי מצוה הוא, וצ"ע.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו. (לז, א) הענין. ארץ מלכות, נוק'. ולכך וישב, ששיבה בנוק', כנודע. וזה ענין מגורי אביו, בחינת דין, יצחק.

זקונים', שמסמל ענין שלמות הזקן. ובוזה תבין מה שאמרו בגמ' בב"ק מי גרם לראובן שיודה יהודה. דלאחר שהודה יהודה הודה ראובן במעשיו במטת יעקב, שהוא ענין המטה השלמה. ולכך תמצא שראובן שרצה להציל את יוסף אמרו שהלך בשקן ותעניתו ועי"כ לא היה בשעת המכירה ולא הצליח להצילו, והוא שלא יכל להציל את יוסף שהוא השלמות מפני שעסוק היה בתעניתו על פגימת השלמות, שבלבל יצועי אביו.

שבי אלמנה בית אביך עד יגדל שלה בני כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו'. (לח, יא) וצ"ב, דא"כ מדוע אמר 'עד אשר יגדל'. ועיין ברש"י. ונראה לשיטת אב"ש דכל הכונס יבמה לשם נוי הו"ל כאילו פוגע בערוה, דהנה קי"ל 'שומר מצוה לא ידע דבר רע', ולכך כונס יבמתו אע"פ שהוחזקה קטלנית ליכא למיחש (כמ"ש נו"ב תנינא אבע"ה י') והכא בעודו קטן שיכנסו שלא לשם מצוה וימות. אבל כשיגדל יקיים מצוה וליכא למיחש לזה שמתו אחיו. אולם בשעה שגדל חשש שלה שאינו מכוון רק למצוה ולכך לא כנס.

(לז, ז) **בחלום** הראשון הוזכר יוסף שווה לאחים בצורת אלומה, אולם בחלום ב' לא נזכר תוארו.

להבה ובית עשו לקש'. עשו בחינת פירוד, ויוסף אחדות.

יואביו שמר את הדבר' (לז, יא) ואח"כ גלגולו היה ששמו אותו בבית הסוהר, בחינת משמר.

ענין שהאחים שנאו ליוסף ויוסף לא שנאם. דכשם שהבן פעמים שונא אביו, משא"כ אב את בנו כמבואר בבא במחותרת. והענין, שהענף מתרחק מן השורש אבל השורש לא מתרחק מן הענף. ולכך יוסף בחינת יסוד, והשבטים בחינת נוק' שכינה, ויוסף משפיע לשכינה, והיא בחינת שורש לשכינה.

יומצאו איש וגו'. וברש"י, 'זה גבריאל'. בחינת דין, פירוד, ומשם נעשה שורש הפירוד.

(לז, כז) **האחים** מכרו את יוסף ע"י ישמעאלים. הענין. ישמעאל נאמר בו 'ועל פני אחיו ישכון'. פרש"י, שיתרבה זרעו. ובמצרים נתרכו מאוד שילדו ששה בכרס אחד, ולכך זה נעשה ע"י ישמעאלים.

ביקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף'. הענין. אברהם ויצחק יש להם שייכות במדותיהם לעוה"ז, אהבה ויראה. אולם אמת אין לה שייכות כלל לעוה"ז, אמת אמר אל יברא שכולו שקר'. ולכך יעקב אין לו מקום כאן כלל. וכל מנוחה

יהודה לשון תודה. כל מקבל מודה, וזה סוד מ"ן. ולכך זכה למלכות, סוד מקבל.

(לט, יב) **ענין** שתפשה בבגדו. עיין זוה"ק, שרמז על יצה"ר. וזה דרכו של יצה"ר שתופס בבגד, סוד חיצוניות.

הבוא נבוא אני ואמך להשתחוות לך ארצה'. הענין שמשתחווים למלך ארצה, כי מלך סוד מלכות, ארץ.

ענין שחלומות הולכים אחר הפה לטוב או לרע. פה סוד מלכות, ושם בחינת טו"ר.

חלום הראשון היה בשדה, סוד נוק', ושם רמזו לו שיזכה למלוכה, נוק'.

(לז, ג) **יוסף** עשו לו כתונת פסים ואת זה שלחו לאביו, גם אח"כ במצרים תפסה אותו בבגדו, ואח"כ הלבישו אותו בגדי המלכות. וענין שייכות בגדים ליוסף, יוסף נקרא ע"ש 'אסף ה' את חרפתי'. ופרש"י, שע"כ נסתלק בושה מאמו, ור' יוחנן קרא לבגדיו מכבודותא וזה ענין יוסף, כבוד. ולכך הוה מלך, סוד כבוד מלכות, בגדים, והבן.

ולא יכלו דברו לשלום'. (לז, ד) יוסף בחינת יסוד, מדת כל שכולל הכל, בחינת שלום. ולזה נתנגדו האחים ועשו פירוד. שלום גימ' עשו, יוסף המתנגד לעשו, ובית יוסף

כשיוסף היה בן י"ז, בחינת טוב, יסוד, ואז החל בו נסיון זה.

וישב יעקב וכו' בארץ כנען'. (לז), (א) נקראת ארץ כנען, כנען גימ' קץ, בחינת סוף, מלכות, א"י בחינת מלכות.

תמר נקראת גם בלשון זכר גם בלשון נקבה. כלומר שיש בה ב' בחינות. ולכך ילדה ב' בנים, אחד בחינת חסד זכר, והשני בחינת דין נקבה.

תאום, אותיות אמת - ו'. בחינת אמת מחברת שני הצדדים, והיא בחינת ו', כנודע.

חלום סוד מלכות בחינת דמיון שיש שם טו"ר, בחינת עץ הדעת. ולכך יש בו דברים בטלים, ולכך שייך להפכו ע"י דיבור. וז"ש בזוה"ק על אתר, 'כל חלמא וכו' מהאי דרגא קא אתיא, ועל דא לית לך חלמא דלא יתערבון עמיה מלין כדיבין'.

וישמע ראובן ויצלם מידם'. (לז), (כא) הענין. שמעון ולוי בחינת דין, כמ"ש בזוה"ק, 'שמעון ולוי דאינון הוו אחין וכו' דקא אתו מסטרא דדינא'. ולכך רצה ראובן לשתף בחינתו עמהם שהיא בחינת חסד, ועי"ז יומתק הדין.

וישחטו שעיר עזים'. (לז, לא) וברש"י, 'דמו דומה לשל אדם'. הענין. שעיר בחינת עשו, והוא תאום

במקומו, ומכיון שאין לו כאן כלל מקום, אין לו מנוחה.

ענין שדוקא עכשיו בקש יעקב לישב שלוה. דעד עתה היתה לו מלחמה עם עשו ולבן בחינת רשעים חיצונים, ועכשיו כשגמר עם הרע חשב שישב בשלוה. אולם עתה התחילה מלחמה בתוך הקדושה, בין יוסף לאחים.

תחילת מעשה יוסף בשני חלומות, אח"כ בבית הסוהר שני חלומות, אח"כ יצא ע"י שני חלומות של פרעה. הענין. חלום גימ' פ"ד, שורש של פדה. ענין פדיון שייך בבכור, יוסף נטל הבכורה מראובן. ולכך תמיד מוזכר ב' חלומות, בחינת בכור שנוטל פי שנים. ועוד, יוסף בחינת יסוד, וכידוע מהאריז"ל הפוגם ביסוד מתענה פ"ד תעניות.

(לט, יב) **מעשה** יוסף בבית האסורים, בחינת איסור. ורצה לתקן מתוך הקליפה. והוציא את שר הטבחים שהיא בחינת הטוב שברע. והרג את שר האופים, הרע שברע.

יוסף ע"י דיבור על אחיו נתגלגל למצרים ונתנסה בבחינת יסוד, וזה דיקא ע"י דיבור, שברית המעורר מכוון כנגד ברית הלשון, כנודע. ולכך נאמר 'ויבא יוסף את דבתם רעה', דיקא רעה היפך טוב. וזה נעשה

אינו מדבר. הענין. דבור בחינת מלכות, ויוסף בחינת יסוד, ולכך ממשלתו אינו בדבור.

(לז, כד) **תחלה** רצו האחים להורגו בחינת מיתה, אח"כ השליכוהו לבור. והוא דומה למצורע שסגור לעצמו וחשוב כמת, ובכך החליפו את מיתתו. אח"כ מכרוהו לעבד, דכל מאן דנחית מן דרגיה חשיב מת. ומיתה שגזרו עליו האחים, ענינה הורדתו ממדרגת יסוד למדרגת נוק'. אח"כ הורידוהו לבור, בור עשרה טפחים, כלומר מתחת ל"ס דיסוד והורידוהו למלכות. ולכך יש שם נחשים ועקרבים, כי במלכות כנגד עולם העשיה רובו רע. אח"כ מכרוהו לעבד, בחינת מלכות עבד, והבן.

ויאמר צדקה ממני'. (לח, כו) תחלה הנוק' נקראת צדק ואח"כ כשמקבל מן הדוכ' נקראת צדקה. וז"ש צדקה ממני, שעל ידי נקראת צדקה, והבן.

ויפקדוהו על ביתו וכל אשר יש לו נתן בידו, ויתן שר בית הסוהר ביד יוסף את כל האסורים'. (לט, ד) יוסף מדתו יסוד שנקראת כל. ולכך בכל מקום יש לו את בחינתו כל, וכן נאמר בפ' מקץ 'ועל פיך ישק כל עמי'.

והבור ריק אין בו מים'. (לז, כד) וברש"י, 'אבל נחשים ועקרבים יש

של יעקב שהיא בחינת אדם, שם מ"ה, כנודע. ועשו מראה עצמו כאדם, כיעקב.

בקש יעקב לישב בשלוה'. הענין. עוה"ב בחינת גילוי, עוה"ז בחינת העלם. וזה בקש לישב בשלוה, בגילוי, וע"ז נגזר עליו העלם, שנעלם ממנו יוסף ולא ידע קורותיו כלל.

בן זקנים הוא לו'. (לז, ג) זקנים עם הכולל גימ' קצ"ח. ולכך נאמר, 'בא אלי העבד לצחק בי'. נודע שבחינת יוסף יש בו מבחינת יצחק, לשון צחק.

ויעברו אנשים מדינים וכו' וימכרו את יוסף לישמעאלים'. (לז, כח) הענין. נאמר 'וישלחו מעמק חברון', לקיים הנגזר לאברהם, בחינת חסד. ולכך תחילת הירידה ע"י חסד דקליפה, בחינת ישמעאל. ועיקר נסיון יוסף היה בעריות, יסוד, ולכך נמכר למדינים בחינת מדין שקללו את ישראל בעריות.

וישב ראובן אל הבור'. (לז, כט) וברש"י, 'ובמכירתו לא היה שם וכו' עסוק היה בשקו ותעניתו'. הענין. ראובן פגם ביסוד במעשה דיעקב ובלהה. וכיון שהיה עסוק בתיקון היסוד, לא נכשל בפגם היסוד שהוא מכירת יוסף שהיא בחינת יסוד.

(לז, ז) **חלום** יוסף הראשון באלומים. הענין. אלומים לשון אלם,

(מא, ג) 'יאר' אותיות ארי, רומז לימין, חסד במרכבה. ולכך כתב רש"י שעיקר החלום שעולות מן היאר, שהוא שורש השפע של שני השובע.

(מג, ב) ירידה למצרים ע"י אוכל שנחסר ליעקב ובניו. וכן העלו האוכל. רמז לברור הניצוצות שלצורך זה ירדו. אכל גימ' שם ב"ן ששם מלאכת הברור.

ענין שבמצרים פרעה היה יודע ע' שפות, פסח פה סח כנודע, שהענין פה, וכן הכא. ואת בחינה זו גאלו ממצרים.

ענין שבמצרים אין יורדים גשמים. כל גשם עניינו ירידה מעילא לתתא. אולם הנילוס בחינתו מתתא לעילא. הענין מצרים בחינת קליפה, ואין ענין לתת לה אלא רק להעלות ממנה, וזה הענין המיוחד שהיה במצרים שניצלו והעלו הכל.

מא, א ענין שרמז לשנות שובע ורעב נראו ע"י יופי הפרות. הענין. רעב צמצום, שובע הפכו. וכל צמצום סודו אינו צמצום באמת, דלית אתר פנוי מיניה, אלא נראה כך. ולכך רמז לצמצום במראה. וז"ס שיראה אותיות ראייה, יראה צמצום, וזו רק בחינת ראייה. וזה הענין שהכל מתוך היאור, אותיות ירא, ובחינת יאור שממנו עולים מים, בחינת מלכות שמעלה

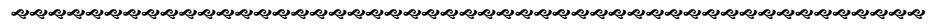
בו'. ואעפ"כ השליכו ראובן, שיוסף מדת יסוד, ומי ששמור אין נחשים ועקרבים מזיקים לו.

מקץ

ישם איתנו נער עברי עבד לשר הטבחים'. (מא, יב) והענין שדייקא דברים אלו נאמרו למנוע יוסף מן הגדולה. דהנה יוסף באומרו לשר המשקים כי אם זכרתני חטא, ויש בזה ג' חלקים. א' המחשבה. ב' הדבור. ג' שהאיש שקוה לעזרתו זה מצרי ערל. ולכך כנגד זה אמר 'נער', פרש"י, 'שוטה', חסרון דעת ומחשבה. עברי אינו מכיר לשוננו, כנגד הדבור. עבד ואינו יכול לעלות לגדולה במצרים, כנגד בקשתו מהמצרי.

(מא, כו) **הענין** שהשנים נראו בחלום בצורת פרה, לשון פרו ורבו. ולכך נקטו בשור שנגח את הפרה ונמצא עוברת בצדה, דפרה לשון רבוי שיש לה ולד. ולכך השנים הטובות נמשלו לשנים פוריות, ושני נרעב נראו כפרה שאע"פ שראוים לפריה, אפה"כ הם רעות.

אמרו שהמלאך בא ללמד את יוסף הע' לשון, ולא יכל ללמוד עד אשר הוסיף לו אות ה'. והענין, שה' אחרונה בשם הויה היא מלכות, ומשם הדבור, כנודע.

יוסף אמר 'כי אם זכרתיני' (מ, יד).
 חשב שע"י שכחה יפסיד, וע"י זכירה
 ינצל. אולם למעשה יצא ע"י חלום
 פרעה, שהרע בולע הטוב, והפתרון
 שנשכח כל השבע מרוב חוזק הרעב,
 ולכך היה נצרך איש חכם ונבון. נמצא
 שבחינת שכחה זו הביאתו לגאולתו.
 וכן רזו בחינת כחוש, שורש של כחש,
 אותיות שכח.

וילבש אותו בגדי שש'. (מא, מב)
 יוסף בחינת יסוד. כל, כולל הכל.
 ולכך זכה למלכות. ולכך הלבישהו
 בגדי שש, מדה שישית.

והנה עמד על היאור'. (מא, א)
 הענין. יאור אותיות ירא, בחינת
 מלכות, מדה שביעית. וכל החלום
 ענין של שבע שנים, ומכך הגיע יוסף
 למלכות. וזה ע"י שאמרו עליו נער
 עברי עבד, ר"ת עע"נ, גימ' קץ,
 בחינת סוף, מלכות.

איך נבון וחכם כמוך'. (מא, לט)
 נבון בינה, נוק'. חכם, חכמה, דוכ'.
 שני שבע, דוכ'. שני רעב, יוסף מדת
 יסוד, כל, שמקבל מהספירות שבז"א,
 בחינת מקבל, ונותן למלכות. והוא
 המאחד דוכ' ונוק' ולכך ממשיך משני
 השובע לשני הרעב.

ויהי מקץ שנתים ימים'. (מא, א)
 הענין. יוסף פגם במדת הבטחון. ויש
 אמונה, ומדריגה מעליה בטחון.
 ויוסף ירד לאתר שכחה כמ"ש בזה"ק,

מ"ן, ושם בחינת מראה הנבואה
 כמ"ש הרמח"ל בקל"ח.

יוסף עבד לשר הטבחים. (מא, יב)
 טבח אותיות בטח, ויוסף נענש
 על חסרון בטחון.

(מא, יד) **יוסף** בא לפני פרעה
 בר"ה. ר"ה זמן מלכות, ואז הגיע
 לפני פרעה, מלך, וזכה למלכות. ולכך
 דוקא ויגלח ויחלף שמלתי', גלח
 שער בחינת מלכות, שער, כניסה. וכן
 בגד לבוש בחינת כבוד מלכות,
 והבגדים בחינת כבוד.

ויטב הדבר בעיני פרעה'. (מא, לז)
 הענין. טוב תלוי בעין טוב, לשון
 שלמות. הענין. אין שלם בבריאה, רק
 כך נראה לעין האדם. ולכך כל טוב,
 שלמות, הם לפי בחינת ראיית האדם.
 חוץ משלמותו ית', שהיא שלמות
 עצמית אמיתית.

(מג, ט) **ענין** שיהודה היה ערב,
 בסוד מלכות, שכינה, שמשותפת
 בסבל כנס"י, וכן בחינת ערב.

(מא, א) **פרעה** חלם. ענין שכל
 השתלשלות גאולת מצרים ע"י
 חלומות, דנאמר היינו כחולמים,
 שאחרי הגאולה העתידה תראה כל
 הגלות בחינת חלום. וכן גאולת
 מצרים שהיא כעין גאולה העתידה
 בחינת הגלות חלום, ולכך יציאה
 מגלות זו ע"י חלום.

והיא השורש לכולם, ולכך היא זו שמשפיעה לכל הארצות.

(מ, כג) ענין שכל שכחת יוסף היתה ע"י שר המשקים. משקה, שורש שק. וכתוב 'והיה בית יעקב ובית יוסף להבה ובית עשו לקש', היפוך אותיות שק, וכח זה מתנגד ליוסף, ולכך בו נכשל.

(מא, ב) שני החלומות של פרעה בפרות ושבלים. הענין. פרות מלשון פרו ורבו, שפע, מתרבה. שבלים מלשון שביל. והקלקול אצל פרעה לא רק בשפע, מלשון פרה, אלא גם עצם הצינור, השביל, הוקטן וצומצם.

'למה תתראו'. (מב, א) וברש"י, 'למה תראו עצמכם כאילו אתם שבעים. ומפי אחרים שמעתי, שהוא לשון כחישה'. הענין. תתראו לשון יראה, צמצום. ולכך הוא לשון הכחשה.

ויגש

'ויגש אליו יהודה'. (מד, יח) במדרש דורש על כך 'כי הגה המלכים נועדו יחדיו, זה יהודה ויוסף'. הענין. בחינת מלכות, גילוי. וכאן בפרשה זו היה גילוי יוסף לאחים. ולכך נאמר 'וישמע בית פרעה', שהיה גילוי בבחינת בית, מלכות. וכך הסימן שנתן להם שהוא מהול, בחינת גילוי. ועי"ז

ולכך נצרך שנתים לעלות, ב' בחינות. וזוהי כונת הזוהר באומרו שנתים דתא דרגא לדרגא דאית ביה זכירה, והבן.

(מא, מג) 'אברך', שהכניס בחינת א', אלופו של עולם לכל בחינת שני, ב כ ר, והבן.

(מא, ז) ענין בליעת ז' הפרות הרעות את הפרות הטובות. פרות רעות שבחינתם ס"א, וכל כח חיותם הוא מן הקדושה מהפרות הטובות, אולם כלפי חוץ אין ניכר בהם כח זה, וז"ש ולא נודע כי באו אל קרבנה.

'הן כסף אשר מצאנו'. (מד, ח) וברש"י, 'זה אחד מעשרה ק"ו שבתורה'. יש י' ק"ו כנגד י"ס, ובכל ספירה יש ק"ו.

'ויגשו אל האיש וכו' וידברו אליו פתח הבית'. (מג, יט) יסוד, להגיע ליסוד נצרך להכנס במלכות שהיא פתח הבית.

'ועתה ירא פרעה'. (מא, לג) ומקשים מדוע יעץ ללא שנתבקש. ונראה, יוסף עם האותיות גימ' ע"צ, שורש של עצה, וכליות ועצות, כליה לשון כל, בחינת יסוד שנקרא כל, בחינת יוסף.

'והרעב היה על כל פני הארץ וכו' יש שבר במצרים'. (מא, נו) הענין. מצרים סוד קוצו של יו"ד, כנודע.

שיוורדים לגלות, יש חסרון זה שהוא מקום עראי.

ענין צואר, שהוא מקום ששם שוחטים ונפסק החיות. צואר גימ' רצ"ח, הפסק החיות.

'כי פי המדבר אליכם'. (מה, יב) הראה להם שהוא מהול, ומדבר לשה"ק. הענין, ששניהם נקראו ברית, וכנגד ברית הלשון ברית המעור, כנודע. והיא מהותו של יוסף, דנטיר ברית קדישא. ורמז להם שהוא יוסף, וזו בחינתו, שיאמנו דבריו.

'ועזב את אביו ומת'. (מד, כב) וברש"י, שמא ימות בדרך כרחל. הענין. רחל מתה בדרך, סוד מלכות, כנודע. ולכך חששו גם על בנימין, סוד מלכות, אחרון השבטים שימות בדרך. בנימין גימ' נקב, שורש של נקבה. ואולי מפני שלקח כח רחל שמפני כן מתה, כנודע.

'אך טרף טרף'. (מד, כח) הענין טרף, לשון מזון, כמ"ש ביונה של נח. ויוסף הוא הבחינה שזן לכל, יסוד, כנודע. ולכך זן בארץ מצרים, ולכך דוקא הזכירו טרף, כבחינתו.

'ואת יהודה שלח לפניו גשנה'. (מו, כח) הענין שדוקא יהודה. גשן, בא"ת ב"ש רבט, גימ' ירא. יהודה, בחינת מלכות, ושם בחינת יראה, כנודע. ולכך דוקא יהודה, כי גשן בחינתו.

נתגלה להם כל מהלך המכירה כיצד היה טוב, אף שתחילה נראה לרע. וזו בחינת מדת מלכות, גילוי העלם. ובכך מתגלה הטוב שבדבר. ולכך דוקא עכשיו בכו יוסף ובנימין על ביהמ"ק ושילה, בחינת מלכות.

כי לא נוכל לראות פני האיש. (מד, כו) ביהודה מצינו שאמר שלא יוכל לראות פני יוסף, ואע"פ שלא מצינו שיוסף אמר כן. נראה, שבשם של יהודה יש שם הוי"ה, שהוא השם הפנימי. ופנים, מלשון פנימי, כנודע. ושם זה נקרא פני יוסף, פנימיות של יוסף, פנימיות של התוספת.

'כי פי המדבר אליכם'. (מה, יב) וברש"י, שדבר בלשה"ק. וצ"ב מה הראיה שהרי ידע ע' לשון. ונ"ל פ"י גימ' צ. רמז ליוסף שמדתו צדיק יסוד עולם, וניכר בדיבור בלשה"ק שהוא צדיק, דשונה דבור סתם אדם לצדיק, דברית הלשון כנגד ברית המעור, כנודע.

'כי פי המדבר אליכם'. (מה, יב) רמז, אות אחרונה משמו פ', וראשונה י'. דכשם שעל הסוף אין לו טינה עליהם, שהרי יצא לטובה, כן על ההתחלה אין לו קפידה בזה.

(מה, יד) **ענין שבכו יוסף ובנימין על ביהמ"ק עתה.** שענין שכינה במקום ארעי הוא חסרון. וכן עתה

(ג, יח) יוסף עשה את רוב מצרים לעבדים. הענין. מצרים מלשון מיצר, בחינת מלכות, מדרגת עבד. ומתחלה לקח מהם מקנה, לשון קנין, שורש קן, לשון קן, בית, בחינת מלכות. אח"כ אדמתם, קרקע, מלכות. והם עצמם עבדים, וכל זה ע"י רעב, צמצום, והבן.

(מה, י) גשן בא"ת ב"ש, רבט, גימ' ירא, בחינת פירוד והתבדלות. שענין ישיבתם בארץ גושן, להיות בדלים מן המצרים.

ישיבת בארץ גשן. מצרים בחינת מיצר, גבול, בחינת עצבות. והיפכה בחינת שמחה. שמחה, בגימ' גשן. וזה הכח היפך של מצרים. ולכך ישבו שם בנ"י, ובכח זה נצחו את מצרים.

(מד, יח) יהודה היה ערב, לשון ערב, ערבים, חשך, בחינת סוף. בחינת יהודה, מלכות, סוף. ולכך אמר 'דבר נא', לשון דבור במלכות. ולכך אמר 'עבדך', בחינת מלכות, עבד.

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וכו', כי כמוך כפרעה'. (מד, יח) אוזן, בחינת בינה. וז"ש 'כמוך כפרעה'. פרעה, עורף, כנגד הגרון, בינה. והענין. יובל, בינה, עלמא דחירות. והוא רצה להוציא לחפשי את בנימין, ולכך עורר עולם הבינה.

יואת העם העביר לפניו. (מז, כא) ענין שיוסף העביר את בני מצרים ממקום למקום. מצרים סוד מלכות. ולבטל ולהחליש את כחם, נטלם ממקום למקום.

(מה, כא) **מצרים** נקראת עגלה יפהפיה, על שם גלגלים שלה. הענין. גלגל בחינת נוק', החזרת רע לטוב. ואולי הענין שירדו בעגלות פרעה, שירדו ע"פ פרעה, ולבסוף עלו ע"פ פרעה, שגרשם, וה"ס גלגל שחזור למקומו.

יורא את העגלות אשר שלח יוסף וכו' ותחי רוח וכו'. (מה, כז) הענין. עגלה לשון עגול, בחינת חוזר לשורשו. ובכך ראה יעקב הסימן שיחזור בחזרה לא"י, כמ"ש לו הקב"ה אח"כ, 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך'. ולכך ותחי רוח יעקב. דבפרשת ויחי כתב רש"י, שלא רצה להקבר במצרים, משום שאין מתי חו"ל חיים אלא בצער גלגול מחילות. וכאן שנרמז שעתיד לעלות, 'ותחי', שהיתה לו חיות בכך. ולכך כבר נרמז עתה בפסוק, 'ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים'. וברש"י, 'ניבא ואינו יודע מה ניבא, סופה לעשותה כמצולה שאין בה דגים'. ונרמז כאן דוקא שיש בחינת עליה משם, בחינת עגול.

אמרו חז"ל, 'ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל'. הענין. שלשלת, לשון שלש, בחינת יעקב שהוא שלישי שבאבות. וז"ש 'יעקב חבל נחלתו', חבל בחינת שלשלת, והבן.

ולאביו שלח כזאת וכו', נושאים מטוב מצרים'. (מה, כג) יוסף בחינת יסוד, טוב. וברר הטוב ממצרים. וז"ש שהעלה לאביו טוב מצרים.

וירא את העגלות. (מה, כז) וברש"י, 'סימן מסר להם במה היה עוסק כשפרש ממנו, בפרשת עגלה ערופה'. הענין. עגלה לשון עגול, נוק', צמצום, העלם. ערופה, בחינת לערוף, לגלות. וזה ע"י שיסוד, יוסף, משפיע למלכות וממתקה, ומסלק ההעלם.

ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך'. (מד, יח) נודע שיש בחינת אח"פ, והאוזן למעלה מן האף. וז"ש שידבר למדריגת אוזן, ולכך לא יחר אפך, כיון שהוא למעלה מן האף.

ואחיו מת. (מד, כ) הענין שרצו להורידו ממדריגת יסוד לנוק', וירידה במדריגה חשיב מיתה.

(מד, לג) **תחלה** חשבו האחים להרוג את יוסף, ותיקון לזה קיבל ראובן על עצמו 'את שני בני אמת'. אח"כ חשבו להורידו לבור, כלומר

ויגש. (מד, יח) גימ' ש"כ ע"ה. רמז שע"י גישת יהודה ליוסף, בחינת יחוד יסוד בנוק', נעשה מיתוק לש"ך דינים. וביחזקאל ל"ז כתוב, 'קח לך עץ אחד, וכתב עליו ליהודה וכו', ולקח עץ אחד, וכתב עליו ליוסף וכו', וקרב אותם וכו', והיו לאחדים בידך'. עץ ב' פעמים, גימ' ש"ך. רמז שע"י שיחובר יהודה ויוסף, יהיה מתוק לש"ך דינים.

ויסע ישראל. (מו, א) בב"ר (צד) 'להיכן הלך, ר"ג אמר לקצץ ארזים שנטע אברהם בבאר שבע, ושם, שמעצים אלו היה למשכן'. עי"ש. באר שבע בחינת מלכות, ומשם היה למשכן, בחינת בית, מלכות. ושם הבריא התכון, מבריא מקצה אל הקצה. מהיכן היה להם וכו' בחינת מבריא מן הקצה אל הקצה, חבור, דעת, בחינת יעקב, ולכך הובאו ע"י יעקב.

ולבנימין נתן חמש חליפות שמלות'. (מה, כב) הענין. בנימין יסוד דנוק', כנודע. ויסוד מקבל מחג"ת נ"ה. נמצא חמש בחינות. משא"כ כל שאר השבטים אין להם אלא בחינת עצמם.

אל תרגזו בדרך. (מה, כד) וברש"י, 'אל תתעסקו בדבר הלכה'. הענין. דרך בחינת נוק', וכן הלכה, ושם תיגבורת הדינים.

זוהי בחינת יראה ודין, ונשואין בחינת אהבה. ונודע שעד בא יעקב למצרים, ק"ל שנה מחייו תיקן ומתק הגבורות של הדינים. ובמצרים חי י"ז שנה, במדת הרחמים. וזה שאמר 'ויאמר מי אלה', אותיות אלקים. שהם בחינת מדת הדין, ועדיין לא זכו למדת רחמים של אהבה, שיזכו לברכה מיעקב. וע"ז אמר, 'הראה לו שטר אירוסין ונשואין'. זוהי בחינת האהבה שנתחדשה רק בישראל נשואין, ולא בעכו"ם, שרק מיחד, וממילא נאסרת לכל העולם. אבל ליכא חלות קדושין. וזה שאמר יוסף שיש כאן בחינת שלמות יעקב, שזו מדת האהבה. ובקש יוסף רחמים שינוח רוה"ק שיזכו לבחינת רחמיו של יעקב. והוא מ"ש יוסף, 'בני הם אשר נתן לי אלקים בזה'. דוקא כאן במצרים, ששם נשלם מדת הדין, והוחל מדת הרחמים.

מח, יט יוסף עניינו לשון תוספת. אולם יש ב' מיני הוספות. יש הוספה בהכפלת הדבר, ועניינה ריבוי בכמות, וזו בחינת מנשה, אותיות משנה, הכפלה. ויש בחינה של ריבוי באיכות, וזה אפרים, לשון פרה ורבה. שהולדות אינם שוים לאב, אלא פעמים טובים יותר, פעמים פחות. וזש"כ גם הוא יגדל. בחינת גידול בכמות, 'ואולם אחיו הקטן יגדל

בית האסורים. וכנגד זה נאסר שמעון. אח"כ מכרוהו לעבד, כנגד זה קבל יהודה על עצמו להיות עבד ליוסף. ואז נשלם התיקון, ויוסף נתגלה אליהם.

אמרו חז"ל, 'ראוי היה יעקב לירד בשלשלאות של ברזל ברז"ל ר"ת, בלהה רחל זלפה לאה. וצורת ירידתו היה צריך שיהיה ע"י כל האחים, אולם זכה שיוסף ירד תחלה לבדו, ותיקן להם מקום שם.

ויחי

'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה.' (מז, כח) הענין. לעיל כתיב, שיעקב אמר לפרעה, 'מעט ורעים היו ימי שני חיי'. ענין 'ורעים', ח"ו שהימים עצמם רעים. אלא שעסקו של יעקב היה עם הרע, כמ"ש 'לא שלותי ולא שקטתי וכו'', צרת עשו, צרת לבן, צרת דינה, צרת יוסף. ועתה במצרים עסקו היה עם הטוב, שבע עשרה, גימ' טוב.

'ויאמר יוסף אל אביו בני הם.' (מח, ט) וברש"י, 'הראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה, ובקש יוסף רחמים על הדבר'. וענין שטרות אלו,, בבחינת אירוסין, שאוסרה לכל העולם. ונשואין מכניסה לרשותו בחיבה ואהבה. נמצא שהאירוסין

שאתה טורח להתעסק בקבורתי, נתתי לך נחלה שתקבר בה'. ונראה, דעיקר גמול החסד, בזה שהמקבל משועבד לנותן לעולם, ואף נעשה לחלק ממנו, והוא דבר נצחי. ולכך, בחסד שעושה עם המת, א"א להתחבר בו, ולכך נקרא חסד של אמת. אולם מ"מ כנגד כך נתן לו יעקב תמורה נצחית, שאף לאחר מיתתו אינה פוסקת, והיא מקום הקבורה. שאע"פ שכל נכסיו מסולקים ממנו, חוץ ממקום קבורתו. וזה שכר כנגד חסד שהוא נצחי.

וישתחו ישראל על ראש המיטה. (מז, לא) ופרש"י, 'תעלא בעידניה סגיד ליה'. ואח"כ פ', שהפך עצמו לצד השכינה. וצ"ב שסותר דבריו, האם נשתחוה ליוסף או לשכינה. ונראה דיוסף כנגד דוד, שזכה לעת עתה למלכות, והיא מדת שכינה. ולכך שפיר כאשר נשתחוה ליוסף נשתחוה לשכינה. ולכך דוקא התנצל יעקב, שמבקש מיוסף לקבורו, מפני שספק בידו מפני המלכות, והוא לא קבר את רחל שמדתה מלכות, כנודע, והבן.

(מח, יד) ענין ששם יד ימין על ראש אפרים, שמרמוז על חסד. ואפרים גימ' אשל, ר"ת אכילה שתיה לינה, שנאמר באברהם שמדתו חסד.

(מז, כח) ימי יעקב קמ"ז, ונפחת לו ל"ג, כנגד שאמר לפרעה מעט

ממנו', כלומר, שהריבוי באיכות. ולכך תחלה נולד מנשה, שתחילת העבודה להרבות מעשים, מנשה. ואח"כ לגלות איכות, עומק פנימי יותר. אולם בברכה סידרם לפי החשיבות, ועיקר המעלה בחינת אפרים, ריבוי איכויות.

יעשית עמדי חסד ואמת. (מז, כט) וברש"י, 'שלא יעשוני מצרים עבודת כוכבים'. ולפ"ז יש לפרש מלת 'ואמת', שמדתו של יעקב אמת, ואם יעשוהו לעכו"ם, יבטלו את מדת האמת שבו.

(מז, כט) ענין שביקש יעקב דוקא מיוסף להעלותו ממצרים. מצרים סוד מיצר, מלכות, וכל ההתעלות ע"י יסוד, יוסף.

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. (מז, כח) ענין מנין שנים אלו, דתכלית הגלות, ברור לקבלת התורה, כנודע. ולכך נצרך דגם בהכנה יהיה כח של התורה, והתורה נקראת טוב, 'כי לקח טוב', גימ' י"ז. ולכך ישב יעקב י"ז שנה שלו, בטובה, כנגד טוב של התורה, שזו היא מדתו של יעקב, תפארת.

יעשית עמדי חסד ואמת. (מז, כט) וברש"י, 'חסד שעושיין עם המתים שאינו מצפה לגמול'. וצ"ב דלקמן אמר יעקב, 'ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך', ופרש"י, 'לפי

יסוד, וזה האבר המכוסה ביותר באדם, דכשעולה מבית המרחץ מכסה רק את האבר הזה.

(מח, יד) **בחינת אור ישר**, חסד. בחינת אור חוזר, דין. כענין שמצינו ביעקב, שימין מצדו היא שמאל מצד יוסף, כיון שעומד כנגדו. נמצא שמה שהוא ימין בהיות אור ישר, כשיחזור יהיה בחינת שמאל, בחינת דין.

'שכל את ידיו'. (מח, יד) בתרגום, **'אחכמינון'**. בחינת חכמה, שכל. אותיות שוות.

יחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה'. (מז, כח) הענין. לעיל נאמר, **'ואתנה לכם את טוב ארץ מצרים'**. וכן **'כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא'**. טוב, גימ' י"ז. וזה השנים שהיה להם טוב שם, שאחר שמת יעקב, התחיל השעבוד. ובחינת טוב, מדת יוסף שומר הברית, ויעקב כלכל את יוסף י"ז שנים להעמידו על מדתו, וכן נתן יוסף ליעקב טוב לפי מדתו. ולכך דוקא לאחר מכן זכה יוסף שממנו יצאו שבטים כבחינת אב. והענין אב נותן, בן מקבל. ולאחר שהחזיר לאביו י"ז שנה אלו, הפך להיות ממקבל, בן, לנותן, אב.

ענין שיעקב שכל את ידיו'. (מח, יד) אפרים, לשון פרה ורבה, בחינת התפשטות, קו ימין. מנשה, לשון שנה, חזר, בחינת קו שמאל, צמצום,

ורעים כנזכר בחז"ל. וענין מנין זה, דרשב"י נפטר בל"ג בעומר, שהוא בחי' הוד שבהוד, דין כנודע, ולכך כשאומר שימיו מעט ורעים, שהוא מדת דין נפחת ל"ג מימיו, שהוא בחי' אבל שאוכל עגול, גלגל חוזר בעולם.

'האלקים אשר התהלכו אבותי לפניו, האלקים הרעה אותי'. (מח, טו) אמר לשון ענוה, באבותיו התהלכו מכחם, כמ"ש ריש פ' נח, ובעצמו אמר שה' רועה אותו, מכוחו יתברך.

'ישימך אלקים כאפרים ומנשה'. (מח, כ) וברש"י, **'הבא לברך וכו''**. הענין. כל דור, תחתון לדור שלפניו. ובאפרים ומנשה נתחדש שיהיו כבני יעקב ממש, והם כדור לפני וזו הברכה.

(מח, יד) **הטעם** שהקדים יעקב אפרים לפני מנשה. אפרים לשון פרו, והוא התפשטות מן השורש. ומנשה לשון שנה, חזר, והוא בחינה שהענפים חוזרים לשורש. ולכך אפרים קודם, דקודם יש התפשטות מן השורש, ורק אח"כ שיבה אליו. ולכך אפרים בחינת ימין, אור ישר. ומנשה שמאל, אור חוזר.

יידגו לרוב בקרב הארץ'. (מח, טז) שהים מכסה הדגים. יוסף בחינת יסוד, וים מלכות. והיא כיסוי ליסוד. ענין שיוסף מכוסה, שהיא בחינת

כי 'עין רואה ולב חומד', וכנגד כלי המעשה גומרים, התחיל לשעבדם. ברש"י, 'בקש לגלות הקץ ונסתר ממנו'. (מט, א) הענין. גלות מצרים היא שורש כל הגלויות, וכן גאולת מצרים שורש כל הגאולה לעת"ל. ולכך, בתחלת גלות מצרים בקש לגלות גם גלות האחרונה שמושרשת בגלות הראשונה.

'אולם אחיו הקטן יגדל ממנו'. (מח, יט) גם בעשו מצינו שנדחה בכורתו, וגם בראובן מצינו שנדחה בכורתו. והענין. בכור בחינת ראשית, אולם בכ"ר אותיות שניות, ב' של יחידות וכו'. ויש בו גם בחינה שהוא שני.

'זבולן לחוף ימים ישכון'. (מט, יג) זבולן גימ' עם הכולל צו, בחינת מלכות. וז"ש 'לחוף ימים', ים בחינת מלכות. והענין, זבולן מביא פרנסה, וכל זה נצרך רק אחר חטא אדה"ר, בקללת 'בזעת אפיך תאכל לחם'. והיא בחינת רע, ושורשו במלכות.

חזרה לשורש. ולכך הפך. וז"ש 'המלאך הגואל אותי מכל רע', בחינת שמירה, מנשה. 'וידגו לרב', בחינת אפרים התפשטות.

ענין שמשמת יעקב נסתמו עיניהם מצרת השעבוד. בחינת גלות מצרים, גלות דעת. ולכך משה הגואל, כנודע. ולכך משמת יעקב, בחינת דעת, נסתם בחינת דעת. ועוד, מצרים סוד מקבל, מיצר, צמצום. ולכך, כל זמן שהיה יעקב חי, בחינת אב, נותן, לא שלטו. אולם כשיש רק בנים, מקבל, יש להם מקום שליטה.

'וימת יוסף בן מאה ועשר שנים'. (ג, כו) ענין שנים אלו, קי' גימ' נס, לשון ניסיון. ועיקר מדתו של יוסף, שעמד בנסיון היסוד, שהוא עיקר הנסיון בעוה"ז.

'בקש יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה'. (מט, א) ביאורו. שכינה בחינת גילוי, מלכות. ומכח מדה זו רצה לגלות הקץ.

ברש"י, 'למה פרשה זו סתומה וכו' נסתמו עיניהם ולבם וכו'. הענין. מצרים בחינת תאוה, כנודע. ובתאוה אמרו, 'עין רואה לב חומד וכלי המעשה גומרים'. ועיקר השעבוד הוא ברוחניות. וז"ש 'נסתמו עיניהם ולבם'

שמות

בחינת עש"ן שאדם צריך לראות את כל התורה בבחינת נפש ולא רק בבחינת עולם].

עבודת האדם להעמיד את עצמו במדרגה שיחוש שכל פסוק בתורה מדבר אליו, שעתה הקב"ה בכבודו ובעצמו מדבר אליו מכל פסוק ופסוק, ובצורה כזאת הוא אינו חש שהפסוקים רמז בעלמא להתעוררות, אלא הפסוקים הם דיבור ישיר מן הבורא ית"ש לאדם כיצד לעובדו.

ואלה שמות בני"י. (א, א).
(ובמ"ר ב') 'א"ר אבהו כ"מ שנאמר אלה פסל את הראשונים, ואלה מוסיף שבח על הראשונים'. והענין. שאות ו' היא אות החבור, וכל כח הבאים מצרים הוא רק מכח שקדמו להם ג' אבות, שהם יסוד כלל ישראל. ונשלמו לג' רגלי הכסא, שבכחם יש מעמד לבני"י. ולכך כח החיבור ליסוד הוא אות ו', שהיא מדת היסוד. ולכך דוקא כאן נרמז ענין זה, שבכאן נשלם יסוד כלל ישראל באבות. והתחילו התולדות, שהיא בחינת הוספה.

ענין שנקרא הספר שמות, דבחי' שם במלכות. ומצרים בחי' מלכות, והם תחילתו של הספר, ואח"כ מספר על מעשה המשכן שהוא גם סוד מלכות.

ספר שמות פותח בגלות בני"י בארץ מצרים. ידוע בספה"ק שרמזו רמזים רבים בפסוקים אלו לעורר כל יהודי ויהודי, שגם באדם עצמו יש בחינת מצרים, גלות, שעבוד, ויזעקו וגאולה וכו' וכו'. לכאורה דברים אלו הם מילתא דרמיזא בלבד, אולם כשנתבונן נבין שדברים אלו אינם רמז אגב אורחא.

כתב השל"ה הק' שהתורה מדברת בתחתונים ורומזת בעליונים, וכן להיפך, מדברת בעליונים ורומזת בתחתונים, כלומר כל אדם רואה את התורה במבט שלו, מהיכן שמדריגתו כך גובה ראייתו. אם הוא במדרגת תחתונים, הוא רואה שהתורה רומזת בעליונים, רק רמז בעלמא. אולם מי שהוא במדרגת עליונים הוא רואה שהתורה מדברת בעליונים. [זוהי

רחמים. ונראה לומר דיסוד גאולת מצרים שגם הדין נהפך לרחמים, ועי"כ יצאו. ולכך תחילת הגאולה היתה ע"י שנתן בו מכה. אולם פנימיות המכה, רחמים. ולכך תמצא בכל המשך סדר הגאולה, שע"י שמדת הדין מכה במצרים, ממידה זו יש רחמים לישראל שע"י נגאלו.

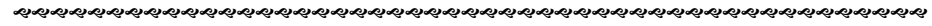
והיא המדה הנעלמת, שפנימיותה גם דין וגם חסד, ופועלת ב' דברים. ולכך תמצא שהמכות עצמם רווח לישראל, כמו הדם שמכרו ונשתכרו. והוא הענין שבדם שאמר להם פרעה, 'כי רעה נגד פניכם', ומדת דין זו נהפכה לרחמים, שנעשה להם דם ברית. והוא ענין המילה שהיא מדתו של יצחק, דין. ושלמותה שנהפכת לרחמים. ולכך תמצא במשרע"ה שנולד מהול, דגם המילה נעשתה אצלו ללא צער, כי נהפך לרחמים.

ועפ"ז יבואר מש"כ במדרש (א' י) 'כשמת יוסף הפרו ברית מילה. שמה מלם בצאתם ממצרים, וכיון שעשו כן, הפך הקב"ה האהבה שהיו המצרים אוהבים אותן, לשנאה'. ומבואר דכל הגאולה ע"י מילה, שנהפך מדת הדין לרחמים, ועי"כ נהפכה האהבה של המצרים, לשנאה של דין. ולכך דוקא גם נהפך לבנ"י לדם ברית כנ"ל.

ועפ"ז יבואר דברי רש"י 'אע"פ שמנאן בחייהן בשמותן, חזר ומנאן במיתתן, להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם'. הטעם למה נמשלו דוקא לכוכבים. דכל הברואים שבבריאה, כל נברא נוצר מתחילה כחו. ומבחינתו, כח, נברא הדבר להויה בפועל. והכוכבים דכל מהותם הוא האור, קדם לבריאתם האור היסודי, ורק אח"כ נבראו הם. ונמצא דכל כחם הוא יניקה מיסוד האור שקדם להם. ולכך נמשלו ישראל לכוכבים במהותם, בהמשכת האור היסודי. כי כן בנ"י, כחם ע"י כח המשכת מעשה האבות.

והוא הטעם שנמשלו לכוכבים דוקא בענין המנין שמנאם. דענין המנין דאין מונים דברים נבדלים במהותם זה מזה, כגון האדם עם הבהמה. וכל מהות המנין, היא רק בדבר השוה והדומה. וכל דבר השוה, מוכרח הוא דלשניהם יסוד שע"י הושוו. והוא שיש לכל בנ"י יסוד האבה"ק, והם יונקים מהאור שקדם להם.

ותפתח ותראהו'. (ב, ו) ובמדרש (א כ"ה) 'בא גבריאלי והכה למשה, כדי שיבכה ותתמלא עליו רחמים'. וצ"ע מדוע דוקא גבריאלי שהוא שייך למדת הדין, הוא זה שבא להמשיך

בהם מעלת החיבור, ובזכות זה יגאלו. ובוזה יבואר מ"ש 'ומצרים נוסע אחריהם', שנעשו לאחד. דבכח זה באו להלחם בישראל, דכל זכות גאולתם ע"י היחוד.

אולם בהיפוך לזה נמשלו לחול. כדאמרו בש"ר (פ' כא יג ב') 'אלו ישראל שנמשלו לחול וכו' שנטלתי אותם בעולם, ואמרתי כל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו'. ומדה זו היתה בבני שהיו מצוינים שם ומובדלים מן המצרים, וכיון שהיה בהם פירוד מן הרע, וחיבור זה לזה בטוב, בזכות זו נגאלו.

ויטמנהו בחול. (ב, יב) ואמרו בש"ר (א' ל"ד) 'שלא היה שם אלא ישראל וכו', א"ל אתם משולים כחול, מה חול הזה אדם נוטלו מכאן ונותנו לכאן, ואין קולו נשמע, כך יטמן הדבר הזה ביניכם ולא ישמע', והענין שטמנו דוקא בחול. יתבאר, דפעולת אי הדבור תקרא שתיקה, ושורשה שתק, אותיות קשת. שהיא אות שנתן הקב"ה שלא יחריב את עולמו. והטעם שנקרא קשת דענין קול האדם בשעה שמצירים לו, התנועה הטבעית מיד היא, שמרים קולו. והוא הרצון שמתעורר מיד. ומ"מ יש רצון פנימי ועמוק יותר למנוע את הצרה מעליו, ופעמים שהרצון החיצוני להרים קולו, יכול להזיקו, ומ"מ גובר הוא

ולכך תמצא דכלוי מצרים נעשה במים, שבחינתם כפולה. גם גבורות גשמים, וגם מסמל חיות ורחמים. ולכך נקראו מצרים אותיות מים צר, דהמים אינם מוגבלים, ויש בהם ב' בחינות הפוכות. ומצרים לשון צר, שמצרים ומגבלים שלהם, זה רק מדת הדין. ונטבעו במים שיש בהם רחמים לישראל ודין למצרים.

ויאלה שמות וכו'. (א, א) וברש"י, 'שנמשלו לכוכבים'. והענין שמצינו שנמשלו בני"י לכוכבים ולחול. וב' בחינות אלו הפוכות. דהכוכבים סובבים במסלול אחד, ומחוכרים זה לזה. ונקראו צבא השמים, לשון יחיד. וענין החול הוא בהיפך, שנברא להבדיל בין הים ליבשה, שלא יכנסו זה בזה.

והנה עיקר החיבור בין בני"א, נעשה ע"י קול הדיבור. ולכך נאמר 'הקול קול יעקב', שהוא מהות החיבור. ובחינת חול אמרו בש"ר (א' ל"ד) 'כשנופל אין שומעים קולו', והוא ענין הפירוד. ואמרו בש"ר (א' ל"ה) שמרע"ה לאחר שראה שיש לשה"ר, אמר 'עתה ידעתי מדוע הם משתעבדים'. והוא דכל כח הגאולה הוא ע"י החיבור, שנעשה כלל ישראל לאחד. ולכך ע"י שנפרדו, ידע מדוע אינם נגאלים. ולכך בשעה שירדו למצרים, המשילים לכוכבים שיש

(א, טו) **נודע** דגלות מצרים היתה גלות הפה. ויש לרמז בשם שפרה פועה צפורה פרעה, שיש בהם אותיות פה. וכן בגאולתם 'כתיב והוא יהיה לך לפה'.

ויטמנהו בחול. (ב, יב) ענין חול. דאמרו בריש המוכר את הספינה, שכל גל בא לשטוף העולם, והחול מגין מן המיתה. ולכך טמנו בחול, שעניינו להציל ממות. חול, לשון חולין, שהוא ענין חיצוני כלפי הקודש, בחי' שומר לפרי.

(א, טו) **פועה** ע"ש שפועה ומדברת. ולכך זכתה למלכות, שהיא כנגד פה, כנודע.

וימררו. (א, יד) שורש, מר. אותיות קודמות, קל. רמז שבגלל ק"ל שנה של אדה"ר כנודע, נעשה מר.

והנה נער בוכה (ב, ו) קולו כנער. הענין. משה דומה ליעקב, כנודע מספה"ק. ובחינתו 'והקול קול יעקב'. ולכך מיד שנולד, היתה לו בחינת קול.

ויבן ערי מסכנות לפרעה. (א, יא) מה שהוצרכו לבנות בניני שמירה, בסוד מלכות, בחי' נוק'. בחי' שמור. ולכך בנו את פתום ורעמסס. וברש"י 'שלא היו ראויים לאוצר', ואעפ"כ הכריחם לבנות כן. היינו שאפילו מה שאינו ראוי לשמירה, עשאו שומר. וזה עיקר בחינתה של

על הרצון הפנימי העמוק. והוא ענין הקשת, שאע"פ שנתחייבו מיתה, מ"מ יש להקב"ה רצון עמוק יותר כביכול, שהוא שורש הפנימיות שלכך ברא העולם, ולא מחריבו, והבן.

והוא ענין גאולת מצרים, דאע"פ שאין זכות לבניי ליגאל. מ"מ יש להקב"ה רצון פנימי, שהוא ההבטחה לאבות. ולכך כ"ז שבנ"י אוחזים במדת השתיקה, וממילא פועלים ע"פ הכח הפנימי. גם הקב"ה משתמש בכח זה. אולם אם משתמשים בכח החיצוני, א"א שישתכרו מן הכח הפנימי.

ואלה שמות. (א, א) וברש"י, נמשלו לכוכבים. והענין. כוכב, אותיות כ"ו, שם הויה. שהוא הכח הפועל. ואותיות כ"ב, הם מנין האותיות שבהם נברא העולם, והם הכח המוציא לפועל. והוא ענין כוכב, שכל עניינו צינור השפעה. ולכך הכא שמנה את השבטים, שבהם כח ההשפעה מן האבות. לכן המשילם לכוכבים.

הבה נתחכמה לו. (א, י) וברש"י, 'לשון הכנה'. רמז שהאדם צריך להכין עצמו לכל המצבים, ישר והפוך, כמו אותיות הבה, נקראים ישר והפוך.

סוד משה הוא דעת, חיבור. וכל חיבור אביו ואמו היה רק למענו, ואז נולדה בחינת דעת. ולכן כל מה שנעשה עמו, הוא בחי' חיבור שלאחר פירוד.

יונקים דרך הפה, סוד מלכות, בחינת מקבל.

כי טוב הוא. (ב, ב) וברש"י נתמלא הבית אורה. והוא מש"כ ותפתח ותראהו, שראתה עמו שכינה, בחינת גילוי אור.

ענין שהסנה איננו אוכל. (ג, ב) כי כל אש מכלה הגשמי, אולם אש בעוה"ב היא עצם רוחני פשוט, ולא של כליו. וזה הענין כאן, שבמקום נתנית התורה, שנמשלה לאש, רמז על אש הרוחני, שאינה מכלה, לכן לא נאכל הסנה.

יוכבד נקראת שפרה, אותיות פשרה. בחינת אמצע. וילדה את משה, בחינת דעת, קו אמצעי.

נלכה נא דרך שלשת ימים. (ג, יח) ביאור מדוע דוקא ג' ימים. כנגד חסד גבורה ת"ת, שאז יקבלו תורה, בחינת ת"ת.

יוקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף. (א, ח) מלך, מדת מלכות. לא ידע את יוסף, מדת יסוד. שהוא הנותן למדת מלכות. וחשב שכוחו מעצמו.

אלה שמות. (א, א) שם בא"ת ב"ש, י"ב. רמז לי"ב שבטים. וכאן

מצרים. ועוד שהם פחדו מבחינת התפשטות, ולכך גזרו עליהם בנין, שהוא סוד צמצום, שמגביל התפשטות. וזה ענין 'איש וביתו באר', הדגיש ביתו, כנ"ל.

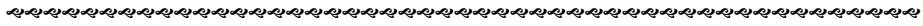
(א, ז) **סוד** שילדו ששה בכרס אחד. כי כרס, סוד מלכות, ומקבלת מז"א אור מו"ק. ולכך נולד משה, אחר שש ירחים.

(א, כב) **ענין** הגזירה שבן יהרג ובת תחיה. כי בת בחינת מלכות, וזו בחינת מצרים. ולכך צוה להחיותה. אולם בן בחינת ז"א, שם הוי"ה, ופרעה לא ידע את הוי"ה, ולכך צוה להרוג.

כי חיות הנה. (א, יט) ובתרגום, 'ארי חכימין אינון'. בסוד 'החכמה תחיה בעליה', הרי שהחיות מהחכמה, ולכן תרגם על חיות, חכימין.

משרעה טבעו היה לרצוח, כנודע בספה"ק ובתפארת ישראל. והנה הוא נולד וניצל מרצח, שלא זרקוהו ליאור. וכן אח"כ ברח למדין, ע"י רצח.

הענין שעמרם פירש מאשתו, ואח"כ חזר ולקחה, ואח"כ נולד משה. כי כן היה במשה, שתחלה נולד בביתו, אח"כ פירש לבית פרעה, ואח"כ חזר לעם ישראל. והענין. כי לאחר הפירוד, החיבור יותר חזק. וכל

אנון'. ביאורו. חכמה שורש המלכות, כמ"ש אבא יסד ברתא. ומלכות היא בחינת יראה. וכיון שהיו בחינת חכמה, משם נמשך להם יראה, ולכן 'ותיראן'.

ויהי בדרך במלון. (ד, כד) הענין. משרע"ה היה ערל שפתים, ומשם נמשך פגם ביסוד. דברית הלשון וברית המעור קשורים זה בזה.

נודע שבגלות מצרים היתה הדעת בגלות. וכן הדיבור היה בגלות. והענין. דנודע מהבעש"ט, שביצי"מ נגאלה בחי' דעת דנוק', ולא דוכ'. ולכך נעשה פה סח בחינת דעת דנוק', סח לשון דיבור. והבן. ולכך אמרו בזה"ק 'ויעבידו מצרים את בני' בחומר, דא ק"ו. ובלבנים, דא ליבון הלכתא'. ודוקא חלק זה של תורה, שהוא כנגד בחי' דבור, נוק', מלכות.

ותפתח ותראה את הילד'. (ב, ו) ובגמ', 'שראתה עמו שכינה'. ביאור הענין. כי משה היה אז בחינת ילד, קטנות. ולכך שמוהו בתיבה, בחינת מלכות. ולכך ראתה עמו שכינה, בחי' מלכות.

ויוסף היה במצרים'. (א, ה) הענין שיוסף ירד תחלה למצרים. כי מצרים לשון מיצר, גבול. ויוסף לשון הוספה, היפוך ענין הגבול. וכדי לבטל כח הגבול ומיצר של מצרים,

דוקא הוזכר ענין שם, וע"ש זה נקרא הספר כנ"ל.

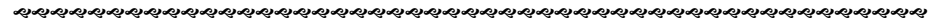
(א, א) היו יולדים ששה בכרס אחד. הענין. גלות מצרים היא בחינת גלות הדעת, כנודע. ומשה הוא אור הדעת, ולכן הוא הגואל. וכן יעקב בחינת ז"א, אור הדעת שכולל כל הו"ק. וזו בחינת 'ששה בכרס אחד' היינו אור הדעת שכולל ששת המדות. וזו בחינת 'וכן יפרוץ'. פירצת גדר בלי גבול. שהיא בחינת יעקב, נחלה בלי מצרים.

ענין שהגזירה היתה להמית בשעת הלידה. דגאולה בחינת לידה, כנודע. ופרעה רצה למנוע לידת הגאולה. ולכך עשה שעבוד על שעת הלידה. וז"ש המילדות לפרעה 'כי חיות הנה', והדבר נעשה בזריזות. וכן באמת היתה בחינת הגאולה, בחפזון.

וירא בסבלותם וירא איש מצרי'. (ב, יא) הענין. מה שראה בסבלותם היא מדה של רחמים. בחי' קו אמצעי, דעת. ועי"ז נתגלגל שהלך למדין, ונעשה גואלם של ישראל. שהם דור המדבר, דור דעה. וממדה זו של הדעת, גאל אותם.

כן ירבה'. (א, יב) הענין. מצרים לשון מיצר, צמצום. וכל עצמם נגד מדת פן ירבה, ולכך רצו לצמצמם.

ותיראן המילדות וכו' כי חיות הנה', (א, יז) ובתרגום, 'ארי חכימין

הענין. אמה שורש א"מ מלשון אם. ולקמן כתוב 'ותביאהו לבת פרעה ויהי לה לבן'. וא"כ היא היתה לו לאם. והבן.

ישל נעלך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא'. (ג, ה) הענין. רגלים בחינת נו"ה. וביניהם יסוד מכריע. ומקום היא בחינת מלכות. וכשעומד ברגליו על המקום, יש חיבור נה"י ומלכות. ולכך נצרך להסיר את הנעלים. וכ"ז במקום קדוש, כלומר מלכות דקדושה. אולם במקום לא קדוש, מלכות דסט"א, אזי אדרבה, טוב לנעול, בכדי שלא להתחבר עמה ח"ו.

וימת יוסף וכל אחיו. (א, ו) הענין. יוסף לשון תוספת, ולכך תחילה מת יוסף, כלומר בטלה התוספת. ורק אחר שבטל העיקר מתו אחיו.

וימת יוסף וכו' ותמלא הארץ אותם. (א, ו) הענין. יוסף בחי' יסוד, והאחים בחי' נוק', בחינת ארץ. וע"י זיווג היסוד יש עליה לארץ. ואולם לאחר שבטל זיווג זה, שמתו יוסף ואחיו. אזי כתיב 'ובני ישראל פרו וכו'', שש לשונות כנגד ז"א. 'ותמלא הארץ אותם'. שז"א ירד לבחינת הארץ, היפך מה שהיה תחילה, שהארץ עלתה לז"א, ע"י יסוד יוסף.

נצרך יוסף לרדת לשם תחלה, להמשיך אור ההוספה וההתפשטות.

ויאלה שמות. (א, א) וברש"י, 'חזר ומנאן וכו' שנמשלו לכוכבים'. הנה כוכב אותיות כ"ו כ"ב. הענין. כ"ו בחינת שם הוי"ה שמשפיע לכ"ב אותיות, שהם כלי קבול שלו. וכן בני ישראל. ישראל בחינת שם הוי"ה, ובנ"י הם בניו היינו כלי הקיבול לשם הוי"ה. ובזה דמו לכוכבים.

ויהי בדרך במלון. (ד, כד) מלון עם האותיות גימ' ק"ל. כנגד ק"ל שנה שפגם אדה"ר באות ברית קודש. ולכך 'ותכרת את ערלת בנה', לתקן הברית. וכן במילה מלון, יש אותיות מל.

ישלח נא ביד תשלח וכו', ויחר אף ה'. (ד, יג) וברש"י, שנתחלף מכהן ללוי. הענין. כהן היא בחינת חסד, בחי' כן. לוי בחינת גבורה, לאו. וע"י ססירב משה ללכת, בחינת לאו, נעשה לוי, דין, לאו.

(ה, ב) **פרעה ידע ע' לשון מלבד לשה"ק**. הענין. 'לא ידעתי את ה'. ופרשו, ששם אלקים ידע, ולא שם הוי"ה, שהוא שם העצם ושורש לכל השמות. ולכך גם לשה"ק שהוא שורש הלשונות לא ידע.

ותשלח את אמתה. (ב, ה) וברש"י, 'ורבותינו דרשו לשון יד, ונשתרבה אמתה אמות הרבה'.

'ויאמר ה' לו עוד הבא נא את ידך בחיקך'. (ד, ו) חיקך נקרא מלשון חק. וכשם שחק הוא ענין נעלם, כך מקום זה נעלם ונסתר. וכן תירגם בתרגום חיקך "עטפך", לשון עטוף ומכוסה. ולכך נעשה עי"ז "ויוצאה, והנה ידו מצרעת כשלג". צרעת מתרגם סגירו, לשון העלם וכיסוי. וזה נעשה בחיקך דיקא, והבן.

וארא

'והוצאתי אתכם'. (ו, ו) ובש"ר (ו ה') 'ד' לשונות של גאולה, כנגד ד' גזירות שגזר עליהם פרעה. וכנגדן תקנו חכמים ד' כוסות בליל הפסח, לקיים מש"נ 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא'. ע"כ. וענין ד' דוקא, דג' אפשר שיהיה להם חיבור, כצורת משולש. דכ"א מחובר לחבירו. משא"כ ד', מוכרח שתהיה הבדלה ביניהם.

ודבר זה תמצא ביום רביעי בבריאת העולם. שנבראו השמש והירח להבדיל בין יום ולילה, ולמועדים ושנים. דכולו ענין של הבדלה. ולכך סובר בעל ההגדה, כנגד ד' בנים דברה תורה. דכ"א נחשב בפ"ע לפי מדריגת קרבנות לקב"ה. דכל מנין הד' עניינו הקירוב והריחוק כנ"ל. והוא הענין דבכל

'ויגדל משה ויצא אל אחיו' (ב, יא) ע"ד העבודה יש לפרש, שכשאדם בבחינת קטנות, הוא שקוע בתוך עצמו. ולכך רק כאשר 'ויגדל משה', אז ויצא אל אחיו. שרק במוחין דגדלות, אפשר לצאת לבנ"י.

משה עניינו דעת. והדעת היא מציאות מוכרעת. ולכך מצינו במשה כמה עניני הכרעה. שהכריע בין מצרי ליהודי, ובין שני יהודים, ובין בנות יתרו לרועים. אולם דעת זו לא נמשכה עד לפה. שאילו כן היה בטל בחינת פרעה, פה רע. ולכך פרעה ניסה אותו בכח ההבדלה, לדעת בין אש לזהב, ועי"ז נסתם פיו. כלומר, שהדעת לא הגיעה לפה. ולכך חשב פרעה להצליח. ובאמת מי שפעל אצל פרעה, היה אהרן, ולא משרע"ה.

סוד פיתום ורמעסס, שכל מה שבונה היה שוקע. כלומר, שנשאר בבחינת קרקע. ולעולם אין בו עליה למעלה מן המלכות. עוד י"ל ע"פ מש"כ האריז"ל בשער הכונות ריש כונות פסח, שדור זה היה גילגול של דור ההפלגה, וכנגד מה שאמרו נלבנה לבנים, נענשו בבנין. ולפ"ז י"ל ששם אמרו 'נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים', וכאן נענשו שהכל שקע.

שפרשו 'ודבר דבר שלא יהיה דבורך של שבת כדבורך של חול'. דשבת הוא זמן חיבור וקישור להשי"ת, ואין להשתמש בכח החיבור לדבר חולין.

ענין גלות מצרים. גלות גימ' תם חסר א'. לרמז שאחרי הגלות מגיע לשלמות, תם. והנה ענין הגלות הוא להפשיט מעצמו כל מלבושי הגשמיות. ורמז, כי תם אותיות קודמות ש"ל. שעניינו לפשוט. ולכך כשהיה משה בסנה לגאול ישראל, אמר לו הקב"ה 'של נעלך מעל רגלך', ונעל בחינת גוף, כנודע.

כשהזהיר על מכת ברד אמר רק מים, כמ"ש 'הנני ממטיר כעת מחר וכו'. ואח"כ היתה אש ג"כ, כמ"ש 'ויהי ברד ואש מתלקחת וכו'. ונראה, דבכבוד נאמר 'ואשר לא שת לכו'. והנה יש ב' מיני כופרים. א' יודע ריבונו ומתכוין למרוד בו. ב' אינו שם לב. ומתחילה הזהירו על הכופרים שיודעים ומורדים, ויענשו במים להמיס לבם, לב האבן. אולם לאשר לא שם לכו, לזה צריך אש, לעוררו מאד שישים לב.

'הן בני' לא שמעו אלי'. (ו, יב) הענין. דדבור בחינת מלכות, וזה היה חסר למשה. כמ"ש בזה"ק. ולכך אמר 'הן בני' לא שמעו, והם לא מלכים. כ"ש פרעה שהוא מדת דבור,

הש"ס ד' אמות חשובות מקום בפ"ע, דד' נבדל ומופרש.

ודבר זה רמוז באות ד', שמילואה דלת. דמהות הדלת היא ההפסק וההבדלה בין מקום למקום. והוא שורש ענין מצרים שמהותם מובדלות, ומרוחקים בתכלית ממנו יתברך ע"י טומאתם. והוא מ"ש בגמ' שפרעה היה אחד מד' שעשו עצמם אלהות. וענין עשיית אלהות הוא הריחוק הגדול ביותר, ולכך היו דוקא ד', מעין זה. וכנ"ל.

יידבר ה' אל משה ואל אהרן. ובש"ר (ז, א) 'אתה מוצא, לא היה ראוי יוסף לינתן בבית הסוהר אלא י' שנים, וע"י שאמר לשר המשקים וכו', ניתוסף לו עוד ב' שנים. וכן אתה מוצא במשה, בתחלה היה ראוי הדבור להתיחד עליו בפע"צ, וע"י שאמר שלח נא ביד תשלח, נאמר לו הלא אהרן אחיך'. והענין שבגלל הדבור נתוסף ליוסף דוקא ב' שנים. דענין הדבור שהוא המחבר ומקשר בין האדם לחבירו. והאדם שמדבר דברים שאינם לצורך, לוקח את כח החיבור ומבטלו. ועי"ז מדה כנגד מדה, נצרך לחיבור. אע"פ שלולי זאת לא נצרך לכך. והוא ענין משרע"ה דע"י דבורו נצרך לחבור לאהרן. וכן יוסף ע"י דבורו נענש ב' שנים, שזה מנין חיבור של שנים. והוא הענין

המכות בא צפרדע וכו' ולא שינוי והיפוך דבר ממהותו. והענין. עשר מכות כנגד י"ס, כנודע. דם כנגד מלכות, ובחינת מלכות היא מלחמת טו"ר. להפוך רע לטוב. ולכך נהפך מים טוב, לדם דין, רע.

ולפ"ז יובן מדוע דוקא במכה זו נאמר 'הנה יוצא המימה', וברש"י, 'שעושה עצמו אלוה, שאין צריך לנקביו'. וע"כ פוגע במלכותו, כי מכה זו כנגד מלכות. ובגילוי מלכות דקדושה נופלת מלכות דטומאה. ולכך מכה זו נעשתה במים. כי מים בגימ' מלך. ולכך היה דוקא על היאר אותיות ירא, בחינת מלכות. ולכך דוקא על שפת היאור, שפה, סוף, בחי' מלכות כנודע. וכן כתב רש"י שהלקה הנלוס מפני שעובדים לו. וזו בחינת עבד ומלך. והלקה המלך כנ"ל.

וזה הטעם שבמכה זו לא נשתנה פרעה כלום, משא"כ בצפרדע וכו', שכבר קרא למשה ואמר שישלח. כי מלכות סוד הסתר גמור.

וארא אל אברהם וכו' באל שדי.
(ו, ג) הענין. כל גילוי שיש לאדם מהקב"ה, נגלית אליו בחינה מעליו. דאילו מדריגתו אינה בחינת גילוי. ולכך לאבות נגלה באל שדי, משא"כ למשה הוא עצמו בחינת אל שדי, אל שדי גימ' משה, וכן שם שדי ביסוד

מלכות, בוודאי שלא ישמעני. כי חסר לי מדה זו של מלכות דיבור.

ענין מכת דם שנהפך מים, חסד. לדם, דין. רמז להם על הנהגתם, שלא זכרו טובה לישראל. שהרי בזכות יוסף נשאר קיימים ונצלו מהרעב. ולכך רק ע"י שנתנו לבנ"י כסף בעד מים, היינו הכרה שהכל בזכותם, אזי היה להם מים לשותת.

ויבלע מטה אהרן את מטותם.
(ז, יב) ענין בליעה, וכן בחלום פרעה היתה בליעה ע"י הפרות והשיבולים. וכן יונה נבלע ע"י הדג כשהלך לנינוה. דאיכא מ"ד שפרעה היה המלך שם. והענין כי מצרים בחינת סתום, מ' סתום מד' צדדים. וזו בחינת בליעה.

ישמי ה' לא נודעתי להם. (ו, ג) יהו"ה בא"ת ב"ש מצפצ, גימ' ש. ומשה אמר 'ואנכי ערל שפתים', ערל גימ' ש. כלומר שאינו יכול לגלות הנהגת שם הוי"ה. ובמתן תורה נתגלה שם זה כנודע. ואז נתרפא משה. וכן נפש רוח נשמה ר"ת נר"נ, גימ' ש'. והם כנגד בחינת חסד דין רחמים, כנודע. וזו בחינת שם הוי"ה, שכולל הכל.

שונה מכת דם משאר המכות, שבמכת דם נהפכו המים לדם. וגם אח"כ יכלו לחזור למים, אם היה מגיע לידי ישראל. משא"כ שאר

הטעם שבנ"י לא שמעו אל משה רבינו ע"ה, והטעם שפרעה לא שמע אל משה רבינו ע"ה הם שני טעמים נפרדים. בנ"י לא שמעו מפני 'קוצר רוח ועבודה קשה', ופרעה לא שמע מפני 'ואני ערל שפתיים'?

יסוד הבנת הדברים נעוץ בכך שיש להבין תחילה את ענין קוצר רוח של בנ"י לעומקו. קוצר הרוח של בנ"י אינו רק קוצר רוח גשמי, מפני עומס העבודה וכדו'. אלא מדובר כאן על קוצר רוח רוחני, עליון. על מדת 'רוח' העליונה שהיא הכח הגואל.

נבאר את הדברים. כתיב (בראשית א. ב) 'ורוח אלקים מרחפת על פני המים' ופרשו חז"ל זהו רוחו של משיח, שהוא בחינת רוח, כמ"ש רוח אפינו משיח ה', והיא הבחינה שמצינו לאחר חטא אדה"ר שכתוב 'וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן לרוח היום וגו', רוח היום היא רוחו של משיח, ולכך אדה"ר לאחר החטא, כשנגלה לו רוח זו, כתיב 'ויתחבא האדם' שהרגיש בנפשו שאינו ראוי לרוח זו, למדרגה זו.

כן הדבר בגאולת מצרים, שהיא שורש הגאולות, שכוחה ומקורה מבחינת 'רוח אפינו משיח ה'. ולכך בנ"י שתחילה לא היו ראויים לגאולה, כתיב בהם 'קוצר רוח', קצרון וחוסר השגת רוחו של משיח.

כידוע. ובמשה נאמר כשנולד 'כי טוב', בחינת יסוד, שהוא יסוד דאבא כנודע. ולכך הגילוי שלו, הוא מבחינה מעל שם הוי"ה.

'ויאמר אליו אני ה'.' (ו, ב) אני בחינת העצם, הוי"ה הוא שם העצם. 'ושמי ה' לא נודעתי להם' שם הוי"ה היא בחינת קו אמצעי, בחינת דעת. וז"ש 'לא נודעתי'. וברש"י, 'אני ה', ובלשון הזה מצינו שהוא נדרש בכמה מקומות, אני ה', נאמן להפרע וכו'. כי שאר השמות והכנויים הם בחי' העלם. אבל שם הוי"ה היא בחינת גילוי שלעתיד. וזה ניכר הן בשכר הן בעונש, והבן.

'הן אני ערל שפתים, ואיך ישמע אלי פרעה'. (ו, ל) ערל בחינת כיסוי. פרעה בחינת גילוי. לשון פרע. והם הפכים. פרעה, פה רע כנודע. וכנגדו נצרך פה טוב. ולכך איך יועיל ערל שפתים. ולכך נעשה ע"י אהרן, שעליו נאמר 'כי שפתי כהן ישמרו דעת'. וז"ש 'ואהרן אחיך יהיה נביאך', נביא לשון ניב שפתים, כמ"ש רש"י.

'וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים'. (ו יב) וכתב רש"י מחז"ל "זה אחד מעשרה ק"ו שבתורה" ידועה הקושיא מה ק"ו שייך הכא? הרי

וזה שלך לפני פרעה ויהי לתנין'.
(ז, ט) הענין. תנין גימ' ישר, היפך
ענין מטה, מלשון הטיה לצדדים,
היפוך נקודת הישרות. וזה שרמז להם
שורש הנהגת ההטיה ביושר. כלומר
בבחינת שם ה', שהוא קו היושר, וכל
שאר שמות אלקים הם בבחינת הטיה.
ואולם אח"כ בלע מטה אהרן את
מטותם. שזה היה גילוי שכח ה'
שולט על כל ההטיות שבעולם, והבן
מאוד.

(ז, ט) תנין גימ' ישר, תנין פרש"י
נחש. הענין. כתיב 'האלקים עשה את
האדם ישר, והמה בקשו חשבונות
רבים'. וזה ע"י חטא הנחש, שהוא
מתנגד לבחינת הישרות.

ענין המכות. 'למען תדע כי אין
כה' אלהינו'. (ח, ו) ענין ידיעה. פסח
בא"ת ב"ש, וס"ח, גימ' דע. ולכך
נאמר 'על מצות ומרורים יאכלהו',
שהוא המחבר בין מצות ומרורים,
בחינת ידיעה המחברת. ולכך נאכל.

'הנה יוצא המימה'. (ח, טז)
ופרש"י, 'לנקביו שהיה עושה עצמו
אלוה ואומר שאינו צריך לנקביו'.
הענין שדוקא ביאור היה עושה
צרכיו, ולא במקום סתר אחר. נראה,
ענין שעשה עצמו, שלא צריך לנקביו.
דבמן אמרו שלא היתה בו פסולת,
והטעם, כי כל דבר בארץ מורכב
מטו"ר, משא"כ המן שכולו מן

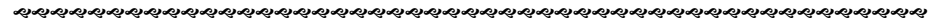
מעטה ברור הק"ו, שאם בנ"י אין
להם שייכות לרוחו של משיח, ק"ו
לפרעה. וזש"כ 'ערל שפתיים' בבחינת
חוסר ברוח ממללא, שמשם כח
הדיבור, בחי' רוח, והבן.

גם עתה, אנו חייבים להכין את
עצמינו, שלא נהיה בבחינת 'ולא
שמעו אל משה מקוצר רוח', שלא
נהיה בבחינה שהגואל יבא ולא נשמע
אותו ח"ו, אלא נכין את עצמינו כראוי
להשגת 'רוח אפינו משיח ה'".

ואיך ישמע אלי פרעה'. (ו, ל)
היינו שיש חסרון בשמיעת האוזן.
וז"ש 'ואהרן יהיה נביאך', שורש
נביא, גימ' ס"ג, גימ' אוזן עם הכולל.

'הנה יוצא המימה'. (ח, טז)
וברש"י, 'לנקביו, שהיה עושה עצמו
אלוה, ואומר שאינו צריך לנקביו'.
הענין. כל אדם יש בו חלק רע, והוא
יוצא מנקביו. אולם פרעה, פה רע,
שהיא בבחינת רע, רצה להראות שכולו
טוב.

ואני אקשה את לב פרעה'. (ז, ג)
נודע קושיית הראשונים היכן היתה
הבחירה של פרעה. ונראה, שכשם
שלאחר מיתה אין קושיה היכן
הבחירה של האדם. כן פרעה, כי
רשעים בחייהם קרוים מתים, והיה
בחינת מת לגמרי, וניטלה ממנו
הבחירה.

כתיב (דברים ל' טו, יט') 'ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת המות, את הטוב ואת הרע, ובחרת בחיים'. הרי לנו שכל עבודת האדם 'בחירה'. בחירה בין חיים למות, בחירה בין טוב לרע. אולם יש לידע שאין בחירה זו לזמן בלתי מוגבל, אלא ודאי וודאי שיש הגבלה לזמן בו האדם יכול להיות בבחינת בוחר.

א. 'במתים חפשי', הבחירה כל זמן חיותו של האדם, ובשעת מיתו פוסקת הבחירה. ב. 'באו ימים אשר אין לי בהם חפץ', ופרשו חז"ל דקאי על ימות המשיח שבטלה הבחירה. ג. מינות, או כל עבירה דאדוק בה, בטל הבחירה, וכל הבחירה אינה אלא למות על קידוש השם. ד. אדם שהרשיע כ"כ וניטל ממנו זכות הבחירה, כפרעה. 'כי אני הכבדתי את לכו'.

חובה מוטלת על כל אדם למהר ולבחור בחיים ובטוב, טרם תנטל ממנו זכות הבחירה, ע"י אחד מד' האופנים הנזכרים.

כתיב [שמות יא. ד] 'ויאמר משה כה אמר ה' כחצות לילה אני יוצא בתוך מצרים'. צריך להבין מדוע דוקא נצרך שהקב"ה יצא בחצות לילה בדיוק.

חצות לשון לחצות, לחלק, כלומר כל דבר שאינו שלם. היפך החלק הוא

השמים, הוא רק טוב, ואין בו רע ופסולת. ופרעה החזיק עצמו לכולו טוב, שאין בו רע כלום, היפך בחינתו, פה רע, שכולו רע. אולם לגבי אלהיו-היאור, הסכים להתבטל שיש בו חסר. וזו הבחינה נקרא שעשה בו צרכיו, כלומר שיש בו חסר.

החרטומים יכלו רק לעשות מטוב רע, ממים דם וכו'. אבל לא להפך מרע לטוב, שזה הכח יש רק לקדושה, שהיא סוד התיקון, הפיכת רע לטוב.

(ח, יד) **במכת** כינים נאמר, שלא יכלו החרטומים לעשותו. דאין הכישוף שולט על פחות מכשעורה. והענין מדוע דוקא שעורה. דנודע, שתחילת הבריאה היא הרצון של הקב"ה להיטיב. וענין הרשע הוא להיפך, דרצונו להרע. ואין לך גשמיות גדולה מזו. ואותיות שעורה 'רשע הו'. והענין. דשם העצם של הקב"ה הוא יהוה, שהוא מדת רחמים. ואותיות הפנימית הוא ה"ו. והוא פנימיות הרחמים. והרשע מתנגד לכל זה. והוא ענין השעורים שנודע שהוא מאכל בהמה, ומהותו גשמית. ולכך שורש כח הגשמיות, מתנגד לרוחניות הפנימית.

בא

'ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לכו וגו'. (י, א)

הצדיק שירד ראשונה למצרים ונתנסה שם במדת היסוד, וסוף גלות מצרים היא כאשר מתגלה מדת 'כל' בטהרתה ושלמותה. ולכך במכת בכורות, שנתבטלה בחינת 'חצות' ונתגלתה מדת 'כל', ניתקנה גלות מצרים ויצאו לחירות.

לגבי מדת היסוד אמרו, 'מרעיבו שבע וכו'". הענין של מרעיבו הוא בגילוי מדת העצם של מדת היסוד הנקרא 'כל', וכיון שמהותה 'כל' אינה חסרה כלום. כלומר המרעיבו אינו נובע מרצון להרעיב, אלא מגילוי עצם המידה שלא חסר לה כלום והיא כוללת הכל, והבן.

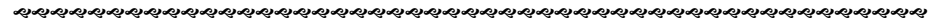
'וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם'. (יב, יא) הענין של ג' אלו. כי הפסח נאכל על המצות ומרורים. והענין כשם שיש בהם ג' ענינים שונים. שהבשר הוא דבר משובח וטוב. ובחינת מצה שהיא לחם עוני שהוא העדר הטוב. אולם המרור נוסף על העדר הטוב, יש בו רע, מרירות. וכנגד זה ג' הדברים, נעליכם ברגליכם, שהוגל ברובה אינה מקום שנועד לפעול תועלת, אלא בכחה לרמוס ולקלקל, והוא כנגד מרור. וענין מתניכם שהוא העדר שאינו בר פעולה כלל. אולם מקלכם בידכם, שהיד יכולה לפעול טובה מרובה. וג'

ענין השלימות הנקרא 'כל'. יעקב אבינו אמר [בראשית לג, יא] 'יש לי כל', שלימות.

שורש הדברים נעוץ בששת ימי בראשית והשבת. בששת ימי בראשית נברא בכל יום חלק מן הנבראים, ונתגלתה מדת חצות, חצי, חלק. אולם בשבת נתגלתה מדת 'כל'. 'ויכולו השמים והארץ וגו'' [בראשית ב' א'] 'ויכולו' לשון כילה, גמר, 'כל', מדת השלימות.

זהו סוד גאולת מצרים הנשלמת במכת בכורות. המכה נעשתה דוקא 'כחצות לילה'. סיבת הדבר, לבטל את בחינת חצות, חלק, ולגלות את 'אני יוצא בתוך מצרים'. לגלות את ה'אני' של הקב"ה שבו ורק בו שייך שלימות. ואז יתגלה מדת 'כל' בתוך מצרים. 'אני יוצא בתוך מצרים' בתוך המיצרים, שאין מיצר כלל. כי מיצר עניינו הגבלה וממילא אם יש גבול יש חסר ואין שלימות. ובמכת בכורות נתגלה שבתוך המיצר והגבול והחלק, נתגלתה שלימותו ית"ש, מדת 'כל'. נתגלה שהמיצר והחסר אינו אלא בחיצוניות, אולם בפנימיות יש את הקב"ה, את הכל.

סיבת גלות מצרים מובא בספה"ק שהיא תיקון ק"ל שנה שחטא אדה"ר ונפגמה מדת היסוד הנקרא 'כל'. ולכך תיקון לזה היה תחילה יוסף

שנוהג מדה כנגד מדה, לא יחרץ לשונו להם.

ו'ישאלו איש מאת רעהו וכו' כלי כסף וכלי זהב'. (יא, ב) הענין. פרעה עבד בהם בפרך, פה רך, בחינת אחוה בתחילה, בבחינת חסד. ואח"כ בפרך, בחינת דין. ואת שתי מדות אלו גאלו ממצרים. וזה כלי כסף, חסד. כלי זהב, דין. וענין שמלות הוא כל ענין מצרים שמירה, כנודע.

ענין קדוש לבנה, ולא חמה. כי לבנה בחינת מקבל, סוד נוק', בחינת חומר. והוא במיוחד זקוק לקדושה.

'החדש הזה לכם'. (יב, ב) וברש"י, 'נתקשה משה וכו' אלא סמוך לשקיעת החמה'. הענין. דנוסח קדוש לבנה ויהי אור הלבנה כאור החמה'. חמה בחינת יום, לבנה לילה. אולם עתיד להפך ליום. ולכך הראהו בזמן שמחבר בין יום ללילה, לקשרו לבחינת יום דלעת"ל.

עד מתי יהיה זה לנו למוקש'. (י, ז) מוקש גימ' מות.

ו'ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, אני ה'. (יב, יב) 'והיה הדם לכם לאת על הבתים. להבין סמיכות הפסוקים. כי בנ"י שחטו את צאן - אלהי מצרים, ודם בחינת חיות. ובזה ששמו על המשקוף, נתייבש הדם. בחינת מיתה. וזה סימן לבנ"י

מקומות אלו זה למעלה מזה, כי הרגל נמוך ביותר באדם, מתניו באמצעו, ויד אפשר לו להגביהו ביותר מעל ראשו. והוא ענין גאולת מצרים, שיצאו משורש הרע לשלמות הטוב. וענין זה נרמז בצורת אכילת הפסח בצלי, שצ', ג' פעמים ל'. והל', ג' פעמים י'.

וענין מקלכם בידכם, מצינו ביעקב שנתן מקלות בפני הבהמות, שעיי"ז תושפע מחשבתן בשעת ביאה, כנודע. וענין המחשבה הוא מסיטרא דינא. כמ"ש עלה במחשבה לברוא במדה"ד, כנודע. והוא ענין מקל, שמסמל תקיפות. ורמז לדבר, אותיות שאחר מקל, הם נמר, שעליו אמרו שהוא עז, רומז על ענין התקיפות. וענין רגל, אמרו שא"י נמשלה לצבי, וזכו לה בזכות יעקב. ומתניכם שעליהם חגר, ג"מ רי"א, אותיות ארי, והבן.

ענין שהרג הבכורים. שמצרים רצו לעקור בנ"י שנקראו ראשית, ונענשו בבכור שהוא ראשית. מצאתי בפרע"ח.

ו'ולכל בנ"י לא יחרץ כלב לשונו'. (יא, ז) הענין. דנודע שכלב שומר טובה לבעליו, ומסייעו. ורמוז אותיות אחר כלב, הם למג, גמל, שגומל חסד לבעליו. ולכך העניש את מצרים מדה כנגד מדה, ולבני ישראל רמז שהכלב

מתערין, שם שורש הדין. וכאן ראה פרעה שיש שורש של דם, אולם לא ראה בברור מהו, כי זה רק בשורש. ובינה שם התשובה, ולכך שם נהפך מדם הריגה לדם מילה.

ולכך נאמר כשהסיר המכה 'ויהפך ה' רוח ים חזק וכו', כי זו בחינת בינה כנודע. ואולי ארבה לשון ריבוי, ושורש ריבוי מתחיל בבינה, בריאה. משא"כ באצילות.

ענין שהרשעים מבני מתו במכת חשך. כי חשך כנגד חכמה בי"ס, וארבה כנגד בינה, שהיא תשובה. ורק אחרי ארבה שנלקה בינה דסט"א, ונגלה בינה דקדושה, תשובה. ועדיין לא עשו תשובה, אז לקו.

ולכל בני לא יחרץ כלב לשונו. (יא, ז) להבין מה שנקט דוקא שלא נזוקו ע"י כלב. כי מכת בכורות היא בחינת סילוק ראשית דקליפה, ולכך אמר כלב בחינת עמלק, כנודע שהוא ראשית גוים עמלק. שלא יהיה לראשית כח.

כי אני הכבדתי את לבו. (י, א) לכאורה הו"ל למימר כי הקשיתי את לבו. הענין. ידוע שדרך הקדושה הוא שהמח שליט על הלב, ולב על הכבד. ואם מהפך ולב שולט על המח, בחינת תחתון על עליון, הרי זה חורבן. וכן נעשה בפרעה, שהכבד שלט על הלב. וז"ש שהכבדתי את

שממיתים אלהי מצרים. ולכך נסמכה שפיטת אלהי מצרים, לסימן הדם.

ויהיה הדם לכם לאות. (יב, יג) וברש"י, 'מכאן שלא נתנו הדם אלא מבפנים'. הענין. דם הוא פנימי בגוף, ואינו נגלה.

ענין שמכת בכורות ע"י הקב"ה. כי המכה היתה בבכורות, בחינת ראשית, והוא ראשון, קדמון.

מתניכם חגורים. (יב, יא) מתן בחינת אמצע הגוף, וחגור בחינת קושר, היינו שיש חיבור וקישור באמצע.

ואכלתם אותו בחפזון. (יב, יא) ענין המהירות, כי כן לדורות נעשה בחפזון. כי זמנו קצוב אחרי חצות, ואפילו יש הרבה פסחים.

קרבן פסח הוא שה, ואסור לשבור בו עצם. שבר בא"ת ב"ש שבג, גימ' שה.

ענין שמכת בכורות היתה בחצות. ובזה יש ב' בחינות, דין למצרים, והצלה לכנס"י. והנה לילה עד חצות, זמן דין. ומחצות, זמן רחמים. ולכך דוקא בחצות, כי זו נקודה שמחברת ב' מידות אלו.

הענין שדוקא במכת ארבה אמר פרעה 'ראו כי רעה נגד פניכם.' וברש"י, 'כוכב וכו' והוא סימן דם'. הענין. י' מכות כנגד י"ס כנודע. נמצא, ארבה כנגד בינה, דמינה דינין

לְטוֹב. וְלִמְצַב זֶה הַכְּנִיסָם פְּרָעָה. וּמִדָּה כְּנֹגֵד מִדָּה, כֵּן הִיא הַהֲנַהֲגָה כְּלִפְיֹו, שִׂיאֲבֹד אֶת הַבְּחִירָה.

(י, ד) **הַמְכָּה** הַשְּׂמִינִית הִיא אֲרֻבָּה, כְּנֹגֵד סְפִירַת בֵּינָה. וְשֵׁם מִתְחִיל בַּחֲנִינָת רִיבּוּי, שֶׁהַחֲכֵמָה בַּחֲנִינָת נִקְוֶדָה, וְהַבִּינָה בַּחֲנִינָת רִיבּוּי הַנִּקְוֶדָה. וְכֵן אֲרֻבָּה הוּא לְשׁוֹן רִיבּוּי. וְלִכְךָ כְּתִיב 'וְלִמְעַן תִּסְפֹּר בְּאֲזֵי וְכוּ'. אוֹזֵן בַּחֲנִינָת בֵּינָה, ס"ג, כַּמ"ש הַאֲרִיז"ל.

וְלִכְךָ עֲבָדֵי פְּרָעָה בִּקְשׁוּ דוֹקָא עֲכָשִׁיו לְשִׁלְחָם. כִּי הֵם מוֹשְׁרָשִׁים בְּז"ת, וְזֶה כִּבְר הוֹסֵר ע"י שִׁבְעַת הַמְּכֹוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת. אוֹלָם פְּרָעָה הִיקְשָׁה לְבוֹ, דִּיִּיקָא לְב, בַּח"י בֵּינָה. וְלִכְךָ עֲדִיין לֹא רָצָה לְשִׁלְחָם. וְלִכְךָ וַיּוֹשֶׁב אֶת מֹשֶׁה וְכוּ' בַּחֲנִינָת תְּשׁוּבָה בְּבִינָה, וְהַבֵּן. וּז"ש מִי וּמִי הַהוֹלְכִים, מִי בַּחֲנִינָת בֵּינָה.

(י, כא) **חֲשַׁךְ** הִיא הַמְּכָה הַתְּשִׁיעִית כְּנֹגֵד חֲכֵמָה, וְכְתִיב חֲכֵמַת אָדָם תֹּאִיר פָּנָיו, בַּח"י אֹר. וְהִיפֵךְ זֶה, נַעֲשֶׂה חֲשַׁךְ.

'וַיִּשְׁאַלֵּנוּ אִישׁ מֵאֵת רַעְהוּ'. (יא, ב) עֲנִין שְׂאֵלָה הוּא הִיפֵךְ הַתְּשׁוּבָה, בַּחֲנִינָת בֵּינָה. וְסוּד גְּאוּלַת מְצָרִים, בַּחֲנִינָת בֵּינָה.

(י, ד) **אֲרֻבָּה** הִיא מְכָה הַשְּׂמִינִית. אֲרֻבָּה גִימ' יִצְחָק, וְהִיא בַּחֲנִינָת בֵּינָה, שֶׁהִיא שְׂמִינִית.

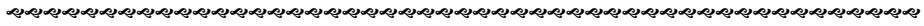
לְבוֹ וְהַבֵּן. וְעוֹד הַכְּבֹדֵתִי שׁוֹרֵשׁ כְּבֹד גִּימ' כ"ו, שֵׁם הוּי"ה. וְעִיקָר הַהַכְּבֹדָה הִיָּה שְׁלֹא יִכִּיר בְּשֵׁם הוּי"ה.

אֶת אֲשֶׁר הַתְּעַלְלֵתִי בְּמְצָרִים'. (י, ב) שׁוֹרֵשׁ עֵלֵל, גִּימ' ק"ל, כְּנֹגֵד ק"ל שָׁנָה שֶׁחֲטָא אֲדָה"ר. שְׁכַנּוּדַע הִיָּה הַתִּיקוֹן בְּמְצָרִים. אוֹלָם מְצָרִים נַעֲנֹשׁוּ שֶׁשֶׁעֲבָדוּ בְּבִנְיָ, כְּנֹגֵד בַּחֲנִינָת ק"ל, וְזֶהוּ אֶת אֲשֶׁר הַתְּעַלְלֵתִי בְּמְצָרִים.

וְהִיָּה לְאוֹת עַל יִדְכָה וְלְטוֹטַפֵּת בֵּין עֵינֶיךָ, כִּי בַחֲזַק יָד וְכוּ'. (יג, טז) וְלִכְאוּרָה, בְּשִׁלְמָא עַל הַיָּד כְּנֹגֵד 'כִּי בַחֲזַק יָד'. אוֹלָם בְּרָאשׁ כְּנֹגֵד מֵה. אֲלֵא כִנ"ל שֶׁמְכַת בְּכוֹרוֹת הִיא בַּחֲנִינָת רֵאשִׁית. וְכְנֹגֵד זֶה בְּבִנְיָ, הֵם הַתְּפִילִין שֶׁל רֵאשׁ, כְּנֹגֵד הַמַּחַ, שֶׁהִיא בַּחֲנִינָת רֵאשִׁית. וְכְנֹגֵד הַכְּבֹדֵת הַלֵּב, מְנִיחִים תְּפִילִין עַל הַיָּד, שְׁכַנּוּדַע הַלֵּב.

'כִּי בַחֲזַק יָד הוֹצִיאֲנוּ מִמְצָרִים'. (יג, טז) הֵנָּה מְצָרִים בַּחֲנִינָת מִיִּצְר, וְהִצִּיאָה מֵהֵם הוּא ע"י יָד, גִּימ' דוּד. בַּחֲנִינָת מְלֻכּוֹת, שֶׁהִיא הַמִּיִּצְר דְּקִדּוּשָׁה. וְלִכְךָ 'וְהִיָּה לְאוֹת עַל יִדְכָה', יָד כְּהָה, שְׁמֵאל. שֶׁהַגְּאוּלָה הִיָּתָה בְּבַחֲנִינָת מִיִּצְר, כְּנֹגֵד בַּחֲנִינָת שְׁמֵאל.

'כִּי אֲנִי הַכְּבֹדֵתִי אֶת לְבוֹ' (י, א) וְנוֹדַעַת הַקּוֹשִׁיָה הָרִי יֵשׁ בַּחֲרִירָה, וְאִיךָ הַכְּבִיד לְבוֹ. אֲלֵא שְׁכַשֵׁם שְׁבִנְיָ הִיָּו בְּמְצַב שְׂאִילוֹ לֹא נִגְאָלוּ הִיָּו נּוֹפְלִים לְנִי שְׁעָרֵי טוֹמָאָה, שְׂאִין מִשֵׁם בַּחֲרִירָה

בשלה

כיצד יגיע אדם למדרגה זו שלבו
ישמח לשיר ולרנן לבורא עולם?
נלמד זאת ממשה ובנ"י. נתבונן
ונראה מתי הגיעו בנ"י למדרגת אז
ישיר משה ובנ"י וגו'? כל זאת רק
לאחר 'וירא ישראל את מצרים מת על
שפת הים'. כלומר, אין די בכך שיצאו
ממצרים, מן כל המיצרים של האדם,
אלא נצרך לכך בחינת 'מצרים מת',
כלומר שאין כלל לאדם דברים
שמיצרים לו, לא רק שאין הם
שולטים עליו והוא נמצא בתוך
מצרים, בתוך המיצרים. אלא אין
בעולם כאלו שיצורו לו.

בשעה שאדם מודע לבחינת
'מלאך רע בע"כ אומר אמן' ולבחינת
'גם אויביו ישלימו עמו', אז ורק אז
אדם יגיע לבחינת 'אז ישיר משה
ובנ"י וגו'', לשירה אמיתית ותמה.

'וחמישים עלו בנ"י'. (יג, יח)
ובחז"ל, אחד מחמישים. הענין.
תכלית יצי"מ להגיע למתן תורה,
לשער החמישים. וכשיצאו ממצרים
היו בבחינת מלכות שבמלכות, שהיא
בחינת חמישים. וז"ש אחד
מחמישים, שהיו במדרגת אחד
מחמישים.

'סוס ורכבו רמה בים'. (טו, א)
רכב אותיות שניות של יחידות
עשרות ומאות. הענין. רוכב מוכרח

(יג, יז) ענין שהיה חשש למלחמה
בדרך לא"י. הענין. דלחם אותיות
לחם. והלחם יש בו גם רוחניות וגם
גשמיות. וע"ז אמר הכתוב 'כי לא על
הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל
מוצא פי ה"'. כלומר, דאינו יכול
לחיות על גשמיות הלחם, אלא רק על
התורה שהיא מוצא פי ה', שהיא
רוחנית לגמרי. והנה נודע שכל ענין
גלות מצרים, לברר הסיגים ולבא
לא"י, לשלמות. ולכך בדרך לשלמות,
מונע המלחמה, שהוא ענין פירוד,
והיפך השלמות. ולכן חשש בראותם
מלחמה ושבו מצרימה. כי בדרך אל
השלימות יתכן שתתעורר המלחמה
והפירוד מול השלימות של א"י,
הגשמי מול הרוחני.

'אז ישיר משה ובנ"י את השירה
הזאת וגו''. עבודת השירה לבורא
עולם, אינה נחלתם של משה ובנ"י
ביציאתם ממצרים בלבד, אלא זו
עבודת כל יהודי ויהודי, בכל דור
ודור, לשיר ולרנן לבורא עולם. שיר
שמקורו אינו בהכרת השכל, בגדולת
הבורא ועוזו נפלאותיו וריבוי טובות
הבורא עליו בלבד, אלא שיר שיוצא
ממעמקי הנפש, מגעגועים עמוקים
של יהודי לבוראו, של בן לאביו
שבשמים.

בעצמות יוסף, שהיא מידת הנתינה, היפך ביזת הים.

י'חזקתי את לב פרעה'. (יד, ד) הענין. כל גאולת מצרים, היא בסוד בינה כנודע. בחינת לב. והוא בכח הזה שחזק הס"א את לבו של פרעה, להלחם בו.

מצרים בחינת גדר ושמירה, כנודע. ולכך מתו בים, בחינת מלכות, שמירה.

(יד, כב) **במדרש**. 'מה ראה הים ונס, ארונו של יוסף'. הענין. כי הים הוא בחי' מלכות. ויוסף הוא בחי' יסוד, שבוקע בנוק', ושובר בתוליה. וכן כאן ע"י יוסף, נבקע הים.

וישב הים לפנות בוקר לאיתנו. (יד, כז) הענין. הזמן החשוך ביותר הוא לפנות בוקר, בחינת דין. ואז נידונו.

ויקח שש מאות רכב בחור. (יד, ז) וברש"י, 'מהיכן היו הבהמות הללו, מהירא את דבר ה"'. הענין. שאז מצא את ישראל במצב שסגורים מכל הצדדים, בחינת צמצום, יראה. ולכך נלחם עמם ע"י רכב שנשאר מהירא את דבר ה'.

(יז, ח) **בחינת** עמלק, בחינת לץ. וענין הלצנות הוא, שאדם הישר מתקשר ומתחבר לדבר שהוא מעריך אותו, אך הלץ אינו מתקשר. וזו בחינת פירווד. ולכך אמרו, 'שנים

שיהיה רכוב על משהו, ומוכרח שיש שנים.

י'חמושים עלו בני"י. (יג, יח) משה עם האותיות גימ' חמש, שהגאולה בבחינת חמש, ע"י משה.

ויהי בשלח פרעה את העם'. (יג, יז) האריז"ל מבאר שבחינת עם הם הערב רב. ואותם פרעה שלח. אולם בבנ"י נאמר, 'ובנ"י יוצאים ביד רמה'. יוצאים ביד רמה, ולא נשלחים.

כי השבע השביע את בני"י. (יג, יט) הענין. יוסף הוא בחי' יסוד. ורצה להקבר בא"י, בחי' מלכות. ועי"ז יהיה יחוד. ולעת עתה השביע שבועה, בחי' שבע, מלכות. ונעשה היחוד ע"י השבועה. וז"ש פקד יפקד. זכירה בדוכ', פקד בנוק', והבן.

ז'ה אלי ואנוהו'. (טו, ב) זה, בחינת גילוי באצבע. כל גילוי היא בחינת מלכות. ז"ה. ז', בחינת מלכות, שהיא שביעית. ה', שהיא כנגד ה' אחרונה שבשם הוי"ה.

ויקח משה את עצמות יוסף'. (יג, יט) פירושו. עצמות יוסף, לשון עצמות יוסף, את עצם פנים מדתו של יוסף, שהוא המשביר לכל הארץ. בחינת נתינה. ולכך כתיב בקריעת ים סוף, שכולם עסקו בביזת הים, והוא עסק בעצמות יוסף. שכולם עסקו בקבלה, בביזת הים. אולם משה עסק

וכו", שם דין. כי זו בחינת היציאה ממצרים כנ"ל. ולכך הוצרכה ההזהרה לחזור לדור במצרים, כי זו בחינת מצרים, לחזור. וכל הגאולה, היא לצאת מזה. וז"ש בשלח, שלח אותיות חלש, בחינת נוק' כנ"ל. וזהו שאמרו בב"ב ששליח חוזר למקום שמשם נשתלח, בחי' עיגול שחוזר על עצמו. וזו היתה כוונת פרעה שיחזרו.

'מן הוא, כי לא ידעו מה הוא'. (טז, טז) הענין. כל בחינת שם, היא הגדרת הדבר לפי תפיסת המקבל. והמן היה דבר רוחני שירד לעוה"ז בלא התגשמות. ולכך לא ידעו מה שמו. כי לפי תפיסת עוה"ז, אין לו שם. כי נשאר רוחני. ולפי התפיסה הרוחנית לא נקרא, שהרי ירד לעוה"ז. ולכך נקרא מן, גימ' מלך, בחינת מלכות. ומשם שורש בחינת שם, כלומר כלי. ולבחינת מן נחסר שם, כלי. והבן.

'ולא העדיף המרבה, והממעט לא החסיר'. (טז, יח) הענין. מן גימ' מלך, בחינת מלכות. עגול, ובעגול הכל שוה.

'והעמר עשירית האיפה.' (טז, לו) וכתבו בספרים עמר בחינת מלכות עשירית. שהיא עשירית כנודע. עמר אותיות לפני סלק, גימ' קץ. שהיא

שיושבים ואין ביניהם ד"ת, הרי זה מושב לצים'. כי התורה מחברת כל העולמות והיא שורש החיבור שבעולם. ולכך שנים שיושבים ואין ביניהם דברי תורה, הם בבחינת פירוד, בחינת לץ.

'שבו איש תחתיו, אל יצא איש ממקומו'. (טז, טז) ענין שהוזכר כאן איסור הוצאה, מכל איסור שבת. כל ענין שבת, בחינת מלכות. בחי' המקום, והבן.

'בראותם מלחמה ושבו מצרימה.' (יג, יז) וכן מצינו כמה פעמים שאמרו שישבו למצרים. והענין הוא, כי מצרים לשון מיצר. וידוע שיש יושר ועיגול. מצרים בחינת עגול, צמצום, רשימו, כנודע. ולכך עדיין רצו לשוב למצרים, בחינת עגול שחוזר ושב על עצמו. וזה מפני שגאולת מצרים לא היתה שלמה, אלא בבחי' דילג על הקץ. ולכך גם כשיצאו לא הלכו ישר, כלשון רש"י, אלא ויסב בחינת סיבוב עגול.

'וחמושים. שורש חמש, בא"ת ב"ש יסב. כמ"ש ויסב, כנ"ל. והענין. כי חמש, אותיות שמח. בחינת שלימות המלכות, שהיא פרצוף חמישי. וזו בחינת הגאולה. וכן וחמושים, פרש"י מזוינים, לשון זין, אות ז', בחינת מלכות. ולכך הוזכר 'ולא נחם אלהים', וכן 'ויסב אלהים

סוד אור חוזר. ולכך היתה בחינה של 'וישובו', והבן.

'פי החירות'. פרש"י, הוא פיתום. הענין. פיו תם, סוד ההוד. בחינת תמימות. ועכשיו נקרא פי חירות, ע"ש שנעשו שם בני חורין. הענין. נודע שבינה עד הוד אתפשטת. יש בחי' חירות בשורש, ויש בחי' חירות רק בהתפשטות. וזה מה שנעשה כאן. אולם חירות גמורה, היתה רק בקריעת י"ס, שמתו המצרים. אולם זה היה רק בחיצוניות הבינה, ולהחירות הפנימית זכו רק במתן תורה. אל תיקרי חרות אלא חירות ממלאך המות. והבן.

'ויבא עמלק'. (יז, ח) פירש"י, 'תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם, ואתם אומרים היש ה' בקרבינו אם אין. חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי, ותדעון היכן אני. משל לאב וכו'. והענין. שכלב נודע שמכיר טובה לבעליו. וכל ענין עמלק, נולד מאליפז ומעשו. וכח עשו בזה שקיים כבוד אב ביצחק. וכן באליפז מצינו שקיים, שרדף אחרי יעקב במצות אביו. ולכך המשל שהבן אינו מכיר בטובה, משליכו לכלב, שמכיר טובה. וזה משל לעמלק, שכשבנ"י ח"ו אין מכירים הטובה, נופלים ע"י עמלק, שבא מהכרת טובה לאב.

בחינת מלכות, סוף. אותיות אחרי, נפש, בחינת נפש דמלכות, כנודע.

'ויחננו לפני פי החירות'. (יד, ב) ופרש"י, 'הוא פיתום, ועכשיו נקרא פי החירות, ע"ש שנעשו שם בני חורין'. ועוד פי' 'לפני בעל צפון, הוא נשאר מכל אלהי מצרים'. הענין נראה. בעל צפון נקרא כן ע"ש שהוא בעלים על צד צפון. והוא הנקודה העליונה ביותר בצפון, והיא בחינת שער הנ' שבבינה, שהיא בצפון. ולכך שם נעשו בני חורין, שהחירות הגמורה בשער הנ', והוא היחיד שנשאר, כי הוא קשה מכולם.

'ולא קרב זה אל זה כל הלילה'. (יד, כ) כלומר, שעדיין היתה בחינת זה למצרים, ובחינת זה לישראל. אולם בקריעת ים סוף, אמרו זה אלי ואנוהו, רק אלי נקרא בשם זה, והוא תיקון בחינת זה. והבן מאוד.

'מה תצעק אלי'. (יד, טו) ובחז"ל, 'בעתיקא תליא מילתא'. הענין. עתיק מלשון שמעתיק את הענין מעצמותו ומאנוכיותו. ולכך נצרכה מסירות נפש של נחשון בן עמינדב. שעתיק היא בחינת מסירות נפש.

'וישבו ויחננו לפי פי החירות'. (יד, ב) הענין. פרעה פגש אותם ביום שישי ליציאתם. ובספירה זהו כנגד הוד שבחסד, בחינת הוד לשון הודיה,

שאפי' מצא נאה ממנה מותר לגרשה. שנאמר ואם לא תמצא חן. והענין מרומז באותיות מזבח, שאותיות אחרי מז' הן חן, ואחרי בח גט, והבן.

יתרו

וישמע יתרו. (יח, א) יתרו וכשנתגייר נוסף ו. וענין ו', שמעלת ישראל על העכו"ם. שעכו"ם אפי' אם מקיים תרי"ג מצות, מ"מ אין לו שייכות בדרבנן. דהוא לא שייך שילוד אשה יצוה עליו. ולכך אמרו ביבמות כ', המקיים דברי חכמים נקרא קדוש, כמ"ש ואתם תהיו לי גוי קדוש. וזה שייך רק בישראל. ולכך קודם שנתגייר, אע"פ שהיתה לו שייכות בתרי"ג מצות, נקרא יתרו, עה"א גימ' תרי"ג. וכשנתגייר נקרא יתרו גימ' תר"כ. כמנין מצות דרבנן ודאורייתא.

בברכת החודש. 'חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, חיים שאין בהם בושה וכלימה'. הענין. מעשה דרב עמרם בסוף קדושין, שניצל ע"י שבייש עצמו. ולכך אם יהא בנו יראת שמים, ננצל ממילא. ואפשר שיהיה בלא בושה וכלימה.

ויחד יתרו. (יח, יט) וברש"י, 'וישמח'. הענין. כל שמחה לשון

והיה כאשר ירים ידו וגבר ישראל. (יז, יא) הענין. בפרשת כי תצא נסמך משקלות לעמלק, ואמרו חז"ל, 'אם שקרת במשקלות דאג מן האויב'. וזה כל סוד עמלק, בחינת ראשית דסט"א, בחינת משקל עם ראשית הקדושה. וכשהקדושה גוברת ע"י ידיו של משה, ממילא עמלק נופל. כי הקדושה העומדת במשקל הראשית, גוברת.

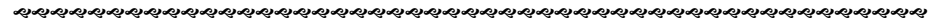
יודי משה כבדים. (יז, יב) ענין כבודות ידים. יד היא בחי' מלכות, נוק'. ונשים עצלניות, בחינת כבידות.

עמלק, אותיות עם קל, בחינת קלות ראש וליצנות. שזו בחינת עמלק, לץ, כידוע.

יצא הלחם בעמלק. (יז, ט) צא גימ' מלך, בחינת מלכות. עמלק, הוא בחי' כלב כנודע מהמשל שהביא רש"י כנ"ל. וכלב בגי' ב"ן, בחי' מלכות. ולכך שמו אבן מתחת ידי משה, כי אבן, בחי' שם ב"ן שבמלכות.

עמלק נלחם ברפידים. אותיות פרד, בחינת פירוד. שזו בחינתו של עמלק.

(יז, טו) **מזבח.** אמרו בגיטין, המגרש אשתו אפילו מזבח מוריד עליו דמעות. והנה ענין כלה אמרו בכתובות י"ז לא כחל ולא שרק וכו' ויעלת חן. הנה שיטת ר"ע (גיטין צ')

'מעלה'. אותיות מעילה בהקדש. הענין. עליה אין בה יושר. אולם במדרגות, יש גם יושר, במקום המדריגה. ובמקום זה אין עליה. וזו בחינת ירידה, בחינת מעילה.

'וישמע יתרו'. (יח, א) ענין גר, בחינת יתרו, יתר לשון תוספת. וזו בחינת נוק', שהיא הוספה. ולכך וישמע, סוד שמיעה בחי' קבלה. כמ"ש 'לא שמיע לי, לא סבירא לי', היינו לא מקבל. הרי ששמיעה בחי' נוק', מקבל. ולכך 'ויחד יתרו', נעשה בשרו חידודין. הענין. כי גר בחינת יראה, בחי' נוק', ולא אדם. ולכן עדיין מיצר בשותפיו הקודמים. ולכן נקראו ליתרו ז' שמות, כנגד נוק', שביעית. ואולי לכך, 'גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באפיה', דוקא עשרה, מלכות. ועוד י"ל, כי השם גר הוא גם להנמצא בארץ נכריה. הענין. שיש לו קרקע זרה לו, וקרקע בחינת מלכות. וזו בחינת גר, יראה, שנכנס למדת מלכות.

'גרשם', כי אמר גר הייתי בארץ נכריה'. (יח, ג) יש ב' בחינות יראה, ניתוק מן הרע, וזו בחינת גרשם, אותיות שמר. ובחינה ב', אהבה, בחי' אלהי אבי בעזרי. ותחלה יראה, ואח"כ אהבה. וזו בחינת משה, דעת, חיבור יראה ואהבה. ולכך לגרשם

שלמות, בחינת אחדות. וזה ויחד לשון אחד, שלם, שמח.

'ויחן ישראל כנגד ההר'. (יט, ב) ופרש"י 'בלב אחד'. ועד עכשיו בפילוג. והוא ענין במחשכים הושיבני. וכן ארז"ל על תלמוד בבלי. כי כשחטאו ירדו לגלות, וחלק התורה נעשה כמו קודם הנתינה, שהיו בפילוג.

'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני'. (כ, ג) אלהים אחרים. כל סט"א בחינת אחור, וקדושה פנים. וזהו על פני, לשון פנים.

'ולא תעלה במעלות על מזבחי'. (כ, כג) הענין. כל מזבח מקדש החומר ומעלהו לרוחני. ולכך אין להראות עליו את הערוה, שהיא בחינת חומר.

(כ, כב) **'ענין סמיכות איסור לא תבנה אתהן גזית, לאיסור מעלות. איסור גזית הוא מפני שהמזבח בחינת חיבור, והחרב פירוד. וכן איסור מעלות, שע"כ מרחיב רגליו, וזו בחינת פירוד בין שני הרגלים.**

'ולא תעלה במעלות'. (כ, כג) וברש"י, 'לא תנהג בהם בזיון'. בחינת בושח, שורש בש, שב. כל בחינת מזבח הוא להשיב הדברים לשורשם. ולכך ממנו ילפינן ענין בושח, בזיון, שורש בז. דבמלה מזבח יש אותיות בז.

שנקראת מי, היא גילתה רז זה לבני, בחינת סיני, בינה. והבן.

נדרים ל"ח. 'אר"י, בתחלה היה משה למד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנא' ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו'. הענין. ככלתו, לאחר מ' יום, בחינת בן מ' לבינה. ששם אין בחינת שכחה, שהשכחה מסט"א, ושליטתם רק בז"ת. ולכן כשעלה לבחי' מ' בינה. עלה משכחה לזכרון.

ואשא אתכם על כנפי נשרים. (יט, ד) מתן תורה בשלישי, בחינת קו אמצעי. ולכך אמר כנפי נשרים, נשר בחינת רחמים, קו אמצעי. וכן 'והייתם לי סגולה מכל העמים', סגולה לשון סגול, ג' נקודות.

וישלח משה את חותנו וילך לו לארצו'. (יח, כז) יתרו בחינת גר, מלכות. וז"ש לארצו, לבחינתו, ארץ, מלכות.

וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום'. (יח, כג) ביאור מקומו, מקום בחינת מלכות, ומגיעים למלכות ע"י יסוד, בשלום.

היו נכנים לשלשת ימים, אל תגשו אל אשה'. (יט, טו) הענין. אמרו חז"ל 'שבשעה ששמעו ב' דברות ראשונות פרחו נשמתם'. והביאור. אילו היו במדריגה שגם הגוף היה ראוי לשמוע הדברות, לא היו נצרכים

היתה שייכות לע"ז, כי הוא רק בחינת יראה.

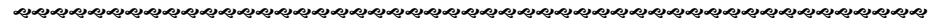
(יח, א) **יתרו** שבע שמות נקראו לו. ולכך כשבא משה אליו נאמר 'ויואל משה', שנשבע לו, שיתרו בחינת שבע, שבועה.

וישמע יתרו כהן מדין'. (יח, א) יתרו שבע שמות היו לו. כלומר, כנגד ז"ס תחתונות. מחסד עד מלכות. כהן בחינת חסד, עם בחינת מדין, אותיות דן ים, בחינת מלכות.

לכשנתגייר הוסיפו לו אות ו'. הענין. נאמר 'ויחד יתרו', לשון אחדות, שנעשה אחד עם ישראל. ולכך הוסיפו לו ו', ואו במילוי גימ' אחד.

גר אות שלישית מתחלת הא"ב, וכן מהסוף. ענין גר בחינת חיבור לכנס"י. וזה סוד דעת, שלישי. ולכך גר זה שייך למשפחת משרע"ה, בחינת דעת. וכן שאר גרים. כמו הערב רב שהביא משה, שהם משורשו. ואולי לכך פרשה זו פתיחה למתן תורה, בחינת דעת. ואע"פ שהגר עצמו בחינת מלכות, מ"מ החיבור שלו לכנס"י, ע"י דעת.

שבת פ"ח. 'אר"א בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, יצאה בת קול ואמרה להן, מי גילה רז זה לבני'. ביאורו. מי, בחינת בינה

(יח, כא) **מה** שהעצה למנות שרי אלפים וכו' באה מצד יתרו. הענין. משה בחינת נקודה עליונה ביותר בבריאה, ותכליתו לרדת לנקודה היותר נמוכה. וזו בחינת יתרו, גר, ששורשו במלכות. וע"י בקשת המלכות לגילוי, יש השתלשלות בחינת אלף מאה וכו'. אולם כ"ז כשיש בקשה מלמטה, בהתעוררות התחתונים. ולכך כתיב 'אני חתנך יתרו בא אליך'. ופרש"י, 'אם אין אתה יוצא בגיני וכו''. עניינו. שיתרו אמר למשה, שאם לא יכול לרדת למדרגתו, שירד לפחות למדריגת אשתו. ואם לא זה, לפחות בניו, שמושרשים במחשבת האב. משא"כ אשתו שהיא כנגד דיבור. כמ"ש הבעש"ט. וז"ש 'וישתחו'. כלומר שמה כופף עצמו להשפיע למדריגת יתרו. וז"ש 'איש', דוקא בחינת איש, לשון חשיבות.

זכור ושמור בדבור אחד נאמרו. הענין. כי סוד הדעת הוא חיבור דו"נ. וכן ענין רואים את הקולות, הוא חיבור הפכים.

משפטים

ואלה המשפטים וכו' כי תקנה ע"ע וכו''. (כא, א) הענין שהתחיל הפרשה בעבד. כי משפט בגימ' ת"ל.

לפרוש מן האשה, שהיא בחינת גוף. והבן מאוד.

(כ, טו) **ענין** שהיו רואים את הנשמע ושומעים את הנראה. כי ראייה מתפשטת מן המוח, דוכ'. ושמיעה בלבא תליא, בחי' נוק'. ויחוד הראייה והשמיעה, בחינת יחוד דוכ' ונוק', מח ולב. וזה נעשה ע"י ב' הלוחות, שהאחד היה בין אדם למקום, ואחד בין אדם לחבירו. והיו מאוחדים ביחד.

וישמע יתרו וכו', (יח, א) **מה** שמע, לחד מ"ד שמע מלחמת עמלק'. הענין שזה הביאו יותר מעשרת המכות. 'מלחמת עמלק' דיקא, לא 'נצחון ישראל במלחמה'. כי עצם זה שבא עמלק להלחם, זה נגד הטבע. שהרי נכוה. כידוע ממשל של חז"ל. וע"כ הבין יתרו שיש כח על טבעי שמביא את עמלק להלחם, והבין את בחינת 'זה לעומת זה עשה אלקים'.

איתא בחז"ל, 'בשעה שנתן הקב"ה תורה לישראל, עוף לא צייץ חמור לא געה'. הענין. יש ד' יסודות. ובג' מצינו דיבור. אדם מדבר, בבהמה מצינו שיחת עופות, וכן בצומח מצינו שיחת דקלים. ולכך כולם שתקו, שכל אחד שמע את הדברים לפי שפתו. אע"פ שהקב"ה דיבר באופן אחד, מ"מ מצד המקבלים, כל אחד קיבל לפי בחינתו.

חז"ל מגלים לנו שצריך להחזיר אדם זה למעמד הר סיני, לא רק זכירה בעלמא אלא הכנסה פנימית לצורה של מעמד הר סיני. מהי הצורה של מעמד הר סיני? כתיב (שמות י"ט י"א) 'והיו נכונים ליום השלישי', ופרש"י מהמכילתא, 'והיו נכונים מובדלים לאשה'. כלומר צריך לעורר באדם זה את הכוחות הפנימיים שבנפשו, שהרי גם הוא עצמו היה בהר סיני ובדל מן האשה, מן החומר, אלא שמעמד הר סיני נמצא אצלו רק בפנימיות נפשו וצריך לעורר נקודה זו שטמונה בעומק הנפש ולגלותה בחיצוניות הנפש בהתגלות.

יש נקודה עמוקה נוספת. לגבי משה רבינו ע"ה כתיב 'ואתה פה עמוד עמדי', שלעולם נשאר במהלך של פרישות מן החומר. כל אדם יש בו בחינת משה כידוע, (בחינת הדעת הפנימית, מדת ההתקשרות שבנפש), ולכך מוטל על כל אדם שאע"פ שהוא בבחינת 'ואתם שובו לכם לאהליכם', כלומר שאינו במדרגת משה להיות בבחינת 'ואתה פה עמוד עמדי', מ"מ כל זה צריך שיהיה רק בחיצוניות נפשו, אולם בפנימיות נפשו, בבחינת משה רבינו ע"ה שבו, יהיה פרוש מן העולם, וכל החיבור לעוה"ז יהיה רק בחיצוניות נפשו, ואז יזכה שיתקיים

הוא מספר השנים שהיו בני במצרים לעבדים. והענין, שהמשפט הפך עבדות. שעבדות היא שאחד שולט על חבירו. משא"כ במשפט, שהכל שוה. ולכך נאמר 'ואח"כ יצאו ברכוש גדול'. להורות שאין עבודתם בחנם, אלא הכל במשפט, ובעי לשלומי. ולכך התחילה התוה"ק בע"ע, שאמרו רז"ל כל הקונה ע"ע, קנה אדון לעצמו. להורות שיסוד המשפט, שהכל בדין. ואין שייך בחינת עבדות, כנ"ל.

'כי תקנה עבד עברי וגו' ואם יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי'. (כא, ב) אהבת אדני, אשתי, בני, הם הוראות שעבד זה קשור לחומר, קשור לארציות, ובהכרח שמנותק מן הבורא ית"ש. כיצד אפשר לנתק עבד זה מהבלי החומר ולקושרו לבורא עולם? על כך נתנה התוה"ק עצה: 'והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדוניו את אזנו במרצע'. ופרשו חז"ל (קדושין כ"ב: ב) 'ר' יוחנן בן זכאי היה דורש, מה נשתנה און מכל אברים שבגוף, אמר הקב"ה און ששמעה על הר סיני בשעה שאמרתי כי לי בני ישראל עבדים, ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו, ירצע'.

שעבדו לצאן. וכנגד זה צורת החירות בבחינת חי. ולכך כ"ז שחמץ נמצא, ענין בחינת צומח, שלאחר זמן נפסק חיותו ונרקב. כן העיסה שמאבדת הלחלוחית, ונעשית חמץ. ולכך בשעה ששוחטים פסח שהיא בחינת חי, אין ראוי שיהיה בחינת צומח חמץ. ועיקר הגאולה בבחינת החיים. ורמז לזה, דנדע, שגאולת מצרים, גאולת הפה. וכתוב 'חיים ומות ביד הלשון. ורמז בשם פסח, ס"ח גימ' חיים. שהגאולה של הפ' שהיא בחינת החיים. והבן.

ובשר בשדה טריפה לא תאכלו, לכלב תשליכון אותו. (כב, ל) ע"ד רמז נראה. דהר"ן (בנדרים כ"ה) הביא מירושלמי שטרוף הוא מרובע. ומרובע הוא ענין שמירה, ששמור מד' צדדים, כידוע. והנה נודע, שעמלק נגד שמירה בקדושה, וזה לעומת זה עשה אלקים, והוא שמירה דטומאה. בחינת כלב ששומר. ולכך נאמר 'ובשר בשדה טריפה', היכן שאין שמירה בקדושה, שהוא שדה, נמצא טריפה. מרובע. שמירה דטומאה. ולכן לכלב תשליכון אותו. זה עמלק שנקרא כלב.

משפט סוד קו האמצעי, כנודע. ולכך דוקא לאחר מתן תורה כתוב, 'וישב משה לשפוט את העם'. כי אז היה כח התורה בחינת יעקב, קו

בו בבחינת משה שבו, שיאמר עליו 'כי עבד נאמן קראת לו', ויתגלה בו היטב 'עבדי הם ולא עבדים לעבדים'.

נבאר. בנפש האדם יש ג' רבדים. א. חלק העשיה שבנפש, מה שהנפש מוציאה מן הכח אל הפועל את פעולות הגוף. ב. בחינת המדות שבנפש, אהבה יראה וכו'. ג. הדעת שבנפש והיא ההתקשרות העמוקה לדברים שהמדות רוצים בהם, או אפילו התחברות לפעולות שעושה.

ראוי לאדם שלא יאהב את העולם הזה. כלומר שהחיבור לעוה"ז יהיה רק בחלק העשיה שבנפשו ולא יותר מכך, ואף אם כבר קישר האדם את מדותיו לעוה"ז, יהיה זה רק בחלק העשיה שבנפשו ולא יותר מכך. אף אם כבר קישר האדם את מדותיו לעוה"ז, שהוא החלק השני שבנפשו, עליו לשמור מכל משמר על החלק השלישי, כלומר שאף שאוהב את העוה"ז, מ"מ לא יהיה קשור לעוה"ז. שמדת הדעת שבו תהיה מקושרת ומחוברת רק לרוחניות. וזו בחינת משה בחינת דעת שעליה נאמר 'ואתה פה עמוד עמדי'.

לא תזבח על חמץ דם זבחי. (כג, יח) הענין. חמץ אותיות צמח. יסוד הב' בכריאה. ובע"ז מצינו עץ ואבן, שהוא צומח ודומם. אולם במצרים היתה דרגה עליונה, בחינת חי,

בא"ת ב"ש בו"נ, גימ' נח. וז"ש 'ובשביעי יצא', בחינת מנוחה. גם מלכות שהיא בחינת מנוחה, היא בחינת עבד. ולכאורה מדת משפט שייך ליעקב, שהוא ת"ת, ולא מלכות. רק הענין. מדת יעקב מהפך דין לחסד, כי מדת רחמים ממתיק הדין. ותחלה נקרא יעקב, לשון עקב וסוף, מלכות. ואח"כ נתעלה בשם ישראל. וזה לאחר שהפך העקב לקדושה, לחסד.

'אהבתי את אדוני'. (כא, ה) הענין. עבד בחינת מלכות, יראה ולא אהבה. ואם אוהב את אדונו, נמצא שהוא יותר מעבד לו. וזה הפגם.

'והגישו אל הדלת'. (כא, ו) הענין. עבד בחי' מלכות. וכן דלת. וכן מזוזה גימ' ס"ה, כשם אדנות שג"כ גימ' ס"ה, בחינת מלכות, כנודע. וזה ענין שרצע אזניו במרצע, רצע אותיות צרע. שורש של צרעת, שבאה על דיבור פה, בחינת מלכות, תושבע"פ.

'ושמתי לך מקום אשר ינוס'. (כא, יג) כתב הרמח"ל, שעיר מקלט בחינת בינה. וזו בחינת נס מעל הטבע. בחי' בינה. ולכך במדבר ברחו למחנה לזיה, כמ"ש רש"י. כי לוי בחינת גבורה ודין, ושורשו בבינה. ולכך נאמר, 'והאלהים אנה לידו', שם אלהים בבינה, כנודע.

אמצעי. והענין. בכל משפט יש ב"ד, חלק אומרים כך, וחלק כך, ואח"כ כולם פוסקים בשוה. וזה סוד קו אמצע, חיבור שני קצוות. ואולי זה הענין שפתח בע"ע, שש שנים יעבוד, בחינת דוכרא. ובשביעי ישובת, נוק'. ויש בין שניהם יחוד. ולכך יש בעבד אותיות דע – ב', בחינת חיבור בין שנים. דעת. קו אמצעי. ואולי לכך התחילה הפרשה באות ו', לחבר לסיני, בחי' קו אמצעי.

(כא, ב) **ענין שעבד יוצא בשביעי.** עבד סוד מקבל, כל כולו תחת מרות. ולכך בשביעי סוד נוק', שזו בחינתו, יוצא. ולכך גם נרצע יוצא ביובל, בינה, סוד נוק'. ולכך גנב נמכר, שגנב עשה עצמו למקבל, ועושים אותו למקבל.

'והגישו אל הדלת או אל המזוזה'. (כא, ו) וברש"י, 'הדלת והמזוזה שהיו עדים במצרים וכו'". דלת מזוזה ר"ת דם. רמז על הדם שנתנו עליהם לסימן. ואולי הוא ענין שאמרו בב"ק צ"ח, שחרשו א"א שלא יצא דם, והבן.

'ועבדו לעולם'. (כא, ו) היינו יובל. הענין שנקרא עולם. בחי' בינה, לאה, עלמא דאתכסיא. ולכך לעולם, לשון העלם.

'אלה המשפטים וכו' ובשביעי יצא'. (כא, א) משפט, שורש שפט.

'כי תראה חמור שונאך, רובץ תחת משאו'. (כג, ה) בחינת חמור, חומר, גשמי. ושם שייך בחינת רובץ תחת משאו. שאין בו כח לשאת עול תורה ומצות. וז"ש 'חמור שונאך', שהחומר שונא את הרוחני.

'מדבר שקר תרחק'. (כג, ז) לכאורה הו"ל מדיבור שקר תרחק. רק הענין. ששקר שייך בכל החיים. וצותה תורה לראות הדברים בעינים של אמת, ולא מתוך מבט של שקר.

'ומכה אביו ואמו מות יומת'. (כא, טו) פי' ז"א מקבל מוחין מחו"ב שנקראים או"א. ואם מכה אותם, כלומר פוגם בצינור שמשפיע מאו"א אליו. ממילא יומת, כי אין לו מוחין.

'וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת'. (כא, טז) הענין. כל אדם יש לו שורש וצינור השפעה ממדריגה שעליו. ועבד שורש יניקתו מרבו. כיון שהוא קנינו. וגונב איש ומכרו כעבד, מנתקו ממקום שורשו. ומכניסו תחת שורשו של הגנב. וניתוקו משורשו הוה כמיתה. ולכך ג"כ הוא יומת.

'אם זרחה השמש'. (כב, ב) עין רש"י. ואפשר לפרש עוד: שמש בחי' דוכ' שמשפיע ללבנה, נוק', מקבל. כשהשמש לא זורחת, כלומר שהדוכ' לא משפיע לנוק', ממילא אין לו דמים. אין לו מקור חיות. אם זרחה

'ישלם שנים לרעהו'. (כב, ח) הענין. גנב גימ' נ"ה. אותיות ה"ן. וכתוב 'הן עם לבדד ישכון'. ובמדרש, 'כל האותיות יש להם בן זוג חוץ מה"ן'. וזו בחינת גנב, שעשה עין של מעלה אינה רואה, בחינת פירוד עוה"ז מעוה"ב. וזה תיקונו, כפל, בחינת זוג, חיבור, והבן.

(כב, ו) **גנב** בא"ת ב"ש שטר. בחינת שטר, קשר בין שנים, אירוסין או שטר גירושין בחינת נתוק בין שנים.

(כא, א) **בשמ"ר** ל. ג. 'עשה הקב"ה לתורה משפטים לפניה, שם שם לו חוק ומשפט וכו', ומשפטים לאחריה, ואלה המשפטים'. הענין. משפט קו אמצעי, אחד זכאי ואחד חייב, בחינת חיבור שניהם קו אמצעי. ולכך הקדים לתורה משפטים, וכן לאחריה. כי תורה בחינת קו אמצעי.

(כא, ב) **עבד** עברי גימ' נחש. הענין. לעת"ל אומות העולם יהיו עבדים לישראל. כלומר, כח הטומאה עבד לקדושה. אולם מהיכן נתחדש שיש עבדות גם בישראל. זה נעשה ע"י חטא הנחש. שמזה נגרם ששייך ח"ו שהקדושה תשתעבד לטומאה.

'אם בגפו יבא וכו'". (כא, ג) גפו גימ' פ"ט, חסר אחד לבחינת מלך גימ' צ'. כלומר נוק'. וז"ש אם בעל אשה הוא.

כיצד יבא האדם לידי כך שלבו יטהר ויתן תרומתו, את כל מעשי חייו לשמה? יתמיד כל הזמן במחשבתו שרצונו לעשות לשמה. עומקם של דברים כך הוא. נשמתו של האדם רצונה לעשות כל מעשיה לשמה. מה מונע ממנה לעשות את כוונתה? ב' מחיצות. השכל והלב שחושבים ורוצים את טובת עצמם. כשירגיל האדם את עצמו לקבוע במחשבתו שרצונו לעשות לשמה, הרי את מחיצת השכל סילק, ומקיים בעצמו 'וידעת היום'. עתה הנשמה וכח השכלי יחד, יבקעו את הלב ויטהרוהו עד אשר גם הלב ירצה לעשות רצון קונו לשמה, ויתקיים בו 'והשבות אל לבבך', כל זמן שיש לנשמה ב' מחיצות שכל ולב, אי אפשר לה לבקוע אותם. רק כאשר השכל נעשה שותף אמיתי לנשמה, שניהם יחדיו בוקעים ושוברים את מסכי הלב, ומטהרים אותו לעשות רצון קונו.

'מבית ומחוץ תצפנו'. (כה, יא) ובגמ' איתא, 'כל ת"ח שאין תוכו כברו אינו ת"ח'. ובגמ' אי' מעשה שאמר ר"ג שמי שאין תוכו כברו אל יכנס לביהמ"ד. ובשעה שמינו את ר"א בן עזריה נתוספו ד' מאות ספסלים. והענין. שמצינו מחלוקת בין שמאי להלל בהנהגה, למשל (שבת ל"א) בענין קבלת הגר. וכן (כתובות

עליו השמש, כלומר שיש השפעה מדוכ' חמה לנוק' לבנה, יש לו דמים, יש לו חיות.

'מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם'. (כב, ד) ענין מיטב. יסוד נותן לנוק', יסוד נקרא טוב, ולכך נותן מיטב. ולפ"ז הפירוש, מובן המ"ד בגמ' ב"ק מיטב שדהו של מזיק.

תרומה

בנדבת המשכן הביאו מכסף רק חצי שקל. והענין. כסף הוא מלשון שאדם נכסף אליו. ואמרו חז"ל, יש לו מנה רוצה מאתים וכו'. ולכך רמז שכסף לעולם, יש רק חצי.

ויקחו לי תרומה (כה, ב) ופרש"י 'לי לשמי'. מבואר שבכדי להקים את המשכן מוכרח הדבר שהנתינה תבא ממקום טהור, מלב טהור שנותן את תרומתו לשמה.

יסוד הדברים אינו דוקא לגבי המשכן הכללי של הכנס"י, המשכן שנעשה בימי אבותינו במדבר בצאתם ממצרים. אלא הם הם הדברים אף במשכן הפרטי של כל יהודי שצריך לבנות בעצמו, בפנימיות לבבו, 'בלבבי משכן אבנה'. כהמדרש הידוע, 'ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם'. בתוכו לא נאמר אלא בתוך כל אחד ואחד.

ויתנו. כי ויקחו לשון לקח, משורש קח, אותיות חק. בחינת דבר נעלם ומוסתר, בחינת מלכות. ואולי לכך נאמר וזאת התרומה, זאת היא בחי' נוק', מלכות. כנודע.

ושוכנתי בתוכם. (כה, ח) שכינה שורש שכן. בא"ת ב"ש בלט. גימ' א"ם. בחינת בינה. וזו בחינת אם, ששוכנת על בניה. וכן ושוכנתי בתוכם. ובחז"ל בתוך כל אחד ואחד, בלבו, בחינת בינה.

(כה, י) **ענין** אורך ורוחב. כל אורך לעולם יותר גדול מן הרוחב. נמצא שאורך היא בחינת התפשטות, אהבה. ורוחב בחינת צמצום, יראה. רוחב, שורש רחב, גימ' יר"א. והנה ההיפוך של אורך הוא קצר. וההיפוך של רוחב הוא צר. יש קיצור מאורך ויש צר מרוחב. הענין. כי כל ענין רוחב היא בחינת בינה, נוק'. מבין דבר מתוך דבר, ומרחיבו. ואם תקצרו אינו כלום. משא"כ אורך. והבן. והנה כל הענין שיש מדה יותר קצרה וארוכה, זו בחינת גבול. כי לבלתי גבולי, לא שייך אורך ורוחב. ולכך בפעם הראשונה שנזכר בתורה ענין אורך ורוחב, נאמר באברהם. 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה'. ונאמר בארץ, בחינת מלכות, צמצום.

(כה, י) **ענין** שמדותיו של הארון היו חציוות. אמה וחצי, אמתיים

י"ז) לב"ש כלה כמות שהיא, ולב"ה נאה וחסודה. והענין. שב"ש נהגו ע"פ מה שהאמת כך. אולם ב"ה, אע"פ שיודעים האמת, פעמים שיש להעלים. ולכך בעוה"ז קי"ל כב"ה, שהם בחינת עוה"ז שנעלם האמת. אולם לעתיד קי"ל כב"ש שהיא אמת ברורה לכל. והנה ר"א בן עזריה ביום שמינוהו דרש, 'הרי אני כבן ע' שנה ולא זכיתי שתאמר יצי"מ בלילות'. והענין. שאע"פ שבחינת לילה, יש לומר שירה והודאה, אע"פ שאינו ניכר. וזו בחינת ב"ה. אבל ר"ג כב"ש, ולכך אמר כל מי שאין תוכו כברו אל יכנס לבהמ"ד, משא"כ ר"א בן עזריה. והבן.

(כה, ב) **ענין** שדוקא במשכן נאמר ענין לשמה. כי כשכל אחד עושה לתועלת עצמו, המעשים נפרדים. אולם כשנעשה לשמה, הכל לכוונה אחת, וזה מחברם. וכל ענין המשכן השראת השכינה. חיבור כנס"י. וזה סוד לשמה. כל שם במלכות.

(כה, ב) **'תרומה'**. שורש תרם. בא"ת ב"ש אג"י. גימ' יד. בחינת יד מרים דברים למעלה. וזו בחינת תרומה לשון הרמה. וזו בחינת מלכות, להרים. כנודע שהיא בחינת דוד, גימ' יד. ולכך נאמר 'ויקחו לי תרומה', ודקדקו על לשון 'ויקחו' ולא

'אשר ידבנו לכו'. (כה, ב) ובת"י 'ולא באלמותא'. היינו שלא היא בבחי' כאותה ששנינו 'לרצונו, שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני'. ובאמת הטעם שחלוק הדבר. שבכופין אותו, הרצון הוא רק בנקודה הפנימית. אולם אינו בהתפשטות בכל הלב. ולכך במשכן שעניינו גילוי שכינה בתחתונים, כלומר גילוי בכל הבחינות, נצרך 'ידבנו לכו' גילוי בכל לכו.

'שמן למאור'. (כה, ח) הענין. יש בחינת חכמה, והיא התורה שנקראת אור. ויש בחינת כתר, שממנו נשפע האור לחכמה. וז"ש שמן, בחינת חכמה. למאור, מקור האור, כתר. שהשמן מתחבר לכתר, לקבל ממנו אור.

'ונתת על השלחן לחם פנים'. (כה, ל) הענין. שולחן בצפון בחינת שמאל, נוק'. אולם הוא בבחינת פנים, ולא בבחינת אחור.

'ועשית לו זר זהב סביב'. (כה, כד) סביב בחינת נוק', היקף. זר עם הכולל גימ' יצחק. דין. וברש"י, 'זר סימן לכתר מלכות', מלכות דיקא, היקף כנ"ל.

'והבריח התיכון בתוך הקרשים'. (כו, כח) ובת"י, 'דכד הוה מוקמין ית משכנא, הוה מתגלגל הי כעכנא, וכד הוה מתפרק, הוה פשיט הי כחוטר'א'.

וחצי. כי ארון בחינת דעת, אור התורה שמחבר. וכל חיבור הוא בין שנים חסרים, בחינת חצי. וזה הטעם שהיו ג' ארונות, בחינת דעת, קו אמצעי, ולכן הם שלש. ולכך דוקא כאן נאמר 'ונתת אל הארון את העדות'. ונקראת כאן התורה עדות. כי עד אותיות דע. בחינת דעת כנ"ל. וכן כתב הבעה"ט, ארון אותיות נורא, בחינת נורא, יעקב. שהיא בחינת דעת. ולכך היה על הארון ב' כרובים, צורת תינוק ותינוקת ביחד. בחי' יחוד דו"נ שזו בחינת דעת. וכן כתב הבעה"ט, שני כרובים גימ' אברהם יצחק ויעקב. שבחינת דעת מאחדת אברהם ויצחק, שזה יעקב, והבן.

(כה, כה) **שולחן בצפון.** צפון בחי' נוק' ודין. שולחן לשון שלח, בחינת נוק'. כמש"כ במ"א. ולכך נאמר בו 'ועשית לו מסגרת טפח סביב'. סוד נוק', בחינת נקבה תסובב גבר.

(כה, ג) **ברש"י,** 'י"ג דברים הוצרכו למלאכת המשכן'. והענין. נודע שהתורה שבע"פ נדרשת מן תורה שבכתב ע"י ג' מדות. והמשכן בחינת מלכות, תושבע"פ. ולכך נצרך י"ג דברים. והענין דוקא י"ג, כי מלכות שורש הנפרדים. וי"ג בגימ' אחד. לגלות שגם בנפרדים, בשורשם יש אחדות.

גביע ע"ה גימ' שם אלקים. והתכלית להעלות לשם הויה, אחדות. 'קניה'. בסוד קן, קין. קינא דמסאבותא. סוד הדינין להעלותו לשורשן, שם הויה. וכן **כפתוריה**, כפתר בגימ' תש, בחי' תש כוחו כנקבה, להעלותו לדוכ', והבן.

תצוה

(כז, כ) **כתב** בעה"ט, שלא נזכר משה רבינו ע"ה בפרשה זו, מפני שאמר 'מחני נא מספרך אשר כתבת', עי"ש. וצ"ב למה דוקא הכא לא נזכר. והענין. שאמר מחני, שורש מח. וכן מצינו לשון זה בצווי מחיית עמלק, תמחה. וכן במבול, וימח כל היקום. והענין. שאמרו שהתורה נקנית במ"ח דברים, דהם קודמים לתורה. והם השורש לתורה. ונודע, שמשה רע"ה, הוא שורש נשמתם של כל ישראל. וע"ז ביקש מחני נא. שע"י זה יתבטל השורש. וכן בעמלק שהוא שורש הרע כנודע, לכך נאמר בו לשון מחיה. וכן במבול שאמרו שג' טפחים גם נעקרו, בחינת עקירה עד השורש. גם נאמר לשון מחיה.

והנה מצינו בתורה ענין שליחות. ואמרו אין שליחות לעכו"ם. והענין. שכל מה ששייך שחבירו יעשה בשבילו, הוא רק מכיון ששורשם חד.

פי'. בריח התיכון היא בחינת קו אמצעי. וכשנכנס למלכות, שהמלכות מקבלת מכל ג' הקוים, דרך היסוד קו אמצעי. ונעשה תואם לכלי, למלכות. וז"ס כד הוה מוקמין משכנא, בחי' מלכות, ההשפעה הוה מתגלגל הי כעכנא, היה שינוי בכריח התיכון, והבן. אולם בשעה שהוא מתפרק, היה הבריח התיכון לפי בחינתו, ואז הוא בבחינת קו יושר.

ינועדתי לך שם'. (כה, כב) הענין. כרובים סוד חיבור דוכ' ונוק'. ולכך שם נועד, סוד דעת. ושם היה מקבל את הדיבור, ששם היה החיבור בין הקב"ה למשה. סוד דוכ' ונוק'.

ידברתי איתך מעל הכפורת'. (כה, כב) וברש"י, 'בא הכתוב השלישי והכריע'. הענין. הזיווג עצמו בחשאי, ולכך מתוך הכרובים יצא הקול. אולם שם לא נשמע, ששם צריך שיהיה בחשאי. וכשם שבזיווג, הולד מעיד שהיה זיווג. כן הכא, פתח האהל מועד נשמע הקול, והבן מאוד.

יועשית מגרת זהב טהור מקשה וכו', כפתריה ופרחיה ממנה יהיו'. (כה, לא) ענין המנורה, להעלות הנפרדים לעולם האחדות. ולכן צ"ל מקשה. **פרחיה**, פרח, סוד רפ"ח ניצוצות שירדו בשבירת הכלים. כלומר, לעולם הפירוד. וכאן יש להם העלאה לשורש האחדות. **גביעיה'**.

שזו המציאות הגמורה של האדם, שנצרך שהחכמה לא תהיה חכמת השכל אלא תהיה עצם מעצמיו וכל מהותו.

עפ"ז יבואר היטב מהו 'ויקחו אליך שמן זית וגו'". שמן זית חכמה כנ"ל, 'ויקחו אליך', שבחינת חכמה לא תהיה חכמה עצמית אלא יקחו את החכמה 'אליך', למשה, לבחינת דעת, בחינת התקשרות, שהחכמה תהיה מקושרת עם האדם. וחכמה שמקושרת עם נפש האדם היא ורק היא בבחינת 'כתית למאור להעלות נר תמיד'.

'להעלות נר תמיד'. (כז, כ) המנורה בחינת תמיד, שורש תמד. בגי' 444, הכל ארבע. הענין. שהנר שדלק בתמידות, הוא נר האמצעי. והוא רביעי מימין ורביעי משמאל. והטעם. שמנורה היא תמיד. כי כלי המעשה אדם יכול להשבית. משא"כ מחשבה. והענין. מעשה גשמי יש לו הפסק. מחשבה רוחנית אין לה הפסק. ולכך המנורה שהיא בחינת חכמה, אין לה הפסק תמיד.

זית בא"ת ב"ש עמא, גימ' אלף במילואו, בחינת אלף. לשון אאלפך חכמה, כנודע. ובחינת המנורה, חכמה. וכן תמיד שורש תמד, בא"ת ב"ש אי"ק, גימ' אלף.

ולכך אין נפק"מ אם ידו של אדם עושה או רגלו, דכללם צורת אדם אחד. והבן. ולכך בעכו"ם ליכא שליחות. והנה המקום שמצינו שליחות מן התורה, הוא בכהנים בביהמ"ק. ולכך בפרשה זו שנזכר דין הכהנים. כאן הוא מרמז על ענין שרשם של ישראל, דייקא כאן לא נזכר משה רע"ה, שבקש לבטל עצמו, והוא שורשם של ישראל ששם כולם אחד, ושייך בהם שליחות הכהנים.

'ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד'. (כז, כ) 'ויקחו אליך', למשה. וכבר דקדקו, מדוע הלקיחה היא למשה, הרי לקיחת השמן היא למנורה במשכן?

אולם ביאור הדברים. משה בחינת דעת דקדושה כנודע בספה"ק. ושמן בחינת חכמה, וכמ"ש בגמ' (ב"ב כ"ה:) 'הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום'.

והנה אמרו במסכת אבות 'כל שמעשיו מרובים מחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת'. אין הכונה שכל חכמה צריכה לרדת לעולם העשיה, דהרי חלק מן התורה א"א לקיימו בזמן הזה, וחלק אינו כלל דינים של עשיה. אלא כונתם 'מעשיו' מלשון עשוי וגמור, כלומר

'הרוצה להחכים ידרים', שמנורה
בדרום, דרום גימ' נר.

נר תמיד' (כז, כ) וברמב"ן, דקאי על נר מערבי שדולק תמיד. הענין. שמן זית זך בלי חומר, בחינת חטא, הכל זך. וזו בחינת תמיד, אין הפסק של חטא, חיבור בלי פירוד. ואולי לכך נאמר 'ויקחו אליך', למשה. כי בענפים יש פירוד, ולא בשורש. ומשה הוא השורש, ושם אין פירוד.

ובזה יובנו דברי הרמב"ן, שהקב"ה נתן לאהרן הכהן את ההדלקה לפייסו, והדלקה זו נצחית גם אחר החורבן, ע"י נר חנוכה. והוא כנ"ל, שזו בחינת תמיד. ולכך גם עצם המנורה מקשה, בחינת אחדות. ולכך הראה הקב"ה למשה מנורה של אש. כי אש טבעה להתאחד. ולכך לקחו למנורה רק מטיפה ראשונה, בחינת ראשון, אחדות. משא"כ בשני, מתחיל הפירוד. והמנורה היו בה ז' קנים, מקשה. בחינת חיבור כל הז', לחבר את העלמא דפירודא.

'ואתה תצוה' (כז, כ) ובשמ"ר על אתר. 'השמן, אפילו אתה מערכו בכל המשקין שבעולם, הוא נתון למעלה מהם'. הענין. שמן בחינת חכמה, שהוא ראשית. ולכך הוא עליון על כולם. זית בא"ת ב"ש עמא. גימ' קי"א. אלף במילוי קי"א. בחינת ראשית.

למנורה כשר רק טיפה ראשונה. הענין. שמן בחינת חכמה כנודע. והיא בחינת ראשית. זית בא"ת ב"ש עמא, גימ' קי"א, אלף מלא גימ' קי"א. הענין כנ"ל. אלף בחינת ראשית. והענין שצריך שיהיה זך. כי החכמה מצד עצמה פשוטה וישרה. ומה שמעקם מחשבתו של אדם, זה מידותיו שבלב. אולם החכמה מצד עצמה זך. והבן. ואולי לכך לא הוזכר משה רבינו בפרשה זו, כמ"ש בבעה"ט, שקללת חכם אפילו על תנאי באה. דייק לומר 'קללת חכם'. וכאן שעוסק במנורה, חכמה, נתקיים קללת חכם.

ואם אין מחני נא, (לב, לב) שורש מח, וזה יש גם במלה חכם. ואמרו 'והחכמה מאין תמצא', במי שמשים עצמו כאין. ומשה אמר 'ואם אין מחני נא', בחינת אין. ולכך כאן לא הוזכר שמו בפרשה זאת. בחינת אין, חכמה.

ואתה תצוה. (כז, כ) תצוה לשון ציווי. וכן פרשת צו בספר ויקרא. ושם מדובר בפרשת העולה, בחינת עליה מתתא לעילא. וכן תצוה בענין המנורה. ובפרשת בהעלותך כתב רש"י שתהא השלהבת עולה מאליה, גם בחינת עליה. הענין. מצוה לשון צו, בחינת מלכות, בחינת עליה מתתא לעילא.

י'טחן עד אשר דק'. (לב, כ)
 הענין. עגל בחינת עגול, נוק', פירוד.
 היפוך הקדושה שהוא יחוד. וכן ענין
 ששתו, בסוד נוק'. וז"ש 'קום עשה
 לנו אלהים'. ופרש"י, 'אלהות הרבה
 אוו להם'. ולכך נלקחו דוקא נזמי
 זהב. זהב בחי' גבורה ודין, בחי' נוק'.

(לב, יח) **העגל** נקרא עגל מסכה.
 לשון מסך, דבר המבדיל ומסתיר. וזו
 בחינת העגל, הסתר מציאותו ית'.
 והענין. מסכה שורש מסך. ולקמן
 נאמר 'קול ענות', לשון ענה. שורש
 ענ, גימ' מסך. וענה לשון עני, בחינת
 נוק'. סוד מסך מבדיל.

ענין שנשא משה ק"ו מפסח
 שערל לא יאכל בו וכו'. הענין שלמד
 ק"ו דוקא מפסח. דכתב הבעה"ט,
 'ויעלו עולות גימ' הבכורות', שהם
 העלו. והנה קרבן פסח בא על שהציל
 את הבכורות, ולכן נשא ק"ו מדינם,
 על מה שפגמו.

(לב, ד) **ענין** שהעגל נקרא אלהי
 מסכה. כי ע"ז היא מסך המבדיל בין
 האדם לקב"ה.

י'ראה קראתי בשם בצלאל וכו'.
 (לא, ב) לשון בצל אל. הענין. נודע
 שהביהמ"ק של מטה מכון כנגד
 ביהמ"ק של מעלה. והיא בחינת צל.

י'למה יחרה אפך'. (לב, יא) שוב
 מחרון אפך. חרון שורש חר, גימ'
 יצחק. שהוא שורש הדינים.

י'עשית את המעיל'. (כח, לא)
 ובגמ' (זבחים פ"ח) אמרו, שהמעיל
 היה מכפר על לשה"ר ורכילות.
 הענין. מעיל גימ' קן, בחינת קן, בחי'
 בית, מלכות. ולשה"ר הוא בפה,
 בחינת מלכות פה.

(כו, כא) **תצוה** עם הכולל גימ'
 שבר. כמו הגימ' של ארור המן או
 ברוך מרדכי. ולכך פעמים שחל
 פרשה זו בשבוע של פורים.

כי תשא

ענין ששברי לוחות היו מונחים
 בארון. דכל דבר שהוא בבחינת
 שבור, בעולם תחתון יותר הוא
 בבחינת שלם. ולכך לפי מדרגתם
 קודם החטא, הם בבחינת שברי
 לוחות. אולם לפי מדרגתם לאחר
 החטא, הם לוחות שלמים. ועומק
 ענין שבירת הלוחות, דהכתב היא
 בחינת נשמה. והלוחות גוף. ולפי
 מדרגתם במתן תורה, בבחינת מלאך,
 הגוף שלם עם הנשמה, ואינו סותר.
 אולם לאחר החטא, תפקיד האדם
 לבטל ולכתוש את גופו. וזו בחינת
 שבירת הלוחות, שבירת הגוף.

וזה הענין שידי משה כבדו,
 דהלוחות בחינת גוף. ובשעה
 שנתגשם גופם של ישראל, כן פעלו
 בלוחות, ונעשה כובד גופני.

מחצית השקל. שקל גימ' ת"ל, חצי שקל גימ' ריה, גימ' יראה גבורה. עשרים גרה. גרה גימ' יצחק, בחינת דין. מחצית, עשר גרה, בחינת י"ס דגבורה, להעלותם ולקשרם בשורשם.

ייתן על פניו מסוה וכו' כי קרן עור פניו. (לד, לג) הענין. תחילה היה אור, ובחטא אדה"ר נהפך לעור. ועתה קרן עור פניו, שנהפך חזרה עור לאור. מסוה גימ' קי"א, אלף במילוי גימ' קי"א. וזה ענין המסוה, שהסתיר בחינת אלף.

ומשה לא ידע כי קרן עור פניו. (לד, כט) פירוש, כיון שלא ידע, כלומר שהגיע למדריגה שמעל הידיעה, לכך קרן עור פניו. כי בבחינת עץ הדעת טו"ר יש עור, אולם למעלה מהדעת, הכל טוב, והעור קורן.

וביום פקדי ופקדתי. (לב, לד) הענין. בקשו עגל בחינת ממוצע בינם לקב"ה, ולא קבלו ישר מהקב"ה דוכ', אלא ע"י מקבל נוק'. ולכך ביום פקדי, פקידה בכל פעם מעט. בחינת נוק', והבן. ולכך אח"כ אמר 'ושלחתי מלאך', שמלאך הוא בבחינת נוק', שליח.

ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. (לג, ז) הענין. תחילה הרע היה בחוץ. וע"י חטא העגל,

ויקח את העגל אשר עשו וישרוף באש ויטחן עד אשר דק. (לב, כ) הענין. חטא העגל בחינת דין ופירוד. ששרשו באש. ולכך וישרף באש. ובחינת החטא היא פירוד. ולכך ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים. ולא כתב שערבכם עם המים. כי מים בחי' חסד. ולכן ויזר על פני המים, שהדין גבר על המים.

משה רבינו לא היה בחטא העגל. והטעם. כי חטא העגל בחינת פירוד, ענפים. ומשה שורש. ובשורש אין פירוד.

ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת. (לב, לב) אין בחינת כתר, א"א. וז"ש ואם אין, שע"י בחינת אין תהיה כפרה לישראל. מחני נא מספרך אשר כתבת, בחינת חכמה שימחה מהספר, כלומר שיתעלה מעל הספר חכמה, לבחינת כתר.

כיור עם האותיות גימ' רם, בגי' עמלק. הענין. כיור מטהר את הטומאה. ושורש הטומאה הוא עמלק. ולכך נסמך לפרשת שקלים, שהקדים הקב"ה שקלינו לשקליו. ולאחריו פרשת בשמים, מר דרוור, בחינת מרדכי.

כי תשא. (ל, יב) שורש תשא, שא. אותיות אש. וזהו שאמר, 'הראה לו כמין מטבע של אש'. הענין. טבע האש לעלות, וזו בחינת תשא, לרומם.

זה מלווה את כנס"י לאורך כל הדורות, כמ"ש 'וביום פקדי ופקדתי וגו'', ופרש"י 'ותמיד תמיד כשאפקוד עליהם עוונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העוון הזה וכו'.

בעומק יותר, כשם שעמלק כח הרע בבריאה, והוא מלווה את כל ימי שנות העוה"ז, וכל זמן שלא יכלה עמלק אין תיקון לעולם. כן חטא העגל שנעשה ע"י הערב רב שהם בחי' עמלק, מלווה את שנות כל חיי העוה"ז מפני שהוא השורש והוא הפנימיות של כל החטאים.

זהו עומק דברי רש"י שכתב 'ואין פורענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עוון העגל'. אין המכוון שבאופן מקרי חלקו לפרוע את עונש חטא העגל עם כל עוון ועוון. אלא מפני ששורש כל עוון ועוון הוא חטא העגל והוא פנימיות כל חטא וחטא. ולכך בכל חטא וחטא פורעים גם על שורש החטא, חטא העגל, וגם על ענפי החטא, חטא פרטי שבכל דור ודור.

'לכפר על נפשתיכם'. (ל, טו) נפש גימ' שקל. ולכך מכפרים על הנפש ע"י שקל. שקל גימ' תל, חצי שקל גימ' ריה עם הכולל, רי"ו גימ' גבורה. שע"י נתינת חצי שקל ממתק הגבורות. ונמתקת הנוק' שהיא תמיד בסוד חצי.

כנס הרע לבפנים. בדומה לחטא אדה"ר. ולכך משה נטה אהלו מחוץ, 'והיה כל מבקש ה'', שהטוב נדחה, ונצרך ביקוש מיוחד, והבן.

'ויאמר הראני נא את כבודך'. (לג, יח) כבוד בחינת מלכות. 'ויאמר אני אעביר כל טובי'. כל, יסוד. וכן טובי, כי היסוד נק' טוב. ועי"ז יקבל בחינת מלכות. 'וראית את אחורי', בחינת אחוריים, נוק'. ולא גילוי של עצם היסוד. וז"ש 'כי לא יראני האדם וחי', חי בחינת יסוד. א"א לראות ולהשיג בחינת יסוד, רק מלכות בראיה.

'יתן אל משה ככלותו'. (לא, יח) ודרשו חז"ל, 'שהיה משה לומד ושוכח, ולסוף מ' יום נתנה לו הקב"ה במתנה'. הענין. באמת גם לפני היגיעה עומדת התורה להנתן במתנה, אלא שהחומר מעכב. ולאחר היגיעה, שמסלק החומר, ניתנת המתנה.

לאחר חטא העגל הקב"ה אומר למשה רבינו ע"ה 'ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם'. ומשה רבינו משיב וטוען 'ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת'.

חטא העגל הוא שורש כל הרע שבבריאה, מפני שבמעמד הר סיני כבר נשלמו ונתקנו, כמ"ש 'אני אמרתי אלקים אתם ובני עליון כולכם'. אולם בחטא העגל נפלו מכך לבחינת 'אכן כאדם תמותון', וחטא

הענין. בכל דבר יש פנים ואחור. הדבר נקרא מן הפנים, ולא מן האחור. אולם כאן הכל היה בסוד פנים. ולכך נקרא משני הצדדים.

ויקהל

אמרו במדרש שנגמר המשכן בכסלו, ונדחתה הקמתו לניסן. וענין חדשים אלו. שמהות המשכן היא ענין נס, וחנוכה היה בכסלו. והוא ענין תמידיות הנס, ולא רק לרגע, דהוה נס ח' ימים. והוא כעין המשכן, דהוה נס תמיד. וכן ענין חודש ניסן שהוא שורש לכל הגאולות, והוא יסוד לנס תמידי בגאולה. ושמו של החודש ניסן, מלשון נס.

ענין המשכן שנעשה ע"י שבט יהודה ודן. ואמרו במדרש שיהודה בחיר השבטים, ודן פחות שבשבטים. וטעם הדבר שהוא הוא השלמות בחיבור הגדול והשפל. ודבר זה רמוז בשם משכן. אותיות מך-שן. דמך הוא ענין עני ושפל, כנאמר ואם מך הוא מערכך. והוא רמז השפלות. וענין שן, שהוא החומר החזק ביותר בגוף, ומרמז על תקיפות וגדולה. והוא החיבור בין השפלות לגדולה.

ויקהל משה את כל עדת בניי וגו', (לה, א) ופרש"י לשון הפעיל, שאינו אוסף אנשים בידים אלא הן

יורא העם כי בשש'. (לב, א) בשש בא שש. הענין. כתיב יום הששי, שהעולם היה עומד ותלוי בששי בסיון, שיקבלו התורה. ולכך גם הקלקול של חטא העגל, שעל ידו סרה מדרגת ששי בסיון, גם הוא התחיל בשעה שישית. ועוד משה בחינת חמה, ותוקפו בשעה שישית ביום. ואם אז אין לו גילוי, סימן שנעלם. וזה היה עומק כונת השטן.

י'משה לא ידע כי קרן אור פניו. יש לפרש, לא ידע, הגיע למדרגת לא ידע. למעלה מידע. ומפרש הפסוק איך, כי קרן עור פניו, כיון שזה שעור נעשה אור, ע"י קרינת אור. ממילא הכל נהפך לטוב. וזו בחינת לא ידע.

כי קרן'. (לד, לה) וברש"י, 'לשון קרנים, שהאור מבהיק ובולט כמין קרן'. הענין. ספירה, מצד אחד היא לשון מספר, צמצום, בחינת מלכות. ומאידך לשון ספיר, הארה. ולכך הארה של משה שהיא ע"י בחינת מלכות, הנקראת קרן, כנודע. כיון שהיא בחינת סוף, וכל קרן סוף הוא.

(לב, א) בניי טעו ביום אחד. נמצא שהיה ביום ל"ט לעליית משה. ל"ט מלשון קללה בארמית. ולכך יום זה היה מסוגל מצד עצמו לפורענות.

משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים'. (לב, טו) וברש"י, 'היו האותיות נקראות, ומעשה נסים היה'.

הפירוד, אלא כולו טוב, אחדות. ולכך דווקא בכח דיבורו של משה רע"ה לאחד את כל כנס"י.

'ששת ימים תעשה מלאכה'. (לה), והענין שנאמר לשון תעשה מאליה. דהנה המשכן כנגד שמים וארץ כנודע. וכשם שבבריאת העולם, ששת ימים נברא, ובשבת שבת. כן במשכן נצרך כן. וזה שפ' רש"י שסמך שבת למשכן. ולכך רמז תעשה מאליו דמעשה בראשית, והבן.

מה שהיה ס"ד שבנין ביהמ"ק דוחה שבת, מפני ששניהם ענין השראת שכינה.

משכן ע"ש משכון. והענין. ששכינה היא חיות הנבראים, כנודע. וכל מלכות ראש לכתר התחתון. ולכך לוקח משכון, בחי' את נפש בעליו הוא חובל'. ולכך נקרא בלשון נפשו, בחי' נפש, מלכות, שכינה.

ויקהל משה'. (לה, א) למחרת יוה"כ. הענין. שיוה"כ בחינת כתר, חיבור הכל. ולכך דוקא אז הקהילם יחד.

לא תבערו אש'. (לה, ג) וברש"י, וי"א לחלק יצאת'. הענין. שכח האש להפריד, ולכך דוקא הוא יצא לחלק.

'מראות הצובאות'. (לה, ח) מהם נעשה הכיור. והענין. שנאמר כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. ענין מראה. ועוד במראה הכל נראה הפוך,

נאספים ע"פ דבורו. ותרגומו, ואכניש.

כשנתבונן בעמקם של דברים נבין שאין דיבורו של משה רע"ה דבר מקרי שע"י נאספו כל בני, אלא קיים כח פנימי בדיבורו שהוא הכח המאחד והאוסף את כל כנס"י.

עומקם של דברים כך הוא. כל דבר בעוה"ז מורכב מטוב ורע, כח הרע כוחו רב בפה, והוא מה שהגדירו חז"ל שלשון הרע שקול כנגד ג' עבירות. כלומר ג' עבירות הם שורש כל העבירות ולשון הרע שקול כמותם, הוא הצורה של כל הרע הקיים בבריאה (ג' עבירות כנגד ג' קוים ימין שמאל ואמצע, ולשה"ר כנגד הכלי קיבול) טוב ורע. בירור המושג טוב ורע, טוב עניינו אחדות, כדכתיב 'לא טוב היות האדם לבדו', כלומר לבבו בחינת פירוד הוא לא טוב. כי הטוב עניינו אחדות, חיבור, היפך הפירוד. רע ענינו מלשון רעוע, מפורר ומפורד.

בלידתו של משה כתיב, 'ותרא אותו כי טוב הוא', כלומר מהותו של משה רע"ה, טוב, חיבור. יתר על כן, כח דיבורו של משה רע"ה שאמרו חז"ל 'ששכינה מדברת מתוך גרונו'. ולכך אין רע כלל בדיבורו, כיון שהוא דיבורו של שכינה. נמצא דיבורו מושלל מן הרע, מן הרעוע, מן

ע"י המלך כנ"ל. ועיקר הקריאה בישיבה, כמ"ש סוטה מ"א. כי ישיבה סוד נוק', כנודע. וכן הקריאה בעזרת נשים דיקא. וכן קורא בספר דברים דיקא, סוד מלכות כנודע. ומברך ז' ברכות, כמ"ש הר"מ פ"ג מחגיגה ה"ל ד'.

מצה גימ' קהל. הענין. מצה היא לחם עוני בחינת מלכות, דלית לה מגרמא כלום. גם בפסח נאמר 'ושחטו אותו כל קהל'. פסח סוד מלכות כנודע. ופעם ראשונה שהוזכר בתורה לשון קהל, הוא ביעקב אבינו, בפ' תולדות, בברכת יצחק, והיית לקהל עמים. ובתרגום יונתן בן עוזיאל פירש 'ותהי זכי לכנסת דבני סנהדרין דסומכהון שובעים כמינא בעממיא'. כנ"ל שבעים, י"פ ז', בחי' מלכות.

ויעש את הכיור במראות הצובאות'. (לה, ח) הענין שדוקא את הכיור עשו בזה. כי המראה בסוד נוק', שמכפיל ראיית הדבר. וזו בחינת נוק', כפל לאיש.

כיור עם האותיות גימ' ר"מ. מראה שורש מר"א, גימ' כנ"ל. עמלק גימ' רם. סוד מראה, שעשוי ליצה"ר. בחינת עמלק, רע. ולא רצה משה לקבלם. אולם נעשה עי"ז כיור, גימ' עמלק כנ"ל. שהופך טומאה לטהרה. ולכך נסמכה פ' הכיור בכי תשא

ימין בשמאל וכו'. ולכך עושה שלום בין איש לאשתו, בחינת הפוך זה מזה.

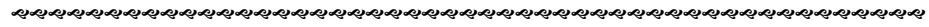
מלאכה שורש מלאך, אותיות מלאך. ענין שכל מלאך, כל מציאותו זה השליחות. ולכך הוא לשון מלאכה ופעולה.

וענין שכפרת העגל היתה ע"י המשכן, שכנודע שמהות חטא העגל היתה שחיפשו אמצעי לקב"ה. ולכך כנגד זה ניתן להם אמצעי, ומשכן. אולם גם זה רק בתנאי שהקב"ה שורה שם בעצמו. אולם כל בחינה זו, שייכת רק לאחר חטא העגל.

ויקהל משה'. (לה, א) הענין שצוה על שבת, כי היא סוד מלכות המחברת הכל. ולכך פרשה זו נאמרה בהקהל. ולכך נאמר 'את עדת בני'. הדגיש עדת, עדה מלשון עד, אותיות דעת, חיבור. ואולי סוד קהל לשון קל, מלשון קלקל, ירידה. אולם נוסף אות ה', בחינת ה' בתרא, לרומם בחינת מלכות.

קהל בא"ת ב"ש דצכ, וכן אותיות לפני קהל, צדכ, גימ' עמד. בחינת תקומה. אותיות אחרי קהל, רום. לשון לרומם. ולכך נאמר בעגל, 'ויקהל העם על אהרן ויאמרו קום וכו'. בחינת קום כנ"ל.

וכן מצות הקהל בסוף שנה שביעית, סוד מלכות. והיא נקראת

לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'. (לה, ג) וענין שאמרו מושבותיכם, אע"פ שאינו תלוי במקום. וחז"ל דרשו מה שדרשו. ויש לפרש רמז בכל מושבותיכם, לכל מקום וישיבה, אפי' גיהנם. שאמרו שאין נענשים בגיהנם בשבת, אלא רק מי שחלל שבת. וז"ש שלא יבעיר את האש גם שם בשבת ע"י שמבעירו כאן בעלמא דשיקרא. ועוד הקדים הזהרת הבערה למלאכת המשכן. רמז שביהמ"ק נחרב באש. ורמז שלא יבעירו אש בביהמ"ק, שהיא בחינת שבת ע"י עוונותיהם.

והנשאים הביאו'. (לה, כז) חסר אות י', מפני שנתעצלו. הענין. י' בחינת חכמה בשם הוי"ה. והיא בחינת ראשית. והיא בחינת נשיא, שהוא ראש. וכשפגמו, ירדו מבחינת ראשית שבהם.

והמלאכה היתה דים והותר'. (לו, ז) ענין שהיה די והותר. כי בניית המשכן מקבילה ליצירת שמים וארץ. וכשם ששם כתיב 'שדי', שאמר לעולמו די. כן כאן היה צריך שיאמרו די. וענין והותר. סוד היצה"ר, בחינת כל יתר כנטול דמי.

הכיוור היה אחרון בסדר הכנסתו, וראשון בסדר העבודה. הענין. מצד ההשתלשלות, הרי הוא אחרון. אולם

לפרשת מחצית השקל, שבזכות זה ניצלו מהמץ. ונסמך כיוור שמציל מעמלק. ומיד אח"כ פ' בשמים מר דרור, נרמז מרדכי. ולכך הכיוור נעשה מנחשת, סוד קן אמצעי, בחינת עמלק.

אמרו במדרש. שכל ובינה שהיה לבצלאל, היה משם שדי. הענין. שדי מלשון שדים. ושם בחינת בינה. כמ"ש חז"ל שתינוק יונק ממקום בינה.

לא תבערו אש'. (לה, ג) הענין. אש טבעה שמוצאים אותה מן הכח אל הפועל ע"י אבנים וכדו'. ואש היא בחינת נוק', שענינה להוציא הדוכ' מכח אל הפועל. וכלל ענין שבת הוא שביתה ומנוחה, כי הכל כבר יצא לפועל. ולכך יש מנוחה. ולכך לא תבערו אש. שעניינה הוצאה מכח אל הפועל, ובשבת כבר הכל בפועל.

אמרו במדרש. שנחשת שבמשכן, כנגד יעקב. נחשת, צרוף נחש תו. יעקב לשון עקב, והוא מעין שופריה דאדה"ר, שתיקן החטא שנעשה ע"י הנחש. והוא כנגד הסוף. בחינת תו. והם כנגד ד' מאות אנשיו של עשו.

טמון באש פטור. כי כל ענין אש שמוציאה לגילוי, ולכן טמון פטור. ועוד שהדין, אש, שולט בגילוי. ולא במכוסה ונסתר.

על חורבן הבית, ששפך חמתו על עצים ואבנים, ולא על בני אדם. ולפ"ז נראה לבוא אל המכוון. שהרי השקלים כיפרו על החטא, ועי"ז נתכפר שלא תהיה מיתה בעולם. אלא שע"י כך הקב"ה כילה כעסו בעצים ואבנים, ולא בבנ"י. ולכך נרמז חורבן הביהמ"ק במעשה המשכן, כי ע"י השקלים שהביאו למשכן, נתכפר החטא, ולא שפך חמתו כי אם על עצים ואבנים של ביהמ"ק.

(לח, כב) ענין שדוקא בצלאל וזרעו של חור נבחרו לעשות המשכן. כי חור נהרג ע"י בנ"י במעשה העגל. וזכות זו עמדה לו, שזרעו יעשה המשכן, שהוא תקון לחטא העגל.

(לח, כב) בצלאל. בצל אל. הנה בצלאל הוא משבט יהודה, בחינת מלכות. בחינת צל. העלם. ולכך מבחינתו קודם בונים את הבית, בחינת מלכות, כמדתו.

ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה את כל אשר צוה ה' את משה. (לח, כב) וכתב בבעה"ט **ובצלאל בן אורי בן חור**, ג' פעמים נתייחס כנגד ג' מעלות שהיו בו חכמה ותבונה ודעת'.

וצריך להבין מה שייכות מעלותיו ליחסו, מה השייכות הפנימית של המעלות חכמה בינה ודעת ליחסו אחר אבותיו.

מצד האדם העובד, דרך עליתו מהמדריגה האחרונה.

יכל הנשים וכו' טוו את העזים'. (לה, כו) ופרש"י, 'היא היתה אומנות יתירה, שמעל גבי העזים היו טווים אותם'. הענין. אם היו טווים שלא ע"ג הבהמה, אז העור הוה דומם. אולם כשטוו על גבי הבהמה, בעודה חיה, הוה מדרגת חי. והוה במדריגה יותר עליונה.

כל העושה בו מלאכה יומת'. (לה, ב) הענין. כל הנחית מדריגה מיתה קרי להו. (זוהר). ולכך, כיון שעושה מלאכה יורד לעולם תחתון, לעולם העשיה. ושבת הוא עולם עליון יותר, ולכך חייב מיתה.

פקודי

אלה פקודי המשכן'. (לח, כא) פרש"י, 'משכן, שנתמשכן ב' פעמים'. והנה צריך להבין, מדוע נרמז הביהמ"ק שנתמשכן, במשכן. ונראה. דאיתא במדרש שבשעה שקבלו בנ"י את התורה, חזר העולם לקדמותו, כמו לפני חטא אדם הראשון, ופסקה מיתה מהעולם. ובשעה שחטאו בנ"י בעגל, ושיכר משה הלוחות, חזרה המיתה. ואיתא במדרש. שבשקלים שהביאו למשכן, כיפרו בעד הכסף והזהב שהביאו לעגל. ואיתא בגמרא

היום והשבות אל לבבך' הרי הידיעה היא הכח החיצוני שבאדם שמסייע להשגת הלב. ולכך ככל שהאדם מיוחס יותר כן יש לו חכמה בינה ודעת יתרים. זהו סוד 'פוקד עוון אבות וכו' על רבעים' שעד שם מגיע כח החכמה בינה ודעת.

באופן מדויק יותר. מאביו מקבל האדם את כח החכמה, ומאמו את כח הבינה. ומשניהם יחדיו את כח הדעת. זוהי צורת יחוס אחת. (בשביל להבין את מהות האדם, יש להבין את שמו ושם אביו ואמו, וצירופם יחד וד"ל) נוסף על כך. יש צורת יחוס של ג' דורות מעליו. שמהם מקבל חכמה בינה דעת. יתר על כן, דור רביעי אליו, שממנו מקבל את כח הרצון. וככל שהיחוס רחוק יותר, כן הכח המסייע רחוק ומקיף את האדם מרחוק. זהו הסוד שכתוב ביעקב "בקהלם אל תחד כבודי" שלא נתיחסו אחריו. כלומר, שלא קיבלו כח מסייע ממנו. והבן.

הנה האדם מורכב מכוחות עצמיים, וכוחות חיצוניים המסייעים לכוחותיו הפנימיים. משל לדבר. אדם יש לו ב' רגליים ומכוחם הוא הולך, הרי רגליו הם כוחותיו העצמיים, אולם אם נצרך האדם לקביים ח"ו שיתהלך ע"ג, הרי זה שיתוף של כוחות הרגליים עם כוחות הקביים בהליכה זו. שיתוף של כוחות עצמיים עם כוחות חיצוניים המסייעים.

שמו של האדם, זוהי מהותו הפנימית כנודע. והוא כוחו העצמי של האדם, אולם כפי שבורר לעיל יש גם כוחות חיצוניים שמסייעים לאדם, וכוחות אלו מקבל אדם מאבותיו, שמקבל מהם כוחות שמקיפים את האדם ומסייעים לו לעבודת קונו. זהו חלק מעומק ענין היחוס. ככל שיש לאדם יחוס יותר כן יש לו כוחות מקיפים יותר שמסייעים לו לעבודת קונו.

מהות האדם היא לבו, ושם האדם עצמו מעיד על מהות לבו. אולם הכח המסייע להשגת הלב הוא 'וידעת

ויקרא

הנפש בדבקות גמורה בבורא ית"ש, והדיבור ושאר הגילויים אינם עצם הנבואה אלא תולדה מעוצם ההתדבקות.

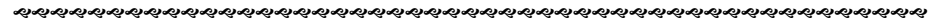
מעתה נבין מדוע לכל דיבור, אמירה וציווי היה גילוי חיבה. גילוי החיבה הוא התגלות של פנימיות הדביקות, של עצם ההתדבקות שמתראה כלפי חוץ בצורה של חיבה. ורק לאחר שיש התדבקות וגילוי חיבה שייך דיבור אמירה וציווי. אין גילוי החיבה מקרי לנבואה, אלא גילוי החיבה הוא עצם גילוי מהות הנבואה. והדיבור, האמירה, והציווי, אינם אלא תולדת הדביקות והחיבה.

ובאמת יש מדרגות בהשגת הנבואה. וכמו שהאריך לבאר הרמח"ל (שם). ויש נביא כמשה רע"ה שלכל דיבור קדם חיבה, ויש נביא שנתנבא ללא גילוי חיבה. ביאור הדברים, נבין מן משל העוה"ז. ב' בנ"א אוהבים זל"ז, יש בנ"א שהאבה פורצת ונגלית לחוץ ע"י

"ויקרא אל משה וגו'. (א, א) וכתב רש"י 'לכל דברות ולכל ציוויים קדמה קריאה לשון חיבה'. יש להבין את עומק הסיבה מדוע נצרך להקדים לכל דיבור ודיבור גילוי חיבה. מה צורך לחזור על כך בכל פעם. זאת ועוד, מדוע גילוי החיבה נכרך יחד עם הדיבור?

דיבור עם הקב"ה גדרו נבואה. מהות הנבואה ביאר לנו הרמח"ל בספרו דרך ה' (ח"ג פ"ג) וז"ל: הנבואה, וענינה שיגיע האדם ויתקשר בבורא ית"ש ויתבדק בו דביקות ממש באופן שירגיש ההתדבקות וישיג מה שהוא מתדבק וכו' וכו'. והנה עיקר הנבואה הוא השגת הדביקות והקשר הזה עודו בחיים, שזה שלימות גדולה ודאי. ואולם יתלוו לזה ידיעות והשכלות וכו' ע"ש.

נמצאנו למדים שעיקר הנבואה אינו בדיבור ושאר דברים, אלא עיקרה של הנבואה הוא מצבה של

הענין שלומדים מאדה"ר. דענין גזל הוא, שכל אדם יש לו שורש, וניצוצות נשמתו מפוזרים בממונו. והלוקח מחבירו, לוקח דבר שאינו שייך לשורשו. אולם אצל אדה"ר היה הכל שלו, כי היה שורשם של כל הנשמות. והכל היה שייך לנשמתו. והענין שנאמר זה דוקא בקרבנות. דכל ענין קרבן הוא לקרב הדבר לשורשו. וגזל עניינו בהיפוך, ניתוק הדבר משורשו.

הנה קרבן הוא מלשון קירוב לה'. השורש הוא קרב, אותיות אחרי, גש"ר. כמו גשר שמחבר להשי"ת. גם קר"ב בגימ' שב, שבזה הוא שב לשרשו. והבן.

ענין שדוקא כאן נרמזה מדרגת משה. כי ויקרא היא בחינת קבע, היפוך ממקרה. כי ספר ויקרא ספר אמצעי של התורה. וזו בחינת משה, קו אמצעי. וקו אמצעי הוא ענין תמידי. היפוך נטיה לימין ושמאל.

ועוד. ויקרא הוא לשון כאדם שקורא לחבירו שיבא אליו. וזו בחינת הקרבן שמקרב דבר לחבירו.

ויקרא אלף זעירא. ובבעה"ט שמשה רצה לכתוב ויקר, לשון מקרה. הענין. אלף, בחינת אלופו של עולם, הקב"ה. אלף קטנה, כלומר שהגילוי במקרה הוא קטן. והתגלות הקב"ה במדה קטנה. וזוהי ענוה של

מעשים גופנים, ויש אהבה שאינה חזקה כ"כ, ולכך אין לה גילוי בחיצוניות ונשארט טמונה בלב, בפנימיות. כן הדבר לגבי הנביא, יש נביא כמשה רע"ה שעוצם דבקותו מתגלה לחוץ (צורת ההתגלות בצורה של חיבה), ויש נביא שהדבקות חלשה יותר, ולכך אין לה גילוי, והיא נשארט מוסתרת בפנימיות.

ויקרא אל משה (א, א) אלף זעירא. גם א' לשון אלף, והוא המספר הגדול, ולשון מופלא. כי מי יכול להיות בעל ענוה, רק אדם שיש בו גדלות.

מתחילין ללמוד עם התינוקות ויקרא. הענין. סוד קרבן הוא אור חוזר, כנודע שהוא סוד אתעדל"ת. וזה ענין האדם שהיה למעלה וירד, ועליו לחזור מלמטה למעלה. ולכך מיד בקטנותו מתחילין בקרבנות, ששניהם אור חוזר.

ויקרא. וברש"י, 'באומות נאמר ויקר'. הענין. ויקר לשון קר, בחינת קרירות. ויקרא. שורש קרא. גימ' אש, בחינת חמימות. וכמ"ש בבעה"ט, שפניו של משה היו בוערות כאש. ונתגלה ענין אש דוקא בפרשת קרבנות. כי האש מחזירה הכל לשורשו. וזו בחינת קרבן.

אדם כי יקריב. (א, ב) וברש"י, 'מה אדה"ר לא הקריב מן הגזל'.

וחיבור. וכן נאמר במלאכים, 'ויקרא זה אל זה ואמר קדוש וכו'. כלומר, לא לגרמייהו, אלא כולם מחוברים למען השי"ת.

'אליו'. (א, א) **ופרש"י** 'למעט אהרן. י"ג דברות נאמרו בתורה למשה ולא אהרן, וכנגדן נאמרו י"ג מיעוטיין'. ענין דוקא מספר י"ג. כי י"ג גימ' אחד, והוא גילוי שמשו ואהרן הם באחדות גמורה. אולם אח"כ יש מיעוט, שרק למשה, ומשה אמר לאהרן. ואולי עניינו כדוגמת הכתר, שדוכ' ונוק' מאוחדים בו ממש. מ"מ צד פנים דוכ', וצד אחר נוק'. והבן.

'ולא תשבית מלח וכו'. (ב, יג) וברש"י, 'שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח, במלח, ונסוך המים בחג'. אולי מפני שכתוב שמים תחתונים בכו, אנן בעינן למהוי קמיה מלכא. והבכי בחינת מים. אולם יש בו גם בחינת מליחות, ולכך זכו שגם מלח קרב, וגם מים.

צו

'צו את אהרן ואת בניו וגו' (ו, ב') ופרש"י אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות. אר"ש ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס'. צריך להבין מהו הכח הפנימי

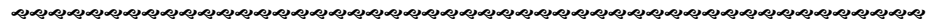
משה. משא"כ אלף גדולה, בחינת גדלות, גילוי מרובה, והבן. אלף במילוי בא"ת ב"ש תו"ך. כי אלופו של עולם הוא פנימיות כל העולמות.

קרבן עם האותיות גימ' שנ"ה עם הכולל. שנה לשון חזר, וזו בחי' קרבן, שיבה לשורש.

עולה. אותיות על - וה. הענין. להעלות בחינת ו"ה שבשם הוי"ה, ז"א ונוק', לאו"א. ולכך עולה כליל, שבג"ר אין הנאה בעוה"ז כלל. ולכך אמרו שמכפר על עשה, ולא הניתק לעשה. שבחינת לאו בנוק', ונפרד מן הדוכ'. אולם לאו הניתק לעשה, הוא מחובר לעשה. והיא בחינת יחוד דו"נ. ולכך שייך להעלותו לאו"א, והבן מאוד.

'אשה ריח ניחוח לה'. (א, ט) וכתב רש"י, 'אשה לשון אש'. הענין. אשה בחינת נוק', ה'. ובחינת אש היא העלאת הגשמי לרוחני. וזה ענין אשה, להעלות ה' נוק', לדוכ'. לייחד קוב"ה ושכינתיה.

'ויקרא אל משה'. (א, א) וברש"י, 'קריאה לשון חיבה'. ביאורו. ויקח לשון מקרה, כלומר חיבור חיצוני, ולא חיבור פנימי. והטעם שאומות העולם כל מאן דעבדין לגרמייהו עבדין. ולכך אין חיבור בין הקב"ה לבנים. כיון שכוונתם לעצמם. משא"כ בני" כתוב בהם לשון חיבה

המזרז את האדם נגד מניעת החסרון כיס.

מתחבר עם העני חיבור גמור והרי הפרוטה בידו.

אמרו בגמ' ב"ב [י.] 'תניא היה ר"מ אומר יש לו לבעל דין להשיבך ולומר לך אם אלקיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן? אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גהינם'. ביאור הדברים, בפשטות נראה לאדם שתכלית נתינת הצדקה בכדי שלא יחסר לעני כדי צורכו, ואת נקודה זו בא ר"מ לשלול. אלא תכלית הצדקה, הצלה מן הגהינם. כיצד הצדקה מצילה את האדם מן הגהינם? גדרם של דברים כך הוא. עומק תכלית ענין הצדקה הוא חיבור עם העני, התאחדות גמורה של הנותן והמקבל, והפרוטה אינה אלא הכח המקשר ומאחד בין הנותן למקבל. עני עניינו העדר, חסר. וזו בחינת גהינם הנקרא 'צלמות' - צל מות, העדר, כידוע הרבה מכתבי המהר"ל. וכאשר אדם מתאחד עם העני ומחברו אליו, הוא הופכו ליש, מחברו לנותן, וזו גופא ההצלה מן הגהינם, מן ההעדר, והבן.

'אין צו אלא לשון זירווי'. הצו, לשון צוותא, זהו גופא הזירווי. ההבנה שהנתינה יוצרת מצב של צותא וחיבור עם המקבל, מגלה שאין חסרון כלל, וזהו גופא הזירווי.

צו. אותיות קודמות פה. רמז שצו בפה, כי צו הוא בחי' מלכות, וכן פה, מלכות.

ברש"י, 'אר"ש ביותר צריך לזרז הכתוב במקום שיש חסרון כיס'. הנה חסרון כיס הוא בחי' ממון, והאותיות שיש בממון, הם מו"ן, גימ' צו.

'ומכנסי בד'. (ו, ג) נקרא מכנס, לשון כיסוי, שמכסה הערוה. כמ"ש ס"פ יתרו.

במדרש 'שונא גזל בעולה'. הענין. דוקא עולה, לשון עליה. גזל לשון זל, יורד. והם היפך, שלוקח דבר היורד, ונותן לעולה. שהוא עליה. עולה שורש על, גימ' ק'. אות יחידה (חוץ ממנצפ"ך) שיורד למטה, רמז לקדושה שיורדת.

בהפטרה 'ושבתם וראיתם בין צדיק ורשע' ההבדל בגימ' בין צדיק לרשע הוא שס"ה. רמז לדין אצל רשע, כלא תעשה.

'אר"ש ביותר צריך לזרז הכתוב במקום שיש חסרון כיס'. הענין. כיס גימ' צ. בחינת מלכות. כיס, כלי

ההרגשה שאדם אינו רוצה לתת מפני חסרון כיס, נובעת מן ההבנה שהוא נותן פרוטה והיא נחסרת ממנו. אולם באמת אינו כן, לא רק שהפרוטה אינה נחסרת אלא שהאדם

וקרבן תודה אינו בטל'. וכן אמרו 'כל המועדים בטלים חוץ מפורים'. הרי שענין תודה שוה לפורים, כי ענין פורים הוא סוד החזרת רע לטוב. וזו בחינת תודה, שמחזיר תודה לנותן. את קבלת השפע להמשפיע.

'מדו בד'. (ו, ג) וברש"י, 'שתהא כמדתו'. הענין. הבגד בחינת כלי לאדם. ונצרך שהכלי יהיה שוה לגוף. לא פחות ולא יותר. סוד הזיווג הגמור, והבן. או בסוד החשמל, סוד הלבוש, שמירה. ולכן צריך שהשמירה תהיה כמדת הנשמר.

'על בשרו'. (ו, ג) וברש"י, 'שלא יהא דבר חוצץ בינתיים'. הענין. סוד הזיווג שאסור שיהיה שם שום דבר. כמ"ש שמסלק אפילו זבוב וכדו', שאם יש חוצץ, אינו יחוד גמור.

הכהן מקבל שוק הימין דוקא, בחינת כהן, חסד, קו ימין.

'ויעש אהרן ובניו'. (ח, לו) ובמדרש. 'ששים ושמים לקבל מפי משה, כשומעים מפי הקב"ה'. הענין. שמה שכינה מדברת מתוך גרונו, וכיון שזכו להרגיש זאת, הרגישו כמו ששומעים מפי הקב"ה. כי כך באמת הדבר. אולם נצרך לזה חוש עליון, לסלק את הכלי, ולהרגיש רק את האור.

קבול. ומצוה במלכות כנודע. לשון צו. ולכך צו בחינת זירוז. נאמר במקום שיש חסרון כיס, שהיא בחינת מלכות.

כתב הבעה"ט שהתורה נקראת אש. והקרבת נקראים אשה. הענין. התורה היא בחי' דוכ', וענין הקרבן הוא נוק'. שתכליתה לקרב הנפש אל השורש. לכך נתוסף לו אות ה', בחינת נוק'. ולכך העוסק בתורת עולה, כאילו הקריב עולה. דעולה לקרב הנוק' ודוכ'. ולכך העוסק בדוכ' עצמו, תורת עולה, כבר הגיע לבחינת דוכ'. בחינה אחרי הקרבת הקרבן.

ולכך דוקא כאן נאמר צו וזרוז במקום שיש חסרון כיס. כי הדוכ' נותן, ואינו חושש לחסרון. הנוק' מקבלת, וחוששת לחסרון. ובחינת זריזות מצינו באברהם בחי' דוכ'. ועי"ז שמבטל מדת עצלות, נוק', עפר. ומזדרז כדוכ', מעלה בחינת נוק' לדוכ'.

'ולבש הכהן מדו בד'. (ו, ג) וברש"י, 'שתהא כמדתו'. הענין. כל פנימיות היא בלי גבול, והחיצוני הוא המגביל. וזו מהותו ותכליתו. ולכך בודאי ראוי שיהיה המגביל שוה לגבולו.

'אם על תודה יקריבנו'. (ז, יב) במדרש, 'לעת"ל כל הקרבנות בטלים,

שמיני

ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרמו'. (י, ו) הענין שמת פורע ראשו ופורם בגדו. דמאכל אבלים ביצה, לרמז גלגל חוזר בעולם. אבל גימ' ג"ל, לרמז זה. והנה גופו של האדם קבוע, לבד השערות וציפורנים. וכן בגדיו שנצרך להחליפם. ולכך באבל שרואה שאין תועלת, שהכל הולך. בדברים אלו נוהג בהם אבלות, בשערות צפרניים ובגדים.

יין ושכר אל תשת'. (י, ט) והענין. ביינ יש בו את שני ההפכים, בשתיה מקצת נאמר בו יין ישמח לבב אנוש. אולם הרבה משכר, ובזוי. וכן אמרו בער"פ, דשתיה מועטת פותח התאבון, והרבה סעיד. ויין מרמז בחינת הבחירה בעוה"ז. שיש ב' צדדים. ולחד מ"ד, חטא אדה"ר בגפן הוה. וכן חטא נח ע"י שתיה. אולם ביהמ"ק שמרמז על העתיד, ששם קוראים השם ככתבו. ואומרים מעולם ועד העולם. שם אין שייכות ליין. ולכן אסור לשותות בביהמ"ק.

והנה סוף תכלית הבריאה, שיהפך הרע לטוב כנודע. ולכך ע"י שתית יין בנח, יצא זרע דוד, משיח. שביא התכלית. ורמז, אותיות אחרי יין, סכך. רמז לסוכות. שהוא מעין השלמות העתיד. ואפשר שלכך אמרו בכתובות ח' שבבית האבל היו שותים ' כוסות. והיא כנגד ' ספירות, והבן.

איתא בת"כ (ט,ג). 'מה ראו ישראל וכו'. אלא א"ל משה, אתם יש בידכם מתחלה, ויש בידכם בסוף. בתחילה שנאמר וישחטו שעיר עזים, (אצל יוסף) בסוף שנאמר ויעשו להם עגל מסכה. אבל אהרן לא היה לו חלק, כי אם בעגל'. ע"כ. וכבר תמהו דלכאורה ודאי גם לאהרן היה חלק במכירת יוסף ככל השבטים. ונ"ל דהנה שורש מחלוקת יוסף והאחים היה ע"י שלא ראו הדברים כראוי. דכל אחד חשב לטוב, רק עינו הטעתו. וכן הוא הענין שבו התחיל חטא העגל, שהשטן הראה להם כמטתו של משה בשמים כאילו מת. וא"כ גם הכא הוא הטעות בראיה. אולם מדתו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, וצורת השלום בהרבה מן המקומות והצדדים החלוקים, אינם חולקים באמת, אלא דכל אחד נראה לו שחברו חושב לרעתו. והשכנת השלום היא ע"י הראיה הישרה והנכונה. ולכך נמצא שאהרן היה היפך חטא מחלוקת האחים והעגל. אלא דבעגל חטא דהוא עשה להם העגל. ולכך לא היה נצרך כפרה לחטא יוסף. [והנה תמוז ואב כנגד העינים כמ"ש האריז"ל, ואהרן נפטר באב].

לתורה, שמחזרין לשורשן, בחינת נוק' ששב. ולכך אמרו 'קרב אל המזבח, שהיה אהרן בוש'. בש אותיות שב, והבן. וזה במזבח שמחזיר הדברים לשורשן.

(ט, ב) עגל, אותיות לפני, כבס. רמז שמכבס חטא העגל, ע"י עגל.

(י, ב) נדב ואביהוא בגימ' אף. הענין. כמ"ש התרגום שיצא אש ונכנס בגו אפיהון.

ויהי ביום השמיני' (ט, א) וארז"ל שהיה בר"ח ניסן. ויש לרמז כי ניסן לשון נס. ושמיני מעל הטבע. בחינת נס. ועצם הקמת המשכן, הוא מעשה נס. שלא היה בכחו של משה להקימו בלי נס.

ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת וגו'. (ט, ב) ופרש"י להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה. והא דאין קטיגור נעשה סניגור היינו דווקא בעבודת פנים.

צריך להתבונן ולהבין מדוע חלוקה עבודת פנים מעבודת חוץ, מדוע בעבודת פנים אין קטיגור נעשה סניגור ובעבודת חוץ לא אמרינן הכי.

ראשית נברר את עומק מושג הסניגור. חטא עניינו העלם האור הפנימי. הקב"ה יצר את מהלך כל הבריאה שכל אור רוצה לצאת ולהשפיע כלפי חוץ. חטא עניינו

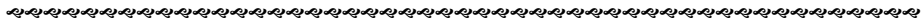
והנה נודע שטעות נדב ואביהו, דסברו דכבר בא השלמות, וגם הם יכולים להקריב. ולכך אמרו לחד מ"ד שתויי יין היו. שבזה היה החטא, שעדיין יש שייכות לשכרות היין, שהוא מסמל הרע. יין בחינת בינה, שמשם דינין מתערין.

(ט, א) שמיני לשון שמן. וענין שנסמכה פרשת נדב ואביהו, שלחד מ"ד מתו ששתו יין. שמן הפוך רזה, שורש רז לשון סוד. ענין שהוא פנימי, ואינו מתגלה לחוץ. משא"כ שמן. וזו בחינת משכן, גילוי שכינה. ולכך אסור שתויי יין, שהיא בחינת סוד, כיסוי.

היה אהרן בוש וכו'. אותיות אחרי אהרן], בוש. וצ"ב.

ידם אהרן'. (י, ג) לשון שתיקה. משורש דם, לשון דומה, ואדום. עשו שהוא דומה ליעקב. והוא רק כששותק, שאין ניכרים מחשבותיו. כי כשפותח פיו, ניכרת הפנימיות. כמ"ש 'גם אויל מחריש, לחכם יחשב'. ולכן רק בבחי' דמימה ושתיקה, יש דמיון.

'קח לך עגל וכו'. (ט, ב) פרש"י 'להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל'. הענין. עגל לשון עיגול. כל חטא בחינת נוק', חסרון. וזו בחינת עגול, נוק'. כנודע. ואולי לכך דוקא נעשה חטא זה ע"י אהרן, שהוא אוהב את הבריות ומקרבן

החזרת רע לטוב. ולאחר שחזר הרע לטוב. כבר אין רע. ואין קטיגור. וכ"ז נעשה בניסן, סוד מלכות, עיגול. כנ"ל. ולאחמ"כ נסמכה פ' נדב ואביהו. הענין. שיש מיתה ע"י חטא. וזו בחינת פירוד. ויש מיתה ע"י דבקות, וזו היתה בחינת מיתתם כנודע. וזה סוד חזרת רע לטוב. הנפרד לשורש. והכל ע"י יין, גימ' שבעים, מדת מלכות.

וז"ש 'על פני כל העם אכבד'. וברש"י, 'כשהקב"ה עושה דין בצדיקים, מתירא ומתעלה ומתקלס'. וזה סוד מלכות, גילוי כבודו בבריאה. ואולי זה ענין 'וידם אהרן', קיבל את הרע כשם שמקבל את הטוב. ובשתיקה זאת גילה מלכותו ית' בעולם.

ויקחו בני אהרן וכו' קטרת. (י), א) סוד הקטורת הוא חיבור הרע לקדושה. וז"ש 'ויקריבו לפני ה' אש זרה'. כלומר, לחבר לבחינת לפני ה', גם אש זרה. וז"ש לחד מ"ד ר"י אומר שתויי יין נכנסו למקדש. כלומר, בחינת יין עד דלא ידע להחזיר רע לטוב. וז"ש 'ותצא אש'. שבחינת אש היא ההעלאה ממטה למעלה. וז"ש 'וימותו לפני ה'', שהמיתה היתה בבחינת לפני ה'. שהכל חזר לבחינת פנים. ואין אחר, אין סט"א.

סתמת השפעת האור ויצירת מחיצה החוצצת ומונעת מן האור להאיר כלפי חוץ, להאיר לכלים.

תיקון החטא הוא ע"י גילוי אור עליון חדש חזק ותקיף, שע"י עוצמת האור וכוחו הרב הוא בוקע את מסך החטא ומאיר בתוכו. זהו עניינו של הסניגור. עניינו של הסניגור הוא לגלות אור עליון יותר שבכחו לבקוע את מחיצת העוון המונעת את האור.

ולכך 'אין קטיגור נעשה סניגור', כי אותו אור הנחסם ע"י הכלי החשוך, אין בכחו להאיר אור עליון יותר, אלא נצרך לכך מהלך חדש פנימי יותר ועליון יותר.

אולם לאחר שנגלה בפנימיות אור עליון יותר ע"י כח הסניגור אזי אין די לסלק את מחיצת העוון [בחי' הבלדה], אלא התכלית היא להאיר ולתקן את העוון [בחינת המתקה] ואזי דוקא יש ענין לקחת את הקטיגור ולהאירו ע"י כח הסניגור החדש.

ולכך בפנימיות נצרך סניגור חדש, אולם בחיצוניות בדוקא להיפך, התכלית להאיר לכלי החשוך, להאיר לקטיגור ולתקנו. [יש בחינה הפוכה של תיקון הכלי מיניה וביה ולזככו ע"י יסורים, אולם אכהמ"ל].

קח לך עגל. (ט, ב) וברש"י, 'להודיע שמכפר לך'. והענין. אע"פ שאין קטיגור וכו' כאן עגל סוד עיגול,

שתויי יין נכנסו, בחינת יין המשומר, שעלו למדריגה יותר גבוהה.

וידם אהרן. (י, ג) וברש"י, 'קיבל שכר על שתיקתו שנתיחד עמו הדיבור שנאמרה לו לבדו פ' שתויי יין'. הענין שדוקא פ' זו. כי ענין שתיקה הוא בחינת 'שתוק כך עלה במחשבה'. שנתעלה לעולם גבוה מן הדיבור. עולם המחשבה. ולכך זכה לפ' שתויי יין, שיין בחינת מוחין דאימא, כנודע.

תזריע

דבר אל בני לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וגו'. (יב, ב) וברש"י 'א"ר שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף'. והנה טעם הדבר שאדם נברא במעשה בראשית אחר בהמה חיה ועוף, אמרו בגמ' [סנהדרין לח.] כמה טעמים בזה, ואחר מהם 'שאם תזוח דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית'.

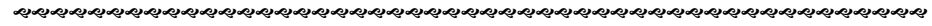
ביאור הדברים. האדם מורכב מנשמה וגוף, הנשמה של האדם היא הכח הרוחני העליון ביותר בבריאה, למעלה מהנפש חיה של בהמה חיה ועוף ולמעלה מהן המלאכים [לפחות

ואולי לפ"ז י"ל, דברי ר"א שאומר 'לא מתו בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן'. הענין. בעוה"ז הכל בחינת השתלשלות, והעלול נמוך מן העילה. אולם לעת"ל בחינת עיגול, הכל שוה, ואין בחינת רבו. אולם עדיין באמת לא נשלם התיקון עתה, אלא לעת"ל. ולכך נאמר 'וישאם בכתנתם', וברש"י, 'מלמד שלא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם'. כלומר, שעדיין בחינת כותנת, לבוש חיצוני, עדיין לא נעשה בו תיקון גמור.

בקרבי אקדש, ועל פני כל העם אכבד'. (י, ג) בחינת קדושה שפרוש ומובדל לה'. ולכך בקרבי יש בחינת קדושה. אולם בחינת כבוד, נאמר כל הנברא בשמי לכבודי וכו' אף עשיתיו, גם בעשיה. ולכך נאמר כל העם.

וידם אהרון. (י, ג) הטעם. כי מדת דין זו היא בבחינת 'שתוק. כך עלתה במחשבה'. למעלה מעולם הדיבור.

(י, א) **בגמ'** סנהדרין נ"ב אמרו. 'אמר לו נדב לאביהו אימתי ימותו שני זקנים הללו, ואני ואתה ננהיג את הדור'. הענין. ימותו, שרצו לעלות למדריגה יותר עליונה. וכאן מיתה הכונה עליה. וכשהתחתון עולה, העליון עולה עוד יותר. וכן זהו ענין

לסעודה מיד". ולכך מידה כנגד מידה, כיון שכל צורת ברייתו שלא יצטרך להמתין, אלא יכנס מיד לסעודה, לתכלית, "להתענג על ה'". לכך, כשחטא, נענש מידה כנגד מידה, שימתין עתה, שית אלפי שנין. ולכך גם בפרשה זו של טהרת אדם, יש ענין של המתנה, ביולדת ומצורע. שהוא תיקון בחינת "כדי שיכנס לסעודה מיד", ועתה התיקון נצרך להמתין. והבן.

"אשה כי תזריע וילדה זכר". (יב, ב) וברש"י (מגמ' נדה כז:), "לרבות שאפילו ילדתו מחוי שנמחה ונעשה כעין זרע אמו טמאה לידה".

ביאור הדברים: כל דבר שורשו "אין", וכח ההתפשטות שבו, הופכו ל"יש". והנה הנוק' מקבלת מן הדוכ' טיפה בלבד, בחינת "אין", והיא הופכת ל"יש", לולד. והנה כאשר מצד הולד "שנמחה ונעשה כעין זרע אמו". הרי אין חלק בנוק' בולד זה, שהרי בחינת "אין" שבו, כבר היתה ע"י הדוכ'. ונראה שהנוק' אין לה בולד זה יד ושם, והוה כפולטת שאינה טמאה לידה.

אולם באמת אינו כן. כתב הבעה"ט, "תזריע וילדה", בגימ' "צורת אדם". עומק הדברים: אין צורת הדברים שהנוק' מקבלת טיפה, והיא מגדלתה והופכתה ליש, ע"י

לפי חלק מהראשונים]. כל זה מצד החלק האלקי שבו, הנשמה. אולם מצד חלק החומר שבו, הגוף, המהלך בדיוק להיפך, הגוף שנברא בששת ימי בראשית [נשמתן של ישראל קדמה לבריאת העולם, כלומר עצמות הרוחניות קדמה למעשה בראשית, ובמעשה בראשית נברא החומר, הגופים]. [בזה גופו של האדם נברא אחר בהמה חיה ועוף, ובאמת הוא תחתון להם. נמצא האדם כולל בקרבו ב' ניגונים. מצד הנשמה הוא עליון על כולם, ומצד הגוף הוא תחתון לכולם.

והנה טבעה של הנשמה הוא התבטלות לבורא והתכללות בו. וטבעו של הגוף להיפך, 'דל גאה'. זהו עומק כונת חז"ל, 'שאם תזוח דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית'. כלומר, אם האדם נמצא במהלך של 'תזוח דעתו עליו', כלומר שהכח המתגלה והפועל בו הוא הגוף, כלפי הגוף המהלך הוא 'יתוש קדמך'. ואז באמת מצד מדרגת האדם, אחרון ונחות דרגא מן בהמה חיה ועוף. אולם אם יש לאדם ביטול להקב"ה, הרי הכח הפועל והמתגלה בו הוא הנשמה, ואז הוא מרום מכל.

וטעם הדבר, שאדם נוצר אחר חיה ועוף. פרשו בגמ' (סנהדרין לח, ע"א), בטעם אחר, "כדי שיכנס

מ"מ, יש כאן צורת אדם כנ"ל. ולכך חשיב לידה גמורה.

'אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת וכו' והובא אל אהרן הכהן'. (יג, ב) וברש"י, "גזירת הכתוב הוא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן". טעם הדבר שהטומאה ע"פ כהן, דבשלמא ענין הטהרה ע"י קדושת הכהן, אולם ענין הטומאה מדוע שיהיה ע"פ כהן?

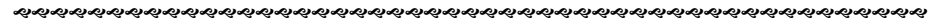
ביאור הדברים. ששורש ההפכים אחד, ולכך שורשם של הטהרה והטומאה אחד ממש. ולכך טומאת מצורע שהיא טומאה שורשית המחוברת למקור טומאה. שורשה ממש בכח המטהר. ולכך כל זה נעשה דוקא ע"י כהן.

'וראה הכהן את הנגע וכו' עמוק מעור בשרו'. (יג, ג) וברש"י, "כל מראה לבן עמוק הוא, כמראה חמה עמוקה מן הצל". ובשפתי חכמים "ולמה נראה מראה לבן עמוק? י"ל משום שעיקר ראייה של אדם בשחור שבעין, וכשוראה על דבר שיש בו שחור ולבן, כגון חמה שהיא לבנה וצל שחור, נראה לו שהשחור קרוב לו יותר מן הלבן. משום דשחור שבעין, מקבל הראות מדבר שחור, יותר מדבר לבן". ביאור הדברים. שורש הבריאה מחסד ודין, לבן ושחור. והפנימיות של כל דבר היא

גידולה גרידא. אלא אותה טיפה, כאשר נמצאת ויוצאת מן הדוכ', היא בבחינה של "אין". אולם מיד בשעה שהטיפה מתקבלת ע"י הנוק', אפי טרם שתגדלה ותרחיבה, בעצם קבלתה מצטיירת בה צורת אדם, וזו אינה אותה טיפה שנתן הדוכ' כלל. עצם קבלתה של הנוק' את הטיפה, מטביעה את צורתה על הטיפה, וכבר מעתה מושרש בטיפה כל כחה של הנוק' להעמידה כצורת אדם. נמצא, שבפועל יש צורת אדם גמור, רק בשעה שהולד נולד. אולם בכח, כבר בשעת קבלת הנוק' את הטיפה, מושרשת כאן צורת אדם גמור.

מעשה נבין, מדוע אם "ילדתו מחוי שנמחה ונעשה כעין זרע אמו טמאה לידה". שאע"פ שבחיצוניות נראה שהנוק' אינה אלא פולטת זרע הדוכ', ואם כן אין כלל ענין של לידה, שהרי כבלעה כך פלטה, וא"כ אין מקום לטומאה כלל. לזה קמ"ל קרא, שאינו כן. שאע"פ כן, כבר יש בו צורת אדם. נמצא, יש כאן לידה בכח של צורת אדם, והבן.

זהו עומק דברי הבעה"ט "תזריע וילדה", בגימ' "צורת אדם". כלומר אף אם המהלך "תזריע וילדה", כלומר "וילדה", בבחינת "תזריע", "שנמחה ונעשה כעין זרע אמו".

אור, ואח"כ נהפך לעור. נמצא שכל מציאות עור היא ע"י חטא. ולכך שם יש מקום שליטה לסט"א. וכן פרשת נגעי בגדים, שגם הבגד נתחדש לאחר החטא. שבתחלה היו ערומים. וכן נאמר כלי עור כנ"ל על בחינת עור. והנה תחילת החטא נעשה ע"י שהאשה אמרה שאסור לגעת. והתיקון לזה בהר סיני שאסור לגעת בהר. וכאן פרשת נגעים, שורש נגע מלשון נוגע בחבירו. שע"י נגיעה נוצר טומאה, סגי בנגיעה. משא"כ בטהרה.

'מראה נגע עמוק וכו'. (יג, ג) וברש"י, 'כל מראה לבן עמוק הוא'. הענין. לבן בחינת חסד, עמוק מן הדין החיצוני.

והובא אל הכהן (יג, ב) ענין שבא אל הכהן. שכהן יש לו דין ראשית. דילפינן מוקדשתו. וחטא המביא לצרעת הוא לשה"ר. שהוא בחי' נחש. והנחש נתקלל 'הוא ישופך ראש'. וכנגד הראש שמתנגדים לנחש, בא כהן שהוא ראש, ומבטל כחו.

ע"ד הרמז. טוב טוב יאמר המוכר, רע רע יאמר הלוקח. והקב"ה כביכול נתן לבנ"י מקח, תורה ומצות. ובאמת זה טוב. אולם בזמן ההעלם, לפעמים נראה שבא עי"ז רע. ולכך הקונה בנ"י יאמר רע. אולם הקב"ה שיודע האמת, טוב טוב יאמר המוכר.

חסד, וחיצוניותו היא שחור. ולכך יותר קרוב לאדם השחור מן הלבן, מכיון שהאדם מסתכל ומביט על זה מבחוץ, והוא קולט קודם את הדין, ואח"כ את החסד.

וטמאה שבועיים (יב, ה) ענין שיושבים על נקבה כפליים. סוד נוק', כפול. שהוא כפול לזכר. וכמ"ש במ"א.

בגמ' נדה אמרו, זכר, זה כר. כר בא"ת ב"ש ג"ל. והוא מנין ימי טהרה לזכר.

(יג, ג) **צרעת שורש צרע. אותיות קודמות ספק. גימ' עמלק. והענין. שבעוה"ז יש בחירה, לבחור בין שני צדדים. משא"כ לעת"ל כולו טוב. ולכך לעתיד אין שייכות לעמלק. והוא ענין צרעת, שבא ע"ז שהפריד בין אנשים. מציאת פירוד ששייך רק בעוה"ז. משא"כ לעת"ל יעשו כולם אגודה אחת.**

והוא ענין שע"ע נרצע במרצע, שנאמר כי לי בני"י עבדים וכו' מארץ מצרים. שנודע שפרעה האמין בשם אלקים, ולא בשם הוי"ה. בסוד היחוד. ולכך רוצעים שהיא בחינת פירוד. רצע אותיות צרע. והבן.

נגע. אותיות אחרי, ספד. שמצורע חשוב כמת. ויש לספוד עליו.

'אדם כי יהיה בעור בשרו'. (יג, ב) ענין דוקא עור. דקודם החטא היה

שרה נלקחה ב' פעמים. פרעה לקה בצרעת. שורש צרע. ובאבימלך עצר עצר ה' וכו'. אותיות צרע. והענין. צרעת היא עונש על לשה"ר. ודיבור בחינת מלכות. ולכך טמא טמא יקרא, בחי' גילוי. והבן.

עצר היפוך סיתום. ולכך פרעה לשון גילוי. כנודע. ונאמר בו לאברהם היטיב בעבורה ויהי לו וכו'. ועין ת"י שפירש שחיטים שלא גזלו. ויהי לו מה שהיה לו. ע"ש. וזה שהפך מדתו לגזול. פעולה לעומתו אבימלך בחינת עצר. (אב – מלך, חכמה אבא, מתפשט במלכות, ענג) ולכך נאמר בו ולאברהם נתן, בחינת נתינה. הפוך ממדתו.

ענין שימי טהרה כפולים ביולדת נקבה. דכל ענין נקבה, כפל לזכר. דקודם היה איש, ואח"כ אשה כעין הזכר, בחינת כפל לו. וכן סוד נוק', עוה"ז, כעין הנהגת מעלה. וכן ענין גנב שמשלם כפל, גזלן בנגלה, משלם קרן. גנב בהעלם, בחינת נוק', משלם כפל. והבן מאוד.

והוא סוד בצלם אלהים ברא אותו, שהאדם בחי' נוק' לקוב"ה. צלם אותיות לפני, כפל. והדבר רמוז בשורש המילה. כפל כף בחינת מקבל, נוק'. פל שורש של נפל. בחינת נפילה, הסתר.

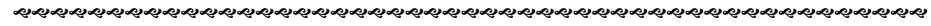
נחש נתקלל עפר תאכל כל ימי חיך. ענין עפר גימ' שן. ופרש"י בב"ק ג', דפעמים מגולה ופעמים מכוסה. והנה ע"י חטא אדה"ר ירד לקליפת נוגה כנודע. ושייך שיהיה בקדושה או בטומאה. ולכך נענש שאכל עפר, גימ' שן. שפעמים מגולה פעמים מכוסה. בחינת טוב או רע, שהיא בחינת גילוי וכיסוי.

מצורע

(יד, לד) **ענין** נגעי בתים בכדי שימצאו מטמוניות. ודוקא שם שכספם בבחינת העלאת ניצוצות לקדושה. וזה ע"י בחינת מלכות. ולכך נמצא בבית, בחינת מלכות.

בזה"ק צרעת כתר גומו. א"ר יהודה מה תרגומו, סגירו. שסוגר ואין פותח'. וכאשר נסגר ולא נפתח. זה נקרא נגע. נגע אותיות ענג, כנודע. ואי' בפרע"ח שסוד השבת הוא יסוד אבא בתוך יסוד אמא. וזהו עונג שבת כלומר. נעלם וסגור. ובחינותיהם שוות.

ג' בחי' בנגעים. באד"ם, בבג"ד, ובבית. ס"ת תמ"ד. שורש של מתמיד, קבוע. אדם בגד בית גימ' וסת. לשון קביעות. והענין. נגע היפך ענג, וענג הוא בבחינת האדם לא נברא אלא להתענג על ה'.

הדיבור הוא גילוי המחשבה. אבל הוא עצמו אין בו כלום.

זוה ענין ב' ציפורים, בחינת פירוד טוב מהרע. דהשחוטה על מים חיים, בחינת טוב. ואת השחוטה שולח לשדה. וכתב רבינו בחיי שהיא בחינת שעיר לעזאזל, נתינת חלק לסט"א. והיא בחינת פירוד טוב מרע. ועיקר חטא המלכין קדמאין הוא בבחינת אנא אמלוך, גאווה. וידוע שהם לא נתחברו עם נוק'. וכאן תיקונו שישפיל עצמו דייקא. ואז לוקח שתי ציפורים חיות דייקא, בחינת חיים. יסוד. ואז יש חיבור יסוד ומלכות.

מצרע שורש צרע. אותיות קודם, ספק. הענין. שונה צרעת מכל טומאות, שיש בה דינים של ספיקות. שלזה צריך הסגר לז' ימים.

ענין שצרעת באדם הוא עונש על לה"ר, וצרעת בבתים באה כדי לגלות המטמוניות. כי לשה"ר בחינת הסתר. דמילתא דאמריה באפי תלתא לית בה משום לישנא בישא. נמצא, שלשה"ר בחי' הסתר. והצרעת מגלה ההסתר. וכן צרעת בתים מגלה סתר בתוך ביתו. ועוד, צרעת על לה"ר, בחינת דבור מלכות. וכן בית בחינת מלכות.

נגע בא"ת ב"ש טרוז. גימ' רי"ו. גימ' של גבורה. ומשם שורש הנגע. אותיות אחרי נגע, פסד. לשון הפסד.

ענין שתי צפרים שלוקחים למצורע. דמעשה זה רק ביום. וע"י כהן בחינת חסד כמ"ש בספרים. ולכך צפור בארמית צפרא, בוקר. וזו בחינת צפור, בוקר חסד.

ענין שמצורע אסור בתשמיש המטה. דכל חטאו, פירוד. ונאסר להנות מן אחדות דיבוק איש באשתו. ד' חשובים מתים. וחד מהם מצורע. הפרשיות העוסקות בו, תזריע מצורע, ר"ת מת.

ביום טהרתו'. (יד, ב) וברש"י, מלמד שאין מטהרין אותו בלילה'. הענין. כשם שהמטהר כהן, בחינת חסד. כן יום בחינת חסד. וזה ענין שני' והובא אל הכהן, אע"פ שהכהן יוצא אליו. דהבחינה שמביאים אותו למדת חסד. שהדין חוזר לשורשו, בחינת חסד. ועי"ז נמצא שבחינת חסד מתפשטת גם מחוץ לג' מחנות. וכן ציפור לשון צפרא. כמ"ש הרמב"ן, בחינת הארת היום כנ"ל.

נגעים באים על דבור לשה"ר. והפה היא בחינת מלכות. ובה שורש טו"ר. והנה בחינת מלכות היא המדרגה הנמוכה מכל. והוא שנתגאה עשה היפוך. ולכך תקנתו, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת. ואזוב בחינת מלכות, בחי' נפשי כעפר. כמלכות דלית לה מגרמה כלום. דכל ענין

ולעומתו יש לבדו של סט"א, והוא מצורע. "בדד ישב מחוץ למחנה".

"**וצוה** הכהן ולקח למטהר וכו' ועץ ארז ושני תולעת ואזוב". (יד, ד) וברש"י, "ועץ ארז", לפי שהנגעים באין על גסות הרוח. 'ושני תולעת ואזוב', מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת ואזוב".

בפשטות ביאור הדברים הוא, שעד עתה המצורע היה בבחינת עץ ארז, ומעתה עליו להיות בבחינת שני תולעת ואזוב. אולם בעומק, בפנימיות, האדם צריך להיות נושא הפכים. גם שיהיה בו בחינת עץ ארז, גאווה. וגם בחינת שני תולעת ואזוב, ענוה. הפסול והשלילה של הגאווה, הוא כאשר הגאווה קיימת בנפש האדם בלחוד. אולם גאווה שדבוקה וחבוקה בה ענוה, זהו סוד הפכים, שזוהי תכליתה של הנפש. ולכך המצורע, לוקח גם עץ ארז, וגם שני תולעת ואזוב. שזוהו גילוי על צורת עבודתו, שנצרך לב' בחינות הללו.

"**וצוה** הכהן ושחט את הצפור האחת אל כלי חרש על מים חיים". (יד, ה) וכתב הבעה"ט 'על מים חיים', בגימט' לא במים מלוחים". טעם הדבר. עומק החילוק בין מים חיים למים מלוחים, שמלח הוא חפצא שאין בו קלקול, כלומר מהותו היא דבר שאין לו שינוי, הוא יציב

אותיות לפני, סמ"ב. הענין. נודע שיש ד' מילויים לשם הוי"ה, ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ר"ת שלהם עסמ"ב. אולם קלקול בחינת נגע, רק כנגד סמ"ב. אולם בע"ב שהוא כנגד אצילות, שם כתיב לא יגורך רע.

בגמ' ערכין ט"ו 'א"ר חמא בר חנינא, מה תקנתו של מספר לשה"ר, אם ת"ח יעסוק בתורה. שני' מרפא לשון עץ חיים. ואם ע"ה הוא, ישפיל דעתו. רב אחא בר חניא אומר אין לו תקנה'. הענין. נודע שיש קליפת נוגה בחינת דבר שיכול להפך לקדושה או לטומאה. וכשנהפך לטומאה, נהפך מנגה לנגע, לג' קליפות. ולפי בחינה זו אין לו תקנה.

אולם תיקון קליפת נוגה, היא להעלותו מבחינת עץ הדעת טו"ר לעץ החיים. וז"ש יעסוק בתורה, שני' מרפא לשון עץ חיים. או תקנה ישפיל דעתו. בחינת תיקון הרע מיניה וביה. שיבין שאינו כלום, בחינת מלכות. והבן מאוד. דעיקר פגם לשה"ר בבחינת דיבור, בחינת מלכות.

"**וצוה** הכהן ולקח למטהר וכו' ועץ ארז וגוו". (יד, ד) ופרש"י "לפי שהנגעים באין על גסות הרוח". הענין. גאווה-גאה, שורש גא. אותיות אחרי, בד. לשון בד, לבר, בדד. והנה לבדו דקדושה היא בחינת "ויותר יעקב לברו", "ונשגב ה' לבדו".

וממילא אינו נמצא. ב, שהדבר נשאר בעולם, אלא שנעשה פירוד בין הדבקים. וזש"כ הבעה"ט, "רמז שתפרח ממנו הצרעת". וכו' כלומר, אין כאן סילוק הצרעת לשורשה, ל"אין". אלא הצרעת נשארת בעולם, אלא שנפרדת ממנו. והנה פעמים שתמצא בספה"ק, שאדם יכול להעביר מחלתו לעכו"ם, וכדו', וכיוצא בזה בכל מיני אופנים. כל בחינות אלו, הם בחינה הב' שזכרנו, כי לפי בחינה א', הדבר אינו בעין, והוא נכלל בשורשו, ונעשה אין, והבן.

והנה הטעם שסילוק הצרעת הוא רק פירוד הצרעת מן האדם והשארותה בעולם, ולא התכללות בשורש. מפני שהצרעת היא שורש כל הטומאה בעולם, (שבאה ע"י חטא אדה"ר שהוא שורש כל החטאים) ולכך, אילו תכלל הצרעת בשורשה, כלומר התכללות בקדושה. לא תהיה טומאה בעולם. ומכיון שרצונו ית"ש שעדיין תהיה בחירה, ולצורך כך נצרך רע וטומאה, לכך אין ביטול גמור והתכללות של הצרעת בשורשה.

'כי תבואו אל ארץ כנען וכו' ונתתי נגע צרעת'. (יד, לד) וברש"י, 'בשורה טובה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים

וקיים ללא שינוי מצבים. ולכך אין בו התחדשות (בגילוי). לעומתו, מים חיים, מהותם היא הפכית לחלוטין. כל ענינם הוא נביעה, התחדשות, גילוי בחינות חדשות ומעמקים חדשים. בכדי לטהר את המצורע, צריך כח התחדשות. הטהרה נובעת ומתגלה, ממקום יותר עמוק מאשר מצבו עתה בהיותו טמא. אילו ישאר מצבו כבחינת מלח, קביעה וקיימא, לא יהיה מקור למשוך ממנו טהרה. ולכך נצרך מים חיים, שהיא בחינת התחדשות, וגילוי מקור עליון יותר. והנה המלח בחיצוניות הוא שפל ממים חיים, אולם בפנימיות סודו נורא, והוא מושרש בבחינת "אני ה' לא שניתי". וזהו סוד "על כל קרבנך תקריב מלח". לקרב את הנברא לשורש השורשים, לא"ס.

"ושלח את הצפור החיה על פני השדה". (יד, ז) וכתב הבעה"ט "ושלח את הצפור", רמז שתפרח ממנו הצרעת. צפור אחת שחוטה, לומר, כן לא תבא עוד הצרעת. ואחת משולחת, לומר שאם יוסיף להרע, תחזור הצרעת, כמו הצפור השלוחה".

ביאור הדברים: בכל דבר שנפרד מדבר, יש בכך ב' בחינות. א, שהדבר חוזר לשורשו, ומתעלם ונכלל בשורש, וחוזר לבחינת "אין",

למושפע, יש בו ב' בחינות. א, הכלי שבו מקבל המושפע מן המשפיע. ב, השפע המושפע מן המשפיע למושפע.

והנה מהות עניינו של המצורע
פירש בתרגום "סגירא". כלומר יש בו הסגר. ענין הסגירו. כל אדם יונק ומקבל חיותו מן הבורא ית"ש, וטומאת המצורע ענינה, סגירות, שנסגר לעצמו, ואין לו אפשרות לקבל חיות כראוי מן הבורא. אולם סגירותו של המצורע, אינה רק שאינו מקבל שפע מן הבורא, מן המשפיע, אלא אפילו הכלי נחסר לו. כלומר נסגר ממנו לא רק הקבלה, אלא עצם האפשרות לקבל. נמצא שצורת תקנתו וטהרתו של המצורע יש בה ב' חלקים. א, תיקון האפשרות לקבל שפע (עצם ניתוקו מן המשפיע, זהו גופא חוסר הכלי. והתיקון, התחברות למשפיע. והבן) ב. לאחר שיש לו אפשרות לקבל, עתה צריך תיקון נוסף שיקבל השפע בפועל.

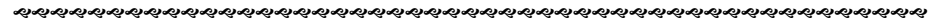
מעשה יבואר היטב מהו ענין
"והובא אל הכהן". מעשה זה של הבאת המצורע לפני הכהן, הוא מעשה של חיבור המצורע לכהן, בכדי שיוכל לקבל שפע טהרה מן הכהן. כל זמן שהמצורע סגור לעצמו, ומנותק מן הכהן, הוא אינו כלי כלל שיכול לקבל טהרה, שהרי מנותק מן

מטמוניות של זהב". עומק הדברים: בכל דבר שקורה לאדם, הפנימיות שלו היא בבחינת "בשורה טובה", והחיצונית בחינת נגע. ועל האדם לקבל את ב' הבחינות. מצד אחד, שמחה על הבשורה הטובה. ומצד שני, פשפוש המעשים, על הנגע שבא עליו. ואין בזה סתירה, כי כך רצונו ית"ש, שאדם יבין שקיבל דבר, ויש בו ב' בחינות הפכים, וצריך לקבל את שתייהם.

והנה הדבר מתחלק. באופן
שצורת ההתראות הפשוטה היא דין, צריך לקבל את הדין כעיקר, ואת החסד כטפל. ובאם צורת ההתראות היא חסד, צריך שההטבה תהיה עיקר משקל הנפש, והדין טפל, והבן.

זאת תהיה תורת המצורע ביום
טהרתו והובא אל הכהן, ויצא הכהן אל מחוץ למחנה". (יד, ב) ופרש"י, "חוץ לשלש מחנות שנשתלח שם בימי חלוטו". וביאר בשפתי חכמים, "כתיב ויצא אל מחוץ למחנה". והא דכתיב, "והובא", לאו אמצורע קאי, אלא על טהרת המצורע. כלומר, "והובא אל הכהן", איך שהמצורע נטהר מצרעתו".

וצריך ביאור, דהרי לכאורה לפ"ז
"והובא אל הכהן" מילתא דפשיטא היא, ומה בא הכתוב ללמדנו? ביאור הדברים: כל שפע שהמשפיע משפיע

'כתנת בד קודש' (טז, ד) וברש"י, 'ולא בזהב, שלא יעשה קטיגור סניגור'. ובאור עומק הדברים. הזה"ב נוטריקון זה - הב. שהאדם דואג ורוצה לעצמו. וכנודע שזהב רומז לדין, שאינו מריק השפע אלא נשאר לעצמו. ולכך ביה"כ, כל ענין היום שאינו לוקח לעצמו כלום. ולכך נצטוינו בעינוי הגוף, ואין ראוי זהב, שכל בחינתו לקיחה לעצמו.

'כמעשה ארץ מצרים וכו'. (יח, ג) וברש"י, 'מגיד שמעשיהם של מצרים ושל כנענים מקולקלים מכל האומות'. והענין. שבחינת מצרים זו עבדות, כמ"ש מבית עבדים פדיתנו. וכן כנען שהוא עבד. וענין עבד, שאין מעשיו קשורים למחשבה שלו, ומנותקת המחשבה מהמעשה. וכשאינן דעת, בודאי המעשים גרועים. וזה הענין שפועל יכול לחזור בו בחצי היום, דלא יהא עבד לעבדים. וביאורו, דכיון שיכול לחזור בו בכל רגע, נמצא שמה שעתה הוא עבד תלוי בדעת שלו. ולכך אין זו בחינת עבדות. ולכך כתיב בקרא 'ובחוקתיהם לא תלכו'. שענין חק שאין לו טעם, ואין שייכות בין המעשה למחשבה, והבן.

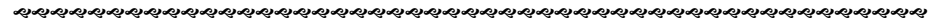
מצרים גימ' ש"פ, ישראל גימ' תקמ"א. ההבדל ביניהם ק"ס, אותיות סק, עלה. רמז שעלו ממצרים לא"י.

המשפיע. ולכך, תחילה עליו להתחבר למשפיע, לכהן, ובזה יוצר אפשרות קבלה. ורק אח"כ, ישפיע עליו הכהן טהרה מטהרתו.

ביאור הדברים. בכדי להיות מקבל, מושפע, נצרך להרגיש שפלות, חסר. וזה גופא הופך את האדם לכלי, הרגשת החסר והצורך לקבל מן המשפיע. אולם הגאה שמרגיש שאינו חסר, מונע ממנו מלהיות כלי קבלה. וזו בחינת מצורע שאמרו חז"ל שבאין על גסות הרוח. לכך אינו כלי קבלה. ומה תקנתו? "ושני תולעת" ופרש"י "מה תקנתו ויתרפא, ישפיל עצמו מגאותו כתולעת ואזוב". כלומר, עצם ההשפלה והכרת החסר, זה גופא הופך אותו לכלי קיבול, וזוהי גופא טהרתו. וכאשר יש כלי קבלה, אז נצרך להשפיע לתוכו.

אחרי

'אחרי מות שני בני אהרן.' (טז, א) וברש"י, 'משל וכו' שלא תמות כדרך שמת פלוני'. ענין שכאן דוקא הוזכר ענין החוש שמרגיש, דלחד מ"ד מתו שלא נשאו נשים, ואשה בחינת רגש, חוש. ולכך תקון למעשיהם נאמר בפרשה שע"ז אזהרה בבחינת רגש.

שויים. ולעיקר ההנהגה, למעשה, יש לנהוג כבחנינה שהם שויים בה. אולם מכיון שיש גם את הבחינה שאינם שויים בה, לכן אם נהגו כן בדיעבד יצאו ידי חובתם. א"כ שומה עלינו להבין מה הבחינה שבהם שויים השעיר לה' והשעיר לעזאזל, ומה הבחינה שבה הם חלוקים.

כתיב [בראשית כה, כז] 'ויגדלו הנערים ויהיה עשיו איש יודע ציד איש שדה, ויעקב איש תם יושב אהלים'. ופרש"י 'כל זמן שהם קטנים לא היו נכרים במעשיהם, ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני י"ג שנה, זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"א'. הרי לנו שבחינת הדמיון הראשונה שמצינו בתורה, בחינת תאומים הדומים זה לזה, היא לגבי יעקב ועשיו ובהם נתגלו ב' הבחינות הללו. בחינת הדמיון ובחינת השוני. בחינת הדמיון כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם, הרי דומים זה לזה. ובחינת השוני כיון שנעשו בני י"ג שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה לע"א.

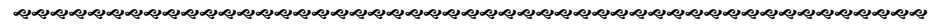
עומק הדברים: בחיצוניות הפשוטה, יש דמיון בין טוב לרע, בין הקדושה לטומאה, והיא בחינת חזיר, 'שמראה טלפיו ואומר טהור אני', אולם כל זה בחיצוניות, במבט השטחי, אבל בפנימיות, יש חילוק

ענין שהארץ מקיאה עוברי ג"ע. כי בחינת גילוי עריות היא חיבור עם נוק' שאינו כראוי. וזו בחינת האדם שהוא חיבור לארץ, נוק' דיליה. וכשמתחבר ל'נוק' שאינה דיליה, נפרדת ממנו נוק' דיליה.

הנה תחילת העולם נברא ע"י עריות, קין עם אחותו וכו'. ולכאורה אינו ראוי. הענין. תחלה היה אור, והפך לעור. ערוה שורש ערו, אותיות עור. הענין, תחלה לא יתבוששו ושמשו מיטותיהם שלא בצנעא, שלא היה ענין ערוה, ורק לאחר החטא שנהפך לעור, נהפך גם לערוה. ואולי לכך מתחלה לא היה חסרון יחוד אח ואחות וכו', שלא היה ענין עריות.

ימאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת', [טז, ה] ובגמ' [יומא סד:] אמרו, 'מה ת"ל 'שני', שיהיו שניהם שויים, מנין אע"פ שאין שניהם שויים כשרין, ת"ל 'שעיר שעיר' ריבה'. הרי לנו שלכתחילה צריך שיהיו שויים ובדיעבד סגי בלאו הכי.

יסוד מוסד הוא, בכל מקום שיש לכתחילה ובדיעבד, ענינם שבאמת יש את ב' הבחינות, גם את בחינת הלכתחילה וגם את בחינת הבדיעבד. וכן הכא, בשעירי יוה"כ, יש בהם ב' בחינות, א. בחינה אחת שבה הם שויים, ובחינה נוספת שבה אינם

הכלי לאור. (יש בחינה עמוקה יותר, והיא שבשורש השורשים הכל אלקות, ושם יש שויון ודמיון, בחינת "לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", ואכמ"ל וד"ל)

ידוע בספה"ק שהשעיר הנשלח לעזאזל, היא בחינת נתינת שוחד וחיות לסט"א, ובזה מקבלים את חלקם ומסלקים את ידם מן הקדושה. ביאור הדברים: כפי שבורר לעיל, הרע בחיצוניות הוא נראה טוב, ובפנימיות כולו שקר. ולכך מצות, כאלו, שבחיצוניותם הם מצות, ובפנימיותם הם בבחינת, "ובלבבם יכזבו לו", מצות מן הבחינה הזו, נשלחות לעזאזל. מכיון שמתחילת עשייתם, פנימיותם היתה שייכת יותר לצד הרע. אולם מצות שעשייתם החיצונית תואמת ומקבילה לפנימיותם, וכל כולה של המצוה אמת, ואינה נעשית אלא בלתי לה' לבדו, בזה, מכיון שתחילה אין לסט"א אחיזה בה, אין שייך שאח"כ ישלחו לעזאזל, וינקו ממנה החיצונים.

זהו עומק מהות הדורון ששלח יעקב לעשו. כל ממון שיעקב הרגיש שהקנין בו לא היה ממש לגמרי בלתי לה' לבדו, הוא נתנו לעשו. מכיון שמתחילת קנין ממון זה, ידו של עשו אחזה בו. אולם ממון שנקנה בקנין

מהותי בין טוב לרע, בין הקדושה לטומאה.

ישלח ביד איש עתי המדברה'. (טז, כא) עת בחינת זמן, מלכות. כנודע. ודבר לשון דבור, מלכות. והיא הנותנת חלק המדברה, כנודע בסוד שעיר המשתלח. והבן.

ענין שעיר לעזאזל. כתיב. "ויכבדהו בפיהם ובלבבם יכזבו לו". בכל דבר יש את המעשה, ואת הכונה הפנימית המתלווה אל המעשה. במעשה הפשוט נראה "ויכבדהו בפיהם", זו צורת ההתראות של המעשה. אולם בפנימיות, הכונה "ובלבבם יכזבו לו". אין נקודת אמת פנימית מאחורי המעשה החיצוני.

זהו החילוק המהותי בין יעקב שמדתו אמת, לעשו. גם עשו בחיצוניות היה נראה כעושה מצוה, "כי ציד בפיו" צד את אביו באמרי פיו (בחינת "ויכבדהו בפיהם") ושואל כיצד מעשרים את המלח כיצד מעשרין את התבן. אולם בפנימיות, נחסרה לו מדת האמת, כונת המעשה היתה רחוקה מן האמת (בחינת ובלבבם יכזבו לו"). אולם יעקב הוא בבחינת "פיו ולבו שוים", הדיבור, החיצוניות, ממצה ומגלה את עומק הלב, את עומק הפנימיות. ויש דמיון ושויון גמור בין החיצוניות לפנימיות. השתוות החומר לצורה,

ביאור הדברים: המושג 'גופי תורה' עניינו כדלהלן, לכל דבר יש את נקודת העצם שבו, ואת חלק ההתפשטות שבו. נקודת העצם שבו מוגדרת 'גוף הדבר', עצמות הדבר. חלקי ההתפשטות מוגדרים כענפים, עלים וכדו'. גוף הדבר ועצמות הדבר הוא נקרא השורש של כל חלקי ההתפשטות והוא מקור היותם ומקור חיותם של חלקי ההתפשטות.

בשעה שמשה רבינו ע"ה מלמד את בניי את חלקי התורה שהוא בבחינת גוף התורה, שורש התורה, עצמות התורה, נצרך שהמקבלים, בניי, יהיו במצב של כלי העומד לקבל את גוף התורה. ועליהם להעמיד את עצמם במהלך של גוף הכנס'י, שורש הכנס'י, עצמות הכנס'י. [התאמת הכלי לאור], ולכך המהלך של קבלת 'גופי תורה', הוא המהלך של 'הקהל'.

הקהל עניינו גילוי עצמו, שורש האחדות, שורש ההויה, שורש העצמות של הכנס'י. והרי יש כאן העמדה של המקבל בצורה של הכנה לקיבול גופי תורה.

אלו הם דברי הבעל הטורים שבדבר שבקדושה צריך עשרה, נקודת העצם של ישראל היא קדושה. ולכך צריך עשרה לגלות את הנקודה הפנימית. [שהיא הנקודה העשירית

טהור וקדוש לחלוטין, ח"ו וח"ו ליתנו לעשו.

קדושים

'איש אמו ואביו תראו'. (יט, ג) וברש"י, שירא יותר מן האב, ומכבד יותר את האם. ועומק הענין. שאבא - חכמה נותן לז"א, ע"י אמא. כנודע. ולכך כבוד שזו מדת האב. מכבד יותר האימא, כיון שהיא נותנת לו. אולם יראה יותר מאבא, כיון שזו יראת הרוממות, שמתירא מעליונים מעליו, ובזה אבא יותר מרומם.

'דבר אל כל עדת בניי ואמרת אליהם קדושים תהיו וגו', (יט, ב) וברש"י 'מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה'. וביאר בשפתי חכמים, 'אף שכל התורה שנה משה לכל ישראל, אך י"ל דשנה להם לא בהקהל, כי אם כשהיו כתות הרבה זה אחר זה. אבל פרשה זו נאמרה בהקהל כל עדת בניי יחד נשים וטף וכולם שמעו ביחד'.

צריך להתבונן ולהבין מה בכך שרוב גופי תורה תלויין בה מדוע זה מצריך שפרשה זו תאמר בהקהל?

'דבר אל בניי וגו'', וכתב בעל הטורים 'וסמך ליה קדושים, שדבר שבקדושה צריך עשרה דהיינו עדה'.

קדושה שורה, מצוה להאריך
בסעודה. והבן. ועוד דקדש הוא
בחכמה כנודע. ובשבת שמתגלים
מוחין דאבא, שייך שפיר לאכול
בבחינת קודש.

ואם העלם יעלימו עם הארץ
וכו". (כ, ד) שאם בני" לא ימיתו, היא
בחינת העלם מציאותו ית'. דאינו
נגלה. ולכך ונתתי פני. כלומר, לשון
פנים, דעי"ז יתגלה כבודי.

איש אמו ואביו תיראו'. (יט, ג)
הקדים אם במורא, שהיא בחינת
מורא, נוק'. כנודע.

אב ואם גימ' אדם, רמז שעל ידם
נעשה אדם.

גרל. אותיות אחרי, שמד. רמז
להמן שעשה גורלות, להשמיד.

לא תנחשו'. (יט, כו) אותיות
לפני נח"ש הם רמ"ז. בחינת יעקב,
שפרד"ס מקביל לאו"א זו"ן. ז"א
בחי' יעקב, כמ"ש הגר"א ורמח"ל.
וע"ז נאמר 'כי לא נחש ביעקב'
דייקא.

ופעם ראשונה כתוב ניחוש
בתורה בלבן, נחשתי ויברכני ה' וכו'.
כנגד יעקב. ויעקב נקרא איש תם,
ושם התנהג ברמאות עם לבן.

אל תחלל את בתך וכו'. (יט,
כט) בת בחינת מלכות, ולא תזנה
הארץ וכו', ארץ בחינת מלכות.

לעולם]. וכל זה נאמר בפרשה שהיא
הפרשה שמגלה את נקודת העצם של
התורה, ונקודת העצם של הכנס"י.

בצדק תשפוט עמיתך'. (יט, טו)
וברש"י, 'הוי דן את חבירך לכף
זכות'. יש לרמז, נודע דצדק מדת
מלכות, שהיא התחתונה. ורמז שיש
לדונו לכף זכות, כיון שנמצא
בקטנות. ועי"כ בא לו מעשה זה.

אל תחלל את בתך'. (יט, כט)
הענין. שמלכות נקראת בת, ואי פוגם
בבת, גם הארץ שבחינתה מלכות
תזנה.

לא תעשו עול'. (יט, לה) אותיות
קודמות סכה, רמז לסוכות, שכנגד
יעקב שמדתו אמת. ובתרגום 'לא
תשקר'. האיסור לשקר. ועומק
הדברים. דאמרו דיין הדן דין אמת
לאמיתו. וכפל הלשון. באמת נמדד
כל אחד לפי דרגתו, דמה דבעולם
אחד אמת, בעולם למעלה ממנו שקר.
ואין לדיין אלא מה שענינו רואות.
ולפ"ז באמת זו צריך לפסוק. אולם
טוב וראוי שיזכה לאמת האמיתית,
ולא שרק יהיה בענינו לאמת.

קדושים תהיו'. (יט, ב) פרושים.
ובשבת מצות ענג. והענין. שהאדם
לא נברא אלא להתענג על ה', וכיון
שחטא נתערב טו"ר, ולכך צריך
לפרוש מן המאכל. אולם בשבת
שחוזרים העולמות לאצילותם, ורוח

'לא תקלל חרש'. (יט, יד) הענין שנאמר דוקא חרש. כי קי"ל 'חרשו נותן לו דמי כולו'. דאינו שוה כלום. וזה הקלקול הגדול ביותר לו. ולכך בו שייך דוקא קללה, בחינת קלקול, והבן.

חרש אותיות שחר, שחור בחינת דין. חשוך. והבן. חרש בא"ת ב"ש סגב, גימ' ס"ה, שם אדנות במלכות. שם בחינת חשיכה.

'מפני שיבה תקום'. (יט, לב) ענין דוקא קימה, ולא הוראת כבוד באופן אחר. כי בחינת קימה, כשיושב יותר קרוב לקרקע, וכשעומד מגביה עצמו לעליונים. שיבה לשון ששב לשורשו. ולכך גם הכיבוד כלפיו, ע"י פעולת קימה שהיא התקרבות לשורש העליון.

'דבר אל כל עדת בני קדושים תהיו'. (יט, ב) וברש"י, 'מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל'. הענין. קדוש הוא בחי' יעקב, שהיא בחינת קו אמצעי. בחינת יחוד הצדדים. וזו בחינת הקהל. קדש בא"ת ב"ש דבק, בחינת חיבור ויחוד.

'איש אמו ואביו וכו' ואת שבתותי וכו'. (יט, ג) ענין הסמיכות. האדם בחינת מקבל מאביו ואמו. וכן משבת שהיא שורש השפעה לכל האדם, בחינת מקבל ממנה. והשבת

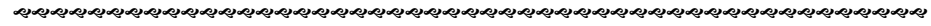
(יט, ג) **מצות כבוד אב ואם**. נאמר דין כבוד ומורא. הענין. אב ואם נותנים חלק חיצוני שבאדם, גופו. והקב"ה נותן נשמתו. ולכך באב ואם המצות הם בחינת חיצוניות, כבוד ומורא. משא"כ בהקב"ה, העיקר הפנימיות, לעשות נחת רוח לפניו.

'קדושים תהיו'. (יט, ב) וברש"י, 'הווי פרושים'. בחינת שמירה, מלכות, נוק'. ולכך אח"כ נאמר 'איש אמו ואביו תראו', בחינת יראה, נוק'. וכן את שבתותי תשמורו, שמירה בחינת נוק', ומקדשי תראו נוק'. והבן.

ענין שפרשה זו נאמרה בהקהל. כי קדושין בחינת חיבור. שע"ז שמופרשת מכל העולם, מחוברת לו. נמצא בחינת קדושה, חיבור. ולכך נאמרה בהקהל, שמחברת את כולם.

'לא תשנא את אחיך בלבבך'. (יט, יז) ענין האיסור דוקא בלב. כי נכתב האיסור בלשון אחיך. כלומר שמחובר אליך. ועיקר חיבור בני ע"י השכינה שהיא בחינת לבם של ישראל. ובמקום היחוד נאסר הפירוד.

'לא תשא פני דל'. (יט, טו) הס"ד שהיה לישא פני דל, שע"י משפט נוציא מן העשיר לעני. דמשפט בחינת קו אמצעי, יחוד חסד ודין. ולכך ס"ד שע"י משפט יתן עשיר לעני. בחינת יחוד נותן ומקבל.

'אל תפנו אל האבת ואל הידעונים'. (יט, לא) הענין. כל גילוי הוא מבחינת מוחין חב"ד. אובות בחינת חכמה. ידעוני לשון דעת, כנגד דעת דקדושה.

"ואהבת לרעך כמוך אני ה'". (יט, יח) ועל פסוק זה אמר ר' עקיבא שהוא כלל גדול בתורה. הענין. יש עש"ן. עולם שנה נפש. והנפש פנימית לכולם, וממנה הכל משתלשל. והנה אם רואים אנו בעולם שיש כוסות רבים, שולחנות רבים וכו', כלומר יש נבראים נפרדים, בהכרה ששורש הדבר משתלשל מן הנפש. ואף בנפש עצמה יש חילוק ונפרדות, ואין יחיד, אלא רבים. והנה ריע אותיות רע. לשון רעוע. כלומר, כל המציאות של ריע, הוא מציאות של רעוע, נפרד. שיש פירוד מן האחדות. ואין מציאות אחידה, אלא רבים.

והנה כאשר תהיה אחדות גמורה בין הנפשות, והרע יהפך לריע. ותהיה בחינה של כמוך ממש. אהבה בגימ' אחד, כידוע. ותהיה אחדות כמוך ממש. דבר זה ישתלשל מן הנפש לעולם. ואזי תהיה אחדות גמורה אף בין הנבראים הגשמיים, גופים. כלומר, כל זמן שבשורש בנפש יש עדיין פירוד, בהכרח שיהיה פירוד בעולם בנבראים הגשמיים. אולם

היא בחינת אם לכל ששת ימי המעשה.

'לא תשנא את אחיך בלבבך'. (יט, יז) הענין דוקא בלב. לב בחינת בינה, שם מתחיל בחינת דין, בחינת פירוד, שנאה.

'לא תכלה פאת שדך וכו' לעני וכו'". (יט, ט) פאה סוד קצה, בחינת מלכות, עני. ולכך ניתן לעני. ולכך לקט דייקא שנים ולא שלש. הענין. שלש בחינת חיבור, משא"כ שנים. ועני בחינת מקבל, בחינת פירוד.

'קדושים תהיו, יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם' (יט, ב). ביאור יכול כמוני, שקדושת הקב"ה קדושה עצמית, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם. כלומר מקבילה למעלה הקדושה לקדושתכם. ומשם אתם מקבלים הקדושה, ואינה אלא רק השאלה, ולא עצמי.

יכי יגור אתכם גר בארצכם'. (יט, לג) גר בחינת ארץ, מלכות דוד. גר הוא גם בחי' מלכות. 'כאזרח מכם יהיה', אזרח גימ' יראה, בחינת מלכות, יראה תתאה.

אזרח אותיות א חזר. הענין. אברהם נקרא איתן האזרחי, מלשון שחזר לא', לשורש, לאלופו של עולם. וכן היא בחינת גר.

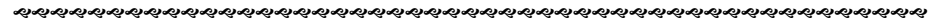
מעשה נבין מש"א חז"ל, שישראל, ככל שהקב"ה משפיע עליהם גדולה, הם משפילים עצמם. ואומות העולם להיפך. טעם לדבר. שורש כל השגת בני"ה הוא ע"י ההתדבקות בקונם. אין כאן מהלך של קבלה כלל. ולכך אין בישראל באמת כל מעלה עצמית, אלא כל השגתם ע"י התדבקות בקונם. וע"י שמדבקים ומתכללים בקונם, נכללים בו, ומידות קונם מתגלות בהם. נמצא שאין כאן מהלך של עצמות ויש' כלל. משא"כ אוה"ע שהמהלך הוא קבלה, וכל מעלותיהם אינם ע"י הדבקות בו ית"ש, אלא הם מקבלים את ההשגות ונפרדים מקונם. הרי נראה הדבר כמעלה עצמית בהם, ולכך הופכים ליש'.

האדם שדבק בבוראו כראוי, הוא חש ומרגיש את עצמו כמעין מראה המשתקף בתוכה מעלותיו של הבורא ית"ש, הוא חש ומרגיש שכל מעלה שיש לו, לא רק שהיא איננה מכוחו אלא מכח הבורא, אלא הוא חש ומרגיש שהמעלה עצמה ממש היא מעלתו של הבורא המתראית ומתגלית דרכו. והרי הוא ככוס שיש בתוכה מים, שהמים אינם של הכוס כלל, והכוס אינה אלא כלי להחזקת המים.

כאשר תהיה אחדות גמורה בנפשות, אזי יהיה תהליך הדרגתי של השתלשלות האחדות מן הנפש. ולעולם. עד שהכל יהיה אחד גמור. ואזי יתגלה שאין עוד מלבדו, אין עוד ממש. והבן.

"קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם". (יט, ב) וצ"ב תיבת אלקיכם, הרי לכאורה הטעם להיות קדוש, הוא מפני שזוהי הנהגה נכונה ואמיתית. וראיה כי קדוש אני ה'. וכיון שהקב"ה נכון ואמיתי, בהכרח שאם הוא קדוש שהנהגה זו טובה ואמיתית, ומה לי אם הוא אלקיכם או לאו?

ביאור הדברים: הקדושה שהאדם מקדש עצמו אינה עצמית, אלא עצם קדושת האדם היא קדושה הנשפעת ומתקבלת מקדושת הבורא. וכל שהאדם דבק בבוראו ונכלל בו, כן מדבק עצמו בקדושת הבורא. כלומר אין כאן קבלת קדושה בתורת מקבל, אלא ע"י התדבקות האדם בקונו, דבק אף בקדושת בוראו. ולכך נצרך כי קדוש אני ה' אלקיכם, כי מי שהקב"ה אינו אצלו בבחינת אלקיכם, אינו יכול להדבק בו ית"ש (כעכו"ם). ולכך אין שייך קדושה אלא בישראל שדבקים בבוראם, כי אין מושג של קדושה עצמית.

אדם שאין לו קרובים לקוברו, 'מת מצוה', הרי מצד גופו אין לו קרובים, אין גילוי לקרובים לו. הרי אדם זה נתפשט מן הגוף [בענין הקירבה] ונתגלתה נשמתו.

ביאור הדברים: בכל דבר יש גוף ונשמה, והגוף לבוש להנשמה ומעלים אותה. כאשר יש התפשטות של הגוף, יש גילוי לנשמה, ולכן אדם שאין לו קרובים מצד הגוף, הרי נתפשט מדת הגוף בענין הקירבה ומתגלה מדת הנשמה. על בחי' זאת אמרו חז"ל 'מת מצוה הכל קרוביו'. כלומר, קרוביו מצד נשמתו, כי בשורש הנשמה כל ישראל חד ניהו, ובאמת הם קרוביו ממש. ולכן נקרא 'מת מצוה', כי מהותו מצוה.

ביאור הדברים: מצוה לשון צותא, לשון חיבור. מהותו של הגוף פרוד, ומהותה של הנשמה אחדות, צותא. מת מצוה עניינו שנתפשט מן הגוף ונגלית נשמתו. ולכך מהותו נשמה, אחדות, צותא, מצוה.

'והוא אשה בבחוליה יקח'. (כא, יג) טעם לדבר דנאסר כה"ג באלמנה יותר מכהן הדיוט. נ"ל, דהנה שם אלמנה אמרו בגמ' כתובות י', דנקראת ע"ש מנה דתקנו לה רבנן. ומקשי וכי כתב קרא על מה דמתקנו רבנן, ומשני אין, עי"ש. והענין, שדוקא הכא נתחדש ענין דין

זהו סוד הענוה שביארו הרמב"ן באיגרתו הידועה, שכל מעלה שנראית וניכרת באדם, היא עצם עצמות מעלתו של הבורא.

אמור

'ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו'. (כא, א) ופרש"י 'לא יטמא בעמיו בעוד שהמת בתוך עמיו, יצא מת מצוה'.

יש להתבונן בהגדרת 'מת מצוה' דלכאורה משמע כפשוטו, שהמת עצמו עצמות וחפצא של מצוה, מת שהוא עצמו מצוה. ובפשטות אינו כן אלא שיש מצוה שאפשר לקיימה במת. זאת ועוד, חז"ל הגדירו את דינו של מת מצוה 'מת מצוה הכל קרוביו'. ולכאורה בפשטות נראה שזה אינו מדוקדק, דהו"ל שכולם מותרים וחייבים להטמא לו, אולם באמת אינם קרוביו. ובפשטות כונתם שדינם כקרובים, ויתבאר.

האדם מורכב מנשמה וגוף. יש קרובים מצד הנשמה, ויש קרובים מצד הגוף. כשהתורה מתרת לכהנים להטמא לז' קרובים אלו, הם הקרובים מצד הגוף, אב, אם, אח, אחות, וכו'. קרבה גשמית של הולדת גופים.

שנתווכח על הכהונה, בא עם ר"נ אנשים, בחי' נר. וכן יש בשמו של אהרן אותיות נר.

ענין שהכהנים דוקא הוזהרו ביותר על הטומאה. שענין הטומאה פירוד. ותכלית הכהנים היא חיבור. ורמז, כהן גימ' ד"ע שהוא לשון חיבור. ולכך אין להם שייכות לפירוד.

לא יקרחו קרחה בראשם'. (כא, ה) ענין שנאמר בכהן ראש. דכהן בחינת ראשית, וקדשתו ראשון.

אשה זונה וחללה'. (כא, ז) חלל גימ' סח. זונה שורש זן. אותיות אחרי, סח. ושניהם בחינת דבור, בחינת מלכות. חלל לשון חולין, חס לשון אסור. בחינת סגור, מלכות. והבן.

פרשת טומאת מת. פעם ראשונה בתורה מובא ענין המיתה, בהבל. אותיות אחרי הבל, וג"ם. גימ' טמא. ובמעשה דהבל נשתלשל המחלוקת ע"י קרבנות. בהיפך ענין הכהונה שבאים קרבנות לעשות שלום בין בני" לאביהם שבשמים.

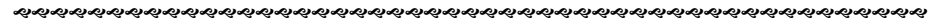
והוא אשה בבתוליה יקח'. (כא, יג) הענין. כהן חסד. אלמנה וגרושה כבר פתחה פתוח, ויש לחיצונים אחיזה בה, שהם דין. משא"כ בתולה. ועוד שנעשה בהם דין. אלמנה בעלה מת. וגרושה פירוד. והוא כהן, חסד.

שמתקנים רבנן. דנודע דאלמנה דנשאת לבעל אחר, מ"מ עת יקיצו שוכני עפר, תחזור לבעלה הראשון. וא"כ נמצא שמשואי אלמנה זו היא זמנית. מפני שלעתיד תחזור לשורשה. והנה התורה מחולקת לב' חלקים. א'. הכתוב דהביא בקרא. ב'. דברי חכמים ותקנתם. וע"ז נאמר דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועים. וכולם ניתנו מרועה אחד. כלומר, דאע"פ דהיום נראה לפנינו שדברי חכמים הם דברים חדשים ונפרדים מן התורה. מ"מ לעתיד יתגלה החיבור לשורשו, דהכל כמסמרות נטועים לתורה.

ולפ"ז יובן היטב, דדוקא באלמנה נתחדש ענין תקנת חכמים. שלעת עתה הם כנפרדים, מ"מ לעתיד יחברו לשורשם. כן אלמנה שחבורה השורשי יתגלה ויוחזר לעתיד.

והנה כה"ג דלובש ח' בגדים, דאין שייכות לעוה"ז, אלא ללעת"ל. לכך נאסר בו אלמנה, שכל מהות זו, דבר זמני, עד עת תוחזר לשורשה.

כה"ג נקרא נזר כשם הנזיר. והענין. דאותיות נזר הם נר ז. וענין נר, ככתוב נר ה' נשמת אדם. דהנשמה נקראת נר. והיא החלק הרוחני שבאדם. וענין כה"ג ונזיר שמקדשים את גופם הגשמי, שהיא בחינת ז'. דהנר מקדש הז'. והוא ענין שקרח

'והוא אשה בכתוליה יקח'. (כא, יג) בתולה גימ' תחלה, ראשית. וכ"ג שהיא בחינת חכמה, שהיא בחינת ראשית, ראוי שישא אשה שהיא בבחינת ראשית.

בהר

'וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר'. (כה, א) וברש"י 'מה ענין שמיטה אל הר סיני, והלא כל המצוות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנוי בת"כ'.

יש להתבונן ולהבין ב' דברים. א. מה לי היכן נאמר, אם בסיני או במקום אחר. ב. מדוע הגילוי שכל הפרטים נאמרו בסיני, נתגלה דוקא ע"י מצות שמיטה.

יש כלל ויש פרטים. בכלל מתגלה בחינת האחדות שהוא כולל את כולם וכולם מאוחדים, אולם בפרטים נראה הדבר כפירוד. ועבודת האדם לגלות גם בתוך הפרטים את הכלל, את בחינת האחדות שבהם.

לגבי מצות שמיטה כתיב 'שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך ואספת את תבואתה'. ובשנת השמיטה כתיב 'את ספיח קצירך לא תקצור ואת ענבי נזירך לא תבצור

וכן כל ענין טומאה שנאסר, שהוא הפוך חסד. וכהן הדיוט נאסר רק בגרושה ולא באלמנה, דאלמנה אינו פירוד גמור, דעדיין יש זיקה לבעל, משא"כ גרושה.

'ואיש כי יאכל קדש בשגגה'. (כב, יד) ענין שגגה. שגג גימ' שו. שורש של שוה. הענין. כל שגגה היא רק בחינת מעשה, בלא מחשבה. כי במחשבה היתה טעות. וזו בחינת נוק', מעשה. וכן שגג בא"ת ב"ש ברר, גימ' בת, בחינת מלכות שנקראת בת. ולכך משלם חומש, סוד נוק' אות ה'. ועוד ביותר עומק, כל מעשה שגגה נעשה מפני שרצון האדם בזה רק חיצוני, וחסר בפנימיות. והבן.

'לנפש לא יטמא בעמיו'. (כא, א) וברש"י, 'יצא מת מצוה'. ואמרו חז"ל, 'מת מצוה הכל קרוביו'. הענין. מצוה לשון צותא, וכל אדם שיש לו קרובים, הם צותא לו. אולם מי שאין לו קרובים, המצוה עושה את כולם לצותא לו. ולכך אמרו דיקא הכל קרוביו, ולא אמרו כולם מחויבים להתעסק עמו.

'ויקב בן האשה וכו' ונקב שם ה' וכו'. (כד, יא) נקב לשון נקבה. ולכך היה בת דברי, בחינת דיבור. בחינת מלכות. למטה דן, בחינת דין. וכל מעשהו היה בדיבור קללה.

המצות נאמרו מסיני. אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהם מסיני, כך שנויה בת"כ. וטעם הדבר שדוקא מצות שמיטה יצאה לגלות שכל הכללות והפרטות נאמרו מסיני. נראה ששמיטה רומזת למדת מלכותו ית', [נרמז לזה, שמט, אותיות קודמות, רחל. שהיא מדת מלכות]. והנה מדת מלכות שהיא שורש לתחתונים, כוללת כל הפרטים. והיא מוציאה אותם. ולכך דוקא בה נרמז הענין שגם הפרטים נאמרו בסיני, והבן.

ענין שמיטה ויובל. דשמיטה בגימ' שס"ה שהם מנין ימי החמה. והוא ענין ההבדל בין שמיטה ליובל. דשמיטה עניינה ע"י העולם הגשמי שהוא ז', וכל מהלכו ע"י סדר הגשמיות של החמה. אולם יובל עניינו מעל לטבע, ואין לו שייכות למערכת עוה"ז. והנה נודע דמ"ט יום שבין פסח לשבועות שהם כנגד שנת היובל, אין הם תלויים כלל בקביעותא דירחא שהיא מערכת זמני עוה"ז, אלא נמנין למספר ימים. וזה מפני שאינן תלויים כלל בסדר הגשמי.

שנה שביעית היבול הפקר. הפקר גימ' שפה, בחינת סוף, מלכות. שנה שביעית. והענין, בחינת הפקר בחינת בחירה, בחינת מלכות, טו"ר בחינת

וגו'. המלאכות המותרות בשש השנים, שנים רבות, והם פרטים, ובשביעית מתגלה נקודת האחדות שבהם ע"י ה'לא', ע"י השביתה, ההעדר של הפעולה, מתגלה נקודת האחדות שבהם.

בנקודת השביתה והעמדת המצב על קיומו כמות שהוא, מתגלה נקודת האחדות. בעשיה, כל פעולה נראית כשונה. אולם בשביתה, כולם שוים. [בפשטות נראית שביתה כהעדר, אולם בעומק, שביתה היא גילוי השלימות שאין צורך בפעולה ואכמה"ל] הרי לנו שבתוך הפרטים מתגלה הכלל, מתגלה כח האחדות. וזה מתגלה דווקא במצות השמיטה [הן אמת שאף בשבת מתגלה כן ואכמה"ל].

'משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים.' משה קבל מיחיד ומסר ליחיד [ליהושע], יהושע קבל מיחיד ומסר לרבים, זקנים. בסיני נתגלה כח מיוחד. סיני נתן למשה כח לגלות שגם המקבל שלו הוא יחיד. כלומר, הנותן [סיני], נתן למקבל [משה] גם כח להעמיד מקבל באחדות. זהו סוד סיני שמגלה את האחדות בפרטים.

'ידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר.' (כה, א) וברש"י, 'מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל

תעבירו שופר בכל ארצכם. שופר
בחינת בינה, תעבירו שמשפיע בכל
בחינת יסוד, כל. ואח"כ בארצם,
בחינת מלכות.

‘ושבתם איש אל אחוזתו ואיש
אל משפחתו תשובו. (כה, י) נודע
שבכל דבר יש בחינת עש"ן. וכאן
עולם בחינת ושבתם איש אל אחוזתו,
קרקע חוזרת לבעליה. שנה בחינת
יובל קדושת הזמן. נפש, ואיש אל
משפחתו תשובו.

‘ונתתי את ברכתי לשלש השנים.
(כה, כא) מעין בחינת שבת, שנאמר
בה 'ויברך- ברכו במן כפול'.
שהספיק לששי ושבת, וגם למוצש"ק
עד שירד מן נוסף.

ענין ברכה לשלש שנים. הנה
בשבת יש ג' סעודות, שלש אותיות
של, להפשיט, לגלות בחינת מלכות,
המאחדת ג' בחינות, חסד דין
ורחמים.

יום שלישי נאמר בו ב' פעמים כי
טוב, ב"פ טוב גימ' דל בחינת מלכות.
ואולי זה ענין 'במצוה עד שלישי
בנכסיו'. דמצוה בחינת צותא, מלכות.
עד שלישי. וכן ג' תפילות, תפלה
במלכות. וכן חיוב נתינת שלישי
השקל בשנה לצדקה, צדקה בחינת
מלכות, כנודע.

בחירה. וכאן ההפקר דוקא לעניים
בחינת מלכות, עניה דלית לה מגרמה
כלום. וז"ס עבדא בהפקירא ניחא
ליה, עבד בחינת מלכות, שייך
להפקר.

‘והיתה שבת הארץ וכו' לך
ולעבדך וכו'. (כה, ו) מנה ז'
שאוכלים כנגד שמיטה שהיא מלכות,
המדה השביעית. וכנגד ז"ת
שבמלכות.

(כה, א) **‘מה** ענין שמיטה וכו'
ופרטותיה'. הענין. סיני שמשם ירדה
שנאה לעולם. בחינת פירוד. כי סיני
בחי' בינה כנודע. שמשם דינין
מתערין, ומתחיל בחינת פירוד. ולכך
גם משם באה הפרטות, בחינת פירוד,
נוק', בינה.

(כה, כג) **‘צמתת'**. שורש צמת.
אותיות לפני, שפל. וביאורו דבחינת
תמצית זו השפלה. דאדם בחינתו
'ילכו מחיל אל חיל'.

‘ושבתם איש אל אחוזתו וכו'
וישבתם על הארץ לבטח'. (כה, י)
אחוזתו, שורש אחז. אותיות אחרי,
בטח. הענין. שאדם שאוחז בדבר,
בוטח בו. כנראה בחוש. אחז לשון
אח, חבר.

‘ושבתה הארץ שבת לה'. (כה,
ב) שבתה בחינת מלכות, הארץ לה'.
שעולה מלכות לז"א. כמ"ש האריז"ל.
וז"א בחינת הוי"ה.

מה תקנת האדם להשיג את התוה"ק? עמל התורה! העמל מזכך את הגוף, וכאשר יזוכך הגוף, ישיג את נשמתו ואת התוה"ק. עמל, אותיות עלם, שורש של נעלם העלם וכו'. כלומר, תכלית העמל, לסלק את העלם הגוף שמעלים את השגת הנשמה והתוה"ק.

ולכך, העמל של התוה"ק נקרא בשם 'חק', חק, עניינו דבר נעלם, אין בו השגה, וזה מחמת ההעלם ולכך הוא בלתי מושג. ואת בחינת החק מתקנים ע"י העמל, שעמל מסלק ההעלם והחק ומביאם לידי גילוי.

אז תרצה הארץ את שבתתיה' ענין עבד שיוצא בשש ויובל. דהנה אמרו בגמ' ב"ב: בזמן שעושין רצון אביהם נקראים בנים, ובזמן שאין עושין נקראים עבדים. ולכאורה אין עושין רצונו גם עבדים לא הוו. רק הענין. דאמר קרא 'אז תרצה הארץ את שבתתיה'. והענין נודע דתכלית העולם תבוא מ"מ. אם ע"י שיקיים המצות, מוטב. ואם לא ע"י האנשים, אבל התכלית של השביתה מכל מקום תבוא. וענין זה מתגלה דוקא ביובל ושמיטה. שהם סוף זמן כל שהוא. דאז נבדק אם נתקיים תכלית הזמן. והוא בסוף קיום העולם. נצרך שיקיים תכליתו. כן בכל חלק שהוא

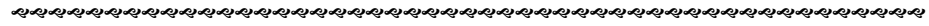
בחקתי

'אם בחוקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם', (כו, ג) וברש"י 'אם בחוקתי תלכו, יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו וגו' הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים 'אם בחקתי תלכו' שתהיו עמלים בתורה'.

וכן כתב הבעה"ט 'אם בחקתי תלכו' בגימ' עמלים בדברי תורה.

כתבו בספה"ק שקודם חטא אדה"ר, היה משיג את התוה"ק ללא עמל, ורק לאחר חטאו נתחדש שבכדי להשיג את התוה"ק, נצרך עמל.

ביאור הדברים: 'קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא', וכאשר האדם במדרגת ישראל שבו, כלומר מדרגתו שחי כל הזמן במהלך של נשמה, שעליה אמרו שהיא חד עם התורה, אזי משיג את התורה בלא עמל. שכשם שמכיר את עצמו, כן מכיר ומשיג את התורה כי הם חד. וזו היתה מדרגת אדה"ר קודם החטא. אולם אם האדם חי במהלך של גוף, יש מחיצה של גוף המונעת ממנו לחיות עם נשמתו, וכשם שנשמתו נעלמת ממנו, כן התוה"ק נעלמת ממנו, וזו מדרגת אדה"ר לאחר החטא.

זמן בפע"צ, יש בחינת שלמות. שיקוים הנצרך לזמן.

ולכך נקראו עבדים גם אם אינם עושים רצונו. דהחלוק בין עבד לבן, בשניהם עושים רצון המצוה, רק בן עושה מאהבה, ועבד בכפיה. ולכך גם אם ישראל אין עושים רצונו, התכלית מ"מ תתמלא, אלא ע"י כפיה. ולכך הם בחינת עבדים. ודבר זה מתגלה דוקא בעבד, דגם היא בחינת זמן, שנצרך שלמותו כנ"ל.

ונתתי גשמיהם בעתם'. (כו, ד) הענין שע"י עסק התורה זוכים לגשמים. והגשמים בתחלה עננים שחורים, ואח"כ יורד גשם שהוא סימן חיים. כן התורה שאין נקנית אלא מתוך דחק, ואח"כ אם אתה עושה כן, אשריך. והיא לו לסם חיים.

ורש"י פי' בעתם, כלילי שבת. והענין. שגשם שייך ותלוי בזמן, רק בחורף, והוא טבעי. אולם בתוך הטבע עצמו מתגלה הקב"ה, שיורד בשבת. זה זמן נח. וע"י התורה, הענין שהתורה אין לה זמן, דחייב לעסוק יום ולילה. ועי"ז עולים מעל הטבע. ולכך זוכים ששולטים על הטבע, דהעליון שולט על התחתון.

ועץ השדה יתן פריו'. (כו, ד) וברש"י, 'אפילו אילני סרק'. והענין. שגם אילן סרק יש לו כח לתת פירות, רק אין שער להוציאם, שיש בו

העלם. ורמוז אותיות אחרי סרק, שער. רמז שחסר לו השער. ולכך ע"י עסק התורה שחשוב שער, כמש"א שבת ל"א. נפתחים כל השערים, וגם הוא יתן פריו.

וזכרתי את אברהם וכו'. (כו, מב) ענין שבאברהם ויעקב נאמר זכירה, וביצחק לא. עין מדרש. ועו"ל, זכירה בחינת דוכרא, בחינת יעקב ואברהם. אבל יצחק בחינתו נוק'. והבן.

אם בחוקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה'. (כו, ג) הענין שנאמר בלשון חק. דבר שנעלם טעמו. עמל אותיות עלם, נעלם. וע"י העמל מתגלה הנסתר. עמל גימ' קם. שיש התגלות ותקומה להסתר. וכל ענין הליכה שייך רק בעמידה. וע"ז נאמר ילכו מחיל אל חיל להתגלות גדולה יותר.

וז"ש אם בחוקתי, שנעלם תלכו ותגלו. וזה ע"י עמל התורה. ולכך זכו לברכה עי"ז, שנפתח הסתום. מדה כנגד מדה. ולכך ועץ השדה יתן פריו, הן אילני סרק. דעתידין לעשות פירות. הענין כנ"ל, אילן סרק יש בו בכח ולא בפועל, וע"י עמל התורה מסלק ההעלם ונעשה גילוי בפועל.

וצאת מצותי תשמרו'. (כו, ג) מצות, צותא, נוק'. לכך נאמר בה לשון שמירה.

שיש בו טעם, הטעם הוא כבר שכר מעין עוה"ב. ועוד ברש"י הו"ו עמלים בתורה, ע"מ לשמור ולקיים וכו'. דיש תורה שאינה בחינת מעשה, ויש תורה למעשה. וזה שייך לעולם המעשה. ולכך גם יש שכר בעולם המעשה. ומיד התחיל ונתתי גשמיכם בעתם. ענין גשמי. גשם, וז"ש בעתם, סוד נוק'.

'אם בחקתי תלכו'. (כו, ג) תורה בחינת אור ישר. ואת מצותי תשמרו וכו' בחינת אור חוזר. ונתתי גשמיכם בעתם מלעילא לתתא, אור ישר. ונתנה הארץ יכולה, אור חוזר. והוא ע"י שמירת התורה והמצוות דייקא.

'לא ימירנו'. (כו, לג) עמלק גימ' מר, שורש של תמורה. הענין. עמלק רוצה להמיר הקדושה לעשותה חול. ולקחת הקדושה עליו לעשות בה כרצונו. אולם הדין ששניהם נהיה קודש. וז"ש לא יבקר בין טוב לרע. שגם בחינת רע חלה עליה קדושה.

'אם בחוקתי תלכו'. (כו, ג) חק בחינת מלכות, העלם. ולכך מזכיר כאן ברכות גשמיות, בחינת העלם. ולכך נאמר ביהודה ומחקה מבין רגליו. יהודה בחינת מלכות. וז"ש מבין רגליו, סוף דרגין. עד כי יבא שילה, בחינת סוף העולם. מצינו בתורה ענין חוק במצרים לגבי כהני מצרים. מצרים סוד מלכות, מיצר

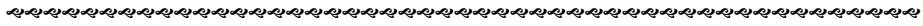
'ונתתי גשמיכם בעתם'. (כו, ד) וברש"י, בלילי שבת. הענין. עת במלכות, שב"ק, והבן. וזה נאמר בגבורות גשמים, בחינת דין.

'ונתנה הארץ יכולה'. (כו, ד) ארץ, מלכות כנודע. והענין כתר רצון, שורש רצ. ומלכות מגלה ראשית הרצון, ולכך ועץ השדה יתן פריו, פרי גימ' רצ. שהוא התגלות פנימיות האילן.

ערך. אותיות אחרי, שפ"ל. רמו לאמרם מאן דאיהו זעיר איהו רב. וכן ערך בהיפוך אתוון כרע. כנ"ל, והבן. ערך גימ' רצ, שורש של רצון כתר עליון. דבר החשוב, בחינת ערך חשוב.

במדרש 'חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, אמר דוד רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לביהכנ"ס'. הענין שדוקא דוד אמר כן. כי הוא בסוד מלכות. סוד החזרת רע לטוב. ולכך גם בשעה שיצא ללכת לחולין, הלך לקדושה.

'אם בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה'. (כו, ג) הענין. שדוקא ע"י זוכים לברכה גשמית. גשם בחינת העלם. ולכך ע"י שמקיים חק שהיא בחינת העלם, זוכה לשכר בעוה"ז הגשמי. שהוא העלם. אבל בדבר

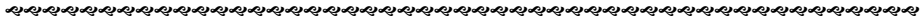

ואכלתם לשבע. (כו, ה) ופרש"י
 אף בתוך המעיים תהא בו ברכה.
 הענין. כתיב כי לא על הלחם לבדו
 יחיה האדם כי על כל פי מוצא ה'
 וכו'. שהחיות האלקית שבאוכל מחיה
 את האדם. ולכך כאשר מקיימים
 המצות כראוי, הקדושה שופעת בכל
 דבר, ולכך סגי במעט אוכל, שהמעט
 יש בו קדושה רבה.

'ורדף אתם קול עלה נדף ואין
 רדף. (כו, לו) הענין. שיחיו בדמיון.
 והוא קללה גדולה לאדם שאינו חי
 במציאות האמת. אלא בדמיונות.
 ועיקר הקללה אינו מה שיברחו, אלא
 עצם ירידת מדריגתם לעולם של
 דמיון.

כנודע. ובתרגום אם בחקתי. אם
 דקימי לשון קיום מקום לשון מקים.
 כנודע. מקום מלכות. קיום מלכות.
 ופעם א' שמצינו בתורה חק, נאמר
 ליצחק אל תרד מצרימה וכו' וישמר
 משמרתי מצותי חקותי וגו, וע"י
 שקיים חק בחינת מצרים נתעלה מזה,
 ואין לרדת שם.

מה ענין שמיטה להר סיני וכו'.
 בהר סיני היה בבחינת חרות על
 הלוחות, חירות ממלאך המות, הוא
 השטן. שמיטה גימ' השטן. והיא
 כבחינת סיני חירות ממנו. ולכך יש בו
 דין הפקעת חוב, בחי' השטן חוב.
 אלא שבחינת סיני בינה. הוא רוחני,
 חוב רוחני, שטן. ובבחינת מלכות
 שמיטה, החוב כסף גשמי.

במדבר

הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון, כמ"ש בשאר הימים שני שלישי רביעי וכו'. למה כתב 'אחד', לפי שהיה הקב"ה יחיד בעולמו שלא נבראו המלאכים עד יום ב', כך מפורש בב"ר'.

כאן נתגלה לנו סוד התיקון של המנין, המנין מצד עצמו הוא בבחינת [שמות ל' יב'] ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, וברש"י 'שהמנין שולט בו עין הרע'. התיקון ל'עין הרע' רע מלשון רעוע, הוא האחדות 'ה' אחד'. כאשר מתגלה ה' אחד, אין רעוע ואין רע כלל. ולכך בפעם א' שהוזכר ענין מנין, נתגלה תיקון זה. מעתה יובן היטב מדוע כתיב 'כפר נפשו לה'', בכל תיקון המנין הוא כאשר מתגלה ה'לה' במנין. וכאשר יש גילוי אלקות בכל אחד שנספר, הרי מתגלה האחד שהוא מקור הברכה, ואין מקום לנגף כלל, אלא לברכה עד בלי די.

ענין שבני רחל היו במערב
בחניית המשכן. דמערב לשון ערוב,

'וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו'. (א, א) וברש"י 'מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממצרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע הנותרים וכשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם. בא' בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאם'.

והנה המנין של אחר חטא העגל כתיב [שמות ל, יב] 'כי תשא את ראש בני' לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם'. ויש להבין, אם עיקר הטעם לא למנות את האנשים עצמם, מדוע נצרך 'כופר נפשו לה'', מדוע נצרך בחינה של לה', מה הענין יש בכך?

הפעם הראשונה שאנו מוצאים מנין בתורה [כהכלל הידוע שכל דבר היכן שנכתב פעם א' בתורה, הוא הפנימיות והשורש של הדבר ואכמ"ל] הוא לגבי מנין ימי בראשית, יום שני, יום שלישי, וכו'. והנה גבי יום ראשון כתיב 'ויהי בקר ויהי אחד'. ופרש"י 'יום אחד לפי סדר לשון

גולגולת. הענין שראש נקרא גולגולת. איתא באבות 'אף הוא ראה גולגולת אחת צפה ע"פ המים'. ענין ע"פ המים. כדאי' באבות 'על דאטפת אטפוך', היינו מדה כנגד מדה. בחי' תקון החטא והחזרת רע לטוב. ולכך 'על פני המים בחינת חזרה. שכך צורת מים שעולים ויורדים וחוזרים חלילה. ולכך גולגולת לשון גלגל חוזר. ראש עגול. ענין חיבור ראשית ואחרית. בראש נעוץ סוף העיגול. רמז ראש אותיות רש, עני, סוף, ודרגת מלכות. ובהוסיף א' הוה ראש.

'שאו את ראש וכו'. (א, ב) וברש"י, 'וכשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם'. הענין. שורש של מנין, מנ. גימ' מלך. בחינת מלכות. כי מלכות כוללת כל הפרטים, ובהם המנין. ולכך כשבא להשרות שכינתו בחינת שכינה, מלכות, מנאם. ולכך בדבר המנוי אין ברכה. כי נעשה בחינת נוק', ושם יש שליטה לחיצונים. וכן כשיצאו ממצרים בסוד מלכות מנאם.

'שאו את ראש'. (א, ב) ענין שהזכיר דוקא ראש. שאו לשון לרומם, לנשאות. ולכך דוקא ראש עליון. וענין שמנין מרומם, דכשיש פרטים הרבה, כל פרט אין בו חשיבות ובטל בכלל. אולם כשיש

ורחל כנגד מלכות כנודע. שבה יש בחינת עירוב וכלליות מכל המדות.

ענין גורל אותיות רגל. שהוא פלגא דגופא, ואין מציאות לרגל אחת בפע"צ. שתיהן כנגד נו"ה שנחשבות כחד כנודע. ונמצא ששתיהן שוות, שכ"א בפע"צ כלום. וזו בחינת גורל, שיש לו שני צדדים שוים, ואינו יודע כיצד יעשה. והענין

ששקר אין לו רגלים, שקר אותיות קשר. שכל כחו רק לחיבור בקשר, אבל לא חיבור גמור. ולכך רגלים שהם חיבור גמור, שכ"א רק פלגא, אין לשקר שייכות שם.

'שאו את ראש וכו'. (א, ב) שאו, שורש, שא. באתב"ש בת. וכן אותיות אחר, בת. בחינת מלכות, ששם בחי' המנין. מנין. שורש מן, גימ' מלך.

הספר נקרא במדבר. מדבר עם האותיות גימ' נר. בחינת נר מצוה, בחינת מלכות. הספר מתחיל בו' ונגמר בו'. ו' היא אות החיבור, צותא. בחי' חיבור, מצוה, בסוד מלכות. וכאן נתגלה המנין כשבא להשרות שכינתו ביניהם. כי שכינה בחינת מלכות. עיין רמב"ן. הספר הזה כולו במצות שנצטוו בהם בעמדם במדבר. ענין זמן במלכות. זמן גימ' צ"ו, צותא, מלכות. וה"ס מקדש ישראל. שמקדשים הזמנים. ישראל בבחינת ז"א, נותן ומקדש המלכות.

'איש על דגלו'. (א, נב) ענין הדגלים. דגל בחינת נס, לרומם. אולם דגל גימ' זל, לשון יזל נזל. הענין. תחלה בחינת הבלדל, העלאה ממטה למעלה, לרומם. ואח"כ הורדת שפע, זל.

'ואת פדויי השלשה ושבעים ומאתים העדפים'. (ג, מו) ענין מנין זה גימ' רגע. הענין, ארז"ל 'אל זועם בכל יום, וכמה זעמו רגע'. ובבחינה זו נענשו הבכורים, ששלט בהם העונש מבחינת רגע. אולם הלויים פחותים מבחינת רגע, שלא שלט בהם העונש.

'ולקחת את הלויים וכו' תחת כל בכר וכו''. (ג, מא) הענין. בכר בחינת ראשית, לוי לשון לוייה, שמתלוה למשהו אחר, ע"כ הוא שני ולא ראשון. שבלוחות הראשונים היו הבכורים ראויים לעבודה, בחינת בכר ראשון. אולם בלוחות שניים, הלויים לא היו ראויים לעבודה, כי הם בחינת שני.

נשא

(ד, כא) **'נשא'** לשון מנין, אותיות שנא. וטעון ביאור מה השייכות זל"ז. רק הענין דמנין שייך בדברים השווים, שמונה ומגלה בכ"א המעלה היחודית שלו. אולם מוכרח שיש

מנין, כל פרט נזכר בתוך המנין. וזו רוממותו.

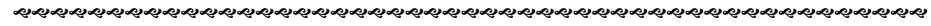
פעם ראשונה שמוזכר בתורה מנין, זה ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. מנין על זמן כנ"ל. כי זמן סוד נוק', וכן מנין. ועוד שע"י המנין מתחברים, וז"ש יום אחד שמנין מאחד הכל.

'שאו את ראש'. (א, ב) שאו. שורש שא. אותיות אש. הענין. בחינת שאו לשון הרמה לשורשם, וזו בחינת אש, הוא היסוד העליון שטבעו לעלות.

'לבית אבותם וכו''. (א, ב) ישראל הולכים אחר האב. כי הם סוד דוכ'. ועכו"ם הולכים בתר אמם, כי הם סוד נוק'.

'כל זכר לגלגלתם'. (א, ב) גלגלת ראש. ונקרא כן ע"ש שהראש עגול. והענין, בסוד סופו נעוץ בראשו, בחינת עגול. וזה הענין שנמנה דוקא כל יוצא צבא, שעיקר תפקיד הצבא התמידי לשמור ולהגן. וזו בחינת מלכות. ולכך נסמכה הפרשה של צורת החניה סביב למשכן, בחינת מלכות סובב לפנימי.

'ליהודה נחשון בן עמינדב'. (א, ז) ענין שנקרא כך לשבט יהודה. כי משיח גימ' נחש, שמתקן פגם הנחש. ומשיח בא מדוד, משבט יהודה. ולכך נקרא נחשון, לשון נחש.

ועניינו דקודם אדה"ר, היו המים בבחינת עליה. אולם לאחר בריאת אדם, נתחדשה בחינת ירידה. שזהו כל ענין אדם, עליה וירידה. ושורשו במים.

והוא ענין סוטה, שהשלימות היא הכבוד, והיפוכו השפלות. והוא הנמצא בסוטה. ולכך לוקח מעפר הארץ ונותן במים. וענין מחיקת השם שמזה נשא דהמע"ה ק"ו. וצ"ב ל"ל ק"ו, הא קי"ל חוץ מג' עבירות יעבור ואל יהרג. וי"ל דידוע שענין ה'שם' מסמל המהות, ולכך באדם שיך עליה וירידה. נקרא אדם, או אדמה לעליון או אדמה בשפלות. אולם שמו של הקב"ה מעיד על העליה לעולם. ולכך מים, שכל מהותם ששייך בהם שפלות האיך ימחקו דבר שבו קבוע השלמות. אולם גדול השלום שמחבר בין עליון לתחתון. ולכך יש ק"ו מאיש ואשה לעשות שלום, שהיא בחינת שלמות חיבור עליונים ותחתונים. כנודע.

(ה, כד) **בתנחומא** 'למה לוקח מים ועפר ובודקה, מפני שתחלתה מן המים ומן העפר, ואדם נברא מן העפר, והיא נבראת מן המים. לפיכך תבדק במים ועפר, אם טהורה היא כברייתה, אם לאו. הענין. עפר גימ' ש"נ, לשון שנה עליו הכתוב, בחי' חזרה. בסוד חזרה לשורש. עפר אתה

שורש המחבר. כן ענין השונא, שאם שונאים זל"ז, ע"כ שנתחברו בדבר מסוים, ומ"מ כ"א יש לו דעתו ויחודיותו.

(ד, כא) **נשא** גימ' שם עם הכולל. והענין, שן לשון שנה. חזר לשורשו. והוא ענין נשא, לשון הרמה שחוזר לשורשו העליון. והוא ענין שן האדם שהיא מסייעת באכילה, שעיי"ז יתוקן האוכל ויחזור לשורשו כנודע. ואולי זה ענין שנאמר 'זה שמי לעולם וזה זכרי לדור ודור'. דלפי בחינת עתה עדיין לא חזר הכל לשורשו, אולם לעתיד יחזור. וכמ"ש 'זה שמי', שמי בגימ' שן. לעולם, לעת"ל. ואולי י"ל דקין גימ' שן, והוא חד מאבות נזיקין, וס"ד בגמ' דהקין תלושה אבל מחוברת לא, קמ"ל. והענין שהוא אב נזיקין מסט"א, ולכך סד"א ה"מ תלושה שאין לה חיבור לשורש, קמ"ל דמחוברת נמי.

(ד, כא) **נשא** לשון לרומם. תמיד קוראים פרשה זו אחרי שבועות. ואי' בחז"ל, 'סיני ע"ש שממנו ירדה שנאה לאומ"ה'. וכן נשא אותיות שנא, שע"י שמרומם את ישראל גורם לאומות לשנאה.

(ה, כד) **ענין** סוטה שמשקים אותה מים דוקא. דנאמר 'ואד יעלה מן הארץ וכו' כי אדם אין וכו'. וברש"י, 'שאינ מכיר בטובת גשמים'.

מ'מחרצנים ועד זג לא יאכל', וצ"ע מהו 'עד'. רק מ'מחרצנים -הגרעין - פנימיות, ועד זג -חיצוני.

יין ושכר, חדש וישן. שישן משכר יותר. הענין. כל דבר חומרי, ככל שישן יותר, נפחת ומתקלקל יותר. כי הגשמי הולך ונחסר. אולם רוחניות הולך ומתוסף. כעין זקני ת"ח. ולכך יין שהוא פנימיות, הולך ונעשה טוב.

(ה, כח) ענין סוטה שאם יולדת שחורים יולדת לבנים. כי סוטה עושה בחושך, סוד הסתר, בחי' נוק'. ולכך משחור, חושך, נהפך ללבן, גילוי. וכן מדת נוק' העלם, לבן גילוי. וכן אם לא ילדה, בחי' העלם. יולדת שבאה גילוי.

'לא יצק עליו שמן'. (ה, טו) הענין. שמן בחינת חכמה כנודע, ומעשיה היפך החכמה. שנאמר, 'כי תשטה', ופרשו רז"ל לשון שטות, היפך חכמה.

'ולקח הכהן מים קדושים וכו', ומן העפר וכו'. (ה, יז) הענין. מים ועפר כנגד דו"ן, כנגד ו"ה שבשם כנודע. והיא פגמה בבחינה זו של חיבור דו"נ, ולכך עי"ז שמערכים זה בזה בודקים אותה. ולכך לוקחים דוקא מעפר המשכן, משכן סוד מלכות, סוד עפר כנודע.

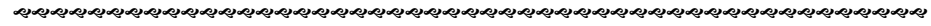
'קמח שעורים'. (ה, טו) לשון שער, פתח. וזו בחינת מלכות, ושם

ואל עפר תשוב. וכן מים בחינת חזרה שיורדים ועולים. וכן מים בגימ' מלך, ולכך בזה בודקים אותה, אם דומה לשורשה שבזה נבראת, והם טבעם לחזור לשורש.

(ה, כד) מים של סוטה. הענין שדוקא מים שיש בהם ב' בחינות, כי מים הם בחי' חסד, אולם ניתנים בגבורות גשמים. ויש בהם את ב' הבחינות ההפוכות. ולכך אם זכתה, פעל החסד ונתברכה. ואם לא, פעל הדין. והם אלו שבאו לחבר בין איש, חסד. לאשתו, דין. כיון שיש בהם את ב' הבחינות.

ענין מחיקת שם הויה במים. נודע שם הויה בחינת גילוי שיהיה לעת"ל. בחינת קו. והנה עתה הכל נעלם, אולם בסוטה מצינו שורש ללעת"ל, שדבר נעלם מתגלה עתה. ולכך כ"ז ע"י שם הויה. ורמז לזה, סוטה גימ' פ', לשון פתח וגילוי.

(ו, ד) נזיר אסור בתגלחת. הענין. האדם מורכב מרוחני, מפנימי, ומגשמי חיצוני. והנזיר מקדש גם החיצוני, ומשוה לפנימי. ולכך שער שהוא חיצוני, נאסר לגלחו. וכן נאסר ביין, דיין הוא פנימי של ענב, וענב יש בו חילוק בפנימיותו יין, וחיצוניותו ענב. משא"כ שאר פירות. ולכך דבר שחלוק בפנימיותו וחיצוניותו נאסר עליו. ולכך נאמר

במהלך של מקבל. מהלך של נותן בלא מהלך של מקבל, וכן להיפך, מהלך של מקבל ללא מהלך של נותן, חסר בצורת הקומה של האדם.

והדברים מבוארים בגמ' נדרים [כד.] 'דאמר ליה לא כלבא אנא, דמיתהנינא מינך ולא מיתהנית מינאי'. וכן להיפך מבואר שם 'דאמר ליה לא כלבא אנא, דמהנינא לך ואת לא מהנית לי'. זהו המהלך של הבריאה, האדם מקבל מאביו ואמו ונותן לבניו. וכן הדבר מתהפך, כשהוריו מזקינים, הוא נותן להם [שורש ענין זה מתגלה אצל יוסף, שתחילה קיבל מאביו ואח"כ נתן לאביו בהיותו במצרים]. וכן הוא בעצמו כשיזקין יקבל מבניו. אדם שנמצא במהלך של 'אם אתה מעכב מתנות הכהן', כלומר הוא במהלך של מקבל ולא במהלך של נותן, הרי נחסר לו מדת נותן.

יתר על כן, אף מדת מקבל שבו פגומה היא. מהלך של מקבל ללא נותן הוא שלילי, מהלך של מקבל מתוך מהלך שלם של נותן ומקבל, הרי מדת מקבל הוא מדת בנין, אולם מהלך של מדת מקבל ללא מהלך של מדת נותן, הוא מדת מקבל של חורבן.

ולכך 'חייך שתצטרך לבוא אצלו להביא לו את הסוטה'. כלומר שתביא

פגמה, שהפקירה עצמה בחי' גילוי. וכן ופרע ראש האשה, שמגלה שערה, שער כנ"ל. שהיה צריך להיות מכוסה, עשתה לו גילוי. וכן עושים לה. ולכך משביעים אותה, בסוד נוק', שבועה -שבע. ולכך נסמכה פרשת נזיר לסוטה, שיזיר עצמו מן היין. סוטה, בחי' מלכות כנ"ל, 'יין גימ' ע, בחינת מלכות השביעית.

בדרך כלל קוראים פרשת נשא סמוך לחג השבועות. הענין. סיני בחינת בינה כנודע. נשא אותיות נ' א"ש. נ' בחינת נ' שערי בינה, אש בחינת בינה, אש, נוק'.

"יברכך ה' וישמרך". (ו, כד) הביאור. כיון שיש ברכה, נצרך שמירה, שהסט"א לא ינק.

ענין גזל הגר שמת שניתן לכהן. דכל ממון של אדם יש בו מחיות נפשו. וכשמת הגר נצרך להחזיר לו חיותו. ולכך נותנים לכהן שעניינו העלאה ע"י קרבנות. והכהן מחזיר החיות לשורשו, לגר.

'דבר אל בני' איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל' [ה', י"ב] ופרש"י 'מה כתוב למעלה מן המנין, ואיש את קדשיו לו יהיו, אם מעכב מתנות הכהן, חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה'.

ביאור הדברים: האדם צריך להיות גם במהלך של נותן וגם

רצונך. כלומר הוא נותן מחמת ה'רצוננו לעשות רצונך', והוא מקבל מחמת ה'רצוננו לעשות רצונך'. נמצא בין בנתינה בין בקבלה, אין כאן מהלך של טבעו של האדם, וממילא האני שהוא האופי והטבע של האדם, אינו המניע הפנימי, אלא נקודת הנפש הפנימית יותר מהאני, שהיא ה'רצוננו לעשות רצונך'. וזה נקרא נקודת האין, מכיון שאין כאן רצון הכרוך באני, אלא רצוננו לעשות רצונך גרידא. בלי יחס לנקודת האני.

זהו הכח שמחבר את מדת הנותן ומדת המקבל. כל זמן שמדת נותן ומדת מקבל הם מונעים מכח הנקרא טבעו של אדם, הרי הנתינה איננה מכריחה קבלה, והקבלה איננה מכריחה נתינה. ואף אם יש באדם גם מדת נותן וגם מדת מקבל, מ"מ הכח שמניע את מדת הנתינה והכח שמניע את מדת הקבלה הם אינם כח אחד, אלא יש כאן ב' טבעים. טבע אחד לתת, וטבע שני לקבל. אולם כאשר המניע למעשים הוא ה'רצוננו לעשות רצונך', הרי אין כאן אני, אלא האני מסתלק, והפך לאין. ואז הכח המניע בין מדת הנתינה ובין מדת הקבלה, הוא הרצוננו לעשות רצונך.

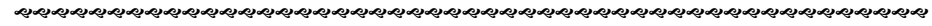
כאשר האדם מעכב לתת מעשותיו לכהן, הרי הוא רוצה רק לקבל ולא לתת. ואזי בהכרח שאף

לו את אשתך שהיא בחינת מקבל, שלך פרושו שתצטרך להביא לכהן, שהוא מדת החסד, נותן, כנודע, את מדת המקבל שלך לתקנה.

"דבר אל בני" ואמרת אליהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל" (ה, יב) וברש"י "תשטה תט מדרכי צניעות" ובאבן עזרא כתב "תשטה תסור מהדרך הישרה".

הענין של מדת יושר והסטיה
ממנו צריכה ביאור. והנה כיצד מגיע האדם למהלך של כי תשטה אשתו, כתב רש"י (מחז"ל) "מה כתיב למעלה מן הענין, ואיש את קדשיו לו יהיו. אם אתה מעכב מתנות הכהן, חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה" והדברים צריכים ביאור.

ביאור הדברים: יש באדם מדת נותן ומדת מקבל והם ב' מדות הפכיות זו לזו. מהי אותה נקודה שמאחדת ומקשרת את ב' מדות הפכיות אלו? נקודת האין. כלומר אדם שנותן מפני שטבעו לתת אפשר שטבעו לתת בלא לקבל. ואדם שטבעו לקבל, הרי אפשר שאין טבעו לתת. נמצא מדת מעשיו תלויים בטבעו. אולם יש מהלך פנימי יותר שהנתינה והקבלה אינם באים מכח מה שמכונה 'טבעו של אדם', אלא מחמת ביטול טבע האדם לנקודה הפנימית שבו, שהיא רצוננו לעשות

הנקודה הפנימית, שבה הרצון של האיש התחתון והרצון של האיש העליון הוא חד. והיא בחינת הרצוננו לעשות רצונך שהם חד.

“כי תשטה” (ה, יב) נודע דברי האבן עזרא “תסור מדרך הישר”. מהי מהות של ישר. ישר עניינו שהנקודה השניה היא שווה במהותה וצורתה לנקודה שקדמה לה, שהיא הנקודה הראשונה. וכן הנקודה השלישית והרביעית וכו' וכו'. כולם הם במהלך של המשך לנקודה הראשונה. 'תשטה, תסור מדרך הישר' - עניינו, שיש כאן שינוי במהלך בין הנקודה השניה לראשונה, כלומר הראשונה יש לה צורה ותבנית לעצמה, וצורה ותבנית זו אינם ממשיכים בהכרח לנקודה השניה, אלא הנקודה השניה יש לה תבנית וצורה לעצמה, והיא איננה צועדת בהכרח בעקבות קודמתה. זהו החילוק בין ישר לכי תשטה.

נבין את הדברים ע"פ מה שבואר לעיל. יש את נקודת האין שהיא הרצוננו לעשות רצונך זו היא הנקודה הראשונה, הנקודה השניה והשלישית הם מדת נתינה ומדת קבלה. אם מדת הנתינה ומדת הקבלה מונעים ע"י כח של רצוננו לעשות רצונך, אזי זהו נקרא ישר. כי נקודת הראשית שהיא רצוננו ית"ש, ממשיכה בתכניתה

מדת המקבל שבו, אינה מונעת ע"י הרצוננו לעשות רצונך, אלא היא מונעת מכה טבעו של אדם. נמצא שאין כח תיקון אדם זה רק לרכוש את מדת הנתינה, אלא עליו לרכוש שהכח המניע למעשיו לא יהיה במהלך של טבעו של אדם, אלא במהלך של רצוננו לעשות רצונך, ואזי לא יהיה נפק"מ כלל בין מדת נתינה למדת קבלה.

מעטה נבין שהתיקון של 'חייך שתצטרך לבא אצלו להביא לו את הסוטה', היא אינה נקודה חיצונית גרידא, אלא היא מהלך פנימי להביא את האדם לכך, שהכח המניע את מעשיו יהיה במהלך של רצוננו לעשות רצונך. עתה שומה עלינו ללמוד את פרשת סוטה היטב, ולהשכיל כיצד היא מביאה את האדם למהלך של אין, של רצוננו לעשות רצונך.

“איש איש” (ה, יב) פרש"י “ללמדך שמועלת בשנים, באיש מלחמה שלמעלה, ואישה מלמטה”. מתגלה כאן נקודה נפלאה. שהאיש שלמעלה והאיש שלמטה יש להם בענין זה, רצון אחד. והמהלך של 'כי תשטה אשתו' הוא סותר לרצון של שניהם יחדיו. עומק הדברים שזה בא להביא את האיש התחתון להתאחד עם האיש העליון, ולגלות בו את

שהוא מהלך של "רצונך". וז"פ 'כי תשטה אשתו' ממהלך של איש איש, ממהלך שהרצון של האיש הוא אותו רצון של האיש העליון, שהיא בחינת "רצונך". וזה גופא 'ומעלה בו מעל', שמדת המקבל אין לה התחברות עם מדת הנותן, מפני שנחסר בהם המהלך הפנימי של "רצונך".

והנה כל מהלך של קלקול, יוצר העדר, ויוצר תבנית של דמות המהלך המתוקן, אלא שהוא מצד ה'זה לעומת זה'. ולכך יש ביטול של מהלך של רצונך, שהוא נקודת האחדות מצד הקדושה, של מדת נותן ומקבל. ומתגלה אחדות של סט"א רח"ל. והוא המהלך של 'ושכב איש אותה וגו'. כלומר שכנגד הביטול של החיבור מצד המהלך של רצונך, נוצר כאן מהלך חדש של חיבור, של ושכב איש אותה.

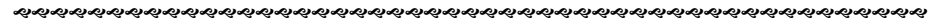
יושכב איש. (ה, יג) וברש"י "פרט לקטן, ומי שאינו איש". ביאור הדברים: אין כאן רק מהלך של ביטול הכח המאחד בין האיש לאשה, שהוא הכח של רצונך. אלא יש כאן בנין של חיבור מצד ה'זה לעומת זה'. ולכך נצרך שה'ושכב איש אותה' יהיה במהלך של חיבור לבחינת איש, שמצד ה'זה לעומת זה'. וז"ש 'פרט לקטן ומי שאינו איש'. שאזי אין כאן חיבור ובנין גמור, אלא אשה בלי איש

וצורתה בנקודה השניה והשלישית, וכן הלאה. אולם אם מדת הנתינה ומדת הקבלה הם מדות לעצמם, ומובלים ע"י כח טבעו של אדם, אזי זוהי בחינת כי תשטה. כי יש כאן סטיה ונטיה מנקודת הראשית, שהיא רצונו ית"ש. והעמדת מהלך חדש של טבעו של אדם, שהכח שמניעו הוא אינו ה"רצונך", אלא מניע עצמי.

זהו שכתב רש"י, שנו רבותינו אין המנאפים נואפים עד שתכנס בהם רוח שטות. כלומר, רוח שתשטה ותטה אותם מנקודת היושר, ויוצרת להם מהלך חדש של נתוק מנקודת רצונך, לנקודת מהלך טבעו של אדם.

יומעלה בו מעל. (ה, יב) אמרו חז"ל איש ואשה זכו שכינה ביניהם. כלומר נקודת המחבר בין מהלך של נותן שנקרא איש, לבין מהלך של מקבל שנקראת אשה, היא השכינה, נקודת האלקות. כפי שבורר לעיל שהכח המחבר את מדת הנותן ואת המקבל הוא נקודת הרצונך שזה נקרא "שכינה".

יומעלה בו מעל. (ה, יב) כלומר, שעצם כך שהוא במהלך של מעכב מתנות הכהן, הרי שהכח המניע למדת מקבל שלו אינו מהלך של רצונך, לא מהלך של טבעו של אדם. ואזי בעצם הוא עצמו מועל במדת המקבל שבו, שמפרידו ממקור חיותו

הזה לעומת זה, אם אינו במהלך של ונסתרה, הרי אין המהלך של החיבור עמוק ופנימי דיו, ובכדי לבנות מהלך של חיבור גמור, מצד הזה לעומת זה, נצרך שכנגד היושב בסתר, יהיה מהלך של "ונסתרה".

'והיא נטמאה'. (ה, יג) ואמרו חז"ל שבעצם מהות הסתירה היא מוגדרת כבר כנטמאה. וביאור הדברים כנ"ל, כי המהלך של הבנין הוא במהלך של ונסתרה, והרי עצם הנסתרה הוא צורת קומת הבנין של הסט"א, והרי עצם הסתירה היא טומאה בעצם, והיא עצם בנינה של קומת הטומאה.

'ועבר עליו רוח קנאה'. (ה, יד) ואמרו חז"ל שהוא רוח טהרה. עומק הדברים: כח הרוח קנאה הוא הכח שבא להחזיר את מהלך הדברים למהלך של יושר. לשלול את ה'כי תשטה', שהוא סטיה ממדת היושר, ולבנות את המהלך מחדש בנין של ישרות.

והנה אף אם 'והיא לא נטמאה'. וא"כ לכאורה אין כאן 'כי תשטה'. בעומק הדברים אינו כן. שעצם כך שיש כאן מהלך של 'ועבר עליו רוח קנאה', אף אם לא נטמאה כלומר שלא היה מעשה בפועל, מ"מ בהכרח שרוח קנאה זו נולדה מכח נפילה פנימית ממהלך של יושר, אלא

גמור. ואינו בנין גמור של חיבור של איש ואשה, מצד הזה לעומת זה.

"ונעלם מעיני אישה". (ה, יג) מכיון שמצד המהלך של חיבור האשה והאיש, כאשר הם במהלך של 'כי תשטה אשתו', הרי בטלה בהם נקודת הפנימיות שמחברת ביניהם, שהיא נקודת הרצונך. ואזי אין כאן חיבור פנימי, אלא מעט התקשרות מצד החיצוניות, של בחינת משא ומתן, שכל אחד נותן ומקבל. אולם לצורך האני. ואזי כאשר נבנה מהלך של הזה לעומת זה, שהוא כביכול חיבור עם נקודת פנימיות דס"א, אזי זה נקרא 'ונעלם מעיני אשה', מכיון שיש כאן גילוי עומק, מצד גילוי העומק המוכר לאישה, שכלפיו אין גילוי עומק כזה של חיבור, ונקודת חיבור זו נעלמת ממנו.

"ונסתרה" (ה, יג) היא בחינת יושב בסתר עליון. אולם מצד בנין ה'זה לעומת זה'. נקודת האין, נקודת הרצונך, היא בחינת סתר, שהיא הנקודה הפנימית שנעלמת ומוסתרת בפנימיות נפשו של אדם. ועוד שאין לה הסבר וגילוי, אלא זו נקודה עצמית ללא הבנה. וכיון שאיננה ניתנת להסבר והבנה, בחינת אהבה שאינה תלויה בדבר, הרי עצם מהותה מוגדר כסתר. והנה כאשר יש ח"ו מהלך של בנין ויחוד איש ואשה מצד

ישרות. וכל זה ע"י גילוי עומק נקודת הישרות הפנימית. וכאשר יש גילוי לעומק נקודת הישרות הפנימית (גילוי יותר עמוק מן הגילוי שקדם למהלך של תשטה, שהיא מהלך של ישרות. אולם מהלך של שם י-ה שבין איש לאשה כנודע. וכאן יש גילוי עמוק ועליון יותר, כהכלל הידוע שכל תיקון נצרך שיבא ממקום יותר עליון ממקום הקלקול, והבן. ואכמ"ל) אזי נתקנת כל הסטיה מדרך הישר.

וז"ש 'והיתה אם נטמאה ותמעל מעל באישה, ובאו בה המים המאררים למרים וגו'". כלומר. יש מרים ויש מאררים עם א'. כאשר יש גילוי של אלופו של עולם, זה מאררים. וכאשר לא, נהפכים למרים. ואזי אם יש התחברות לאלופו של עולם, והתכללות באין. יש תיקון. ואזי ונקתה ונורעה, וכמ"ש רש"י אם היתה יולדת בצער תלד בריוח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים. וזה מכח החזרת כחה הפנימי של האשה לנקודת האין. ושם בטל כל כח הצורה, ומתכלל בשורשו. ומכך יכול להיות שינוי לכל הצורה הקודמת. אולם אם היא ח"ו במהלך של ונטמאה. אזי אין הענף רוצה לחזור ולהתכלל בשורשו. באין. ואזי כיון שעומק פנימיות חיותה שהיא

שהסטיה מדרך היושר עדיין לא הגיעה לכלל טומאה מעשית. מ"מ בהכרח שבשורש פנימיות הדברים, יש כאן סטיה ממהלך של ישרות, וכניסה למהלך של כי תשטה. והסטיה הפנימית הזו, היא גופא מה שהולידה בו את ה'ועבר עליו רוח קנאה', להחזיר את הסטיה למהלך של ישרות.

והנה עיקר התיקון למהלך של 'כי תשטה', והחזרתו למהלך של ישרות, הוא בכך ששותה המים, שבהם הכניסו את שמו של הקב"ה. כמ"ש 'וכתב את האלות האלה הכהן בספר, ומחה אל מי המרים'. יש כאן גילוי של נקודת אין פנימית, ועליונה מאוד. ביאור הדברים: יש את שם העצם שם הוי"ה, וז' שמות שאינם נמחקים. ושאר שמות וכינוים. והנה שם הוי"ה הנקרא שם העצם, הוא נקודת הפנימיות של כל השמות. וכאן לגבי סוטה יש גילוי עמוק יותר. גילוי של "ומחה", כלומר שגם שם העצם שם הוי"ה, מתכלל בעומק פנימי יותר, שהוא נקודת האין של הוי"ה עצמו. וזה נעשה ע"י הכנסתו למים ומחיתו במים. מחיקת השם היא החזרתו לשורש הויתו, שהוא נקודת האין הפנימית. ונקודת גילוי עומק זה, היא אותה נקודה שמבטלת את המהלך של 'כי תשטה' ומחזירתו למהלך של

לנקודת האין, האלקות, נקודת הרצונך. המבוארת לעיל.

והנה כתיב 'ולקח הכהן מים קדושים' (ה, יז) ופרש"י שקדשו בכיור לפי שנעשה (הכיור) מנחשת מראות הצבאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במצרים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תבדק בו".

יש כאן נקודת עומק. מעשה זה של תחת התפוח, נעשה במסירות נפש. (אין הכונה מסירות נפש גמורה, אלא נפש לשון רצון, מתוך התגברות מדת הרצון. ואכמ"ל) ויש כאן גילוי של הרצונך. כלומר זיווג שנעשה מכח רצון טהור שקרוב למהלך של רצונך. ולכך מים אלו הם המסוגלים לבדוק אשה זו. אולם זה אינו רק ענין של בדיקה. אלא בכח מים אלו להחזיר את האשה למהלך של "רצונך". שמכיון שמים אלו נעשו בכלי ששורשו ממהלך של גילוי רצונך. הרי כח זה מתפשט בכח המים פנימה, ושתייה ממים אלו, בכחם להחזיר את האשה ממהלך של כי תשטה, למהלך של ישרות. שהוא גילוי מדת רצונך כנ"ל.

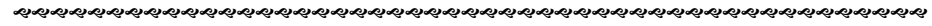
בהעלתך

'דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות וגו'". (ת, ב)

הטוהר, חוזר לאין. כי לעולם הפגם בחיצוניות של החיות, ולא בפנימיות. ולכך כיון שהחיות הפנימית מתכללת באין, והחיות החיצונית שהיא גופה סטתה מן הישרות, ואינה רוצה לחזור לאין. אזי אין לה מקור חיות. ולכך כתיב בה 'וצבטה בטנה ונפלה ירכה וגו'". כי אין מקור חיות למהלך של "כי תשטה". כלומר, בתחלה כאשר היא היתה במהלך של כי תשטה, היא הורידה את החיות למהלך של כי תשטה. אולם בשעה שהיא מתדבקת בנקודת האין הפנימית, ואזי אין חיות למהלך של כי תשטה, ובטלים האיברים שינקו חיותם ממהלך של כי תשטה. והנה זהו המהלך הפנימי לעורר את נקודת האלקות הפנימית נקודת האין. אולם יש בכך שלבים, כיצד הדבר מגיע למהלך של ביטול שם הוי"ה, וגילוי האין הגמור.

תחילת מהלך זה, הוא במש"כ 'והביא האיש את אשתו וכו' "כי מנחת קנאות הוא". ופרש"י, 'מעוררת עליה שתי קנאות, קנאת המקום וקנאת הבעל'. בכך יש כאן גילוי של נקודת האלקות שמקנא לה, כלומר רוצה להחזירה ממהלך של "כי תשטה" למהלך של ישרות.

לאחר מכן יש מהלך של 'והקריב אותה הכהן והעמידה לפני ה', עצם ההקרבה לפני ה' כלומר לקרב אותה

התחתונים יביאו גם את האור, מ"מ רק התחלת האור נעשית ע"י, אולם עיקרו של האור נעשה מלעילא. אולם במנורה יש גילוי יתר על כן. 'בהעלתך', פרש"י 'שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה'. כלומר, שמהלך עבודת התחתונים בהבאת האור שיהיה האור במהלך של אור גמור ולא רק מעט אור מלמטה ושאר האור מלמעלה. זהו 'חייך שלך גדולה משלהם'. שאף את האור יש בכחו של אהרן להביא ולא רק את הכלי.

(יב, א) **מרים** דיברה במשה ונצטרעה. שורש צרע, אותיות רצע. והענין. שמשה אמר במצרים שעתה יודע שאין נגאלין מפני דילטורין. ומזה גאלם הקב"ה. ומוכר עצמו לעבד, שאינו זוכר שעבדיו הם בהוציאם אותם מארץ מצרים, נענש מדה כנגד מדה ברציעה.

'והאיש משה ענו'. (יב, ג) וקרינן עניו עם יו"ד. והענין שנחלקו בע"ז כ' אי חסידות גדולה מכולם או ענוה. ובבריתא מנו י' דברים. נמצא שמה שהוא גדול מכולם הוא י', ולכך מרמז בזה.

(יא, ז) **מן ע"ה גימ' צ"א**, שם הוי"ה ואדנות. שע"ז נתגלה המזון שהוא גשמי ורוחני, שזו תכלית יחוד הוי"ה באדנות. ויש לרמז גם מ"ן ר"ת

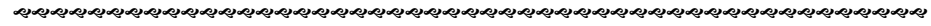
וברש"י 'למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים, חלשה אז דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות'.

יש להתבונן מהו שלך גדולה משלהם, במה גדולה הדלקת והטבת הנרות מקרבנות הנשיאים. ועי' ברמב"ן.

כל צורת הבריאה בנויה בצורה של אור וכלי. [כל שפע נקרא אור ואכמ"ל] והנה עיקר עבודת האדם היא להכין את הכלי שיהיה ראוי לקבל את האור, ואזי, כאשר הכלי ראוי, הקב"ה משפיע אור, שפע בתוך הכלי. אולם עיקר עבודת האדם היא בהכנת הכלי ולא בהבאת האור לכלי.

במנורה יש מהלך חדש של עבודה. 'שאתה מדליק ומטיב את הנרות', כלומר לא רק מטיב, שהוא מהלך של תיקון הכלי, אלא יש כאן מהלך של מדליק. כלומר שעבודת התחתונים במנורה, לא רק הכנת הכלי, בחי' מטיב, אלא אף הבאת האור לכלי, גם היא כלולה בעבודת התחתונים, וזהו גילוי עומק המהלך של מדליק.

יתר על כך יש גילוי עומק נוסף במנורה, והוא שאפשר שאף אם

מיינ נוקבין, שע"ז עיקר היחוד. והבן.

'מקשה זהב' (ח, ד) הענין. כל מציאות הבריאה בחינת אור. וזו ההתגלות הראשונה. ושם סוד האחדות שהדבר הרוחני ביותר נקרא אור. ולכך במנורה בחינת אור נעשתה מקשה אחת. והוא הענין שכל הנרות פונים לאמצע בחינת היחוד, קו האמצעי המאחד בין שני הצדדים. ועוד י"ל שג' הימנים נוטים לשמאל וג' השמאלים נוטים לימין. נמצא שהימין כלול בשמאל והשמאל בימין. וזו בחינת היחוד.

מנורה בדרום, שם השמש נמצאת באמצע היום. והוא הענין של ויעש כן אהרן, להגיד שבחו שלא שינה. היינו בבחינת שווי בלא נטיה ימין או שמאל, אלא אמצע. בחי' יחוד. ולכך נעשה ע"י הקב"ה דייקא, בחינת יחודו ית'. והוא ענין 'מערב עד בקר', שכולל ב' הבחינות, ערב דין, ובקר חסד. ומהפך ערב לבקר, כלומר שבערב זמן חושך, אז יש בחינת הארה.

והוא הענין שנעשתה מזהב, בחינת דין. ומונחת בדרום ימין, בחינת חסד. וביותר, כל דין בחינת פירוד, וכאן מזהב מקשה אחת.

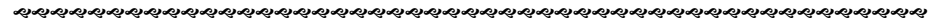
ענין שדוקא טיפה ראשונה כשרה, כי בחינת חכמה איקרי ראשית והבן.

אהרן הוא הראשון שהדליק המנורה, לשון נר. ואהרן יש בו אותיות נר.

בתנחומא, 'א"ל הקב"ה למשה לא בשביל שאני צריך לנרות של ב'ו, הזהרתי על הנרות, אלא כדי לזכותם'. ואע"פ שכל מצות הם לזכותם, כאן הוא השורש בחינת אור, וכל מצוה היא בבחי' שמן זית זך.

ויעש משה ואהרן וכל עדת ישראל'. (ח, כ) וברש"י, 'משה העמידן ואהרן הניפם, וישראל סמכו את ידיהם'. יש כאן ג' בחינות משה ואהרן, חסד ודין. וישראל, קו המצוע. וזו כל בחינת לוי שהוא שלישי לרחם, ובחינת חיבור בין חסד לדין. שיצאו ממנו כהנים חסד, ולוי דין. ואולי זהו ענין 'הפעם ילוח אישי אלי, כי ילדתי לו שלשה בנים', שאז יש חיבור גמור בין דוכרא לנוק'. והבן.

ענין שבמצות פסח מעיקרא בשעת הציווי היו אנשים שלא יכלו לעשות את הפסח. כי כל ענין המצות הם לצרף הבריות, לסלק כח הרע. ועיקר התחלת הדבר ביצ"מ. סלוק מרוע מצרים. אולם עדיין לא נגמר הברור, עד מתן תורה. ולכך עדיין יש טמאים. ואולי גאולת מצרים בחינת

צמצום. להצר, בחינת צר. ומרים גימ' צר. וכן תחילת עסקה של מרים עם משה היה שמירה, ותתצב אחתו מרחוק וכו'. ושמירה בחי' צמצום.

(יב, ב) **משה** פירש מאשתו מזמן מתן תורה, כי הר סיני בחינת בינה כנודע. וזו מדרגתו כנודע. וז"ש 'אשה כשית לקח', שורש כשת, כש זה השורש של כוש. כש בא"ת ב"ש לב, בחינת בינה. ולכך נאמר 'והאיש משה ענו', כי ענוה בחינת בינה כנודע. נחש מכיש, שורש כש. נחש בחינת לה"ר. וכן הכא.

ענין שהמנורה היתה מקשה אחת. כי הרוצה להחכים ידרים, בחי' מנורה בדרום. ואי' 'אסתכל באוריתא וברא עלמא'. וזה מחבר כל הבריאה. עיקר מהלכה של השמש הוא, מזרח דרום מערב. נמצא שדרום מחבר כל הצדדים. ושמש בחינת אור ז"א, תורה. ובחושך כל דבר נראה נפרד, ובאור נגלה איך הכל חיבור אחד. כנודע. ולכך אהרן שהיה בחינה של אוהב שלום וכו', בחינת חיבור, זכה למנורה מקשה אחת.

ברש"י, 'למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם,

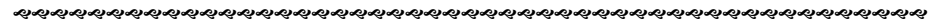
מלכות, ערוב טו"ר. והיה נצרך שפרשה זו תבוא ע"י בחירה מצד האדם לסלק את הרע, ותביעתם היתה 'למה נגרע לבלתי הקריב וכו' בתוך בנ"י, בחינת מלכות שכוללת הכל, שמכח בחי' זו היו טמאים. ואולי לכך בפסח שני נאכל בחוץ ומצה עמו בבית, כיון שיש ערוב טו"ר. ואולי הוא הענין שנקרא פסח שני, לשון שנה, חזר. בסוד החזרת רע לטוב.

(י, ב) **ענין** חצוצרות בחינת יחוד. לכך נעשו מקשה אחת, ותכליתם לאסוף העם בחי' יחוד. וכן ליסוע כל כלל ישראל או מלחמה. שאז זו בחינת יחוד, וכן בזמן שמחה.

מקשה זהב'. (י, ב) לשון מקשה. עין רש"י. ועוד י"ל, כל דבר שהוא חיבור, יותר חלש. ודבר שהוא יציקה אחת, יותר חזק. ולכך מקשה לשון קשה, חזק.

בהעלתך את הנרת'. (ח, ב) הענין. נר בחינת מלכות כנודע, ובחינתה להעלות כל דבר. וז"ש בהעלותך. ואולי הוא הענין שהאשה מדליקה נרות בע"ש, שהיא בחינת נוק'. ולכך דוקא לצורך שבת, בחינת מלכות. וכן במנורה היו ז' קנים כנגד מלכות (כ"כ האריז"ל ז' קנים כנגד ז"ת במלכות).

(יב, י) **צרעת** לשון צרע. ויש בה אותיות צר. כי כל ענין צרעת, סגירו,

כלומר, מתחילת הבריאה. בסוד מלכות דא"ס. ובה מסיים שהיא בחינת סוף דרגין, סוף עשר ספירות.

אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות'. (ח, ב) וצ"ב השביעי להיכן פונה. והענין. שהוא פונה לתוך עצמו, חיצוניותו פונה לתוך פנימיותו.

מנורה עם ו' גימ' אש. כמ"ש שהקב"ה הראה למשה מנורה של אש. מנורה בלי ו' גימ' צהר, כמ"ש צהר תעשה לתיבה, שהיה מאיר.

והנפת אותם (ח, יג) תנופה בלויים. תנופה שורש נפ, גימ' קל. היפך כבוד שיורד למטה. ולהעלות צריך להיות קל, רוחני.

בכל ביתי נאמן הוא'. (יב, ז) בית בחינת נוק', מלכות. ושם בחינת נאמן - אמונה.

שמא או שהיה בדרך רחוקה'. (ט, י) מי שנמצא בדרך רחוקה, בחינת שמא. והבן.

שלח

'שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען וגו'', (יג, ב) ופרש"י 'למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבר שדברה מאחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר'.

שאתה מדליק ומטיב את הנרות. הענין. נשיאים לשון נשא, מרומם. וגם הוא זכה לכך, שהלהב עולה למעלה, בחינת עליה.

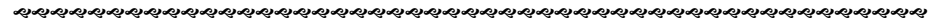
ברש"י, (ח, ב) ג' המזרחים פונים למול האמצעי'. כיון שכולם פונים לאמצעי, לנקודה האמצעית שהיא שורש הכל. לכך הוה מקשה, דהכל אחד.

אהרן זכה להדלקת הנרות. כה"ג בסוד חכמה כנודע, ולכך זכה להדלקת מנורה, שאמרו הרוצה להחכים ידרים.

בהעלותך. (ח, ב) וברש"י 'מעלה היתה לפני המנורה'. הענין שהמנורה למעלה מז"ת, ולכך צריך מעלה.

ברש"י, 'יכול כל המתגייר יעשה פסח מיד וכו''. ענין ההו"א הזה. כי פסח בסוד מלכות כנודע, וכן בחינת גר שמתחיל מתחילה, מלמטה למעלה.

אי' בג"מ (שבת כ"ב) 'גר מערבי אינו כבה לעולם, ובו היה מדליק ובו היה מסיים'. הענין. מערבי בחינת שכינה במערב, מלכות. וכתב האריז"ל ששבת עליונה מכל ששת הימים אע"פ שהיא מלכות תחתונה מכולם, מפני שהיא לא ירדה ממדרגתה. וז"ש שלא כבה מעולם, שאין לה ירידה. ובה היה מדליק,

ואף שהוא עצמו ח"ו שיהא שותף למהלך של דבה בפועל, אולם מכח שליחותו נגלה מהלך של דבה, ולכך יש נגיעה של דבה במשה רבינו ע"ה עצמו. נגיעה זו של דבה היא שיוצרת את האפשרות של מרים לדבר דבה במשה.

זהו ענין סמיכות פרשת מרים לפרשת מרגלים [אף שפרשת מרים קדמה לפרשת מרגלים, כל זה בהתראות של זמן, אולם בשורש אין נפק"מ בכך, ואכמ"ל].

והנה לאחר שדבק במשה רבינו ע"ה דיבור לשה"ר בפועל של מרים לגביו, אזי נתגלה יותר למדת לשה"ר וע"ז כתיב ביה [שמות ד, ג] 'ויהי לנחש', וברש"י 'רמז לו שסיפר לשה"ר על ישראל באומרו לא יאמינו לי'.

(יג, טז) ענין תוספת י' ליהושע. ונראה שהיתה מחלוקת בין המרגלים ליהושע וכלב. והנה במדבר ההנהגה ניסית, ובא"י ההנהגה בדרך הטבע, חריש וקציר. ונחלקו איך תהיה הכניסה לא"י. דהם סברו שזה על דרך טבע. ולכך טענו אפס כי עז העם וכו'. אולם יהושע וכלב סברו שזה יהיה ע"י נס, ומה הנפק"מ מה כחם. והנה העוה"ז שהוא בהנהגה טבעית, נברא בה'. ועוה"ב שהיא הנהגה ניסית,

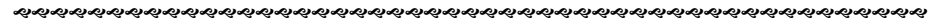
נבאר פן נוסף בסמיכות הפרשיות זו לזו.

לשה"ר בהכרח מורכב מג' אנשים: מדבר, שומע, והמדובר. המדבר והשומע פועלים מרצונם בחטא, אולם המדובר אינו פועל כלל. אולם מ"מ הוא שותף בחטא, ובלעדיו אין לשה"ר כלל. אילו המדובר לא היה לו שייכות כלל וכלל לענין של לשה"ר, לא היה שייך כלל שידברו עליו לשה"ר. שמכיון שאין לו שייכות כלל ללשה"ר, א"א שהוא יהיה חלק ממרכיבי מעשה של דיבור לשה"ר.

בודאי שאין הכרח שיהיה למדובר שייכות ללשה"ר בפועל, שהרי גם עתה אינו משמש בלשה"ר חלק בפועל, אלא בהכרח שיש לו שייכות פנימית לענין של לשה"ר.

מעתה נבין שאם היה מהלך שמרים דברה במשה רע"ה, בהכרח שמשה רבינו ע"ה היתה לו שייכות פנימית לענין של דבה, לשה"ר. ולכן צריך להתבונן, היכן מצינו שהיתה למשה נגיעה בענין של לשה"ר.

'שלח לך'. (יג, ב) וברש"י 'לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח'. המהלך הזה של 'לדעתך', הוליד לבסוף מהלך של 'ויוציאו דבת הארץ'. נמצא, שהמעשה של משה, שהוא לדעתך, הוליד מהלך של דבה.

הענין, שראו בכואם לארץ מתים, מת בבחי' מלכות שרגליה יורדות וכו'. וזה הענין 'חייכם שאני נותן לכם מקום לטעות', בחינת מלכות, ששם הנסיון והבחירה.

'היש בה עץ אם אין'. (יג, כ) וברש"י, 'אדם שמגין כעץ'. הענין. עץ יש בו ב' בחינות, עליה וירידה. השורשים יורדים למטה, והוא צומח למעלה. וזו בחינת מלכות שהיא סוף העולם העליון, ויורד לתחתון, כידוע שכל מלכות ראש לתחתון. ולכך אמר 'מגין כעץ'. בחינת שמירה, נוק', מלכות. עץ גימ' סק, לשון עליה בארמית. והיא בחינת איוב, לשון איוב, איבה. שונא. מתנגד. וז"ש בגמ' למ"ד 'איוב לא היה ולא נברא, אלא משל'. בחינת מלכות, ששם המשל.

'יהס כלב'. (יג, ל) שורש הס, שתיקה. הס גימ' אדני, בחינת מלכות, דבור. ומשם שורש השתיקה. ולכך כלב גימ' ב"ן. שם המלכות. ולכך אמר 'וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם וכו'', לשון המשתמע לשני פנים, בחינת מלכות, טו"ר. דבר הנראה לב' צדדים.

'ונהי בעינינו כחגבים'. (יג, לג) ככל שהאדם מתרחק מדבר, נראה בעיניו קטן יותר. כך כל מציאות הבריאה, אדם מתרחק מן הקב"ה, ולכך אינו רואה גודלו. ככל שדבוק

נברא ב'. ולכך הוסיף לו אות י', כלומר שההנהגה בבחינת נס.

'היש בה עץ וכו'. (יג, כ) וברש"י, 'שמגין כעץ'. והענין, שהעץ חלקו התחתון נסתר, וחלקו העליון גלוי. וזו בחינת צדיק, שמגלה בהעלם את גילוי יחודו ית'. והוא ראוי להגן על דורו.

'ויבכו העם בלילה ההוא'. (יד, א) ענין בכיה מצינו בתורה ביוסף ובנימין שבכו על ביהמ"ק ומשכן שילה. ובפרשתינו מצינו בכיה על א"י. וע"כ נגזרה בכיה לדורות על ביהמ"ק. הענין. בכי שורש בכ, בחינת כ"ב אותיות במלכות כנודע. וא"י וביהמ"ק בחינת מלכות. והוא ענין הנאמר באיכה, 'בכה תבכה בלילה'. ובחז"ל, 'שבלילה נשמע הבכי יותר'. והענין. בכי בחינת לילה, מלכות. ועוד, אותיות כבה - כיבוי, הפסק אור. וביהמ"ק נקרא אורו של עולם. והעדרו, כיבוי. וכן צדיקים נקראים כך (ב"ב ד'). ולכך פעם ראשונה שמצינו בתורה בכיה, הוא אצל שרה.

(יג, לב) **ענין המרגלים שחטאו בלשון הרע על א"י.** ארץ, בחינת מלכות, לשון הרע הוא ע"י הפה, בחינת מלכות.

'למה נסמכה פרשת מרים למרגלים וכו'. מרים גימ' ארץ.

בכחמה שאין בה דינין. ועי"ז היו בו כל אותיות שם הוי"ה. (ועוד רמז לו שינצל מעצת י' מרגלים). ולכך לכלב לא היה צריך להוסיף כלום, שהוא משבט יהודה שכבר יש בו אותיות הוי"ה.

(יג, ל) **כלב** משבט יהודה, בחינת מלכות, שם ב"ן, כלב גימ' ב"ן. וזו בחינת ארץ. ואולי לכך היתה לו סיעתא מיוחדת שלא חטא, משום שזו בחינתו. ולכך דוקא זיהס כלב, הס גימ' אדנות כנ"ל בחינת מלכות. ולכך דוקא כלב קבל חלק את חברון ששבע שנים נבנתה, בחי' מלכות, שבע.

בזהר הק' כתוב שצלפחד חלק על מדת השלום. צלפחד בגימ' ריב, היפך שלום מריבה.

ענין שהיתה שליחות לא"י. כי א"י סוד נוק', מלכות, מקבל, שליח. סוד שליח מקבל כח מן המשלח, וחוזר למשלח. סוד העלאת המלכות.

(יג, טז) **ענין** שמשה רע"ה הוסיף ליהושע אות י' דוקא, כי ה' בחינת עוה"ז, טבע. ולפי הנהגה זו לא היו יכולים לכבוש את א"י. ונצרכה הנהגה ניסית, בחינת י'.

(יג, ב) **מרגלים** עם האותיות גימ' שכ"ח, בחינת נוק', שכחה. שלח אותיות חלש, נוק'. והשליחות לא"י נוק'. ועיקר השלוחים שניצלו, הם

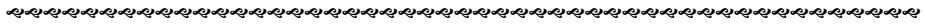
וקרוב לקב"ה, מכיר גדלותו. וכן י"ל שבחינת ראייה היא בחינת מלכות, נוק' צמצום. כך מציאות הראייה, שככל שהאדם מצמצם ראייתו, רואה טוב יותר. וכן חכמת המשקפים.

סר צלם. (יד, ט) הענין. צל זה מקביל לצורת האדם. אולם זה נוצר ע"י העדר האור הנחסר שם, בחינת חסרון והעדר. נוק', חומר. וזה כל העולם בחינת צל, כמ"ש בצלמנו. בחינת צל להקב"ה. ונראה שהוא סוד נורא.

יהיש בה עץ אם אין'. (יג, כ) וברש"י וגמ', 'אדם שמגין כעץ'. הענין. עץ יש בו שורש ובו כמה ענפים, ובכל ענף עוד ענף, ונמצא כל החיות מן השורש. וכן צורת אדם וכל הדור, יש שורש לדור הוא הצדיק, וכולם חיים מכוחו. ולכך שאל אם יש בה עץ, צדיק, שמכוחו אפשר לחיות.

ענין שהנסיון היה דוקא בארץ. ארץ בחינת מלכות, מקום שליטת טו"ר, ושם הנסיון. ולכך נסמכה פרשת מרים, גימ' ארץ, למרגלים. וכן היה חסרון באמונה בדברי הקב"ה שהארץ טובה. ואמונה בסוד מלכות, כנודע.

(יג, טז) **משה** הוסיף אות י' ליהושע, אע"פ שכבר היתה בו אות ה' משם הויה. כי ה' בחינת בינה או מלכות, בחינת דינין. משא"כ י' שהיא

קרח

'ויקח קרח וגו', (טז, א) ופרש"י
 'ומה ראה קרח לחלוק עם משה,
 נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן
 עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני
 קהת, ע"פ הדיבור וכו'. עי"ש
 בדבריו.

והנה לכאורה מצינו דברים
 סותרים לזה, בהמשך דברי רש"י על
 הפסוק, 'ומדוע תנשאו', פרש"י 'אם
 לקחת אתה מלכות, לא היה לך לברור
 לאחיך כהונה'. הרי שטען על כהונת
 אהרן ולא על נשיאות אליצפן?

ביאור הדברים: הנפש איננה
 נקודה עצמית אחידה בצורתה
 ומהותה, אלא יש בה רובדים שונים
 ומגוונים.

והנה כאשר מתעוררת באדם
 נקודה, שורש התעוררות הנקודה היא
 מן הנשמה שהיא הנקודה הפנימית
 שבאדם. אלא שכאשר יוצאת הנקודה
 מן הנשמה ומתראת ברובדי הנפש,
 שם נקודה פנימית זו מקבלת פנים
 רבות. באם האדם זך אזי נשמרת
 הנקודה כצורתה, כאשר יצאה מן
 הנשמה. ואף בהתפשטותה לחוץ,
 ללבושי הנפש, אינם פוגמים בצורת
 הנקודה. אולם כאשר לבושי הנפש
 אינם זכים כל צרכם, אזי כל לבוש
 מתראה בו הנקודה לפי רצון ומהות
 הלבוש.

יהושע פני לבנה, נוק'. וכלב גימ'
 ב"ן, שם המלכות.

(טו, לח) **ציצית** לשון מציץ.
 הצצה, שורש צצ, גימ' קפ. בחינת
 מקיף, בחינת ציצית - אור מקיף.

מצות צצית 'וראיתם אותו'. (טו,
 לט) בחינת ראייה שורשה בחכמה.
 ולכך יש ל"ב פתילים, כנגד ל"ב
 נתיבות חכמה.

'שלח לך אנשים'. (יג, ב) ר"ת
 אש"ל. ממדבר פארן. פארן גימ'
 אשל. הענין. אשל בחינת ג' קוין,
 חד"ר. אכילה קו ימין, שתיה קו
 שמאל, לוייה חיבור קו אמצע. וזה מה
 שרצו להשפיע למלכות, ארץ כנען.
 ולכך כלב משבט יהודה, בחינת
 מלכות, הלך לקבל את השפעתו
 בחברון, מקברי אבות - חד"ר. וז"ש
 'שלח לך' מבחינת ת"ת, שכולל ג'
 קוין.

'קראו נחל אשכול'. (יג, כד)
 אשכול גימ' נחש. עץ שחטא בו
 אדה"ר לחד מ"ד גפן היה. וכן עתה
 אילו נכנס משה לא"י, לא היתה
 חרבה. בחינת תקון דעת"ל. ועתה
 שבו וקלקלו בחינת קלקול הנחש.
 ולכך נקרא דוקא ע"ש האשכול.

וב"ה מצד החסד. וכן קרח מהרע שבהבל, כמ"ש האריז"ל. ומשה מהטוב בחינת חסד.

ויקח קרח (טז, א) נזכרו קרח יצהר קהת לוי. ר"ת קיקל גימ' מר, גימ' עמלק. שהיא בחינת הרע, בחינת פירוד בבריאה. וכן קרח בחינת מחלוקת. ואולי לכך ר"נ אנשים גימ' נר, בחינת נר מצוה במלכות, ששם שייך בחי' פירוד ח"ו. ולכך לא נזכר יעקב, שזהו הויכוח בין קרח ואהרן, בחינת ויכוח בין חסד לדין, כש"כ בזוה"ק. אבל יעקב בחינת רחמים, יחוד שניהם, ואין לו שייכות למחלוקת.

קרח גימ' חש. בחינת מרגיש. שזה שייך יותר בנוק', וקרח מסיטרא דדינא, סטרא דנוק'.

קרח אותיות חקר. כל חקירה יש בה ב' צדדים, בחינת מחלוקת. **ויקח קרח**, ואתפלג'. ויקח שורש קח, ובקרח יש אותיות קח.

קרח לקח ר"נ אנשים עמו. ר"נ בא"ת ב"ש גט, בחינת פירוד. ומשם נתחזקה המחלוקת.

קרח שפקח היה מה ראה לשטות זו'. קרח חלק על מדת שלום, כמ"ש בזוה"ק בריש הפרשה. שלום גימ' שעו, חצי מזה קפ"ח, גימ' פקח. ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו, שמואל וכו'. שמואל אותיות שלום, והבן.

ולכך, אף שבשעה שיצאה הנקודה מן הנשמה, יצאה בטהרתה, מ"מ בהתלבשה בלבושי הנפש, אזי כל לבוש יוצר תבנית וצורה עצמית לנקודה.

שורש טענת קורח יצאה מנשמתו ושם זו טענה אמיתית. אולם כאשר נשתלשלה טענה זו ללבושי נפשו, כל לבוש נותן לכך צורה ופירוש משלו. ומכך נוצרו טענות מטענות שונות שטען קורח, וכל לבוש יצר טענה לעצמו.

וז"ש **ויקח קרח** ואתפלג. כלומר שהיה פילוג בלבושי נפשו, והבן מאד.

ותפתח הארץ את פיה'. (טז, לב) הענין שדוקא עונש זה. יש ד' יסודות ארמ"ע. וכולם אין ניכר בהם חילוק, חוץ מעפר שנבראו הרים ובקעות. וניכר בהם הפירוד. ולכך קרח שהיה שורש הפירוד, נבלע בקרקע בחינת מלכות, ששם מקום הנפרדים כנ"ל. ולכך נאמר ותפתח את פיה, פה בחי' מלכות.

(טז, א) **ענין** מחלוקת לשם שמים שסופה להתקיים. דעושה לש"ש דבר בשורשו שלשמו עושה. ובשורש הכל אחד.

ענין מחלוקת. דהעולם נברא מחסד ודין. והם חלוקים זמ"ז. ולכך נחלקו ב"ש וב"ה. דב"ש מצד הדין,

'אל אלהי הרוחות וכו'." (טז, כב) ענין שנשתמשו דוקא בכינוי זה. דכינוי זה כתוב בפ' פנחס 'פקד ה' אלהי הרוחות איש על העדה', ונקרא כן, שנצרך שיעמיד איש שהולך לפי רוחו של כל איש ואיש. נמצא רוח מחלק בין כל איש ואיש. ולכך אמרו 'אל אלהי הרוחות האיש אחד יחטא וכו'." הרי הם מחולקים זה מזה ברוחם, ואינם אחד. והבן.

(טז, א) קרח בגימ' חש. הענין. אמרו בגמ' (חגיגה יג, ע"א), "מאי חשמל אמר רב יהודה חיות אש ממללות, במתניתא תנא עתים חשות, עתים ממללות", וכו'. ענין חשות, חש, הוא סוד הרצוא, סוד ההתכללות בא"ס, ושם הכל אלקות גמורה ולכך אמר קרח (טז, ג) "כי כל העדה כולם קדשים ובתוכם ה'" וגו'. כלומר, קרח בחינת חש, בחינת התכללות, ושם הבחינה, "ובתוכם ה'". ומתגלה שבתוך כל אחד זה אלקות. ולכך כולם שווים, כי מצד הבחינה של האלקות, כולם שווים.

רש"י (טז, ז) "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר בשבילו אני נמלט". עומק הדברים: שמואל, בגימ' יש ואין. וזו בחינת משה ואהרן שושבינא דמלכא,

קרח נחלק על המדה הנקראת שלום, כמ"ש בזה"ק. ולכך נחלק על אהרן שמדתו אוהב שלום ורודף שלום. וכן נחלק על משה שהוא יסוד דאבא, ובחינת יסוד נקראת שלום. ולפ"ז יבואר משאחז"ל שאומרים בלועי קרח 'משה אמת ותורתו אמת ואנו בדאים'. בדאי גימ' טוב, בחינת יסוד נקרא טוב.

עומק ענין מחלוקת קרח, שסבר שמשה בדאי. נמצא כל קבלת ישראל בחינת הלכה למשה מסיני, הכל בטל. נמצא בטל כח המאחד את כנס"י לכל הדורות. וזה עומק המחלוקת.

(טז, לב) ענין שעונשו של קרח שהאדמה בלעתם. כל ירידה, סוד שבירה ופירוד. וקרח שהיה ראש למחלוקת בחינת פירוד, עונשו שירד ירידה יתירה, עוד יותר מן הקרקע.

(טז, א) ענין שחלק מטענת קרח היה ע"י תכלת. תכלת לשון תכלית, בחינת סוף. ושם שורש פירודא. וכן בחינת מזווה בפתח הבית, מקום הסוף פתח מלכות.

קרח טען שמשה רבינו לקח המינוי מדעתו ולא מדעת המקום. כלומר, שלא נחלק על תושב"כ, אלא על תושבע"פ. על קבלת החכמים. והענין, תושבע"פ סוד נוק', מלכות. ושם המקום ששייך בו פירוד ומחלוקת.

המשיח, שלא יהיו מלחמות, אלא שפה ברורה לכל העמים. שהוא יחוד האיין והיש, כנ"ל.

חקת

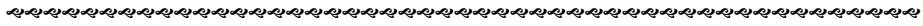
נעברה נא בארצך. (כ, יז) ענין בקשת משרע"ה לעבור בארץ אדום. דהלא נודע דיעקב נגד עשו, וכשם שתשוקת יעקב לקדושה, כן עשו לטומאה. ורצו ישראל לקדש האכילה והתאוה דאדום. ולכך רצה לעבור. עבר אותיות רעב, והבן. ולכך רצה דוקא לאכול מחלק אדום, ובזה לקדש התאוה. ולכך באמת כשעברו סביב לארץ אדום, נתאוו באכילה.

וישמע הכנעני (כא, א) ענין הכנעני שנלחם בישראל. דהנה הוא יושב בארץ הנגב. ונגב לשון יבש, ריק מן הקדושה והחיות. וענין השביה, דשבי הוא לשון שב, וכאשר ישראל נשבים לבין האומות, ע"כ שצריך להשיב משם ניצוצות הקדושה. ולכך אמר ישראל, שאם ינצח במלחמה יקדיש רכושו לקודש.

על כן יאמרו המושלים. (כא, כז) וברש"י, 'בלעם שנאמר בו וישא משלו'. והענין, שכל ענין משל, שרוצה להסביר דבר במחשבה ע"י עולם המעשה. שיהא קישור של עולם המחשבה אל עולם המעשה.

ושושבינא דמטרוניתא, שהם שני הפכים, וכוללים יש ואין. ולכך שמואל שקול כנגד משה ואהרן, מפני שהוא עצמו כולל יש ואין ולכך סבר קרח שהוא ימלט, מצד האיין שבו. והוא יהיה ראש, מצד היש שבו. וזהו ישוב הסתירה, שמצד אחד טען "כל העדה כולם קדושים". וגו'. ואין צורך לראש, וזה מצד האיין שבו. ומצד שני טען, שרוצה להיות נשיא, וזה מצד היש שבו. וכל זה מצד שהיש ואין שבו אינם מאוחדים כדי הצורך, ולכך יש מהלך נפרד לאין שבו, ומהלך נפרד ליש שבו. אולם מצד התיקון, האיין והיש כלולים זה בזה, וזהו התיקון הגמור.

וזהו סוד עשו, בגימ' יש ואין, כנ"ל. אשר מצד ההתראות שלו, היא בחינת עשוי וגמור, בחינת יש שבו. אולם סוד התיקון הוא, "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש". כלומר, שתתגלה בחינת האיין שבו, שזה בא ע"י אש ולהבה, של ישראל שהם בחינת איין שמבטלים היש ומגלים האיין. וכאשר תתגלה גם בחינת האיין, ויהיה יחוד גמור בין בחינת האיין, לבחינת היש, אזי תהיה גאולה שלימה. והנה עשו ראשית מצד לידה, מצד היש. ויעקב ראשית מצד היצירה, הטיפה, אין. וצריך לכלול את שניהם. וזהו סוד ימות

שבמתן תורה היה גילוי שהשיגו הדברים בשורשם. ובעגל נסתם ונעלם. ונצרך להביא קרבן על בחינת העלם, ולכך שחיתתה מחוץ לג' מחנות, בחינת חיצוני דין וכו'. שחיטה בזר, בחינת חולין. (אע"פ שכל שחיטה כשרה בזר).

ויקחו אליך. (יט, ב) וברש"י, 'לעולם היא נקראת על שמך, פרה שעשה משה'. הענין. פרה אדומה בחינת חק, העלם, חיצוניות. משה בחינת דעת, אור הפנים. ולו נתגלה טעמה. ובחינת הקרבן הוא להעלות החיצוניות לפנימיות, בחינת משה. ולכך ויקחו אליך, דוקא אליך.

ויבוא וכו' כל העדה מדבר צן. (כ, א) צן בא"ת בש הט, גימ' יד, בחינת דוד, מקבל, נוק', מלכות. ולא היה מים, גימ' מלך.

ותמת שם מרים. (כ, א) מרים גימ' צר, בחינת מלכות צמצום. ולכך צוה למשה 'ודברת אל הסלע', דבור סוד מלכות. מרים יש בה אותיות ים, בחינת מלכות.

עדה לשון עד, אותיות דע, בחינת חיבור. וזו בחינת עדה, חיבור של הכלל.

(כ, א) **ענין שנסמכה מיתת מרים לפרה אדומה,** ללמד שמיתת צדיקים מכפרת. כי הטעם שמיתת צדיקים מכפרת, שהוא סוד העלאת מ"ן,

וזה ענין דעת שמחבר כחור"ב עם ו"ק, כנודע. והיא בחינת השלימות המהפך גשם לרוחני. ולכך אותיות משל, הם שלם. והוא ענין בלעם ששרשו בדעת, כמ"ש יודע דעת עליון, ולכך היא בחינת משל.

יען לא האמתם בי (כ, יב) ענין חטא משרע"ה במי מריבה. הענין. כח עליון תמיד פועל על התחתון, ולא בהיפך. ולכך להוציא מים, נצרך היסוד מעל המים, הוא רוח, דיבור. כמ"ש 'ויהי האדם לנפש חיה - לרוח ממללא'. ולא מעשה שהוא בעולם העשייה, מקביל לעפר.

עוד י"ל, הכאה שייך בבהמה, דיבור באדם. הכאה שייך בטבע, דבור רק באדם שהוא מעל הטבע. ולכך כאן שהוצאת מים מן הסלע היתה מעל הטבע, נצרך שתהיה בדבור, ולא במעשה.

זאת חקת התורה (יט, ב) ענין שדוקא פרשת פרה אדומה נאמרה בחוק. ענין חק, הסתר שאין מתגלה הטעם. וזו בחינת נוק', דין. ולכך נאמר בפרה אדומה, שהיא בחינת דין. ולכך נסמכה לפרשת קרח, בחינת מחלוקת, בחינת דין ושבירה.

ולכך אפילו ב' שערות שחורות פוסלות, אע"פ ששחור דין, מ"מ שורש הדין, אדום. ונצרך דין גמור. ולכך קרבן זה תקון לחטא העגל.

ולכך נאמר 'לא נטה ימין ושמאל',
בחינת קו אמצעי, מדתו של יעקב.

יציא אדום לקראתו, בעם כבד
וביד חזקה'. (כ, כ) עשו מסיטרא
דשמאלא, בחינת יד חזקה.

(יט, ב) **'אמרתי** אחכמה והיא
רחוקה ממני, אמר שלמה ע"ה על
פרה אדומה'. כדאיתא בחז"ל. ויש
לתמוה על לשון רחוקה, דענין ריחוק
דבר שייך בדבר שיש לאדם שייכות
אליו, רק נחסר קירוב המקום. ואילו
הכא לכאורה אי הבנת הטעם היא
מחמת גשמיותו של האדם, והגבלת
שכלו. אולם האמת דשונה מצות פרה
אדומה מכל המצות. דכל המצות
ענינם עסק רוחני. אולם מצות פרה,
כל ענינה לבטל הטומאה הגשמית.
ולכך מכיון שכל ענינה בטול
הגשמיות, מוכרח ששיכות מצוה זו
היא לארעא, ואי השגת ענינה הוא
בבחינת רחוקה.

"זאת חקת התורה" וגו'. (יט, ב)
וברש"י, "לפי שהשטן ואומות העולם
מונין את ישראל לומר מה המצוה
הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב
בה "חוקה", גזרה היא מלפני, אין לך
רשות להרהר אחריה".

ונודעת הקושיה מדברי רש"י
לקמן (פ' כב) שהביא דברי ר' משה
הדרשן וז"ל, "משל לבן שפחה שטנף
פלטין של מלך אמרו תבא אמו

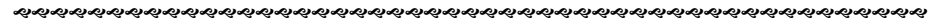
בחינת מלכות. ולכך נרמז דוקא
בנוק', מרים.

יען לא האמנתם בי להקדישני'.
(כ, יב) המקום שבו היו היה קדש,
כמ"ש 'וישב העם בקדש' שהמקום
היה מסוגל לקדושה, וזהו לא
האמנתם בי להקדישני.

ותמת שם מרים, ולא היה מים'.
(כ, א) מרים אותיות ר' מים. ולכך
בזכותה היו מים. ובפ' בשלח כתיב,
'ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים
ממרה כי מרים הם', שם נהפך מרים
למרים, לשון מר. והתיקון הוא
'ויורהו ה' עץ', עץ גימ' סלע. וכאן
נהפך למרים, לשמעו נא המרים.

ותמת שם מרים'. וברש"י, 'למה
נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה,
לומר לך מה קרבנות מכפרים אף
מיתת צדיקים מכפרת'. פרה אדומה
בחינת דין, מלכות. וכן מרים גימ'
ארץ, מלכות. ומיתת צדיקים מכפרת
שאז מעלין מ"ן של כל מעשיהם,
בחינת מלכות. ולכך נצטוה משה
לדבר אל הסלע, דיבור בחי' מלכות.

וישלח משה מלאכים מקדש אל
מלך אדום'. (כ, יד) אדום הוא עשו,
והמתנגד לו, יעקב. ולכך שלח
מקדש, בחינת קדושה, בחינתו של
יעקב. ולכך נאמר 'אנחנו בקדש עיר
קצה גבולך', כשם שיעקב אוהז
בעקב עשו, כן כאן בקצה גבולו.

והנה כאשר "השטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה". עומק הדבר, שהם מערכבים את ב' הבחינות. הכח לשאול "מה טעם יש בה", נובע מן הבחינה שיש טעם בדבר. אולם לפי בחינה זו, גם יש תשובה, שהרי יש טעם. אולם הם לוקחים את הכח שיש טעם, ושואלים על הבחינה שאין בה טעם. ועבודת האדם באופן זה, להכנס למהלך של "גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה". ובזה מסלק את האפשרות לשאול "מה טעם יש בה", שהרי במהלך זה אין בה טעם כלל. וז"ש "לפיכך כתב בה "חוקה". שהוא הכנסה וגילוי למהלך של "גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה".

(יט, ב) פרה אדמה, בגימ' שלו, בגימ' פורים. שהוא סוד כלילת ההפכים, "ונהפוך הוא". ולכך מטהרת טמאים ומטמאת טהורים, כי כוללת בתוכה את ההפכים. והיא שורש השרשים. וז"ס "אדמה תמימה אשר אין בה מום". שאע"פ שאדומה, שהוא שורש הדין, מ"מ תמימה. "אין בה מום". מום, בגימ' שם אלקים. כלומר, אע"פ שזה דין, מ"מ בשורש הדין, הדין עצמו הוא בבחינת תמימה, כי שורש הדין הוא שלימות, ואין בו חסרון כלל. וז"ס "אשר לא

ותקנח הצואה. כך תבוא פרה ותקנח העגל". והרי שיש טעם בדבר, ומדוע כאן כתב "גזרה היא מלפני" ?

ביאור הדברים: ידוע שהאדם נקרא "עולם קטן". כלומר שהוא כולל בקרבו את כל הבחינות שיש בעולם. ובאמת שבפנימיות הדברים, כל דבר ודבר כולל בקרבו את כל הבחינות שיש בעולם. אלא שבאדם יש לכך גילוי, וכל צורת קומתו בגילוי מדומה לבחינות העולם. משא"כ שאר הנבראים, מצד ההתראות החיצונית שלהם יש להם גילוי רק בבחינת מה, ושאר הבחינות טמונות וגנוזות ונעלמות בקרבם. והדברים ברורים למשכיל, שכל דבר בבריאה מקפל בתוכו את כל קומת הבריאה.

ולכך בכל דבר יש בחינה שנקראת "גזרה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה". ובכל בחינה יש את מה שנקרא "טעם הדבר". וזו איננה סתירה כי מצד ההשתלשלות וההתראות החיצונית, נשאלת השאלה ממנפ"ש, יש טעם או אין טעם. אולם בפנימיות הדברים, יש בדבר ב' בחינות. בחינה שיש בה טעם, ובחינה שאין בה טעם. וההסתכלות מצד בחינה זו מראה שאין בה טעם, וההסתכלות מצד בחינה אחרת מראה שיש בה טעם.

המעשה. ותכליתו לחבר המעשה הגשמי עם החכמה הרוחנית. ולהפוך הגשמי לרוחני. אולם בחינת בלעם היא בהיפך, שע"י הדעת מחבר הרוחני לגשמי, והופכו לגשמי ג"כ. והוא ענין שיודע שעת הזעם ועי"ז מקלל. והנה ענין המועדים והרגלים מושרש ע"י שישראל הופכים הגשמי לרוחני, והוא בהיפך לזה, ומתנגד לזה.

מי מנה עפר יעקב'. (כג, י) הענין שנמשלו לעפר. דעפר בגימ' שן, לשון שנה, חוזר. וזה ענין ישראל שמחזירים העולם לתכליתו ולשורשו. והוא ענין 'כי עפר אתה ואל עפר תשוב', והוא כנגד מדת מלכות, בחינת כתר מלכות, ראש וסוף.

ועומק בחינת כתר מלכות. דהנה כתר הוא הרצון לגלות, והנה כל הספירות הן רק מסכים להעלמת מציאותו ית'. דבאמת לא אשתני בכל אתר. נמצא שהם בחינת העלם. אולם מדת מלכות היא המגלה לפי ערך התחתונים. דמ"מ גילוי הוא. ולבסוף יתגלה יחודו ית' ע"י המלכות. נמצא שהוא מגלה באמת את מציאותו ית', והוא רצון הכתר לגלות. הרי שמושרש מלכות בכתר.

עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחך השור את ירק

עלה עליה על". שהרי המושג של על, נובע מן מדת הדין, כאשר גוברת ומעלמת את הקדושה, וע"י עמל מסלק את ההעלם. אולם בשורש הדין, אין העלם כלל. ולכך, אע"פ שהוא דין, אין בו עמל ועל כלל.

"תמימה" (יט, ב) פרש"י, "שתהא תמימה באדמימות, שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה". הענין. צבע שחור אמרו חז"ל, שהוא אדום אלא שלקה. כלומר, שורש הדין הוא אדום, אלא שבהתפשטות הדין, נעשה שחור. ולכך הכא, שיש רק שורש הדין, צריך שיהיה אדום, שהוא שורש הדין, ולא שחור שהוא התפשטות הדין.

וענין ששתי שערות פוסלות, ואחת לא. כי אחת זו בחינה שמתגלה שהאדום שורש השחור. כלומר, ששורש הדין הוא מקור להתפשטות הדין. אולם שנים, הוא כבר התפשטות הדין, והתפשטות הדין כבר פסולה, כנ"ל.

בלק

'למה הכיתני ג' רגלים'. (כב, כח) וברש"י, 'כנגד ג' רגלים דישאל'. והענין, שבלעם בחינת דעת, יודע דעת עליון. וענין חיבור דעת. הוא חיבור המחשבה - חכמה, עם

'מאן ה' לתתי וכו'. (כב, יג) מאן אותיות אמן. הענין. אמן גימ' מלך כנודע. בחינת התגלות חיבור הוי"ה ואדנות. מיאון הוא הפוך. ובתרגום 'לית רעוא קדם ה''. אין רצון, הפוך התגלות הרצון. ולפ"ז יבואר הפסוק בישעיה, 'אם תאמנו ומריתם חרב תאכלו'. תאכלו שורש אכל, גימ' נ"ב כנודע במלכות. וכנגד תמאנו - תאכלו, והבן.

'ויעמד במקום צר, אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל'. (כב, כו) הענין. ימין חסד, שמאל דין. ובלעם משורש משה, בחינת דעת קו אמצעי, וזה שרמז לו מדתו באמצע ולא ימין ושמאל. וזה ענין 'יודע דעת עליון', שידע לכוון השעה שהקב"ה כועס. כעס הוא ע"י שלא נתקיים רצונו, ולכך כועס. והוא שהיה בבחינת רצון, ידע זמן הכעס. והבן.

'כי ברוך הוא'. (כב, יב) הענין. ברוך לשון ברכה, המשכה, כנודע. בחינת נצחיות עץ החיים. וזו בחינת ישראל. משא"כ עכו"ם בחינת ארור, שורש רא, תאור יואר, שורש של ראה. צמצום והגבלה.

'ויגר מאוד'. (כב, ג) ויגר גם לשון גירות. הענין. כל גר אין לו צרוף, שהיא בחינת אהבה לאנשים, אלא הוא מרוחק מהם, בחינת יראה. וזה לשון ויגר - נתיראו. ולכך בני"ה היו

השדה'. (כב, ד) יש לדקדק דלעיל נקט לשון עם, והכא קהל. והענין, שיש שתי אפשרויות להלוקח דבר מן המקום. או מפני שרוצה את החפץ, או שרוצה המקום. והנה שבני"ה נכנסו לא"י, יש בזה שני ענינים, א' לכלות האומות וזה לש"ש. ב' שיהיה להם מקום להיות בו. ובלק טען שכל מעשיהם לעצמם, שרוצים שיהיה להם מקום להיות, ולא לש"ש. והנה החילוק בין לש"ש לבין לעצמו. שבלש"ש הכל נחשבים כאחד. כיון שרצונם שווה. משא"כ בהנאת עצמו. ולכך אמר 'קהל' לשון שבעצם אינם אחד, אלא נתאגדו ונתחברו לעשות טובת עצמם.

'ויגר מאוד'. (כב, ג) וברש"י לשון מורא. שורש גר, משמש גם לשון גירות. הענין. פחד ומורא הוא כשאין לאדם במה להתלות ולאחוז, אזי הוא ירא ונתפס במשהו. גר אין לו במה להתפס, הכל זר אצלו.

'כלחך השור את ירק השדה'. (כב, ד) וברש"י, 'כל מה שהשור מלחך אין בו סימן ברכה'. הענין. שור בחינת דין, פני שמאל במרכבה. ולכך כשמלחך אין בו סימן ברכה.

'ארה לי'. (כב, ו) שורש רא, שורש של ראה, בחינת עין. שם היתה השבירה כנודע. ולכך היא לשון קללה וקלקול.

שנתחבר עתה לבלעם, לקלל בני ע"י כח זה.

'ויפתח ה' את פי האתון'. (כב, כח) אתון בארמית לשון אותיות, אתון. אות בחינת מלכות פה, בחינת מלכות.

'בלק בן צפור'. (כב, ב) ענין שכתבה התורה שם אביו צפור. שבצפור מצאנו ענין שלוח. בשילוח הקן ובשילוח קרבן מצרע. וזה כל ענין מעשה בלק, 'ואגרשנו מן הארץ'. בלק ושם אביו צפור חסר ו', גימ' גרש.

(כב, ב) **בלק** אותיות קבל. בלעם יש בו אותיות בלע, והוא קבלה לעומק. כלומר קבלה שאין שייך בה כבר נתינה. והנה בלעם היפך משה, משה הוא בבחינת 'ואם אין מחני נא מספרך וכו'', בחינת מסירות נפש למען הזולת. ובלעם בחינת נטילה ללא נתינה כלל.

'זירא מלאך ה' וכו' וחרבו שלופה'. (כב, לא) ענין שדוקא ע"י חרב עכבה. שהוא כפי הנהגת בלעם עצמו, כמ"ש להלן 'לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך'. ולכך כתיב בסופו 'ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב'.

ענין ג' פעמים של עכוב. תחילה נטתה ב' פעמים, פעם לצד ימין ופעם לצד שמאל. אח"כ 'ויעמד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל',

גרים בארץ מצרים. מצרים בחינת יראה, לשון מיצר, בחינת דין. ולכך דוקא שם שייך בחינת גרות.

'אשר על הנהר'. (כב, ה) הענין. בלעם בטומאה כנגד משה בקדושה. משה בחינת בינה, בחינת נהר, וכנגד זה בלעם.

ענין שדוקא בלעם נתן להם עצה לקלקל בעריות. בלעם סוד דעת דקל'י, וכן עריות סוד דעת דקל'י.

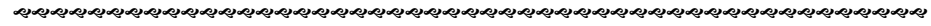
'אשר ישים אלהים בפי אותו אדבר'. (כב, לח) הענין. כשם ששכינה מדברת מתוך גרונו של משה. כך בלעם דיבוריו רק מה'.

(כד, ג) בלעם בחינת סתום העין, כנגד משה שעליו נאמר טוב עין הוא יבורך.

(כב, כח) **ענין שבלק בקש מבלעם רק ג' פעמים**. וכן ענין שהאתון עמדה לו ג' פעמים. כי בלעם בסוד יודע דעת עליון, בחינת דעת קו אמצעי, בחינת שלש. חיבור ב' קצות, והאמצע עצמו. כנודע.

ענין שהתגלות האתון היתה בפה. פה בחינת מלכות, ושם בחינת גילוי כבודו ית'.

בלעם, אותיות לפני אכסל, גימ' קי"א. גימ' פלא. בחינת פלא עליון, בחינת משה שורש הדעת העליון. בלק, אותיות לפני אכצ, גימ' פלא.

תכלית, ולכך מולידים כח חפוש זה אצל אחרים. ולכך מהלך זה יוצר אצל אויביהם "קצו בחייהם", כי רואים שאין תכלית. יסוד הדברים שכל כח הקיים באדם הוא הכח שמתראה אצל אויביו בצורה של האויב. וז"ש אצל יעקב "עם לבן גרתי" לשון מורא, כי כיון שלבן היה בו יראה נפולה, ממילא כח זה נתראה אצל יעקב. אולם ביראה דקדושה והבן.

"ויאמר מואב אל זקני מדין". (כב, ד) וברש"י, 'והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר המכה את מדין בשדה מואב, שבא מדין על מואב למלחמה, אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם'.

הענין. הכח המאחד הוא כח האהבה. וכאן הכח המאחד הוא "מיראתן של ישראל" יראה. ולכך אין כח ביחוד זה להיות יחוד גמור. ולכך כתיב לבסוף (כד, כה) "ויקם בלעם וילך וישב למקומו וגם בלק הלך לדרכו" כי מכיון שהכח המאחד לא היה כח מאחד כראוי לא היה כח אמיתי ביחוד זה.

ובאמת יש כח יראה עליונה שבה יש כח יחוד והוא ביטול העילה בעלול, והוא היחוד הגמור, יותר מאהבה. כמ"ש המהר"ל. אולם יחוד של יש ע"י כח יראה. כגון הכא שע"י יחוד זה נעשו יש גדול יותר, ויצאו

בחינת קו אמצע, ועניינו שבשום אחד מג' קוין לא יוכל ללכת.

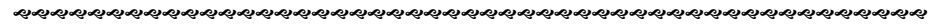
ויחל העם לזנות אל בנות מואב. (כה, א) הענין. מואב נקראת ע"ש מאב. וכיון שכל ענינה ובנינה זנות, לכך דרך החטא שהחטיאו את בני ע"י זנות.

תמת נפשי מת ישרים. (כג, י) ובזה"ק שלמעשה הרגו פנחס בחרבו שהיה חקוק עליה נחש. ולכך התפלל שלא ימות ע"י נחש שהוא היפך ישרים. כמ"ש 'והאלקים עשה את האדם ישר והמה -מכח הנחש -בקשו חשבונות רבים', היפך הישרות.

בלק ובלעם בגימ' רגע. הענין. כמ"ש חז"ל שבלעם ידע לכוון את הרגע שהקב"ה כועס. ובצרוף כח בלק ובלעם היה כח עליון לבחינה זו, ועם כל זה כתיב, שבאותם ימים לא זעם ה'.

ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, ויקץ מואב מפני בני". (כב, ג) הענין. ע"ם בחינת חיצוניות, בחינת יראה. ולכך ויגר "לשון מורא" (רש"י). כי ע"י שהעם עצמו מציאותו בבחינת יראה, לכך מולידים כח של היראה אשר אצל אחרים זה מתראה ביראה שמא יהרגו אותם אויביהם.

ויקץ מאוד מפני בני". (כב, ג) ופרש"י, "קצו בחייהם". כלומר, בני בחינת עובדי ה' שמחפשים כל הזמן

בחינת האור המקיף סביב לאדם. וזה נקרא שעוקר גם השורש, והבן.

'קום לך אתם'. (כב, כ) ובגמ' (סנהדרין קה, ע"א) 'אמר רב נחמן, חוצפא כלפי שמיא מהני, מעיקרא כתיב לא תלך עמהם, ולבסוף כתיב קום לך אתם'. הענין. לכל אור צריך כלי. ודבר שמצד עצמו אין ראוי ואפשר לעשותו, אין לו כלי. וע"י חוצפא מצד האדם, יוצר כלי לדבר. ועי"כ אפשר שיקבל אור בענין זה.

'מי מנה עפר יעקב'. (כג, י) ובגמ' (נדה לא, ע"א), "דרש ר' אבהו מאי דכתיב מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל מלמד שהקב"ה יושב וסופר רביעותיהם של ישראל, מתי תבא טיפה שהצדיק נוצר ממנה. ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם הרשע, אמר מי שהוא טהור וקדוש ומשרתו טהורים וקדושים יציץ בדבר זה, נסמית עינו דכתיב נאום הגבר שתום העיץ". ביאור הדברים שמצד הקב"ה הכל טוב ואין רע כלל. ובלעם ראה את החומר כרע. וזוהי הכוונה "נסמית עינו של בלעם הרשע", כלומר עצם כך שרואה את הגשמיות כרע, זה גופא נקרא נסמית עינו.

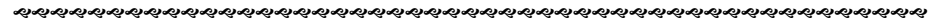
'בנה לי שבעה מזבחות'. (כג, א) ובגמ' (סוטה מז ע"א) 'כתיב ותבקענה מהם ארבעים ושנים ילדים. א"ר חנינא בשביל מ"ב קרבנות

למלחמה נגד בני". זה אינו כח של יראה. ולכך לא היה לזה קיום כנ"ל.

ברש"י, (כב, ד) 'ומה ראה מואב ליטול עצה ממדין, כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם, אמרו מנהיגם של אלו במדין נתגדל, נשאל מהם מה מדתו. אמרו להם אין כחו אלא בפיו, אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שכחו בפיו'.

ובאמת יש להבין את הפה. מדת הפה היא איננה מדה עצמית, והיא איננה אלא ככלי שמה שמכניסים בתוכו זה מה שיש להוציא ממנו. ולכך אין מדת פה זו שווה לחברתה. והן כחו של משה והן כחו של בלעם היה בפה. אולם כח המילוי שהיה בתוך הפה היה שונה לחלוטין.

"עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחך השור את ירק השדה". (כב, ד) ופרש"י, "מה שהשור מלחך אין בו ברכה". ובשפתי חכמים, 'לפי שעוקר גם השורש'. הענין. כל דבר יש בו את האור הפנימי שבו, כח החיות המושגת בו. ויש בו את כח האור החופף עליו ומקיפו מכל צדדיו, הנקרא אור מקיף כידוע. והנה כאשר מבטלים לאדם את כח אור מקיף זה, מבטלים ממנו את מקור ושורש חיותו. וז"ש "כל סביבותינו", היא

(סנהדרין קה ע"ב) חכה. מ"מ זוהי חסימה גשמית. הרי היו ב' מניעים מלתת לקללה את האפשרות להשתלשל לפה. וכאשר סרו ב' מניעים אלו, נתקיים "כולם חזרו לקללה".

שהקריב בלק מלך מואב הובקעו מישראל מ"ב ילדים". כלומר, עצם כך שהיה כח לבלק להקריב מ"ב קרבנות, הרי שיש כח זה בידו. ואותו כח הוא זה שתבע מ"ב ילדים מישראל. וזהו הלשון "בשביל" לשון צינור, שזהו כח יניקתו.

פינחס

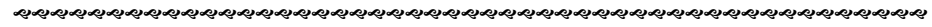
'בקנאו את קנאתי'. (כה, יא) אותיות קן א. הענין. קנאת פנחס היתה מפני חלול שמו ית'. וכל תכלית הבריאה לכבודי בראתיו וכו'. ועיקר תיקון בעשיה. וזה אותיות קן א'. לעשות לא' אלופו של עולם קן ובית בעוה"ז. ולכך זכה להיות אליהו גימ' בן. שם המלכות. בחינת דירה בתחתונים.

'השיב את חמתי'. (כה, יא) לכאורה הול"ל סילק או ביטל, מהו לשון השיב. הענין. חמה בחינת דין. ונודע שאין מיתוק הדין אלא בשורשו. כלומר שמעלה הדבר לשורשו ושם נמתק. ולכך השיב, כלומר השיב לשורשו. וז"ש חז"ל 'בדין הוא שיטול שכרו'. כלומר, בבחינת דין, שמעשיו היו מיתוק הדין.

'השיב את חמתי'. (כה, יא) שורש חמ. אותיות לפני, זל. הענין. חמה משורש אש, בחינת דין שטבעו

בגמ' (סנהדרין קה ע"ב) א"ר יוחנן מברכותיו של אותו רשע אתה יודע מה היה בלבו. אמר רב אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה'. הענין. מצד מהלך לבו היה קללה, אולם מצד פיו הפך לברכה. כלומר שבעולם הלב היה קללה אלא שלא נשתלשל עדיין לעולם הפה. כלומר, עדיין לא בא לידי גילוי. ולכך "כולם חזרו לקללה". כלומר, שהגיע זמנם להשתלשל מן עולם הלב לעולם הפה ולבא לידי גילוי.

וזהו עומק מה שאיתא במדרש "ר"א אומר מלאך ישב לו בגרונו, רצה לברך מניחו. רצה לקלל בולמו ואינו מניחו וכו'. ר"י אומר מסמר של ברזל נתן בגרונו, רצה לברך, מניחו. רצה לקלל, בולמו ואינו מניחו". ביאור הדברים: יש ב' סוגים של חסימה. חסימה רוחנית וחסימה גשמית ואלו ואלו דברי אלקים חיים, והיו את ב' מיני חסימות אלו. א. חסימה רוחנית, מלאך. ב. חסימה גשמית ברזל. או בלשון הגמ'

בחנינת יש. יש ואין, בגימ' "שלום".
 וזש"כ "הנני נותן לו את בריתי
 שלום" שיזכה לבחינת אין ויש,
 מלאך ואדם.

והנה אצל כל אדם יש רצוא ושוב
 בתוך מדרגת אדם, ואצל אליהו רצוא
 במלאך ושוב באדם כנ"ל. אולם יש
 מדריגה עליונה מזו. והוא, שכאשר
 האדם זוכה להיות דבוק בא"ס. הרי
 הרצוא שלו הוא בלתי מוגבל כלל,
 א"ס, למעלה ממלאך. והשוב, נברא,
 אדם. והנה כל רצוא ושוב הוא בגדר
 השתלשלות, שהרי המדרגות
 משתלשלות זו מזו. אולם רצוא בא"ס
 ושוב בנברא, אדם, זוהי בחינת דילוג.
 כי בתוך הבריאה, זוהי בחינת
 השתלשלות. אולם מא"ס לנברא, היא
 בדרך דילוג, כי אין השתלשלות
 מא"ס למוגבל. ולכך גם הרצוא
 והשוב במדריגה זו, המעבר בין
 הרצוא לשוב הוא בדרך דילוג.

והנה כתב בבעה"ט, "שלום
 בגימ' זהו משיח". כי בחינת משיח,
 שיכלול יש ואין יש, נברא, אדם. ואין,
 דבקות בא"ס. וזהו השלום, השלימות
 האמיתית. וזוהי בחינת "בריתי
 שלום". ברית, מקשר בין הא"ס
 לנבראים.

(כה, יב) **ענין פנחס** שזכה כנגד
 מעשיו לכהונה תמידית לו ולזרעו.
 ומקריבים קרבנות תמיד בתמידיות.

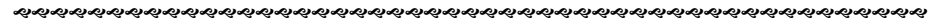
לעלות למעלה. השיב את חמתי
 לבחינה של לפני אותיות חמ, השיב
 זל לשון נזל. בחינת מים שטבעם
 לרדת מלמעלה למטה, שהם בחינת
 חסדים.

מעל בני ישראל'. (כה, יא) השיב
 לשון תשובה, בינה. מעל בני ישראל.
 ישראל -ז"א, מעל ישראל, בינה.
 לשם השיב. ולכך נאמר בו 'והשיב
 לב אבות על בנים וכו', בחינת לב
 בינה. פנחס גימ' יצחק, ששורשו
 בבינה.

"לכן אמר הנני נותן לו את בריתי
 שלום". (כה, יא) הנה נודע מחז"ל
 שאליהו זה פנחס. והנה אליהו עלה
 בסערה השמימה, ואף חוזר לארץ
 מלובש בגוף. הרי יש בו ב' בחינות.
 א. בחינת אדם. ב. בחינת מלאך.

והנה כל אדם יש לו "רצוא
 ושוב". הרצוא, היא נקודת השגת
 מדרגתו העליונה. והשוב, היא נקודת
 ירידתו הרוחנית שיורד אליה מידי
 פעם. ויש את השוב הפשוט, שהוא
 נקודת החיות הפשוטה שחי עמה
 במהלך חייו בסתמא. והנה אצל
 אליהו, הרצוא הוא מלאך, והשוב
 הוא אדם. הרי מרחק הרצוא גדול
 מאוד ממרחק השוב, מרחק בין מלאך
 לאדם.

והנה מלאך היא בחינת "אין",
 בלתי מושג וניתן לממשות, ואדם

ענין יחוסו אחר אהרן. יחס בגימ' ע"ח. כהן עם האותיות גימ' ע"ח. עיקר יחס שייך בכהונה, והוא ענין חיבור שרשרת הדורות. ובזכות שגרם שלא יפסק היחס ע"י קלקול הכנענית, זכה ליחס. יצחק גימ' פנחס כ"כ בזה"ק, יצחק היה הראשון שהיה לו יחס אחר אברהם.

הנה לשון רועה שרשו רע. הענין. 'אל אלהי הרוחות', שיודע להלך נגד רוח כל איש. והענין, היפך רע, טוב. הטוב חוקו להיטיב, ורועה בטובת אחרים. היפכו, הרע, שדואג לעצמו, כל אחד לפי רוחו רועה טובת עצמו. ורועה נצרך לדאוג לכל אחד לפי רצונו לטובת עצמו, בחינת רע. ולכך נקרא רועה.

ענין שמוציא שז"ל נקרא רע. אם מוציא באשתו בחינת טוב, שנותן לה. אולם אם מוציא לבטלה, מוציא מחמת עצמו ולא לתת לאחר. ולכך הוה בחינת רע.

מטות

זה הדבר אשר צוה ה'. (ל, ב) וברש"י, 'הנביאים נתנבאו בכה אמר ה', מוסיף עליהם משה נתנבא בלשון זה הדבר'. ענין שדייקא בפרשה זו הוזכרה מדרגת משה. דמשה זכה למ"ט שערי בינה, ונדר בחינת בינה.

וכל מעשה שנעשה בקנאה ע"כ דזה שורש הפנימיות, ומה שהוא פנימיות הוא תמידי. ולכך זכה לכהונה שהיא תמידית. ועוד דפנחס זכה לכהונה ע"י מעשה הריגה, וכן שבט לוי זכו לכהונה ע"י שהרגו בעגל איש באחיו. וזו מדת דין. וכנגד זה זכו לכהונה דהיא מדת חסד, דשלימות בעל החסד דאפשר לו לעשות גם דין, כנודע.

ענין קנאה שאין חסר לו מצד עצמו כלום, רק מחמת שיש לשני חסר לו. וז"ש משה ליהושע 'המקנא אתה לי, מי יתן כל עם ה' נביאים'. שאין לי חסרון כלל, שכולם יכולים להיות נביאים, ואין גורע מחלקי. והוא ענין קנאת פנחס שאע"פ שהקב"ה שלם, כל החסרון הוא שיש כביכול כח ביד הסט"א.

ענין 'ראויה היתה פרשת ירושה להכתב ע"י משה וזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן'. עיין וראה דהמחבר בין החיים למתים הוא כתב. וכן נהגו כל בני עלמא לכתוב צואה. וכתב עם ח"י בגימ' מת. דהוא החיבור בשעת המיתה. ולכך זכו דוקא בפרשת ירושה שתכתב ע"י. דכל מהותה כתב.

יסוד ענין אותיות, בחינת כלי, מלכות. שהוא המחבר לעולם שתחתיו והבן.

כמצביע בידו, בחינת אספקלריא המאירה, שאצלו עולם הבא בבחינת עולם ה'זה'.

בגמ' חגיגה, 'היתר נדרים פורחים באויר'. והענין. ששורש נדר בתבונה, והוא כגדר יסוד הרוח, ולכך פורח באויר והבן.

ענין יום שכולל ב' בחינות, לילה וגם יום, הסתר וגילוי. תחילה דרגת הלילה, דמתחיל מהסתר אח"כ גילוי.

'התר נדרים'. לשון היתר, הפוכו איסור וקשר. והענין שאיסור הוא כמניעה, וקושרם בחבל. ויש חספוס במקום הקשר דאינו חלק. ומשם מתירו.

'זה הדבר'. (ל, ב) וברש"י כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר'. הנה כה בגימ' עם זה, גימ' הבל. כידוע שורשו של משה, בהבל.

הדיוט גימ' דל, רמז שדל מן החכמה. מומחה, שורש מומח, גימ' צד. בחינת מלכות. הענין, כל אדם בכח הוא חכם, דהחכמה מונחת בלב בנ"א, כמ"ש רמח"ל בדרך עץ החיים. ורק נצרך להוציא מכח אל הפועל. וזו בחינת מומחה שהוציא כוחו לפועל, בחינת מלכות.

בעל ואב מתירים נדרה בלשון הפרה, והחכם בלשון התרה. והענין. אומרים בפורים 'ויפר מחשבות

וזו מדרגתו. ולכך לא נאמר שהקב"ה צוה פרשה זו למשה, כמו שהקשו. דכאן בחינת משה דברה מעצמה, בחינת בינה. וצ"ב.

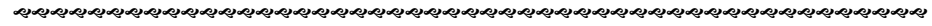
'לא יחל דברו'. (ל, ג) וברשב"ם, 'לשון לא ימתין ויחכה, לשון יחל אל ה', וכן לשון חלול'. לפי הדרש הענין, כל חול בחינת רשימו, צמצום. שמקוה ומייחל לקו שיכנס בו, כמ"ש רמח"ל. ולכך לשון חולין, מיחל.

'היתר נדרים פורחין באויר, ואין להם על מה שיסמוכו'. ענין שהיתר נאמר בהעלם. כי נדר בחינת בינה, עלמא דאתכסיא. ולכך גם ההיתר בכיסוי, בחינת העלם. ועוד, אויר בחינת רוח מד' יסודות, ארמ"ע כנגד אבי"ע, ורוח כנגד בינה.

'כל היוצא מפיו יעשה'. (ל, ג) רמז פיו בחינת מלכות, ולכך יעשה, בחי' מלכות עולם העשיה.

ג' לשונות, שבועה נדר איסור. ר"ת שנא. הענין. כל שבועה או נדר, בחינת פרישות, בחינת שנא.

'זה הדבר'. (ל, ב) וברש"י, 'כל הנבראים נתנבאו בכה אמר ה', מוסיף עליהם משה בזה הדבר'. והענין שבהר סיני היו בבחינת רואים את הקולות ושומעים את הנראה. והוא ענין שהראיה רוחנית. ואח"כ ירדו בחטא העגל. אולם משה לא היה שם, ונשאר בבחינתו. ולכך בחינת 'זה',

דוכ', הן אב והן בעל, הם שולטים על הנוק'.

'ככל היוצא מפיו יעשה'. (ל, ג) חלוק נדר משבועה, דנדר איסור חפצא, אולם שבועה האיסור רק מפני אמירתו. ככל היוצא מפיו יעשה. הענין, שבועה בחינת מלכות, ומלכות בחינת דבור, והפוגם בדיבור פוגם במלכות.

'נקם נקמת בני', וכו' אחר תאסף אל עמך'. (לא, ב) הענין. מדין ובלעם כנגד משה. והוא גרם לחטא. ועיקר תקון משה לסלק את שכנגדו. וכשגומר פעולה זאת, נגמר תיקונו. ולכך 'אחר תאסף אל עמך'.

[ירש. נותן נקרא י', מקבל ה', ונעשים חד. אולם הכא שהנותן מת, נמצא שלא נתחבר עם המקבל, נמצא שכשהנותן חי, אינו מפסיד מה שנתן, כיון שנעשה חד עם המקבל. אבל כאן שמת מפסיד. י – רש, י' נותן, נעשה רש.]

'חכם מתיר את הנדר'. שורש של המילה היתר, מותר, תר. גימ' קשר. שהוא היפך של היתר.

נדר, נ' דר. כ"כ בשערי אורה. הענין. שער הנ' בבינה, הוא עומק הלב, הרצון הפנימי ביותר. ונקודה זו שורשה בכתר בחינת רצון. אלא שהגילוי שלו בלב. ולכך בחינת נדר שמעלה לכתר שהוא למעלה מבחינת

ערומים'. נמצא שלשון הפרה שייך על מחשבה. אבא בחינת חכמה, מחשבה כנודע. וכח בעל מכח אב כמבואר דין נתרוקנה וכד'. ולכך שייך לשון הפרה. דהיא בחינת מחשבה. משא"כ חכם או ג' הדיוטות, שהוא כח ב"ד, בחינת היתר.

'ככל היוצא מפיו יעשה'. (ל, ג) פה בחינת מלכות, יצא שורש צא, בחינת מלכות. שלוב הויה ואדנות כנודע. יעשה, מלכות כנודע, עולם העשייה.

נקם (לא, ב) נקם גימ' קץ. באחרית הימים תתקיים נקמת הקב"ה מאת האומות. ולכך זה היה סוף תפקיד משרע"ה, נקמת מדין.

ענין 'כל הנודר כאילו בנה במה. והמקיימו כאילו הקריב עליו קרבן'. קרבן לשון קרוב. וזה ענין מזבח. ובנדר ושבועה נאמר 'ובו תדבק ובשמו תשבע'. ובחינת נודר במלך עצמו או בחייו. ולכך היא בחינת דבקות בבורא ית"ש. ולכך דומה בזה לבונה במה, במה שרוצה להתקרב להקב"ה. אך מתקרב בדרך שאינה ראויה כלל.

אב או בעל מפירים נדרים או שבועה. הענין. שבועה במלכות, נדר בבינה. מ"מ שניהם בחינת נוק'. ולכך

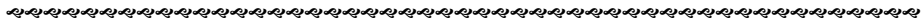
לחדש, בחינת ראשית, שהוא היה ראש לכל הכה"ג.

אמרו בגמ' שנצרך ג' ערי מקלט בעבר הירדן אע"פ שהיו שם רק שנים ומחצה שבטים. מפני ששכיחי רוצחים. וטעם הדבר נראה לפי מש"כ האריז"ל בפרשה זו, טעם שדוקא נשאר ב' שבטים ומחצה בעבר הירדן. וכתב מפני שמלכות דאצילות מתפשטת למטה בבריאה, ונשאר ב' ספירות ומחצה שאינם מוקפים ע"י. ולכך נראה, כיון שאינם מוקפים במלכות, שהיא בחינת שמירה. לכך יש שם רוצחים.

השגה ותפיסה, ולכך החפץ נאסר, והבן מאד. ולכך תמצא שעיקר שם אקיה הוא בכתר, ופעמים כתוב שהוא בבינה. והענין, שעיקרו בכתר אולם בבחינת שער הנ', שהוא גילוי הכתר, שייך ג"כ שם זה.

מסעי

ייעל אהרן וכו' וימת שם וכו' בחדש החמישי'. (לג, לח) נקרא חדש אב. בחינת חכמה נקרא אבא, ואהרן כ"ג בחינת חכמה אבא. ומת באחד

דברים

עצב שנחסר לו דבר ונעלם ממנו. (שכל ענין חסרון, רק העלם כנודע) וזו בחינת בציעה שהוא נעלם.

'והנכם היום, ככוכבי השמים לרוב'. (א, י) הענין. יום בחינת אור, ולכך נמשלו לריבוי כוכבים, ריבוי אור.

'לא אוכל לבדי שאת אתכם'. (א, י) ופרש"י, שישראל מתחייב אם אינו דן כראוי, משא"כ העכו"ם עי"ש. והענין, כי פה בחינת מלכות. ישראל יש להם שייכות לבחינת מלכות, שהקב"ה מולך עליהם. משא"כ אצל עכו"ם, בחינת ממשלה. ולכך בישראל חייב הדיין אפילו בדבור פה.

פה בא"ת ב"ש צו, בחינת צותא או זרוז היא במלכות. ועיקר מדריגה זו היתה אצל משרע"ה פה אל פה אדבר בו.

עיקר תכלית ישראל הוא תורה, ועיקרה להוציא בפה כמ"ש חז"ל. ובזה נבדלו מן האומות. ותורה זו ניתנה לבנ"י ע"י משה ודוק'.

ענין תוכחה. שורש כח, כנגד כ"ח זמנים. ענין תוכחה לשון גילוי ובירור. וענין זמן לשון מזומן ומוכן. כי ענין זמן הוא גילוי של העת הזו. ולכך ספר דברים שהוא כנגד בחינת מלכות שהיא גילוי, התחיל בתוכחה. ולכך אמרו בסנהדרין ק"א, 'אר"י מפני מה זכה ירבעם למלכות מפני שהוכיח את שלמה, מדה כנגד מדה'. **'כל דיין שדן דין אמת לאמתו, נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית'**. הענין. שעיקר הבריאה הוא לצורך בירור הרפ"ח ניצוצין שנפלו בשבירה כנודע. ולכך דיין שדן דין אמת, ומחזיר הממון לבעליו, נעשה מעין תקון זה.

אי' בגמ' סנהדרין, 'תחלה צריך לבצוע, ואי לאו, משפט'. הענין. שמשפט הוא דבר נגלה ומוכן. משא"כ בציעה ופשרה, אין לה הסבר והיא נעלמת. הדבר מרומז במלת משפט, שורש, פשט. דבר גלוי ופשט. (היפוכו טפש, שאין מבין אפילו דבר פשוט וגלוי) אולם בציעה אותיות בצע, צבע. שהוא כיסוי. וכן

בחי' מלכות, סוד השכינה שכוללת את כל ישראל.

ובזה יובן ענין 'אחרי הכתו את סיחון'. וברש"י מבואר שהוכיחם דייקא אחר שנכנסו לקצה הארץ, שכבר כבשו סיחון ועוג.. ארץ בחינת מלכות, ולאחר שהיתה אחיזה במדה זו, דיבר את ספר דברים, בחי' מלכות. ואולי משה בחינת חמה, ת"ת. יהושע בחינת לבנה, מלכות. ולפני מיתתו הכינם להנהגת יהושע, בחינת מלכות.

'באר את התורה הזאת'. (א, ה) באר לשון ביאור ופירוש. וגם לשון באר, בור. הענין. כל נוק' בחינת באור ופירוש לחכמה, דוכרא. וכן באר בור, בחינת נוק'. והבן.

'ודי זהב'. (א, א) וברש"י, 'הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב'. הענין. יש שני סוגי ברכות, מצד חסד, ברכה באיכות. שמעט שאוכלים משיביע וכד'. וברכה מצד הדין, בחינת ריבוי. דכל ריבוי הוא מן הדין. ולכך כאן שהיה ריבוי מן הדין, נעשה עגל, דין.

'בארץ מואב הואיל משה באר את התורה'. (א, ה) מואב לשון מאב, בחינת בינה שבאה מחכמה, אב. באר משה, באר לשון באר מים, בחינת בינה. וכן לשון ביאור. בחינת בינה שמבארת החכמה.

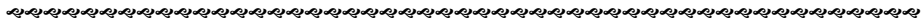
אותיות לפני פה, דע. בחינת משה, דעת. היפוך המדבר הוא אלם, עם האותיות בגימ' דע.

'כי בשנאת ה' אותנו'. (א, כז) כאן יש שורש לבית שני שחרב בשנאת חנם. כן ע"י ההרגש שהקב"ה שונא אותם, נגרם שיחרב הבית בשנאה. כמ"ש אתם בכיתם בכי' של חנם, ולכן עתידין לבכי' של דורות על חורבן הבית.

'ודי זהב'. (א, א) ענין העגל שנעשה מזהב. זהב בחינת דין, וכן עגל הוא שור, בחי' דין.

'בין פארן ובין תפל'. (א, א) וברש"י, 'אמר ר"י וכו'. הענין שנקרא ע"ש המקום שבו חטאו. ערבה וסוף. כי ספר דברים היא בסוד מלכות, וענין ה'מקום' הוא גם בחינת מלכות. וכן תפל שתפלו ואמרו נפשנו קצה וכו', חטאו בדבור, בסוד מלכות.

הספר בחינת מלכות. ולכך מתחיל בדין ותוכחה. וכן סוף הספר 'ולכל היד החזקה', בחי' דין. ולכל המורא הגדול, בחי' דין. אולם גם פנימיות הדין היא חסד. ולכך רמז באותיות הראשונות שבספר, א"ל. וכן אות ראשונה ואחרונה א"ל. וכן כשתמנה מספר הדברים שהוכיחם, הם ז'. כנגד מלכות, מדה שביעית. וזהו הענין שדיבר אל כל ישראל,

ואתחנן

'אעברה נא וכו' בהר הטוב'. (ג),
 (כה) וברש"י, 'ההר הטוב זה
 ירושלים'. וענין שנקרא טוב,
 שירושלים נאמר בה 'כי מציון תצא
 תורה', ואין טוב אלא תורה.
 וירושלים וטוב גמי' תרי"ג. והוא ענין
 אותיות שלם שבירושלים, שהוא ענין
 השלימות. ונותר אותיות ירו"י, שהוא
 מנין יצחק עם מלת טוב. והוא
 שלמות התורה לע"ל, שהגאולה
 בזכות יצחק. ולכך מפטירים נחמו
 נחמו, דאיתא שהוא ענין יצחק. וע"ז
 אמרו 'דברו על לב ירושלים', שהוא
 ענין התורה והשלימות.

אמרו בגמ' ב"מ פ' הזהב, שננעלו
 שערי תפלה. וענין נעילת שערים.
 דאם הקב"ה שומע, הוא רחום וחנון,
 ובודאי ישמע התפלה. ולכך כביכול
 ננעלו השערים, ואינו שומע. אבל
 האמת שהשי"ת נמצא בכל מקום,
 ותמיד שומע, כי לית אתר פנוי מיניה.
 וזוהי מציאות האמונה. ולכן בפרשת
 שמע שהיא שורש האמונה, תמצא
 דבר נפלא, שיש בפרשה ראשונה
 בק"ש ה' פסוקים שמתחילים בו'
 וסופם בכ'. וה"פ כ"ו בגי' עני. אבל
 המקבל מלכותו של הקב"ה עליו,
 ומאמין באמונה שלימה, בזה הוא
 פותח כל השערים. ולכן הפסוק שמע
 מתחיל בש' וסופו ד', ובצרוף שאר

'שרי אלפים'. (א, טו) בחינת
 אצילות, כתר. שרי מאה בחינת
 בריאה, חכמה. שרי חמישים בבריאה,
 בחינת בינה, נ' שערי בינה. שרי
 עשרות יצירה, ז"א. שהם שרים על
 היחידות, בחינת עשיה, מלכות.

הנה בפ' דברים קוראים תמיד
 הפטרת חזון. וכך נקראת השבת,
 'שבת חזון'. הענין. חזון עם הכולל
 גימ' ע"ב, כנגד ע"ב אומות. ובשבת
 זו שבתוכה חל ת"ב, ובה נולד משיח
 שהוא הכח המבטל את כח האומות.
 וכבר בשבת מאיר אור זה, דכל אור
 שיש בששת ימי המעשה, שורשו
 בשבת. כנודע.

ספר דברים הוא חזרה. ולית מידי
 דלא רמיזא באוריתא. וענין החזרה
 בתורה, שאדם צריך לחזור, נרמז כאן
 שורש סיבת החזרה, מפני השכחה.
 ושורשו בנוק', מלכות. ולכך ספר
 דברים שהוא בבחינת מלכות, הוא
 חזרה לבטל את השכחה. וכן נודע
 שבתחילת כל עמוד בש"ס יש ברש"י
 ובתוס' ד' שורות, והוא רמז שצריך
 ללמוד כל דבר ד' פעמים. ואח"כ
 מתחילה בחינת החזרה. וזה מושרש
 בתוה"ק, שיש ה' ספרים, ד' ראשונים
 הם לימוד, וה' הוא חזרה.

לנוס שמה וכו'. (ד, מב) גבי רוצח בשוגג כתוב 'בבלי דעת'. והענין. שדעת היא חיבור המחשבה למעשה. והוא הפריד המחשבה מהמעשה, דלא חשב לעשות רציחה. ולכך יושב שם עד מות כה"ג, דעליו נאמר 'שפתי כהן ישמרו דעת'. דהיא בחינת דעת וחיבור המחשבה למעשה. כמ"ש המס"י פרק כו.

ואתחנן גימ' שיר, כ"כ בבעה"ט. והנה תפלה במלכות, ושיר בהפוך אתוון, רש. בחינת מלכות דלית לה מגרמה כלום. ולכך נאמר מזמור שיר ליום השבת, בחינת מלכות. שיר אותיות ישר, בחינת גילוי הכל. שהמלכות גלויה. ולכך נאמר 'אז ישיר משה' לעת"ל שיהיה ה' למלך בגילוי, אז השירה שלימה. ולכך משחרב ביהמ"ק גזרו לאסור שירה, כיון שנעלם גילוי כבודו ית', אין שייכות לשירה. ולכך בביהמ"ק היתה שירה. ולכך 'בשיר לא ישתו יין'. כי יין גימ' סוד כמ"ש חז"ל, והיא בחינת גילוי הפנימיות, והבן. ולכך 'אין אדם שר שירה אלא מתוך שמחה של דבר מצוה', דשמחה היא בחינת גילוי מלכות כנודע. ורק אז שייך שירה. ועי"ל רמז. שיר, אותיות קודמות טרק. בארמית נעל. שהוא סיום וגמר. בחי' מלכות.

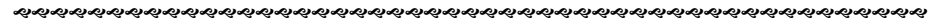
הפסוקים שהם בגי' ק"ל כנ"ל, הרי יחד בגי' תל"ד, אותיות דלת. שעיי"כ פותח השערים, ומגיע אליו יתברך, כביכול.

ענין הבינה. לא שמבין דבר מתוך דבר ממילא, אלא מבין שורש הדבר. וממילא מתבאר יותר. ולכך בינה מלשון בן, שאינו נולד ממילא אלא רק ע"י שיש כח שורש האב. ולכך נוסף אותיות י"ה, שרמזו על עוה"ב ועוה"ז, שהיא בחינת בן של העוה"ב.

תפילה אותיות פתילה. והענין, שבחינת תפילה נודע דאפילו דבר שראוי לו בעי תפילה, והיא פתיחת השערים. וענין תפילה שהיא שער להוציא השמן ולהאיר. ועוד צורת הלהבה כצורת עלה, ונקרא עלה מלשון עלול, תלוי. בחיות השורש. דכשיש קצת פסיקת חיות, מיד נבל. וכן להבה, דחיותה כל רגע מן השמן.

משה רע"ה התפלל להכנס לא"י, ותפילה בחינת מלכות, וכן א"י.

במדרש. תפלה דומה למקוה, פעמים פתוח, פעמים נעול. תשובה דומה לים, דתמיד פתוח. הענין. שהדבקות בתפילה היא לכוון בתפילה, ולכך דומה למקוה, ואין לו חיות עכשיו אלא בא ממקום החיות ע"י השקה לזמן. אבל תשובה, בחינת דביקות תמידית כים. שהוא שורש החיים תמיד.

שויים. גם אותיות ערב לשון עירוב. הענין. שכל ערוב הוא שני מינים הנוגדים זה לזה, כנ"ל. רעב, הפוך אותיות בער ולא יבין. הענין, רעב נוצר ע"י שכח הרוחני גובר באדם, ולא נותן לגשמי חזוק. כ"כ הגר"א. ובער עניינו הפוך, חסרון שכל, שהוא כח הרוחני, ואצלו הגשמי גובר. כמ"ש המצודות בער מלשון בעירה, ענין בהמי.

יוראה בעינך. (ג, כז) עין אותיות עני, בחינת מלכות כנודע. וארץ בחי' מלכות, ושניהם בחינה שוה. והנה ע"י העין, אדם יכול לראות דבר הרחוק ממנו, ומקרבו אליו. שבחינה זו במלכות, בחינת תפילה. שע"י תפלה אדם יכול לזכות למדריגה עליונה ממנו אע"פ שאין הוא שם.

חק דבר שאין לו טעם, היפוך אותיות קח, ענין נתינה. ועניינו דכל יסוד הבריאה להיטיב עם ברואיו, מכיון שמחק הטוב להיטיב. אולם מדוע זה חקו של הטוב, אין לנו השגה בזה. והיא בחינת חק. וזה שרמז שבחינת קח ענין נתינה, הוא חק.

יזהר בער באש עד לב השמים. (ד, יא) ובאבן עזרא פי' היינו באמצע. והענין דהקב"ה בסוד הנקודה האמצעית, כמ"ש מהר"ל כנודע. וכאן

ולכך יין מגתו פסול, ובעי דיקא דמשכר, ששכר גם אותיות שכר, ואינה משתלמת אלא לבסוף. והוא ענין פורים שהוא סוף הניסים, ולכן יש בו דין שכרות. ואולי הוא ענין הכשר קבלת טומאה ע"י משקים, שאז נשלמת בחינת מלכות. ואז יש אפשרות לטומאה, דכל יניקתה רק ממלכות כנודע. וכל ההכשר הוא רק ע"י רצון, בחינת כתר שנשלם הדבר.

יאתחנן. (ג, כג) וברש"י, 'אין חנון בכל מקום אלא לשון מתנת חנם'. שורש של חנון, חנס, חן. בחינת נח, שבת, מלכות. והנה ענין התפלה הוא במלכות, ולכך מבקשים לפי בחינתה, בחינם. והבין.

אתה החלת. (ג, כד) שורש, חל. לשון חולין. הענין. החלת לשון התחלה, דכל עוה"ז, הקליפה שהיא חולין, שומרת לפרי, לקדושה. והחולין הוא הפתח. והוא הענין שאמרו כאן, שנתן לו פתח לתפלה. דכל תפלה במלכות, שהיא השער והפתח.

ייתעבר ה'. (ג, כו) ויתעבר, שורש עבר, לשון עברה. וגם לשון לעבור. הענין. אי' אין מעבירין על האוכלין'. לעבור עניינו שיש דבר שמונע בעדו, ועובר על גביו. וכן ענין הכעס, שיש דבר שעומד כנגדו, ולכן כועס. ולכך לשון עובר ועברה כעס,

שדוקא על חכמה מבקשים בלשון זה. דביששכר נאמר 'וירא מנוחה כי טוב וכו' ויט שכמו לסבול'. לסבול עולה של תורה, שהיא בחינת מנוחה. שורש נח אותיות חן, והבן.

ו'אתחנן לשון חנם'. שורש, חן, נח במלכות. ולכך על א"י התפלל בחנם. כי ענין ארץ בסוד מלכות. והוא הענין שע"י היפך 'להקדשני לעיני בני', לא זכה לא"י. מלכות. סוד גילוי כבודו ית'. וכשפגם בזה, נפסד מא"י, מלכות. והוא ענין 'בעת ההיא', דוקא עת, בחינת מלכות. וכן עיקרו היה על שלא דיבר, בחינת מלכות. ולכך אמר 'אתה החילות להראות וכו'', להראות ולגלות היינו בחי' מלכות, גילוי כבודו ית'.

וטעם רצון משה להכנס לא"י, כי משה בחינת ת"ת, וא"י בחינת מלכות. ואז יהיה יחוד דו"ג. ולכך אמר 'ה' אלקים', ה' דוכרא, אלקים נוק'. 'החלות להראות את גדלך', דוכרא, החזקה, נוק'. בשמים, דוכרא. ובארץ, נוק'.

בית המקדש נקרא לבנון, שמלבין עונותיהם של ישראל. לבנון אותיות לבן נ', נ' רמז לנחש שהוא שורש החטא, ואותו מלבין. ואולי רצה משה להגיע לבחינת הלבנון ומשם יושפע למחילת חטאו. ואולי הטעם דחזינן שמשא קרא לביהמ"ק לבנון, דלמשה

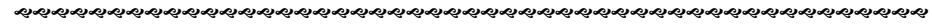
נגלה אליהם מתוך האש, בסוד נקודה אמצעית.

ענין שהתורה ניתנה על הר, בבחינת אברהם שקרא לביהמ"ק הר. וגם בשמו אותיות הר. והתורה תחלתה חסד וסופה חסד, שהיא מדת אברהם. ולכך ניתנה על הר דוקא.

ענין רוצח בשוגג בלי דעת. כל דעת בחינת שלישי, קו אמצעי, מכריע. ולכך יש ג' ערים. ולכך נאמר מתמול שלשום, שלש ימים. ולכך גולים לערי הלויים, לוי לשון לוייה וחבור, כידוע. שזו בחינת דעת. ויושב שם עד מות הכה"ג, שעליו נאמר 'שפתי כהן ישמרו דעת'.

נחמו נחמו'. במדרש, 'חטאה בכפלים ונתנחמה בכפלים'. וכן על שבת אמרו במדרש, 'כל עסקה של שבת כפול הוא'. הענין. אותיות אחרי כפל, צלם. הענין, האדם נברא בצלם אלהים, ועליו לחבר צלמו לצלם אלהים. הרי שנים, כפל. ונודע שאין מנוחה לאדם אלא בשורשו. ולכך שבת שהיא בחינת מנוחה, היא כפול. ולכך מצינו שנקראת מערת המכפלה ששם קבורים האבות, בחינת ינוחו על משכבותם. ולכן גם נחמה שהיא אותיות מנוחה, היא בחינת כפל.

ו'אתחנן. (ג, כג) וברש"י, 'לשון חנם'. שורש, חן. בתפלה אומרים חננו מאתך חכמה וכו'. והענין

בחינת פנים, שיהיה להם בחינת אחור. וכששבים מאיר פניו אליהם.

עקב

לא יהיה בך עקר ועקרה'. (ז, יד)
 ענין עקר, אותיות קרע. שנפסק ההמשך של הדורות. והוא מלשון עיקר. שכיון שאין לו המשך, תופס עצמו כעצם המציאות כעיקר. אותיות אחרי, שפר. פרש. לשון הבדלות והפסקה. וכן פשרה שהוא בהפך, שכל אחד מבטל מעצמו את ה"אני". וזה ענין שאמרו ביבמות, 'מפני מה היו אבותינו עקרים, שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים'. שהאבות הם ראשית השלשלת, ולכך בעי תפלה, שהיא ענין דבקות וקשור, שעי"ז יזכו שיהיה להם המשך.

והיה עקב'. (ז, יב) וברש"י, 'מצות שאדם דש בעקביו'. הענין. איתא בגמ' ב"ב 'שני עקביו של אדה"ר כשני גלגלי חמה'. הענין שדייקו לומר כגלגלי חמה, ולא כחמה סתם. הענין. שבאמת אין מצות קלות בתורה. והטעם, כיון שכל מצוה היא חלק מגילוי יחודו ית', וכל שאינו מקיימה, עדיין חסר בגילוי. והיא בחינת עגול, שצריך לחבר הראש לסוף. ואם אינו מקיים בחינת הסוף, אינו מחובר להתחלה. וז"ש שגם עקביו של אדה"ר זרחו כשמש,

נתגלתה בחינת מחילה, סוד י"ג מדות רחמים. כיון שהוא סוד הדעת, בחינת קו אמצעי, רחמים.

ההר הטוב הזה'. (ג, כה) ענין שכך נקראת ירושלים, דאמרו עליה 'מעולם לא אמר איש צר לי המקום כי אלין בירושלים', טוב זו בחינת התפשטות, היפך רע וצמצום.

וההר בער באש עד לב השמים'. (ד, יא) ענין לב השמים, בחי' ליבא בינה. סוד סיני כנודע. ולכך בער באש, אש בחי' דין יצחק בחי' בינה. ולכך נאמר השמר לך וכו' ופן יסורו מלבבך וכו', מלבבך דיקא, בחי' ליבא בינה.

אשר ילמדו ליראה אותי כל הימים'. (ה, כו) יראה בחי' מלכות. ולכך נאמר 'כל הימים אשר אתם חיים על האדמה'. שענין. אדמה בסוד ארץ בחי' מלכות ויראה כנודע. דבעוה"ז בחינת ארץ, העיקר הוא יראה. אולם בעוה"ב עיקר אהבה, לשומרי מצותיו לאלף דור. וברש"י, 'ולהלן הוא אומר לאלפים וכו' לאוהביו וכו'. ששכרם יותר גדול. הענין, קודם אדם משיג יראה, ואח"כ אהבה כנודע. נמצא מי שעובד מאהבה, עובד גם מיראה. ולכך שכוו כפליים.

ומשלם לשנאיו אל פניו'. (ז, י) הענין שמשלם להם לסלק מהם

להמשך. והבן. ולכך אמר 'ושמר ה'
לך וכו' אשר נשבע לאבותיך,
לאבותיך דיקא, שעיי"ז יש המשך
לאבות.

ויענך וירעבך ויאכלך את המן
וכו', על כל מוצא פי ה'. (ח, ג) הענין.
מן גימ' צ, וענין פי ה', פי בגי' צ'.
בחי' מלכות פה. ובמלכות שם בחינת
אמונה כנודע, וזהו ויענך וכו' שעיי'
המן ידעו כולם להאמין שעיקר
החיות הוא עיי' פה ה', בחינת מלכות.

לא בצדקתך ובישר לבבך'. (ט, ה)
הענין. א"י היא בסוד מלכות,
ובחינתה עניא דלית לה מגרמה כלום.
ומי שזוכה למדה זו, כך צריך
להרגיש, שאין לו מעצמו כלום. אלא
כל השפעותיה מהמדות הקדושות,
חג"ת. וז"ש 'למען הקים וכו'
לאברהם וליצחק וגו'', שהכל בא
זכות חג"ת, כנגד ג' אבות.

ועתה ישראל מה ה"א שואל
מעמך כי אם ליראה'. (י, יב) ואי'
במדרש, 'אין לו לקב"ה בעולמו אלא
אוצר של יראת שמים'. הענין. עולמו
מלשון העלם, ועיקר ההעלם במדת
מלכות, ושם בחינת יראה.

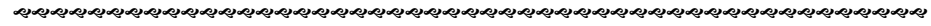
במדרש שוחט טוב פרק כ"ז
איתא, 'א"ל הקב"ה, בתחלה אתה
אומר אחת שאלתי, שבתי בבית ה',
ואח"כ חזרת ואמרת לחזות וכו', אמר
לפניו רבש"ע וכו' בתחלה לא באת

שהבין בחינת גלגל החמה. שהכל
סוד גלגל כנ"ל.

יולא תביא תועבה אל ביתך'. (ז, כו)
שורש תעב, אותיות בעת. לשון
נבעת נבהל. הנבהל שב לאחריו.
ובתרגום על תועבה 'דמרחיק'.
ושניהם ענין שוה של רחוק. ועוד יש
לרמז, תע"ב באתב"ש אזש, גימ' שח.
רח"ק בגימ' ש"ח.

ברוך תהיה מכל העמים, לא
יהיה בך עקר'. (ז, יד) הענין. כל
ברכה לשון המשך, לשון מברין
באילן, ממשיך. ולכך הברכה שלא
יהיה עקר, שאז יש המשך. וענין שבה
נתיחדו ישראל. דישראל יש בהם
בחינת כנסת ישראל, בחינת יחוד.
משא"כ בעכו"ם. ולכך בישראל יש
המשך לשורש, דהכל בחינת אחד.
וזהו לשון עקר מלשון לעקור,
שעוקרים דבר משורשו. וזו בחינת
עקר, שעיי"ז שאין לו המשך נעקר מן
השורש. ואולי זה הטעם שתחילת
כנס"י, כלומר אברהם היה ענין
עקרות דעיי"ז יש נתוק מן העבר, וכאן
התחלה חדשה.

וזה הענין שנאמר 'והיה עקב
וכו''. שמקיים מצות שאדם דש
בעקביו, ועיי"ז זוכה 'והרבך וברך פרי
בטנך וכו'', כל בחינת עקב, היא סוף
של עולם, וראש והמשך לעולם
שאחריו. ואם שומר זה, ממילא זוכה

עקר היא בחינת פירוד והפסק. והיא בחינת האומות, בחינת פירוד. משא"כ ישראל בחינת אחדות. ועוד באברהם נאמר 'למען אשר יצוה את בניו ואת בני בניו אחרי'. וכיון שיש המשך ברוחניות, ממילא נשתלשל גם המשך בגשמיות. משא"כ באומות שאין המשך מדור לדור, גם בגשמיות שייך פירוד.

'אבד תאבדון אל כל המקומות'. (י, יב) ע"ז היא בחינת תפיסת מציאות נפרדת. ולכך נאמר אבד גימ' ז', שהיא בחינת גשמי. וזה ענין ע"ז, ענין גשמי שיש לו זמן ומקום. ולכך נאמר 'את כל המקומות'. אבד תאבדון גימ' ע"ת, לשון זמן. שזה יש לאבד.

ראה

ענין שאין טוענים למסית אלא אם טוען לעצמו שומעים לו. דנראה דהא דבכל נפשות טוענין, הוא משום ואהבת, דכמו דלעצמו מהני טענתו, כן צריך לטעון לחבירו. וזה משום שבשורש הנשמות, כלל ישראל הוא חד. אולם מסית שכופר בשורש ישראל, נמצא שאינו מאמין באחדותן, ואין לטעון לו.

ענין ש'עניי עירך קודמים'. דאמרו בגמ' שעשה השי"ת שיהיו עניים בעולם כדי להציל מדינה של גהינם ע"י הצדקה שנותנים להם.

עלי אלא באחת, ועתה ישראל וכו', ואח"כ פתחת עלינו במצות הרבה'. הענין. מלכות סוד פתח, ואח"כ כשנכנס כבר, יש את ז"א, בחי' תפארת שורש כל התורה. וכן דוד, בתחלה בקש שבתי וכו' סוד בית, בחי' מלכות והבן, וז"ש ועתה, סוד מלכות. כמ"ש בפרדס רמונים.

'פרי בטנך'. (ז, יג) בטן גימ' ס"א, ר"ת של אין סוף. הענין. בחינת פרי בטנך הוא בבחינת מעין אין סוף, שע"י כח ההולדה יש המשך, ומצד הטבע אין סוף לכח ההולדה.

'ועשתרת צאנך'. (ז, יג) וברש"י, 'שמעשרות את בעליהן'. הענין. צאן אותיות צ"א, בחינת שלום בין שם הויה ז"א, ואדנות מלכות, נ' בחינת בינה. ולכך כיון שיש יחוד, ממילא נשפע שפע עשירות.

'בתים טובים' (ח, יב) ענין בית טוב. בית, מלכות. טוב, יסוד. שפע הטוב נמשך מאור היחוד.

'המאכילך מן וכו' למען ענתך ולמען נסתך'. (ח, טז) מן גימ' מלך. בחינת מלכות. זהו למען ענתך, בחינת עני-מלכות. ואח"כ מעלה בחינת מלכות לבינה. וז"ש ולמענך נסתך, נס בחינת בינה.

'ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר'. (ז, יד) הענין שדוקא בדבר זה יהיה ברוך מכל העמים. דבחינת

הוא היפוך הסדר וקלקולו. והוא הענין מש"כ רש"י בפסוק ל"א ניסים של ירדן יהיו סימן בידכם שתבאו ותרשו את הארץ. כי ירדן גימ' סדר, שארץ היא בחי' מלכות, והסדר הוא שבסוף מגיעים אל המלכות.

וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵךְ ה' וְכו', ונתת את הברכה. (יא, כט) הענין שתלה נתינת ברכה וקללה בירושת הארץ. דארץ בחינת מלכות, ושם יש בחינת טו"ר, ברכה וקללה.

אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמַעוּן. (יא, כז) ובתרגום די תקבלון וכו'. הטעם ששמיעה נקראת קבלה. כי בכל האיברים יש בהם תנועה פה מדבר ואוכל, עין זזה, אף נושף ועושה רוח, משא"כ אוזן. וזו בחינת מקבל שאינו פועל.

אֲבָד תֵּאבְדוּן. (יב, ב) וברש"י, 'מכאן לעוקר ע"ז שצריך לשרש אחריה'. הנה אבד ב' פעמים גימ' יד, בחינת מלכות כנודע. (דוד גימ' יד). ועיקר העבודה הוא במלכות ששם צריך לשרש אחר הרע שלא ישלוט בה. והוא ענין 'ואבדתם את שמם' לכנות שם גנאי, דעיקר השם הטוב הוא רק במלכות דקדושה.

עַל הַהַרִים הַרְמִים, ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן. (יב, ב) בחינת ראשית הר, ואחרית תחת עץ. בטול כל כחות הרע. מראשית ועד אחרית.

ורמז לדבר שעני אותיות יען, לשון בגלל. שאינו סיבה בפע"צ, אלא בגלל אחרים. ולכך ככל שקרוב אליו סימן שבגללו העני. ואמרו שם 'מפני שנינצל אנו מדינה של גיהנם'. והענין. שגהינם היא בחינת העדר, שיכיר שהיש הגשמי, הוא אין. ולכך הנותן צדקה שרואה ממונו הגשמי בבחינת אין, ניצל מדינה של גהינם.

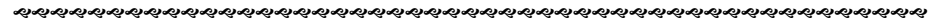
וְהָגַר וְהִיתוּם וְהָאֱלֹמְנָה אֲשֶׁר בַּשְּׂעִרִיךְ וְאֶכְלוּ. (יד, כט) ענין שהזכיר לשון בשעריך אצל יתום ואלמנה. כי לב נשבר להם וכל השערים ננעלים חוץ משערי דמעה. ולכן סמך לשון שער אצל יתום ואלמנה.

נִבְלָה לַגֵּר וְעֹכוֹם, דנבל לשון פסיקת חיות. ולכך ניתן לגר תושב ועכו"ם, שיש בהם חסרון חיות.

בֶּשֶׂר אוֹתִיּוֹת שֶׁבֶר. דהיא בחינת גשמי שיש בו פירוד ושבירה. ולכך דוקא עליו נאמר לשון תאוה.

רְאֵה אֲנִכִּי נוֹתֵן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה. (יא, כו) ענין שהזכיר לשון ראה בהמדריגה העליונה. שיראה האדם ממש בעיני שכלו, שהטוב ברכה, והרע קללה. ולא רק שידע כן בשכלו.

אֵת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִיזִים. (יא, כט) גרזים גימ' רסד, סדר. הענין, הטוב יש לו סדר, משא"כ רע וקללה

ובקללה לא נאמר כן'. וכן הברכה על הר גריזים, לשון רבים. קללה על הר עיבל, לשון יחיד. הענין, ברכה בחינת ריבוי, וקללה בחינת צמצום.

'אבד תאבדון את כל המקומות'. (יב, ב) נאמר לשון איבוד ולא לשון השחתה. כי אבד גימ' ז', בחינת מלכות, והיא בחינת המקום. לכך נאמר 'ואבדתם את שמם מן המקום ההוא' שענין השם והמקום הוא במלכות כנ"ל. וז"ש לכנות להם שם גנאי בחינת הפיכת טוב לרע שזו בחינת מלכות טו"ר. וז"ש 'לשכנו תדרשו', לשון דרישה, כשם שנאמר 'עד דרש אחיך אותו' באבידה.

'כי לא באתם עד עתה אל המנוחה'. (יב, ט) וברש"י, 'כל אותם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' יד, בחינת מלכות. ולכך נצרך י"ד שנה עד שזכו לא"י בחינת מלכות. ואז באו אל המנוחה, סוד שבת מנוחה, מלכות.

'כי עם קדוש אתה לה' וכו' להיות לו לעם סגולה'. (יד, כא) קדוש בחינת יעקב, קו אמצעי שכולל ג' קוין, בחינת סגול שיש לו ג' נקודות. וזהו שכתב לעיל מיניה 'לא תשימו קרחה בין עיניכם'. הענין. יש עין ימנית בחינת עין טובה, חסד. ויש עין שמאלית בחינת עין רעה, דין. אולם באמת הכל אחד בסוד קו אמצעי שכולל שניהם. ולכך כתיב 'לא

'לא תעשון כן לה' אלהיכם'. (יב, ד) וברש"י, 'אזהרה למוחק את השם ולנותן אבן מן המזבח'. הענין שנתחברו שני איסורים אלו. דשם בחינת מלכות, וכן אבן גימ' שם ב"ן עם הכולל, שהוא במלכות. ומדויק לשון **תעשון**, בחי' עולם עשיה.

(יב, יז) **תרומת ידך** אלו בכורים. הענין. ארץ בחי' מלכות, ראשית בחי' בכורים. חיבור ראשית עם האחרית. ולכך נקראו תרומת ידך, כי יד בחינת מלכות, ואלו הם בכורים.

'וסרתם מן הדרך'. (יא, כח) וברש"י, 'העובד ע"ז סר מכל הדרך, המודה בע"ז ככופר בכל התורה. ומכלל לאו אתה שומע הן, שהתורה נקראת דרך'. הענין שהתורה אינה ענין עצמי, כשם שדרך אינה ענין עצמי, אלא להגיע למקום וזה ע"י הדרך. כן התורה היא דרך להקב"ה, ואינה ענין עצמי.

מעשר. שורש, עשר. ר"ת ע' - עני, מעשר עני. ש' - מעשר שני. ר' - מעשר ראשון.

'אשר אתם חיים מעל האדמה'. (יב, א) אדמה וקרקע בחינת מלכות, מקבל. והאדם צריך לחיות מעל האדמה, להיות נותן ולא לחיות באדמה, בחינת מקבל.

'את הברכה'. (יא, כט) עיין בבעה"ט שכתב 'את לשון ריבוי,

וכן נאסר הכרת פנים, בחי' גילוי, והבן.

'ואש אוכלה אהלי שוחד' (איוב ט"ו) צ"ב מדוע עונש לשוחד הוא אש. ונראה, שאמרו על מצות 'ובו תדבק' וכי אפשר וכו' אלא שע"י שדבק בת"ח נדבק בקב"ה, וחשוב שדבוק לאש. והנה בשוחד אמרו בכתובות שנעשה חד עם הדיין שהוא ת"ח, ולכך בא אש, שנדבק לת"ח באופן שאינו ראוי.

שחד שנעשה חד. שבכח הכסף לחבר. וכן אמרו בקדושין ע"א שע"י הכסף נישאים פסולים לקהל, ולעתיד נטהרים. וטעם לדבר, שהכסף שווה מפני שכך הסכימו כולם, שיש בו כח השלום. וכסף לשון כוסף, בחינת אהבה וחבור.

'שופטים ושוטרים'. (טז, יח) הנה שופט הוא בחי' שכל ושוטר הוא בחי' מעשה. ונסמך ענין זה למצות ג' רגלים, בחי' רגל. שיש בו דין לא יראו פני ריקם, שצריך לתת משלו להקב"ה, להעלות מהרגלים. ולכך נאמר 'לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו', שגם בחינת מחוקק הוא ענין של שכל, ומבין רגליו הוא מקום המעשה. הרי חיבור השכל והמעשה. ודווקא בחי' יהודה שהוא בסוד מדת מלכות, שהשלמתה ע"י קשר השכל והמעשה.

תשימו קרחה', לחלק בין ב' העינים. כי הכל בחינה אחת. כי עם קדוש אתה, בקו אמצעי שכולל שניהם.

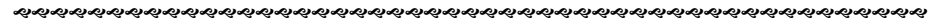
'תועבה'. (יד, ג) שורש תעב. הענין. ת' היא אות אחרונה, בחינת סוף ההשתלשלות, כח הרע. ואותיות ע"ב, דככל שמשתלשל יותר, נעשה יותר עב.

'לא יראה את פני ה' ריקם'. (טז, טז) הענין. יראה כל זכורך את פני ה' בחינת פנים, ולא אחור. ואמרו בגמ' חגיגה 'כדרך שבא לראות כך בא להיראות'. כלומר יחוד פב"פ. והנה בחינת אחור היא בחינת מקבל, ובחינת פנים, נותן. ולכך נצרך 'ולא יראה וכו' ריקם' שלא יהיה בחינת מקבל-אחור. אלא נותן-פנים.

שופטים

'לא תקח שחד'. (טז, יט) וברש"י, 'אפילו לשפוט צדק'. הטעם. משפט סוד קו האמצע, ולכך אם נוטל שוחד, אע"פ שפוסק אמת, מ"מ אינה הכרעה של קו האמצע, ובטל ענין קו האמצע, לאחד ימין ושמאל, חסד ודין.

'לא תכיר פנים'. (טז, יט) וגם יש שהיו מתעטפים ואינם רואים בעלי הדין. הענין. משפט קו אמצע, בחינת הנקודה הפנימית, שאינה נראית. ולכך מי שעושה המשפט אינו נראה.

'יעור עיני חכמים'. (טז, יט) עור
אותיות עור, העור כיסוי אחרון לגוף,
וזה בחינת עיני שמכוסה ממנו האור.

'כי יפלא ממך וכו' בין דם וכו'
בין דין וכו' ובין נגע וכו'. (יז, ח)
הנה מנה כאן ג' דברים, דם דין נגע.
ר"ת דדנ. גימ' נח. בחינת מנוחה,
שבת, מלכות. וז"ש 'ועשית על פי
הדבר אשר יגידו לך מן המקום
ההוא'. מקום בחינת מלכות כנודע.

'ועל המשפט אשר יאמרו לך וכו'
ימין ושמאל'. (יז, יא) הענין. משפט
בחינת קו אמצעי בין חסד לדין
כנודע. ולכך נאמר 'לא תסור ימין
ושמאל'.

**ענין סמיכות מצות המלך לפרשת
משפט, ע"פ הקרא 'מלך במשפט
יעמיד ארץ'.**

**טעם הדבר שנאמר 'על פי שנים
עדים או שלשה עדים' (יז, ו) ואקשינן
ב' לג', שאין נעשים זוממים עד
שיזומו כולם. וצ"ב מדוע נאמר דוקא
בפרשת ע"ז. והענין. ע"ז היא היפך
המציאות, דבר שאינו, האדם עושהו
כאילו למציאות. וזה כל ענין עדים
זוממים, שמעידים על דבר שאינו
במציאות, כאילו היה במציאות.**

'וכתב לו את משנה התורה'. (יז,
יח) וברש"י, 'אונקלוס תרגם פתשגן,
פתר משנה לשון שנון ודבור'. הענין.
מלך בחינת ספירת מלכות, ששם

**'צדק צדק תרדף. למען תחיה
וירשת את הארץ'.** (טז, כ) וברש"י,
כדאי הוא מינוי הדינים וכו'
ולהושיבן על אדמתן'. הענין. בית דין
בבחי' מלכות, וא"י בחי' מלכות.
ולכך זוכים מדה כנגד מדה.

'ויסלף דברי צדיקים'. (טז, יט)
שורש סלף, אותיות פסל. לשון פסול.
ואונקלוס תרגם על ויסלף דברי
צדיקים. 'ומקלקל פתגמין תריצין'.
לשון קלקול ופסול.

'לא תטה משפט'. (טז, יט) שורש
של המלה תטה, להטות, מטה. הוא
האות ט'. הענין. אמרו בגמ' (ב"ק
נ"ה) 'הרואה ט' בחלומו, סימן יפה
לו. כיון שפתח בה הכתוב תחלה
לטובה, שנאמר וירא אלהים את האור
כי טוב'. הענין. טוב היא בחינת ישר,
אולם כל דין היא בחינת נטיה, יציאה
מן היושר. אבל האמת היא שהכל
טוב, ואין רע. וגם נטיה היא לטוב.
וז"ש 'וירא אלהים', -דייקא מדת
הדין, -את האור כי טוב'. שבשעה
שיסולק החושך יתגלה איך הכל
לטובה. וזה ענין הטוב, שורש אות
ט', שמורה שגם ההטיה לטובה.

'לא תכיר פנים'. (טז, יט) שורש
של תכיר, כר. לשון הכרה. בא"ת
ב"ש גל. לשון גילוי, וזה ענין הכרה.

זהו ענין חיבור, שרודף אחריו להתחבר אליו. אך פרד הוא היפוך, נפרד. ואולי צדק צדק תרדוף, צדק מלכות שיש לרדוף אחריה, ועי"ז למען תחיה בחינת יסוד חי עולמים. 'וירשת את הארץ' מלכות כנ"ל.

ע"פ שנים עדים או שלשה. (יז), (ו) וצ"ב למה נאמר שלשה, עין רש"י. וי"ל, עד אותיות דע, בחינת חיבור. כל חיבור היא בחינת שלישי שמחבר ב' דברים, ועם כח המחבר הרי ג'. ולכך נאמר שלשה עדים.

במלך נאמר 'לא ירבה לו נשים.' (יז, יז) וברש"י עד י"ח. הענין. דוד ראש למלכות, ועליו אמרו דוד חי וקים, חי הרי י"ח.

כי תבא אל הארץ וכו' ואמרת אשימה עלי מלך. (יז, יד) ענין שדוקא כשבאים לארץ ירצו זאת, כי ארץ בחינת מלכות, ולכך דיקא שם רוצים מלך.

וכתב לו את משנה התורה. (יז, יח) ענין שנכתב משנה. עין רש"י. ועוד י"ל, משנה תורה כינוי לספר דברים. שהוא כנגד מלכות, בחינה השייכת למלך. לפי תרגום אנקלוס 'שנון ודבור', דבור במלכות כנודע.

שופטים ושוטרים. (טז, יח) וברש"י, 'הרודין את העם אחר מצותן וכו'.' הנה שופט בחינת עולם המחשבה, שוטר עולם המעשה,

בחינת דבור כנודע. ושם בחינת שנה, חזרה לשורש, כנודע.

יעור עיני חכמים. (טז, יט) הענין. דוקא עין שטבעה שדבר רחוק נראה לה קטן, וקרוב נראה גדול. נמצא שכל מציאותה שבקרוב נראה לה אחרת, וזו בחינת שחד, שנעשה חד וקרוב אליו.

שופט שורש שפט, אותיות פשט. הענין. כל משפט יש בו שני בעלי דינין, וכל אחד מראה הדברים לפי ראתו. וענין המשפט הוא לפשוט המראה החיצוני, ולראות הפנים. וע"פ הסוד, משפט קו אמצעי בחי' רחמים, שהיא בחינת יעקב, בחינת פנימיות. וה"ס 'לא תטה משפט'. כי ענין משפט קו אמצעי, ולא נטיה לימין ושמאל. ולכך ענין משפט נסמך לפרשת רגלים. וכתב הבעה"ט שכשם שיש ג' רגלים כן יש ג' מקומות ששופטים ויושבים. וכן ג' שורות של תלמידים לפני סנהדרין, והכל כנ"ל, ג' קו אמצעי. וכן יש לרמז שפטים גימ' תם, בחינת יעקב שמדתו אמת, קו אמצעי.

צדק צדק תרדוף וכו' וירשת את הארץ וכו'. (טז, כ) הענין. צדק מדת מלכות, ולכך עי"ז זוכים לארץ, מדת מלכות.

(טז, כ) **'תרדף'**. שורש רדף. בהיפוך אותיות פירוד. הענין. רדיפה

'לא תסור וכו' ימין ושמאל'. (יז, יא) וברש"י, 'אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל'. הענין. למשל נצח ימין, והוד שמאל. אולם כל אחד יש בו גם בחינה הפוכה כנודע בספה"ק. כי השמאל כלול בימין, והימין בשמאל.

'כי תצא למלחמה'. (כ, א) וברש"י, 'אם עשית משפט צדק אתה מובטח שאם תצא למלחמה אתה נוצח'. הנה צדק בחינת מלכות, ושם עיקר מלחמה בין הטוב והרע.

'אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבותי'. (יז, יד) מלך בחינת מלכות, סוד עיגול בחינות סביב. **'ולא ישיב את העם מצרימה'.** מצרים לשון מיצר, בחינת מיצר של טומאה. היפך מלכות, שהיא עיגול מיצר השמירה של קדושה.

'ולבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל'. (יז, כ) בחינת מלכות בקו אמצעי. ולכך צווה שלא יסור ימין ושמאל.

'וכתב לו וכו' על ספר מלפני הכהנים הלויים'. (יז, יח) הענין. מלך בחינת מלכות של עולם עליון יותר, ונעשה כתר לכל עמו. וז"ש 'מלפני הכהנים', חסד. שורשם בחכמה. 'הלויים', גבורה, שורשם בבינה. והמלך מלפניהם, בכתר.

בחינת מלכות. בחינת עבד שאינו עושה ברצון, אלא ע"י כפיה.

'לשבטיך'. (טז, יח) וברש"י, 'מלמד שמושיבין דיינין לכל שבט ושבט'. הענין. כשם שיש ע' פנים לתורה, כך לכל שבט יש את חלקו בתורה. ולכל שבט יש שופט לפי שורשו, וההלכה משתנית מאחד לאחד. ולכך מצוה לשופט לשפוט שבטו.

'על פי שנים עדים'. (יז, ו) עד בחינת אמת, בחינת קו אמצע, בחינת דעת כנודע. עד אותיות דע, ולכך ע"פ שנים שקו אמצע כולל חו"ג, או ע"פ שלשה בחינת חג"ת, שכולל קו אמצע עצמו.

'יד העדים תהיה בו בראשונה'. (יז, יז) יד בחינת מלכות, ושם עיקר ובערת הרע מקרבך. מקרבך, קרב, גימ' שב. עיקר תשובה להשיב המלכות לשורשה. וכן לקמן נאמר 'מקרב אחיך תשים עליך מלך', בחינת מלכות, מקרב כנ"ל, מלשון לקרב לשורש.

'כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם'. (יז, ח) בין דם טהור ימין, דם טמא שמאל. 'ובאת אל הכהנים'. ימין. 'הלויים' שמאל. 'ואל השופט', קו האמצע. והם יקבעו להיכן שייך. וז"ש 'לא תסור וכו' ימין ושמאל'.

(כא, י) **תצא** שורש צ"א, מנין הויה אדנות. שמתגלה ויוצא לחוץ. **תכלית** ענין נסקלין ונתלין. דכל דבר הנזרק מלמעלה נשבר. וזה סוד השבירה שירד למטה. וסקילה חמור ביותר. ולכך בעי תליה לרוממו.

ולקחת לך לאשה'. (כא, יא) וברש"י, 'לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר וכו' אם נשאה סופו להיות שונאה וכו'. הענין כך הוא. מהלך כל הבריאה שנותנים לאדם לעשות רע, ואח"כ מגלים לו ומראים לו בחוש שהרע הוא רע ולא טוב כפי שהיה נראה לו. וכ"ז בסוד המלכות, ששם יש בחינת טוב ורע, ושם בחינת גילוי שע"י שרואה שהרע רע, מבין מעלת הטוב וגדולתו ית'. ולכך נאמר 'כי תצא', שורש צ"א גימ' הויה אדנות, בחינת התגלות כנודע. גימ' מלך. והנה עי"ז מתגלה כח הטוב ע"י גילוי הרע. והיא בחינת העלאת מיין נוקבין. ולכך נאמר 'וראית בשביה', לשון שב, שחוזר ועולה בחינת מ"ן. והבן. ולכך נאמר 'והסירה את שמלת וכו'". נקט לשון שמלת. שורש שמל, אותיות משל, בחינת מלכות כנודע. וזה הענין 'וישבה בביתך', וברש"י, 'בבית שמשמש בו, נכנס ונתקל בה יוצא ונתקל בה'. הענין. בית בחי' מלכות, ושם הגילוי כנ"ל. וכן נכנס נתקל בה יוצא וכו', בחינת שער

שלש ערים תבדל לך'. (יט, ז) הענין. רוצח בשוגג, מעשה רע יש כאן, אבל אין מחשבה רעה. ולכך הקליטה שלו דוקא בעולם המחשבה, ולא בעולם המעשה. ולכך יש ג' ערים כנגד ג' מוחין חב"ד, ושם בחינת קליטתו.

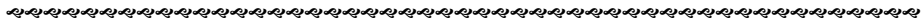
תמים תהיה עם ה' אלקיך'. (יח, יג) תמים בחינת יעקב נקרא תם, ז"א, ת"ת. ושם שם הוי"ה. והבן.

כי תצא

רש"י הביא דברי המדרש דאם חוטא במשקלות בא עמלק. והענין. שקל בגי' תל. לשון הר. וכשנלחם משה עם עמלק כתוב בפרשת בשלח שעלה להר. וכן לעתיד כתוב ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו. כי כ"ז שעמלק בעולם, אין השם שלם. והוא גובר. ובחינת המשקל היא שעתה הוא גובר ולעתיד יבוטל ואנו נתגבר. ומי שמשקר במשקלות, גורם שישראל יהיו למטה ועמלק למעלה ח"ו.

ענין שמיפ"ת נעשה בן סורר ומורה שאיננו שומע בקול אביו ואמו. והוא לא שמע בשעה שבכתה את אביה ואמה ירח ימים.

ענין שתורה תבלין ליצה"ר, והרי הוא נמצא באדם משעת לידתו. אלא שגם התורה למד במעי אמו.

דוקא שיצחק תבע יסורים, שהיא בחינת דין, נוק', חיצוניות. וז"ש 'ובכתה וכו' ירח ימים'. אותיות אחרי ירח, כשט. גימ' של. לשון גילוי. גם מלת שלש, יש בה אותיות של. (וכאן אמר שלשים יום) וזו בחינת ירח, לבנה בחינת נוק', מקבל מן השמש. שלש במלכות, שני קוים לא מתחברים, רק שלש. נוק' סוד חיבור ראשית ואחרית, ובעי שלשה.

נחלה, שורש נחל. גם לשון נחל של מים. הענין. נחל ממשיך מימיו, וכן נחלה ממשיכה לזרעו אחריו. נחל גימ' פח, אותיות חפ. שורש של חיפוי, לשון כיסוי. הענין, אבא נתן לבנו חלק הגוף שהוא הכיסוי לו, והוא יורשו.

יכיר לתת לו פי שנים'. (כא, יז) ענין דין יכיר בבכור. יכיר לשון הכרה וגילוי. כל בכור הוא ראשית הגילוי. ולכך בו נאמר דין גילוי. ולכך נכתב לשון 'בכל אשר ימצא לו', ימצא שורש צא, בחינת התגלות.

(כה, ה) **יבום**. שורש יבם גימ' בן. רמז שכל ענין יבום להוליד בן. יבם בא"ת ב"ש ימש, גימ' שנ. לשון שנה, חזר. הענין. שע"י יבום מחזיר את נשמת המת, כנודע.

לא תחסום שור בדישו'. (כה, ד) הענין שנקט דוקא שור באיסור חסימה. בחי' כבישה ודישה. שורש

בחינת מלכות. וז"ש 'כי תצא למלחמה', וברש"י 'במלחמת הרשות וכו''. רשות היא בחי' בחירה טוב או רע. וזה במלכות. ששם עיקר בחינת טו"ר, כנודע.

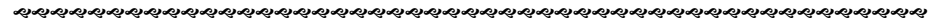
כי תצא למלחמה על אויביך'. (כא, י) שורש איב, גימ' אחד. רמז שגם הנגדי הוא בשורש אחד, ובסוד ה' אחד.

ועשתה את ציפורניה'. (כא, יב) שתגדלם. הענין. גדול נקרא לשון עשיה, דבעולם רוחני אין גדול בנפח, אלא באיכות. וכל ענין גידול בעולם הגשמי, עולם העשיה, ולכך נקרא ועשתה.

וגלחה את ראשה'. (כא, יב) שורש גלח. גימ' אם, בחינת בינה. הענין. כי אחר הגלוח אין ענפים רק שורש. ונודע שהשערות של ראש הם בבחינת דין. וזו בחינת בינה ששם שורש הדין בלבד.

(כא, יב) **צפרן** אותיות צפ נר. הענין. ציפורנים בידים ורגלים, כל אחד עשר, בחינת מלכות עשירית. והיא בחינת כיסוי וציפוי. וזה אותיות צפ. וכן אותיות נר במלכות, נר מצוה. כנודע.

והסירה'. (כא, יג) שורש סר. שורש של מלת מוסר, יסורים. הענין. יסורים ממרקים האדם ומפשיטים ומסירים ממנו עובי החומר. והוא סוד

ביישה, ודוק'. ואח"כ נסמכה פרשת 'אבן שלימה וכו', אבן גימ' ב"ן במלכות כנודע.

'לא תזרע כרמך כלאים פן תקדש'. (כב, ט) צ"ב למה נעשה קדוש. הענין. דבעוה"ז א"א שני הפכים, וכלאים הם כן שני הפכים, ורק מעל הבריאה שייך זאת, וזו בחינת קדוש, נבדל.

'ספר כריתות'. (כד, ג) שורש כרת, בא"ת בש גאל. לשון גאולה. היפוך כריתות, כי חוזר לשורשו.

(כד, א) ענין דוקא ספר, בחינת כתב, מלכות. ובזה שולח הנוק'. וז"ש 'אם לא תמצא חן בעיניו', חן היפוך אותיות נח, בחינת מלכות, והבן. וז"ש 'כי מצא בה', שורש מצא, צא גימ' מלך. 'ערות דבר', בתרגום 'פתגם', לשון דיבור במלכות כנודע. וז"ש 'ונתן בידה', יד בחי' מלכות דוד. 'ושלחה מביתו', בית בחי' מלכות.

(כג, כד) נדר, אותיות אחרי שס"ה. בחינת לאו' נוק'. ולכך נאמר 'מוצא שפתיך תשמור וכו', אשר דברת בפוך, בפוך דייקא, בבחי' מלכות.

'לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו'. (כג, ח) מצרי זוכה בזכות ארצו. הענין. מצרים לשון מיצר, בחינת מלכות דטומאה כנודע. וזו

דש בא"ת בש קב. עגל גימ' קג. נמצא ששייך דישה לעגל-שור.

טעם שילפינן כל לאו כעין לאו דחסימה לוקים עליו. דאמרו בגמ' ב"מ שאיסור חסימה הוא דוקא בדבר שהוא גדולי קרקע, ודוקא בדבר שהוא גמר מלאכתן. בחינת קרקע עפר, מלכות, סוף. ולא. כל בחינת שמור בנוק'. ולכך יליף מחסימה דשור, שהיא בחינת דין, נוק'. כי חסימה היא ענין הגבלה, בחי' נוק'. ועוד דש אותיות שד משם שדי, שאמר לעולמו די, בחי' הגבלה. ועיין תרגום 'לא תחוד פום תורא'. ענין דוקא בפה, בחינת מלכות. ולכך נסמכה אח"כ פרשת יבום, ונאמר 'כי ישבו'. וישיבה במלכות. לשון שב, כמ"ש אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד. וז"ס 'יחדיו', בחינת מצוה, צותא במלכות. יבם גימ' ב"ן, שם ב"ן במלכות. והוא ענין 'יקום על שם אחיו', בחינת שם במלכות. והיא ענין חליצה 'ועלתה יבמתו השערה', שער בחינת מלכות. 'ואמרה מאן יבמי', מאן גימ' מלך. וכל החליצה בנעל בחינת מלכות. וז"ש 'אשר לא יבנה את בית אחיו', כל ענין בית הוא במלכות. ואח"כ נסמכה פרשת 'כי ינצו אנשים וכו' וקרבה אשת האחד והחזיקה וכו'. בושת שורש בש, שב בחינת מלכות. ונקט דוקא שאשה

ע"ש סופו, מוטב וכו'. וצ"ב, הרי לפני הבריאה צפה הקב"ה במעשיהם של רשעים, ואעפ"כ בראה. וכמ"ש בדעת תבונות שגם ע"י הרשעים מתגלה כבודו ית' בבריאה. אולם י"ל, דכ"ז רק אחרי שכך רצונו בגילוי כבודו. אולם לפני כן ודאי שאין ענין בבריאת רשעים.

וי"ל שפרשת בן סורר בבחינת תורה דלפני הבריאה, ולכך אמרו לא היה ולא נברא. הענין. מצד שאינו שייך למהלך הבריאה. ולכך אמרו 'דרוש וקבל שכר', שהיא בחינת התורה לפני בריאת העולם, שהיא רק בחינת דרשה בלבד, שלא שייך לעולם המעשה. ואולי י"ל לפ"ז דלחד מ"ד שם בגמ', צריך שיהיה קול אביו ואמו שוים וכו'. ולכך לא היה ולא נברא. וצ"ב. וי"ל דבחינת נוק' שוה לדוכרא זהו אור דלעת"ל, שיהא אור הלבנה כאור החמה, ואז ליכא חסרון כלל. ולפי בחינה זו שייך בן סורר ומורה, וצ"ע.

ועשית מעקה לגגך. (כב, ח) מעקה גימ' יראה, מעקה בחינת שמירה, וכן יראה. כנודע.

לא יהיה כלי גבר על אשה. (כב, ה) הענין. כלי בחינת חיצוניות של עולם הדוכרא, וממנו נשפע לנוק'. והוא פנימיות הנוק' כנודע. ולכך אין ראוי שיהיה חיצוני לנוק'. וכן להיפך,

בחינת ארץ. ואולי זה סוד 'דור שלישי יבא להם בקהל ה'', כי משני קוים א"א לעשות מיצר, רק מג'. ואולי זה ענין דור שלישי דוקא דור מלשון דר בחי' גר. והבן.

ותלית אותו על עץ וכו' כי קללת אלהים תלוי'. (כא, כב) הנה צלם גימ' עץ. וז"ש 'כי האדם עץ השדה', ולכך נתלה על עץ. ולכך לא תלין נבלתו על העץ, שהוא זלזול שצלם אלהים תלוי. והסוד, שכל הבריאה היא בצורת עץ, כידוע.

עקי יהיה לביתו שנה אחת. (כד, ה) נקי גימ' סק, בארמית לשון עליה. כי נקיות היא בחינת עליה.

ויזנב בך כל הנחשלים אחריך'. (כה, יח) היא בחינת הרע שתמיד כחו רק בחלק הסוף, כנודע.

זנב בא"ת בש עטש, עם הכולל שפ. שורש של שפה, לשון סוף, כי בחינת זנב, סוף.

כי תצא למלחמה. (כא, י) עיקר מלחמה ביציאה בחוץ, ששם עיקר סט"א.

יראית בשביה. (כא, יא) ובזוה"ק מבואר שמוציא משם ניצוצי קדושה. ולכך נקרא שביה, לשון שב. שהקדושה שבה לשורשה.

בגמ' לח"ד מ"ד בן סורר לא היה ולא נברא. ולמה נכתבה, דרוש וקבל שכר. והענין. טעם שנענש בן סורר

את ראשה ועשתה וכו', שהוא סלוק הסט"א. ואח"כ תסלק גם המצות ומע"ט שלה) ולכך כתיב 'ירח ימים', ל' יום, בחינת ל' דצלם, שהם מוחין דאו"א.

ושלחתה לנפשה'. (כא, יד) הענין. כמ"ש האריז"ל שענין יפת תואר הוא להוציא הניצוץ דקדושה ממנה. ולכך 'ושלחתה לנפשה', אם לא חפץ בה. הוא ענין שילוח הנפש די"קא.

בן סורר ומורה'. (כא, יח) סורר, שסר מן הדרך. מורה, בחינת ראש. שכבר מורה לאחרים, שלומדים ממעשיו. ולכך אינו שומע בקול אביו ואמו, שהפך לעצמו לראש להם. היפך האמת.

לא יבא עמוני ומואבי'. (כג, ד) הענין. ג' סימנים בישראל, רחמנים בישנים גמ"ח. ועמון ומואב הפכים לכולם. היפך הבושה, דכל הויתם ע"י משכב אב, היפך הבושה. וכן 'שכר עליך את בלעם לקללך' היפך הרחמנות. וכן 'לא קדמו אתכם בלחם ובמים' היפך גומלי חסדים.

לא תדרוש שלמם וטבתם'. (כג, ז) הענין. עמון ומואב נולדו מפגם מדת היסוד. ויסוד נקרא שלום, וטוב. כנודע. ולכך לא תדרוש 'שלמם וטבתם', מפני שהם פגומים במדות אלו.

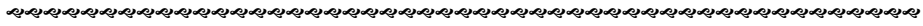
שמלת אשה חיצונית לה, ואיך יעשה ממנה חיצונית לעולם הדוכ', שהוא עולם למעלה ממנה.

לא תראה את שור וכו' והתעלמת'. (כב, א) ענין שדוקא במצוה זו נאמר איסור התעלמות. דכל ענין אבידה היא בחינת העלם, שנעלם מן הבעלים. ואם גם הוא מתעלם, הרי הוא דבק בהעלם, ומעמיק בחינת האבידה.

ואספתו אל תוך ביתך'. (כב, ב) ענין שנאמר אל תוך ביתך. כי אבידה היא בחינת נוק', אשה נקראת אבידה (קדושין ב'). אבד גימ' ז, בחי' נוק', מלכות, בחינת העלם. ולכן מכניסה לתוך ביתו, בחי' מלכות.

וגלחה את ראשה'. (כא, יב) גלח גימ' אם, בחינת בינה, שמשם דינין מתעריץ. ובחינת גלוח שערות הראש הוא סלוק הדין.

והסירה את שמלת שביה'. (כא, יג) שמלת, בחינת מעשים טובים שנעשים לבוש לאדם, ואותם מעשים שעשתה בעודה גויה, יש להסיר, שנחסרה בהם הפנימיות. וז"ש 'והבאתה אל תוך ביתך', בחינת פנימיות. וז"ש 'ובכתה את אביה ואת אמה', הענין. העכו"ם, כל אחיזתם בז"ת, ולכך עתה שנתגלתה לה הפנימיות, תבכה להשיג גם בחינת חו"ב, שנקראים או"א. (וז"ש 'וגלחה

כי תבא

שזו בחינת מלכות דלית לה מגרמה כלום, נותן גם הסל.

והטעם שהוא דוקא של ערבה. ידוע דהד' מינים כנגד ד' אותיות השם. וערבה כנגד ה' בתראה, בחי' מלכות, והבן. ולכך נאמר 'וענית ואמרת', לשון עני כנ"ל. ולכך נאמר 'והלכת אל המקום', דיקא. 'אשר יבחר'. עיקר בחירה במלכות, ששם יש אחיזת טו"ר. 'לשכן שמו', לשכן, לשון שכינה, מלכות. שמו, מלכות. 'אשר נשבע', שבועה במלכות. כנודע. 'ולקח הכהן הטנא מידך'. ידך דיקא, יד בחי' מלכות. 'והניחו לפני מזבח', מזבח בחי' מלכות. 'ועתה הנה הבאתי וכו'', ועתה דיקא, זמן, מלכות. 'והנחתו לפני וכו'', מנוחה דייקא, במלכות.

'וענית ואמרת'. (כו, ה) לשון הרמת קול. אמר לשון רמ, גבוה. וכן לקמן 'האמרת והאמירך', וברש"י, לשון הפרשה והבדלה, היינו לשון רוממות.

'ושמחת בכל הטוב'. (כו, יא) וברש"י, 'אין קורא אלא בזמן שמחה, מעצרת ועד החג'. הנה שמחה אותיות חמש. רמז שיש ה' חודשים שיש בהם שמחה. סיון תמוז אב אלול תשרי.

'הקונה שני אילנות מביא ואינו קורא. דאינו יכול לומר האדמה אשר

'ושמת בטנא'. (כו, ב) ובתרגום בסלא. גימ' צא. מלך. בחינת כלי. והבן.

'ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם'. (כו, ג) וברש"י, 'אין לך אלא כהן שבימך'. הענין. בכורים מפרי האדמה היא בחינת מלכות. ושורש הזמן במלכות. ולכך דוקא בכורים נאמר 'אין לך אלא כהן שבימך' ימך, בחי' הזמן.

'יתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבח חלב ודבש'. (כו, ט) וצ"ב הרי מחלב ודבש אין בכורים, ומה מזכירו כאן. הענין. חלב ודבש אינם באים מהארץ מבחינת יסוד עפר, אלא מן החי, בחינת בינה. וזו מדרגה עליונה של א"י. ולפ"ז דבש הכונה לדבש דבורים, ולא דבש תמרים.

'הגדתי היום וכו' כי באתי אל הארץ'. (כו, ג) ענין לשון הגדה. דבאתי אל הארץ היא בחי' מלכות. ושורש של הגדה, גד. גימ' ז'. בחינת מלכות.

תנן בכורים פ"ג מ"ח; 'עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף, עניים בסלי נצרים של ערבה קלופה. הסלים והבכורים נותנים לכהנים'. טעם הדבר שרק עניים נותנים הסל דבכורים. להעלות המלכות כנ"ל. ולכך עני, שהסל עני,

נתנה לי, רק בשלש'. הענין. אדמה בחי' מלכות, שני קוים אינם מתחברים, רק ג'. בחינת מלכות, חבור.

כי תכלה לעשר'. (כו, יב) וידוי שורש וד', גימ' י', בחי' מלכות. ונתתה ללוי'. הזכיר לוי, בחי' דין. מעשר עני בחינת מלכות, דלית לה מגרמה כלום. ואומר 'בערתי מן הבית', בחי' מלכות דיקא. 'ולא שכחתי', שכחה בנוק' כנודע. 'לא אכלתי באני', שורש אנ, ע"ה גימ' ב"ן במלכות. 'השקיפה ממעון קדשך'. ובגמ' חגיגה מעון מלאכים אומרים שירה בלילה וחשים ביום בחינת לילה דין וזו בחינת מעון והבן. 'השקיפה ממעון קדשך' וברש"י, 'שאמרת אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם'. הענין. 'אם בחוקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה', עמל - עלם. כיון שיש העלם. נצרך עמל. וזה כנ"ל בחינת דין, לילה. והבן.

יורשת וישבתה בה'. (כו, א) וברש"י, 'מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה, והם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' י"ד, והיא בחינת מלכות, ארץ, כנודע. ולכך רק אחרי י"ד שנה, הגיעו למדרגת מלכות.

יורשת וישבתה בה'. (כו, א) וברש"י, 'מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה, והם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' י"ד, והיא בחינת מלכות, ארץ, כנודע. ולכך רק אחרי י"ד שנה, הגיעו למדרגת מלכות.

יורשת וישבתה בה'. (כו, א) וברש"י, 'מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה, והם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' י"ד, והיא בחינת מלכות, ארץ, כנודע. ולכך רק אחרי י"ד שנה, הגיעו למדרגת מלכות.

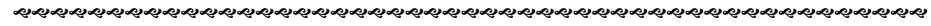
יורשת וישבתה בה'. (כו, א) וברש"י, 'מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה, והם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' י"ד, והיא בחינת מלכות, ארץ, כנודע. ולכך רק אחרי י"ד שנה, הגיעו למדרגת מלכות.

יורשת וישבתה בה'. (כו, א) וברש"י, 'מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה, והם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' י"ד, והיא בחינת מלכות, ארץ, כנודע. ולכך רק אחרי י"ד שנה, הגיעו למדרגת מלכות.

יורשת וישבתה בה'. (כו, א) וברש"י, 'מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה, והם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' י"ד, והיא בחינת מלכות, ארץ, כנודע. ולכך רק אחרי י"ד שנה, הגיעו למדרגת מלכות.

יורשת וישבתה בה'. (כו, א) וברש"י, 'מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה, והם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' י"ד, והיא בחינת מלכות, ארץ, כנודע. ולכך רק אחרי י"ד שנה, הגיעו למדרגת מלכות.

יורשת וישבתה בה'. (כו, א) וברש"י, 'מגיד שלא נתחייבו בבכורים עד שכבשו את הארץ וחלקוה, והם י"ד שנה'. הענין. דוד גימ' י"ד, והיא בחינת מלכות, ארץ, כנודע. ולכך רק אחרי י"ד שנה, הגיעו למדרגת מלכות.

‘ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים
ההם’ (כו, ג) ימים בחינת ספירות.
ובכל ספירה יש בחינת כהן. וצריך כל
דבר להחזיר לשורש שלו, בספירתו
הוא. ולכן צריך לבא אל הכהן
שבאותו היום. היינו הכהן שבאותה
ספירה.

גם כל חלי וכו’ אשר לא כתוב
בספר התורה הזאת’ (כח, סא) ודרשו
חז”ל זו מיתת צדיקים. הענין. ‘התורה
הזאת’, היא בחינת נוק’. והצדיק
בבחי’ דוכ’, נותן. ולמעלה מן הנוק’.
ולכן אינו כתוב בתורה שהיא בחי’
נוק’. וזה עומק הקללה.

‘כאשר שש ה’ וכו’ להיטיב וכו’
כן ישיש וכו’ להאביד וכו’’. (כח, סג)
בחינת שש, לשון מספר שש. בחינת
יסוד צדיק. ופירושו שהקללה תפגע
במדריגה יותר עליונה מנוק’ מלכות,
ותעלה ח”ו לבחינת יסוד.

בת”כ יש מ”ט קללות, כנגד מ”ט
פנים לטהר ולטמא. שהיא כנגד תורה
שבכתב. ובמשנה תורה יש צ”ח
קללות בחינת נוק’, חץ לשון חצי,
ונוק’ לעולם בחינת חצי מן הדוכ’.

גם כל חולי ומכה אשר לא כתוב
בספר התורה הזאת’ (כח, סא)
ובחז”ל ‘זו מיתת צדיקים’. וצ”ב,
מדוע אינו כתוב. ונראה דכיון דמיתת
צדיקים מכפרת. שעניינה שבשעה
שמת הצדיק ח”ו, ונשמתו עולה אליו

אביו. כנף סוד סוף וקצה. וזו בחינת
נוק’ בקצה הדוכרא. כנף גימ’ קן,
בחינת בית. כנף הוא גם אבר שבו עף
העוף. הענין, נוק’ היא זו שעולה עד
למעלה, בחינת כתר מלכות. ויש לה
בחינת כנף לעוף.

‘והיה אם שמוע וכו’’. (כח, א)
‘לשמר’. בחינת סור מרע. ‘לעשות’,
בחינת עשה טוב. ‘ונתנך וכו’ עליון
על כל גויי הארץ’. הענין. הגוים הם
רק בבחינת סור מרע, ולכך אם אתה
עושה טוב, הרי אתה עליון עליהם.

להביא בכורים נצרך שיהיה לו
קרקע. והענין. כי יש בחינת יחוד
דו”נ, האדם עם הקרקע. ולכך מביא
הפירות בטנא דוקא, בחינת טנא, כלי.
כנגד הקרקע. והפירות ביסוד הצומח,
כנגד דוכ’, ז”א. וכן יש יחוד מעשה
ההבאה ומעשה הקריאה.

אי’ בכתובות ק”ה. ‘כל המביא
דורון לת”ח כאילו הקריב ביכורים’.
הענין. בכורים בחינת ראשית, ספירת
חכמה. וכן ת”ח בחינת חכמה.

‘כי תבא’. (כו, א) בא בחינת אור
חוזר, כמ”ש הבעש”ט. ולכך כתיב
‘ארמי אובד אבי’. ארמי ר”ת אש רוח
מים, להעלות ג’ יסודות אלו
לשורשם. ולכך הזכירו את לבן,
בחינת היפך לובן העליון. ובכורים
מעלים הכל ללובן העליון דקדושה.
ויש תיקון גם לבחינת לבן דסט”א.

הזעה. וזה שורש נגוד עמלק, שהוא שורש העדר גילוי מציאותו ית'.

נצבים

'שורש פורה ראש ולענה'. (כט, יז) איתא בספח"ק, ר"ת שופר. ונראה סופי תיבות שה ש. והענין. דהנה בתרגום פירש 'גבר מהרהר חטאין או זדון'. וביאור עומק ההבדל בין חטא שהוא שוגג לזדון. דשוגג נעשה בלא דעת, והוא בהתפשטות מעלת האדם שהוא בן דעת. לעומתו המזיד שהוא לוקח מעלת הדעת ומקלקלה, וחוטא בה.

והנה שופר הוא זכר לעקידת יצחק. ושם נאמר איה השה לעולה. והיא בחינת בלי דעת, שהבהמה מוקרבת בלא דעתה. ובמקומו בא יצחק, שהוא קרבן עם בחינת דעת. והוא כנגד שה לבית אבות, ושה לבית.

טף לשון טיפה. וכתוב 'הרים נטפו - נזלו'. שירדו. ולכן הקטן נקרא טף לשון הטפה וירידה. כי הקטן בחינת יורד שיש בו רק יצה"ר, ורק משנת י"ג מתחיל גדלות.

'מחוטב עציך עד שואב מימך'. (כט, ט) חטב אותיות בטח. שהוא חיבור לקב"ה. וכיון שדבק בשורש ודאי יהיה גם לענף חיים. אולם חוטב

יתברך. ונצחו אראלים, ששמחים כשמגיע נפש צדיק ונקי למעלה. ולכן נמתקו הדינים. והנה כתיב 'והיה כאשר שש ה' להטיב אתכם וכו'". ודרשו בגמ' סנהדרין דאחרים משיש אבל הוא אינו שש. אולם במיתת צדיקים יש שמחה לפניו ויש בו מעין בחי' שש. ולכך לא כתיבה המכה, כי אי"ז כשאר המכות. שבהם אינו שש, אבל כשבא לפניו נפש צדיק הרי הוא שש ושמת.

בכורים. הנה הביכורים ענינם ביסוד הצומח, הוא היסוד השלישי שבדצח"מ, כנגד יסוד המים שבד' היסודות. ועיקר חלוק הראשון בתורה מצינו במים, 'ויבדל אלקים בין המים וכו'". ביום השני. והוא בחי' חילוק, שמחלק בין הראשית לאחרית.

והנה מצינו ג' בחי' ראשית. ראשית אדם, בכור. וכן בהמה. וכן בצומח. אולם לא בעפר. וי"ל דראשית הוא ענין חשיבות, ועפר הוא יסוד השפל, והבן. ולכן ניתן כל ראשית לכהן. להעלות כל ראשית להראשית השרשי. ולכך כאן נאמר 'אין לך אלא כהן שבימך' שכאן למדנו ענין חשיבות. והבן.

'והארץ אשר תחתך ברזל'. (כח, כג) הנה ברזל גימ' עמלק. וכתב רש"י 'שאינן הברזל מזיע'. שורש זעה, ז"ע. שבע. והוא ענין התגלות לחוץ ע"י

חיות העבר, וחדוש חיים חדשים. ולכך נתנם לחטוב עצים, שמפסיק החיים, ולשאוב מים בחינת חיים חדשים.

שאב בא"ת ב"ש שבת. הענין שאיבה מבור, בחי' נקב ונוק'. שבת בחי' מלכות, נוק'. ועוד כל שאיבה היא בסוד העלאת מ"נ. וזה סוד שבת. ופעם ראשונה שמצינו ענין שאיבה בתורה, היא באליעזר. ששידך את רבקה ליצחק, סוד נוק' והעלאת מ"ן.

'אשר ישנו פה.' (כט, יד) אותיות פה. כי דיבור בחינת מלכות. וגם מקום בחינת מלכות.

'הנסתרות לה' וכו'. (כט, כח) עומק הדבר. הקב"ה הוא הנסתר של כל הבריאה. ולכך מהותו שיוודע הנסתרות.

'ויתשם ה'.' (כט, כז) שורש תש, לשון תש כחו כנקבה, חלושה, נוק'. ששייך בה פירוד ח"ו, ולשון תש הוא בחי' נתש, עזב, נפרד. סוד הדין והפירוד.

'הנסתרות לה' אלקינו.' (כט, כח) וברש"י מבאר שכל הערבות היא רק על הנגלה ולא על הנסתר. הענין. חיבור כלל ישראל הוא ע"י בחינת שכינה, כנס"י, בחינת מלכות. ושם בחינת גילוי. ולכך רק בזה ערבים. אבל במחשבות הלב בחינת בינה, בזה אין חבור.

עצים מפסיק החיות מהשורש. וכן לגבי גלות כתיב 'ואשר יבא את רעהו ביער לחטוב עצים'. ואז הרג את האדם, בחי' פסיקת החיות.

'ועד שאב מימך' שאב בא"ת ב"ש אותיות שבת. לשון שב לשורשו. אע"פ שהוא שאוב ונפסק חיותו, שאינו כמים חיים. מ"מ חוזר לחיים. שהחיים חיים על ידו. והוא ענין החזרת רע לטוב.

'יעשן אף ה'.' (כט, יט) וברש"י, 'ע"י כעס הגוף מתחמם והעשן יוצא מן האף וכו', לסבר את האוזן'. הענין. עשן אותיות ענש. שהאדם עצמו מבעיר ע"י מעשיו את הגהינם דיליה. ובחי' כעס היא שבירת הרצון. ודוקא בחי' אף כמ"ש בשלהי המוכר את הספינה, שע"י ריח האף, רצונו עז. ובאם אינו מתקיים, מת. הרי שענין האף הוא רצון חזק.

'אתם נצבים.' (כט, ט) וברש"י, 'מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו'. הענין. משה שורש נשמות כלל ישראל. ויום המיתה הוא זמן איסוף כל ימיו, כל בחינותיו. ולכך דוקא עתה אספם, לאסוף כולם עמו, לשורשו. ולכך אמר 'היום', בחינת משה, חמה.

'מחוטב עצים עד שואב מימך.' (כט, ט) הענין שנתנם דוקא מלאכות אלו. כי גר שנתגייר יש לו פסיקת

פירוד, ואז הכל דבק בשורש. ואז שייכת בחינת נצבים. היינו שיש תקומה. משא"כ מי שרחוק מה', הוא בבחינת נופל ולא נצב.

'אשר איננו פה עימנו היום'. (כט, יד) הטעם שאפשר לכרות ברית גם עם מי שאינו נמצא. כי יש מעשה דבור ומחשבה. ובמעשה א"א לעשות רק מה ששייך להוה. אולם בדיבור אדם יכול לדבר על העבר ועתיד. וכן במחשבה. ולכך בבחינת ברית, שהיא בחינת נקודה פנימית, שם אין הבדל בין עבר הוה ועתיד.

וילך

ענין הקהל שאמרו בגמ' חגיגה והובא ברש"י, שאנשים באים ללמוד, נשים לשמוע, וקטנים ליתן שכר למביאיהם. והענין שנצרך להביאם. כי הקהל הוא בשנה השמינית, והוא ענין אחר העוה"ז, שמיני למעלה משבע ימי הבנין. בחי' עוה"ב. ודע דכל ענין ששייך שיש דבר בכח ואינו ניתן זמנית להוציא לפועל, כגון עץ שא"א לו להצמיח כל פירותיו בשעה אחת, זה כח גשמי שמעכב בין הבכח לבפועל. אולם בנאצלים הרוחניים, הבכח הוא הוא ממש הפועל. אם ירצה לפעול. והוא ענין קטן, ששכלו בכח ואינו בפועל כלל. ולכך נצטוו

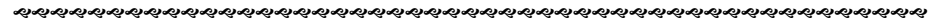
ותראו את שיקוציהם ואת גילוליהם'. (כט, טז) הענין. שקץ הוא דבר שמעיקרא מאוס. משא"כ גילוליהם. וברש"י לשון גלל. שמתחילה היה ראוי למאכל, ואח"כ נמאס. וכן יש שני סוגי ע"ז. יש שמתחילה אין בו כלום. ויש שיש בו ניצוץ דקדושה, אלא שלקחוהו לטומאה. וע"ז אמר עץ ואבן, סוג א' שקץ, מעיקרא אין לו חשיבות. ועוד כסף וזהב, דבר שיש בו חשיבות, והבן. ולכך בעץ ואבן נאמר 'ותראו', לשון חיצוני. כמ"ש רש"י. משא"כ כסף וזהב יש בהם פנימיות.

עץ ואבן כסף וזהב'. (כט, טז) ר"ת עאכו. גימ' צ"ח. רמז לנסמך פ' נצבים, שקללם בצ"ח קללות, אם יעבדו ע"ז.

לעברך בברית'. (כט, יא) ברית אותיות תביר, לשון שבירה. הענין. כל ברית שייכת דוקא אם יש שנים. אולם בבחינת אצילות שהכל אחד, אין שייך ואין צריך ברית. ברית מלשון ברא, שדוקא בבחינת עולם הבריאה שייך ברית, משא"כ בבחינת אצילות.

ובאלתו'. (כט, יא) אלה. שורש אל, לשון כח וחוזק. ומבחינה זו שייך קללה, מבחינת מדת הדין.

אתם נצבים'. (כט, ט) בכדי להיות 'לפני ה'', נצרך כלכם, שאין

כרחן, קח מקל והך על קדקדן'. הענין. משה בחינת מקבל ולכך אמר ליהושע שצריך לדבר עם המקבלים הזקנים. אולם הקב"ה בחינת נותן, וכך אמר שיעשה יהושע לבדו.

ענין שבהקהל, המלך דוקא היה קורא. בחינת מלכות, שמאחד את הכל. ולכך נעשה 'מקץ שבע שנים' דוקא. בחי' מלכות. וחג הסוכות הוא בחי' סוף. ולכן מביאים הסף, וברש"י, 'לתת שכר למביאייהם'. הטעם שנאמר דוקא כאן ענין שכר. שהרי 'אין שכירות משתלמת אלא לבסוף'. ולכך כאן שהוא בחינת סוף, נזכר ענין שכר. הקהל גימ' קם בחינת קומה, מקום. מלכות.

'לא אוכל עוד לצאת ולבוא'. (לא, ב) וברש"י, 'יכול שתשש כוחו ת"ל לא כהתה עינו ולא נס לחה'. הענין שהזכרו דוקא ענינים אלו, ולא שעדיין שמע טוב והלך טוב. דמצינו כשנולד משה נתמלא הבית אורה, בחינת תורה אור. שזו בחינתו של משה. ולכך גם במיתתו לא כהתה עינו, בחינת אור. שהעין רואה ע"י שמקבלת האור. ולא נס לחה, מתרגם 'ולא שנא זיו יקרא', בחינת זיו מאור פניו, בחינת אור.

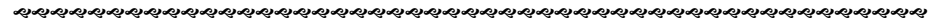
'בן מאה ועשרים שנה אנכי היום'. (לא, ב) הענין. נודע שיש ק"כ צרופים לשם אלקים. וכשתיקן משה

להביא את הקטנים, שיהיה שייכות לכח העתיד, שגם קטן זה שומע ומושפע ממה ששומע, ופועל בו בבכח. לעומת כל המצות שפועלים בפועל.

והוא הענין שנאמר 'באזניהם'. שהאזן היא האבר היחיד שלא נצרך כל פעולה בכדי לפעול הבכח שבו. ולכך קוראים על בימת עץ, שמסמלת שמתחת לס"ת שהוא שמיני, הוא העוה"ז, שחסר בין הבכח לבפועל כעץ. והוא הטעם שהקורא הוא המלך. שמלך פורץ לעשות לו גדר, ואין לו הגבלה בין הכח והפועל. והוא ענין שמקהילים את כל הקהל כולו. שביחיד מצינו שאין תפלתו מקובלת רק בין כסא לעשור. אולם ברבים אמרו שאין הגבלה של זמן. והוא יסוד שהכלל אינו חלוק ולכן אינו מוגבל.

'בן מאה ועשרים וכו'. (לא, ב) ענין מיתה בן ק"כ. וכן הנאמר בפרשת בראשית 'והיו ימיו מאה ועשרים שנה'. כי ק"כ בא"ת ב"ש ד"ל. שורש של לידה. ובחינת הלידה היא התגלות וסלוק הכיסוי. וזו בחינת מיתה, הסתלקות מן כיסוי הגוף.

'כי אתה תבוא את העם הזה'. (לא, ז) וברש"י, 'משה אמר ליהושע, זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתן ועצתן, אבל הקב"ה וכו' על

'עטיפת הארץ מכוסה בירק', בחינת ארץ, מלכות.

'הצור תמים'. (לב, ד) לשון חוזק. ותרגום תקיפא. צור לשון דוכרא, נותן טיפה. וציורה בנוק' נעשית צורת אדם. בחינת נוק', דין חזק. הרי שלשון צור וציור, הוא דו"נ.

'שאל אביך ויגדך'. (לב, ז) וברש"י, 'נביא. 'זקניך ויאמרו לך' וברש"י, 'חכמים'. הענין. חכם עדיף מנביא. ולכך נביא בחינת אב, והחכם בחינה עליונה, זקן. וענין שבנביא לשון הגדה. ובתרגום חוו, לשון הראה לו. שהנביא רואה במראה. משא"כ חכם, יודע ואינו רואה.

'ה לה' תגמלו זאת'. (לב, ו) המלה הקטנה ביותר בתורה. אות ה'. סוד ה' שורש עוה"ז. מציאות פירוד, לבד.

'יעקב חבל נחלתו'. (לב, ט) וברש"י, חבל יש בו ג' חוטים. ע"ש. הענין. קו האמצעי הוא רחמים בין חסד לדין כידוע. והחבל הוא גם לשון חבלה. הענין. יעקב מצינו בו בראשונה ענין החבלה, במלאך שנגע בירכו. הענין. יש חי, ימין. מת, שמאל. אמצע, נחבל. והוא ראשון שהיה חולה. וזה ענין חבל שמקשר בין שני צדדים.

'האזינו השמים'. (לב, א) ענין שדיבר לשמים לשון נוכח. שזה

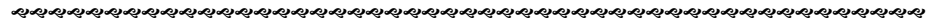
כל ק"כ צרופים אלו, דבק בשם הוי"ה, ועלה ונסתלק.

'הקהל את וכו' האנשים ונשים והטף וגרך'. (לא, יב) הקהל בשנה השמינית, בחינת בינה שכולל כל ז"ת. ולכך מקהיל אנשים בחינת דוכ', חסד. נשים, גבורה ודין. טף בחינת ת"ת דהז"א נקרא זעיר, בחינת טף. וגרך בחינת מלכות דוד, שהיה גר.

האזינו

'לא שערום אבותיהם'. (לב, יז) וברש"י, 'לשון שער העומד מפני היראה'. והענין. דשער גימ' תק"ע, ונודע שהשופר מעולם הבינה, שהיא דין. וענין שער דין. ולכן עשיו שער, שיצא מיצחק שהוא דין. וכן אותיות שער לשון כניסה. וזהו שאמרו חבל על דאית ליה תרעא וכו', דהשער נקרא יראה בחי' דין.

'יערף כמטר לקחי'. (לב, ב) הנה נאמר כאן ד' לשונות. ואולי הם כנגד ד' אותיות הוי"ה. 'יערף כמטר'. וברש"י 'תורה שנתתי לישראל חיים לעולם', בחינת חכמה תחיה את בעליה. 'תזל כטל', וברש"י, 'שהכל שמחים בו', בחינת בינה שם השמחה. 'כשעירים עלי דשא', בחינת צומח, כנגד תפארת כנודע. 'וכרביבים עלי עשב', וברש"י,

עם נבל ולא חכם הלא הוא אביך קנך'. (לב, ו) ביאורו. אב בחינת חכמה כנודע. וז"ש 'הוא אביך', וממדה זו היה לכם לקבל חכמה.

זכר ימות עולם'. (לב, ז) בחינת זכירה, דוכרא. אין פירוד. ימות עולם', הכל אחד. 'בינו שנות דור ודור', בינה, נוק'. חלוק כל דור ודור.

הצור תמים פעלו'. (לב, ד) ענין לשון צור. דיש חומר וצורה, החומר בודאי טוב שאפשר לעשות בו טוב. אולם הצורה פעמים שנראית רע. וז"ש הצור, שגם הצורה תמים פעלו, מושלם וטוב.

כנשר יעיר קנו'. (לב, יא) הענין. כל העופות נותנים קיניהם תחתיהם, אולם הנשר נותן בניו מעליו. אע"פ ששורשם מתחתיו. וזו מעלתו. וזה ענין נתינת הבן על כתפי אביו, שמעלה הבן לראש אביו, לשורש.

וזאת הברכה

זורח משעיר למו'. (לג, ב) זרח, אותיות אחרי, שחט. הענין. נאמר לגבי ערי מקלט 'מזרחה שמש'. ואמרו רז"ל 'הזרחת שמש לרוצחים'. נמצא שנאמר לשון זריחה ברציחה. ונרמז במלת שחט. והטעם. כי הזריחה היא ענין תחילה ופתח, בחי'

מדרגת משה, ת"ת. שהשמים וארץ מתחתיו. והענין כי משה נקרא ע"ש 'כי מן המים משיתהו'. שורש מש, שמים נוטריקון שם מים. וכן בחינת משה, מש. אותיות שם. מש מן המים. וכן תחילת גילוי האלקות אליו היה בסנה בחינת אש.

כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו'. (לב, ג) צ"ב דהול"ל הבו גודל לה' כרישא דקרא. הענין. ברכה לקב"ה בחינת תוספת שפע וגילוי. ולפי בחינת שם הוי"ה בחינת קו הוא שוה בכל. כמ"ש בנפש החיים. ואין שייך ברכה. וכל ענין ברכה שייך רק לפי בחינת שם אלהינו, בחינת צמצום, שם שייך שפע יותר.

אראה מה אחריתם, כי דור תהפכת המה, בנים לא אמון בס'. (לב, כ) ביאורו. אחריתם דור עיקבתא דמשיחא, דור תהפוכות, סוד מלכות, שם שליטת רע וטוב. והם נדים מזה לזה. 'לא אמון בס', לשון אמן, גימ' מלך כנודע, סוד מלכות, אמונה.

הצור תמים פעלו'. (לב, ד) תם בחינת יעקב, קו אמצעי. 'כי כל דרכיו משפט', קו אמצעי כנודע. 'ואין עול', עול גימ' קו, בחינת קו אמצעי ללא נטיה. ועול לשון עול, לשון אשר לא עלה עליה עול. הענין. הקו רוכב ומנהיג את הרשימו.

אירוסין, אולם לפי בחינת ישראל, הם בבחינת נשואין.

וימת שם משה וכו' בארץ מואב'. (לד, ה) מואב גימ' מ"ט. הענין. משה השיג מ"ט שערי בינה ולא השיג שער נ', וזו בחינת מיתה שנעצר בשער נ', בחינת מואב גימ' מ"ט. ועוד מואב מלשון מאב כמחז"ל. רמז שמשה שורשו ביסוד אבא, בחינת אב. כלומר שבחינתו מאב.

מלה אחרונה בתורה ישראל. יש בה אותיות ישר, וכן מלה ראשונה בראשית, יש בה אותיות ישר. רמז למש"כ האלקים עשה את האדם ישר.

שער. ועשו הרוצח, הוא איש שעיר, אותיות שער, כניסה.

תורה תחילתה גמ"ח וסופה גמ"ח. נרמז במלה אחרונה ישראל. אותיות אחרונות אל, שם חסד כנודע. יוזאת ליהודה'. (לג, ז) ואמרו חז"ל שעמד בתפלה שתהיה הלכה כמותו. והענין. הלכה אותיות הכלה כנודע. בחינת יהודה, מלכות. ולכך התפלל שיושלם לפי בחינתו.

תורה צוה וכו' מורשה וכו'. (לג, ד) ואמרו חז"ל, אל תקרי מורשה אלא מאורסה'. בחינת אירוסין. הענין. בחינת יעקב היא מדריגה למטה מישראל. ולפי בחינה זו הם בבחינת

מועדים

שבת

אמרו בגמ' ביצה ט"ו נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם בע"ש, ולמוצ"ש נוטלין אותה ממנו, שנאמר 'שבת וינפש', כיון ששבת ווי אבדה נפש ע"כ. וצ"ב דבפשטות 'וינפש' קאי על שבת גופא, ולדברי הגמ' קאי על מוצש"ק. וכבר הקשו כן במפרשים. ונראה דהנה לולי חטא אדה"ר היה נכנס ישר לשבת, נמצא, שמה שהשבת בלבד היא מעין עוה"ב הוא לאחר החטא. וע"ז אמרו "ווי אבדה נפש", מפני הצער שכבר יודע עתה שהארה זו נמצאת אצלו רק בשב"ק, ולא בכל ימות השבוע.

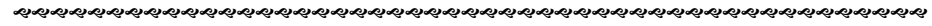
"ויכלו", לשון כלי, ולשון כלה. עוה"ב שנברא ב"י נקרא כלי. ועוה"ז שנברא בה', נקרא כלה. ושלימותו שלבסוף יתכלה. והוא ענין שאמרו סנהדרין כ"ב "ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי". דע"י שהזכר נתחבר לנקבה מעלה אותה לבחינתו, בחינת כלי ב"י ולא כלה, והבן.

"ששת ימים תעשה". ענין שבת, לשון שב, שהאדם בשעה שאינו עושה מלאכה שייך שישוב לעצמיותו, והבן.

"שבת". אותיות קודמות, אשר. והענין שאשר נאמר בו, "מאשר שמנה לחמו". ונדע שמנה, אותיות משנה, שהם ששה סידרי משנה. ואח"כ שבת. וכמ"ש בתרגום יונתן (דברים לג' כד') וז"ל, "אשר יהא מרעי לאחוי ומספק להון מזוני בשני שמיטתא". וכנ"ל, שהוא מכין לשבת. וע"ז רמז קרא "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך", בחינת שבת שהיא המלכות, שאשר יפרנס השבת.

"כי אות היא". ענין אות שמחברת בין שנים. וזה מרומז באותיות אות, א-ת, שמחברות בין הרחוקים, והמחברת אות ו'.

"וקראת לשבת עונג". וצ"ב ענין קריאה זו. והנה ענין עונג, דבנ"י במדבר אכלו מן, ובקשו לאכול כבמצרים. והענין, נודע שהמן אוכל רוחני הוא, ואין שייך בו ענין שביעה, אלא רק מקיים האדם. ולכך נחסר להם הרגשת השביעה. וזה ענין עונג, דאינו אוכל כמות מרובה, אלא אוכל מעדנים שמקיימים נפשו. והנה נודעים דברי המהר"ל, דהדבור הוא הכח המשותף לגוף ולנפש. שהגוף לאחר מיתתו אינו מדבר, וגם הנשמה

הגשמיות, ותכליתו לההפך לרוחני. ולכך כשמכלה החפץ ונשאר בו רק חלקו הרוחני, הוא ענין שלימותו. והוא ענין שבת שבה כלה מלאכתו, שבשבת נתן כח הרוחני בבריאה.

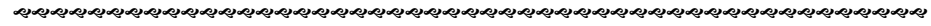
בתפלת שחרית נאמרו ג' חילוקים
בנתינת שבת לישראל ולא לעכו"ם והם. א. "ולא נתתו ה' אלקינו לגויי הארצות", וכנגדו "כי לישראל עמך נתתו באהבה". ב. "ולא הנחלתו מלכנו לעובדי פסלים", וכנגדו "לזרע יעקב". ג. "וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים", וכנגדו "אשר בם בחרת". והביאור, דענין נתינה הוא שנעשה עי"כ הנותן והמקבל לאחד. כמ"ש בגמרא כתובות "שחד", שעיי"כ נעשים לחד. והוא ענין מתנת שבת, שעיי"כ נעשים עם הקב"ה לחד. ולכך גויי הארצות שהוא חמרים בארץ א"א להם לתת להם את השבת. אולם לבני" נתנה באהבה שהוא החבור הגמור. וענין "לא הנחלתו לעובדי פסלים". שנחלה מלשון נחל שהוא ממשיך והולך, והוא ענין נחלה, שזרעו שהם ממשיכים לו שממנו נולדו יורשים אותו. אולם עובדי פסלים שפוסלים להם צורות חדשות של אלהות ומנתקים מן הצורה הקודמת, אין שייכות בנחלה שיסודה המשך העבר. והוא ענין שעכו"ם אינם יורשים, חוץ מבנו דקם תחתיו.

בלחוד אין שייך בה דבור, וכח הדבור הוא ע"י היחוד ביניהם. ועפ"ז יבואר "וקראת לשבת עונג", דענין קריאה הוא דבר היוצא מן גוף ונפש, הוא יקרא לשבת עונג, דעונג צריך שיכון גם הנפש וגם הגוף, והבן היטב.

"מזמור שיר ליום השבת טוב
להודות לה". וצ"ב ענין שייכות הודיה לשבת. ונראה דהנה מזמור זה אדה"ר אמרו, ונלמד מהכא דעיקר הודיה היא בדיבור. והענין, שהעיקר באדם "רוח ממללא". וענין הודאה שמודה מכח החיים שהוא הדיבור, על החיים. וככל שיוגבר כח החיים, כן תגדל ההודאה. ולכך שבת שבה יש תוספת חיים, נשמה יתרה, מעין חיי עוה"ב, אז ראוי ושייך יותר להודות.

עו"ל דבכל יום יש בו גם טו"ר,
אולם בשבת "כל דינין מתעברין מיניה". והנה המודה מכח הרע שבו, הו"ל כמברך על גזל דחשיב מנאץ. ולכך דוקא בשבת שאין בה דינין שייכת ההודאה.

"ויכולו השמים" מלשון גמר
והשלמה, אולם משמעות המילה גם מלשון כילוי. לכאורה הם שני הפכים: שלימות הדבר, כנגד כילוי מן העולם. אולם הענין דכל חפץ מורכב מן הרוחניות שבו, ומן

שבת, שהיא מתנת חנם, ועי"ז מתגלה האמונה בכל הבריאה.

כלה נבדקת בחן כמ"ש כתובות י"ז. ושבת בחינת כלה, מלכות, בחינת נח. והוא ענין "וירא מנוחה כי טוב". שראה שהשלימות מנוחה, כמ"ש "מה היה העולם חסר מנוחה". ולכך עוסק בתורה שהיא שלימות הבריאה ונותנת מנוחה, ולכך ת"ח אקרי שבת שתמיד במנוחה.

בה בו בם, גימ' נח. ענין רעוא דרעוין כולל ג' בחינות, ואז יש מנוחה, והבן.

זמן רעוא דרעוין יש בו דין אבלות, דמת בו משה. והענין, שאפילו בזמן היותר גדול, שהוא גילוי רצון, מצח עליון, מ"מ בעוה"ז אין גילוי גמור ויש בו אבלות.

"גוי ששבת חייב מיתה". ולא הזכירו שקיים זכור אלא רק שמור. והענין שבגוי חסר לשמה, כמבואר בגמ' ב"ב בנותן צדקה ע"מ שיחיה בני. ולכך במעשה לפחות איכא מעשה, אבל בשב ואל תעשה הכל תלוי בכונה, וכונה אין לו כראוי ולכך חייב מיתה.

ענין ששבת שייך דוקא לישראל. שבת ענינה מנוחה ואין מנוחה אלא

ולכך אין שייך שינחלו השבת, שהיא המשך לצורת עוה"ב. אולם כנגדם ישראל שהם זרע יעקב, שעליו אמרו שדמות דיוקנו חקוקה בכסא הכבוד, והוא ממשיך צורת הכסא, והבן מאוד. ולכך ראויים לנחלה שהוא המשך. וענין "ובמנוחתו לא ישכנו ערלים". דענין מנוחה הוא לאחר שהגיע לתכלית הרצויה, נח. והנה נודע דעוה"ז נברא ע"י הסתר הטוב, ועלינו לעמול ולגלותו. ושבת היא מעין עוה"ב, בבחינת גילוי, ולכך יש בה מנוחה. אולם ערלים שבחינתם מכוסה, אין להם שייכות לשבת שהיא גילוי. אולם כנגדם כלל ישראל, "אשר בם בחרת". ואותיות בחר הם חבר. וענין חבר טוב שמגלה לו סודו ומגלה לבו לפניו. והוא ענין שבת שניתנה בצנעה, שהיא בחינת סודו של הקב"ה. ולכך בר"ח אומרים "כי בעמך ישראל בחרת מכל האומות ור"ח להם קבעת". שלאחר שהוזכר הבחירה, אומרים שנתן לנו ר"ח, שיש בו סוד העיבור, והבן.

"באה שבת באה מנוחה לעולם". נח אותיות חן. בכל ששת הימים נראה שע"י מעשיו זוכה, אולם בשבת זו בחינת חסד, "לוו עלי ואני פורע", וזו בחינת חן לשון חסד כמ"ש הגר"א. והוא ענין "יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם". דזה כל ענין

כסתם בהמות שמקבלים ע"י הנהגת הטבע, משום שהוא אינו נברא כמהותם. אלא כל קבלתו ע"י שהקב"ה משפיע לצדיק, וממנו זוכים אלו אשר אין להם זכות, והוא בחינת קבלה מן המקבל. ומתפלל שיזכה שהקב"ה ירחמו ויתנהו מידו ממש.

והוא שאומרים "אם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחנינו ושתוציא כאור משפטינו". וענין התלויים, שהתלוי אינו מחובר לא לקרקע ולא למקום העליון. והוא בחינת אדם זה שנתנתק ממקומו העליון מבחינת בן לקב"ה, אולם גם אינו כבהמה שהנהגתה בטבע. לכך אמרו "עינינו", ששונה העין מכל האיברים שבאדם, שמוגבלת היא בנסיבות שאינה רואה כי אם באור, משא"כ בשאר איברים. וא"כ בחינת עין שאת כח פעולתה מקבלת מכח מקבל שהוא האור. והוא שמתפללים שענינו תלויות "עד שתוציא כאור משפטינו", כאור דיקא, שכמו שהאור מקבל מיד הנותן ללא אמצעיים, כן תפלתנו שגם בחינת העבד יקבל ע"י עצמו. ובעומק הוא בחינת התכללות הכלי באור, התכללות העבד בבן, התכללות המלכות בחכמה.

ענין דברי רבי יצחק בזהר
[הנאמר לפני התקיעות] שאמר "תקעו בחודש שופר". ומבאר

בשורש. ורק ישראל יש להם חבור בשורשם, משא"כ עכו"ם.

יש ב' אותות בכל יום, תפילין ומילה. וחלוקים, דמילה גם בזמן שערום ובלילה, והיא אות בבחינת זמן ההסתר. אולם תפילין בחינת מוחין, גדלות, ומצוותם רק ביום, בחינת אור, גילוי. ולכך בשבת שכל בחינתה אור, כמ"ש שבשבת ראשונה שימש אור של ימי בראשית, ולכך היא חליפין לאות של תפילין.

עבר הוה עתיד, גימ' שבת. רמז ששבת כוללת הכל, קודם הבריאה הוה, ולעת"ל.

ראש השנה

"היום הרת עולם" וכו', "אם כבנים אם כעבדים". וההבדל בין בנים לעבדים, שבן מתיחס אחר אביו, אולם עבד אין לו יחס אחר האב כלל אלא אחר אמו. ומתפללים על ב' בחינות אלו "אם כבנים", דאז יחוסינו אחר האב מלך עולם, וא"כ בקשתינו בגלל רחמי האב. אולם בעבד שאינו מתיחס אחר כח הזכר שהוא בחינת נותן, אלא אחר אמו שהיא בחינת מקבל, וא"כ אין לו זכות לקבל מן הנותן אלא רק ע"י אמצעי שהוא עצמו מקבל, א"כ לא שייך שיקבל מהקב"ה בעצמו כביכול. אולם א"א לו לקבל כלל

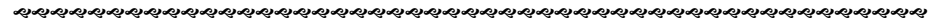
גופא קירבה שבא לפני המלך, והבן. ואמרו אורי זה ר"ה, שכשמתגלה האור רואים שכל הריחוק הוא רק חשך והסתר, אולם באמת תמיד קרובים אליו ית'.

"וזה פקד את שרה כאשר אמר, ויעש ה' לשרה כאשר דיבר". וברש"י, "והיכן היה אמירה והיכן הוא דיבור וכו'". דבור וכו', "ברית בין הבתרים". וענין דיבור שהוא קשה, ולכך הוא בבחינת הלידה שהוא זמן קושי בצירי לידה. וענין ברית בין הבתרים, זמן שנגלה בו הדין של הגלות. וענין שלשון אמירה בזמן הריון, ולשון דבור בזמן לידה. שהמוליד הוא אברהם שמדתו חסד וזמן ההריון הוא כח המוליד. אולם זמן הלידה הוא כח הנולד שהוא יצחק, ולכך נרמז בלשון דין.

ענין נסיון העקידה. דהנה בכתר יש ב' רצונות. א. להשפיע לחכמה. ב. רצון בלא לבוש של חכמה. והנה מצד החכמה יש תכלית, "סוף מעשה במחשבה תחלה", וזו בחינת רצון בהתלבשות החכמה. משא"כ רצון דכתר הוא מעל התכלית. והנה כל עבודת אברהם להשלים התיקון. ואילו מת יצחק לא נשלם התיקון. ולכך גדול נסיון זה שבו נתגלה הרצון הפשוט לעובדו בלא תכלית. והוא ענין דוקא באברהם שבו בחר ה' ללא

שהקב"ה הוציא נשמות האבות ממקום הבינה, וזה הנאמר "ואקח את אברהם מעבר הנהר". ודבר זה סתום וגלוי, ככל התורה כולה שהיא סתימא וגליא, מפני שהיא שמו של הקב"ה שהוא סתים וגליא. וענין הסתים אינו בדבר שאם יסירו הכיסוי יהיה גלוי, אלא זו מהות של סתים, דבר שאין בו אחיזה לראיה. והוא ענין קודשא בריך הוא סתים, שחסרון הכרתו אינו משום כיסוי, אלא שהוא דבר שאינו ניתן לראיה. וכן הוא בבחינת הבינה שהוא הבנת הדבר לעומקו, ועי"כ שיורד לשורש הדבר מתחדש לו הדבר. אולם כ"ז שלא השיגו אין פרושו שמכוסה, אלא שאינו נמצא כאן אלא רק הבכח. ובודאי שהמשל בין הבינה לקב"ה אינו מדבר בעצמותו ח"ו, אלא רק בשמו ודו"ק. והוא ענין תקיעה בשופר שאמרו שאין המלאכים מבינים בו, כיון שאין בו מעשה אלא רק קול והוא מעולם המחשבה. וביאורו כנתבאר, שהמחשבה אין פירושה שיש בה כיסוי, אלא זו מהות שאינה נראית, ולכך אין למלאכים שיכות בזה. והבן שכל מדרגה ביחס למדרגה שלמעלה ממנה, מוגדרת כאין, כאינו, ולא כסתים.

בחינת הקירבה לקב"ה בר"ה. עצם זה שכולם עוברים לפניו בדין זו

בו נשמת זכר, בחינת זכרון. ולכך
דיקא בזה יש בחינת זכרונות.

תרועה בחינת דין, כנודע. תרועה
לשון רעוע, רע, בחינת פרוד, דין.

"אורי זה ר"ה". הענין. ע"י האור
מתגלה ונראה דרכי ההשגחה, וכמ"ש
הרמח"ל רבות בספריו שסוד האור
סוד ההארה ענינה גילוי דרכי
ההשגחה. ור"ה יום הדין, בחינת דין
ההנהגה. וזו בחינת אור, שיש גילוי
להנהגה. ר"ה בחינת "הרת", הריזון.
שורש הר, עם האותיות גימ' רז, גימ'
אור.

תשרי בא"ת ב"ש, גם – אב.
הענין. ניסן אור ישר, ראשית, אב.
תשרי אור חוזר מהסוף, אולם גם לזה
יש בחינת אב. גם - אב גימ' מ"ה,
גימ' אדם. רמז שאדם נברא בתשרי,
וביום זה היה נסיון לאדה"ר בעץ
הדעת טו"ר, שזו בחינת מלכות
מעורב טו"ר, והיה בר"ה שהוא יום
בחינת מלכות. והוא בחינת אב מן
הסוף, בחינת "אבא יסד ברתא". וגם
לה יש בחינת אב, ראשית מן הסוף.
בר"ה הז"א נפרד מנוק', כנודע. וזה
היה חטא אדה"ר שאחז בעץ הדעת,
מלכות לבד בלא עץ החיים, ז"א.

ר"ה שחל בשבת לא תוקעים,
גזרה שמא יוציא ד' אמות בר"ה.

כל סיבה, משא"כ יצחק ויעקב שיש
בבחירתם סיבה, זכות אבות.

ענין תשליך אמרו, שהוא רמז
למלך שנמשך על המים. מים גימ'
מלך.

שופר לשון לשפר, שורש שפר.
אותיות לפני, קרע. רמז שע"י נקרע
ובטל כח השטן.

"בכסה ליום חגנו", כיסוי.
ותוקעים בשופר בלי דבור, רק קול
שהוא בחינת כסה נעלם בלא חיתוך
שפתים שאין בו דיבור והוא נעלם.
שופר בבינה, כמבואר בזוה"ק. כיסוי,
שורש כס, גימ' פ'. שמונה בחינת
בינה.

משה בחינת ז"א. יוכבד נקראת
שפרה, אם (משה) ז"א, בינה
שילדתו, ושופר בבינה. ודבר נפלא
מצינו במשה ע"ה, שבתחלה ניתן
ביאור ונתרחק מאמו, ואח"כ הושב
לאמו. אח"כ נלקח בחזרה, וברח
למדין, להר סיני, בחינת בינה. וכל זו
בחינת בינה, ריחוק וקרוב, בחינת
תשובה.

ענין זכרונות, לזכור עקידת יצחק.
דכתב האריז"ל שיצחק היה לו נשמת
נקבה, ובעקדה פרח נשמתו ונכנסה

"אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו". ואמרו "חרדה מסלק דמים", בחינת דם, דין, שע"י שופר נסתלק הדין.

שופר צידו אחד צר וצידו השני רחב. הענין. שופר סוד בינה, "שמינה דינין מתעריץ". ולכך תחילתו רחב, אולם הסוף צר ודין, צמצום. ואנו תוקעים מן הצר להעלותו לרחב, לבינה.

דיבור בחינת גילוי. קול בחינת פנימיות נסתר. ולכך הקול עובר בתוך השופר ונסתר.

גמ' ר"ה, "אר"א, למה תוקעין בשופר של איל וכו', שאזכור לכם עקידתו של יצחק". הענין. עקוד לשון קשור שאינו נפרד, הכל מאוחד. וזו בחינת שופר, בינה, שעדיין אין פרוד של ז"ת, ושם עולם האחדות. וכן יצחק שורשו בבינה.

מלכויות כנגד מלכות. זכרונות כנגד ז"א, בחינת זכור, דוכרא. ושופר כנגד בינה ששם שורשו, כנודע.

יוסף יצא בר"ה מבית האסורים. הענין. יוסף בחינת יסוד שמשפיע למלכות. אולם כשהמלכות בהסתר, נקרא בחינת יוסף בבית האסורים, כי אינו יוצא להשפיע לה. אולם בר"ה שהיא בחינת מלכות בגילוי, נקרא שיצא מבית האסורים.

הענין. ר"ה בחינת אחדות. רה"ר בחינת פרוד, כנודע. ר"ה בחינת ראש. דשורש כל הפרוד תמיד בענפים, אבל בראש הכל מאוחד. ולכך ר"ה בחינת קול שופר ולא דיבור, כי דיבור בחינת חלוקה, פרוד. משא"כ קול, אחדות. ובר"ה יש חשש שמא יוציא לרה"ר בחינת פרוד, שזה היפוך השופר.

"שנה שישראל עושים עצמן רשין בתחלתה וכו'. ר"ה בחינת "מלכות דלית לה מגרמה כלום", בחינת רש. ולכך העבודה של היום לדבק עצמו בבחינת רש. "וישרים יעלזו". שורש עלז, גימ' קו. וזו בחינת ישרים, קו.

"שאו שערים ראשיכם". ענין ששערי ביהמ"ק נפתחו מפני דוד, סוד מלכות, ושער סוד מלכות.

"ועריכת נר לבן ישי". דוד בחינת מלכות, וכן נר כנודע וכן משיח בן דוד, משיח אותיות חמש, מלכות פרצוף חמישי.

"ויהי קול השופר הולך וחזק משה ידבר והאלהים יעננו בקול", בקולו של משה. הענין. שופר בחינת בינה. משה זכה למ"ט שערי בינה, וזה שורשו. ולכך "והאלהים", שם הבינה, "יעננו בקול" של משה.

שב, אותיות קודמות, רא, שורש של ראייה. ונודע שעיקר השבירה בעינים וע"ז בעי תשובה, והבן.

כפרה, שורש כפר, אותיות פרך. רמז שלזכות לכפרה בעי שיפרך גופו.

כתוב בתפלה "בטל מחשבות שונאינו". נ"ל בטל מחשבות שהם שונאינו.

ענין שבת תשובה. דבכל יום קשה לשוב מפני כח הרע שמושפע מכח החטא והוא מושכו לרע. אולם בשב"ק "דכל דינין מתעברין מינה ואיהי אשתארת ביחודא דנהירו קדישא", יותר בנקל לעשות תשובה, ולכך קבעו שבת לפני יוה"כ לתשובה.

"במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים עומדים". והענין שיש חילוק בין צדיק לחסיד כמ"ש בספר שערי קדושה למהרח"ו, שהצדיק אינו מהפך כח הרע שבו לטוב אלא מכניעו, אולם חסיד גם ברע משתמש לטוב. ולכך בעלי תשובה שהפכו כח הרע שבהם לטוב גדולים, שעיקר העבודה להפוך הרע לטוב כמ"ש בזהר תצוה קפ"ב ע"א. אולם כל גדלותם מצדיק אבל לא מחסיד, כנ"ל.

בר"ה, הכלל מובטח שיצא זכאי בדין, ולכך אוכלין ושמחים. אולם הפרט ירא מיום הדין. הענין. פרט סוד יראה, והוא מרוחק מן השורש. אולם הכלל סוד דוכרא, אהבה, ואוהב למלך בטוח שיצא זכאי בדינו. ולכך כל אשר דבוק למלך שמח ביום זה.

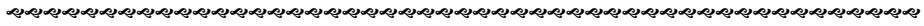
"מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה". ודרשו חז"ל, "א"ת מה, אלא מאה" וי"ל שהכוונה למאה תקיעות שתוקעים בר"ה, ועי"ז "כי אם ליראה" בחינת שופר יראה, כמ"ש "אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו".

שופר של איל. איל גימ' אם, בחינת בינה, שופר בחינת בינה. וזה כנגד אם סיסרא, אם דיקא.

שופר אותיות פ"ו, גימ' אלקים, בחינת בינה. ואותיות רש, בחינת נוק', בינה, ענוה, בחינת רש.

קול השופר כנגד בכי של אדם. בכי יסודו מצער או שמחה חזקה למעלה מכח הלב, ועי"ז יוצא מן הלב. שופר בינה, לב, ולכך כנגד בכי מהלב.

תקיעה אותיות עתיק. בחינת שופר, קול שלמעלה מן העולמות, בחינת עתיק ששיך לעולם העליון, והבן.

יום הכיפורים

יום כיפור, שורש כפר, גימ' ש'. וכתבו, ש' גימ' ברחמים, רמז למדת היום.

יום כפורים גימ' בית, ביום זה חבור בינה עם מלכות כמ"ש בזה"ק פ' אחרי מות, והבן שהוא חיבור בית לאה עם בית רחל.

"במקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד". הענין שאמרו בקדושין, "ישב ולא עשה עבירה נותנין לו שכר כעושה מצוה", והוא דאתי לידיה. ונראה דכל זה רק כשיש לו יצר לך. והנה בע"ת שיצרו תקף אותו ונתגבר, בשביל כן מקבל שכרו. ולעומתו צדיק שמעולם לא היה בדרגה של נסיון, בזה לא יקבל שכר על כך. ולכך נמצא שלבעל תשובה יש זכויות יתרות.

סוכות

ענין ניסוך המים בחג, דמצינו בבריאת העולם שנבדלו מים התחתונים מן מים העליונים, אולם שניהם קרואים מים. ברם במים שנקוו בעוה"ז שהוא הים נחסר בשמם מ', שנקראים ים ולא מים. וטעם הדבר, שענין אות מ' שהיא סגורה ומושלמת. וטעם דבר זה ידוע,

שסוד ארבעים סוד השלימות. בחינת מ' יום של יצירת הולד, ובחינת ע"ס דאבי"ע סך הכל מ', ועוד הרבה. והנה ענין התורה שהיא מחברת בין העבר, קודם לבריאה, להוה ולעתיד עוה"ב. והוא חבור של ג' זמנים שכל אחד חשוב זמן שלם לעצמו, אולם כולם יחדיו הוה השלימות. ולכך תמצא שמשמע"ה עלה למרום ג' פעמים בכדי לקבל התורה, ובכל פעם מ' יום והוא כנגד ג' בחינות אלו. ולכך תמצא שהמים העליונים והתחתונים נקראים מים, כל אחד יש בו שני מ', שמילוי אות מ' הוא מ' שהוא שלימות הדבר. והמים נוסף להם י', שרמז שבמ' נוסף י' דברות שהוא התורה. והוא ענין חג הסוכות שמרמז על השלימות שהוא חבור הכל, שהוא מדתו של יעקב. והוא ענין נטילת ד' מינים. דענין אתרוג עיין רמב"ן, שהוא ענין השלימות שבה חטא אדה"ר ופגם כל העולמות. ויסוד החטא שאתרוג נאמר בו "הדר" והוא ענין החכמה שהיא כוללת הכל. ודע שאתרוג בגימ' תרי, ופרושו חיבור גמור בין קב"ה לישראל, והוא חיבור הכל.

אברהם

ענין שאמרו במדרש שאתרוג רמז לאברהם שנתחדשה בו הזקנה, שהוא הנאמר, "הדר זקנים שיבה". הענין.

בהדס, שעולה בגימ' ע', שלזה מתנגד. ולכך דין הדס שיהיה משולש, שהוא יסוד החבור הגמור ג' קווים. ומילוי הדס עולה בגימ' תצ"א, ולאחר שהגיע יעקב למעלתו נקרא ישראל, שהוא בגימ' תקמא, יתר נ' על מילוי הדס, שבזה נעשה תקון לחטא אדה"ר שקלקל הנ'. ולכך הוא ירד למצרים לתקן הנ'.

משה

ענין משה רבינו ע"ה שנקרא ע"ש, "מן המים משיתיהו". בחינת מים שיש בהם ג' מצבים. א. קפוא ב, נוזל ג, מתאדה. וענין משה רע"ה שע"י נתנה תורה, ולולי שקבלוה היה נהפך העולם לתהו, והוא כח קיום העולם. ולדבר זה נצרך שתהיה בו בחינת הקיום, ולהיפך הבטול, בכדי שיוכל שע"י יהיה כח שלא יתבטל אלא יקוים. וזו בחינת נוזל שאפשר ליצור בו כל מצב, קיום והעדר. והנה אמרו בשם האר"י הקדוש, שנשמות המושלכים ליאור הם אנשי דור המבול. וא"כ משה רע"ה שהושלך ליאור, אף שהיה בצורה שונה מן השאר, מ"מ הוא השורש לבחינת אנשי דור המבול. והנה במבול נמצא כח המים שיוצרים הביטול, והוא הכח שהיה במשה לבטול. ולכך ע"ש זה שנמשה מן המים נקרא שמו,

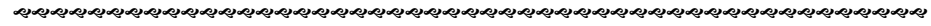
שיבה אותיות י ה', שהוא חבור העוה"ז לעוה"ב. ואותיות שב, שמחזיר העולם למקומו וקדמותו. והוא ענין שממלא כל העולם בקדושה ומבטל גשמיותו, ועי"כ נתחבר. והוא הענין הנאמר באברהם "בא בימים", ששבע בימיו, שמלאים ואינם חסרים כלל. והוא הענין מה שאמרו בגמ' יבמות, "אגורה באהליך עולמים", שדברי תורה נאמרים בשמו בעוה"ז ועי"כ מחבר ב' עולמות ונעשה יחד השלימות.

יצחק

ענין שאמרו במדרש שלולב הוא יצחק. דהנה יצחק שהוא בחינת עוה"ב, שהוא ח'. והוא מלת יצחק יצק – ח, שמשפיע לעוה"ז מאור עוה"ב שהוא בחינת ח'. וזהו יצק – ח, שמשפיע בחינת עוה"ב ח'.

יעקב

ענין שאמרו במדרש שהדס בחינת יעקב, שדומה להדס שחופים עליו עליו, כן יעקב שיי"ב שבטים מקיפים לו. והוא ענין אות י"ב שבשם יעקב. וענין ע' שבשם יעקב, שמתנגד לע' אומות, שכנגד זה פרי החג, ויעקב שהוא השלימות מתנגד לזה. וענין הק' שבשם יעקב, נודע שג' ברכות העמידה כנגד האבות, ויעקב כנגד קדוש, אות ק'. ולכך נרמז

דהסיבה הראשונה אינה ידועה. וכל עץ רק בפרי שהיא התולדה נתגלה טעמו, אבל בעץ, בשורש, הוא נעלם. אולם אם גם בעצו נמצא הטעם, כאן יש גילוי גם להשורש, וזה גודל מעלתו.

"למען ידעו דורותיכם כי בסוכות". הענין. דעת בחינת הרגש וטעם בדבר. וכ"ז שייך רק אחרי שאדם מגרש מלבו ענין עוה"ז, ואז שייך שירגיש טעם ברוחניות. ולכך ענין סוכה דירת עראי, ואז יש דעת דקדושה.

במדרש רבה אמרו, "וארבעה לא ידעתים", אלו ד' מינים שבלולב". הענין. דעת בחינת חבור ד' מינים, כנגד כל הסוגים שבאדם, ומחברים אותם. וזה ענין דעת. ולכך אמר דוקא "לא ידעתים", כי בעומק, בשורש הדעת הוא בלא ידע, וממנו כח החיבור שבדעת.

סוכות זמן האסיף, סוף, בחינת נוק', מלכות. ולכך סוכה בגימ' מלך כנודע.

"ולקחתם לכם ביום הראשון". ובחז"ל, "ראשון לחשבון עונות". נתהווה כביכול מסך ע"י עברות, ולכך נצרך סוכה שא"א לקבל האור ללא מסך. (ובעומק הוא תיקון המסך,

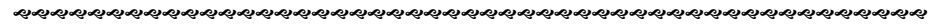
שזוהי מהותו, כח הביטול שנגלה במבול, וכח הקיום שנגלה במ"ת.

יוסף

ענין יוסף שנקרא מלשון "יוסף לי ה' בן אחר", לשון הוספה. וראה שבלשון הקודש, מלת סוף והוספה שורשם חד, ומשמעותם בהפוך. והענין שמהות הקב"ה בלתי מוגבלות, ויצר עוה"ז מוגבל. וזה חלק מבלתי מוגבלת שבו, שיכול ליצור גם מוגבל. ובחינה זו נתחדשה ביוסף, שאמרו, "קדש ש"ש בסתר, הוסיפו לו אות ה' של העוה"ז שהוא הסתר, מוגבל. ולכך בחינת יוסף הוא יסוד, לשון סוד, שמוסתר ומוגבל. וסוד זה הוא היסוד ל"י שנברא העולם ע"י י' מאמרות. ולכך יוסף הוא היורד למצרים סוד המיצר סוד הגבול לתקן כח הקדושה ששם נפל ונסתר, שבתוכו נטמן הכל יכול לרדת עד התחתית. והוא ענין מדתו צדיק, גימ' רד. ולכך נאמר "ויוסף הורד מצרימה", שזוהי בחינת ירידה לשורש, והבן.

ז' פעמים הבל גימ' סר, שורש של מוסר, שהוא כנגד דעת כמ"ש הגר"א. והוא בחינת סוכות, "למען ידעו", כנגד יעקב, דעת, כנודע.

"פרי עץ הדר", שטעם עצו ופריו שוה". הענין. כל דבר בעולם נסתר השורש הראשון מהיכן נתגלה,

סוכות כנגד האומות וכנגד יעקב שכל זרעו ישראל. משא"כ אברהם ויצחק שיצא מזרעם עכו"ם. ולכך יעקב מתנגד לעכו"ם, ואין להם שיכות אליו. ולכך יש בו ענין שמחה, כי שמחה היא ענין פנימיות, כי מעשה חיצוני אינו מביא לידי שמחה, ולעכו"ם שהם בחינת חיצוניות אין שמחה. וכאשר מתגלה כח ישראל בטהרתו נגלית השמחה.

שמחת תורה רק אחרי ז' ימי סוכות, ביטול ז' מדות רעות. ואח"כ שאדם נקי, יש לו שמחה. דכל זמן שיש לאדם רצונות נוספים על תורה, אין לו שמחת תורה.

סוכה דירת ארעי, מגן מפני אור השמש. ביאורו, כאן בעוה"ז א"א להשיג כל בחינת אורו ית'.

ענין שצריך ג' דפנות, מפני שסוכות כנגד יעקב, בחינת אמצעי, ג', תפארת, כנודע.

הסוכה לצל, אותיות לץ. בחינת לץ מבטל חשיבות הדבר. וזו בחינת סוכה, שמבטל חשיבות דירת קבע והופכה לארעי.

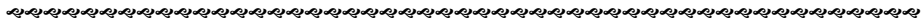
סוכה צורתה כאות ה', שתי דפנות ועוד משהו. הענין. סוכה גימ'

שממסך של עבירות נעשה מסך דקדושה, וד"ל). וזו בחינה של "במופלא ממך אל תדרוש". וזה ענין שהסוכות שעשה יעקב עשה לבהמות, דרק מכיון שיש בהמיות צריך כיסוי הסוכה. וזה ענין שירדו גשמים פטור. דכשהגשם יורד מכסה השמש, האור, ואז אין צורך בבחינת סוכה כיסוי לאור, אלא הגשם גופא הוא הכיסוי.

"אין כל חדש תחת השמש". אותיות לפני חדש, גזר. הענין. הכל היה כלול בא"ס, ורק ע"י גזירה פרוד וצמצום נעשה חדוש הבריאה.

"יוסיף דעת יוסיף מכאוב". הענין. מהות המכאוב כשלא ניתן להוציא כוחות הנפש לפעול, כענין "יותר משהעגל רוצה לינק". וזה ענין דעת, התגלות המדות, כנודע. ולכך ככל שירבה רצון להתגלות, דעת, "יוסיף מכאוב", כי אין הכלי מסוגל לקבל זאת.

פרי החג מתחילים במנין י"ג, ומסתיימים במנין ז'. הענין. י"ג גימ' אחד. שמתחילה כח הרע באחדות, ומפרידים אותם לבחינת ז', עוה"ז, פרוד, בטול כח האומות.

כבוד. אותיות אחרי, גזלה. וזה עיקר הגזלה, גזול כבוד ה'.

מלך ע"ה, בחינת אות ה' שבשם הוי"ה, כנודע.

חלל, גימ' ס"ח, לולב גימ' ס"ח. הענין. התיקון של החלל ע"י מילוי, וזה סוד לולב אותיות כלול, בחינת מילוי החלל. ולכך עיקר הברכה על הלולב.

סוכה גימ' מלך. ובבחינת מלכות שם עץ הדעת טו"ר, ושם בחינת הנסיון. ולכך לעת"ל הנסיון של האומות יהיה במצות סוכה דיקא. ולכך סיום התורה באות ל'. ומתחילה באות ב'. עולה אותיות לב, כנגד בינה. ולכך תקנו בשמיני עצרת לסיום התורה שהוא סוד הבינה, סוד השמיני.

ערבה גימ' עזר, בחינת "עזר כנגדו". הנוק' בחינת "עניא דלית לה מגרמה כלום". כן בחינת ערבה, שאין בה טעם וריח, לית לה כלום. וזו בחינת דוד, נוק'. ולכך נולד בחינת נפל, כלומר בחינה שאין לו כלום משלו. וכן הנוק' אינה יצירה לעצמה, אלא קיבלה את עצמותה מאדה"ר. כן דוד קיבל ע' שנה מאדה"ר.

ענני כבוד גימ' ריב, גימ' ירא, סוד יראה. סוכה גימ' צ"א. צל גימ' ק"כ. סוכה וצל יחד, גימ' ירא, סוד סוכה מחיצות, סוד גבול.

אין גימ' ס"א. יש גימ' ש"י. ההבדל בין שי לס"א, שוה מטר. וזו בחינת סוכה להציל ממטר, כלומר לגלות לאדם בחינת אין, צל א', כמ"ש במ"א.

לולב גימ' סח, בחינת דיבור, חיבור גשמיות ורוחניות. לולב אותיות כלול, ערוב חומר וגשם.

שמיני עצרת שמח"ת

ענין קריאת שם עצרת. עיין רמב"ן בפ' אמור, שביאר שענין ששת ימים כל אחד יש לו בן זוג, לבד משבת שהוא שביעי שאין לו בן זוג,

ענני כבוד. הנשמה נקראת כבוד, מפני שתכלית הבריאה לכבוד. וכל שם מראה על מהות, ולכך תכלית הנשמה כבוד ה'. ולכך נקראת כבוד. כבוד, שורש כבד, בחינת כ"ב אותיות ימלאו את המלכות שהיא בחינת ד', דל. כבד שם מקור הרע והתאוה, והוא סוד הכבוד שצריך שיהיה בתחתונים. ונעשה מכבד כבוד ע"י אות ו' שהוא מושך השפע לכבד.

לגלות הנסתר, ע"י יש הכח לבניי לגלות הנסתר שבקדושת השבת. שהכח שמקבלים בגילוי התורה, הוא הכח לגלות השבת. ולכך אמרו, "לא נתנו שבתות ויו"ט לישראל אלא כדי שישבו ויעסקו בתורה". וביורור הדבר, שע"י עסק התורה הוא הכח לגלות השבת והמועד, וזה מבורר.

שמחת תורה חל ביום כ"ב
לחודש תשרי. והטעם, בחינת כ"ב אותיות שבהם נכתבה תורה.

חנוכה

מלת שמנה אותיות שנ – מה. שנ'
שהוא חזרה לשון שנה חזר חזרה לשורש. וצורת החזרה של העולם שנברא בה', היא ע"י התורה שנתנה למ' יום, והיא בחינת מ"ה שבמלת שמנה. והוא ענין שן שנלמד למזיק מ"כאשר יבער הגלל". ופרש"י שם, שגלל לשון מגולה, והוא ענין השן שפעמים מגולה ופעמים מכוסה. וביאורו, שהשן מעצמה מכוסה בשפתים, רק ע"י פתיחתם מתגלה השן, שהוא חזרה. והוא שבחינה זו צריכה גילוי ע"י השפתים, בחינת התורה, "ודברת במ".

יון גימט' בינה. ולזה כיון הפיטן
"בני בינה ימי שמונה", שהם כנגד

ובת זוגו היא כנס", שהיא בחינת שמיני. והענין, ש"קב"ה גליא וסתים", ולעולם לא תתגלה בברור מהותו, אלא בחלקו נגלה. וענין בריאת העולם שגם בו יהיו ב' בחינות אלו. וכמ"ש בזה"ק, שכשם שקב"ה סתים וגליא, כן אוריתא שהיא שורש הנבראים סתים וגליא. והנה על שבת קודש אמרו בגמ', שנתנה בצינעא לישראל. וכן אמרו שאמר הקב"ה, "חמדה גנוזה יש לי באוצרותי ושבת שמה". וא"כ מבואר שבחינת שבת היא בחינת "סתים", שהוא קדושת עוה"ז. אולם כוונת בריאת כנס", שהם יהיו המגלים את הנסתר בעוה"ז. ולכך אומרים "ויכלו", שהיא עדות על בריאת העולם. ואמרו בגמ', שעדים אית ליה קלא. והוא הענין שע"י העדות יצאה בחינת קול, שהיא גילוי הנסתר שבקדושת שבת. ושורש מהות ישראל גילוי, וכיון שזו מהותם הם המגלים ההסתר. ולכך השלימות היא בחבור ישראל לשבת, שע"כ הנסתר מתגלה. אבל מ"מ לעולם קב"ה סתים, שזו מעלתו יתברך. ולכך ראו חכמים לקבוע יום זה לשמחת התורה, שענין התורה נודע שחלק הבכתב הוא הנגלה, וחלק הבע"פ הוא נסתר. וישראל עמלים לגלות הנסתר, אולם לעולם חכמתה רחוקה מלהשיגה. ומכח זה שנמצא בתורה

נר מצוה, נר בחינת מצוה, ומצוה במלכות. ולכך מדליקה בפתח, סוד מלכות, או בחלון שגם הוא פתח. וכל ענין פרסומי ניסא, לגלות הנס, בחינת מלכות, גילוי כבודו ית'. וזה ענין שחנוכה בכ"ה, כ"ה במלכות, כנודע. גם הנס נעשה לז' ימים, כי ליום אחד היה במה להדליק (לחלק מן המפרשים), ובחינת ז' בחינת מלכות.

טעם נוסף שמניחים נר בשמאל, נגד יון בחינת שור, ונוי בחינת הוד, הכל בחינת שמאל.

"בימי מתתיהו" וכו', כהן גדול וכו', שיש לו ח' בגדים. ולכך מנין ימי חנוכה גם ח' ימים. חנוכה כנגד יון, אותיות נוי, בחינת הוד, נודע. והוד ספירה שמינית מכתר. וזה ענין פרסומי ניסא, נס בחינת מעל הטבע, שמיני. והוא בסוד "בינה עד הוד אתפשטת". כי בינה שמינית מלמטה, והוד שמיני מלמעלה, והבן. ולכך אין בו סעודה, כי הוא למעלה מהטבע, כי בחינת סעודה גשמית משא"כ פורים נס בתוך הטבע, תקנו סעודה גשמית.

כסלו טבת גימ' שרוך עם הכולל. הענין. כל החגים בחודש אחד בלבד, מלבד חנוכה שמחבר ב' חודשים. וזו בחינת שרוך שמחבר ב' קצות. ואולי הענין, חנוכה יש בו ב' בחינות, אור

יון, ובקדושה בינה. שהוא סוד ח' נרות בחנוכה.

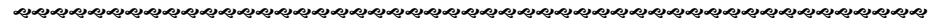
יון בני יפת, אותיות פתי. והוא ענין "יפת אלקים ליפת", שיופי דבר המפתה. שסוד השבירה בעינים, כנודע. והוא עיקר כח הפיתוי כמ"ש, "טוב מראה עינים", וכו'.

חנוכה גימ' צ', לשון צדיק. ונאמר "אור זרוע לצדיק".

הענין שזכו למלכות בני חשמונאי, שנודע שהדינים מתעוררים במלכות, ויש להמתיקם בבינה. ולכך יסד הפיטן "בני בינה", דמיתוק הגבורות היה בבינה, ועי"כ נצחו. ולכך אח"כ זכו למלכות, שבזה נצחו ובטלו דיני המלכות.

רמז לשיטת הר"מ שחנוכה זמן שמחה, שמצינו שיון גזרו על חדש שבת מילה, ר"ת שמח. שגזרו לבטל השמחה מישראל, ולכן כשנצחום תקנו לשמחה.

ענין "עד שתכלה רגל מן השוק". רגל מדריגה הנמוכה באדם, בחינת גשמי שוק מקום גשמי. שמוכרים שם צרכי גשמיות. ולכך צריך להאיר אור רוחני, עד שתכלה בחינת הגשמיות.

ב"ש אומרים פוחת והולך, בחינת צמצום, שמאי בחינת דין. ב"ה אומרים מוסיף והולך, בחינת חסד, התפשטות. ועתה הלכה כב"ה, דהם רוב בכמות, בחינת עוה"ז, ריבוי בכמות. ולעת"ל הלכה כב"ש, דהוה רוב בחריפות, איכות, פנימיות בחינת לעת"ל.

נעשה להם נס אע"פ שהיו פטורים, "דאונס רחמנא פטריה". רק הענין, בחינת אונס, שיש לאדם מעכבים ע"י סט"א, זה דוקא בז"ת. אולם למעלה, בבחינת נס, בינה, שם למעלה מן הטבע אין מעכבים, ואין בחינת אונס.

"הנרות הללו קודש הם". והענין נר בחינת מלכות, כנודע. ושם עולם המעשה, עולם הבחירה, בחינת רשות ומותר בשמוש. ולכך אמר "הנרות הללו קדש הם ואין לנו רשות", שהם בחינת נס, למעלה מן הטבע, בחינת בינה שמונה, ולכך אסור בשמוש. בחינת יצחק בינה. ולכך מדליקין ל"ו נרות, בחינת לאה גימ' ל"ו, שהיא שורשה בבינה.

מדליקין בשמן, חכמה. ובפתח, מלכות. הענין. ש"אבא", חכמה, "יסד ברתא", מלכות.

והנר. וזה חיבור אור תורה, דוכרא. נר, נוקבא. והוא בחינת יחוד, בחינת שרוך, בסוד חנוך תופר מנעלים הוה.

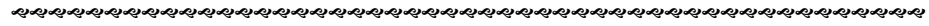
ענין שנעשה נס והדליקו עוד ז' ימים דוקא. נס בינה כנ"ל, וממנה יוצאים ז' ימי הבנין, וכן כאן הדליקו ז' ימים.

נוהגים להדליק שמש. אותיות שמש, שמאירה בשמים. הענין. כשם שהשמש מאירה ללבנה, כן השמש נותן אורו לשאר הנרות. והוא ענין עמוק שסוד השמש למעלה ממדרגת הנרות עצמם והוא מקור הארתם, וד"ל.

נר חנוכה בשמאל, בחינת נוק'. ולכך עיקר זמן הדלקה בין היום ללילה, והוא כנ"ל שבחינת יום, גילוי, נס. יאיר גם ללילה, בחינת חושך, טבע.

"להשכיחם מתורתך ולהעבירם מחוקי רצונך". כנגד התורה, נתנו חכמת יון. וכנגד חוק, בלי טעם, טענו שאינו ראוי, שאינו חכמה.

כהן גדול בגימ' קי"ח, גימ' נס - ח'. רמז שנס ח' ימים של חנוכה נעשה בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול.

“על הנסים ועל הנפלאות.” יש נס בחינת בינה, ויש נפלאות בחינת פלא עליון, כתר.

ענין שהנס נעשה בפך שמצאו, ולא נעשה נס יש מאין. מפני שהנס נעשה נס בבחינת בינה, ולכך נצרך פך אחד. אולם אילו בחינת הנס היתה מבחינת חכמה, שם היה שייך שיעשה יש מאין, כדכתיב, “והחכמה מאין תמצא”.

הנר צריך שידלק עד שתכלה רגל מן השוק. שוק, גימ' ת"ו במילוי, בחינת סוף דרגין וגם שם צריך להאיר.

נ"ח בשמאל הנכנס ובימין היוצא. דכל ענין נר חנוכה להאיר בחוץ, ומצד בחינה זו הרי שמדליק בימין היוצא, והבן.

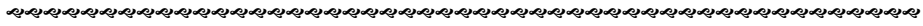
אין מדליקין בחוץ ממש, שהוא בחינת ג' קליפות הטמאות, אלא רק בפתח, בחינת קליפת נגה, להפוך רע לטוב.

תחלה היו כהונה ומלכות באחדות אצל ראובן, ואח"כ נחלקו. והחשמונאים שהיו כהנים רצו לקחת גם מלכות מעין תיקון וחזרה למצב הראשון, אולם בזה טעו כמ"ש הרמב"ן.

“ואין לנו רשות להשתמש בהם.” הענין. ח' נרות בחינת בינה, עלמא דאתכסיא. ולכך אין להשתמש, לראות, בחינת גילוי.

נר חנוכה מניחו בפתח ביתו, מלכות. ובאי אפשר מניחו חלון, בחינת יסוד. ובשעת הסכנה מניחו על שולחנו, ודין שולחן בצפון, בחינת גבורה, שהשפע אינו יכול לירד עד למטה ליסוד ומלכות.

מדליקין סה"כ ל"ו נרות, גימ' לאה, בחינת עלמא דאתכסיא, ששורשה בבינה. הענין. מלכות כשיש לה גילוי גמור, עולה לבינה, בחינת ב"ן שהפך לס"ג, והופכת לעלמא דאתגליא. דבאמת בינה אינה אתכסיא בעצם, אלא שלנמצא בז"ת נסתרת ממנו מפני רוממותה. אולם כשאדם מתעלה, הופכת לגלויה לו. והגילוי והכיסוי הכל לפי מדריגת האדם. וזה הסוד שלא היה בפך שמן אלא ליום אחד בלבד, מלכות. ונעשה נס ודלק שמונה ימים, שמלכות הפכה לבינה שהיא שמינית. ולכך אין לנו רשות להשתמש בהם, שהם לפי בחינת גילוי אורו של משיח, בחינת בינה. אולם עתה שאנו עדין בגלות, הוה כמועל בקדשים.

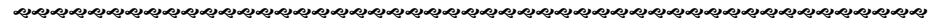
פורים

וגילוי הנהגות אלו נמצאים ומתגלים ביסוד ב' ימי הפורים. דהנה בתחלה נלחמו בכל העולם, והוא ע"י שיצא דבר מלכות משושן לכל העולם, והיא בחינת הנהגה מרחוק. אולם למחרת בקשו להלחם בשושן בלבד, והיא הנהגה מקרוב, והבן.

והנה נבדלת היא ההנהגה מקרוב להנהגה מרחוק. שמרחוק היא הנהגה נסתרת, ולעומתה הנהגה מקרוב היא בגילוי. ולכך מתחילה שהקב"ה נגלה לבנ"י בים, נגלה בבחינת קרוב, שהיא בגילוי, שאמרו "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי", והוא בחינת גילוי, ועי"כ מכירים אותו יתברך. ולאחמ"כ נגלה אליהם בבחינה הנסתרת שאינם רשאים לגשת להר כלל, ובזה נגלה שגם הנסתר מן המנהיג את הנגלה. ובעומק הבן שבקריעת ים סוף נגלה כביכול בהשגת יש "זה אלי". משא"כ בהר סיני אמרו, "קרע את כל הרקיעים והראה להם שאין עוד מלבדו" וזו השגה בצורת שלילה. והבן שהשגת יש היא השגת קרבה. והשגת שלילה היא השגת רחוק.

אולם בימי אסתר שהוא "הדר קבלוה" מצד כלל ישראל, הדבר בהפך. שקודם מכירים בנסתר שהוא ממנו, וזה הנס שנלחמו בכל העולם.

במזמור אילת השחר נאמר "אלי אלי למה עזבתני רחוק מישועתי דברי שאגתי". ואמרו במדרש שוחר טוב, "אלי בים, אלי בסיני". וצ"ב. והנראה, דחלוק נס הים מנס סיני. בסיני מצינו שהיה הקול הולך ונשמע בכל העולם ועי"ז נגלה כבוד ה'. ובים מצינו שבשעה שנבקע הים נבקעו כל מעינות תהום. אולם חלוקים הנסים הללו, דבים הנס נעשה לכ"א באשר הוא שם, שנבקעו המים. אולם בסיני הקול יצא מסיני לכל העולם. נמצא, שהנהגת נס הים היתה שהנס נעשה קרוב לכ"א. משא"כ בסיני דהוא הנהגה ניסית למרחוק. וע"ד זה נתפללה אסתר שהקב"ה עזבה מב' בחינות אלו, ואינו מצילה לא בהנהגת קרוב, ולא בהנהגת מרחוק. וז"ש "רחוק מישועתי דברי שאגתי". ויעוין במלבי"ם שם דפ', 'רחוק מישועתי', שאינו קרוב אצלי להושעני, 'דברי שאגתי', שאפילו ששואג ונשמע הקול למרחוק, אפה"כ אינו שומע לי רחוק. והם הם הדברים של ב' בחינות אלו של ההנהגה מקרוב ומרחוק. ותפלת צדיקים אינה שבה ריקם, ונתקבלה תפלתה של אסתר, ונושעו ע"י ב' הנהגות אלו.

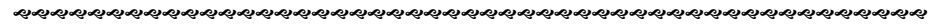
לאחר שאין אור כלל וכלה החפצא של המאיר, מ"מ נשאר בו הרושם כהריח. והיא היא בחינת הגאולה דפורים.

זכר לב' ענינים אלו עשו ב' מצות היום, והם משלוח מנות ומתנות לאביונים. דחלוקים הם ביסודם, דמצות צדקה לעני קרוב, ושאר קודם. ולעומת זאת במשלוח מנות נאמר "רעהו", והוא חבירו שנפרד ממנו והוא מקרבו עי"כ. והם ב' בחינות הרחוק והקרוב. ולכך נאמר "ומשלוח מנות", לשון חבירו הנמצא במרחק. והוא ענין ב' ימי הפורים, די"ד הוא זכר למלחמה בכל העולם, וט"ו בנס הקרוב, והוא שנלחמו בשושן וכנ"ל. והוא ענין החלוק בין עיר פרוזה למוקפת חומה, דפרש"י במגילה ב' וז"ל, "הפרזים עיר שאין לה חומה, ומתוך כך ישיבתה נפוץ ופרוז ומרוחקין משכונה לשכונה". נמצא דמהות החלוק בין פרוז למוקף, בפרוז מרוחקין זה מזה, ומוקף סמוכים. ולכך נקבעו ערים אלו כנגד ב' הבחינות.

ענין הדבר ש"הדר קבלוה בימי אחשורוש מאהבת הנס". דנודע דנס דפורים הוה בהסתור, ולכך מדה כנגד מדה קבלו התורה שנקראת חכמה

ורק אח"כ זוכים לנגלה, והוא יום הנוסף בשושן.

ובזה יתבאר מש"א (שם) "למנצח על אילת השחר", וכו'. למי שהוא קופץ כאיל ומאיר לעולם בשעת חשיכה, וכו'. ואימתי הוא חושך, מעלות השחר הלבנה והכוכבים נכנסים והמזלות הולכין להם, ואותה שעה אין חשך גדול מזה, והקב"ה באותה שעה מעלה את השחר. והענין שדוקא לאחר שנסתלק האור לגמרי נגלה השחר, דהנה אמרו שם "והוא עומד בין ההדסים", מה הדס זה ריחו טוב וטעמו מר, כך מרדכי ואסתר חשך לאומות ונר לישראל". ויש להבין מדוע המשיל הטוב לריח והרע לטעם. והענין, שה' חושים באדם. ודע דחוש המשוש והטעם הוא רק בדבר הנמצא לפניו ממש, וחוש השמיעה וראיה אפ' למרחוק. אולם כ"ז רק כשהחפץ המשמיע או הנראה נמצא, אולם חוש הריח אפילו לאחר הסלוק של נותן הריח, נשאר השפעתו. והוא החילוק בין הרע לטוב, דהרע כבחינת הטעם ששייך בו רק בקרוב ממש, משא"כ הטוב שייך בו בחינת רחוק כהריח, שאפי' לאחר שנסתלק החפצא נשאר ריחו. והוא ענין גאולת אסתר ומרדכי שהיתה בבחינת רחוק. והוא מה שהמשילוה לשחר שהוא המאיר

טבע לא הצליח, וז"ש "כל שפתחו", שהרגישו שזה העיקר.

"רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר". ר"ת ילמ"א, גימ' אף. רמז, שע"י שאמר אף כנ"ל, גרם לעצמו מפלתו.

"ואת מאמר מרדכי אסתר עושה". ובמדרש לקח טוב, "שהיתה מיחדת לבורא הכל", עכ"ל. והענין שדבור לשון קשה, ואמירה לשון רכה. וזה שאמר "מאמר מרדכי" שידעה שגם הדין שלפניה שנראה קשה מ"מ שורשו רק בסוד ביחוד. ועי"ז היתה ממתקת הדינים כמ"ש בנפש החיים. והרי שההבנה שכל דיבור הוא אמירה, הוא סוד המיתוק.

"ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה". ובילקוט א"ר לוי מהו חן, שהטתה חן וחסד לפניו יותר מיוסף. ביוסף כתיב ויט אליו חסד, טיפה של חסד היה עליו. וזאת היתה טעונה חן וחסד". והענין, שיוסף מדת יסוד, ואסתר מלכות. ויסוד נותן הטיפה למלכות, והיא מגדלתו. ולכך ביוסף היה רק טיפה, ואסתר הוציאתה לפועל כבחינת מלכות, והבן.

יש להתבונן במגילה שפרטו בה האיך נעשתה סעודתו של אחשורוש,

נעלמת והיא מוסתרת מן האדם, וצריך לפקוח עיניו ע"י עמלה שתהא נגלית לו. וענין הסתר הנס. שכל פרט בפע"צ אינו נראה כלום, ורק ע"י חבור הפרטים נתגלה הנס. כן הוא יסוד סתרי תורה, שדברי תורה עניים במק"א ועשירים במק"א, ורק ע"י שרואה את הכל מתגלה לו סתרים.

כל המועדים לעתיד בטלים לבר מפורים. והענין שאסתר סוף נסים שניתן להכתב. והחילוק בין כתב לדברים בע"פ, שהכתב הוא בבחינת "למען יעמדו ימים רבים". ולכך אסתר שמסמל סיום הכתב שבחינתו שעומד לעד, לכך אינו בטל.

שקל מלשון שקול, שווה. שעמלק הוא שורש הרע, בבחינת "זה לעומת זה עשה אלקים".

במדרש לקח טוב "בחדש השלישי", הוא חדש סיון, מלמד שזכות התורה עמדה להם לישראל". י"ל שהדר קיבלו תורה שבע"פ בפורים, והוא בחינת לידה מן תורה שבכתב. ולכך הנס נעשה ט' חדשים אחר סיון, שהוא זמן עיבור ולידה.

"אף לא הביאה אסתר". ובמ' לקח טוב, כל שפתחו באף לא הצליחו, הנחש אמר 'אף' וכו'. רמז, אף גימ' טבע. כל מי שחשב שהכל

קודמים להם". והענין, שכנודע שם מורה על המהות. וכתוב "האלקים עשה את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים". נמצא שהצדיק שמקיים את מהותו שמו קודם לו, שכך הוא באמת. משא"כ הרשע מהותו קודמת לשמו, שע"י מעשיו שינה שמו.

"דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו". נראה ע"פ מש"כ האריז"ל שמרדכי שורשו בחכמה, והשפיע לנוק". וזה שאמר "דורש טוב לעמו", ו"אין טוב אלא תורה", שהיא בחכמה. ו"דובר שלום", בחינת מלכות שמשפיע לה.

אסתר קראה להמן צר, אויב, רע, ר"ת ארץ. שהתנגד שישובו לארץ ישראל, כמבואר בחז"ל.

פור בא"ת ב"ש, גוף. רמו שעיקר הגזרה על הגוף, ולכך בישועה משתה ושמחה.

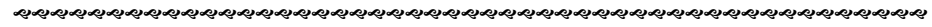
אדר הוא חודש אחרון, ולכך יש בו שמחה, ששייך למדת מלכות, כנודע בסוד עפר כנגד מלכות שהוא סוד העצבות ובסוד כלילת ההפכים נכללים העצבות והשמחה. ולכך מזלו דג, גימ' ז'.

ענין שצמו אצל אסתר ג' ימים, להפוך מדת דין למדת חסד. ג' ימים,

וביותר במדרש שנחלקו רז"ל בדברים האין נעשו, וצ"ב מה נפק"מ לן בזה. ואפשר שאמרו רז"ל שמלך במגילה משמש גם כלפי מעלה, וסעודה זו היא מעין מלכותא דרקיעא. ולכך מצינו בילקוט תת"מ"ח וז"ל, "אמר רשב"י, מכאן שאכלו בשולי כותים בע"כ, והיו אומרים לישראל יכול הוא אלהיכם לעשות לכם סעודה כזו לעת"ל, א"ל 'עין לא ראתה אלהים'. רמז שענין סעודה זו מעין לעת"ל. ולכך בסעודה זו היו כלי בית המקדש. וזה עומק קטרוג השטן שהלכו למשתה שמתה זה הוא כעין משתה לעת"ל, וזה עומק הקליפה שמעלמת על הגאולה השלימה. ולכך נעשה כ"ז ע"י אחשורוש שמלך בכיפה, כעין מלכותא דרקיעא.

"ומדבר כלשון עמו". ובילקוט תת"מ"א, "אם יהיה אדם פרסי ואשתו מדית, יהא מדבר עמה בלשון פרסי". ביאור דבריהם, שדבור שורשו במלכות, כנודע. ולכך ראוי שדבור יהיה תלוי באשה, והוא אמר שהבעל ישלוט בזה. ולכך רמזו שאם הבעל פרסי, לשון מתפרס, מתרחב, והיא מדית, לשון די, שזו בחינת אשה, דין, הגבלה, מדבר פרסי, והבין.

"ושמו מרדכי". ובמ"ר (פ"ו אות ב') "הרשעים קודמין לשמן, נבל שמו, וכו'. אבל הצדיקים שמן

”ישנו עם אחד מפורד ומפורד בין העמים”. הענין. עמלק כל כחו פרוד, וגם כאן נשתמש בזה. ועיין תורת אבות בשם הס”ק מסלונים, שפורים לשון לפורר, בחינת פרוד, והוא כנ”ל שזה כח עמלק.

ענין שנתוספו עליהם גרים רבים. אסתר, סוד הוספה סוד סוף. וגם בזה היתה הוספה בנפשות.

ענין ”כל הפושט יד נותנים לו”. פורים בחינת אורו של משיח. וזו בחינת יד – דוד בגימ’ יד.

ענין שהיתה גזירה להרוג את כל היהודים, דאסתר סוף נסים, והסוף כולל הכל ולכך היתה גזירה על הכל.

ושתי אבדה את מלכותה ע”י שצמח לה קרן. הענין. קרן לשון פינה, סוד מלכות. ועי”ז הפסידה המלכות.

ענין ”הדר קבלוה בימי אחשורוש”. דבסיני היה גם נתן, אולם בפורים רק מקבל, דזה כל ענין פורים סוד הסוף, בחינת מקבל.

המן עם האתיות גימ’ חץ, לשון חציצה, פרוד, שזה כל כחו של עמלק.

כל יום כ”ד שעות, כפול שלש, ע”ב, כמנין חסד.

ענין שאמרו במדרש תנחומא, שתורה שבכתב קבלו ברצון, ותורה שבע”פ כפה עליהם הר כגיגית. הענין. תורה שבע”פ בחינת מלכות, כנודע. וזו בחינת יראה, בחינת ירא בע”כ. משא”כ תורה שבכתב, בחינת ת”ת, והבן.

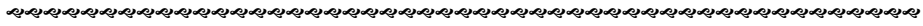
מגילה (ב’ י”ד) ”מ”ח נביאים וכו’ וכולם לא פחתו ולא הוסיפו על התורה וכו’, חוץ ממקרא מגילה”.

הענין. אסתר בחינת סוף, ולכך בסוף השנה, סוף לשון הוספה, דשם הסוף, והבן.

ענין שבית עמלק מתנגדים למילה. כל גזירת המן בגוף, חומר. ולכך מתנגדים למילה שהיא הסרת החומריות.

מגילה לשון גל. הענין שבה מסופר הכל מראשית ועד אחרית, והוא בחינת גלגל חוזר, והבן.

פורים גימ’ שלו, שורש של שלוה. רמז למ”ש, ”בקש יעקב לישב בשלוה, אמר הקב”ה דיין לצדיקים וכו’. שאז בשלוה, ופורים סוד הסוף, סוד השלוה.

"להיות כל איש שורר בביתו".
 הענין בסט"א נוק' גדולה מן הדוכרא.
 וע"י מעשה זה לחזק דוכרא, חזקו צד
 הקדושה.

"לקחה לו מרדכי לו לבת".
 ובחז"ל, "לבית". הענין. מלכות בית,
 ונקראת בת כנודע. וזו כל בחינת
 אסתר. ולכך אח"כ נאמר שנעשתה
 בית לאחשוורוש, ואח"כ ענין בגתן
 ותרש, ר"ת בת.

ענין שהשקה לכל אחד יין שהוא
 זקן ממנו. יין באימא, כנודע. והיא
 תמיד למעלה מן האדם, מן הז"א.

המזן אותיות מנה, לשון מנין.
 הענין. כל מנין כשיש נפרדים, וזה
 סוד המזן, עמלק פרוד.

"לקחה לו מרדכי לבת". ובחז"ל
 "לבית". אסתר בא"ת ב"ש תחאג,
 גימ' בית.

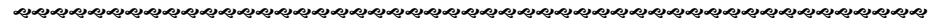
ענין שכל המועדים בטלין לעת"ל
 לבד מפורים. דכל הנסים גלויים, אולם
 פורים נס נסתר, ונגלה ע"י חבור
 הספור. וזה יהיה לעת"ל, שאז יתגלה
 כך כל העולם איך הכל לטובה, ונס
 זה מעין לעת"ל, ולכך ישאר גם
 לעת"ל.

בילקוט שמעוני (תהלים תרפ"ה
 כד) אמרו, "ג' פעמים כתוב אלי אלי.
 אמרה אסתר לפני הקב"ה, רבש"ע,
 שלש מצות הזהרתה לאשה, נדה חלה
 והדלקת הנר, כלום עברתי על אחת
 מהן, למה עזבתני". הענין, על ג'
 עבירות הללו אשה מתה בשעת
 לידתה, והגאולה נמשלה ללידה.
 ולכך כשם שמעכבים הלידה, כך
 מעכבים הגאולה.

"אילת השחר". ובחז"ל שהשחר
 הזמן החשוך ביותר. שחר בא"ת
 ב"ש, בסג בגימ' ס"ה, אדנות, בחינת
 מלכות. כל מגילת אסתר סוד מלכות.
 ולכך נעשה ע"י שאסתר נעשתה
 מלכה, וכן ע"י שמרדכי יושב בשער
 המלך, שער בחינת מלכות.

"המלך מהודו ועד כוש". הודו
 כוש ר"ת כ"ה, במלכות כנודע. ולכך
 שם היתה מלכותו ימים רבים,
 "שמונים ומאת יום". הענין, ק"פ
 שורש של מקיף, בחינת נוק', חומה.
 והוא בא להראות את כבוד מלכותו,
 בחינת נוק'. ולכך אח"כ עשה משה
 ועשה את המשתה ז' ימים כנגד
 מלכות.

בשם ושתי מרומז שסופה ע"י
 משתה. ושתי אותיות וי – שת. שורש
 של שתה. ונעשה וי ע"י זה.

בחינת מלכות "לית לה מגרמא כלום".

ענין משלוח מנות, כנגד מפלת המן, אותיות מנה.

המן הציע להרוג את ושתי המלכה, ואח"כ נפל על אסתר המלכה. המן גימ' מלכה.

ענין נתינת בית המן לאסתר. מלכות בחינת בית, ואת זה הכניסו לקדושה.

"למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני". יקר, מלשון קרי, מקרה. וכל סוד המן עצמלק מקרה, ולכך דוקא להמן ראוי זה. ולכך אחר שבא אל ביתו ספר כל אשר "קרהו", בחינת מקרה. ולכך בהצלה נאמר "ליהודים היתה אורה" וכו', "ויקר" דיקא.

אדר בא"ת בש, תק"ג, גימ' גשר. הענין. כל סוף הוא חבור להתחלה חדשה. ולכך אדר שהוא סוף החודשים, בחינת גשר שמחבר להתחלה חדשה.

"מיגון לשמחה". יגון, בגימ' ע' עם הכולל. ויין גימ' ע', שהוא המשמח. וזהו "נהפך מיגון לשמחה", שיגון נהפך לבחינת יין, והבן.

מגילה סוד מלכות, החזרת רע לטוב. ולכך היה דוקא "נהפוך הוא", שכל בחינת הרע ממש נהפך לטוב.

מגילה נקראת מי"א עד ט"ו, חמשה ימים. מגילה מלכות, ה' בתראה בשם הויה.

"והשתיה כדת אין אונס". ובגמ' מגילה, "כדת של תורה, אכילה מרובה משתיה". הענין. שתיה שורש שת, אותיות תש, בחינת נקבה. ולכך אכילה יותר, בחינת חסד יתרה על דין. ולכך דוקא נאמר על שתיה אין אונס, ולא על אכילה, דאפילו שתיה בחינת דין, כפיה, לא כפו. ולכך אמרו, "פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה". מים בגבול, דין.

ממוכן הוזכר שביעי, י"א שהוא המן כנגד מלכות, שביעי. ולכך עצתו היתה להחליף מלכה, עניני מלכות. וכן מדבר כלשון עמו, בחינת דבור, מלכות.

"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". ד' דברים, ר"ת אששי, גימ' תורה. ענין "הדר קבלוה".

מצות מגילה, סוד מלכות, גילוי, כמ"ש הגר"א. "משלח מנות", שלח, נוק', כמש"כ. "מנות", שורש מן, גימ' מלך. "מתנות לאביונים", עני,

העבדים. אולם בשעת גילוי מלכות, בחינת ברור, ממילא אין סתירה בין רצון העבדים למלכות. ולכך כאן שעשה גילוי למלכותו, אמר לעשות כרצון איש ואיש.

ענין שאמר להביא ושתי ערומה. כל סעודתו גילוי מלכותו. ועיקר מלכות, נוק', בחינת גילוי מלכות. ולכך ערומה להראות את יופיה שורש של יופי יפ גימ' צ מלך וכן יופי שייך למראה ראה ירא בחינת נוק', וכ"ז נעשה לה על שהיתה מפשטת בנות ישראל בשבת, שבת סוד מלכות, והבן.

"גדל" וכו', "את המן" וכו', "וישם את כסאו". הענין. כל זמן שעמלק קיים אין הכסא שלם. ולכך רוממותו בכסאו שלקח מהקדושה.

ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי". ומכאן למדו, ש"האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם". הענין. שעל ידי כן שפתותיו דובכות בקבר, והופך ממת לחי, וזו בחינת גאולה.

ענין שדוקא משה אמר ליהושע "בחר לנו אנשים", כנגד עמלק. דעמלק בחינת דעת, אולם נלחם בבחינת ולא ירא אלהים. ולכך הכח להלחם מכח משה, דעת. אולם

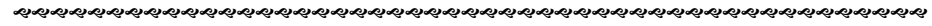
"יבוא המלך והמן" וכו', "ומחר אעשה". גם מצינו שמשה אמר ליהושע "וצא הלחם בעמלק מחר". ענין מחר אינו נגלה כלל. וזו בחינת עמלק, העלם.

"להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים". ענין שגזר דוקא על כולם, שכשם שיש ציווי על עמלק להשמידו לגמרי, לכך גם הוא מתנגד לכל ישראל דוקא. ועוד, פורים סוד סוף, בחינת הכל. ובמקום שיש סגולה לגלות הכל, שם הסט"א רוצה להשמיד הכל.

ענין שכל המועדים בטלים לעת"ל חוץ מפורים. וכתב המהר"ל שכולם זכר ליצ"מ עי"ש. והענין. לעת"ל עניינו גילוי איך כל הנהגת הבריאה מגלה את יחודו ית'. ונס מצרים שגם עתה נגלה שהוא ית' פועלו אינו עיקר הגילוי לעת"ל. ובחינת לעת"ל, גילוי הנסתר, והבן.

פור, לשון לפורר, פרוד. בחינת גורל יש שני צדדים, בחינת בחירה. אבל האמת שיש רק צד אחד, וזה כח עמלק פרוד, סוד הבחירה. ובטול כח עמלק, גילוי סוד הידיעה.

"והשתיה כדת אין אונס". הענין. מלכות סוד יראה, מבטל רצון

עיקר זמן קביעות שמחה נעשה
 ביום שנחו ולא ביום שנצחו. והענין,
 אסתר בחינת סוף, בחינת מנוחה.

במש' "מגלה נקראת". ענין
 שכתבו נקראת ולא קוראים. עיין
 ריטב"א שם. ועי"ל שבפורים נתגלה
 שגם המקרה הכל יד ההשגחה. ולכך
 אע"פ שאדם קורא, מ"מ מכיר שהיא
 נקראת ע"י השגחתו ית', והבן.

גמ' דף ב', "י"ג זמן קהילה לכל".
 הענין. "י"ג גימ' אחד, אחדות. ולכך
 הוא זמן קהילה לכל.

מגילה נקראת בי"א וכו', ה'
 זמנים. הענין. שכשם שגאולת מצרים
 בחינת חמש, שנאמר "וחמושים עלו
 בני"י", בחינת חמש, כן הכא.

מגילה גימ' פ"ח. כפול ה' ימים
 שאפשר לקרוא בהם את המגילה,
 יוצא תם, מת, בחינת סוף, בחינת
 מגילה סוף, כמ"ש אסתר סוף ניסים.

עמלק בא על ישראל ברפידים.
 ובחז"ל, "שרפו ידיהם מן התורה".
 בחינת רפיון ממוצע. והוא בחינת
 עמלק, בחינת ספק, שיש שיכות לשני
 הצדדים.

"והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל
 אויבך מסביב וכו', תמחה את זכר

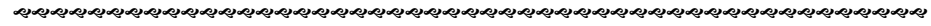
המלחמה ע"י יהושע, בחינת לבנה,
 יראה.

"ויהי אומן את הדסה היא
 אסתר". הדסה גימ' דע, שורש של
 דעת, בחינת דעת משה, שזו בחינתו
 של מרדכי. ולכך כשנמצאת אצל
 מרדכי נקראת הדסה. וכן הדס דינו
 שיהא משולש, בחינת דעת, קו
 אמצעי, שלישי.

גזירת המן באה על ב' דברים,
 שהשתחוו לצלם, ואכלו מסעודתו של
 אותו רשע. הענין. עמלק, המן,
 שורשו דעת, חבור אהבה ויראה.
 וישראל פגמו בב' בחינות אלו.
 השתחוו לצלם, בחינת יראה זרה.
 ואכלו מהסעודה, בחינת אהבה, תאוה
 זרה, והבן.

תחלה נקרא סריס המלך הגא,
 גימ' ט', בחינת יסוד. אח"כ נקרא
 הגי, גימ' ח"י, בחינת יסוד. והענין.
 שהוא נתן לנשים תמרוקיהן וכל
 צרכיהם, וזו בחינת יסוד שנותן
 למלכות.

מרדכי משורש משה רבינו,
 כנודע. וכשם שמשה שורש כל
 ישראל, כך מרדכי מכח זה כינס את
 כל היהודים.

שושן אותיות שו – שן. ש"ו, שורש של שוה, בחינת עיגול הכל שוה, משא"כ בבחינת יושר, כנודע. ש"ן, שורש של שנה, חזר, בחינת עיגול שהכל שב לשורשו, וזו בחינת מוקף חומה, עיגול.

באחד באדר משמיעין על השקלים". וכתב בס' החינוך ק"ה, שיהיו הכל, אחד עני ואחד עשיר שוים במצוה אחת לפניו. הענין. פורים, אדר, סוף חדשים, בחינת עיגול, בחינת שוה, כנ"ל.

ויקרא מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר". הענין. מה שמתראה מן האדם כלפי חוץ הוא הבגד, והוא בחינת מלכות, כמ"ש "בגדי מלכות". וכשיש צרה, מלכות - שכינתא בצער. ולכך קרא בגדיו כנגד השכינה. וז"ש "כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק". כל ענין מלכות, בגדים יפים, וממילא אין לעשות ההיפך.

מגילה ג', "אמר ריב"ל, כך שישב ולבסוף הוקף נדון ככפר". הענין כשם שעשו נולד לפני יעקב, מפני שהקליפה קודמת לפרי, כלומר השומר קודם לפנים. כן הכא, קודם חומה בחינת שומר, ואח"כ ישוב.

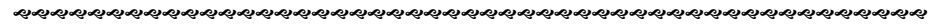
עמלק". הענין. עמלק בחינת "ראשית גוים", נקודה פנימית ושורש להם. וכל האומות בחינת סביב לו. וזש"כ "מכל אויבך מסביב". ותחלה נלחמים בחיצון, ואח"כ נלחמים בנקודה הפנימית.

צא הלחם בעמלק מחר". הענין. עבר עניינו, זמן שהיה לו גילוי ונעלם. הוה, עניינו זמן מגולה. עתיד, עניינו זמן שעדיין לא נתגלה כלל. וז"ש שעמלק בחינת מחר, הסתר בלי גילוי. ותמיד נשאר בחינת "מחר", עד לעת"ל שאין זמן, ואז יתכלה.

שושן בא"ת ב"ש, בפכט, גימ' צ"ג. מלך עם האותיות גימ' צ"ג, בחינת מלכות עגול, היקף, מוקף חומה.

בגמ' מגילה אתקש זכירה לעשיה "והימים האלה נזכרים ונעשים". הענין. זכירה בחינת דוכ', עשיה בחינת נוק'. ולכך איתקש שיהיו ביחד ולא כל אחד יום לעצמו, שבזה יש יחוד דו"נ, והוא כנגד זכור ושמור דשבת.

פרוז, שורש פרוז, גימ' רפ"ח. בחינת רפ"ח ניצוצות שנפלו, והם בחינה בלא שמירה, שלכך נפלו לסט"א. משא"כ הקדושה יש לה שמירה, בחינת מוקפת חומה.

שלבשה מלכות, פרושו רוה"ק, וכן היא בחינתה של אסתר.

"דורש טוב לעמו ודובר שלום לכל זרעו". הענין. נודע שמרדכי בחינת יסוד אבא, ולכך אמרו "דורש טוב", בחינת יסוד נק' טוב. "ודובר שלום", בחינת יסוד, שלום. והיה משנה למלך אחשורוש, שכשם שיוסף שהוא יסוד היה משנה למלך, כן מרדכי.

כשם שמשה נתן תורה לישראל כן הדר קיבלוה בימי מרדכי שהוא משורשו של משה. וז"ש (באסתר רבה ו – ב), "משה לימד תורה לישראל וכו', אף מרדכי לימד תורה לישראל".

"ויקר", אלו תפילין שבראש'. שנאמר 'וראו כל עמי הארץ וכו' ויראו ממך". ויקר שורש, קר, בחינת קרירות. והיא בחינת עמלק שקרר האמבטיה רותחת. ותיקון קרירות זו לעשות ממנה "יקר". ולכך "וראו כל עמי הארץ", עמלק שורש לכל עמי הארץ, ויראו ממך ע"י ויקר.

"ורצוי לרוב אחיו". הענין. שורש המן, עמלק, בעשו, ועליו נאמר "ורב יעבוד צעיר", בחינת רב. ולכך כשניצח מרדכי זרעו של עמלק,

שם, "אמר ריב"ל, כרך שאין בו עשרה בטלנין נדון ככפר". הענין. בטלנים, שבטלים ממלאכתן, והם בחינת שבת שאין בו מלאכה, ות"ח איקרו שבת, בחינת מלכות. ולכך נצרך י', כנגד מלכות שהיא עשירית וכוללת כל ט"ס בתוכה. ורק אז נדון ככרך, מוקף, היקף בחינת מלכות, והבן.

כרך גימ' עמלק, בחינת עגול, היקף, קליפה, עמלק ראש לקליפות. כפר גימ' יש, בחינת קו יושר, ג' קוים, והבן.

"כל המועדים בטלים חוץ מפורים". בטל, גימ' אם, בחינת בינה. ולכך הכל בטל, שיחזור לשורש, לבינה שממנה נברא עוה"ז, ז"ת. אולם נס פורים כל עניינו החזרה לשורש, והוא הוא ענין הלעת"ל.

"להשמיד ולהרג" וכו', "ביום אחד". הענין. בחינת אחדות, ובכח זה רצה להלחם בהם. ומצד שני שבבנ"י יהיה פרוד, "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד".

"ותלבש אסתר מלכות". ובגמ' מגילה י"ד, "אר"א אר"ח, מלמד שלבשתה רוח הקודש". הענין. דוד רבן של בעלי רוה"ק היה, כי רוה"ק משורשו, מלכות. ולכך פרשו

בחנינת חמה, ולכך ע"י עמדה החמה. ועוד, כתוב "ורב יעבוד צעיר". צעיר גימ' ש"ע, שורש של שעה. ולכך בכחינה זו היתה מחלוקת בין עמלק נכד עשו ליעקב, והבן.

כתב הרמב"ן וז"ל, "כאשר יהיה מלך בישראל יושב על כסא ה', תהיה מלחמה לה' בעמלק". הענין. בחינת כלב, גימ' ב"ן שם המלכות. ולכך יש להכריתו דוקא ע"י מלך.

שואל אמר שלא כילה את עמלק, "כי יראתי את העם". והענין, בעמלק נאמר "ולא ירא אלקים". כלומר שאין בו יראת אלקים, אלא יראה זרה. ולכך לא יכל שאול לכלות עמלק כ"ז שהיתה בו יראה חוץ מהקב"ה. וכח זה בא לעמלק ממה שנאמר בעשו "על חרבך תחיה", חרב בגימ' עם הכולל ירא.

"כי המן בן המדתא צורר היהודים". צורר, ראיתי מפרשים מלשון "צורר אדם כספו". צורר גימ' צותא, בחינת חיבור. שע"י גזירת המן נעשו כל ישראל לאחד.

"וגם חרבונה זכור לטוב". חרבונה גימ' רע. ובסוד המגילה שהכל נהפך לטוב, גם חרבונה זכור לטוב.

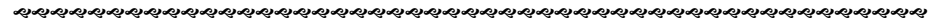
נעשה בחינת רצוי לרוב, שגם בחינת רוב נכנסה לקדושה.

עמלק אותיות ע - מקל. ע', בחינת ע' אומות שהוא ראש להם. והאומות מקל לישראל, כלומר שהם בחינת יראה, שע"י בני יראים לעשות רע, או מקל להלקות החייבים.

"כי מחה אמחה את זכר עמלק". הענין. המן רצה לתלות מרדכי על עץ גבוה נ' אמה, בחינת נ' שערי בינה, ובזה נתלה. וע"ז נאמר "מחה אמחה" לעתיד, וקאי על עמלק, המן, ומכח גילוי שער הנ' לעת"ל תהיה מחיית עמלק.

"וידי משה כבדים". הענין. עמלק וישראל מנוגדים זה לזה בתכלית, והם משל לנדנדה שמי שכבד יורד (כבד בחינת כבודת החומר אולם הרוחני קל). וז"ש "וידי משה כבדים", ולכך "ויקחו אבן וישימו תחתיו". עמלק בחינת כלב, גימ' אבן. ולכך שמו תחת משה את עמלק, וממילא נתרום ישראל.

"ויהי ידיו אמונה עד בא השמש". וברש"י, "שהיו עמלקים מחשבים את השעות וכו', והעמיד להם משה חמה, וערבב את השעות". משה

”ועשרת אלפים ככר כסף”.
 הענין. יש יחידות, עשרות, מאות ואלפים, כנגד ד' עולמות. אולם יש רבבה, בחינת שורש הכל, ושם הכל באחדות. ולכך אין חילוק למספר רבבה. והמן רצה לעקור בניי מהשורש, ולכך שקל כנגד השורש.

”ועשרת אלפים ככר כסף”. דוקא ככר, עמלק גימ' ככר.

”אשר יבא אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא יקרא”. מדבר במלכו של עולם. ומי שמתקרב למלך, כלומר שרואה גילוי ואור חזק למעלה ממדריגתו, בחינת חצר הפנימית, ”אחת דתו להמית”, שבטל לאור, והבן.

הדסה גימ' דע, שורש של דעת. בחינת פורים עד דלא ידע, והרי שהדעת נכללת בלא ידע.

”מרדכי יושב בשער המלך”. שער בחינת מלכות. ”סריסי המלך משומרי הסף”, לשון סוף, מלכות.

אדר בא”ת ב”ש, תק”ג, גימ' גשר, בחינת חבור. והענין, אדר בחינת סוף, והוא חבור ללעת”ל, ומגשר בין עוה”ז לעוה”ב.

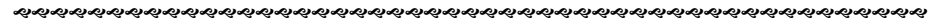
בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת עשרת בני המן, סה”כ תק”י, כמנין ישר. הענין. כתיב ”האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים”. וביקוש החשבונות מכח הרע של עמלק. ולכך במחיתו סלקו את הכח המפריע לבחינת ישר. זרש אשת המן עם האותיות גימ' ישר, שהיא מתנגדת לישרות.

”ארור המן” גימ' שבר, וכן ברוך מרדכי. הענין. שורש הרע בחינת שבירה, וזה שורש המן. אולם לאחר החזרת רע לטוב, גם הרע טוב. ולכך הוא בגימ' ברוך מרדכי.

וכן זרש והמן, גימ' תבר, לשון שבירה בארמית.

תחילת הנס נעשה ע”י שקצף המלך על ושתי, וזה ע”י יין. הענין. יין גימ' סוד, ובחינת סוד, אצילות, הכל באחדות. וכח אחדות זה עמד נגד המן, עמלק, שהוא בחינת פרוד.

”וישלח ספרים ביד הרצים”. וכן בגזרה להשמיד ישראל ח”ו, וכן בהיפך. הענין. ספרים שורש ספר, גימ' שם, בחינת מלכות, שזה סוד המגילה. ולכך נהפכו הספרים לטוב, שבחינת מלכות הפיכת רע לטוב.

והשלים בחינת דעת ונתעלה ללמעלה מן הדעת. וז"ש שנקבר "מול בית פעור". פעור בגימ' ש"ו, שורש של שוה, בחינת רדל"א ששם יש שויון.

"יעשו עץ גבוה חמישים אמה."
חמישים אמה בגימ' תמד, שורש של תמיד. הענין במ"ט שערי בינה שהם שורש לז"ת, יש בחינת הפסק. אולם בשער הנ', עלמא דחירות, שם הוא תמידי בלי הפסק.

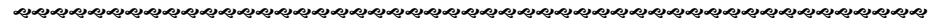
מגילה ז'. רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים וכו'. ביאורו. רבה בחינת דין, כמ"ש שאמר על עצמו שהוא כמזל מאדים. רבה גימ' יצחק, לשון ריבוי, בחינת דין, שורש לפירוד. ר' זירא, זירא גימ' רי"ח, בחינת פורים, מרדכי, מר דרור, בחינת ריח. והוא בחינת משיח, "והריחו ביראת ה'". "קם רבה", בחינת דין, "ושחטיה לר' זירא", רצה לבטל בחינת מרדכי, ריח. "למחר", כמ"ש בעמלק "מחר", שאז גובר ישראל, ולכך "למחר בעי עליה רחמי", בחינת תפלה, כוחו של משיח, "ואחייה", והוא בחינת היפוך רע לטוב וניצחון הקדושה.

"אמר רבא מחייב איניש לבסומי כפוריא". "לבסומי", לשון בושם, בחינת מרדכי, מר דרור.

ביוצר לפרשת זכור כתוב, "תכלית שבעים נתלה על חמישים". הענין. יש ע' אומות, ושורשם הוא עמלק. וז"ש "תכלית שבעים", שהוא תכליתם. וענין "נתלה על חמישים", כנגד נ' שערי בינה. הענין. שבעים כנגד ז"ת, ששם יש שליטת הרע. אולם כשעולה לשורש בבניה בשער הנ', שם אין רע, ובזה חזר לשורשו. ולכך אמרו "מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק", שחזרו לקדושה, וזה ע"י שער הנ' של הבינה. והענין, בני ברק גימ' שס"ד, כנגד הימים שיש לשטן שליטה, כמ"ש בגמ' נדרים, השטן גימ' שס"ד. כלומר שגם בבחינת הרע נעשה תורה.

המן צרוף ה' – מן. ה' בחינת ה' בתרא, מלכות. מן, גימ' מלך. והוא קליפת עמלק, כלב, גימ' ב"ן שם המלכות.

"כיון שנפל פור בחודש אדר שמח וכו', ולא ידע שבז' אדר נולד". הענין. במשה נאמר "ולא ידע איש את קבורתו". הענין. משה בחינת דעת, וכשמת נתעלה ללמעלה מן דעת, לבחינת רישא דלא אתידע, ולכך לא ידעו את מקום קבורתו. וזה הענין שגם נולד בז' אדר, שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים, ומיתתו אינה ביטול מעלת הדעת, אלא שגמר

ידע כל אשר נעשה, שראה גם הישועה, ולכך לא בכה. אולם מ"מ זעק, שכך סדרי הבריאה, שבכדי שתבוא הישועה נצרך תפלה וזעקה.

"ותקרא אסתר להתך". ובתרגום, **"וקראת אסתר לדניאל".** ובפסוק י"ב כתב התרגום, **"וכד חזא המן רשיעא ית התך דשמיה דניאל אעיל ונדיך לות אסתר, ותקץ רוגזיה ביה וקטליה".** הענין. דניאל גימ' המן, והוא מתנגד להמן. התך בא"ת ב"ש, אצל, שורש של אצילות. הענין. עמלק, המן, **"ראשית גוים"**, בחינת שורש ומתנגד לשורש דקדושה שהם ישראל, בחינת בנים, בחינת אצילות.

"ותקרא אסתר להתך". והענין שדוקא הוא ע"י התחיל ענין הישועה. התך, אותיות לפני שדי, **"שאמר לעולמו די".** ויעקב אמר, **"מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די".** ומכח שם שדי התחיל גמר הצרה.

בתרגום בתחילת המגילה, **"ועל דלא שבקת (ושתי) למבני ית בית מקדשא, אתגזר עליה לאתקטלא ערטילתא".** הענין. ביהמ"ק בחינת מלכות, לבוש. ולכך מדה כנגד מדה שביטלה לבוש ביהמ"ק, מתה בלא לבוש. וכן הוא הענין שהיתה מפשטת בנות ישראל ומעבידה אותן בשבת,

בנח מצינו, **"וישת מן היין וישכר ויתגל".** ולכך בפורים, בחינת **"כימים אשר נחו בהם"**, בחינת נח, נאמר המצוה לעשות אותם ימי משתה בקדושה. בנח נאמר, **"ויקץ נח מיינו וידע",** דוקא אז וידע. אולם בשעת שכרותו היה למעלה מן הידיעה, ולכך גם בפורים המצוה **"עד דלא ידע".** בנח נאמר, **"ויתגל",** שנגלתה ערותו. והענין שגם בחינת ערוה, בחינת רע, היה בה גילוי מעין לעת"ל, שיהפך לטוב. והיא בחינת פורים, שהרע נהפך לטוב. וכן ביוסף והאחים נאמר, **"וישא משאות וכו' וישתו וישכרו עמו".** וברש"י, **"ומיום שמכרוהו לא שתו יין ולא הוא שתה יין, ואותו היום שתו".** הענין. כאן התחיל הגילוי וזה ע"י יין שהרע נהפך לטוב, והבן.

שיכור, שורש שכר, אותיות לפני קרי, לשון מקרה בחינת עמלק. וע"י השכרות של פורים נתקן המקרה, עמלק.

"ודבר שלום לכל זרעו". שלום, בחינת יסוד שמשם נמשך זרעו.

"ומרדכי ידע את כל אשר נעשה וכו', ויזעק זעקה גדולה ומרה וכו'. אבל גדול ליהודים צום בכי ומספד". ובמרדכי לא נאמר בכי, הענין. מרדכי

אגג. ענין שמו, א' בחינת ראשית.
גג עניינו המקום הגבוה ביותר בבית,
והבן.

שמה שהיתה מעבידתם בשבת,
בחינת מלכות, נקרא שהיתה
מפשיטותם.

על עמלק אמרו, "משל לאמבטיה
וכו', נכוה וכו'. נכוה, שורש כו, גימ'
של שם הוי"ה. הענין. עמלק ראשית
לאומות שהם בחינת אלהים, והכח
שמנצח את בחינת אלהים הוא שם
הוי"ה, ובשם זה נכוה.

"להראות העמים והשרים את
יופיה". ובחזו"ל ערומה. הענין.
בתחילת הבריאה היו ערומים ולא
יתבוששו, ולאחר החטא נעשה מקום
הערוה. וכשיהפך הרע לטוב, יחזור
הערום. וזו בחינת פורים. אולם כח
הרע רצה לקחת גם כח זה, ולהביאה
ערומה מכח הטומאה, והבן מאוד.
וכן הוא עתה בסוף ימי עיקבתא
דמשיחא, עד אשר יופיע האור ויהא
ערום דקדושה.

המגילה אפשר לקוראה בה'
ימים, סה"כ ק"כ שעות. הענין. עמלק
ראש לשם אלקים, ונודע שיש בו ק"כ
צרופים, וכח קריאת המגילה לבטל
כוחו, והבן.

"אשר קרך בדרך". וברש"י,
"משל לאמבטי וכו', אע"פ שנכוה
וכו'. נראה ביאורו. אמרו חז"ל, "כל
ההתחלות קשות". ובעמלק נאמר,
"ראשית גוים עמלק". ולכך הוא
בחינת קושי. ולכך "חתך ראשי
גיבוריו", כלומר השפיל כח הראשית
שבו, וממילא נשפל כח הקושי שבו
ונעשה חלש.

שבת פ"ח. "כפה עליהם הר
כגיגית". ועוד אמרו שם, "הדר
קבלוה בימי אחשורוש". ובתוס' שם
הקשו ל"ל כפיה, והא אמרו נעשה
ונשמע. הענין. יש בחירה, וידיעה
שלמעלה מן הבחירה. ובבחינת
הידיעה כפה עליהם הר כגיגית, שהם
מוכרחים. אולם בבחינת הבחירה,
אמרו נעשה נשמע. והוא ענין נעשה
לפני נשמע, החזרת הבחירה לקב"ה.
והארה זו נתגלתה בפורים, שהוא סוד
החזרת רע לטוב, והבן מאוד.

"מלחמה לה' בעמלק מדר דר".
הענין. נאמר "אשר קרך", ופרש"י,
"לשון קרי וטומאה". וכן, "ויזנב בך"
חותך מילות וזורק כלפי מעלה",
בחינת פגם מדת צדיק יסוד. ולכך
המלחמה "מדר דר", דר גימ' צדיק.

"ואל תאכלו ואל תשתו שלשת
ימים לילה ויום". הענין לילה גימ'

שבתורה. חכמת התורה מושרשת בספירת חכמה, ואור התורה מושרש בכתר בסוד אור וחשך משמשים בערבוביא, ובפורים נתעלו לבחינת כתר.

"תחת הסרפד יעלה הדס". בגמ' מגילה י' דרשו פסוק זה על אסתר. סרפד גימ' שמ"ד ותחת השמד עלתה הדס, הדסה, אסתר, וביטלה השמד.

בושם, שורש בשם, עם האותיות גימ' משה. ומרדכי, מר דרור, בושם, שורשו בבחינת משה.

אמרו בגמ' מגילה, שאין אומרים הלל בפורים מפני שהיה בחו"ל. הענין. כתב האריז"ל שיסוד אבא נכנס תוך המלכות ויוצא ומתגלה עין פר"ע. וז"ש שהנס שהיה בחו"ל. ארץ בחינת מלכות, והנס היה מחוץ לארץ, למלכות. ולכך אמרו ש"קראתה זו הילולא". הלל גימ' אדנות, מלכות, גילוי. וכאן ע"י הקריאה נעשה גילוי מחוץ למלכות.

"ותאמר למלך בשם מרדכי" ואמרו חז"ל, "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם". הענין מרדכי יסוד אבא, אסתר יסוד אמא. ויסוד אבא נכנס בתוך יסוד אמא. ולכך אמרה בשמו, כי הוא בתוכה.

ע"ה. יום גימ' נ"ו, סה"כ קל"א, גימ' ענוה ששורשה בבינה, ומשם בחינת נס כנודע, ורצתה לעורר עולם הבינה.

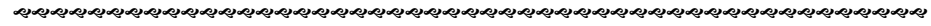
"גדל המלך אחשוורוש את המן, וכו', וישם את כסאו מעל כל השרים". הטעם, המן, עמלק, ראש לכל האומות.

פ"ז דב"ק. "לא יגדל אדם את הכלב אלא א"כ היה קשור בשלשלת". הענין. כלב בחינת עמלק, בחינת קו אמצעי, דעת, שלש. ולכך נצרך לקושרו בשלשלת, לשון שלש.

"צומו עלי שלשת ימים לילה ויום". ענין ג' ימים, אמרו חז"ל שכלב שוהה במעיו אכילתו ג' ימים. וכנגד כך לבטל כח אכילת עמלק צמו ג' ימים, שהוא בחינת כלב, "הצילה נא מיד כלב יחידתי".

אסתר הזמינה את אחשוורוש ואת המן גם מחר, ואז ביקשה בקשתה. ולמדה זה ממש שאמר ליהושע, "צא הלחם לנו בעמלק מחר". והענין שאמרו, "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם". ובבחינת מחר, עוה"ב, אין שליטה לרע, עמלק. ומכח זה של הלעת"ל נלחמים בעמלק.

"אורה זו תורה". הענין. יש ב' בחינות בתורה, חכמת התורה, והאור

"כל הפושט יד נותנים לו", בסוד לא ידע, אין הבדל בין עני לעשיר, הכל מתחלף.

כל המועדים בטלים לעתיד חוץ מפורים. כלומר, תהיה השגה של פורים לא ידע, והבן.

הילדים בשרו למרדכי על הגאולה ע"י ששאל להם פסוק לי פסוקך. הענין. הגאולה היתה בבחינת לא ידע, וזה שייך בקטן שאין בו דעת. אע"פ שהוא למטה מן הדעת, מ"מ מתגלה בו למעלה מן הדעת, כיון שאין דעת חוצצת.

נדרים מ"א, "אמר אביי נקטינן, אין עני אלא בדעה". כלומר מי שיש בו דעת, הוא עני, שהתכלית לא ידע.

"דא קני מה חסר". "דא קני", דעת, "חסר מה", בחינת ביטול, "ונחננו מה". "דא לא קני", דעת, "מה קני", קנה מדת מה, ביטול.

אותיות קודמות לפרה, עקד. והענין, שפרה מטהרת מטומאת מת ונותנת חיים והנה בעקידת יצחק איתא באריז"ל, שיצאה נשמתו בחינת נוקבא ונכנסה בו נשמה בחינת דוכרא. ולכך נרמז בפרה שהיא נותנת חיים.

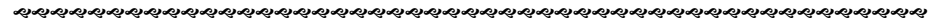
ולכך אמרו שמביא גאולה לעולם, גואל בחינת יסוד.

שקלים פ"ה, "מרדכי נקרא פתחיה ע"ש שהיה פותח בדברים ודורשן". הענין. מרדכי בחינת יסוד אבא כנודע, ובחינת אבא כנגד חכמה שניקודה פתח, ומשום כך היה פותח.

פורים גימ' של"ו. הענין אפשר להגיע למצב של שלווה רק ע"י בחינת פורים, כלומר לא ידע, שאין שום קושיות וממילא יש שלווה.

דע אותיות עד כי הדעת מגבילה. משא"כ בבחינת לא ידע, דבק בא"ס, ושם אין גבול. לא ידע בגימ' סנה. הענין. כתיב "הסנה בער באש והסנה איננו אכל". כלומר בבחינת ידע, יש סתירה, אש שורפת, וכאן לא. וז"ש שם, "של נעלך". כלומר, תפשיט את עצמך מהכלים הידועים לך, כי בחינת סנה יש לה כלים אחרים, בחינת לא ידע.

"כל הפושט יד נותנים לו". פושט מלשון פשט את בגדו. פושט יד, כלומר מתפשט מבחינת קבלה, מבחינת יד, אלא רק נותן. ואז זוכה מדה כנגד מדה שיתנו לו.

אין לנו זכות להגאל, אלא רק ע"י מתנת חנם.

מעשה בר"א וכו' עד שבאו וכו'. הענין. שע"י שעסקו בסיפור נפלאותיו יתברך לעמו, הגיעו למדרגת אהבה גדולה ולא עסקו באותה שעה ביראה. ולכך נשכח מהם ק"ש, שהיא קבלת עול מלכות שמים. אולם התלמידים שקי"ל שאין מסבים בפני רבם, היה עליהם מורא כל הזמן, ולכך הם באו להזכיר קבלת עול מלכות שמים.

"ועברתי בארץ מצרים וכו', לא ע"י מלאך, ולא ע"י שרף, ולא ע"י שליח". נאמר ג', שרף, מלאך, שליח. ר"ת שמש, שכל אלו שמשים לפניו יתברך.

"ברוך שומר הבטחתו". וצ"ב לשון שומר, דהוה כשומר חפץ, ומה שייך כאן. ונראה דלעיל הביא, "ואולך אותו בכל ארץ כנען". וקישור הענין, דע"י שהלך בארץ השריש הכח של מעשה האבות סימן לבנים, וכח זה נותן כח לבנ"י לרשת הארץ. ואת הכח זה שמר הקב"ה לבנ"י, ובזה זכו שיוציאם ממצרים והכניסם לא"י. "והיא שעמדה לאבותינו". שכח האבות מציל לבנים.

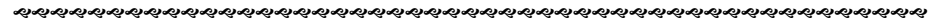
טעם שנקרא שבת הגדול, דידוע דברי החת"ס שבעכו"ם קטנות וגדלות אינו דוקא בן י"ג אלא תלוי בדעתו. ולכך במצוה ראשונה שנצטוו כל כלל ישראל, היה חידוש הגדלות תלוי בדין י"ג, ולכך נקרא שבת הגדול, והבן.

פסח מצה ומרור גימ' תש"ל, שתל. רמז שפסח הוא ראשית שנעשה ישראל לעם בחינת שתל.

נקבה, אותיות קודם מצא"ד, גימ' מצה. דמצה לחם עוני, ועני לית ליה מגרמיה כלום כנקבה.

הגדה של פסח

הא לחמא עניא וכו', השתא הכא וכו'. להבין קישור הדברים, נראה ע"פ אמרם, שהקב"ה הראה למשה כל האוצרות ומי זוכה בהם. ואח"כ הראה לו אוצר מתנת חנם, למי שמכיר שאין לו זכויות וצריך מתנת חנם. ולכך אומרים "הא לחמא עניא", שגם הלחם שיש לנו זו בחינת עני דלית ליה מגרמיה כלום והכל מקבל לא לפי מעשיו. ולכך גם נותן לאחרים, כיון שמרגיש שאין לו עצמו זכות יותר מאחרים, ולכך עי"ז נזכה לשנה הבאה בא"י, שהקב"ה יחוננו ממתנת חנם ויגאלנו. כי מצד מעשינו

יום חשכת לילה", וע"י מצה ומרור
אנו חוזרים ומגלים הארה זו, והוה
בחינת יום, ושפיר מתקיים "ביום
ההוא".

"אלא הקב"ה בכבודו בעצמו".
ונראה דיש ב' פנים בגאולה, בחינת
פב"פ או אב"א. וז"ש "אני הוא ולא
אחר". כלומר, ולא בחינת אחר אל
פנים. וז"ש "בכבודו ובעצמו".
שכבודו של אדם הוא בפניו, וכן
כביכול אצלו יתברך.

"וירעו אותנו המצרים", שעשו
אותנו רעים. והענין שרצו לעשותינו
רעים, דעי"ז לא יוכל שליח לבא
לגאול אותנו, דהכל יהיה טומאה,
ויהיה צורך בנס גדול שרק הקב"ה
בעצמו יוכל לגאלנו ולזה צריך זכות
גדולה. ועוד, דכיון שיהיו רעים,
ממילא לא יוכלו לנגוף את מצרים,
דהמשחית ישחית גם את בני". אולם
נעשה נס שלא נתן למשחית לנגוף
בתי ישראל.

נודע מכתבי האריז"ל, שפסח הוא
גילוי בדילוג. ודבר זה שורשו בתורה
במה שמצינו "אין מוקדם ומאוחר
בתורה".

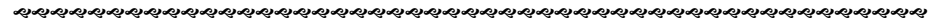
יש פסחים, "אור לי"ד בודקים
את החמץ". ובגמ' מ"ס לכו"ע אור

"ונצעק אל וכו', קולנו, עניינו,
עמלנו, לחצנו, ר"ת קצע"ל, גימ'
ר"ע. רמז שעשו אותנו לרעים, ולכך
גאלנו.

אמרו בג"מ שבת שגאולת מצרים
היתה בע"ש. והענין, שע"ש הוא
בחינת הכנה לשבת, וכן כל ענין
גאולת מצרים הוא הכנה למתן תורה,
והבן.

"ימי חיך הימים, כל ימי חיך
להביא לימות המשיח". הענין
שנדרש ממלת כל. נודע שאברהם
מדת חסד, בחינת יום. ויצחק דין,
בחינת לילה. ויעקב כולל שניהם.
ולכך אמרו דס"ד להזכיר רק ביום,
דהוא זמן חסד ואז מזכירים חסדי
המקום, ולא בלילה שהוא זמן דין.
אולם בבחינתו של יעקב דממתק ע"י
החסדים את הגבורות, יש שייכות גם
ללילה שהוא דין לחסדים. ומצינו
ביעקב שאמר לשון כל, "יש לי כל"
(וכמ"ש בכל מכל כל), ולכך מרבים
זאת ממלת כל.

"יכול מבעוד יום, ת"ל ביום
ההוא". וצ"ב מדוע ס"ד שיאמר
מבעוד יום. ונראה שכיון שנאמר
"ביום ההוא" האיך יאמר בליל פסח.
וע"כ אמר "לא אמרתי אלא בשעה
שמצה ומרור מונחים לפניך". כלומר,
דעל ליל פסחים אמרו, "תאיר כאור

פסח ומילה. וז"ש "ולקחתם אגודת אזוב". ופרש"י בפר' מצורע, שמרמז על השפלות. דבנ"י היו שפלים שלא היה בידם מעש"ט, והגעתם אל המשקוף, דע"ז תגיעו עצמכם ותתרוממו למשקוף.

"אהיה אשר אהיה שלחני אליכם". הענין, שנודע שבחינת שם אהיה שלעתיד יהיה טוב. וזו כל גאולת מצרים, שבהוה היו במ"ט שערי טומאה ויצאו ע"ש העתיד, קבלת תורה.

"עד שבאו תלמידיהם". הענין, שהאירו מהארת החג, ובליל פסח האיר כיום, ולכך לא הרגישו שנתחדש יום, דגם בלילה היה בחינת יום.

"הרי אני כבן ע' שנה". הענין. בחינת ע', בחינת מלכות, שבה שריה חשוכא. ולכך היה מקום שאז יזכה שיאמר גם בלילה.

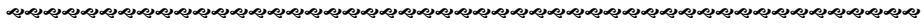
"עד שדרשה בן זומא". הענין, שאמרו בסוטה מ"ט, "משמת בן זומא בטלו הדרשנים". שהיה בחינת דרש בתורה, שהוא כנגד בינה, כנודע שבה היתה גאולת מצרים.

הענין שפסח שורש כל הגאולות, דבכל השנה אמרו שצריך לא לשים

לילה הוא. והענין שנקרא כן, דנודע שעיקר האור הוא מהיפוך הרע לטוב. ולכך בגאולת מצרים שהיא ראש לגאולות, נרמז שהחשך יהפך לאור. ובזה יש ליישב לשון המשנה "בודקים את החמץ". וצ"ב, דהול"ל בודקים הבית מחמץ. רק הענין, שהחמץ רומז ליצה"ר, כנודע. ורמז, שבפסח בודקים את היצה"ר בפנמיותו שגם הוא לעת"ל יהפך לטוב.

"שירה חדשה שבחו גאולים". הענין שאומרים במעריב, "מעביר בניו בין גזרי י"ס", ע"פ דברי המדרש שנקרע הים לי"ב חלקים, חלק לכל שבט. ובאמת, שזו פעם ראשונה שנחלקו השבטים זה מזה, דבמצרים לא היה ניכר אלא לוי שלא נשתעבד. ואותיות אחרי גזר, חדש, דהחידוש שנעשו י"ב חלקים, ואפה"כ נתחברו כולם. וז"ש "שירה חדשה וכו', יחד כולם", שאע"פ שהיו נפרדים, נעשו כאחד, ואז אמרו "ה' ימלוך לעולם ועד". שאז יהיה ה' אחד ושמו אחד, ובשעה שנעשו אחד יכלו לשבח על יחודו יתברך.

"ולקחתם אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף, והגעתם את המשקוף". נראה, שאמרו שלא היו ראויים ישראל לגאולה, ונתן להם דם

ענין שדוקא בפסח צריך להזמין עניים, דעשיר ועני בחינת נותן ומקבל. וענין זה נתחדש בבנ"י ביצ"מ שנעשו מקבלים לקב"ה, בחינת יחוד קב"ה ושכינתיה.

גלות מצרים בגלל קריו של אדה"ר, כנודע. וזו בחינת דעת, ואמרו בגמ', "אם אין דעת הבדלה מניין", א"כ בחינת דעת, הבדלה. ולכך יצאו ע"י מכת בכורות, שהבדיל בין בני"י למצרים. ובבכור נאמר דין "יכיר", הבדלה. ולכך המכה היתה דוקא בחצות, ללמד שיש הבדלה. והוא ענין שלא נגאלו מכיון שיש דילטורין ביניהם, שעושים הבדלה ופירוד, וכח זה היה שרוי בטומאה.

חמץ מצה יחד, גימ' רעב ע"ה, ערב, לשון ערוב, שמערב ב' בחינות, והוא סוד האחדות.

כנודע שפסח אתערותא דלעילא, ואח"כ חזר והוה אתערותא דלתתא בהר סיני, ואז נתגלתה בחינת קו, כמ"ש בקל"ח פ"ח. וכן במצרים נגאלו ע"י הקב"ה בעצמו בחינת קו, ולא ע"י שליחים בחינת רשימו, והבן.

"ואפילו כולנו חכמים". הענין שצריך להרגיש הגלות והגאולה, כמ"ש הר"מ, "שחייב לראות את

כל כליו בסעודתו, אולם בליל הסדר אמרו שמצוה לעשות כן זכר לחירות. נמצא שרק זמן אחד בשנה נשאר שורש לבחינת גאולה, ומכחו יגאלו.

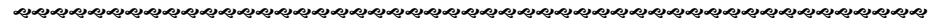
חג החירות. ענין חירות, שאמרו "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה". והענין דוקא מי שהתורה לו כעסק, שזה חפצו ורצונו, אינו מרגיש עבד שעושה רצון קונו, אלא זה גם רצונו.

הגר"א כתב, ד' בנים כנגד ד' אותיות שבשם הוי"ה. רשע כנגד בינה, "הקהה את שיניו", ל"ב שיניים שבבינה, "שכה הלב מבין". שאינו יודע לשאול את פתח לו, בחינת נוקבה שפותחים פתח.

במצרים נתחדש ענין כלל ישראל. כלל גימ' פ' רמז לבחינת בינה שע"י היתה גאולה ולכך יש דין חבורה, ולכך בתשובה הרשע נאמר "כאן שהוציא עצמו מן הכלל".

"הא לחמא עניא". עני, גימ' ק"ל. רמז לחטא אדה"ר ק"ל שנה בז"ל, כנודע. וזה נתקן במצרים, ואין עני אלא בדעת.

מצה יש בה קמח ומים, גימ' רלח, רחל, בחינת מלכות, "לית לה מגרמה כלום", עניה, והבן.

ענין שפרעה ציוה להרוג דוקא הזכרים. שהרי נודע, שהודה בשם אלהים, וכפר בשם הוי"ה. ונודע ששם הויה בחינת זכר, לאלהים שהוא כינוי, בחינת נוק'. ולכך את הנקבות השאיר, וזכרים הרג, והבן.

"אנוס עפ"י הדבור". הענין, שפסח פה – סח, כנודע שהדבור היה בגלות. וזכה יעקב שהירידה היתה ע"י דבור דקדושה, וכבר אז היתה התחלת הגאולה.

בחז"ל, "ראוי היה יעקב אבינו לבא למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו". נראה, דנודע ברזל ר"ת בלהה רחל זילפה לאה. והיה ראוי לרדת ע"י המחלוקת בין האחים, ולבסוף זכה לרדת ע"י שכבר נעשה שלום ביניהם.

בנ"י יצאו ממצרים בזכות פסח ומילה יחד, גימ' רג"ל. רמז שזכו לרגל ע"י מצות אלו.

זכו ע"י מילה לצאת ממצרים. והענין, שמילה גימ' פה, שבזה היה הגאולה, ונודע שברית המעור כנגד ברית הלשון.

מזל של מצרים טלה, ולכך מכה ראשונה דם, גימ' טלה.

עצמו", כנודע. והענין שנאמר דוקא בפסח, מפני שרגש הוא דבר שבפנימיותו עושה כן. וההבדל בין עכו"ם לישראל, שעכו"ם חיצוניות, וישראל פנימיות. ולכך בפסח שנבחרו לעם יש דין בפנימיות.

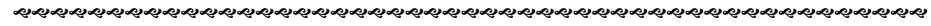
"שהיו מסובים בבני ברק". בני ברק ע"ה גימ' שס"ה. כמנין הלאוין, מקביל ללילה, כנודע. ולכך אמרו "כל אותו הלילה". והוא ענין שר' עקיבא היה גר בבני ברק, שהיה בבחינת דין, כנודע. עקיבא ע"ה גימ' קפ"ד, שורש של הקפדה, בחינת דין.

"כל ימי חייך הלילות". כל גימ' שם ב"ן עה"א, בחינת מלכות, לילה, והבן.

"חשב את הקץ". בחינת סוף. מקום עם האותיות, גימ' קץ. שהוא מקומו של עולם, אולם זה נעלם. ובקץ יתגלה שהוא המקום.

"חכם מה הוא אומר". ענין שאלת מה תכלית המצות, הרי עושה רגע אחת ואח"כ נעלם העשייה. וע"ז משיבים לו, "אין מפטירין" וכו', שצריך שישאר הטעם ג"כ אח"כ.

"ואח"כ יצאו ברכוש גדול". רכש, אותיות קודם, קרי. רמז שבממון הוציאו ניצוצות קדושים שנפלו ע"י קריו של אדה"ר.

כ' י"ח) "ויסב" וכו', מכאן אפילו עני לא יאכל עד שיסב".

מצה, שורש מצ, גימ' עני, לחם עוני.

יש ב' בחינות. א. בריחה מהרע. ב. חבור לרע, ושליטה עליו. ובבחינת יצ"מ, ברחו מהרע לאמא, כמ"ש רמח"ל במגילת סתרים. ולכך בחינת מצה זה בגימ' חלק עם האותיות. וכן חוצים את המצה. וכן מצה לשון מצה ומריבה, חלוק. שזה סוד הבריחה.

ענין קי"ס שבמצרים היו סגורים והיה אתדל"ע להוציאם. ואח"כ היה צריך אתדל"ת, ולכך היה אותו מצב שהיו סגורים מכל צד, ואז היה נצרך שמצדם יתעוררו.

ענין שמתו רשעים בג' ימי חושך, אפשר לא מפני רשעותם, אלא שלא ירשיעו יותר לנ' שערי טומאה וא"א לגואלם.

פסח פה - סח, כידוע. חכמה, שורש חכם, גימ' סח וה"ס "פיה פתחה בחכמה". פה - סח, חכמה. בסוד "אבא יסד ברתא".

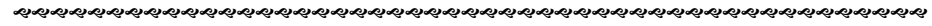
חמץ אותיות מצה, בחינת עזות מצה, קושי, שזו בחינת חמץ, קושי.

"אני ה' אני הוא ולא אחר". הענין, שמשחית כיון שניתנה לו רשות אינו מבחין בין טוב לרע, כיון שדין שולט, וא"א לחסד שיהיה עם דין. אבל הקב"ה, בחינת שם הוי"ה, רחמים, שהוא ערוב חסד ודין, אפשר לב' הנהגות יחד, והבן.

"אצבע אלהים היא". הענין, במצרים לקו באצבע, ובים ביד. והביאור שחלוק הנהגת מצרים שנפרדו מן המצרים, וכל הזמן נבדלו מהם, והוא הנהגת אצבע, לשון בוצע, חלוק. משא"כ על הים נתקרבו למצרים, וגם בים נכנסו אחד ליד השני, ולכך בחינת יד שמחוברים ביחד.

מצוה להדמות לקב"ה. ובאדם יש בחירה בין רע לטוב ובקב"ה יש בחירה שבחר בישראל ולא באומות. וז"ש "אתה בחרתנו". ושורש ענין זה נתגלה במצרים, ששם היו ר"י שנה, בגימ' בחר. בחירה, אותיות חבר. ואותיות ברח, וז"ש "כי ברח העם", והבן.

ענין הסיבה, שורש ס"ב, לשון מסובב. אותיות אחרי, ע"ג, לשון עגול. והוא ענין "ויסב אלקים דרך ארץ פלשתים", והבן. ועש"ר (פרשה

ענין שבפסח יש מצות "והגדת לבנך". פרעה גזר "כל הבן" וגו', וכנגד זה יש מצוה על הבנים. ועוד, ב"ן בחינת מלכות, שם הוי"ה במילוי ב"ן. וכן יש שכר לכלב במצרים, כלב גימ' בן. והענין שגם לבחינת כלב היתה עליה.

צורת הסיפור ע"י שאלה ותשובה. הענין, גלות מצרים ע"י שאלה של אברהם, "במה אדע". כל ענין שאלה בחינת הסתר, אני יודע. וזו בחינת גלות. ופעם ראשונה שמצינו בתורה ענין שאלה, שהקב"ה שאל את אדה"ר לאחר החטא "איכה". וזה לאחר שנסתר מהקב"ה.

מלת שאל גם מלשון שאל חפץ. הענין, שואל חפץ יש לו את התשמישים, אבל אין לו את שורש החפצא, אלא רק הפעולות. וכן שאלה, שרואה פרט ואינו מבין אין מסתדר עם השאר, שנסתר ממנו השורש. ולכך מצינו שיש מצוה של "ושאלה אשה מאת רעותה". שהיה שאלה, ולאחר שיצאו נעשה שלהם, וזו בחינת הגאולה. וכן לשון תשובה, שמשיב הדבר לשורשו, ובזה מסתלקת השאלה, ההעלם. ולכך מי ששאל הבן, והאב משיב, האב שורש לבן. וכן אשתו שואלתו, שהיא שורש של הנוק'. ולכך דוקא "מזגו לו כוס

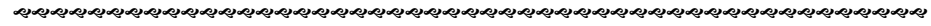
ספירת העומר עד שבועות, בחינת "תורה אור". ספירה לשון ספיר, הארה. והענין, ההכנה למ"ת שהיא בבחינת תורה אור, ע"י ספירה, בחינת אור.

"ואכבדה בפרעה", בחינת כבודות, עיין רש"י. כנגד כבודות לב פרעה. הענין, כבוד וכן כבוד אותם אותיות. ופרעה מציאותו כבוד, "לי יאורי ואני" וגו'. ולכך יש בו שתי המדות, כבודות לב ודרישת כבוד.

"והמים להם חומה מימינם". מים גימ' צ. ב' פעמים מים כנגד ימין ושמאל, גימ' ק"כ, שורש של מקיף, שהקיפו להם. וכן מים סוד הקפה, צ', מלכות, נוק'.

בודקין את החמץ, ועי"ז אין נסתר, מוציאים הכל אל הגילוי, בחינת מלכות. ולכך נותנים י' פתיתים, כנגד מלכות, ספירה י'. ולכך בודקים דוקא בנר, סוד "נר מצוה", במלכות.

נהגו בפסח לא לאכול קטניות. והטעם, קטניות מלשון קטנות, והם בבחינת מוחין דקטנות. ולכך כיון שפסח הוא סוד מוחין דגדלות, אין אוכלים בו מילי דקטנות.

מזמן לידת יצחק התחילה הגלות. והענין. בחינת אברהם חסד, ואז לא היה שליטה לדין. משא"כ כשנולד יצחק, מדת דין, שלט הדין והתחיל שעבוד.

"פרעה לא גזר אלא על הזכרים". הגלות סוד שכחה, העלם, הסתר. וז"ש בגאולה "ואזכור את בריתי", בחינת זכירה. ולכך אמרו "לא ע"י שליח וכו' אלא ע"י הקב"ה". שליח בחינת מקבל, והקב"ה נותן, דוכ', וזו בחינת הגאולה.

מצה יש בה ב' בחינות. א. לחם עוני. ב. זכר לחירות שיצאו בחיפזון. וזה ענין היפוך רע לטוב, שמה שהיה זכר לשעבוד, נעשה זכר לחירות.

"הא לחמא עניא". "אין עני אלא בדעת". והעני בדעת אין בכוחו להעלות הרבה מאכלים לשורשם, ולכך אוכל מעט, משא"כ עשיר.

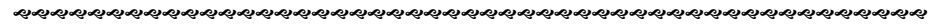
"כל דכפין יתי ויכול". מצה בחינת גאולת מצרים, מהמקום שלא יכלו להיות שם, שגרשום. "כל דצריך יתי ויפסח". בחינת גאולת הגוף, שניצלו בגופם. וכנגד זה "השתא הכא", בחינת גאולת מקום. "השתא עבדי", בחינת גאולת הגוף.

שני וכאן הבן שואל". ד' כוסות כנגד ד' אותיות שם הוי"ה, כנודע. כוס שני כנגד ה' קמא, בחינת בינה, תשובה. ולכך נותנים לקטנים אגוזים ועי"ז נגרם שישאלו. אגוז יש בו ג' קליפות כנודע, וזו בחינת שאלה, כנ"ל. איתא במדרש, שבמכת חושך ראו מה שיש למצרים וכו'. נמצא שהשאלה ע"י חושך, בחינת הסתר, כנ"ל. ואולי זה הענין שני, "ושאלה אשה משכנתה וכו', ושמתם על בניכם ועל בנתיכם". וצ"ב למה לא על עצמם. והענין כנ"ל, שענין שאלה בחינת בן, כנ"ל.

"הא לחמא עניא". עני, בחינת מלכות דלית לה מגרמה כלום. והיא בחינת עבד. אולם כשנותן צדקה לעני, מלכות, יש לה, ואז יש לה תקומה. וז"ש "השתא עבדי", וע"י הצדקה לשנה הבאה בני חורין.

לכו"ע לקו במצרים רק חמישית ממה שלקו בים. הענין. גם בבני"י מצינו "וחמושים עלו". אחד מחמשה. נמצא שגדר הגאולה אחד מחמשה, וכן העונש למצרים בחינת חומש.

חכם רשע תם אינו יודע לשאול, ר"ת חרתא, עם ארבעתם גימ' תרי"ג, שהם שורש כלל המצות, והבן.

סיון, ניסן, הפרש ביניהם גימ' דם.
 הענין. מה שהשיגו בפסח השיגו
 במ"ת, אלא בפסח בחינת דילוג,
 "פסח על בתיהם", וזה ע"י הדם.

פה, סח - פה, מלכות. סח גימ'
 חיים, בחינת יסוד, חי. ופה - סח,
 בחינת יחוד יסוד ומלכות.

מצה גימ' סעד. מצה לחם עוני
 משיביע יותר מלחם כמ"ש המפרשים,
 והוא סועד יותר.

נאמר לאברהם "ודור רביעי
 ישוכו הנה". הענין. אברהם ספירת
 החסד, רביעי לאברהם, נצח, גימ'
 פסח, והבן.

חודש ניסן בו ממליכים מלכים,
 בחינת מלכות, והוא בחינת ראשית.
 ולכאורה גם חודש אדר שהוא הסוף
 הוא בחינת מלכות, שהמלכות סוף
 היא. רק הענין, יש מלכות של עולם
 העליון, והיא נעשית כתר לעולם
 תחתון, וזו בחינת חדש ניסן, ולכך
 הוא ראש, משא"כ חדש אדר בחינת
 מלכות לבסוף.

פסח נקרא ע"ש הדילוג, דילוג
 בגימ' נ"ג, ג"ן. "גן עדן". עדן, חכמה.
 גן, בינה. וסוד הגאולה בחינת דילוג,
 בחינת בינה שנקראת גן.

עושים שינוים בלילה זה בכדי
 שהקטנים ישאלו. עומק הענין. כתב
 הרמב"ן, כי מן הניסים הגלויים אדם
 מודה על הנסתרים. וזו בחינת קטנים,
 קטנים בדעת, שואלים רק כשיש
 שינוי, בחינת נס מצרים. והתכלית
 שנודה גם על הנסתר. וז"ש "והיא
 שעמדה וכו', שבכל דור ודור", הוא
 נס נסתר ומנס פסח שהוא נגלה באנו
 להודות על כל הניסים. פסח כנגד
 אברהם. הענין. גלות מצרים נגרמה
 בחטאו של אברהם, והובטח לו
 "ואחרי כן יצאו" וכו'. ונקראה על
 שמו. ולכך קוראים "שיר השירים",
 בחינת אהבה, מדתו של אברהם. וכן
 פסח לשון דילוג, כנודע. שהיתה
 בחינת דלוג במדרגה, וגאלם. הענין.
 בחינת דין הכל ע"פ סדר, משא"כ
 בחינת אהבה שפורצת גבולות
 וסדרים.

יש קל"ד פעמים שם אדנות
 בתורה, כ"כ בספרים. הענין. מצה
 גימ' קלה, והיא בחינת מלכות, שם
 אדנות.

בין מצה לחמץ הפרש גימ' ג'.
 הענין. מצה לחם עוני, שחסר
 במלכות קבלה של ג' קוין, חד"ר.
 וחמץ בחינת עשירות, לאחר הקבלה.

יודעים, ס"ד שלא יספר, דאין צריך לחב"ד דכבר יש לו.

"שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחפזון". הענין. נקרא לחם עוני, אע"פ שמרמז למוחין, מ"מ עוני, כיון שהוא אתערותא דלעילא ואינו עצמי במקבל, ועדיין בעצמותו בחינת עני. וכ"ז מפני שהיה בחפזון, במהירות, ולכך נתגלה להם שלא לפי הסדר, מפני עניותם הגדולה.

בספר דן ידין על הקרנים (ליקוטי שושנים כ"ג:) כתב, שע"י ב' שמות נגאלו, והם כס"ה בפ"ז. והענין. כס"ה גימ' פ"ה. בפ"ז עם הכולל גימ' מלך. ופה בחינת מלכות, תושבע"פ, וזו הבחינה שהיתה בגלות פה – סח.

"ואחרי כן יצאו ברכוש גדול". בחינת אברהם, גדול. ולכך נאמר לו רכוש גדול, ולא נאמר רכוש רב.

"ידוע תדע כי גר יהיה זרעך". גר, אות שלישית מההתחלה, ואות שלישית מהסוף. והוא היפוך בחינת דעת, קו אמצעי, ג'. דעת בחינת חיבור, גר בחינת ניתוק.

גלות מצרים ת' שנה התחילה מלידת יצחק. הענין, אברהם בחינת חסד, ולפי בחינתו אין שייך גלות.

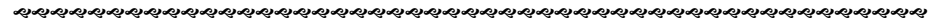
פסח, אותיות לפני ענו בגימ' עם האותיות ק"ל, שקדם לפסח תקון חטא אדה"ר של ק"ל שנה. פסח בא"ת ב"ש וח"ס, גימ' דע. כל ענין גאולת מצרים "למען תדע", "ידוע תדע", סוד תיקון הדעת.

חמץ דוכ', שאור נוק', כ"כ בפע"ח שער חג המצות פ"ד. והנה שאר ירד מא' לע' ונעשה שער. וזה כנגד עשו. ולכך היה איש שער. אולם חמץ דוכ', כנגד יעקב. חמץ גימ' חלק, וז"ש "אנכי איש חלק".

ענין שסיפור יצא"מ ע"י שאלה ותשובה. דנאמר "ושאלה אשה" וכו'. וע"י שאלה זו נעשתה תשובה, ששבו ניצוצות קדושים שהיו בממון מצרים לקדושה, והבן.

"ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את" וכו'. יש אבא, ישראל סבא, וז"א, "בנך", נקרא יש"ס. וז"א "בן בנך". ובפסח היה גילוי מוחין דגדלות ב', כלומר מוחין דאבא שנכנסו בז"א דרך יש"ס. ולכך הסיפור, לשון ספירה, הארה, גם ליש"ס ולז"א.

"ואפילו כולנו חכמים". הענין. כתב בפע"ח, שיש ג' מוחין שנכנסים חב"ד, וא"כ אם כולנו חכמים נבונים

שם מושרש הרע בחינת חב, וכשנהפך לטוב נעשה בחינת חביב.

קרבן פסח שה, כנגד ע"ז של מצרים שה. עה"כ גימ' שו, שורש של שוה. הענין. מצרים בחינת מיצר, עיגול, בעיגול הכל שווה.

שאור אותיות ש – אור. שאור בגימ' עם הכולל שחר שהוא תחילת ההארה.

שבת הגדול ע"ש שהחג נקרא ע"ש אברהם, בחינת גדול, והאור מאיר משבת כנודע. ומה שבשבעות וסוכות אינו כן, מפני שפסח הוא סוד אתערותא דלעילא, ולכך כל אחד זוכה, וכן זוכה בשבת קודם לכן. משא"כ בשבעות וסוכות שתלוי בעבודת האדם, ולא כל אחד מרגיש את ההשפעה שהיא עדיין בשורשה.

אפיקומן אמרו שאסור לאכול אחריו כדי שישאר טעם מצה באחרונה. הענין. מצה בחינת "לחם עוני", "לית לה מגרמה כלום". וזה בשעה שהמלכות אינה מתוקנת, אולם בשעה שמושלמת, כגון במדרגות ליל פסח, סוד מוחין דגדלות, בחינת מוחין דאבא, אז אינה עניה. ונודע שיש טנת"א, כנגד חכמה, בינה, ז"א ונוק'. ולכך בליל

יצחק בחינת דין, ומאז שנולד התחילה גם מדה זו בישראל, ומשם הושרש כח הגלות.

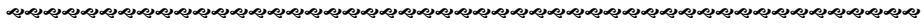
"העבירנו בתוכו בחרבה". שורש חרב, ע"ה גימ' ירא. וז"ש "הים ראה וינס". בחינת יראה.

"זה אלי ואנוהו". זה, בחינת מצביע בידו, גילוי גמור. והיא בחינת אחדות עם הגילוי. זה, גימ' אחד. וזה כנגד י"ב שבטים והכח הכולל שלהם. ואמרו חז"ל שלעת"ל יאמרו ב"פ זה. "זה ה' קוינו לו" וגו'. זה נגלה" וכו'. הענין. ב"פ זה גימ' שם הוי"ה, שאז יתגלה ה' אחד ושמו אחד.

בגאולה ממצרים היה רכוש ע"י "ושאלה אשה" וכו', בחינת חסד. וזה להוציא ניצוצות החסד שבגלות אצל מצרים. וכן הגאולה היתה בזכות אברהם חסד, משא"כ ביזת הים זכו מזוטו של ים שהוא הפקר.

ביציאת מצרים יצאו עם רכוש של אדם, אולם בביזת הים הרכוש היה מה שהיה ע"ג הבהמות. והענין. בהמה גימ' בן, בחינת מלכות, וזו היתה בחינת קריעת י"ס, מלכות.

שביעי של פסח. כל השביעין חביבים. שורש של חביב, חב, לשון חוב. הענין. שביעי בחינת מלכות,

"הלילה הזה מטבילין שתי פעמים". טבל עם האותיות, גימ' דם, ב' פעמים. בחינת "בדמיך חיי", בחינת שטבלו בדם הפסח ונתנו על שתי המזוזות.

"בקש לעקור את הכל". מדת יסוד. הענין. ע"י שנתן לו את לאה והיתה בשעת ביאה מחשבתו על רחל, הוה בכלל נשג"ז ח"ו ופוגם ביסוד.

מחלקין קליות ואגוזין לתינוקות כדי שלא ישנו. בחינת שינה, הסתלקות המוחין. והלילה בחינת גדלות המוחין, ולכך אין שינה.

"והיא שעמדה", היא נוק', סוד הפרוד. "שלא אחד". לא רק בחינת פרעה, מצרים, בחינת קוצו של יו"ד, עמד, ששם בחינת אחדות. "אלא שבכל דור ודור", בבחינת התפרטות כל אותיות הוי"ה.

"צא ולמד מה ביקש". ענין צא, שיעקב הלך ללבן ותיקן בבחינת חוץ. וז"ש "פרעה לא גזר אלא על הזכרים", בחינת פנימיות, משא"כ לבן.

כל דבר מורכב מד' יסודות, ארמ"ע. וכן ביציאה מהגלות נצרכה גאולה לכל ד' הבחינות. יציאת

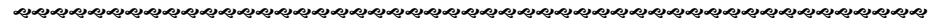
פסח שמקבלת מוחין דאבא, בחינת טעם, יש דין במצה שישאר הטעם. וזו התשובה לחכם "אין מפטירין" וכו', וזה בא מבחינת חכמה, והבן.

"הא לחמא עניא וכו' כל דצריך" וכו'. הענין. יש מצה, ויש מצוה. לאחר שז"א, ו', מתחבר במלכות מצה, נעשה מצוה, ולכך מזמינים אורח, סוד הזיווג, יסוד בבית, מלכות.

"אפילו כולנו חכמים". הטעם, מפני שעתה מתגלים מוחין דגדלות ונתוסף חכמה על חכמתינו.

"בני ברק". ברק, לשון הארה, שאינה של קיימא. בני לשון תולדה וקיום, לקיים את הברק. כי יש חכמה בבחינת ברק של ראייה, ויש קנין בזה, וזו בחינת מוחין דגדלות ב'. בשבת חוה"מ קוראים שיר השירים. הענין. כל דבר שנמצא בימי המעשה, מושרש בשבת הקודמת לו, כנודע. ולכך כיון ששביעי של פסח חל בימים אלו, ובו בחינת שירה על הים, מוכרח שהדבר מושרש בשבת הקודמת לו.

בנוגע לרשע אומרים "אף אתה הקהה את שיניו". הענין. שן גימ' פרע, שעדיין נשאר בגלות של פרעה.

פסח לשון פה – סח, כנודע. כלומר עיקר גלות מצרים הוא, גלות הדיבור, גלות הפה. כדכתיב (שמות א, יג) "ויעבידו מצרים את בני" בפרך", ופרשו חז"ל "בפרך", בפה – רך. וכיון ש"דעת גניז בפומיה" (כ"כ בזה"ק), ולכך מכיון שהדיבור היה בגלות, גם הדעת היתה בגלות. וכאשר נגאל הדיבור, ונעשה מפרך פה – רך. פסח, פה – סח, נגאלה גם הדעת שגנוזה בפה.

"כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח". ונודע הקושיות, ראשית, כיצד אומר "ייתי ויכול" כאשר נמצא בתוך ביתו ואין מי ששומעו? הול"ל כן בביהכנ"ס קודם הסדר וכד'. ועוד, כיצד אומר "כל דצריך ייתי ויפסח", הרי עתה אין לנו קרבן פסח. ביאור הדברים: כל דבר יש בו את האור הפנימי, ואת הכלי. קרבן פסח הוא הכלי, והאור הוא עצם רוחני טהור הנקלט בנפש. ועתה שנחסר לנו קרבן פסח, נחסר לנו הכלי. אולם מי שזך, יכול למשוך גם עתה את האור של הקרבן. וזה שאומרים "כל דצריך ייתי ויכול", הכונה מזון רוחני, אור עליון ששורה בזה הלילה, ואינו ביחס להזמנה מעשית לאכול. וכן עתה אפשר לזכות לייתי ויפסח, כנ"ל.

מצרים גאולה לבחינת עפר, שיצאו מהמקום. אח"כ בקריעת י"ס היתה גאולה ליסוד המים. אח"כ במ"ת שפרחה נשמתם היתה גאולה לבחינת רוח, כדכתיב "והרוח תשוב אל האלקים". אח"כ בקבלת התורה עצמה היה תיקון לבחינת אש, כדכתיב: "הלא כה דברי כאש" וכו'.

"ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ברוך הוא". ולכאורה כפל מילות "ברוך הוא", והול"ל "ברוך המקום ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ברוך הוא", ולמה לו להזכיר ב' פעמים ברוך הוא?

ביאור הדברים: "הוא" הוא לשון נסתר, ולכך מוגדר הקב"ה "הוא", כי עצמות הא"ס אינו בר השגה. והנה במעמד הר סיני, אמרו חז"ל, שקרע להם הקב"ה את הרקיעים, והראה להם ש"אין עוד מלבדו". והיה מקום לטעות ח"ו, שלאחר שנתן תורה לעמו ישראל, מעמד הר סיני, בזה שנקרעו להם הרקיעים, נדמה שהשיגו את עצמות הא"ס. ולכך שב והדגיש, "ברוך הוא". לומר, שאף אחר מעמד הר סיני, לאחר הגילוי, עדיין נשארה הבחינה "ברוך הוא", לשון נסתר. כי עצמות הא"ס לא השיגו כלל, ואינו בר השגה כלל.

שמות

וז"ש "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה". דקדקו לומר "עוסק", ולא לומד. "עוסק", כלומר שזה עסק נפשו, שבזה נפשו רוצה. הרי, אדם זה יצא ממאסר הגוף, שרצונו חומריות, וגילה בלבו את נשמתו, שרוצה רוחניות, תורה, אלוקות.

הרי לנו שחג הפסח, שהוא ראש המועדים, הוא תחילת גילוי הנשמה לרצות רוחניות. וכל מועד ומועד, הוא גילוי נוסף של הנשמה. וכל גילוי וגילוי, הוא המשך לחירות, המשך ליציאת הנשמה ממאסר הגוף.

והנה הנשמה מורכבת מרגשות, וראיה, והגוף מעלים על ב' הבחנות אלו של הנשמה. ותחילה, על האדם לצאת מהרגשות של הגוף, ולגלות את הרגשות הנשמה, הרגשות של רוחניות. ואח"כ עליו לצאת מעולם הראיה של הגוף, הגשמיות, לעולם הראיה של הנשמה, ראיה רוחניות. ואז יזכה לראות את עצמות הרוחניות.

איתא בשמ"ר, שפסח שני בזכות עצמות יוסף. והענין. דענין פסח שני שנתחדשה בו מצוה רק ע"י שבאו לשאול "למה יגרע חלקנו מעשות הפסח". והענין דדוקא הכא, (ואע"פ

חג הפסח נקרא "זמן חרותינו", ענין מהות החירות. האדם מורכב מנשמה, וגוף. הנשמה עליונה וגדולה מן הגוף, וכניסתה לגוף היא מאסר לה. ולכך, עיקר החירות, הוא הפרדת הגוף מן הנשמה, ואז הנשמה יוצאת לחירות.

והנה מאסר הנשמה בגוף, יש לו ב' פנים. ראשית, הנשמה לא מוגבלת בזמן ומקום, והגוף מגבילה ב. טבע הנשמה אינו כטבע הגוף (הנשמה רוצה אלוקות והגוף חומריות וכו' וכו'). והנה עיקר החירות שאפשר להשיג, היא חירות מן הסוג השני, שהגוף לא יחצוץ מפני טבעה של הנשמה ורצונותיה לרוחניות. אולם המאסר מבחינת זמן ומקום, לזה יש חירות לנשמה רק בשעת מיתתו של אדם, שאז יש לנשמה חירות שאינה כבולה לחוקי גבולות הגוף הגשמיים. והנה היפך החירות, הוא שיעבוד. שיעבוד עניינו מיצרים, שיש מיצר וגבול והחירות היא שלילת הגבול והמיצר. חירות מלשון לחרר חור. כלומר, לחרר את המחיצה והגבול, ליצור בו סדק או פתח, או חירות גמורה שלילת כל המחיצות. (חר בגימ' יצחק, בחינת בינה, בחינת חירות, כנ"ל).

זהירות וכו', מנה עשרה דברים כנגד י"ס כידוע. וענוה שמינית.

ומכתר היא שלישית. ולכך תורה ירדה מן השמים בחדש השלישי. וענין שהתורה שייכת לענוה, שאם רגע ח"ו לא יעסקו בתורה בעוה"ז הכל יחזור לתהו. נמצא שהעולם אין לו שום קיום רק ע"י דבקות בקב"ה ע"י תורה. וזו בחינת ענוה, שמרגיש שלית ליה מגרמיה כלום.

ענין חודש השלישי, העולם מתנהג בג' מדות, חסד, דין, רחמים, שהם חיבור חו"ד. ורמז ע"כ, "האשה נקנית בג' דרכים". אשה, כנס"י. כסף בחסד, כנודע. שטר, דין, שמקור שטר בתורה הוא בדין גירושין. וביאה בחינת דעת, חיבור בין דין לחסד.

"למה תרצדון הרים גבנונים", ואמרו חז"ל, אצל סיני כולם בעלי מומים בגאווה. הענין. מום, גימ' אלקים. ובחינת מ"ת, היא בחינת יחוד שם הוי"ה עם שם אלקים. והענין שהיחוד הוא שלימות, ומום הוא חסרון. ולכך הוא בחינת אלהים, שהוא מוגבל. אולם במ"ת שהיתה בחינת יחוד, כולם נתרפאו. והוא ענין שמשו רע"ה נתרפא פיו, (כלומר, אף שכל בעלי מומים נתרפאו, מ"מ יש לבאר מדוע ראש הדור שהוא כח

שמצינו בירושה התם דין והכא מצוה) דכל ענין פסח שני הוא רק ע"י שטמא או בדרך רחוקה. והצד השווה, שבחינתם רחוק, דהוא ענין הטומאה. וכן ענין זה הוא רק ע"י חטא אדה"ר שנתרחק מג"ע ושם נגזרה המיתה. ולכך צריך שיובא ע"י בני"י דהם גרמו לכך (וכן ענין ירושה שבאה ע"י מיתה). ועפ"ז יובן השייכות ליוסף. דהנה מתחלה הבכורה היתה שייכת לראובן, אולם ע"י ענין טומאה שבלבל יצועי אביו, נסתלקה ממנו וניתנה ליוסף. אולם לעת"ל תחזור הבכורה לראובן ע"י שיתוקן חטא טומאתו.

שבועות

ענין ב' כתרים שקשרו לבני"י המלאכים אפשר והכוונה לכתר ז"א וכתר נוק' שנעשה ביום זה כמ"ש בפע"ח.

"הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם". לכם ע"ה בגימ' צ"א, שילוב הוי"ה ואדנות. שבכח התורה לתקן גם הרע, ועלינו להשפיע מהוי"ה לאדנות.

בחודש השלישי נתנה תורה. הענין. סיון גימ' ענ"ו, כ"כ החיד"א. ובברייתא דרפב"י, "תורה מביאה לידי

התנא, דמי שמרגיש שיש לו עול להתורה, מעבירין ממנו את העול המצוי ע"י עניני עוה"ז.

"משה קבל תורה מסיני" וכו'. ה' מסירות, כנגד ה' חומשים, כנגד ה' בחינות נר"ג ח"י, א"א חו"ב ז"א ונוק'. משנה תורה כנגד מלכות, שכולל הכל. וכן אנשי כנסת הגדולה בחינת הכללות, מלכות.

לוחות ראשונות נתנו בפרהסיא. והענין שתכלית כל הבריאה גילוי יחודו. ולכך כשהיה בגילוי היה בבחינה יותר גדולה. אבל לוחות שניות בחינת הסתר ותיקון פחות. וזש"כ "כבוד אלקים הסתר דבר". פירושו, שבחינת "אלקים", עוה"ז, "הסתר דבר". אבל לעת"ל, "ומלאה הארץ דעה את ה'".

"אדם כי ימות באהל". "ממית עצמו באהלה של תורה". הענין. אהל אותיות לאה שהיא בחינת עלמא דאתכסיא, ששורשה בינה מעל ז' ימי הבנין. והוא שעל האדם לבטל עצמו מכל בחינת עוה"ז, ויתעלה לבחינת בינה.

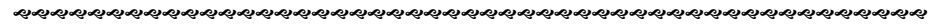
ענין "ויחן שם ישראל", בלב אחד. שבועות שער נ' דבינה, בחינת

המאחד שבדור נתרפא דוקא בפיו), דהפה שונה מן שאר החושים, עיניים, ואזניים, שהם שניים, משא"כ פה שהכל ביחד, והיא בחינת גילוי היחוד. והוא ענין שאמרו בירושלמי, אמר רשב"י, אילו הוינא בטורא דסיני בעינן ב' פיות. דרשב"י בחינת דין, ולכך בעי שיהא ב' פיות.

"ויחן ישראל כנגד ההר", במ"ת בחינת יחוד. והוא מש"א בהגדה, "אילו קרבנו לפני הר סיני", שמ"מ היה בחינת יחוד. וענין חודש השלישי. דשלש גימ' תר"ל. ומנין המצוות עם דרבנן, תר"כ. "ואסתכל באוריתא וברא עלמא", ב' מאמרות, וזה חלק מנתינת התורה, הרי תר"ל. וזה "החוט המשולש לא במהרה ינתק".

חגיגה (ג') "דברי חכמים כדורבנות וכו', לב מבין" וכו'. הענין. שאע"פ ש"הללו מטהרים והללו מטמאים", מ"מ כולם ממקור אחד נתנו, והשורש אחד. וכן באדם שורש כל חיות הוא הלב. ולכך אם רוצה להבין השורש, בעי "לב מבין".

"כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ". נראה הכוונה דהאדם שמוטל עליו לעשות דבר, בטבע יש לו עול מכך. וזו כונת

ואח"כ לפעול עם כלי המעשה. אולם מדרגה עליונה, שהחומר מעצמו עומד לעשות רצון קונו, וזו מדרגת סיני שחזר רע לטוב, ודוק' היטב.

ספרי. החזיר הקב"ה תורה על עשו ואמר לא תרצח ולישמעאל אמר לא תגנוב. ישמעאל לוקח לעצמו, גונב, חיבור לעצמו. יצא מאברהם מדת חסד, אהבה, חיבור. אולם עשו רוצח, רע בעצם, להפריד. והוא יצא מיצחק, מדת דין. ושניהם מתנגדים למציאות התורה, שהיא חבור גמור לקב"ה.

דוד, גימ' יד, מלכות, פה, כנודע. פה מגלה מחשבות הלב, גם היד ע"י כתב מגלה, ודוק' היטב.

דוד קבל שנותיו מאדה"ר. הענין. דוד מלכות, כתר מלכות, חבור ראשית ואחרית. לכך קבל שנותיו מאדה"ר ראשית, והוא אחרית, מלכות, והבן.

ענין "כפה עליהם הר כגיגית". כפה לשון כופף, בחינת ענו שפל וכפוף. והיה נצרך שנתנית התורה תהיה במדרגת ענוה, בבחינה שאין לו מעצמו כלום, ובטל לרצונו ית'.

ענין שנתנו מלאכי השרת כתרים. נודע, תרי"ג מצות ועוד ז' דרבנן גימ'

לב, והבן. והוא ענין "ויבאו מדבר סיני", בתשובה, ששייך בבינה.

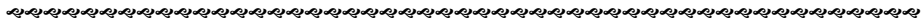
מזל החודש תאומים, יש בו אותיות אמת. רמז ל"תורת אמת נטע בתוכינו".

ענין "הוסיף משה יום אחד מדעתו", "מה מחר לילו עמו", וכו'. שבועות בחינת נוק', בינה. ולכך הבין שצריך הכנה של לילו עמו, נוק'.

בא הקב"ה ומצאן ישנים. הענין. שבועות בינה, ענינו שמחזיר רע לטוב. והוא ענין אכילה, דכו"ע מודים "דבעינן לכם". ולכך מצאן ישנים, שינה בחינת חזרה לשורשו, והבן.

"אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם". הענין. אדה"ר לפני החטא אחז בעץ החיים, ולאחמ"כ נגזר עליו מיתה וקבורה. וכאן היה אפשר לחזור לתורת עץ החיים, ואם לאו נשאר מדרגת קבורה.

"מי גילה רז זה לבני". הענין. אדם ב' חלקים רוחני וגשמי. הגשמי בטבעו אינו שואף לעשות רצון קונו. משא"כ במלאך, שכולו רוחני גם לבושו, תמיד רצונו לעשות רצון קונו. ולכך האדם צריך לשמוע לשכל,

כתר. וכמנין שקבלו עליהם מצות, קבלו כתר.

גר ראשון בתורה יתרו. רות נמצאת באותיות של יתרו. אותיות לפני רות, קשה. רמזו לאומרם "קשים גרים לישראל כספחת".

לה, בבחינת "כל כבודה בת מלך פנימה", ולכך עושה חסד רק בפנים. ולכך ראשית התורה בחינת דוכרא, יש חסד לרחוק. ובסופה נוק', יש חסד לקרוב. ולכך רות שעשתה חסד לקרוב, בעלה וחמותה, יצא ממנה דוד, בחינת חסד נוק', מלכות.

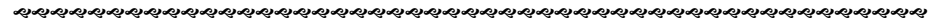
ענין שמת דוד בעצרת. וענין שנעורים בלילה. יום בחינת חיים. לילה בחינת מיתה, שינה. ולכך בשבועות בחינת תורה עץ החיים, נעורים, שיש סלוק לבחינת מיתה. ולכך דוד שלא טעם מיתה, שישן פחות משיתין נשמיין, מת בו ביום.

דוד עם האותיות גימ' טוב. וכן אותיות אחרי דוד, הזה גימ' טוב. רמז שטוב היה ראוי להיות הגאול שיצא ממנו דוד.

סיון גימ' קכ"ו. וביום ו' ניתנה תורה, יחד עם ו' שוה קבל, רמז שאז קבלו התורה.

במדרש, "רות אין בו לא איסור ולא היתר וכו', אלא למה נכתב, ללמד שכר של עושי חסד". איתא בגמ', "תורה תחלתה גמ"ח, ויעש ה' לאדם כותנות עור", וסופה גמ"ח, ויקבור את משה בגיא". וחלוק ב' גמ"ח אלו. שיש עושה חסד עם קרוביו, כעין חסידה שעושה חסד עם חברותיה. וזו הבחינה אצל משה שהיה קרוב לקב"ה. ויש חסד אצל אדה"ר, שחטא לפניו ית', ואז עשה חסד. והנה נאמר "לא יבוא עמוני", ולא עמונית, איש דרכו לקדם וכו'. הענין. איש עושה חסד אפילו בחוץ, בחינת רחוק ממנו. משא"כ אשה רק בפנים, בחינת שמניקה בנה מקרוב

בשבועות היתה נתינת התורה. אולם יחד עם זה במעמד הר סיני היה התגלות גדולה, כמ"ש חז"ל, "קרע את כל הרקיעים והראה להם ש'אין עוד מלבדו". וחלק זה שייך למדת מלכות, גילוי כבוד שמו ית'. ולכך הוא יומא דדוד המלך. וענין שהתורה ניתנה באופן של גילוי. דלולי חטא העגל, היה המצב כקודם חטא אדה"ר, בלי הסתר. ואז למוד התורה היה בלא עמל, כיון שהכל גלוי. ולכך היה מתן תורה בגילוי. והיו מגיעים לאחרית, בחינת דוד משיח, אלא שהחטא קלקל.

תורה בחינת פנימיות העולם.
פנימיות, שורש פנ, גימ' ק"ל. סיני
גימ' ק"ל. רמז שבו ניתנה הפנימיות.

משה הוסיף יום אחד מדעתו.
שלש בחינת דעת. הוסיף יום ג'
מדעתו דיקא, דעת.

דוד יצא מרות. דוד בחינת
מלכות, ה' בתראה. נוסף על אותיות
רות, נמצא אותיות תורה, וזו שייכותו
לשבועות.

ענין שדוד המלך סבל צרות
רבות, סוד מדת מלכות, ושם אחיזת
החיצונים והם רדפוהו.

עצרת, השורש עצר, אותיות צער.
רמז שהתורה נקנית בצער ויסורים.

במדרש רבה לומדים מרות
שנצרך בגד מיוחד לשבת. הענין. כל
המגילה בחינת דוד, מלכות. ולכך
ילפינן בגד לשבת, בחינת מלכות. וכן
דיני לקט וכו', לעני, בחינת מלכות
דלית לה מגרמה כלום.

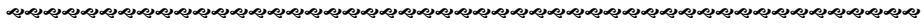
איתא כ"ו דורות קודם שניתנה
תורה היה העולם ניזון בחסד. וכן
הוא באדם שהוא עולם קטן, שתחילת
ברייתו אין בו דעת ואינו מקיים
מצוות, ומזונו וחייו חסד הם, עד י"ג
שהוא חצי מכ"ו.

סוד "נעשה ונשמע". כמו שידוע
על מ"ש "פת במלח וכו', "אם אתה
עושה כן". דוקא אם עושה, אז
מרגיש אשריך. וזה סוד כל העולם,
שיש העלם, ואין מבין ומרגיש הדבר
עד שמסלק ההעלם. וזה ע"י עשיה,
בחינת עולם המעשה. ואז מתעלה
לבחינת נשמע, שמבין מה ששומע.
וזה סוד מלאכים שאצלם מיד בחינת
נשמע, שמסולקים מן רצונות.

ענין שתי דברות ראשונות שמעו
מפי הגבורה. " דברות כנגד "י
ספירות, כנודע. והר סיני בחינת בינה,
וכן משרע"ה. ולכך ב' ראשונות
מהגבורה, ומבינה ואילך ממשה
רבינו.

תורה מלשון הוראה, כנודע.
הענין. התורה בחינת נשמת ופנימיות
העולם. וכשם שהנשמה מורה
ואומרת לגוף מה לעשות, כן התורה.
ולכך ניתנה בהר, כי העומד על ההר
רואה איך לילך בשבילי העמק.
במילה תורה יש אותיות הר. רמז
שניתנה בהר. ולכך משה עלה להר,
כי הוא בחינת הפנימיות, וכל אשר
פנימי עלה יותר.

עיקר בחינת התורה ללומדה.
למד, גימ' דע. וזו בחינת תורה, קו
אמצעי, דעת.

ענין ג' ימי ההגבלה. כתיב "וספרתם לכם ממחרת השבת". בחינת שבת תחתונה, מלכות. ושבועות בחינת שבת עליונה בינה. וכשם שקדושת שבת מתחילה מיום רביעי, ג' ימים קודם השבת. כן קדושת שבועות מתחילה ג' ימים קודם, והם ג' ימי ההגבלה.

ענין שבב' דברות ראשונות יצאה נשמתם, והשאר ניתנו ע"י משה רע"ה. ב' דברות אני ולא יהיה לך, הם שורש כל התורה כולה, אהבה ויראה, והם הפנימיות של הכל. ולכך ניתנו במסירות נפש, בחינת עומק הפנימיות.

ישי, גימ' ש"ך. דוד בא"ת ב"ש קפ"ק, גימ' ר"פ. בחינת ש"ך ופ"ר דינים, והם מתקנים זאת.

"אין זולתך לגאול ואנכי אחריך". הגואל נקרא טוב, בחינת יסוד. ולכך תחילה נתן לה שש שוערים, כנגד יסוד. ואם יסוד לא יגאל, אנכי, בועז יגאל. בועז גימ' פה, בחינת מלכות. ולכך אמר אנכי אחריך, מלכות אחר יסוד.

"נעשה ונשמע". בשניהם יש אותיות עש"ן, בחינת עולם שנה נפש. ובכל בחינות אלו היתה קבלת

דוד יצא מלוט. לוט, גימ' אדם. אדם ר"ת, אדם הראשון, דוד, משיח. שהם סוד אחד, כנודע.

ענין שדואג רצה לפסול את דוד מלבא בקהל. דואג גימ' דוד, והוא המתנגד לדוד. הענין. תורתו של דואג מן השפה ולחוץ. בחינת דוד, מלכות, עץ הדעת טו"ר. טוב פנימיות, רע חיצוניות. ולכך רצו לפסולו מבחינת רע, וזה ע"י חיצוניות, בחינת דואג.

דוד הוכשר ע"י שהנקבות הותרו. דוד סוד מלכות, בחינת נוק', והותר ע"י דרשה, סוד תושב"ע, מלכות.

בגמ' דרשו שמואביות כשרות מקרא ד"כל כבודה בת מלך פנימה". הענין. בת מלך דיקא, ועי"ז הותר דוד למלכות.

גלגול לידת דוד ע"י שרות שבה לא"י. א"י בחינת מלכות, כנודע. ועי"ז נולד דוד, מלכות. וכן הביא ללידתו מה שלקטה מתנות עניים, סוד מלכות, עניא דלית לה מגרמה כלום. וכן תחילת כניסתם לא"י דרך בית לחם, מקום קבורת רחל, סוד מלכות. וז"ס "כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את". שער דיקא, סוד מלכות.

ית' אין שינוי כלל. והנה עיקר בריאת העולמות הם אבי"ע, כנודע. ואיכא ד' העלמים, וכנגד זה תמוז, שכל הד' לא אשתני כלל. ואולי ארבע לשון רבע, אותיות ערב. שמעורב אור בחשך, שזו כל המציאות חשך והסתר. ואף שבאצילות כתיב "לא יגורך רע", מ"מ יש עירוב טוב בטוב, וביחס לטוב העליון יותר נקרא רע, והבן.

אב

ענין שנקרא אב. דמצינו באברהם שנקרא ע"ש "אב המון גוים נתתיך". וענין שם אב, שפעמים מתנהג ברחמים, ולפעמים בדין, הכל לפי צורך השעה. והוא ענין אברהם, שהוא גם שורש לאומות שהם ישמעאל ועשו, והוא בחינת חודש אב, שעתה הוא דין לנו, אולם ממנו תצא הגאולה, דבט' באב נולד משיח.

אמרו בגמ' קדושין "עד כ' שנה יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה, כיון שהגיע לכ' ולא נשא, אמר תיפח עצמותיו". והלשון "תיפח", הוא כנגד "ויפח באפיו נשמת חיים". אולם הענין, שנאמר באדה"ר "עצם מעצמי". ולכך מי שאינו נושא אשה, חסר שלימות עצמותיו. ולכך אמר "תיפח עצמותיו" דיקא. וכן עצם

התורה. ובנעשה נוספה אות ה', בחינת ה' בתראה שבשם הוי"ה, כנגד מלכות, עשיה. ובנשמע נוספה אות מ', נשמע, בחינת בינה, אוזן, מי כמ"ש בן מ' לבינה.

"ששמת חלקנו מיושבי ביהמ"ד ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות". הענין, קרן בחינת מלכות. ומודים שהעלת אותנו מבחינת מלכות, לבחינת ת"ת, יושבי ביהמ"ד.

מנהג ישראל לאכול מאכלי חלב. כתב מהר"ן מברסלב, חלב ר"ת "לבי חלל בקרבי". ובשעת מ"ת פסקה זוהמתן, ובטל היצר הפנימי, ונעשתה בחינת "לבי חלל בקרבי", ולזכר זה אוכלים מאכלי חלב.

תמוז

תמוז ע"ה גימ' תמיד. והענין. תמד אותיות, דמ"ת, ארבע של יחידות עשרות ומאות. ואפשר דאחר ג' איכא חזקה ואיכא תמידיות. וענין התמידיות, דהדבר הגשמי והרוחני מתפעל. משא"כ הוא ית' "לא אשתני בכל אתר", בין לפני הבריאה ובין לאחריה. ולכך ע"י התמידיות דבק בו ית' ממש. והנה כל ענין הבריאה הוא שינוי מן התמידיות. ובאמת כלפיו

מלשון אמצע, שהוא בחינת חיבור זו"ג, והבן.

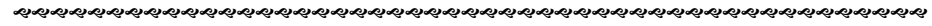
פסק הרמב"ם, דמי שנפשו חשקה בתורה, מותר להתעכב בנושאי. ואע"פ שאמרו "כל ימיו בהרהורי עבירה", והקב"ה אומר "תיפח עצמותיו", י"ל דאמרו בקדושינ "אמור לחכמה אחותי את" על התוה"ק. וא"כ היא בחינת אשה, והעוסק בה חשוב כנשוי, וחדושי תורותיו הם הם בניו, כמ"ש בזוה"ק.

יום מיתתו של אהרן ר"ח אב. בחינתו "אוהב שלום ורודף שלום", והחורבן בא על ההיפך, שנאת חנם.

שנינו בנדרים פ"א, "א"ר אר"י מאי דכתיב 'מי האיש החכם ויבן את זאת'. דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב 'על עזבם את תורת' וכו'. אר"י אר"י שאין מברכין בתורה תחילה". ובר"ן שם בשם ר"י, "עד שפירשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב שלא היו מברכים בתורה תחילה", כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם וכו'. וזה צ"ב, דאם היה דבר במעמקי הלב, מדוע שאלו מהחכמים, דמהיכן ידעו? דבשלמא נביאים יודעים נסותרות, אולם חכמים מנין ידעו.

והנה ידוע דכל דמצינו תנאים ברי פלוגתא במקומות רבים, טעם הדבר דכל אחד לפי תוכן נפשו ומחשבתו חושב הדבר, וכיון שתוכן נפשם שונה לכך נחלקו במקומות רבים, וכ"א סובר לפי שורש נשמתו. והנה במחלוקת ב"ש וב"ה מצינו בגמ' יבמות, שב"ש דרכם היתה החידוד ודרכם של ב"ה חכמה. כלומר, דמצינו בגמ' (ב"ב כ"ב) "הרוצה להחכים, יעסוק בד"מ. והענין שחכמה היא לחיות ולהרגיש מהות חברו, ולראות על פניו מחשבותיו ורצונו. והוא ענין דיני ממונות לראות אם מכזב. וזו בחינת הלל, שהרגיש כל אחד ברגשותיו, שהיה מקבל כל אחד בנחת וסבר פנים יפות. והם ב"ה אמרו "כלה נאה וחסודה", מכאן אמרו "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות". ושיש לעשות לכל איש ואיש כרצונו. ולכך שפיר שאלו לחכמים "על מה אבדה הארץ", שחכם אמיתי יודע מעמקי הלב.

מנין ימי בין המצרים כ"א, כמנין אך, מיעוט. בחינת ריבוי, שמחה. ובחינת מיעוט, עצב, צמצום. וזה הענין שדוקא חודש אב הוא חודש האבלות, כי אב לשון התחלה, והתחלת שורש הבריאה צמצום.

ועוד, אב בא"ת ב"ש ת"ש, בחינת תש כוחו כנקבה, בחינת צמצום.

תחלת האבלות מי"ז בתמוז. י"ז
 גימ' טוב, עד ט' באב. ואמרו בגמ' ב"ק, רואה ט' בחלומו סימן יפה לו, משום שפתח בו הכתוב לטובה. והענין, שגם כל הרע תכליתו הטבה. ולכך נרמז בין בתחלה בין בסוף שהכל בחינת טוב. ולכך נקרא ת"ב מועד, כי כל מועד נקרא יום טוב דיקא.

היו ב' מקדשות. מקדש ראשון
 חרב ואחר ע' שנה שבו ובנו את ביהמ"ק השני. וזה כנגד החורבן הראשון, ז' מלכים שמתו. וחורבן שני, כנגד חטא אדה"ר, שזה חורבן ע"י הנחש בחינת לשה"ר. וביומא אמרו, "אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם". וכן ידוע מהאריז"ל שעד לעת"ל לא תהיה השגה בחטא אדה"ר, וזוהי בחינת לא נתגלה עוונם.

"איכה". וברש"י, "והיו בה ג' אלף ביתות וכו'". כנגד ג' קוין, חד"ר. "הוסיף עליו אני הגבר", שהוא שלש אל"ף ביתות וכו', כנגד מלכות שכוללת כל ג' קוין.

"בגדו בה", שורש בגד, בא"ת
 ב"ש שקר.

"היו צריה לראש". ביאורו, ראש, משפיע ונותן לכל האברים. ועתה בגלות צינורות הקדושה סתומים, והשפע בא בצינורות של סט"א. וז"ש "היו צריה", סט"א, "לראש", וממנו בא השפע.

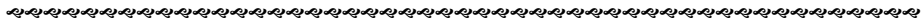
ענין שיושבים בת"ב על הארץ.
 ת"ב ענין עצב, יסוד העפר שממנו נמשכת העצבות, ולכך יושבים עליו. ונאסרה ישיבה על כסא. דבית שני חרב על שנאת חינם, בחינת פרוד, ששורשו בעמלק, שעליו נאמר שכל עוד שקיים בעולם אין הכסא שלם, ולכך אין כסא בת"ב. וכן נאסר בתשמיש המטה שהוא בחינת חבור, ות"ב בחינת פרוד.

עיקר שריפת הבית בעשירי.
 ביהמ"ק בחינת שכינה, מלכות, שהיא מדה עשירית. ולכך דוקא ב' חרב ביהמ"ק.

נשרף באש. אש בחינת קו שמאל, דין, והוא כח המחריב.

אלול

ענין חודש זה שהוא ההכנה לתשרי, שאז נברא האדם, שהוא עיקר הברואים, וכל מה שקדם לו,

ונתרחק ממנו, שורט בשרו להורות שנעשה פירוד והפסק ביניהם. והוא ענין "נתרחקנו מעל אדמתינו". שאדם נברא מאדמה והיא חלק ממנו, ובשעה שנתרחק ממנה הוא בבחינת שנתרחק ממנו שאר בשרו.

"המנהג עולמו בחד ובריותיו ברחמים". הטעם שאת העולם מנהיג בחד ואת הבריות ברחמים. דנודע ההבדל בין חסד לרחמים, דחסד מטיב לזולתו בסתמא, אולם רחמים גם אם פשע וחטא כנגדו מרחם עליו ומעביר פשעיו. ולכך הבריות שחוטאים לפניו בעי רחמים להם. אולם העולם אין נצרך אלא שיקיימו בחד שאינו חוטא.

"רם על כל גוים ה'". ידוע דעמלק גימ' רם, ונקרא "ראשית גוים עמלק". ולכך אמר "רם על כל גוים", שהקב"ה רם על הגוים, שזו בחינת עמלק.

"בהויה תתהלל נפשי ישמעו ענוים וישמחו". שהעניו בטל אליו ית', והוא נעשה כחלק ממנו, ולכך שמח שמשבחים את הקב"ה שהוא חלק ממנו.

הוה הכנה לעיקר. וא"כ ימי אלול מעיקרא נבראו לימי הכנה לתכלית. ולכך הזמן מסוגל וראוי להכנה לימי הדין.

"הנשמה לך והגוף פעלך". וצ"ב שינוי הלשון. והענין, הנשמה חלק אלוק ממעל, ולכך שייך בו לשון לך. אולם הגוף יצירה חדשה, ולכך שייך פעלך.

צדיק גימט' דר. והענין, שדירה היא שמירה, כמ"ש והוא ענין "כל ימי דרתי בין החכמים ולא מצאתי טוב לגוף אלא שתיקה". וכשדיבר על ענין שמירת הדיבור, הזכיר לשון "דרתי", ענין שמירה. והוא ענין איסור דיור במצרים, שהם כח הרע של שמירה, נגד הדיבור, כנודע בסוד פה – סח.

תפילה

"ונתרחקנו מעל אדמתינו". ביאור הדברים. באמת פעם ראשונה שמצינו לשון רחוק, הוא שנאמר באברהם, "וירא את המקום מרחוק", והוא ביהמ"ק. והענין שאותיות אחרי רחוק שרט, ונאסרנו בשריטה על מת. והענין ששורטים על מת, שהוא סמל הפירוד, ששאר בשרו נפרד ממנו